

**A STUDY OF GA 655:
ITS BIBLICAL TEXT, EXEGETICAL SCHOLIA, AND LECTIONARY**

by

GABRIËL ANDRIES OBERHOLZER

A thesis submitted to the University of Birmingham for the degree of
MASTER OF ARTS (BY RESEARCH)

Institute Of Textual Scholarship and Electronic Editing

Department of Theology and Religion

University of Birmingham

June 2025

UNIVERSITY OF
BIRMINGHAM

University of Birmingham Research Archive

e-theses repository

This unpublished thesis/dissertation is copyright of the author and/or third parties. The intellectual property rights of the author or third parties in respect of this work are as defined by The Copyright Designs and Patents Act 1988 or as modified by any successor legislation.

Any use made of information contained in this thesis/dissertation must be in accordance with that legislation and must be properly acknowledged. Further distribution or reproduction in any format is prohibited without the permission of the copyright holder.

ABSTRACT

This thesis explores the Gospel manuscript GA 655. Chapter One provides a description of the manuscript, its production, contents, features, scribe and scribal habits. Chapter Two delves into the biblical text of the four Gospels, considering their textual affinity, scribal errors, and provides a commentary on the influence of the lectionary incipits on some passages and other variants from the Majority text. Chapter Three examines the marginal scholia which accompany the biblical text, with a commentary on significant scholia such as those that emphasise familial relationships. The relationships between GA 655 and other marginal scholia manuscripts, like GA 028 and GA 200, are also highlighted in their corpus of scholia. Chapter Four describes the lectionary contained in GA 655, both in its lectionary tables and the marginal lectionary notations. The lectionary places GA 655 in its historical and functional setting. This manuscript study shows how it has transmitted the text of the four Gospels in Greek, along with its paratextual features, exegetical scholia and lectionary.

ACKNOWLEDGEMENTS

Firstly, I thank Prof. Hugh Houghton and Dr. Amy Myshrall for supporting, guiding and inspiring me throughout this journey. They truly helped me to bridge many of the challenges I was faced with, and I have learnt a great deal from them. It is a privilege to be a part of the ITSEE community.

I thank the following organisations and people for supporting my research financially: the Northern Conference of South Africa; Vereeniging Sewende-dag Adventiste kerk; Jeff Hall; Jabu and Nomsa Mhlongo; and Lente Nagel. Without your contributions this research would not have been completed.

I launched a project of ordering new digital full colour scans of GA 655's Gospels. This project was largely funded by Dr. Oliver Norris and me. Thank you, Oliver! And I commend Maurice-Michel Denk, Dr. Robert Giel and the digitisation team at the State Library in Berlin for producing the new scans of this manuscript in a short time.

Finally, I want to thank my wife, Lenné, for her constant support and love. We have made many sacrifices to make my research degree possible. I dedicate this work to her.

S.D.G.

TABLE OF CONTENTS

Abstract

Acknowledgements

Table of Contents

1. The Manuscript of GA 655	1
1. Research Introduction	1
2. GA 655's Known History	2
3. Manuscript Description: Contents	4
4. Manuscript Description: Production	7
a. Quires	9
b. Rubrication	11
c. The Eusebian Canons	13
d. Illumination and decoration	19
e. Repair	22
f. Lacunae	23
5. The Scribe and Scribal Habits	25
a. Uncial	28
b. Biblical Minuscule	29
c. Abbreviations	31
d. Nomina Sacra	33
e. Corrections	34
6. Conclusions	38
7. Current Research goals	38
2. The Gospels and their Text	40
1. Four Gospels	40
2. Previous Characterisations of GA 655's Text	41
a. Von Soden	41
b. Gregory, Aland, Parpulov and Wisse	43
3. Methodology	44
a. Transcription and Collation	44
b. Critical Apparatus	46
4. Features of the Gospels in GA 655	48
a. Inscriptio and Subscriptio	49

b.	Chapter divisions (κεφάλαια).....	52
c.	Critical signs	55
d.	Textual notes in the margin.....	62
5.	Examination and commentary of the Gospels' Text.....	64
a.	Omissions.....	64
b.	Eye-skip and the Exemplar	66
c.	Orthographic changes and errors	67
d.	Additions of a subject/object	71
e.	Commentary on other significant textual variants: Matthew	76
f.	Commentary on other significant textual variants: Mark	81
g.	Commentary on other significant textual variants: Luke	86
h.	Commentary on other significant textual variants: John	95
6.	Conclusions.....	100
3.	The Exegetical Scholia of GA 655.....	102
1.	Introduction	102
2.	A Marginal Scholia Manuscript	103
3.	Description of the marginal scholia.....	105
4.	Methodology.....	108
a.	Transcription and numbering	108
b.	Authorship of scholia	109
5.	Exploring the scholia	117
a.	Multiple sources.....	117
b.	Comparison with GA 028	119
c.	Comparison with GA 200	121
6.	Significant scholia.....	123
a.	Family trees (MT-8 & MT-9).....	123
b.	Clement's Hypotypes	130
c.	Coin scholia	132
d.	[Jesus] Barabbas.....	134
e.	"How can he say this?"	136
7.	Conclusions.....	138
4.	The Lectionary of GA 655.....	140
1.	Introduction	140

2. History and Development of the Gospel Lectionary	140
3. Byzantine Lectionaries	142
a. Terminology	143
b. Constantinople Synaxarion	144
c. Menologion	145
4. Profile of the Lectionary in GA 655	146
a. Lectionary	146
b. Common Abbreviations.....	147
c. A correction	149
5. Overview of the Lectionary in GA 655	150
a. Introductory Description	151
b. Synaxarion Tables	151
c. Menologion Tables	154
d. Marginal lectionary notations	155
6. Commentary on GA 655's Lectionary	156
a. Marginal lectionary notations in von Soden's K ¹ -family	156
b. <i>Apostolos</i> references	157
c. Comparison between the tables and marginal notations	158
d. Biblical text in the Lectionary.....	160
e. Monastic setting	161
f. Synaxarion.....	162
g. Menologion	164
7. Conclusions.....	169
5. Research Conclusions	171
1. Summary of Key Findings	171
a. The Manuscript.....	171
b. The Text of the Gospels.....	171
c. Marginal scholia.....	172
d. Lectionary	172
2. Limitations of this Study	173
3. Recommendations for Future Research	173
Appendix A: Transcriptions of the Four Gospels in GA 655	174
1. Matthew	174

2. Mark	263
3. Luke	321
4. John	427
Appendix B: Differences between the Majority text and GA 655	504
1. Matthew	504
2. Mark	507
3. Luke	508
4. John	512
Appendix C: Marginal Exegetical Scholia	515
1. Matthew	515
2. Mark	522
3. Luke	525
4. John	526
Appendix D: List of Contents of the Marginal Lectionary Notations of the Synaxarion Menologion and Menologion Tables	529
1. Marginal Synaxarion.....	530
2. Marginal Menologion	545
3. Menologion Tables [folia 12r-20v].....	551
Reference List	576

1. THE MANUSCRIPT OF GA 655

1. RESEARCH INTRODUCTION

This thesis presents a detailed exposition and examination of the Gospel manuscript, GA 655. Initial interest in this manuscript was piqued by its exegetical scholia. However, since this research began, it has expanded in scope to include the manuscript's other contents. The end product is a fuller manuscript study with biblical text, exegetical scholia, lectionary, along with relevant marginal paratexts. The material is organised in four chapters and supplemented by appendices which contain digital transcriptions of the source.

GA 655 is a witness of the four Gospels in a continuous text format. It is one of around 2800 minuscule manuscripts of the New Testament according to the INTF lists.¹ Being part of such a large group of Byzantine minuscules may be part of the reason why GA 655 has not previously been researched in more detail.

This first chapter describes GA 655's known history and production. It includes consideration of the scribe and scribal habits, along with the various features and contents like the Eusebian canons which play such a vital role therein. With this chapter as an introduction to GA 655, the three chapters that follow each focus on its main contents: the text of the four Gospels, the marginal scholia, and its lectionary. These provide in-depth exposition and discussions of the findings of this research.

¹ Greg Paulson and Katie Leggett, "The Many Phases of the Kurzgefasste Liste'," *Institute for New Testament Textual Research (INTF) Blog* (blog), October 2024, <https://ntvmr.uni-muenster.de/intfblog>. Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF), "Liste - INTF," [ntvmr.uni-muenster.de](https://ntvmr.uni-muenster.de/liste) (INTF, 2025), <https://ntvmr.uni-muenster.de/liste>.

The second chapter explores its biblical text of the four Gospels. GA 655 is primarily a Gospel manuscript, as such its biblical text of the four Gospels deserves to be researched for its potential contribution to the field of Greek New Testament scholarship. Given the current interest of textual scholarship in paratexts and other marginalia, my research also includes these as they pertain to the biblical text in the second chapter and likewise in the following two chapters. The inclusion of its paratext will ensure that a complete work of research is presented.

The third chapter will examine the exegetical scholia written in the margins to accompany the biblical text. This marginal commentary containing quotations from well-known theologians from the first millennium and their works provides insights into the theological interests of the community in which the manuscript was used.

The final chapter will consider the lectionary indications in this manuscript. This part of the research will survey its lectionary tables, as presented in the first section of the manuscript, as well as the marginal lectionary notations accompanying the biblical text. This survey sheds light on the practice of faith and church life in the setting wherein GA 655 was used as a worship book.

2. GA 655'S KNOWN HISTORY

The name of the scribe along with the place and date of production for this manuscript remain unknown in the absence of any evidence. Unfortunately, there is hardly any information about its history prior to being acquired by the Königliche Bibliothek in Berlin. In the accession journal of the Royal Library it is noted on the 13th February 1863 that this manuscript, together with Ms. graec. qu. 40, 41 and Ms. slav. fol. 28,² was purchased from a Greek national named G. Dimitza in Monastir (today known as

² Both Ms. graec. qu. 40 and 41 are currently in Krakow.

Bitola in North Macedonia) and given to the Royal Library.³ Since the acquisition and donation records from this period have been lost, I have no more precise information about the seller or other relevant information available.

From the time it was given to the collection at the Royal Library,⁴ known as Die Alte Bibliothek today, it has remained there until 1990. Since 1990, all of the works of the Alte Bibliothek have been held by its successor institution, the Berlin State Library. This is where GA 655 is currently held with the shelf number Gr. 4° 39.⁵ At present it may be viewed at this locale. Microfilm photography of the manuscript is also available and can be accessed online through the New Testament Virtual Manuscript Room curated by the Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF).⁶ For this research a project was launched and completed to order brand new full colour high-definition images from the State Library in Berlin of the manuscript's Gospels. These digital images were used to compare with the older microfilm photography.

From its acquisition by the library in Berlin in 1863 it makes its first appearance in the world of the Greek New Testament and textual scholarship by at least the 1880-1890's in the work of Constantin von Tischendorf. He "sought out and published more manuscripts and produced more critical editions of the Greek Bible than any other

³ Bertram Lesser to Gabriël Oberholzer, "Library Information on Gr. 4° 39 (GA 655)," e-mail, August 2024. *Dr. Lesser is a research fellow [Abteilung Handschriften und Historische Drucke, Referat Abendländische Handschriften Staatsbibliothek zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz]*

⁴ Frederick Henry Ambrose Scrivener, *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament for the Use of Biblical Students*, ed. E. Miller (London: George Bell & Sons, 1894). p.264

⁵ Pinakes | Πινakes: Deutschland, Berlin, Staatsbibliothek Zu Berlin (Preussischer Kulturbesitz), Graec., 4° .39 (341)," Cnrs.fr, 2022, <https://pinakes.irht.cnrs.fr/notices/cote/9208/>. [Accessed 11 September 2023].

Also: Agnès Lorrain, "Berlin, Staatsbibliothek Zu Berlin (Preussischer Kulturbesitz), Graec. 4° .39 (341)," Paratexts of the Bible, 2017, <https://www.manuscripta-biblica.org/manuscript/?diktyon=9208>. [Accessed 11 September 2023].

Also: <https://portail.bibliissima.fr/ark:/43093/mdata86579af84559d9eb772ac4e833ad0dfe3a1ec1fe>

⁶ Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF), "Manuscript Workspace - INTF," Uni-muenster.de, 2025, <https://ntvmr.uni-muenster.de/manuscript-workspace>.

For GA 655's Images: <https://ntvmr.uni-muenster.de/manuscript-workspace?docID=30655>

single scholar.”⁷ He added many minuscule manuscripts to the existing lists of his time. Additionally, he also developed another system of naming manuscripts that incorporated the names of collators and the locations of where they were kept. For this manuscript the number 655 was given.⁸ Gregory then kept this number based on Tischendorf’s edition. Later on, Aland did as well. This is how it is also catalogued at present with the Gregory-Aland number (abbreviated as GA). Consequently, since Tischendorf had numbered it Gregory and Aland did not give it a new number.⁹ However, at that time the manuscript was catalogued with a different number by two other scholars. Frederick Scrivener gave it the number 635, while providing the Gregory number 655 in brackets.¹⁰ And Hermann Von Soden numbered it as ε 177.¹¹ The GA number that Tischendorf and Gregory gave it remains the standard number that is used for it currently: GA 655.

It has not previously been collated or incorporated into the manuscript witnesses of the Gospels for the Nestle-Aland, UBS or *Editio Critica Maior* editions of the Greek New Testament or the IGNTP of Luke. The only evidence we have of its textual character is from *Text und Textwert* and von Soden. This is discussed in chapter two of this thesis.

3. MANUSCRIPT DESCRIPTION: CONTENTS

GA 655’s main interest lies in its text of the four Gospels in Greek. In addition to the four Gospels, it also contains lectionary and liturgical tables; Eusebius of Caesarea’s

⁷ Bruce Manning Metzger and Bart D Ehrman, *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration* (New York; Oxford: Oxford University Press, 2005). p.172

⁸ Caspar René Gregory, *Novum Testamentum Graece Ad Antiquissimos Testes Denuo Recensuit Apparatum Criticum Apposuit Constantinus Tischendorf*, 8th ed., vol. III (Lipsiae: J.C. Hinrichs, 1890). p.564

⁹ Scrivener, *A Plain Introduction*, p.241

¹⁰ Scrivener, *A Plain Introduction*, p.264

¹¹ Gregory, *Novum Testamentum Graece*, p.71

Letter to Carpian on the Gospel canons; the canon tables; and finally, the list of the apostles and disciples by Pseudo-Dorotheus of Tyre. Folio 324 is an additional leaf that was inserted into the manuscript. It may be written on paper. This final page contains a supplementary liturgical table, approximately dated between the 14th-17th centuries.¹² Table 1.1 provides a brief list of contents for GA 655.

Table 1.1 Contents of GA 655

Folio	Content description
1r – 2v	Blank folia
3r – 20v	Liturgical Tables
21	Letter to Carpian
22v – 25v	Eusebian Canons
26r – 28v	Prologue for Matthew
29r – 30v	Chapter headings for Matthew
31r	Evangelist Portrait: Matthew
32r – 107v	Gospel according to Matthew
107r	Subscription for Matthew
108	Prologue for Mark
109r – 110r	Chapter headings for Mark
111r	Evangelist Portrait: Mark
112r – 159v	Gospel according to Mark
160r	Subscription for Mark
160r – 161v	Prologue for Luke
161v – 163r	Chapter headings for Luke

¹² Pinakes, *Graec* 4°.39

Folio	Content description
164r	Evangelist Portrait: Luke
165r – 251v	Gospel according to Luke
251v	Subscription for Luke
252r	Chapter headings for John
252v	Evangelist Portrait: John
253r – 254v	Prologue to John
255r – 317v	Gospel according to John
318r – 323v	List of Apostles and Disciples
324r	Liturgical Table (insert)

4. MANUSCRIPT DESCRIPTION: PRODUCTION

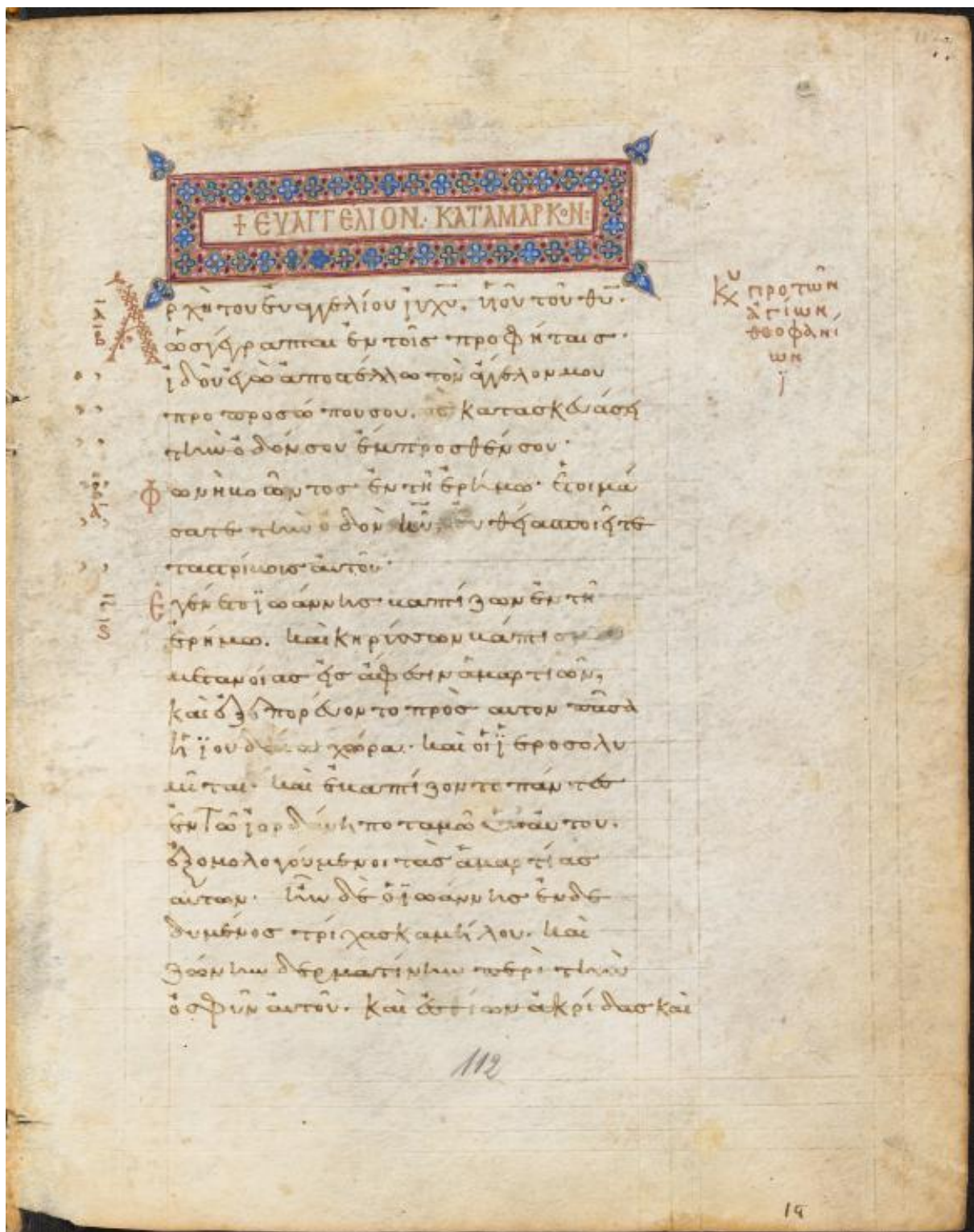

IMAGE 1.1 GA 655, Folio 112r, The First Page of Mark's Gospel

The manuscript once measured 247mm by 193mm,¹³ but more recently it was measured as 240mm by 190mm.¹⁴ It was made with 81 flat parchment sheets, which became 324 folia when they were folded and bound into book form. The folded sheets are bound into a total of 43 quires. This section will outline the various features of GA 655's creation.

The parchment leaves have visible ruling which allows space for the main text as well as space dedicated to rubricated enlarged initial letters, Eusebian canon numbers, chapter titles, marginal scholia and notes. The biblical text is written in a single column consisting of 23 lines per folio with only a limited variation on this. Scholia, lectionary notations, and other features appear in the margins around the main body of text. Despite the ruling, *verso* sides of folia sometimes have a slanted text, where the text is lower on the inner margin. This can be seen on folio 176v with lines that are not straight across on the folio.

Folio numbers, written in Arabic numbering, were added in pencil in the top right corner on each *recto* side. These numbers were most likely added in modern times given the use of pencil and modern numbers. Between the time of the manuscript's microfilm photography and the present day a new hand has numbered the *recto* folia, also in pencil, in the centre below the biblical text column also with Arabic numbers (Image 1.2).

IMAGE 1.2 GA 655, folio numbers: Top Right (left) And Bottom Centre (right)

¹³ Gregory, *Novum Testamentum Graece*, p. 564

¹⁴ Georgi R. Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament: A Catalogue* (Piscataway NJ: Gorgias Press LLC, 2021). p. 201

a. QUIRES

The quires are numbered in the bottom outer corner of the *recto* side with the standard Greek numerals. The archaic letter, *stigma* (Ϛ), is used for the number six, since these numerals remained in use even when they were dropped from the Greek alphabet.¹⁵ *Stigma* has been written in its minuscule form in GA 655 wherever it is used as a numeral to number the quires, Eusebian canons, and lectionary dates. Examples of the stigma numbering a quire can be seen on folio 191r.

For the majority of the manuscript the quires form a quaternion, consisting of four double leaves.¹⁶ There are a few exceptions to this quaternion construction. To ensure that the *Letter to Carpian* and other contents begin on a new quire, some quires contain fewer leaves. For example, since the liturgical tables required another four folia, a quire was made containing the end of the tables (folia 19-20). This was followed by a new quire for the *Letter to Carpian* and Eusebius' canon tables (folia 21-25). Some folia are left blank to ensure that most of the sections begin on a new quire, such as folio 25v. Matthew, Mark and John's Gospels all begin on the first folio of a new quire. To ensure that John would start with a new quire the preceding material was ordered to fit into the previous quire, with the evangelist's portrait on the *verso* side unlike the other three. It is interesting that Luke's Gospel does not begin with a new quire, possibly to keep the quaternion format here. Table 1.2 below provides a layout of the quires, their construction, folia and contents.

¹⁵ Bruce M Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Palaeography* (New York: Oxford University Press, 1981). pp. 7-9

¹⁶ For more information on the quires in Greek manuscripts see: Caspar René Gregory, "The Quires in Greek Manuscripts," *The American Journal of Philology* 7, no. 1 (1886): 27–32, doi: <https://doi.org/10.2307/287262>.

Table 1.2 The Quires of GA 655

Quire	Folia	Content
α	8 (3 – 10)	Liturgical tables
β	8 (11 – 18)	Liturgical tables
γ	2 (19 – 20)	Liturgical tables
δ	5 (21 – 25)	Letter to Carpian & Eusebian canon tables
ε	6 (26 – 31)	Brief introduction to the evangelist (Matthew); portrait of Matthew
στ – ιε	8 each (32 – 107)	Gospel of Matthew; subscriptions; brief introduction to the evangelist (Mark); Portrait of Mark
ις – κα	8 each (112 – 159)	Gospel of Mark
κβ	7 (160 – 166)	Subscriptions; headings; brief introduction to the evangelist (Luke); portrait of Luke; Luke 1:1-1:25
κγ – λγ	8 each (167 – 254)	Luke 1:26-24:53; headings; portrait of John; brief introduction to the evangelist (John)
λδ – λστ	8 each (255 – 278)	John 1:1 – 8:11
λζ	4 (279 – 282)	John 8:11 – 9:7
λη	4 (283 – 286)	John 9:7 – 10:21
λθ	8 (287 – 294)	John 10:21 – 12:40
μ – μβ	8 each (295 – 318)	John 12:40 – 21:25 Index of apostles and disciples
μγ	7 (318 – 324)	Index of apostles and disciples; Liturgical table insert

There appears to be a folio that was cut out of the manuscript. It can be seen on the microfilm photography available on the INTF's virtual manuscript room of folia 252v and 253r. A recently digitised scan of the portrait for John more clearly shows the part

of this folio that remains. Remarkably this removed folio does not impact the quire count or other contents.

b. RUBRICATION

In the production of manuscripts, the main text was customarily complemented with the addition of headings, lines and larger initial letters to mark a new sentence or section division in the text. The person who would be responsible for adding these features was called a rubricator. The word is derived from the Latin verb “to colour red,” *rubricare*, since red ink was frequently used for these additional touches in a manuscript.¹⁷ In GA 655, the rubricator used red ink, while gold ink was used over the red for headings and titles, symbols for scholia and some marginal corrections, the lectionary notations, and initial letters (Images 1.3; 1.4; 1.5).

The quick work of the rubricator for GA 655 caused the still wet red ink to transfer to the opposite page (Image 1.3).¹⁸ This may create the impression that the person who produced this manuscript may have acted as both scribe and rubricator. But given some mistakes or inconsistencies, it becomes more plausible that the main body of text was copied by the scribe who then passed it over to the rubricator. Consider the

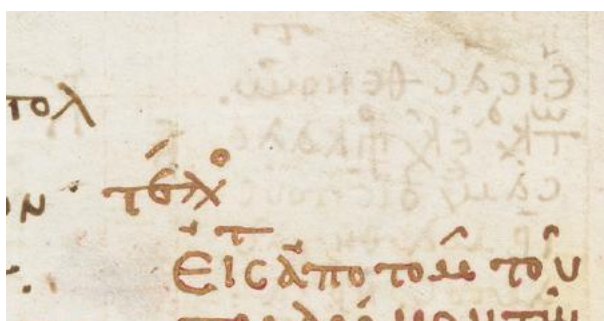

IMAGE 1.3 GA 655, folio 126r, showing the red and gold ink in the lectionary notation; as well as the transfer of wet ink from the *verso* side to the *recto*

¹⁷ James Raven, ed., “Abbreviations and Glossary,” in *The Oxford History of the Book* (Oxford: Oxford Academic, 2023), 361–372, <https://doi.org/10.1093/oso/9780192886897.002.0009>. p.369

¹⁸ Other manuscripts display the same phenomenon. In GA 200 on the bottom inside gutter of folio 113v this type of ink transfer can be seen.

small guide letters, written in the same ink and hand as the main text, with brown ink in the inside margins. Whenever there was a new sentence or section the scribe did not write the initial letter, leaving it out, but added the letter that should be written as an enlarged initial letter in the inner margin. These guide letters helped the rubricator to know where to provide the initial letters in uncial lettering.

While the rubricator added the intended initial letters, directed by the much smaller guide letters written in the gutter, he missed some. There is no real discernible pattern for this oversight, such as that the folia were bound obscuring the guide letters or some other hindrance – the rubrication would typically have been completed before the manuscript was given over to be sewn and bound. The result of the rubricator's mistakes is that some words do not have their initial letters, even though their guide letters are seen in the inside gutter. This causes some words to be incomplete. "Kai" ended up reading only "ai", as can be seen at line 18 of folio 34r (the small guide letter can be seen in the gutter. Image 1.4).¹⁹ In other places the scribe had copied the text as it reads and the rubricator inserted enlarged initial letters afterwards without seeing that a letter had been doubled by mistake. This created a doubling of some letters. An

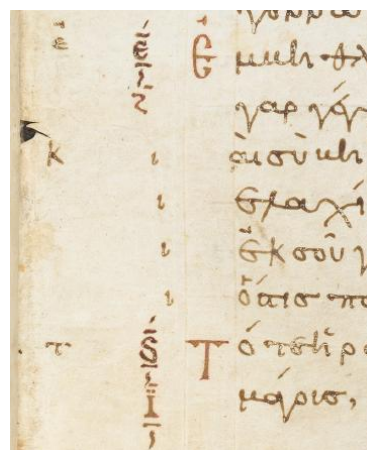

IMAGE 1.4 GA 655, folio 34r, small guide letters in the gutter and the enlarged initial letters. Note the missing "K" for "Kai"

¹⁹ More examples of this include Mk 1:21 (folio 133r), 6:6 (folio 125r), 9:15 (folio 135r); Lk 2:29 (folio 172r), 5:5 (folio 180r), and 19:40 (folio 233r).

example of this doubling can be seen at Luke 5:15 where it reads “κκαὶ” instead of just “καὶ” (folio 181r).²⁰ At Luke 18:19, on folio 229r, an interesting switch of enlarged initial letters has occurred: instead of adding a *kappa* to form “καὶ” (line 10), the *epsilon* for “εἶπεν” (line 13) was written as an initial letter in line 10, and the initial letter for line 13 not written (Image 1.5). Unfortunately, the small guide letters are not visible on this folio’s inner margin, and the reason for the switch remains unsure. Taking these into account it can be concluded that the rubrication was added by the rubricator after the main body of text was produced on the folio.

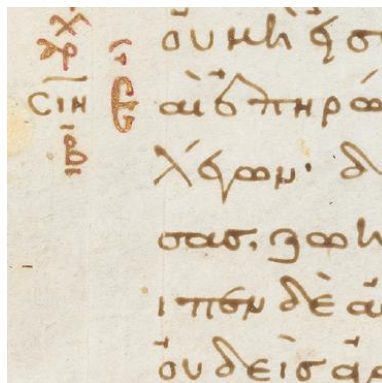

IMAGE 1.5 GA 655, folio 229r, *epsilon* instead of *kappa*, and the missing *epsilon* for three lines down

c. THE EUSEBIAN CANONS

Since this codex contains all four Gospels, GA 655 includes another prevalent feature of four-Gospel codices: the canon system attributed to Eusebius of Caesarea (folia 21–25v). The important role his apparatus plays in this manuscript necessitates its discussion at this point. Several early attempts were made to navigate and harmonise the four Gospels by biblical scholars who lived in the first couple of centuries of the Christian church. For example, Tatian’s *Diatessaron* did this by combining the four Gospels into one unified narrative.

²⁰ More examples of this doubling include Jn 17:18 (folio 305v) and 18:16 (folio 307v).

But Eusebius did not favour this approach, mainly because compilations of texts into a single body of text removed pericopes from their sequence and contexts within their original Gospels, and so he sought to create a different system as he explains in the *Letter to Carpian* (Image 1.6):

Ammonius the Alexandrine, with the expense of much industry and zeal – as was proper – left us the Diatessaron Gospel, in which he had placed the similar pericopes of the rest of the Evangelists alongside Matthew, with the inevitable result that the coherent sequence of the three was destroyed inasmuch as regards the net- work of the readings. But in order that, while preserving completely both the content and sequence of the other three, you may know the specific passages in each Evangelist in which they were compelled by love of truth to say the same things, (and) having taken occasion from the work of the aforementioned individual, I formed for you according to a different method the sum of ten canons which have been subjoined.²¹

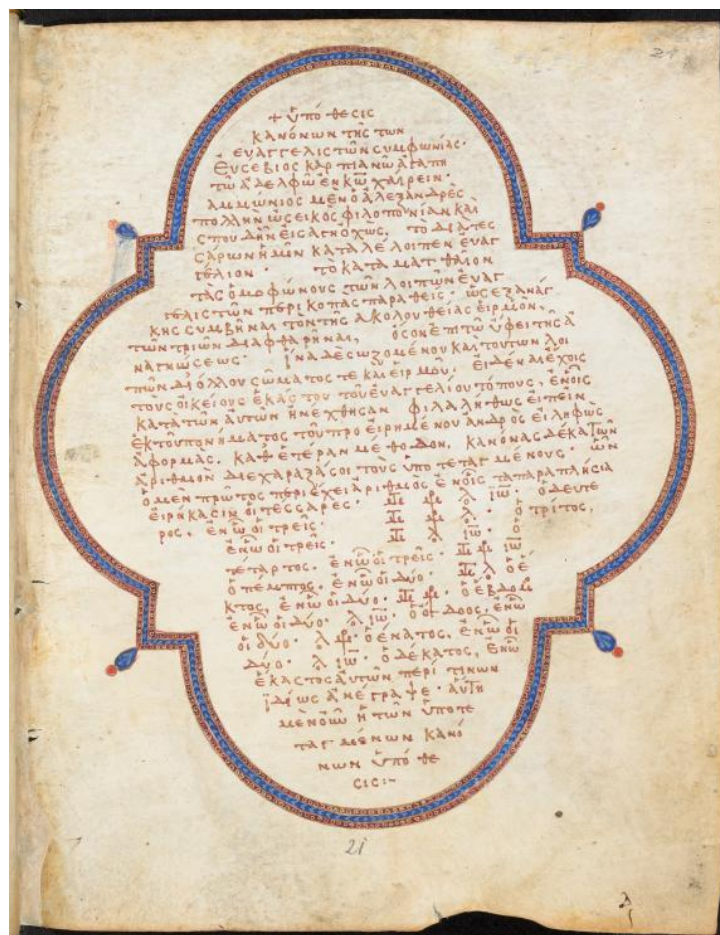

IMAGE 1.6 GA 655, folio 21r, first part of the *Letter to Carpian*

²¹ Harold H. Oliver, "The Epistle of Eusebius to Carpianus: Textual Tradition and Translation," *Novum Testamentum* 3, no. 1/2 (January 1959): 138–145, doi: <https://doi.org/10.2307/1560399>. pp.144-145

His system divided each Gospel into sections which were numbered. These numbers were then collated into a table which assisted the reader to see and find passages that are similar in the four Gospels, almost like a way of cross-referencing or harmonising the text. His system not only aided the reader to harmonise the Four; but as an added benefit they structured and ordered the text making navigation easier, especially in the time before the versification of the text.²² While the *Diatessaron* and other gospel harmonies rearranged the text of the Gospels, Eusebius' canons did not disturb each Gospel since they remained as they were, with the canon notations only accompanying the text.²³

In GA 655 the *Letter to Carpian* is followed by seven of the ten canons (22v–25r). These seven canons are fitted into six tables that span six folia, as they are laid out in Table 1.3. The three canons that were not included into the tables at this point provide the information for Matthew, Mark and Luke (canon 2); Matthew, Luke and John (canon 3); and finally, In Matthew, Mark and John (canon 4). At first glance it may be assumed that the folia which had the three missing canon tables might have been taken out of the manuscript or be missing. But this is eliminated for several reasons. Firstly, canons are copied to fit into the space that is available; secondly, some canon tables are omitted as a unit; and thirdly, the quire composition does not allow for missing leaves. It is then clear that these three canons were not copied into a table or two likely because of the space that was lacking in the quire makeup of this section having too few leaves available (see section 3.b.i below).

²² Bausi Alessandro et al., *Canones: The Art of Harmony: The Canon Tables of the Four Gospels* (Berlin: De Gruyter, 2020), <https://doi.org/10.1515/9783110625844>, p.vii

²³ Matthew R. Crawford, *The Eusebian Canon Tables: Ordering Textual Knowledge in Late Antiquity* (Oxford, UK: Oxford University Press, 2019). p.18

Table 1.3 Index of canon tables in GA 655

Folio	Canon Table
22v	Canon 1 – Matthew, Mark, Luke and John
23r	Canon 5 – Matthew and Luke
23v	Canon 6 – Matthew and Mark Canon 7 – Matthew and John ²⁴
24r	Canon 8 – Luke and Mark Canon 9 – Luke and John
24v	Canon 10 – Matthew only; Mark only; Luke only
25v	Canon 10 – Luke only (continued); John only

The six canon tables vary depending on the referencing that is required. The first table (Image 1.7) follows the order of Matthew's Gospel, connecting parallel passages from the other three with it. As an example, if the reader read Matthew 13:13–15 and wanted to read the parallel passages in the other Gospels, all they would need to do is locate

IMAGE 1.7 GA 655, folio 22v, Eusebian Canon Table number one

²⁴ The scribe made a mistake here, writing the column's content as Mark instead of Matthew.

the canon number, §133, on the table of the first canon. In the row next to this the reader can find the canon numbers for the parallel texts in the other three Gospels. Table 1.4 shows the Eusebian section numbers for this simple example with the modern equivalents added underneath. Consequently, if the scribe had not made copying errors, the apparatus makes a task like this quick and easy. This is the primary use for his system which Eusebius described in his letter.²⁵ And since each pericope is not taken out of its narrative context, the reader can then read them within their different contexts in their respective Gospels. Reading in this manner the reader will appreciate that John's Gospel is quoting the Isaiah passage not in the same parable context of the synoptic three. For the serious Bible reader these connections between the Gospels creates more possibilities of studying the similarities and differences between them.²⁶

Table 1.4 Parallel passages quoting Isaiah for Jesus speaking in parables

	Matthew	Mark	Luke	John
Eusebian section number	$\overline{\rho\lambda\gamma}$ (§133)	$\overline{\lambda\zeta}$ (§37)	$\overline{o\zeta}$ ²⁷ (§77)	$\overline{\rho\theta}$ ²⁸ (§109)
Modern reference	13:13-15	4:11-13	8:10	12:39–40

The Eusebian canons offered a form of information technology which had not been available before their invention. These canons opened the four Gospels to new reading and studying possibilities. Since it was so practical and user-friendly they were kept alongside the Gospels where they were copied in both the east and west with

²⁵ Oliver, "The Epistle of Eusebius to Carpianus," pp.144-145

²⁶ Jeremiah Coogan, *Eusebius the Evangelist: Rewriting the Fourfold Gospel in Late Antiquity* (New York, NY: Oxford University Press, 2022). pp.29-31

²⁷ Scribal mistake in GA 655, which reads: $\overline{o\alpha}$ (§71)

²⁸ Scribal mistake in GA 655, which reads: $\overline{\rho\eta}$ (§108)

slight variation.²⁹ And this may be why they became so dominant and widely used in manuscripts like GA 655. In fact, it has employed the use of the canons to their full potential, as they act as a connection point between texts, headings and lectionary.

In the text of the Gospels the canon notations are located in the margin next to the relevant text. At the bottom of folia, beginning from folio 34r, GA 655 also contains a quick canon reference guide of the canon sections present on the folio taking the reader to other relevant passages found in the other Gospels. With these the reader does not have to turn to the relevant table to locate the parallel readings. While the second, third and fourth canons were not produced in the canon tables with the others as described above, they are reproduced in these smaller tables at the bottom of folia. On folio 38r, for example, a portion of the fourth canon is given, providing the readings between Matthew, Mark and John.³⁰ Likewise, folio 95r provides an extract from canon 2 (Matthew, Mark and Luke); and an excerpt from canon 3 can be seen on folio 187r (arranging the columns in the order of Luke, John and Matthew).³¹

In the lectionary tables the canon numbers are used to identify the beginning point of a reading. In the lectionary notations are also employed in the lectionary reading references, especially when the liturgist has to skip to a different passage in the same lesson reading. These appear both in the marginal notations as well as among the main body of text. Folio 205r offers an example of this, where the lectionary directs the reader to the passage which is numbered in the canon as $\overline{\rho\lambda\alpha}$ (§131). On folio 97v the reader is directed from the reading in Matthew to a passage in John using the canon numbering.

²⁹ Crawford, *The Eusebian Canon Tables*, p.17

³⁰ Line 1 of canon 4. Cf. NA²⁸, p. 92*

³¹ Line 181 of canon 2; Line 6 of canon 3. Cf. NA²⁸, pp.91* & 92*

These all indicate that the canons remained functional and were used in GA 655's reading and worship settings. And through its use in these contexts, the main objectives of Eusebius' apparatus are achieved: facilitating textual navigation and presenting the four Gospels as a coherent whole.³²

d. ILLUMINATION AND DECORATION

Greek manuscripts that include illumination often have portraits of the authors of books. These were the most frequent subjects to be painted in manuscripts at the time. The presence of these types of paintings in manuscripts have given scholars a way to trace the development of Byzantine painting, though it should be noted that this was not the reason for their creation or inclusion.³³ GA 655 keeps in this tradition with its four portraits of the evangelists, each preceding their respective Gospel (Images 1.8-1.11). Because the portraits are painted on pages which form part of the original quires of the manuscript, they are part of the original production.³⁴ All four are a part of existing quires, as opposed to having been inserted inbetween quires, further strengthening the impression of them being painted at the time of producing the manuscript.

A colourful frame with geometric patterns and flowers as decoration surrounds each portrait. A gold leaf background was fitted inside the frames for them as well. Each evangelist is pictured seated at or near a desk in differing poses and items on the desks. Matthew is writing; Mark is in thought; Luke is inking his pen; and John is resting holding his pen.³⁵ Parts of the portraits have suffered some damage with age.

³² Coogan, *Eusebius the Evangelist*, pp.29-30

³³ Georgi Parpulov, *Middle-Byzantine Evangelist Portraits: A Corpus of Miniature Paintings* (de Gruyter, 2022). p.IX

³⁴ Parpulov, *Middle-Byzantine Evangelist Portraits*, p.8

³⁵ Parpulov, *Middle-Byzantine Evangelist Portraits*, p.8

At the top of the folia on the first three Evangelist's portraits it appears that their names were written to reserve the page for the portrait to be painted. With the portrait of John there may have been a marker at the top of the folio, but with trimming or some other reason the mark cannot be seen anymore. The inscriptions, written in uncial lettering, on the first three paintings read, respectively: ὁ Ματθαῖος; ὁ Μάρκος; ὁ Λουκᾶς. There is an *alpha*, Α, inside the article, ὁ, which would be an abbreviation for Ἅγιος (Saint). With the portrait of John, the portion with the title has suffered considerable damage and the writing is largely illegible. However, a part of the initial article and alpha can be glimpsed. The inscription for John's portrait is longer than the brief naming of the synoptic evangelists, spanning two lines. His name likely followed the article, as with the other three; the second word is unclear; and the inscription ends with "λόγος" as possibly the third word. The most likely descriptor may have read θεολόγος, which was a popular title for the evangelist.

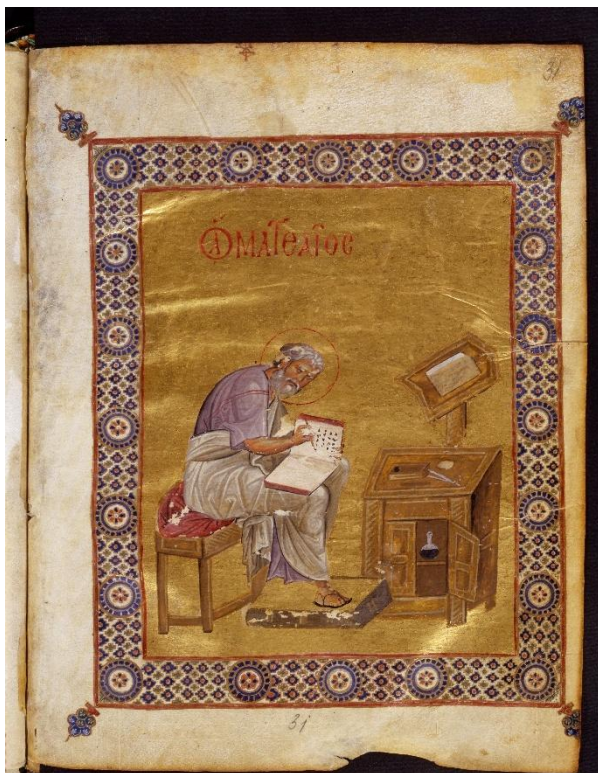

IMAGE 1.8 GA 655, folio 111r, Portrait of Matthew

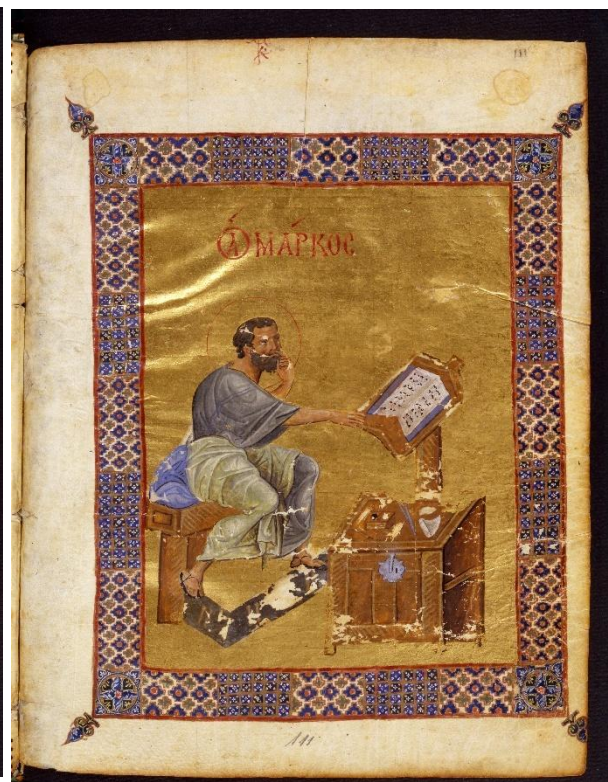

IMAGE 1.9 GA 655, folio 31r, Portrait of Mark

IMAGE 1.10 GA 655, folio 164r, Portrait of Luke

IMAGE 1.11 GA 655, folio 252v, Portrait of John

Each Gospel begins with a decorative headpiece featuring floral designs (Image 1.1). The first letter of each book is also enlarged and ornamented. The enlarged initial letters have minimal ornamentation, but it can be noted that some omicrons have a cross inside them.³⁶

Beyond the Gospels, other sections of the manuscript feature illumination or decoration. The *Letter to Carpian* and the Eusebian Canons are given special treatment. The *Letter* is contained inside a decorative frame in the shape of a quatrefoil (Image 1.6).³⁷ The canon tables are each presented between two pillars with an arch overhead. From an artistic point of view these frames represent an arcade structure, with a pillar on each side, possibly symbolising that these canons provide a walkway

³⁶ For example, folio 307v

³⁷ The quatrefoil frames may be mistaken for a barbed quatrefoil. Whereas a barbed quatrefoil is oriented with the sharp points to the top, bottom and sides, the quatrefoils in GA655 are not drawn in this way.

into the biblical text.³⁸ Every set has a different design. The first table, on folio 22v, has two peacocks and a water fountain at the top of the structure with the pillars and Canons underneath (Image 1.7). In a similar fashion the other five tables keep the symmetrical motif by having a pair of birds each with a growing plant or tree between them. The birds that are painted here include doves, ducks and cranes (folia 23r-25r).

These artistic touches may not be a direct part of the Gospels and as such may seem to have no connection with the biblical narrative. Nonetheless they do have some symbolic meaning. The quatrefoils, hinting at four leaves or lobes, could symbolise the four evangelists; and the portico design for the canons may represent a door. Eusebius' canon tables seem a good fit for this architectural design, as they function as a tool for cross referencing between the four Gospels.³⁹ The birds may not however serve such a symbolic meaning, especially not in the Greek manuscript tradition. It is only in the Armenian manuscript tradition that they were assigned a symbolic purpose.⁴⁰

e. REPAIR

There is a single sewing repair in GA 655. The stitching of the repair can be seen on folio 114 (Image 1.12). It is either an original or replacement page sewn into the existing quire which started at folio 112r. The 17th quire starts at folio 120r, ruling out the possibility that this folio was sewn in at the end of a quire. Since the handwriting corresponds with the rest of the manuscript, as well as having the relevant information of the biblical text and its marginalia, one can conclude that it is indeed the original leaf of GA 655. The repair would seem to indicate that this leaf became detached from

³⁸ Ewa Balicka-Witakowska, "Carl Nordenfalk," in *Canones: The Art of Harmony: The Canon Tables of the Four Gospels*, ed. Alessandro Bausi, Bruno Reudenbach, and Hanna Wimmer (Berlin, Boston: De Gruyter, 2020), 1–16, doi: <https://doi.org/10.1515/9783110625844-001>. p.16

³⁹ Friedrich Rest, *Our Christian Symbols* (New York: The Pilgrim Press, 1982). p.36

⁴⁰ Heather Pulliam, "Painting by Numbers: The Art of the Canon Tables," in *The Lindisfarne Gospels: New Perspectives* (Leiden: Brill, 2017), 112–133, https://doi.org/10.1163/9789004337848_007. p.116

the binding because of use of some other cause. This repair restored the leaf. The repair is not neatly or expertly done, which suggests that it was not done by a later conservator.

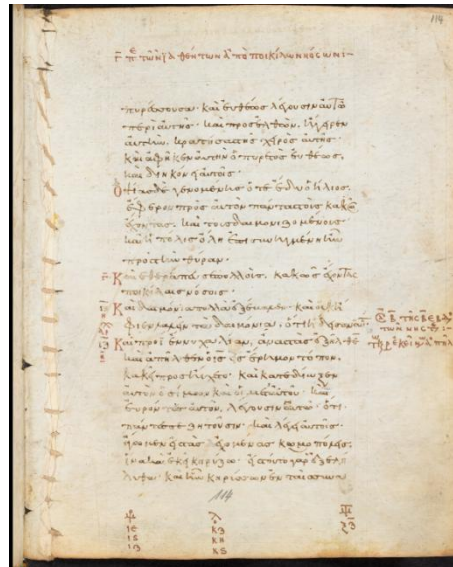

IMAGE 1.12 GA 655, Folio 114r, A Sewing Repair

f. LACUNAE

As a whole GA 655 is in a fairly good condition. Its folia do show signs of wear and tear with some stains. These do not always result in a major loss of text. However, some ink has faded because of age or the stains from perhaps candle wax on the folio, obscuring the biblical text or the marginal scholia (Image 1.13).

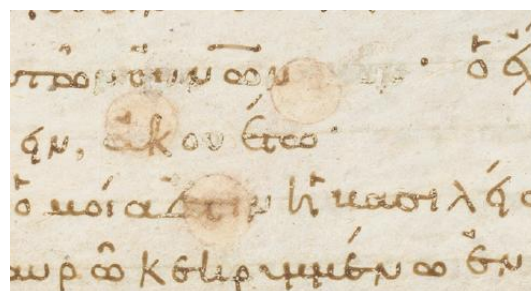

IMAGE 1.13 GA 655, folio 64r, Showing Stains and Loss of letters

The folia have also possibly been trimmed for rebinding somewhere in the past. This can be seen in how the text in the lectionary tables appears on the outer edge of the folia (folio 4r for example). Some folia do not show the small guide letters that were written in the gutter, further implying a trimming and rebinding of the book. Additionally, the folia of three of the evangelist paintings have been trimmed causing the frames to be extremely close to the outer edge. The trimming of the folia nevertheless did not affect the biblical text in a significant way.

With time small tears have appeared, some likely between the microfilm photography and the more recent digitisation of the manuscript. The tears do not yet cause lacunae but may possibly lead to more loss of text if they should worsen. One example of such a tear is on folio 63 (Image 1.14). The tear runs through the words, but the words are still legible for the time being.⁴¹

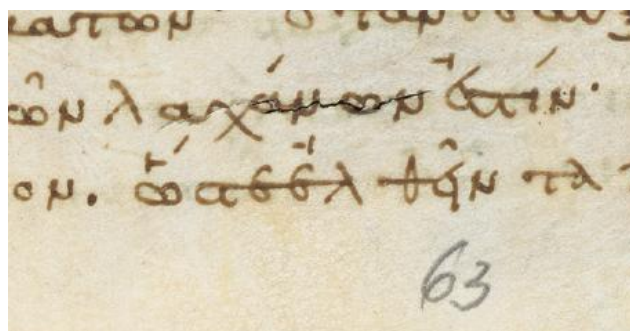

IMAGE 1.14 GA 655, folio 63r, with a thin tear

Folia 97 and 315 each have a hole in the margin. There are at least three places where the manuscript has suffered damage to its parchment causing lacunae. At the bottom of the folia of Matthew's opening chapters there is a small part that has been damaged. This damage extends through several folia. The biblical text remains unscathed by this, but the exegetical scholia that appear at the bottom of several folia have been affected. The first major loss of text can be seen at the bottom centre of folio 32. While

⁴¹ More examples of similar tears are on folia 85; 93; 115 (caused by a rough erasure); 117; 121; 122; 126; 141; 152; 179 etc.

the scholium in the bottom margin of the recto side was unscathed by the damage to the parchment at the time of its microfilm photography, it has since suffered more wear and tear. At the present time of this research about six words in the bottom two lines of the scholium are now part of the lacuna. The verso side's scholium has also suffered a gap in the text of a genealogy. This gap in the text caused by the damage to the bottom of the folio was there at the time of its microfilm photography. On folio 86 there are two small holes which have caused two small lacunae of the text.

Some of these imperfections of the parchment were present at the time of copying. The small hole in the parchment of folio 228 is an example of this (Image 1.15). To navigate the gap in the folio the scribe wrote the texts of Luke 18:7 and verse 13 around this hole on either side of the folio. That resulted in the text being unaffected by the damage to the parchment.

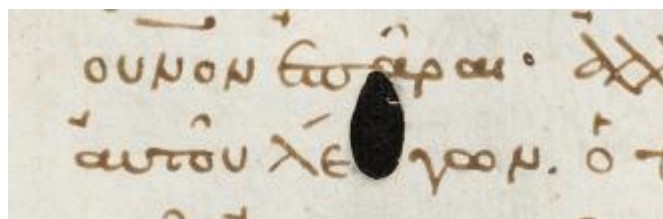

IMAGE 1.15 GA 655, folio 228v Showing the Lacuna and writing around it

5. THE SCRIBE AND SCRIBAL HABITS

Tischendorf and Gregory estimated the date to the 11th century.⁴² This latter date estimate is also found in Scrivener's description.⁴³ Prior to Parpulov's assessment it has been conservatively dated by the INTF to the 11-12th centuries.⁴⁴ Parpulov has

⁴² Gregory, *Novum Testamentum Graece*, p.564

⁴³ Scrivener, *A Plain Introduction*, p.264

⁴⁴ Pinakes, *Graec.*, 4°.39. Also on the INTF Liste: <https://ntvmr.uni-muenster.de/manuscript-catalog?docID=30655>

dated it to the second half of the 10th century.⁴⁵ This is also the date listed on the online Catena Catalogue hosted by ITSEE, Birmingham.⁴⁶

For the text of the Gospels and the exegetical scholia the scribe used black ink. This was the common colour for use in document production, although its shade of black differed from time and location.⁴⁷ And as was shown before, the rubricator used red and gold ink (Section 4.b).

Both the hand of the biblical text and marginalia display similar characteristics. This can be demonstrated by comparing a sample comparing the way in which $\overline{\delta\alpha\delta}$ has been written in both the main text and the accompanying marginal scholia on folio 32r.

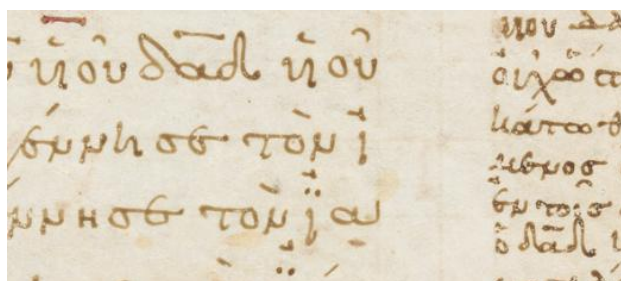

IMAGE 1.16 GA 655, folio 32r, $\overline{\delta\alpha\delta}$ written in the biblical and scholium texts (Matthew)

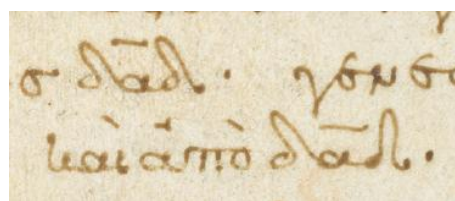

IMAGE 1.17 GA 655, folio 33r, $\overline{\delta\alpha\delta}$ in the biblical text (Matthew)

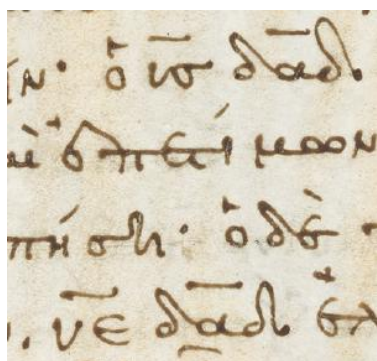

IMAGE 1.18 GA 655, folio 141r, $\overline{\delta\alpha\delta}$ in the biblical text (Mark)

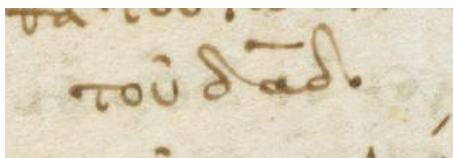

IMAGE 1.19 GA 655, folio 176, $\overline{\delta\alpha\delta}$ in the biblical text (Luke)

⁴⁵ Parpulov, *Catena Manuscripts of the New Testament*, p.201; and Parpulov, *Middle-Byzantine Evangelist Portraits*, p.8

⁴⁶ Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing (ITSEE), "Catena Catalogue," Birmingham.ac.uk, 2025, https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/?offset=0&limit=100&ga_identifiers_identifier=655%7Ci.

⁴⁷ Edward Maunde Thompson, *Handbook of Greek and Latin Paleography* (New York: D. Appleton and Company, 1893). pp.50-51

The *nomen sacrum*, when written in minuscule, actually presents with the same letter shapes wherever it occurs in the manuscript (Images 1.16-1.19): the initial *delta* leans forward, all three letters are connected, and the final *delta* has a little hook. Likewise, *uioŭ*, presents with the same letter shapes (Image 1.20).

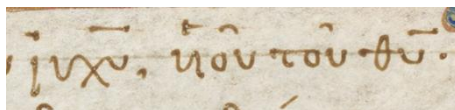

IMAGE 1.20 GA 655, folio 112r, showing *uioŭ* written in a similar hand as folio 32r (cf. Image 1.16)

Other marginal notes show the same likeness. The marginal note, *συροφοινίκισσα*, on folio 130v shares several characteristics with the main text, such as the comparable joining of the initial *sigma-upsilon*, *phi* (φ) has the same swirling shape, and most letters of the word are not joined together except for the final two *sigmas* with *alpha* (Image 1.21).

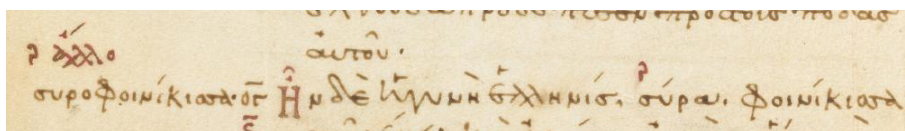

IMAGE 1.21 GA 655, folio 130v, similar writing between biblical text and marginal note

Other notes add more support in the same. On folio 101r the note along with the main text again share properties, such as letter shapes (λέγει αὐτοῖς ἐκεῖ), how the letters have been joined, and their style of accents (Image 1.22). From this it becomes clear that a single scribe copied the text for GA 655.

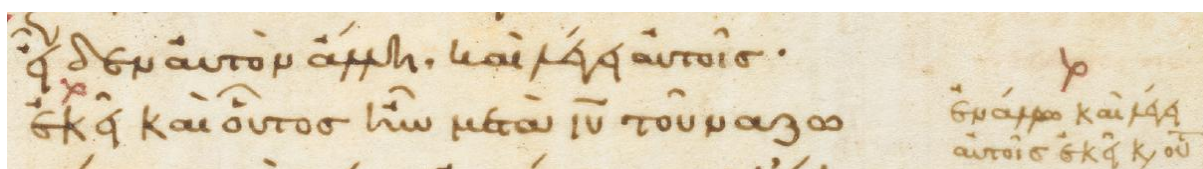

IMAGE 1.22 GA 655, folio 101r, similar writing between biblical text and marginal note

From observing the folia of the manuscript, it is clear that the copying of the biblical text preceded the writing of the scholia. When the biblical text extends beyond the limits of the allotted space, for example, the scholia are written around the words that

protrude into the margin. The final line of folio 142r exhibits this phenomenon (Image 1.23).

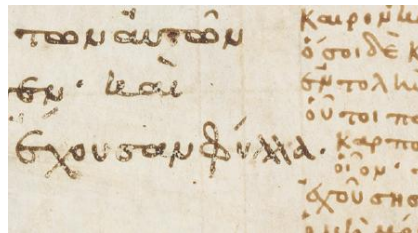

IMAGE 1.23 GA 655, folio 142r

From the preceding findings it can be concluded that the biblical text was copied first and then the exegetical scholia and comments. The marginal lectionary notations were added around the time of rubrication since they were written in the same red (and gold) ink. This can be seen when the lectionary notations are written around the biblical and scholia texts (Image 1.24). Another telling example is the lectionary notations written around a marginal comment (Image 1.25). This proposes the order of writing to be biblical text, exegetical scholia and other marginalia, and finally the lectionary notations and rubrication.

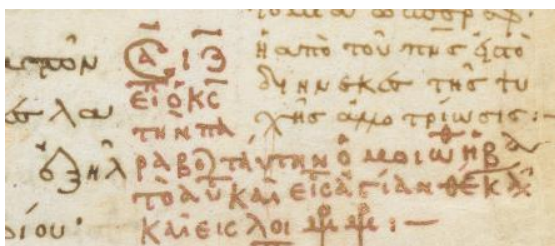

IMAGE 1.24 GA 655, folio 93r, showing the lectionary notation written around the texts of the Gospel and scholium next to line 14 onwards

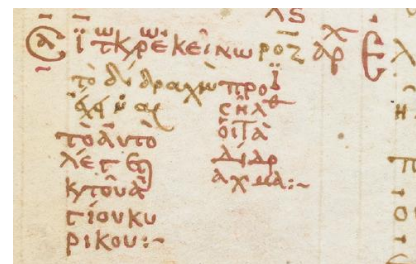

IMAGE 1.25 GA 655, folio 73v, lectionary notations are written around a marginal comment

a. UNCIAL

Titles of certain sections are written in a neat uncial hand. The lettering is upright and boxed and as such does not slope to one side. The title of the liturgical section (folio 3r); titles for the introductions to the Gospels of Matthew and Mark (folia 26r & 108r), Gospel titles (folia 32r, 112r, 165r, 255r) and the names of the evangelists on the portraits (folia 31r, 111r, 164r, 252v) are all written in this uncial hand. The first letter

of each Gospel as well as the enlarged initial letters are likewise written in uncial. Given that most of these were produced during the rubrication process of the manuscript, the majuscule script texts and lettering were likely written by the rubricator.

b. BIBLICAL MINUSCULE

For the main body of text the scribe wrote in a biblical minuscule hand. Some titles were also written in this minuscule. These include the lists of headings for the Gospels and the introductions for Luke and John for example (folia 161v and 253r). It is uncertain why the uncial lettering was not kept for uniformity in the titles of Luke and John's introductions.

Overall the scribe's minuscule hand flows evenly and clearly, producing small letters that have a rounded shape throughout with an upright axis minimising sloping. Letter size remains relatively stable, with only some letters written with bigger strokes, such as *phi* (φ), *theta* (θ), *delta* (δ), and *eta* (η) – especially as the initial letter of a word. *Zeta* (ζ), *xi* (ξ) and *chi* (χ) are rounded with little occurrence of a sharp zig-zag shape. Majuscule letters are also present intermixed with the minuscule. These include *gamma* (Γ), *eta* (Η), *lambda* (Λ), *kappa* (Κ), *nu* (Ν), *pi* (Π), and *psi* (Ψ). Frequent small hooks on protruding strokes can be observed on descending strokes of *lambda* (λ), *phi* (φ) and *eta* (η) for example. Ascending strokes also showcase a hook, which can be seen in some *mu* (μ), *rho* (ρ) letters. The writing may suggest that this hand may be a variant with much similarity to the Old-Round Minuscule style more so than the Old-Square Minuscule.⁴⁸

⁴⁸ Enrica Follieri, "La Minuscola Libreria Dei Secoli IX E X," in *Byzantina et Italograeca: Studi Di Filologia E Di Paleografia* (Rome: Ed. di Storia e Letteratura, 1997), 205–248. pp.211-212. Cf. Timothy Janz, "4. Ninth- and Tenth-Century Minuscules," *Greek Paleography: From Antiquity to the Renaissance* (Vatican Library, June 2019), <https://spotlight.vatlib.it/greek-paleography/feature/4-ninth-and-tenth-century-minuscules>. And also: Metzger (1981) pp.23, 25-28

The breathing marks resemble the older square markings, which evolved slowly to the rounded marks later on.⁴⁹ For a rough breathing the mark takes a ¸ shape, with the reverse for a smooth breathing mark, ¸ (Image 1.26). In GA 655 breathing marks are sometimes found when the scribe has mistakenly placed one over a diphthong in a word, with the result that it could split a word. John 14:9 is an example of two breathing marks placed over a single word: Ὁ ἑωρακῶς / ὁ ἐόρακῶς. Other times a breathing mark is not given.

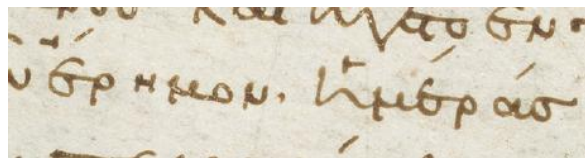

IMAGE 1.26 GA 655, folio 176v, showing smooth and rough breathing marks

In GA 655 several other features, besides breathing marks, are used by the scribe to separate words and ideas. In older continuous texts, especially in the uncial or majuscule hand, punctuation was only partially employed. With the rising popularity of minuscule writing, however, punctuation was gradually developed more.⁵⁰ Only five punctuation marks are present in the Gospel text of GA 655. They are the high point (·), middle point (·), the point on the line, the comma, and the semicolon (the Greek form of question mark). While it became popular to indicate the end of a paragraph or section with two dots with an optional dash (:-),⁵¹ this marking is not used in the main body of the biblical text. The exception is only found at the very end of each Gospel where this marking occurs indicating the end of the Gospel's text. The dicolon with a dash is employed extensively in the other sections and marginalia of GA 655 as is expected especially in commentary sections.⁵² This includes the lectionary and its

⁴⁹ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.28

⁵⁰ Thompson, *Handbook of Greek and Latin Paleography*, pp.67-69

⁵¹ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.32

⁵² H.A.G. Houghton and David C. Parker, "An Introduction to Greek New Testament Commentaries with a Preliminary Checklist of New Testament Catena Manuscripts," in *Commentaries, Catena, and*

apparatus (i.e. folio 3r); the *Letter to Carpian*; the title columns of the canon tables; the Gospel introductions; chapter lists; and the exegetical scholia.

For the most part the rule to divide words at syllabic breaks when it had to be split from the end of a line to the next was kept. Paragraphs feature prominently signalling a new section or sentence. They are made visually clear with an enlarged initial letter. Another aid for this was to leave the space left after the final word in the preceeding line blank and starting the new paragraph or sentence on a new line. This is easily seen in the Beatitudes of Matt. 5 and the Sermon on the Mount (from folio 39r onwards).

c. ABBREVIATIONS

One way in which a scribe could save ink and space was to make use of abbreviations. The scribe of GA 655 used a variety of forms of abbreviation, including superposition, combination or contraction, suspension, and signs or symbols.

Superposition: In abbreviating Matthew's name in the headpiece of the Gospel, the scribe used superposition by placing a *theta* over the first three letters, MAT^θ (folio 32r). At Matt. 25:1 and 7 παρθενοι(ς) is abbreviated in the same way, reading as παρ^θνοι(ς). Another way of abbreviating with superposition is where a final *nu* is written as a horizontal stroke above the preceding letter.

Combination and contraction: Letters that share one or two strokes can be combined to abbreviate a word. When these combinations are present in the middle of a word, it is a digraph.⁵³ A common example is the combination of ou into γ. Luke's name in the

Biblical Tradition: Papers from the Ninth Birmingham Colloquium on the Textual Criticism of the New Testament in Conjunction with the COMPAUL Project, ed. H.A.G. Houghton (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2016), 1–35. pp. 10-11

⁵³ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.30

headpiece of the Gospel is written with this abbreviation as Λγκαν (folio 165r). There are numerous different abbreviations that combine letters.⁵⁴

Suspension: GA 655 does make use of suspension where the end of the word is omitted especially at the end of a line. By way of example καὶ is sometimes only rendered as K or S with an accent representing the accent over the unwritten *iota*.⁵⁵

Signs or symbols: Possibly imported from shorthand writing there are several markings that signify a letter, syllable or even a word.⁵⁶ They are quite similar to the combinations and contractions noted above, however combinations like digraphs do not replace full words the signs and symbols here do stand in the place of names or words. GA 655 includes several signs and symbols for abbreviations for the marginal scholia and lectionary apparatus. The scribe used the *pi-rho* symbol to indicate πρός (folio 93r). And to abbreviate Chrysostom, the scribe wrote the first two letters of his name as the *chi-rho* symbol, Ϡ (folio 67v). In the lectionary and scholia, the word 'martyr' was indicated by the scribe as a monogram of the mu and rho, which was doubled for the plural. More of these symbols will be examined in the chapters on the exegetical scholia and lectionary.

While GA 655's scribe was mindful to keep abbreviations to a minimum in the main body of text, using them sparingly and usually at the end of a line; the marginal scholia and lectionary are heavily abbreviated. Since brevity may have been needed for the marginal material because of the limited space provided for them, abbreviations are utilised to their fullest potential here.

⁵⁴ Viktor Emil Gardthausen, *Griechische Palaeographie* (Leipzig: Teubner, 1879). pp. 248-260

⁵⁵ Folio 113v, end of line 9

⁵⁶ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.31

d. NOMINA SACRA

One special type of contraction does deserve attention apart from the general abbreviations above. These are the *nomina sacra*, or *nomen sacrum* (singular). Early on in the transmission of the biblical text scribes developed contractions for significant words, normally consisting of two or three letters. Some were created with the first and last letters alone. And others were created to fit more letters of the full word, sometimes even a syllable. To help the reader in distinguishing these contractions from others a line was drawn above the letters.⁵⁷

The scribe of GA 655 did make use of *nomina sacra* in its text and paratext. In some cases, the reader has to consider the context of a passage to determine which word the *nomen sacra* refers to when a contraction has more than one option. For example, $\overline{\mu\rho\varsigma}$ can be a contraction of either $\overline{\text{Μαρίας}}$ or $\overline{\text{μητρός}}$. All of the *Nomina Sacra* present in GA 655 are presented in Table 1.5. The additional *nomina sacra* found in GA655's exegetical scholia and lectionary notations will be noted and examined in those two chapters.

Table 1.5 *Nomina Sacra* in GA 655

Nomina Sacra	Full word (nominative)
$\overline{\theta\varsigma}$ ($\overline{\theta\upsilon}$, $\overline{\theta\nu}$, $\overline{\theta\omega}$)	Θεός
$\overline{\iota\varsigma}$ ($\overline{\iota\upsilon}$, $\overline{\iota\nu}$)	Ἰησοῦς
$\overline{\upsilon\varsigma}$ ($\overline{\upsilon\nu}$, $\overline{\upsilon\epsilon}$, $\overline{\upsilon\omega}$, $\overline{\upsilon\upsilon}$)	Υἱός
$\overline{\chi\varsigma}$ ($\overline{\chi\upsilon}$, $\overline{\chi\epsilon}$)	Χριστός
$\overline{\kappa\varsigma}$ ($\overline{\kappa\nu}$, $\overline{\kappa\upsilon}$, $\overline{\kappa\epsilon}$)	Κύριος
$\overline{\pi\nu\alpha}$ ($\overline{\pi\nu\varsigma}$, $\overline{\pi\nu\iota}$)	Πνεῦμα
$\overline{\sigma\rho\iota}$ ($\overline{\sigma\rho\iota\omicron\nu}$, $\overline{\sigma\rho\iota\alpha}$)	Σωτηρία

⁵⁷ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, pp.36-37

Nomina Sacra	Full word (nominative)
$\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\varsigma}$ ($\overline{\sigma\upsilon\nu\omega(\nu)}$, $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$, $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$)	Οὐρανός
$\overline{\iota\lambda\eta\mu}$	Ἱερουσόλυμα
$\overline{\iota\eta\lambda}$	Ἰσραήλ
$\overline{\sigma\tau\rho\omicron\nu}$ ($\overline{\sigma\tau\rho\omicron\upsilon}$)	Σταυρόν
$\overline{\sigma\tau\alpha\upsilon\rho\omicron\nu}$	Σταυροῦ
$\overline{\sigma\tau\rho\omega\theta\eta\tau\omega}$	Σταυρωθήτω
$\overline{\sigma\tau\rho\omega\theta\eta}$	Σταυρωθῇ
$\overline{\sigma\tau\rho\omega\sigma\alpha\iota}$	Σταυρῶσαι ⁵⁸
$\overline{\pi\eta\rho}$ ($\overline{\pi\epsilon\rho}$, $\overline{\pi\rho\iota}$, $\overline{\pi\rho\alpha(\varsigma)}$, $\overline{\pi\rho\omega\upsilon\varsigma}$, $\overline{\pi\rho\epsilon\varsigma}$)	Πατήρ
$\overline{\mu\eta\rho}$ ($\overline{\mu\rho\varsigma}$, $\overline{\mu\alpha\rho}$, $\overline{\mu\rho\iota}$, $\overline{\mu\rho\alpha}$)	Μήτηρ
$\overline{\mu\rho\varsigma}$	Μαρίας
$\overline{\delta\alpha\delta}$	Δαυίδ
$\overline{\iota\omega}$	Ἰωάννης
$\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ($\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon\varsigma}$, $\overline{\alpha\nu\omega\upsilon\varsigma}$, $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$, $\overline{\alpha\nu\omega}$)	Ἄνθρωπος

e. CORRECTIONS

Corrections of the text in GA 655 were made in six different ways. Strikethrough (a horizontal line); strike-down (a vertical line); under-dotting; erasures; and the insertion of letters or words above the line and in the margin are present. Most frequently a correction was written directly over the text that was being corrected, *in scribendo*. The first time this is encountered is at Mat. 1:9 where the name αζαζ was corrected to Ἀχάζ with the *chi* (χ) written over *zeta* (ζ) (folio 32v, line 10. Image 1.27). At Luke 12:40, οὐρά was corrected by writing an *omega* over the initial diphthong, spelling ὤρα (folio 213r, line 22).

⁵⁸ Usually reads for σταυρω, but in the text where this *nomen sacrum* is present it reads for the 1st aorist tense, σταυρῶσαι

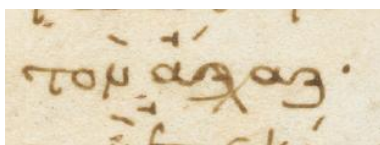

IMAGE 1.27 GA 655, folio 32v,
overwritten correction

A strikethrough was used to delete letters or an entire word like *ἡμέρας* on folio 312r (line 8; Image 1.28). Strike-downs functioned much the same, with the *tau-alpha* (τα) at the beginning of *ταλασση* on folio 207v (line 2). Strike-downs were particularly used to turn an *omega* (ω) into an *omicron* (ο) by deleting one of the *omega*'s loops. To turn an *omicron* into an *omega*, the scribe added an extra loop, or it was simply overwritten (Image 1.29). This can be seen at John 18:9 where *απολεσα* was corrected to *ἀπώλεσα* (folio 307r, line 13).⁵⁹ Under-dotting does not occur as frequently, but are nevertheless also employed to delete a letter or two. An example is on folio 60v, in Matthew 12:45, where an extra “χ” is deleted with an under-dot (Image 1.30).

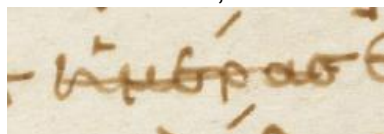

IMAGE 1.28 GA 655, folio 312r,
strikethrough deletion

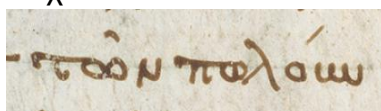

IMAGE 1.29 GA 655, folio 81v,
adding a loop to an omicron to
make ω

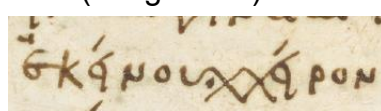

IMAGE 1.30 GA 655, folio 60v,
under-dot deletion

Mark 2:1 (folio 115r) has an example of a correction that is made above the line. In this case the corrector inserted: *ὁ ἄρ*. Another example is the insertion of *οὐ* above the line at Luke 7:6 (folio 188r, line 8. Image 1.31). Mat. 2:1 has a correction in the inside margin but without a symbol.⁶⁰

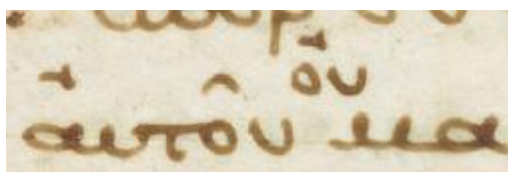

IMAGE 1.31 GA 655, folio 188r, insertion
above the line

⁵⁹ Another example of adding an extra loop to create an *omicron* is on folio 81v, line 18.

⁶⁰ Folio 34r, line 5

Some erasures are also present in the text. Mostly, this manner of correction was used to correct more than a single letter or word but for longer phrases. Luke 24:43 contained the phrase: και τα επιλοιπα εδωκεν αυτοις. However, the corrector has erased it (folio 251r, line 3. Image 1.32). At Mat. 22:13 there is an erasure of words in the text as well as an erasure of a marginal note.⁶¹ Another marginal note was erased on folio 98r.

IMAGE 1.32 GA 655, folio 251r, erasure of a line

There is only one correction that was done in red ink. Since the final *sigma* of “άνίπποις” had faded a corrector had written it with red ink (Mark 7:5; Image 1.33).

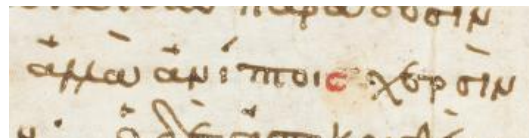

IMAGE 1.33 GA 655, folio 129v, the final *sigma* in red ink (line 4)

There are a few corrections or alternative spellings in the margin. The *nomen sacra* for Jerusalem is written in the margin next to Mat. 2:1.⁶² Other corrections in the margin were given a symbol by the rubricator. In the *Catalogue of Catena Manuscripts* the marginal note at Mark 15:44 is listed as the final scholium of Mark’s Gospel.⁶³ Perhaps it is better described as a note on a textual alternative or correction. This note is introduced by the term αντί.⁶⁴ The main text reads εἰ πάλαι, while the marginal note gives the alternative reading εἰ ἤδη. The ECM of Mark does not provide any witnesses for εἰ πάλαι, but εἰ ἤδη is attested by six manuscripts, three of which are lectionaries.⁶⁵

⁶¹ Folio 85v, lines 2-3

⁶² Folio 34r, line 5

⁶³ Parpulov, *Catena Manuscripts of the New Testament*, p.201. GA 655, folio 158r, line 16

⁶⁴ “in the place of” or “compared with”

⁶⁵ GA 1071; 1515C; 1546C; L60; L563; L950.

Noted that they are lexical synonyms and that εἰ πάλαι may have been written as a scribal mistake as it does occur later in this verse, this note is considered as a correction.

There is a strong case to be made that the corrections were made by the same scribe that copied GA 655 at the time of copying. Many corrections were made quickly as the scribe noticed the mistake. These mistakes show that after the initial letter or two was written it was fixed immediately. Additionally, the letter shapes of the corrector's hand show similarity with the first hand. It is not surprising then that the same ink was used for these corrections. And the corrections in the margins were made before the manuscript passed to the rubricator, who then wrote symbols for them.

To demonstrate this, consider the following examples. At John 4:46, the scribe started to write Γαλιλαίας then realised after he had copied the first three letters that he had missed some letters, which he corrected immediately to Κανά (folio 265v, line 13, Image 1.34). Others presented above also add to this point like the correction of Ἀχάζ (Image 1.27). The ink as well as the letter shape is the same between first hand and corrector.⁶⁶ The strikethrough in the same ink on folio 312r also supports the premise that it was the first hand that drew the line at the time of copying, instead of a later corrector. While not all corrections can be sufficiently described as first-hand corrections, such as the erasures or the *sigma* in red ink, for the purposes of the

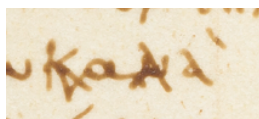

IMAGE 1.34 GA 655, folio 265v, correction of γαλ to Κανά

⁶⁶ Another example of an overwritten correction is of σαμαρίας to σαμαρειας, folio 263r, line 1

transcription and critical apparatus corrections have been indicated as first-hand corrections.

Finally, corrections were not always made with care. Some alterations were made to words, but not to their connected articles for example. A case of this can be observed at John 7:40 where the text had τὸν λόγον, which was corrected to τὸν λόγων.

6. CONCLUSIONS

The study of GA 655's production has shown that it was made in a standard way of Byzantine bookmaking techniques by the copying scribe, a rubricator, an artist, and finally the binder. This makes it a good example of Gospel books from this era. Its contents are well-suited for the reader and liturgist's use. It provides the lectionary tables and ample marginal lectionary notations for worship settings. The Eusebian apparatus is found first in tables and underneath the biblical text in the bottom margin of the folia, with the Eusebian canon numbers accompanying the text. Some exegetical scholia and other marginal notes to accompany the text of the Gospels were also included.

The scribe has written in a neat minuscule hand of the time, incorporating abbreviations, *nomina sacra* and other writing conventions. Most mistakes in copying were spotted during the copying process and those corrections were made *in scribendo*, while some others may have been made by another corrector at a later stage.

7. CURRENT RESEARCH GOALS

The main research goal of this thesis is to produce a thorough study of GA 655. The above description of the manuscript has highlighted its features and this provides a

suitable foundation to read and study its biblical text, exegetical scholia and lectionary. The following chapters will provide an exposition, detailed analysis and commentary of these three main sections. And through this show how it has transmitted the text of the Gospels as well as explore its scholia and lectionary. This will also produce data for continued research.

2. THE GOSPELS AND THEIR TEXT

1. FOUR GOSPELS

The heart of Christianity's literary corpus is undoubtedly the *Tetraevangelium*, the four Gospels, not merely as four separate works but rather as one collective book.⁶⁷ The four together as a unit was the most popular to be sought and produced. It is not a surprise then that of all the continuous-text Greek New Testament manuscripts the Gospels are the most frequently copied in a codex volume.

The oldest surviving copies of the Gospels show that they were originally produced and circulated individually. P66 is an early example of John's Gospel produced as a book by itself. While each Gospel was reproduced and circulated as its own work, we know that the fourfold Gospel was reproduced in a single book by at least the third century. Examples of this kind of compilation include P45 which contains the Gospels and Acts as well as P75 with a large portion of Luke and the beginning of John.

Some readers were interested in having all four Gospels as a single coherent text, in particular Tatian who compiled his *Diatessaron*, a harmony of the four Gospels combined into a cohesive narrative, near the end of the second century.⁶⁸ Some of his contemporaries such as Irenaeus, Tertullian, and Clement of Alexandria also made mention of the four Gospels. In fact, Irenaeus was adamant that only the four were to be considered true witnesses and even constructed a theological meaning to the number.⁶⁹

⁶⁷ David C. Parker, *An Introduction to the New Testament Manuscripts and Their Texts* (Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press, 2008). p.311

⁶⁸ Metzger and Ehrman, *The Text of the New Testament*, pp.131-132

⁶⁹ Theodore Cressy Skeat, "Irenaeus and the Four-Gospel Canon," *Novum Testamentum* 34, no. 2 (1992): 194–199, doi:<https://doi.org/10.2307/1561042>. pp. 194-195. Also: Darrell D. Hannah, "The

For most of the history of the Gospels' transmission they were linked together to form an inseparable unit. In this context, a study of their transmission and text in individual Gospel manuscripts, such as GA 655, contributes to knowledge of the broader tradition.

This chapter provides an overview and examination of the text of the four Gospels as it has been transmitted in GA 655. First it will discuss its past and recent characterisations to establish its position within Greek New Testament continuous-text Gospels manuscripts. From here the methodology of creating a digital transcription of its biblical text along with arriving at a critical apparatus is unpacked. With this data the text is investigated, significant paratexts are reviewed, and a textual commentary on its textual variants is provided.

2. PREVIOUS CHARACTERISATIONS OF GA 655'S TEXT

a. VON SODEN

Hermann von Soden classified GA 655 as belonging to the K¹-family in his textual system.⁷⁰ His K-family represents the Byzantine text, and von Soden divided it into three groups or stages. According to him the K¹-family represents the earliest stage of the K-family as a whole, which he dated to as early as the fourth century.⁷¹ He spent more time on collating the K¹-family because of the importance he attached to it. When an individual member of this group had a different reading, he usually included it in his

Four-Gospel 'Canon' in the 'Epistula Apostolorum,'" *The Journal of Theological Studies* 59, no. 2 (2008): 598–633, doi:<https://doi.org/10.2307/23971062>. pp. 598-599

⁷⁰ Hermann F. von Soden, *Die Schriften Des Neuen Testaments*, vol. I/2 (Göttingen: Vanderhoeck und Ruprecht, 1913). p. XII

⁷¹ von Soden, *Die Schriften Des Neuen Testaments*, pp. 718-720

apparatus. ε177 (GA 655) is referenced specifically at such variants in his critical apparatus, as can be gleaned from Mat. 21:12, 31, 22:39, etc.⁷²

The leading members of this family are the majuscule codices GA 028 (S); GA 031 (V); and GA 045 (Ω). In total 18 codices were included in his K¹-family (see Table 2.1). This family includes both majuscule and minuscule codices, dated from the ninth to around the thirteenth centuries.

The many shared characteristics of these manuscripts led to them being grouped into this text family by von Soden. These include a tendency to have the same critical signs as asterisks (✕) or *obeloi* marking the same passages. Passages that are marked with sigla include Luke 22:43-44, John 5:3-4 and 7:53-8:10/11.⁷³ Additionally they do not number Mark 16:8-20 with *kephalaia* in the margin or their *titloi* at the top of a folio.⁷⁴ Part of this research will be exploring more of these similarities and differences between GA 655 and the members of the K¹-family.

Table 2.1 Von Soden's K1-family

Manuscript	Century ⁷⁵
GA 028 (Codex Vaticanus 354)	949
GA 031 (Codex Mosquensis II)	9 th
GA 045 (Codex Athous Dionysiou)	9-10 th
GA 0211	9 th
GA 261	12 th
GA 263	13 th
GA 272	11 th
GA 277	11 th

⁷² von Soden, *Die Schriften Des Neuen Testaments*, pp. 78, 80, 86

⁷³ Caspar René Gregory, *Textkritik Des Neuen Testaments*, vol. 1 (Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1900), <https://archive.org/details/textkritikdesne00greggoog/mode/2up>. p.209

⁷⁴ von Soden, *Die Schriften des Neuen Testaments*, p. 720.

⁷⁵ Dates are from the INTF *Liste*.

Manuscript	Century ⁷⁵
GA 382	11 th
GA 399	9-10 th
GA 461 (Uspenski Gospels)	835
GA 476	11 th
GA 500	13 th
GA 509	12 th
GA 655	10 th ⁷⁶
GA 661	11 th
GA 699	11 th
GA 711	11 th

b. GREGORY, ALAND, PARPULOV AND WISSE

Gregory had made a note that GA 655 shared the *pericope adulterae* with several other manuscripts also housed at the Royal Library in Berlin. Following his numbering system these are 636 (GA 658), 637 (GA 659), 638 (GA 660), 641 (GA 654), and 642 (GA 656).⁷⁷ However, none of the five manuscripts that shared this characteristic were grouped into von Soden's K¹-family.

The Aland's assigned GA 655 to their Category V.⁷⁸ All manuscripts which were judged to be representative of the Byzantine text were included in this category. GA 655's spot in Category V continues its characterisation of being a typical witness of the Byzantine text.

⁷⁶ This dating is discussed in Chapter 1 section 5. The INTF's dating is 11-12th centuries. However, GA 655 has been dated to the second half of the tenth century in lieu of its features. Cf. Parpulov, *Catena Manuscripts of the New Testament*, p.201; Parpulov, *Middle-Byzantine Evangelist Portraits*, p.8; and the ITSEE *Catena Catalogue*

⁷⁷ Gregory, *Novum Testamentum Graece*, p.264-265

⁷⁸ Aland, K.; Aland, B. (1995) *The Text of the New Testament: An Introduction to the Critical Editions and to the Theory and Practice of Modern Textual Criticism*. Erroll F. Rhodes (trans.). Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company. p. 139

The relationship between GA 028, a co-member of the K¹-family as seen in table 2.1 above, and GA 655 has also been confirmed by Parpulov. He has grouped these two manuscripts together in his *Catalogue* based on the similarities of the contents in both manuscripts. Here they were numbered as e.31.i and e.31.ii respectively.⁷⁹ Prompted by Parpulov's research, the relationship between GA 028 and GA 655 will be explored in more detail in the context of their biblical text and marginal material.

Wisse also determined that GA 655 can be described as being part of the K-family, which follows von Soden's characterisation. He reached this conclusion by examining three chapters of Luke's Gospel (1, 10 and 20). For chapters 1 and 10 he found that the chapters were a mixed K-family text which is close to K^x, and he indicated the passages as Kmix. He also found that Luke 20 aligned with the K^x-family. This K^x-text he considers to have been the dominant text from the ninth to the thirteenth centuries.⁸⁰

3. METHODOLOGY

a. TRANSCRIPTION AND COLLATION

The digital age has opened the field of textual scholarship and criticism to new possibilities. The limitations of physical manuscripts have been bridged with online images, libraries and databases which are frequently expanded as manuscripts are digitised and scanned. In addition to all of these and other advancements, two of the most labour-intensive and time-consuming tasks for the textual researcher,

⁷⁹ Parpulov, *Catena Manuscripts of the New Testament*, pp. 200-201

⁸⁰ Frederik Wisse, *The Profile Method for the Classification and Evaluation of Manuscript Evidence, as Applied to the Continuous Greek Text of the Gospel of Luke* (Wm. B. Eerdmans Publishing, 1982). pp.50-51, 64

transcription and collation, have been made easier and more efficient by means of the various resources and tools that have been developed for this purpose.⁸¹

Software and online tools made this research possible. To view the manuscript the microfilm photographs on the New Testament Virtual Manuscript Room of the INTF were accessed.⁸² The Online Transcription Editor hosted in the Workspace for Collaborative Editing by the University of Birmingham were used to create the initial transcription of the four Gospels.⁸³ The Majority Text was used as the base text for the transcription. Another transcription was produced by a second transcriber, Dr. Amy Myshrall. When this second transcription was completed, the online reconciler program in the same suite of tools was used to provide a complete list of differences between the two transcriptions.⁸⁴ These differences were checked against the manuscript's images to create the final proofread and reconciled transcription for this research. Minor revisions were made to the collated transcription upon receiving the new digitised full-colour scans from the State Library in Berlin.

The transcriptions of the four Gospels are stored in .xml files, the standard format,⁸⁵ and can be accessed online on the ITSEE Website by following the link:

⁸¹ For discussions on the impact of computers, software and online tools in the field of textual research see for example: H. A. G. Houghton, "Recent Developments in New Testament Textual Criticism," *Early Christianity* 2, no. 2 (2011): 245–258, doi: <https://doi.org/10.1628/186870311795777463>. H.A.G. Houghton, "The Electronic Scriptorium: Markup for New Testament Manuscripts," in *Digital Humanities in Biblical, Early Jewish and Early Christian Studies*, ed. Claire Clivaz, Andrew Gregory, and David Hamidović (Brill, 2013), 31–60, <http://www.brill.com/products/book/digital-humanities-biblical-early-jewish-and-early-christian-studies>. H.A.G. Houghton and Catherine J. Smith, "Digital Editing and the Greek New Testament," in *Ancient Worlds in Digital Culture*, ed. Claire Clivaz, Paul Dilley, and David Hamidović (Brill, 2016), 110–127, https://doi.org/10.1163/9789004325234_007.

⁸² Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF), "New Testament Virtual Manuscript Room - INTF," Uni-muenster.de, 2025, <https://ntvmr.uni-muenster.de/home>.

⁸³ Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing (ITSEE), "Online Transcription Editor," Birmingham.ac.uk (ITSEE, 2023), <https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/ote/projectselect?next=%2Fote%2Ftranscribe>.

⁸⁴ Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing (ITSEE), "Transcription Reconciler," Github.com (ITSEE, 2025), https://github.com/itsee-birmingham/transcription_reconciler.

⁸⁵ Houghton & Smith, "Digital Editing and the Greek New Testament," p.117

<http://purl.org/itsee/oberholzer>.⁸⁶ The transcription aims to bridge the gap between manuscript and a digital file. The IGNTP conventions were instrumental in ensuring that the focus of the reader remains on the manuscript's contents as far as possible. While an exact match between parchment and digital format is not attainable, both provide all the data needed for this research as well as for future research.⁸⁷ The transcription has recorded the reading of the first hand, corrections, gaps, as well as noting text that has become illegible due to fading ink for example. The spelling of the manuscript is captured as it is found in the manuscript, including abbreviations like the *nomina sacra*. All line and page breaks are also reproduced.

However, marginal material such as the chapter titles, Eusebian canons, exegetical scholia, lectionary and other paratexts are not included in this transcription of the Gospels. Separate transcriptions were produced for the study of GA 655's scholia (Chapter 3) and lectionary (Chapter 4). Additionally, other features in the collated transcription, such as capitals, accents or punctuation, were not reproduced.

b. CRITICAL APPARATUS

The Majority Text acted as the base text against which the collated transcription was compared. Since the textual quality of GA 655 has been judged to be representative of the Byzantine text-type, any differences from the Majority Text would be informative for this research. The same online reconciling programme which had been used to compare the two initial transcriptions, was used to make the comparison between the

⁸⁶ Gabriël Andries Oberholzer, "Transcriptions of Gregory-Aland 655," Bham.ac.uk (ITSEE, 2025), <http://purl.org/itsee/oberholzer>.

See also Appendix A for the full collated transcription of the four Gospels

⁸⁷ Amy Myshrall, Rachel Kevern, and H.A.G. Houghton, *Manual: IGNTP Guidelines for the Transcription of Manuscripts Using the Online Transcription Editor* (International Greek New Testament Project (IGNTP), 2023) [Unpublished]. See also: Houghton (2014) pp. 31-60.

Majority Text and GA 655.⁸⁸ This lead to the creation of a full comparison and apparatus.⁸⁹ Following convention the apparatus presents the reading of the Majority Text first and after a break,], the reading contained in GA 655. Here is an example of this format, taken from the critical apparatus of Mark 10:32:

παραλαβων παλιν τους δωδεκα] παραλαβων παλιν ο ις τους δωδεκα

In creating the apparatus, choices were made about the kinds of differences that were significant to keep, as opposed to those which were trivial and for that reason not included in the apparatus. The reasons that some differences were not taken up into the apparatus include:

- A variant in the writing or omission of a moveable *nu* (-v). For example: Luke 6:4 – ελαβεν και εφαγεν και εδωκεν] ελαβε και εφαγε και εδωκε.
- In the case of an abbreviated word like a *nomen sacrum*. Such as Luke 1:72 – πατερων] πρων.
- When the enlarged initial letters were doubled or missing. This can be seen in Luke 5:15 for example: και] κκαι.
- Different word order.
- Likewise, insignificant spelling differences. These include cases where a word's spelling has been regularised out as an orthographical alternative, a letter has been doubled, or where similar sounding or looking letters have been copied (o

⁸⁸ ITSEE, "Transcription Reconciler"

⁸⁹ Refer to Appendix B for the comparison of major differences between the Majority text and GA 655

vs ω, ει vs η, etc.). Examples of these cases include: John 1:47 – ειδεν] ιδεν;
and John 3:32 – εωρακεν] εωρακεν.

The apparatus does include notable spelling differences when these affect meaning or can help in identifying manuscript relationships. These are listed in the apparatus especially when they agree with other text-types as opposed to the Majority Text. Spelling variation that is contained in the apparatus includes personal and place names. Examples are ναζαρεθ as found in Luke 1:26 (reading ναζαρετ in the Majority Text).

Five abbreviations and signs are also present in the critical apparatus:

- C for a correction.
- * for the original reading when a correction had been made to the text.
- C* for a correction in the first hand.
- OM for an omission.
- ^{mg} identifies a reading of the text of GA 655 in the margin, regardless of it being a correction or alternative variant reading.

4. FEATURES OF THE GOSPELS IN GA 655

Features that have already been discussed in Chapter 1 of this thesis will not be treated again, like the Eusebian canons (Section 4.c.). The paratextual features that are explored in this section are the inscriptions and subscriptions of the Gospels, their chapter divisions, critical signs and marginal notes directly related to the reading of the text. These paratexts were not authored or introduced by the original authors. Instead,

they were introduced by later users of these works, showcasing how people have interacted with the text throughout its history of transmission and use.⁹⁰

a. INSCRIPTIO AND SUBSCRIPTIO

Each Gospel has a headpiece with an *inscriptio*, the beginning title of the book. While the evangelists may not have titled their works, titles were added relatively early in their history. Early papyri, like P66 and P75, both share similar inscriptions for the Gospel of John.⁹¹ Despite slight variations, the uniformity of the beginning titles is a strong indicator that they originated around the same time.⁹²

In GA 655, the inscriptions were added by the rubricator, who wrote them in a regular majuscule hand.⁹³ Matthew's name is written in an abbreviated form (MAT^θ) while Luke has the 'ou' joined together to form the common combination γ. Mark and John are written without abbreviation in their respective inscriptions. The list of the inscriptions for the four Gospels read as follows without the abbreviations of the manuscript:

✚ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

✚ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

✚ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

✚ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

⁹⁰ Garrick V. Allen, "Titles in the New Testament Papyri," *New Testament Studies* 68, no. 2 (March 2022): 156–171, doi: <https://doi.org/10.1017/s0028688521000370>. pp.157-158

⁹¹ Allen, *Titles in the New Testament Papyri*, pp.165, 167-168

⁹² Silke Petersen, "Die Evangelienüberschriften Und Die Entstehung Des Neutestamentlichen Kanons," *Zeitschrift Für Die Neutestamentliche Wissenschaft Und Kunde Der Älteren Kirche* 97, no. 3–4 (January 2006): 250–274, doi: <https://doi.org/10.1515/zntw.2006.016>. p.252. cf.: Simon J. Gathercole, "The Titles of the Gospels in the Earliest New Testament Manuscripts," *Zeitschrift Für Die Neutestamentliche Wissenschaft* 104, no. 1 (January 2013): 33–76, doi: <https://doi.org/10.1515/znw-2013-0002>.

⁹³ folia 32r, 112r, 165r, 255r. See also sections 1.4.a and 1.4.c in Chapter 1.

All four present the same format: “The Gospel according to [Evangelist’s name].” This corresponds with the titles that were attached to the Gospels early on. This is demonstrated by exact correspondence of the titles for Luke and John in GA 655 with those of Ɑ75 (folio 44r). The spelling of Matthew follows in the line of codices like GA 05, 017, 032, 036, 037, and textual families like f¹³, along with the Majority Text to name a few.⁹⁴

An end title, a *subscriptio*, was a common feature that was added at the end of a Gospel. It was a widespread practice in ancient literary works, secular and sacred, to have a title given at the end, instead of at the beginning. Some scholars have argued from this that the *inscriptios* to the four Gospels were derived from these *subscriptios*.⁹⁵ In GA 655, Matthew, Mark and Luke each have a subscription, but John does not.⁹⁶ Subscriptions developed with time. While these were only brief titles at first, similar to the title of the Gospel at its opening, they were expanded by scribes adding more bibliographical details such as the time and place of composition. This development of a simple end-title that has expanded over time has been traced by Hatch and more recently by Elmelund and Wasserman.⁹⁷

⁹⁴ As per the apparatus provided in the NA²⁸, p. 1

⁹⁵ Gathercole, “The Titles of the Gospels in the Earliest New Testament Manuscripts,” p. 33-34

⁹⁶ Similar to GA 655 another K¹-family witness, GA 028, also have only these three subscriptions while lacking a subscription for John

⁹⁷ Conrad Thorup Elmelund and Tommy Wasserman, “The Subscriptions to Mark’s Gospel and History of Reception,” *New Testament Studies* 69, no. 4 (October 2023): 429–444, doi: <https://doi.org/10.1017/S0028688523000139>. pp. 430, 432-433. See also: William Henry P. Hatch, *Facsimiles and Descriptions of Minuscule Manuscripts of the New Testament*. By William Henry Paine Hatch (Cambridge: Harvard University Press, 1951). pp. 33–34.

The three subscriptions in GA 655 all share similar content including a count of the *stichoi*,⁹⁸ which is followed by a statement of when that Gospel was written with the ascension of Jesus as the point of departure.

The three subscriptions in GA 655 read as follows:

Matthew:

† εὐαγγέλιον κατὰ ματθαῖον στίχοι β̄χ

† τὸ κατὰ ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐξεδόθη ὑπὸ αὐτοῦ ἐν Ἱ(ε)ρ(ουσα)λ(ή)μ μετὰ χρόνους ὀκτῶ τῆς τοῦ χ(ρίστο)υ ἀναλήψεως

The Gospel according to Matthew, 2 600 lines

The Gospel according to Matthew was published by him in Jerusalem, eight years after the ascension of Christ.

Mark:

† εὐαγγέλιον κατὰ μάρκον στίχοι ᾱχ

† τὸ κατὰ μάρκον εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μετὰ χρόνους ῑ τῆς χ(ρίστο)υ ἀναλήψεως

The Gospel according to Mark, 1 600 lines

The Gospel according to Mark was published ten years after the ascension of Christ.

Luke (Image 2.1):

† εὐαγγέ(λιον) κατὰ λουκᾶν στίχοι β̄ω

† τὸ κατὰ λουκᾶν εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μετὰ χρόνους ιε̄ τῆς χ(ρίστο)υ ἀναλήψεως

The Gospel according to Luke, 2 800 lines

⁹⁸ The standard measure of literary works, called a *stichos* (στίχος; plural: στίχοι), was established to be sixteen syllables (consisting of around 36 letters). The number of *stichoi* was provided in manuscripts to serve at least three purposes: marking the total length of the work; the cost of the book or payment for the scribe was calculated using the amount of lines; and lastly, to guard against additions or omissions. However, it is quite possible that a scribe would just copy the exemplar's subscription including the stichoi number without much regard for whether or not this number is actually relevant to the copied manuscript.

Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, pp. 38-39

The Gospel according to Luke was published fifteen years after the ascension of Christ.

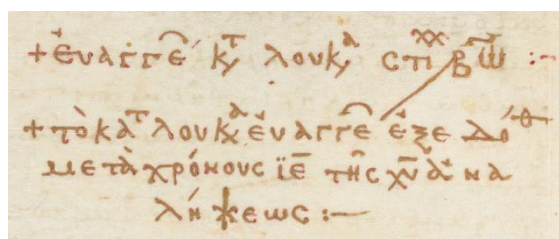

IMAGE 2.1 GA 655, folio 251v, subscription for Luke

The above subscriptions show several details that are worth consideration. Firstly, the basic and oldest end titles are still present, and they correspond to the initial title of each book: “the Gospel according to [Evangelist’s name].” Secondly, a form of the expanded subscriptions is also written. Thirdly, looking at the subscription of Mark in the manuscript tradition there arises two competing dates as to when the Gospel was written. This variant reads as either ten years or twelve years. Ten years, δέκα (ἰ), does have an earlier attestation in GA 017 (Codex Cyprius)⁹⁹ for example which is dated to the ninth century. The reading of twelve years, δώδεκα (ιβ), only appears for the first time in the eleventh century in a number of minuscule manuscripts, such as GA 124, 788 and 873.¹⁰⁰ This is noteworthy in consideration of the production date of GA 655.

b. CHAPTER DIVISIONS (ΚΕΦΑΛΑΙΑ)

Kephalaia,¹⁰¹ or chapter divisions, have been present from the time of the earliest manuscripts such as *Codex Vaticanus*. It is true that earlier traditions did not always have these section titles, but their popularity grew with time so that their inclusion became a standard feature of Byzantine codex production. Capitulation, the division

⁹⁹ Center for the Study of New Testament Manuscripts, “Manuscript GA 017 - CSNTM,” Csnmtm.org (CSNTM, 2025), https://manuscripts.csntm.org/manuscript/Group/GA_017.

¹⁰⁰ Elmelund & Wasserman, “The Subscriptions to Mark’s Gospel,” p.435-436

¹⁰¹ Singular: *Kephalaion*

of the text into chapters, are indicated with some of the following: numbering, the full title, blank spaces after a previous section, indents, *ekthesis* (a letter projected into the margin) or enlarged initial lettering, or a horizontal line. Sometimes the capitulation coincides with paragraph breaks, but often times they consist of longer sections containing several paragraphs. Similarly, while chapters sometimes seem to fit alongside lectionary readings, this is also not a rule.¹⁰²

These ancient headings are indicated in some modern editions of the Greek New Testament, like the Nestle-Aland 28th edition. Here they are found within the inner margin printed as numbers.¹⁰³ However, other published Greek New Testament editions, such as the UBS 5th and Tyndale House editions, do not provide ancient chapter divisions.¹⁰⁴

Each Gospel in GA 655 is preceded by a complete list of all its chapter headings, which include their numbering and a quick reference to the canon notations for parallel passages in the other Gospels.¹⁰⁵ The four lists are titled as *κεφάλαια*.¹⁰⁶ According to these lists Matthew has 68 chapters; Mark has 48 chapters; Luke has 82 chapters; and John has only 18 chapters. Each heading is almost uniformly introduced with the preposition *περί* ('concerning') followed by a brief summary title of the section in the genitive case. That the titles function as a description or summary of a section makes them quite different from the incipits that are found in the lectionary apparatus for

¹⁰² Greg Goswell, "Early Readers of the Gospels: The Kephalaia and Titloi of Codex Alexandrinus," *Journal of Greco-Roman Christianity and Judaism*, no. 6 (2009): 134–174, http://www.jgrchj.net/volume6/JGRChJ6-7_Goswell.pdf. pp. 134-137

¹⁰³ Institute For New Testament Textual Research, *Nestle-Aland Novum Testamentum Graece 28 - NA28*. (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2017). p.85*

¹⁰⁴ Barbara Aland et al., *The Greek New Testament: A Reader's Edition* (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, American Bible Society, United Bible Societies, 2017). And: Dirk Jongkind and Peter Williams, eds., *The Greek New Testament - Tyndale House* (Wheaton, Ill.: Crossway Books, 2017).

¹⁰⁵ Matthew: folia 29r-30v; Mark: folia 109r-110r; Luke: folia 161v-163r; John: folio 252r

¹⁰⁶ Folia 29r, 109r, 161v, & 252r

example, where the incipits function not as a description or summary but rather as a method to lead into the reading of the text. In the content lists of the chapters the title is followed by all of the relevant parallel passages in terms of the Eusebian canons. A sample of this format reads as follows (folio 29r):

ε	περὶ τῶν μακαρισμῶν	λο(υκᾶν) ιζ
5	Concerning the beatitudes	Luke §17

In the text of the Gospels these titles are written at the top of a folio or in the margin. As an example, the first one in Matthew's Gospel appears at Mat. 2:1 and it is written in the top right margin.¹⁰⁷ The interesting placement of the first heading only occurring here at the beginning of chapter 2 creates the impression that the preceding material was treated as a type of prologue.¹⁰⁸ In fact, the first section in each of the other three Gospels are also not given headings, with these only appearing at Mark 1:21; Luke 2:1; and John 2:1. At these points the reader will find a nativity account or a first miracle which signals the birth or beginning of Jesus' ministry.¹⁰⁹

It might be expected that some slight variations exist in the chapter headings in the broader manuscript tradition. The list of Matthew's titles, for example, exhibits a difference between two synonyms in the second title. While other manuscripts like GA 028 and GA 200 read παιδίων,¹¹⁰ GA 655 has the synonym reading νηπίων;¹¹¹ illustrating that the small variations that do occur in the chapter headings do not change the meaning, much less create a new title all together.

¹⁰⁷ Folio 34r; the lectionary notation at the top of this folio should not be confused with the chapter heading.

¹⁰⁸ Goswell, "Early Readers of the Gospels," p. 146

¹⁰⁹ NA²⁸, p.85*

¹¹⁰ GA 028: folio 14v; GA 200: folio Vr

¹¹¹ Folio 29r

c. CRITICAL SIGNS

The critical signs devised by Aristarchus along with other scholars became part of Origen's *Hexapla*, an edition of the Old Testament. Since they were first employed by Origen, these signs are also known as hexaplaric signs.¹¹² In his *Commentary on Matthew* he makes these remarks regarding his use of asterisks and obeli:

καὶ τινὰ μὲν ὠβελίσσαμεν <ὡς> ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ μὴ κείμενα (οὐ τολμήσαντες αὐτὰ πάντῃ περιελεῖν), τινὰ δὲ μετ' ἀστερίσκων προσεθήκαμεν, ἵνα δῆλον ᾖ ὅτι μὴ κείμενα παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα ἐκ τῶν λοιπῶν ἐκδόσεων συμφώνως τῷ Ἑβραϊκῷ προσεθήκαμεν,¹¹³

We marked some passages with an obelus that are not in the Hebrew (we did not dare to completely strike these out); but we added others with asterisks in order to make it clear that what we supplied was not in the Septuagint but from the remaining translations harmonious with the Hebrew.¹¹⁴

Origen's use was concerned mostly with the Old Testament versions and translations. An obelos indicated that a passage should be "set aside", while an asterisk marked a place that had a parallel in a different location. Of significance is the fact that he did not omit or delete text.¹¹⁵ He kept the text, albeit with critical sigla, and this was to be the principle that was carried over to later scribes in the centuries that followed. While these signs were not adopted immediately in the early history of the biblical text, they became more commonplace with time.

¹¹² Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.38

cf. Jennifer Wright Knust and Tommy Wasserman, *To Cast the First Stone: The Transmission of a Gospel Story* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2018). p. 128

¹¹³ E. Klostermann, *Origenes Werke*, vol. 10.1-10.2 [*Die Griechischen Christlichen Schriftsteller* 40.1-40.2. Leipzig: Teubner, 10.1:1935; 10.2:1937]. Bk 15, Ch. 14, Lines 103-110. Retrieved from: <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?2042:030:363888>

¹¹⁴ Translation from: Peter William Martens, *Origen and Scripture: The Contours of the Exegetical Life* (Oxford: Oxford University Press, 2014). p. 47

¹¹⁵ Knust & Wasserman (2020) pp.128-130

In keeping with their use, GA 655 employs several critical signs, which include *diplai*, asterisks and *obeloi*. These signs have different functions in accompanying the biblical text.

Like many other New Testament manuscripts, GA 655 features *diplai* (διπλαῖ) in the margin. To help the reader in identifying passages quoted from the Old Testament these little arrow-shaped marks (› or ») are used in the margin.¹¹⁶ In GA 655 these signs are always written on the left side of the text and carefully matching with the line of the text. A good example can be seen on folio 37v, where the Old Testament quote is marked with *diplai* (Image 2.2). The *diplai* do vary in how they were written, making them appear almost like an iota, which can be seen on folio 33v for example (Image 2.3). However, despite a slight variance in appearance the function remains the same.

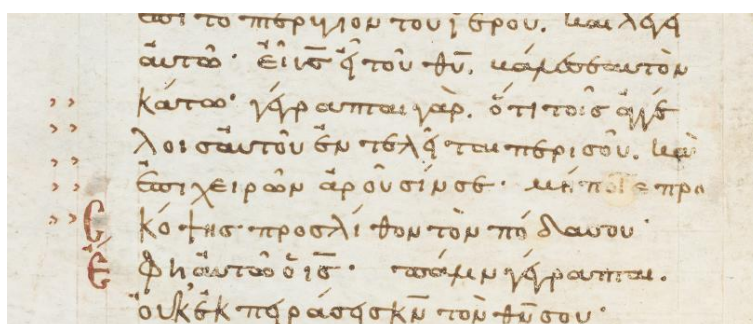

IMAGE 2.2 GA 655, folio 37v, showing the *diplai* in the margin to mark an Old Testament quotation

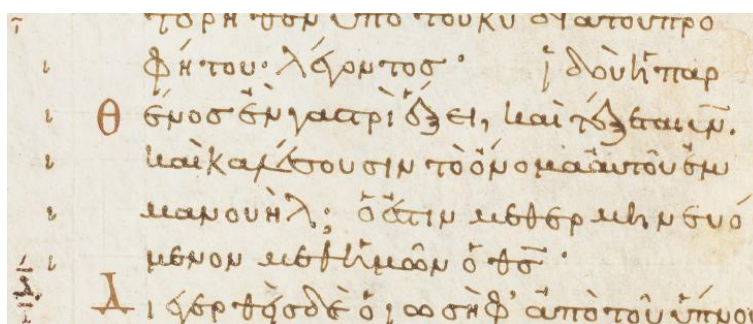

IMAGE 2.3 GA 655, folio 33v, showing a differently shaped series of *diplai*

¹¹⁶ Amy Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," in *Codex Zacynthius: Catena, Palimpsest, Lectionary*, ed. H.A.G. Houghton and David C. Parker (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2020), 169–268, <https://doi.org/10.31826/9781463241087-013>. p.180

However, Old Testament quotations found in the Gospels are not consistently marked with marginal signs. The reason for this is uncertain. While the Psalm in Mat. 4:6 is marked, the quotation from Deut. 8:3 just five lines above it is not marked.¹¹⁷ Many more of these occurrences can be found throughout the text.

Some critical marks were used to highlight a verse or passage. There are several options for these signs, varying between passages that were to be skipped during the lectionary reading or to indicate doubt as to the inclusion of the passage in the text. These passages, even if the sigla indicated doubt regarding authenticity, were still taken up into the text being copied, as scribes were trained not to omit. While the K¹-family of witnesses tend to mark Mat. 16:2b-3 with critical signs, GA 655 does not.¹¹⁸ In GA 655 critical asterisks (ἀστερίσκοι, ✕) and *obeloi* (÷) are used to mark four other texts.¹¹⁹ As previously noted, von Soden's K¹-family of manuscripts have mostly marked the same passages with either asterisks or *obeloi*.

Christ's suffering in Luke 22:43-44 is marked with asterisks (Image 2.4).¹²⁰ GA 028 has done the same.¹²¹ In keeping with the trend in the K¹-family, GA 461 has also marked these two verses with asterisks.¹²² In the NA²⁸ these two verses were printed inside double brackets [] to indicate that they were not part of the original text.¹²³

¹¹⁷ folio 37v

¹¹⁸ GA 655: folio 70r; and also GA 028: folio 48v

¹¹⁹ In red and gold ink, most likely by the rubricator

¹²⁰ Folia 242r & 242v

¹²¹ Folio 172r

¹²² Folio 503v

¹²³ NA²⁸, pp.55*, 278

According to the critical apparatus in that edition these two verses are not present in early and significant textual witnesses, such as $\mathfrak{P}75$, GA 01^{2a} 02 03 022, etc.¹²⁴

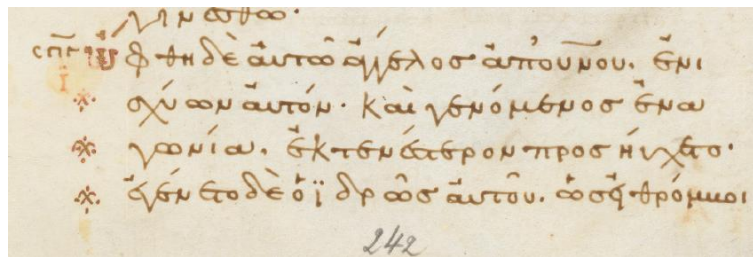

IMAGE 2.4 GA 655, folio 242r, Luke 22:43-44 marked with a series of asterisks

In John's Gospel two more passages are marked with critical signs: John 5:4 and the *pericope adulterae* (7:53-8:10). Each of these two were marked with a different sign. John 5:4 is presented with a series of critical asterisks in its left margin. Similarly, GA 028 has used critical asterisks to mark this verse (Images 2.5 and 2.6).¹²⁵ The addition of this verse may have been the product of an error in judgement, possibly copying an explanatory marginal note for verse 7 into the text at this point of the text.¹²⁶ Metzger noted that "more than twenty Greek witnesses" use critical asterisks and *obeloi* with this verse.¹²⁷ Even though he did not supply the exact details of this list of more than twenty, it might have been possible that his statement referred to the manuscripts which von Soden had identified as his K¹-family – which contains 18 manuscripts. But

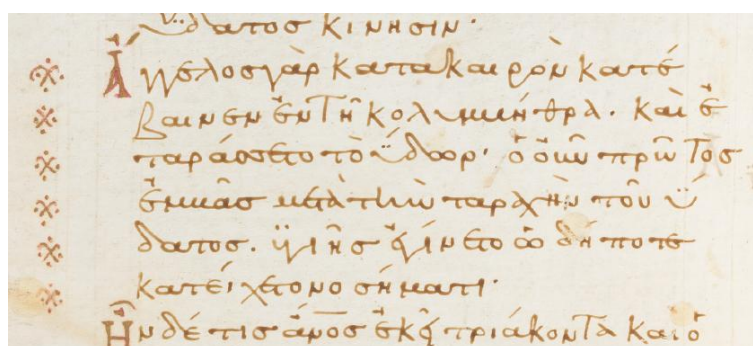

IMAGE 2.5 GA 655, folio 266v, John 5:4 marked with a series of asterisks

¹²⁴ NA²⁸, p.278

¹²⁵ Folio 189r

¹²⁶ Metzger & Ehrman, *The text of the New Testament*, p.258

¹²⁷ Bruce Manning Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, 3rd ed. (London, New York: United Bible Societies, 1975). p.209. And again, in the 1994 edition: Bruce Manning Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, 2nd ed. (New York: American Bible Society, 1994). p.179

again, not all of the K¹ witnesses have marked this verse in this fashion and may then discount the K¹-family as the main reference for Metzger's statement. The NA²⁸ did not print this verse in its text of John's Gospel, but it presents it along with its textual variations in the critical apparatus.¹²⁸

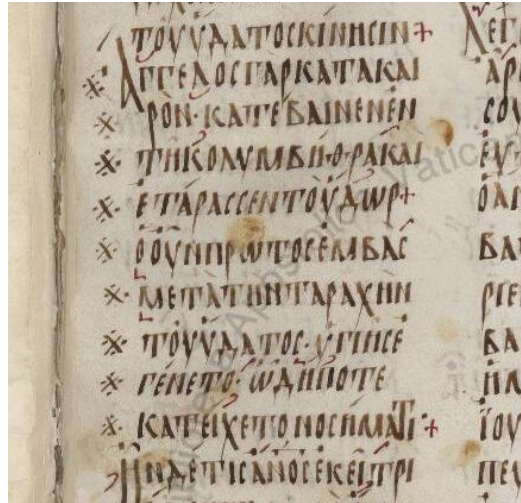

IMAGE 2.6 GA 028, folio 189r, John 5:4 marked with a series of asterisks

GA 655 departs from asterisks with John 7:53-8:10 which has a series of *obeloi* (Image 2.7).¹²⁹ Its list of chapter headings does not have the pericope listed with a heading and the Eusebian canon does not number it.¹³⁰ The NA²⁸ printed this pericope in its text, differing from its treatment of John 5:4, but the pericope has been printed inside double brackets.¹³¹ Once more, the manner of marking this passage in GA 655 with obeli corresponds precisely to how GA 028 has marked it (Image 2.8).¹³² Metzger commented in his *Commentary* that manuscripts that include this pericope sometimes used asterisks or obeli to indicate that scribes included it while being aware “that it lacked satisfactory credentials.”¹³³ The marks could then bring to mind the way in

¹²⁸ NA²⁸, p.306

¹²⁹ Folia 278r-278v

¹³⁰ Folio 252r

¹³¹ NA²⁸, pp.322-323

¹³² Folio 197r

¹³³ Metzger, *A Textual Commentary* (1994), pp.187-188

¹³⁵ Folia 176v & 185

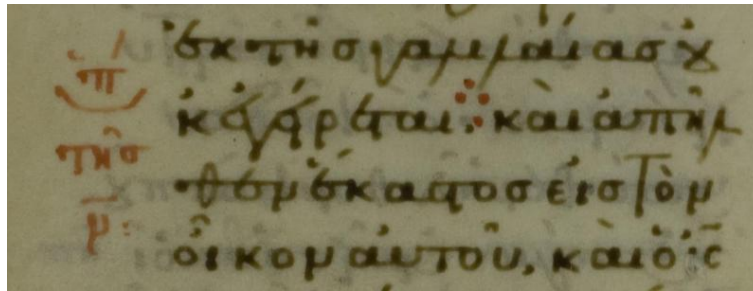

IMAGE 2.9 GA 200, folio 185r, lectionary notation indicating that the passage starting at John 8:1 should be skipped

In GA 655 the passage to be read in the divine liturgy on the Sunday before Pentecost begins at John 7:37 and stretches to 8:20. The obeli in GA 655, in the absence of lectionary notations, may indicate to the liturgist not to read this section as part of this lectionary reading. Here it is telling that the pericope is not marked with the asterisks that had marked other texts in GA 655. The only occurrence of obeli here supports the possible functional difference as not text-critical in nature, but rather liturgical.¹³⁶

In GA 655, Luke 4:37 marked with a single critical asterisk in its margin (Image 2.10).¹³⁷ This appears to be a unique marking of this verse in particular, and it does not occur in other manuscripts of interest.¹³⁸ Turning to its verso side, another single asterisk is found at verse 39. Considering the liturgical implications of critical sigla, it is more likely that these two asterisks in Luke 4 may be linked with the lectionary reading that ends after verse 36, to indicate that verses 37-38 not be read.

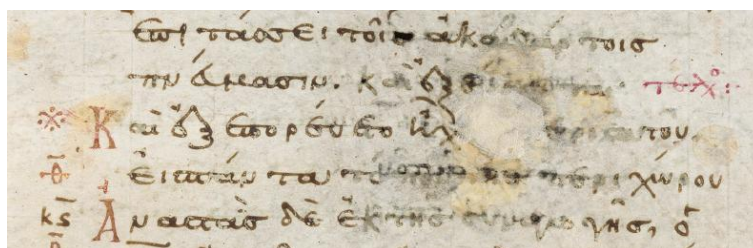

IMAGE 2.10 GA 655, folio 179r, a single asterisk marking Luke 4:37

¹³⁶ The same could be said for GA 028 as well with its similar use of obeli here.

¹³⁷ folio 179r

¹³⁸ Such as GA 028 (folio 128v) & GA 200 (folio 113v)

But the occurrence of the obeli in GA 655 may simply be the product of the scribe copying the material as it appeared in the exemplar. This might explain how both GA 655 and GA 028 have used the same signs to mark these texts. It seems that a clear-cut solution is not available in this case, as the exact purpose of these critical sigla remains unclear.¹³⁹

d. TEXTUAL NOTES IN THE MARGIN

There are two marginal notes presenting alternative readings. They have a symbol drawn in red and gold ink, are introduced with a brief word or two: ἐν ἄλλῳ (“in another”) or ἄλλο (“another”); and are present in at least one manuscript related to GA 655. These introductory words are followed by the alternative reading. These features seem to differentiate them from the corrections that are also found in the margin.

At Mat. 26:71, on folio 101r, the marginal note apparently provides an alternative, yet these exact words are present in the main text: ἐν ἄλλῳ καὶ λέγει αὐτοῖς ἐκεῖ καὶ οὗτος (Image 2.11). The scribe, not noticing the similar reading in the main text, may have added this note from another source which did have a variant in its margin. Support for this hypothesis is seen in GA 028, which also has this marginal note accompanying its main text (Image 2.12). Here the main text reads “καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ” and the marginal note provides “καὶ λέγει αὐτοῖς ἐκεῖ.”¹⁴⁰ In GA 028 this note adds a variant reading, whereas in GA 655 it does not. In fact, GA 028 is closer to the reading found

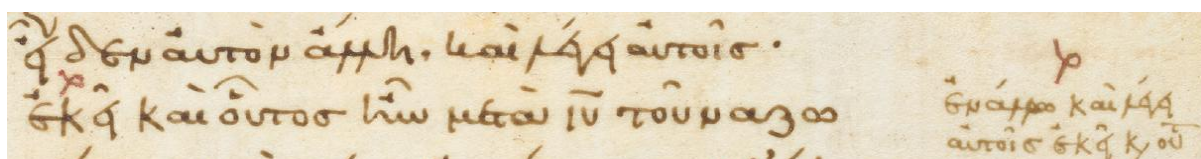

IMAGE 2.11 GA 655, folio 101r, Mat. 26:71 with its marginal note

¹³⁹ Knust & Wasserman, *To Cast the First Stone*, p.128

¹⁴⁰ Folio 73r

in the NA²⁸ of this clause, which reads: “καὶ λέγει ῥ τοῖς ἐκεῖ· Ὁ ὤτος.” The NA²⁸ apparatus does not list αὐτοῖς as an alternative for τοῖς.¹⁴¹

IMAGE 2.12 GA 028, folio 73r, Mat. 26:71 in the left column with the marginal note in the right margin

Mark 7:26 provides the reading Σύρα Φοινίκισσα in the main text as two words (Image 2.13). Again, GA 028 treats it in the same way (Image 2.14). In fact, both manuscripts place a punctuation mark between the two words. Both manuscripts' marginal note marks another (ἄλλο) reading to be Συροφοινίκισσα. Both readings are attested elsewhere, as described in the ECM apparatus of Mark.¹⁴²

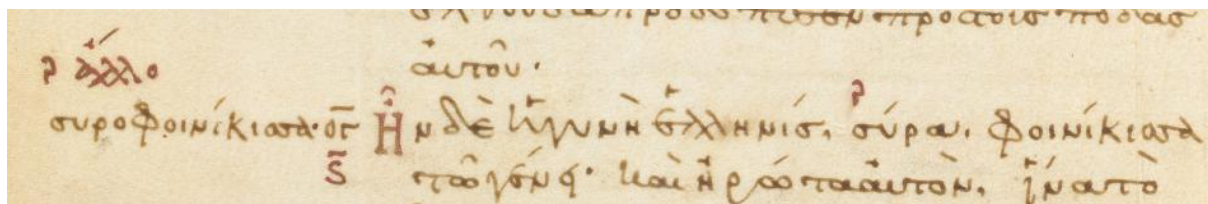

IMAGE 2.13 GA 655, folio 130v, Σύρα Φοινίκισσα in the text and the marginal note: ἄλλο Συροφοινίκισσα

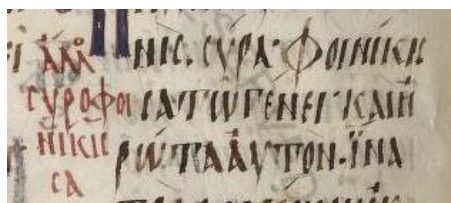

IMAGE 2.14 GA 028, folio 94v, the marginal note in between the two columns

¹⁴¹ NA²⁸, p.93

¹⁴² Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF), “Editio Critica Maior Mark,” Uni-muenster.de (INTF, 2025), <https://ntvmr.uni-muenster.de/ecm/>:

a Συροφοινίκισσα P45V. GA 01. 02. 017. 019r. 037. etc.

ao2 Σύρα φοινίκισσα GA 03r. 13. 346. 543. 700. 788. 826. 828r. 983. 1342. 1689. 2542. Byz. etc.

5. EXAMINATION AND COMMENTARY OF THE GOSPELS' TEXT

From the prepared transcription a comparison was made of the Majority Text against GA 655. The collected data from that comparison has served to create an apparatus which highlighted several scribal errors in the creation of this manuscript. Along with this, I also observed some significant findings with regards to how the paratext of especially the lectionary notations influenced the main body of text. These findings are unpacked with more detail in the following section.

a. OMISSIONS

There are various reasons why a scribe might omit a text unintentionally. In GA 655 the most common cause of omission happens when the scribe's eye skipped over the same or similar looking words. When two lines or phrases that were being copied happen to end with the same word, phrase, or even sometimes just the same syllable in the exemplar, the scribe's eye may jump from the first to the second place of similarity. This causes the first word or phrase that should have been in between the two to be omitted by accident.¹⁴³ This type of error in reading is known as eye-skip or parablepsis.¹⁴⁴

In GA 655 this unintended omission of words or phrases can be observed at Mat. 4:21.

In this example the scribe may have had the text of his exemplar arranged as:

Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν
καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν
καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.¹⁴⁵

¹⁴³ Metzger & Ehrman, *The text of the New Testament*, pp.251-252

¹⁴⁴ Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible*, p.21

¹⁴⁵ Maurice A Robinson and William G Pierpont, *The New Testament in the Original Greek Byzantine Textform* (Southborough, Massachusetts: Chilton Book Publishing, 2005). p.6

After the first line was copied, the scribe's eye skipped the second line since both phrases end with the same word, αὐτῶν. From here the final phrase was copied, with the result that the comment about the men in the boat mending their net was omitted.

Mat. 4:21 in GA 655 then reads as follows:

Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς¹⁴⁶

Another example of eye-skipping in GA 655 is Mat. 10:37. Here the Majority Text (2005) reads:

Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ...¹⁴⁷

The reading of GA 655 is:

Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος·
καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ...¹⁴⁸

The repeated phrase, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, as well as the similar ending of the preceding clause, ὑπὲρ ἐμέ, increase the likelihood of the scribe's eye skipping over the third line. In so doing, love of son and daughter over Jesus is omitted by this error.

¹⁴⁶ Folio 38v, Lines 14-15

¹⁴⁷ Robinson and Pierpont, *The New Testament in the Original Greek Byzantine Textform*, p.21

¹⁴⁸ Folio 55r, lines 5-7

Metzger comments that the omission of this phrase can be attributed to homoeoteleuton.¹⁴⁹

All of the omissions in GA 655 as compared to the Majority Text are discussed below in the textual commentary (5.d) in this chapter. From this survey of all the omissions it becomes clear that the scribe did not omit text deliberately, but that they are the result of eye-skipping over the text and as such are unintentional errors. This happened likely because of the format of the exemplar. At other times the scribe's tiredness may be the cause, sometimes making these errors in close proximity of each other as in the case of John 4 verses 22 and 24.

b. EYE-SKIP AND THE EXEMPLAR

By taking the data provided from the omissions of clauses comprising several words it provides some usable information about the exemplar that was used by the scribe to produce this manuscript. By counting the number of letters of these omissions caused by eye-skipping, a pattern becomes clear. The majority of these involve 25-26 letters (excluding the word that was written; Table 2.2). This helps to establish that if the exemplar was written with one column may have had an average of 26-30 letters per line, or if the exemplar had two columns (like GA 028) it would lead to 13-15 letters per line.

¹⁴⁹ Metzger, *A Textual Commentary* (3rd edition), p.28.

When two words or clauses have similar endings and this causes an omission, it is termed a homoeoteleuton. This is different from homeoarcton, which describe an omission caused by similar beginnings of words or clauses. [Wegner, *A Student's Guide to Textual Criticism of the Bible*, p.49]

Table 2.2 The verse references of omissions with the numbers of letters that were skipped

Text reference	Number of letters
Mat. 4:21	26
Mat. 5:33	26
Mat. 6:25	27
Mat. 10:37	29
Mat. 15:30	30
Mat. 18:25	26
Mat. 21:12	28
Mat. 25:43	26
Mark 10:32	25
Mark 12:30	23
Luke 11:11	25
Luke 12:5	25
Luke 14:24	28
John 2:10	27
John 2:22	26
John 6:60	22
John 8:14	29
John 8:23	25

c. ORTHOGRAPHIC CHANGES AND ERRORS

Orthographic changes and errors refer to cases of a difference in the spelling of a word. These are present in manuscripts for a few reasons. Firstly, they may have been strictly copied by the scribe from the exemplar. In other cases, the development of spelling conventions and other factors such as the geographic location or date may

also influence how a word is written.¹⁵⁰ Some vowels and diphthongs also lost their distinctive sound during or after the first few centuries, meaning that they began to sound similar when pronounced. A scribe might then confuse some letters either from dictation or having pronounced the word themselves and an unintended change would be copied.¹⁵¹ As mistakes happen from a scribe's eyes reading wrongly, skipping over a word or phrase, unintentional mistakes resulting from hearing or pronunciation also occur. Meaning is not affected by minor spelling differences, but there are words that might experience a difference of meaning, or changing its number, tense, or function.

GA 655 is not exempt from having numerous cases of orthographic differences where spelling departs from that of the Majority Text. An overview of the orthographic differences of this manuscript can provide valuable information. From this we could deduce how a word was pronounced by the scribe, or we might be able to learn something about the time and region of the scribe or manuscript and its textual affinities.¹⁵²

Some examples of spelling differences of vowels and diphthongs between GA 655 and the Majority Text include how “ω” was sometimes interchangeable with “ο”: “πληρωθη” reads as “πληροθη” (Mat. 2:15); “οπισω” reads as “οπισο” (Mark 1:17); and “ος” reads as “ως” (Mark 3:19). “Ει,” “η” and “ε” are treated in the same way. In Mat. 5:21 “ερρεθη” was written as “ερρηθη.”¹⁵³ This spelling is constant in GA 655, as can be seen in the pericope (verses 27, 31, 38, 43, etc.). And in verse 25 “ει” is rendered as “η.”

¹⁵⁰ Benjamin Kantor, “The Most Objective Textual Critic You’ll Ever Meet,” Text & Canon Institute (Text & Canon Institute, Phoenix Seminary, April 2023), <https://textandcanon.org/the-most-objective-textual-critic-youll-ever-meet/>.

¹⁵¹ Metzger & Ehrman, *The text of the New Testament*, p. 254-257

¹⁵² Kantor, “The Most Objective Textual Critic You’ll Ever Meet”

¹⁵³ Also in verses 27, 31, 38, 43, etc.

Besides the trouble of vowels and diphthongs, consonants are sometimes doubled or one dropped. At Mark 9:43 & 45 a consonant is dropped, changing “γενναν” to “γεναν.” And at Mark 12:14 “μελει” is given an extra lambda, reading “μελλει.” At Mark 12:42 “εβαλεν” is given a doubled consonant, “εβαλλεν.” This added *lambda* changes the verb from the aorist to an imperfect tense. From comparison with the available manuscripts which von Soden grouped into his K¹-family, it shows that some like GA 028 have a single *lambda*,¹⁵⁴ while GA 655 and others like GA 0211 break away with their doubled *lambda*. The ECM does show that this spelling is found in some manuscripts, however their local stemma and coherence data determine “εβαλεν” as the ancestor reading and propose that εβαλλεν followed after some time (Image 2.15).¹⁵⁵

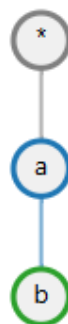

IMAGE 2.15 LOCAL STEMMA:
A = EBAΛEN;
B = EBAΛΛEN

These errors of mind might be thought to be original mistakes that were made by the scribe during copying, but since they occur more than once it may signal that the exemplar had spelled them in this way and that is how they were copied.

Although GA 655 has been judged to be a representative text of a Byzantine text form, it does sometimes deviate from that text. Mostly this is observed in the spelling of

¹⁵⁴ Folio 106r, cf. GA 261, page 137

¹⁵⁵ Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF), “Mark 12:42: Apparatus, Stemma, Coherence,” Uni-muenster.de (INTF, 2025), <https://ntg.uni-muenster.de/mark/ph35/coherence/21242012>.

proper and place names. An example of this can be illustrated by considering how Nazareth is consistently spelled in GA 655. While the Byzantine conventional spelling is “Ναζαρετ,” it is spelled in the Alexandrian tradition as “Ναζαρεθ.” A similar spelling variation occurs with “Γεννησαρεθ” in which the later tendency of substituting *tau* with a *theta* in semitic names is also evident. Table. 2.3 provides a full list of these spelling differences in personal and place names.

Table 2.3 Orthographic differences in proper and place names

Text reference	Majority Text	GA 655
Mat. 2:23	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Mat. 4:13, 15	Ναζαρετ Νεφθαλειμ	Ναζαρεθ Νεφθαλιμ
Mat 4:25	Ιωρδανου	Ιωρδανου
Mat. 14:34	Γεννησαρεθ	Γεννησαρετ
Mat. 21:1	Βηθσφαγη	Βηθφαγη
Mat. 21:11	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Mat. 27:56, 56, 61	Μαγδαληνη	Μαγδαλινη
Mat. 28:1	Μαγδαληνη	Μαγδαλινη
Mark 1:9	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Mark 3:18	Αλφαιου	Αλφεου
Mark 6:53	Γεννησαρεθ	Γεννησαρετ
Mark 8:27	Φιλιππου	Φιλιπου
Mark 11:1	Βηθσφαγη	Βηθφαγη
Luke 1:26	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Luke 2:4	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Luke 2:39	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Luke 2:51	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
Luke 3:27	Ἰωανάν	Ἰωαννάν
Luke 3:29	Ματθάτ	Μαθάτ
Luke 4:16	Ναζαρετ	Ναζαρεθ

Text reference	Majority Text	GA 655
Luke 9:33	Μωση	Μωσει
Luke 17:11	Σαμαρειας	Σαμαριας
Luke 19:29	Βηθσφαγη	Βηθφαγη
Luke 24:44	Μωσεως	Μωυσεως
John 1:45-46	Ναζαρετ	Ναζαρεθ
John 3:23	Σαλημ	Σαλειμ
John 4:5	Σαμαρειας	Σαμαριας (corrected from Σαμαρειας)
John 4:20	Ιεροσολυμοις	Ιεροσολοιμοις
John 5:2	Βηθεσδα	Βηθεσθα (corrected from Βηθεσδα)
John 5:46	Μωση	Μωσει
John 9:29	Μωση	Μωσει
John 10:22	Ιεροσολυμοις	Ιεροσολοιμοις
John 19:13	Γαββαθα	Γαβαθθα

d. ADDITIONS OF A SUBJECT/OBJECT

Initially the examination of textual variants was approached with a singular focus on each one individually. However, when taken as a group, it was found that there exists a tendency in GA 655 to specify the subject or object when standard texts, like the Majority Text, do not. While the subject of the verb in Greek is implied by the verb or even a pronoun, GA 655 does sometimes supply a more explicit subject or object. This is frequently seen in how “ὁ Ἰησοῦς,” in the form of its nomen sacrum, ὁ ἰς, is inserted into the text, making the reference to Jesus as subject or object clearer and in fact this only appears when Jesus is the subject or object in the text.

The full list of the 14 additions of ὁ ἰς, and variants of this, in GA 655 include all of the following:

- Mat. 4:18; 8:27 (ὁ ἁνός); 9:1; 9:18 (τῷ ᾠ); 17:14 (reading ᾠ); 19:17 (reading ἰς); 26:25.
- Mark 1:35, 7:31, 10:32, 16:9.
- Luke 4:31, 38, 5:17, 7:1, 11, 8:22, 51, 13:10, 14:25 (reading τῷ ᾠ in the place of αὐτῷ), 17:23 (ὁ ἡς).
- John 3:2 (τὸν ᾠ in the place of αὐτον), 4:5, 9:1.

A few reasons for these insertions of a subject or object were considered. Firstly, they could have been inserted not for doctrinal reasons but rather textual clarity. Secondly, this type of scribal error could be seen as an error in judgement, since scribes were sometimes unsure of what to do with marginal text and on occasion tended to insert marginal text into the main text being copied.¹⁵⁶ The third reason would be that the incipit's subject from the lectionary notation in the margin, which would have to be specified for the reading of the text, was taken into the text of the Gospel, and as such arising from the use of the manuscript in its liturgical setting.

An example of this phenomenon in GA 655 can be demonstrated at Mat. 9:1. The Majority text has: "Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασεν."¹⁵⁷ GA 655 has the insertion of "ὁ ἡς" after πλοῖον, making the implied subject more explicit. The resulting passage thus reads: ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὁ ἡς διεπέρασεν. Mat. 9:1 does have a marginal lection with an incipit which reads closely to the text of GA 655 (see Table 2.3).

¹⁵⁶ Metzger & Ehrman, *The text of the New Testament*, pp.258-259

¹⁵⁷ Robinson & Pierpont, *The New Testament in the original Greek Byzantine textform*, p.16

The effect of liturgical material influencing the biblical text has been demonstrated by textual critics.¹⁵⁸ In this light I have considered that a similar influence from its liturgical role onto the biblical text may be occurring in GA 655. As described in Chapter 1, the lectionary headings and notations are written in the margin of GA 655. Although some continuous text manuscripts may incorporate the lectionary in the main text block, like GA 203, GA 655 does keep the two apart visually. Even so, considering the presence of the incipits contained in the marginal lectionary headings and notations, it does show that some of these subject and object identifiers may have transferred from the lectionary to the biblical text. In considering this point, the marginal incipits for the lectionary share the same inclusions that clarify the person.

An example to support this is Mat. 9:18, which has an incipit with a reading “τῷ ἰϞ,” which corresponds with the biblical text that was copied. On occasion the incipit’s exact wording is not followed. Luke 4:31 is an example of this. Here the incipit reads: τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν κύριος ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ. While the title, κύριος, has not been transferred to the text, ὁ ἰϞ has nevertheless been inserted. A list of lectionary readings that were transferred into the biblical text are in Table 2.4 below.

Table 2.4 The correlation of biblical text and lectionary incipits in GA 655 compared with the Majority text.

Text reference	Majority Text	GA 655 reading	GA 655 Marginal Lectionary Incipit
Mat. 4:18	Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν	Περιπατῶν δὲ ὁ ἰϞ παρὰ τὴν θάλασσαν	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς
Mat. 9:1	ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασεν	ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὁ ἰϞ διεπέρασεν	ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον

¹⁵⁸ See for example: Tommy Wasserman, “Liturgical Influences on the Text of the New Testament,” in *Why We Sing: Music, Word, and Liturgy in Early Christianity*, ed. Carl Johan Berglund, Barbara Crostini, and James Kelhoffer (Brill, 2022), 49–79, doi: https://doi.org/10.1163/9789004522053_002.

Text reference	Majority Text	GA 655 reading	GA 655 Marginal Lectionary Incipit
Mat 9:18	ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων	ἄρχων τις ¹⁵⁹ ἐλθὼν τῷ $\overline{\text{τω}}$ προσεκύνει αὐτῷ λέγων	<i>Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄρχων τις προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ προ σεκύνει λέγων</i>
Mat. 17:14	αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν	αὐτῷ $\overline{\text{τω}}$ $\overline{\text{ανος}}$ τίς γονυπετῶν αὐτὸν	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἄνθρωπός τις προσῆλθεν τῷ Ἰησοῦ
Mark 7:31	πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου	πάλιν ἐξελθὼν ὁ $\overline{\text{τω}}$ ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς
Mark 10:32	παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα	παραλαβὼν πάλιν ὁ $\overline{\text{τω}}$ τοὺς δώδεκα	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς τοὺς $\overline{\text{ιβ}}$
Mark 16:9	Ἀναστὰς δὲ πρωὶ πρώτῃ σαββάτου	Ἀναστὰς δὲ ὁ $\overline{\text{τω}}$ πρωὶ πρώτῃ σαββάτου	Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς πρωὶ
Luke 4:31	κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ	κατῆλθεν ὁ $\overline{\text{τω}}$ εἰς Καπερναοὺμ	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ
Luke 5:17	αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν	ἦν διδάσκων ὁ $\overline{\text{τω}}$ καὶ ἦσαν	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς
Luke 7:1	εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ	εἰσῆλθεν ὁ $\overline{\text{τω}}$ εἰς Καπερναοὺμ	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ
Luke 7:11	εἰς πόλιν καλουμένην Ναῖν	ὁ $\overline{\text{τω}}$ εἰς πόλιν καλουμένην Ναῖν	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς
Luke 8:22	ἐνέβη εἰς πλοῖον	ἐνέβη ὁ $\overline{\text{τω}}$ εἰς πλοῖον	Καὶ ἐνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον
Luke 13:10	Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ	Ἦν δὲ διδάσκων ὁ $\overline{\text{τω}}$ ἐν μιᾷ	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ
John 9:1	παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν	παράγων ὁ $\overline{\text{τω}}$ ἶδεν τυφλὸν	Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων ὁ Ἰησοῦς

¹⁵⁹ The corrector changed εἷς to τις.

At Mark 1:35 the folio may have been cut.¹⁶⁰ The final *theta* of ἀπηλθ(εν) from the lectionary notation is on the edge of the folio. It could be theorised that the ὁ ἰς that the text has in the Gospel may have been present in the incipit here following after that *theta*, though it cannot be proven.

The transference from lectionary notation to the biblical text is not as clear-cut in GA 655. The variants at Mat. 8:27, 26:25; Luke 4:38, 8:51, 14:25, 17:23; and John 4:5 have no lectionary notations. In Mat. 17:19 the text of GA 655 has the pronoun, αὐτου, instead of the Majority Text's "τῷ ὡ." ¹⁶¹ According to the ECM, GA 655's reading of this pronoun is also found in GA 1424 (folio 33r). Considering GA 655's text here, the overline used to mark *nomina sacra* is present, which indicates that the scribe made a correction here from τῷ ὡ to αὐτοῦ (Image 2.16). The pronoun at John 3:2, αὐτόν, may have been misread by the scribe, who wrote "τὸν ὡ," an error in reading.

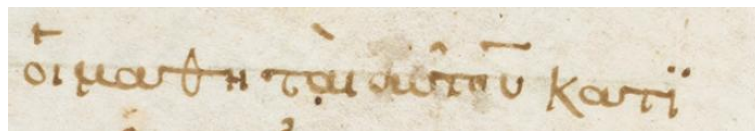

IMAGE 2.16 GA 655, folio 73v, line 3, showing the pronoun with an overline in Mat. 17:19 indicating a possible correction

Even when GA 655 lacks lectionary notations at the places of a subject or object change, it may be observed in other manuscripts. GA 655 reads at Luke 14:25 "τῷ ὡ" in the place of the pronoun "αὐτῷ" that is present in the text of the NA²⁸ and Majority text. The only information in the apparatus of the NA²⁸ marks the pronoun as being omitted in P⁷⁵.¹⁶² There is no lectionary notation or other marginal comment in GA 655 here.¹⁶³ Surprisingly, GA 200 has the pronoun in its text with a critical sign leading to the lection heading that reads τῷ ὡ. The incipit of the lectionary notation reads:

¹⁶⁰ folio 114r

¹⁶¹ folio 73v, line 3

¹⁶² NA²⁸, p. 247

¹⁶³ Folio 219v, line 19

τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνεπορεύοντο τῷ Ἰησοῦ (Image 2.17). This example shows that the development of the text through its liturgical use and transmission can explain similar variants, despite GA 655's own lack of marginal paratext accompanying the text.

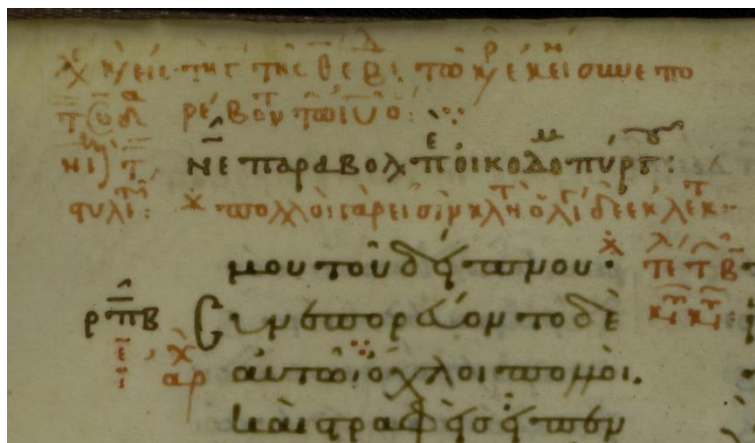

IMAGE 2.17 GA 200, folio 143v, showing Luke 14:25 and its marginal material

GA 655's subject/object additions are complicated. Fourteen of the additions are demonstrably the product of the lectionary's incipits shifting into the main text of the Gospels. A few are either a textual variant,¹⁶⁴ scribal error, or the product of marginal material that had entered the text even if that paratextual data is not contained in GA 655. None of the additions impact the message or the presentation of Christ in the text.

e. COMMENTARY ON OTHER SIGNIFICANT TEXTUAL VARIANTS: MATTHEW

i. *MAT. 5:33*

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις] OM

The marginal note in GA 655 also does not help to clarify this omission (Image 2.18).

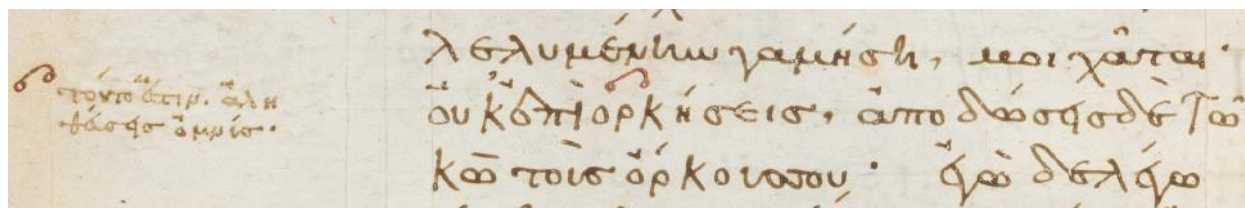

IMAGE 2.18 GA 655, folio 41v, lines 9-11

¹⁶⁴ Like Luke 17:23. See the textual commentary on this variant below in Section 5.g.xiii of this chapter

But upon comparison with a manuscript that has two columns it may be feasible to suggest that the phrase was skipped because of the similar and prominent looking syllable “χα” in both μοιχᾶται and ἀρχαίοις. In GA 028 these two words line up above each other, two lines apart, and the first word of the new phrase also lines up the same (Image 2.19).¹⁶⁵

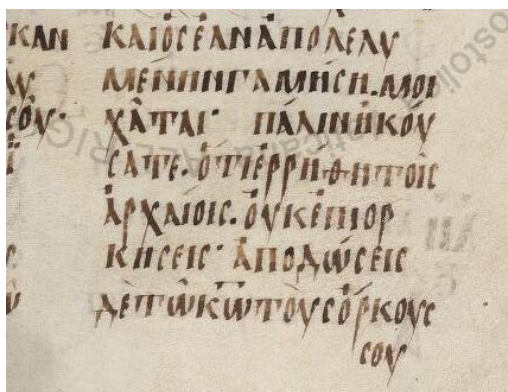

IMAGE 2.19 GA 028, folio 25r, column 2, lines 23-26 with the phrase that was omitted in GA 655

ii. MAT. 6:25

μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε οὐχὶ] OM (ο)ὐχὶ

There is a missing enlarged initial letter for οὐχὶ.¹⁶⁶ GA 735 has quoted a part of this text in its commentary and has not included the first five words of this phrase (μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί).¹⁶⁷ But this may not be related to GA 655's omission either, as the two manuscripts are quite different. Like Mat. 5:33 above this omission may be the result of eye-skip over a line or two.¹⁶⁸

iii. MAT. 8:27

Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος] Ποταπὸς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος

¹⁶⁵ Cf. Section 5.b of this Chapter

¹⁶⁶ Folio 44v, line 6

¹⁶⁷ Folio 3r, lines 9-10 and 15-16

¹⁶⁸ Cf. Section 5.b of this Chapter

While ποταπός already supports the implied subject of the question, this man (Jesus), GA 655 supplies ὁ ἄνθρωπος.¹⁶⁹ As discussed above (Section 5.d) this short addition is not the result of a lectionary notation transferring into the text, as there is no notation present. It is also not imported from the parallel texts in Mark 4 and Luke 4. That being said, this insertion is also present in GA 032 according to the NA²⁸ apparatus.¹⁷⁰

iv. MAT. 10:37

καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος] OM

Homoeoteleuton may be the cause of this omission.¹⁷¹

v. MAT. 12:42

Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶνος ὤδε] OM

GA 655's scribe has omitted the entire verse of Mat. 12:42. The final word of verse 41 was written at the top of a new folio.¹⁷² The scribe may have judged this lone ὤδε to be the final word not of verse 41 but of verse 42, which also happens to be ὤδε. And then he continued to copy verse 43, and by so doing omitted verse 42.

vi. MAT. 13:43

τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν] τῇ βασιλείᾳ τῶν συνων

The Majority text's "kingdom of the Father" is copied as the kingdom of heaven in GA 655. The NA²⁸ has also printed this reading in its apparatus.¹⁷³ It shows that GA 655

¹⁶⁹ Folio 49r, line 13

¹⁷⁰ NA²⁸, p. 22

¹⁷¹ See Section 5.a of this chapter for a full discussion on this omission

¹⁷² Folio 60v, line 1

¹⁷³ NA²⁸, p.41

aligns with GA 038*, f¹³ and GA 700.¹⁷⁴ A possibility for this variant may be a mistake in reading the pronoun, αὐτῶν, as the *nomen sacrum* for heaven, οὐρανῶν, given the slight similarity in how they look. A more likely explanation for this turn of phrase may relate to the following verse which has the phrase: ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

vii. MAT. 13:55

Ἰωάννης] Ἰωσής

The NA²⁸'s main text has printed the name Ἰωσήφ. In the apparatus this name has manuscript support like GA 01¹, 03, 04, f¹, etc. Three other names are also found here in other manuscripts. The first, which is the reading of GA 655, is Ἰωσής, attested to in P^{103vid}, GA 032, 037, f¹³, and bo^{mss} among others. The second is Ἰώση, with only GA 700*, sy^h and bo^{pt} presenting this reading. Third is Ἰωάννης with support from GA 01*, 05, 036 and 043 among others.¹⁷⁵

viii. MAT. 15:30

κωφούς κυλλούς καὶ ἑτέρους πολλούς] OM

Mat. 15:30 presents a case of an omission caused by a similar ending of words, homeoteleuton, in this case the similar endings of -λους.¹⁷⁶ The scribe's eye skipped from “τυφλούς” having mistaken its ending for that of “πολλούς” to “καὶ ἔρριψαν.” The length of omission also aligns with the likelihood of a line or two that was skipped.¹⁷⁷

ix. MAT. 18:25

τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχεν καὶ] OM

¹⁷⁴ NA²⁸, p.41

¹⁷⁵ NA²⁸, p.42

¹⁷⁶ GA 655, folio 69v, lines 2-5

¹⁷⁷ Cf. Section 5.d of this chapter

While the man in the parable is to be sold along with his wife, GA 655 omits the children and everything else he owned to be sold as well. Most likely the scribe's eye-skipping the line(s) from καὶ to καὶ.¹⁷⁸

x. MAT. 21:12

καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν] C: OM

Here the corrector has erased the phrase “καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν” (and the tables of the money changers He overturned) (Image 2.20).¹⁷⁹ The scribe had accidentally written this phrase twice (dittography) so erased the first instance.

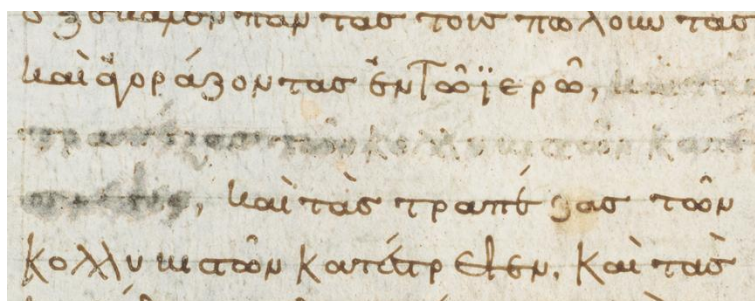

IMAGE 2.20 GA 655, folio 81v, Mat 21:12 with the erasure of a clause

xi. MAT. 25:30

OM] C: ταῦτα λέγων ἐφώνει ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκούετω

In the manuscript this part of verse 30 extends past the normal borders of the text (Image 2.21).¹⁸⁰ In the microfilm photograph it is not clear whether or not this was the first hand or a correction. But with the colour digitised images, the difference of ink colour coupled with the slightly smaller lettering shows this to be an addition by the corrector.

¹⁷⁸ Cf. Section 5.d of this chapter

¹⁷⁹ Folio 81v

¹⁸⁰ Folio 95r

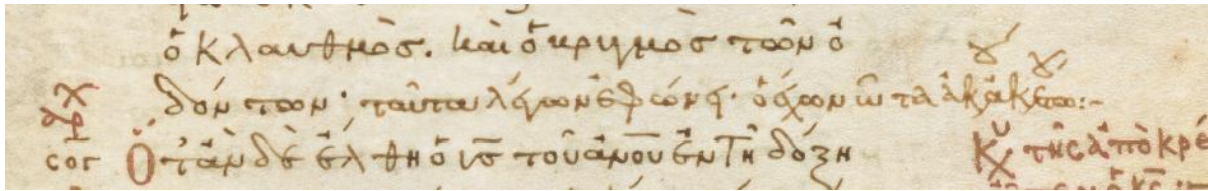

IMAGE 2.21 GA 655, folio 95r, the correction adding in a phrase to Mat. 25:30

This phrase is present in several manuscripts according to NA²⁸'s critical apparatus.¹⁸¹ In some manuscripts, like GA 04³, it is placed after verse 29 and in others, like f¹³, after verse 30. GA 655 has it following at the end of verse 30. It shares this reading with several manuscripts which are related to it. GA 045's corrector included it (Ω, folio 137r). Others in von Soden's K¹-family include it as part of verse 29, such as GA 0211 (folio 63r). And some do not have it present at all, like GA 028 (folio 68r).

It could be that this sentence was imported from Luke 8:8 to harmonise with Matthew. This phrase in Luke 8:8 reads: "Ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω" (As He said these things, He would call out, "He who has ears to hear, let him hear.")¹⁸²

xii. MAT. 25:43

ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με] OM

Like previous omissions, this may have been caused by the similar endings of ξένος and γυμνός – the word that begins the next clause.¹⁸³ It also potentially indicates the omission of a line(s) in the exemplar.¹⁸⁴

f. COMMENTARY ON OTHER SIGNIFICANT TEXTUAL VARIANTS: MARK

i. MARK 2:1

καὶ εἰσῆλθεν πάλιν] καὶ εἰσῆλθεν [C: ὁ ις] πάλιν

¹⁸¹ NA²⁸, p.85

¹⁸² Robinson & Pierpont, *The New Testament in the original Greek Byzantine textform*, p.140; NASB

¹⁸³ Folio 96r, line 6

¹⁸⁴ Cf. Section 5.d of this chapter

The ECM of Mark presents the text simply as καὶ εἰσῆλθεν πάλιν with 15 variant readings listed in its apparatus.¹⁸⁵ This is also how GA 655 had copied this phrase, yet a correction was made above the line to insert ὁ ἰς into the text between εἰσελθὼν πάλιν (Image 2.22). The lectionary notation which marks the start of the lesson reading at verse 1 has its incipit reading: “τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔσθλησθον ὁ ἰς.” The initial theory for this correction was that the corrector wanted to harmonise the incipit with the biblical text as had been the case with several other insertions. However, the ECM’s apparatus provides three variant readings that include “Jesus” in this clause along with some others that do not have more than three manuscripts attesting to those readings. “εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πάλιν” is found in majuscule manuscripts GA 011 and 055, along with several minuscule manuscripts. GA 0211, a K¹-family witness, has a slightly different text, reading “εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς πάλιν.”

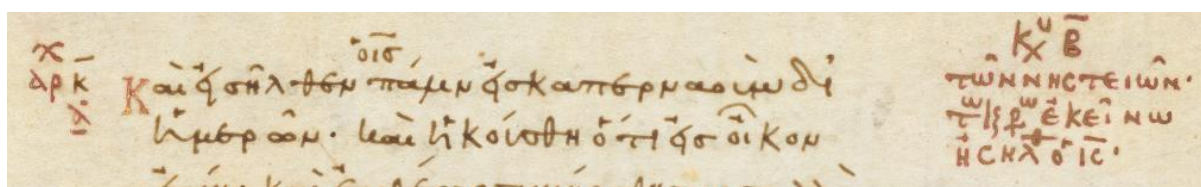

IMAGE 2.22 GA 655, folio 115r, Mark 2:1 with a correction above the line and the lectionary notation in the margin

ii. MARK 10:14

ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ] ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν

This variant of the text hinges upon two well-known expressions: the kingdom of God and the kingdom of the heavens. According to the ECM of Mark, both readings enjoy support across multiple witnesses.¹⁸⁶ The first, the kingdom of God, in manuscripts like GA 01, 03, 04, 05; and include some K¹-family witnesses such as 0211; and it is echoed in Luke 18:16. The second, the kingdom of the heavens, is found in GA 032

¹⁸⁵ ECM Mark, accessed on <https://ntvmr.uni-muenster.de/ecm>

¹⁸⁶ ECM Mark, accessed on <https://ntvmr.uni-muenster.de/ecm>

and several minuscule manuscripts – one of which in GA 655's K¹-family, GA 261. This second reading is echoed in Mat. 19:14.

iii. MARK 10:32

καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο] OM

The similar endings of ἐθαμβοῦντο and ἐφοβοῦντο in this verse so close together may have led to the omission of this short phrase.¹⁸⁷ The ECM has listed in its apparatus that this phrase is also omitted in other manuscripts, one is a manuscript that forms part of von Soden's K¹-family, GA 0211.¹⁸⁸

iv. MARK 12:30

διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς] OM

Mark 12:30 has the repeated phrase “σου καὶ ἐξ ὅλης” (“with all of your”), and this repetition may have been the cause of the eye-skip leading to the accidental omission of “διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς” by the scribe.¹⁸⁹ Like other similar length omission this may be skipping a line or two in the exemplar.¹⁹⁰

v. MARK 12:32

εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος] εἷς ἐστὶ $\overline{\theta\varsigma}$ καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος

The ECM printed the text like that of the Majority text and lists GA 01 and GA 03 among others for this choice. The insertion of the anarthrous θεός found in GA 655's reading

¹⁸⁷ Folio 140r, line 6

¹⁸⁸ ECM Mark, accessed on <https://ntvmr.uni-muenster.de/ecm>. Others listed are: GA 05. 017. 0233. 26. 28. 61. 595. 700. 788. 828r. 863. 872C. 1082. 1253. 1326. 1342. 1446. 2193*. 2411. 2680. L:DI

¹⁸⁹ Folio 146r, line 14

¹⁹⁰ Cf. Section 5.d of this chapter

here is also present in a group of manuscripts.¹⁹¹ This insertion makes the intended subject, God, more explicit.

vi. MARK 14:45

λέγει αὐτῷ ῥαββί ῥαββί] λέγει αὐτῷ ῥαββί χαῖρε

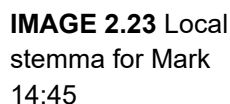
While manuscripts and subsequent printed editions have some variation on the single or repeated title, ραββι, GA 655 adds to the greeting with χαῖρε, “hail,” instead of the Majority text’s doubled ραββι. It is difficult to attribute this expression and its origin to a scribal error such as faulty eyesight or hearing. But it may be possible that it is a harmonisation with Mat. 26:49 for example which reads: “Χαῖρε, ῥαββί.”

The ECM has not printed the Majority text or GA 655’s variant in this verse, their text reads like the NA²⁸: “αὐτῷ λέγει ^τ Ῥαββί.”¹⁹² The small ^τ critical sign indicates that a word is inserted in this spot. In its apparatus, the ECM lists the variants for this location. The main text omits the additional ‘rabbi,’ and has great support in GA 01, 02, 03, 04, 05, etc. The second variant is the insertion of χαῖρε, agreeing with Mat. 26:59 (as seen in GA 032 and several minuscule and lectionary manuscripts). In its layout of the local stemma, it illustrates the transmission from the original to the first insertion and the second following thereafter (Image 2.23). It is interesting to note that the word order of GA 655 is swapped around between the variant that inserts “χαῖρε.” If this was an error, we may term it an error of the mind.¹⁹³

¹⁹¹ GA 032 has a slightly different word order (“ὅτι εἰς ^{τὸν} θεόν ἐστιν καὶ”, folio 356, line 23). Other witnesses include: GA 79. 117. 131. 238. 273. 372. 377. 716. 728. 807. 954. 979. 1071. 1160. 1645. 2737

¹⁹² NA²⁸, p.166

¹⁹³ Metzger & Ehrman, *The text of the New Testament*, p.257

κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν] κατὰ τοῦ πν ψευδομαρτυρίαν

viii. MARK 16:9-20

The NA²⁸ provides the shorter and longer endings in its final chapter for Mark but has printed these inside double brackets, indicating that the editors view this text as an early insertion in the transmission of the text.¹⁹⁴ In GA 655 the longer ending of Mark's Gospel (16:9-20) is not marked with either critical signs like asterisks or *obeloi*, even

¹⁹⁴ NA²⁸, pp.175-176

though these signs are used in GA 655 to mark other passages. This is in accord with the Byzantine text-type which did include this portion of the text. As an aside, GA 028 also does not mark this passage, except for a *telos*-sign linked to the lectionary.¹⁹⁵ Furthermore, GA 655 includes Eusebian canon numbers as well as a lectionary reading for this section of the text.¹⁹⁶

g. COMMENTARY ON OTHER SIGNIFICANT TEXTUAL VARIANTS: LUKE

i. *LUKE 1:9*

κϛ] θϛ [C: κϛ]

In Luke 1:9 the scribe wrote θϛ which he then corrected to κϛ (Image 2.24). The NA28 reads as κυρίου in its text, and provides the following witnesses in support of θεοῦ: GA 04*; 05; 044; 579; 1424; 2542.

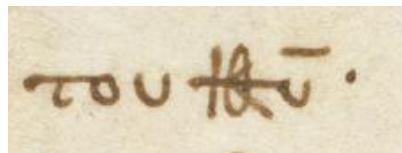

IMAGE 2.24 GA 655, folio 165v

ii. *LUKE 3'S GENEALOGY PRESENTATION*

The genealogy of Jesus' family in Matthew is presented as a continuous text by GA 655 and there is no differentiation between it and the rest of the text.¹⁹⁷ The treatment of the genealogy in Luke 3 differs from Matthew's in that it is presented in a three-column layout with the names reading from left to right (Image 2.25). This type of layout can likewise be observed in other manuscripts, such as GA 2882. GA 028 has a two-column layout, giving two names in a column.¹⁹⁸ However there are a few differences

¹⁹⁵ Folia 114v-115r

¹⁹⁶ Folio 159

¹⁹⁷ Mt 1:2-16; folia 32r-33r

¹⁹⁸ Folio 126

in the spelling of names between GA 655 and GA 028.¹⁹⁹ GA 028 also does not deviate from the order of names. Equally, GA 200 also provides its text in two columns containing two names in a column.²⁰⁰ GA 03 (*Codex Vaticanus*) presents the genealogy in its format of columns with one name per column to be read from top to bottom and then across.²⁰¹ Another manuscript, GA 773, has divided one of its two columns on the page into two for two names.²⁰² Closer to GA 655's K¹-family, GA 031, 045, 261 and 669 also have two columns for their text.²⁰³ GA 669 begins the first set of names with three columns, but after the page turn the rest of the genealogy reads in two columns.²⁰⁴

Upon reading this passage in GA 655 it becomes clear that the scribe, or the exemplar he was copying, had mixed up a large section of the family tree. The recreation below of how GA 655's scribe made the error of disordering the names in this genealogy does correspond to a similar incident found in GA 109 as explored by Bobo and Patton.²⁰⁵ This phenomenon was investigated with more depth in another article by Patton, in which he brought into view four other relatives of GA 109: GA 20, 50, 215, 300, and 773.²⁰⁶

Table 2.5 below provides a reconstruction of how a two-column folio of the exemplar would read which, when read in the wrong way, resulted in the way GA 655 has captured the names. On the second folio of this reconstruction, it was intended that

¹⁹⁹ Examples include: ηλει] ελι; μελχει] μελχι; ματταθιον] ματθαιου

²⁰⁰ Folia 11v & 112r

²⁰¹ Folia 1309 & 1310

²⁰² Folia 165v & 166r

²⁰³ GA 031: folia 109v-110v; GA 045: folia 283-285; GA 261: folia 169v-170r

²⁰⁴ Folia 185v to 186v

²⁰⁵ Andrew K. Bobo and Andrew J. Patton, "From the Library: Luke's Genealogy in NT Manuscripts," The Center for the Study of New Testament Manuscripts (CSNTM, December 2018), <https://www.csntm.org/2018/12/17/from-the-library-lukes-genealogy-in-nt-manuscripts/>.

²⁰⁶ These five manuscripts share some common features and contents with GA 655: exegetical scholia, chapter headings, Gospel introductions, and three (GA 50, 215, 773) have evangelist portraits dated to the mid-tenth century by Parpulov.

the first column be read (and copied) top to bottom and then the second column, top to bottom. Instead of reading the passage top to bottom, the text was copied reading from left to right across the columns. This resulted in the names being out of their correct order.

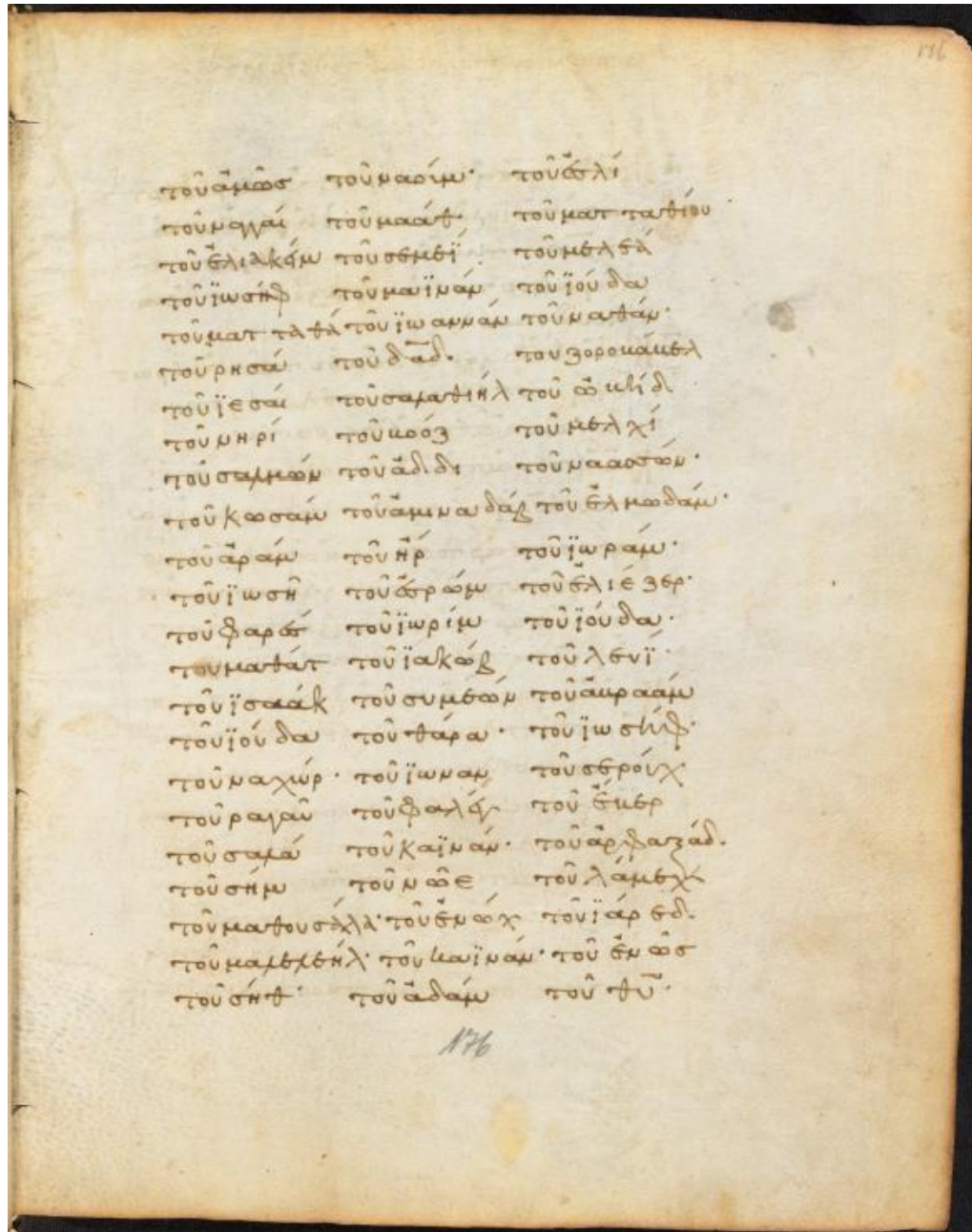

IMAGE 2.25 GA 655, folio 176r, with the three-column layout of the names in the Lukan genealogy

Table 2.5 Possible Reconstruction of the Lukan Genealogy in GA 655's Exemplar

(Folio has 5 lines with names at end, possibly in a single column)

25^{του} αμως

του ναουμ του εσλι του ναγγαι ²⁶ του μααθ	
[Page Break] Folio has 23 lines, 2 columns ²⁶ του ματταθιου του σεμει του ιωσηφ του ιουδα ²⁷ του ιωανναν του ρησα του ζοροβαβελ του σαλαθιηλ του νηρι ²⁸ του μελχι του αδδι του κωσαμ του ελμωδαμ του ηρ ²⁹ του ιωση του ελιεζερ του ιωριμ του μαθατ του λευι ³⁰ του συμεων του ιουδα του ιωσηφ του ιωναν	³⁰ του ελιακειμ του μελεα ³¹ του μαιναν του ματταθα του ναθαν του δαδ ³² του ιεσαι του ωβηδ του βοοζ του σαλμων του ναασσων ³³ του αμιναδαβ του αραμ του ιωραμ του εσρωμ του φαρες του ιουδα ³⁴ του ιακωβ του ισαακ του αβρααμ του θαρα του ναχωρ ³⁵ του σερουχ
[Page Break] Folio has the remaining 18 lines with names του ραγαι του φαλεγ του εβερ του σαλα ³⁶ του καιναν του αρφαξαδ του σημ του νωε του λαμεχ ³⁷ του μαθουσαλα του ενωχ του ιαρεδ του μαλελεηλ	

του καιναν
³⁸ του ενως
του σηθ
του αδαμ
του $\overline{\theta\upsilon}$

iii. LUKE 3:33

τοῦ Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀράμ, τοῦ Ἑσρώμ, τοῦ Φάρες, τοῦ Ἰούδα] τοῦ Ἀμιναδάβ,
τοῦ Ἀράμ, τοῦ Ἰωράμ, τοῦ Ἑσρώμ, τοῦ Φαρέζ, τοῦ Ἰούδα

The above reading of this verse in GA 655 is reconstructed by arranging the names of the genealogy in their correct order, producing the reading of the text as it was intended to be copied if the error (5.g.ii) did not occur. In the text of the NA²⁸ this verse reads with the names: τοῦ Ἀμιναδάβ τοῦ Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ τοῦ Ἑσρώμ τοῦ Φαρέζ τοῦ Ἰούδα.²⁰⁷ According to its apparatus the reading in GA 655 corresponds with that of GA 017, 037, 044, and 700.²⁰⁸

iv. LUKE 4:37-38

These two verses are marked with an asterisk each, most likely to indicate that they be skipped in the lectionary reading.²⁰⁹

v. LUKE 9:1

τοὺς δώδεκα ἔδωκεν] τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν

The NA²⁸ has printed a ^T sign in between δώδεκα and ἔδωκεν. In the apparatus it lists the manuscripts that read: “δώδεκα ἀποστόλους ἔδωκεν,” which include the first hand of GA 04. This reading echoes Luke 6:13. The phrase as found in GA 655 was most

²⁰⁷ NA²⁸, p. 191

²⁰⁸ NA²⁸, p. 191

²⁰⁹ See section 4.c in this chapter for a discussion on this text and its critical sign.

likely imported from Mat. 10:1 which reads: “τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ.”²¹⁰ The apparatus of the NA²⁸ uses the abbreviation “p)” with this insertion to indicate that it has been “influenced by a parallel passage.” Apart from the majority of Old Latin witnesses (indicated with “it”) only one manuscript is listed that contain this reading – with the reading attributed to the third corrector of GA 04.²¹¹

vi. LUKE 10:11

ὕμῶν ἀπομασσόμεθα ὑμῖν] ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ἀπομασσόμεθα ὑμῖν

Here the NA²⁸ has printed “εἰς τοὺς πόδας” in its main text in between two small signs. Its apparatus also provides details of several important manuscripts that include the longer reading found in GA 655, such as GA 02, 04, 017, 019, 032, 038, 040, 044, f¹ and f¹³.²¹² It is likely that this was omitted during the transmission of the Majority text at a later date. It is even lacking from some central K¹-family manuscripts like GA 028 (folio 144r).

vii. LUKE 11:11

μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ]
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ OM

This omission is likely the result of eye-skipping over a line or two, with the cause of the repeated phrase “ἐπιδώσει αὐτῷ.”²¹³

viii. LUKE 12:5

ναὶ λέγω ὑμῖν τοῦτον φοβήθητε] OM

²¹⁰ NA²⁸, p. 26

²¹¹ NA²⁸, p. 217

²¹² NA²⁸, p. 225

²¹³ Cf. Section 5.d of this chapter

Considering the length of this omission (25 letters) the scribe may again have skipped a line or two while copying, even though there are no similar beginnings or endings of words.²¹⁴

ix. LUKE 12:31

καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν] καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν

This is another example of GA 655 not reading strictly Byzantine. It is possible that the Majority Text had harmonised with the parallel text in Matthew's Gospel: καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.²¹⁵ The apparatus of the NA²⁸ lists the witnesses that contain "πάντα". But the main text printed in the NA²⁸ reads exactly like GA 655, and the apparatus provides the following support for this reading: P^{45.75}, GA 01*, 03, 019, 026, and 892 along with many ancient versions.²¹⁶

x. LUKE 14:5

υἱὸς ἢ βοῦς] ὄνος ἢ βοῦς

The NA²⁸ has printed the text similar to the Majority Text. It also marks it as containing an alternative word. There is substantial and early evidence for the reading υἱὸς ἢ βοῦς, as the NA²⁸'s apparatus listed: P^{45.75}, GA 03, 022, 032, 036, 037, 565, 700, Majority text etc. The parallel text in Matthew 12:11 has πρόβατον (sheep) which is also how GA 05 reads. The reading of GA 655's ὄνος (donkey) ἢ βοῦς is present in other significant manuscripts like GA 01,²¹⁷ 017, 019, 044, f¹, f¹³, 33, 579, 892 etc.²¹⁸ Some manuscripts like GA 038 blend all three words. Metzger commented that the

²¹⁴ Cf. Section 5.d of this chapter

²¹⁵ Mat. 6:33, Robinson & Pierpont, *The New Testament in the original Greek Byzantine textform*, p.12

²¹⁶ NA²⁸, p. 239

²¹⁷ Folio 239v

²¹⁸ NA²⁸, p. 246

incongruency of the words son and ox led to the alteration of son to donkey or sheep to better fit the image.²¹⁹

xi. LUKE 14:24

Πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ] OM

Along with witnesses GA 036, f¹³, 579, 700 and the margin of 892 this clause is also present in some K¹-family manuscripts like GA 045 and 0211.²²⁰ But GA 655 contains the shorter reading that does not contain this clause, thereby reading exactly as the text of the NA²⁸ – which has a mark indicating an insertion and in its apparatus identifies the clause as being influenced by a parallel passage.²²¹ The longer reading may have been the product of harmonising the Lukan text with Mat. 22:14, which reads exactly: πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. The same is added to Mat. 20:16 in the Majority text.²²²

xii. LUKE 14:25

Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί] Συνεπορεύοντο δὲ τῷ Ἰῶ ὄχλοι πολλοί

This insertion was likely due to the influence of the lectionary reading.²²³

xiii. LUKE 17:23

Ἴδοὺ ἐκεῖ μὴ ἀπέλθῃτε] Ἴδοὺ ἐκεῖ ὁ ἁγῶς μὴ ἀπέλθῃτε

²¹⁹ Metzger, *A Textual Commentary* (4th edition), pp. 138-139

²²⁰ Also in the margin of GA 200, folio 143v, see also Image 2.17

²²¹ NA²⁸, p.247

²²² Robinson & Pierpont, *The New Testament in the original Greek Byzantine textform*, pp. 44, 49

²²³ See the discussion above in section 5.d of this chapter.

The NA²⁸'s apparatus lists various manuscripts that contain “ὁ χριστός” among the main variants described. The manuscripts that include it, like GA 655, are GA 017, 022, 2542 and f¹.²²⁴

xiv. LUKE 22:30

πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου καὶ] πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου καὶ

The text of the NA²⁸ reads exactly like GA 655. The NA²⁸ marks it with a * indicating that it is “the beginning of an early textual division.”²²⁵

xv. LUKE 22:43-44

GA 655's scribe has marked these two verses with critical asterisks.²²⁶

xvi. LUKE 22:47

OM] τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδώκει αὐτοῖς ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν

In the apparatus of the NA²⁸, the following manuscripts share this sentence with GA 655: GA 05, 038, f¹³, and 700 with others (marked with “*pm*”).²²⁷ As an aside, GA 0211 (in the K¹-family) has this same reading with the addition of two more words: “τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδώκει αὐτοῖς· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν κρατήσατε αὐτὸν.”

The inclusion of this sentence may be influenced by the parallel texts of Matthew and Mark,²²⁸ but not by keeping the exact wording as Parker (1997) comments:

²²⁴ NA²⁸, p.257

²²⁵ NA²⁸, p.276. Robinson and Pierpont (*The New Testament in the original Greek Byzantine textform*, p. 183) has printed the phrase in its margin next to the text.

²²⁶ See the discussion above in section 4.c of this chapter.

²²⁷ NA²⁸, p.278

²²⁸ Mat. 26:48 & Mark 14:44

The harmonisation is interesting, in that it is not simply a verbatim transference of the material, but a slight revision, or rather a number of independent revisions, so that Matthew's words will fit the Lukan context better.²²⁹

xvii. LUKE 24:43

καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν] καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν *καὶ
τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς

Originally GA 655 contained a second clause: καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς. This reading is attested in textual families like GA 017 and f¹³.²³⁰ However, the corrector of GA 655 has erased it (Image 2.26). The remaining shorter reading corresponds with the reading of the text in the NA²⁸, which does mark it alerting the reader to the alternative readings in its apparatus.²³¹

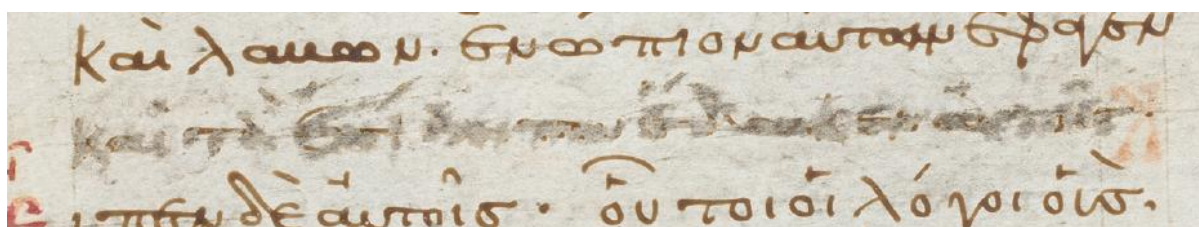

IMAGE 2.26 GA 655, folio 251r, showing the erasure of a longer reading of the verse

h. COMMENTARY ON OTHER SIGNIFICANT TEXTUAL VARIANTS: JOHN

i. JOHN 1:27

ΟΜ] ἐκεῖνος ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνι ἁγίῳ καὶ πυρί

The NA²⁸ and the Majority text do not include this longer reading found in GA 655. The NA²⁸ does mark the end of the verse with a critical sign to indicate that some manuscripts insert text here. Its apparatus identifies one manuscript that contains this

²²⁹ David C. Parker, *The Living Text of the Gospels* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997). p. 159

²³⁰ Peter Williams, "‘Where Two or Three Are Gathered Together’: The Witness of the Early Versions," in *The Early Text of the New Testament*, ed. Charles E. Hill and Michael J. Kruger (Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2014), 239–258,

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199566365.003.0014>.p. 255

²³¹ NA²⁸, p.290

clause, GA 022, and is a verbatim copy of Mat. 3:11.²³² Luke 3:16 is another candidate as it (like Mat. 3:11) contains this full phrase except for the initial ἐκεῖνος in GA 655. This reading is then an import from a parallel passage.

ii. JOHN 1:48

Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ] Ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν αὐτῷ

Both verse 48 and 50 have exactly the same phrase and omission. Eye-skip or other common causes of error cannot be established. Perhaps since this omission occurs so closely together it may have been taken over from the exemplar.

iii. JOHN 1:50

ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ] ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν αὐτῷ

See the discussion directly above on John 1:48, which has the exact same phrase and omission.

iv. JOHN 2:10

Σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι] OM

This omission is likely the result of skipping a line or two in the exemplar.²³³ In the second line of the folio, two lines before this omission, the scribe almost made a mistake which was corrected after drawing the first line.²³⁴ That near mistake and this omission may be indicators of the tiredness of the scribe at the time.

v. JOHN 3:2

οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτός] οὗτος ἦλθεν πρὸς τὸν ιν νυκτός

²³² NA²⁸, p.294

²³³ Cf. Section 5.d of this chapter

²³⁴ Folio 259r, lines 2 & 4

The scribe may have misread the pronoun and mistaken it for the similar looking accusative article and *nomen sacrum*. Hence, he copied τὸν ἰν.²³⁵

vi. JOHN 4:5

Ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν] Ἔρχεται οὖν ὁ ἰς πόλιν

As with John 3:2 above, the scribe may have misread εἰς here, mistaken it for the nominative article and *nomen sacrum*, and written ὁ ἰς. As an aside, and while GA 655 does not have a lectionary notation at this point, looking at GA 200 again, the lectionary notation has the incipit: “τω καιρω εκεινω ερχεται ο ἰς εις πολιν της” (Image 2.27).²³⁶

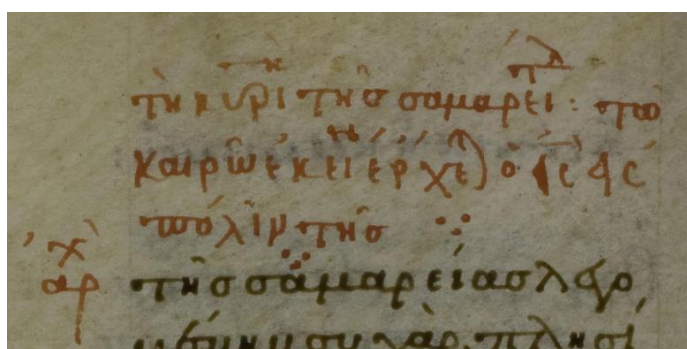

IMAGE 2.27 GA 200, folio 172v, column 2 showing the lectionary notation at John 4:5

vii. JOHN 4:22

ὁμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε] OM

This omission was possibly caused by an eye-skip because of either or both the similar looking phrase that follows it, “ὁμεῖς προσκυνοῦμεν,” as well as skipping a line or two.

viii. JOHN 4:24

Πνεῦμα ὁ Θεός καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν] OM

²³⁵ See also the discussion above in section 5.d of this chapter.

²³⁶ Folio 172v. For more on the discussion of the influence of the liturgical usage of a manuscript and its textual transmission, please refer to section 5.d of this chapter.

Another omission occurred closely following verse 22. “Πνεῦμα ὁ Θεός καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν” has been omitted, likely because of an eye-skip since “τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν” is also the final phrase of the preceding verse and the omitted portion may have been part of the lines that were skipped.

ix. JOHN 6:60

τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν] OM

The concluding phrase of John 6:60 has been omitted. Eye-skipping because of spelling or sound is difficult to establish since the words in and around this phrase are not similar to the omitted part. However, the scribe (perhaps tired) may have skipped the phrase or line in the exemplar by mistake.

x. JOHN 6:70

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα] ἀπεκρίθη αὐτοῖς
οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα

As with John 11:14 below, ὁ Ἰησοῦς, when written as the *nomen sacrum*, ὁ ἱς, may have been misread as the ending of αὐτοῖς which contain the same three letters, -οις. And this likely lead to the omission.

xi. JOHN 8:14

ὕμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω] OM

John 8:14 has omitted a longer section of the verse. Since the two words, “ὑπάγω ὑμεῖς,” occur at the start of this phrase as well as the end and beginning of verse 15, the scribe missed copying the words between ὑπάγω and ὑπάγω, and omitted the clause in between.

xii. JOHN 8:23

ἐστέ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου] OM

Most probably the identical phrase “ἐκ τοῦ κόσμου τούτου” which precedes the place of omission led to the skipping of the line(s) by the scribe’s eye.

xiii. JOHN 8:40

ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦτο Ἀβραὰμ] ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦτο Ἀβραὰμ

The CNTTS critical apparatus does list several manuscripts that contain πατρός μου. These include GA 038;²³⁷ 13; 69; 124; 346; 544; 669c;²³⁸ 788; 1071; and f¹³. Additionally, there is a commentary by Cyril of Alexandria, the *Glaphyra on the Pentateuch*, in which he quotes this text as follows: ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησε.²³⁹ Theodoret of Cyrus (writing in the fifth century) in his commentary on Isaiah also quotes the text and in his quotation contains both words: ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.²⁴⁰ Granted there are no exegetical scholia from Cyril or Theodoret in GA 655 on this verse. However, these quotes from their works along with the readings of other manuscripts does present a case for the reading in GA 655.

²³⁷ Folio 217, column 1, line 22

²³⁸ Here the corrector added μου above the line (folio 312v, line 15).

²³⁹ J.-P. Migne, *Patrologiae cursus completus (series Graeca)* (MPG) 69, (Paris: Migne, 1857-1866). Retrieved from: <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?4090:097:47109>. p. 40, lines 4-5.

²⁴⁰ J.-N. Guinot, *Théodore de Cyr. Commentaire sur Isaïe, vols. 1-3* [Sources chrétiennes. Paris: Éditions du Cerf, 1:1980; 2:1982; 3:1984]:

Retrieved from: <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?4089:008:684489>. Section 18, lines 147-148.

εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησία] εἶπεν αὐτοῖς παρρησία

As with John 6:70, ὁ Ἰησοῦς, when written as the *nomen sacrum*, ὁ ἱς, may have been misread as the ending of αὐτοῖς which contain the same three letters, -οις. And this likely lead to the omission.

6. CONCLUSIONS

GA 655 has enjoyed some consideration from scholars over the past three centuries since its arrival in Germany. Most of this interest has been focussed on its text of the Gospels. The examination of the Gospels' text does show that GA 655 is a good representative of the Byzantine Majority text, much as von Soden, Aland and others had classified it. Von Soden's decision to include it as part of his K¹-family can also be observed. The relationships between it and other manuscripts like GA 028 has been highlighted by Parpulov, and these relationships have been further demonstrated above. As the transcriptions, apparatus and commentary demonstrate, its textual variants, scribal errors, and orthographic differences with the Majority Text are not sufficient deviations from this text-type to warrant a different categorisation.

Most of the variants are due to orthographic differences and scribal errors such as eye-skipping. When a clause is omitted, it is likely caused by the skipping of a line or two in the exemplar. The largest set of errors occur in the genealogy of Jesus in Luke 3, which the scribe had copied in the wrong order caused by not reading the exemplar correctly. Elsewhere, it is interesting to find that GA 655 does sometimes contain a shorter or longer variant reading than that found in the Majority text, agreeing with the text of the NA²⁸ or a subset of manuscripts listed in critical apparatuses.

Perhaps the most significant discovery relates to how marginal lectionary notations influenced the main body of text. Even though these additions or alterations only involve a word or two, they testify to the role that the text played in worship and liturgy. Some of these can be observed on the folia of GA 655 with the incipit and Gospel text next to each other. In other cases, when GA 655 lacks a lectionary notation, a survey of the other manuscripts that are closely related to it do have these notations with the incipits.

Finally, taking all of the paratext influences, scribal errors, additions or insertions of a subject or object, none of these have altered the meaning of the text or affected the presentation of the Gospels' theology (ie. Christology).

This places GA 655 within the context of the corpus, shedding more light on the transmission history of the four Gospels. If anything, this adds to our understanding of how the text's function and use in a church setting may require that the liturgist adapt it to present its message meaningfully to the hearers. This shaping and forming of the text give more meaning to the idea of the 'living text'.

3. THE EXEGETICAL SCHOLIA OF GA 655

1. INTRODUCTION

Commentaries have been a part of the Christian Church's textual inheritance from early on. Origen, writing in the third century, had quoted the exegetical comments of Heracleon for example.²⁴¹ It was inevitable that readers of the Gospels would have a need for some interpretative aids, and since the exegetical work of the Church Fathers and other important theologians enjoyed such high esteem, their interpretative work was consolidated into exegetical notes that accompanied the biblical text in the margins. By the fifth or sixth century catenae manuscripts had developed – in which the marginal commentary notes formed a 'chain'.²⁴²

This type of commentary manuscript became popular and widespread during the Byzantine era, yet they have not always enjoyed study. In recent years scholars have started to reconsider their value to the field of textual scholarship. This renewed interest was not merely sparked because commentary manuscripts had preserved the text of the New Testament, but scholars are also intrigued by their wealth of exegetical passages from the works by Christian theologians from the first few centuries.²⁴³ It is for this reason that they provide us with a window into both the transmission and interpretation of the text. Even when Erasmus was producing his first edition of the New Testament and needed a Greek manuscript for Revelation, he was able to use GA 2814 which contained Andreas of Caesarea's *Commentary on the Apocalypse*.²⁴⁴

²⁴¹ Bart D. Ehrman, "Heracleon, Origen, and the Text of the Fourth Gospel," *Vigiliae Christianae* 47, no. 2 (1993): 105–118, doi: <https://doi.org/10.1163/157007293x00079>.

²⁴² Houghton and Parker, "An Introduction to Greek New Testament Commentaries," pp. 1–3.

²⁴³ Houghton and Parker, "An Introduction to Greek New Testament Commentaries," pp. 1–3.

²⁴⁴ Houghton and Parker, "An Introduction to Greek New Testament Commentaries", p.1. In fact, other manuscripts Erasmus used are also categorised as catena manuscripts: such as GA 817 (alternating

GA 655 was produced with selected scholia accompanying its biblical text. Its collection of scholia provides us with exegetical and historical information regarding the text and the readers who used it. Manuscripts with marginal scholia rarely present the same exact content. This is not too surprising since faith communities were prone to produce a Gospel book like this one to suit their own interests, contexts, faith, and practice. As such GA 655 does have some unique scholia in its marginal commentary.

This chapter will describe GA 655 in terms of its exegetical scholia and its selection of the material, including sources and authors. Having gathered all the data from the scholia and reviewing relationships with similar manuscripts I will provide commentary on their exegetical content and significance. This will feature in the final section, shedding some light on areas of special interest in GA 655, and what we can learn about its historical setting and contributions to scholarship.

2. A MARGINAL SCHOLIA MANUSCRIPT

GA 655 was included by Parpulov in his *Catalogue* of catena manuscripts of the Greek New Testament.²⁴⁵ This *Catalogue* arranged and numbered manuscripts according to their content. The ‘degrees of similarity’ is expressed through the *Catalogue*’s method of numbering the manuscript.²⁴⁶ In the *Catalogue* GA 028 was identified as a manuscript that closely corresponds with GA 655, and they were numbered as e.31.i and e.31.ii respectively.²⁴⁷ Their relation in terms of their biblical text of the Gospels

catena) and GA 2827 (frame catena) [cf. Patrick Andrist, “Structure and History of the Biblical Manuscripts Used by Erasmus for His 1516 Edition,” in *Basel 1516: Erasmus’ Edition of the New Testament*, ed. Martin Wallraff, Silvana Seidel Menchi, and Kaspar von Greyerz (Tübingen: Mohr Siebeck, 2016), 81–124, https://epub.ub.uni-muenchen.de/42767/1/Andrist_Basel_1516_081-124.pdf.]

And: *Online Catena Catalogue* (ITSEE) https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/?offset=0&limit=100&library_location=Basel%7Ci

²⁴⁵ Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament*, p. 201

²⁴⁶ Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament*, pp. 2-3

²⁴⁷ Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament*, pp. 200-201

has already been discussed in Chapter 2 of this thesis.²⁴⁸ The similarities and differences of their exegetical scholia will be explored below.

Catena manuscripts employ two formats. The first places the biblical text in the central space of each page, and its commentary notes are written in the available margins. This format is known as a frame catena or marginal catena. This layout of marginal commentary maintained the integrity of a continuous biblical text. The second, known as an alternating catena, in which the biblical and commentary texts alternate in the same space, with lemma or critical signs, such as *diploi*, marking the shift.²⁴⁹

Considering GA 655, it is clearly not an alternating catena for the fact that its biblical text is continuous, and commentary is reserved for the margins. As for being a full catena manuscript, it lacks the characteristic features of a proper catena. It is more appropriate to describe this as a marginal scholia manuscript for two reasons.

First, there are only 39 marginal scholia in GA 655: 23 in Matthew; 4 in Mark; 4 in Luke; and 8 in John. The scholia appear frequently at the beginning of the Gospel of Matthew but become fairly sporadic from the later part of Matthew with only a few scholia in each of the other three Gospels.²⁵⁰ With this small body of scholia in its margins, it does not fit the description of being a catena proper in which one would expect an unbroken 'chain' of commentary.

Second, GA 655 only has two folia that resemble the format of a frame catena manuscript. Both are found in the opening of Matthew's Gospel. Aside from these two,

²⁴⁸ See Chapter 2, sections 2.a & 2.b

²⁴⁹ Houghton and Parker, "An Introduction to Greek New Testament Commentaries," pp. 8-13. Cf. Panagiotis Manafis, *Exegesis of the Gospel of Luke* (Berlin, Boston: De Gruyter, 2024), <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/91065>. p.14

²⁵⁰ Carl de Boor, *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, vol. 2 (Berlin: A. Asher & Co., 1897), https://digital.staatsbibliothek-berlin.de/werkansicht?PPN=PPN684270080&PHYSID=PHYS_0078&DMDID=DMDLOG_0001. pp. 188-189

there are possibly five other folios containing longer scholia which may appear as a frame.²⁵¹ Again, with so few scholia, GA 655 cannot be regarded as being a proper catena manuscript.

Given these two reasons, GA 655 should rather be considered a manuscript with marginal scholia instead of a catena proper. In this same line, GA 028 may be considered as a marginal scholia manuscript for the same reasons as GA 655. In fact, this is the description of both manuscripts' layout on the online Catena Catalogue hosted by ITSEE, Birmingham. This Catalogue lists 15 manuscripts in this category of marginal scholia.²⁵²

3. DESCRIPTION OF THE MARGINAL SCHOLIA

GA 655's exegetical scholia are all written in the outer margins. Except for the first folio the majority of folia that contain scholia they tend to be written in the outer margins. The scholia appear to have been written by the first hand as discussed in Chapter 1 section 5 of this thesis. There it is also established that the scholia were written after the copying of the biblical text, but before the lectionary notations and other marginalia.

The small number of marginal scholia do preserve the independent nature of each entry. In marginal scholia manuscripts scribes employed several ways in which to differentiate between comments as well as making it easy to cross-reference between the biblical and marginal text. Although some manuscripts number their scholia with Greek numerals, GA 655 does not number its scholia. Instead, it uses symbols which mark a word above or next to the line of the biblical text and then duplicates that symbol with the scholia entries in the margin. This technique of cross-referencing was

²⁵¹ Folia 32r & v; 38v; 67v; 93r; 102v; 122r

²⁵² For the list of marginal scholia in the *Online Catena Catalogue*: <https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/?offset=0&limit=100&format=marginal+scholia%7Ci>

widely practised in manuscripts containing exegetical scholia (Image 3.1).²⁵³ Even though the scribe follows this method of cross-referencing, there are a few scholia that lack the symbol for reference in the biblical text, such as two of the three scholia found on folio 32v. These may have been an oversight of the rubricator.

Commentary scholia often identify the author and/or the work quoted with a heading. If the scribe did not have this information, a word or phrase could indicate that its source was not known.²⁵⁴ GA 655 has scholia from several different authors and works.

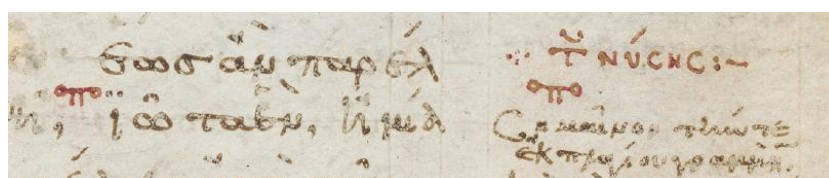

IMAGE 3.1 GA 655, folio 40r, as an example of the cross-referencing system by means of symbols

It does provide some of the names of authors and works that are quoted, such as the sixth volume of Clement's *Hypotyposes*: Clement's name is written with the rubricator's ink, while the title and volume of the work is written in the ink of the scholium (Image 3.2).²⁵⁵

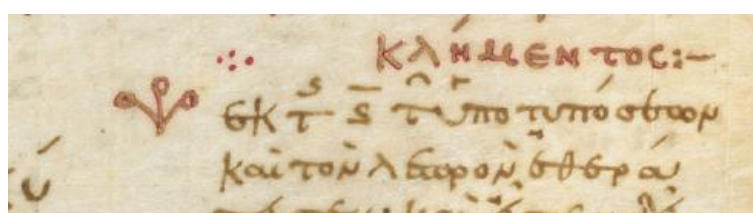

IMAGE 3.2 GA 655, folio 47r, with the title of a scholium from Clement's *Hypotyposes* vol. 6

²⁵³ H.A.G. Houghton, "The Layout and Structure of the Catena," in *Codex Zacynthius: Catena, Palimpsest, Lectionary*, ed. H.A.G. Houghton and D.C. Parker (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2020), 59–95. pp. 62–63

²⁵⁴ Houghton, "The Layout and Structure of the Catena," p. 63

²⁵⁵ Folio 47r

The titles are mostly written with some abbreviation as can be expected. The most commonly used monogram for abbreviation is for *πρός*, where the monogram consists of a combination of *π* and *ρ* (Image 3.3). To abbreviate Chrysostom, the scribe used the *chi-rho* monogram, which combines *Χ* and *Ρ* to form *Ϡ*, and consequently the text reads as: “τοῦ Ϡστόμου” (Image 3.4).²⁵⁶ But this use of a monogram only occurs once for a name. The other times he is cited his name is not abbreviated.²⁵⁷ Moreover, none of the other authors cited by name enjoy this type of abbreviation. A short title of the place where Gregory of Nyssa served as bishop is given, reading “τοῦ Νύσης,” and indicates that he is the author of that scholium (Image 3.1).²⁵⁸

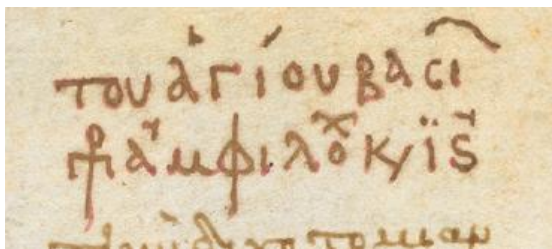

IMAGE 3.3 GA 655, folio 93r, scholium title where *πρός* has been abbreviated with a monogram

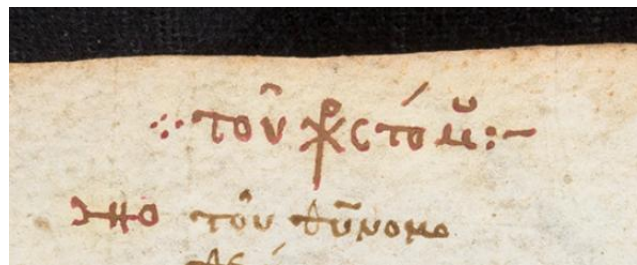

IMAGE 3.4 GA 655, folio 67v, scholium title for Chrysostom – abbreviated with a monogram

Manuscripts with exegetical scholia describe their commentary notes at times as *ἐκλογαί* (‘extracts’) or a *συναγωγή* (‘collection’). From the Byzantine era onwards *σειρά* (‘string’) is another descriptor present in manuscripts.²⁵⁹ GA 655 does not contain these three descriptors for its scholia but provides some other headings. There are six scholia that are titled ‘scholium,’ *σχόλιον*, in Luke and John (Image 3.5).²⁶⁰ Tzamalikos explains that this descriptive title may at times be used to make a distinction between an interpretation (*ἐρμηνείας*) or exegesis (*ἐξήγησις*) and a comment (*σχόλιον*).²⁶¹ But

²⁵⁶ Folio 67v

²⁵⁷ i.e. folio 40v

²⁵⁸ Folio 40r

²⁵⁹ Houghton & Parker, “An Introduction to New Testament Commentaries,” p.2

²⁶⁰ LK1, folio 183r; LK3, folio 223r; LK4, folio 249r; JO1, folio 255v; & JO2, folio 256v

²⁶¹ P. Tzamalikos, *An Ancient Commentary on the Book of Revelation* (Cambridge: Cambridge University Press, 2013). p.84

this may not be the intention of the scribe of GA 655, since he does not title the other scholia as interpretation or exegesis, or use some other way to present them differently. Since the scholia with this title are only found in Luke and John it is possible that the descriptor, σχόλιον, was merely copied from the source by the scribe as it appeared therein.

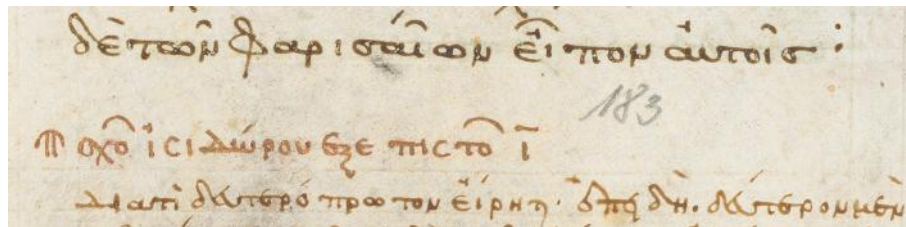

IMAGE 3.5 GA 655, folio 183r, with the abbreviation for σχόλιον as a descriptor for the scholium

4. METHODOLOGY

a. TRANSCRIPTION AND NUMBERING

A complete transcription of the 39 scholia contained in GA 655 was prepared for this research (Appendix C). The transcription served as the springboard for identifying the scholia authors and works where possible, while providing data for those that could not be identified, as well as focussing study of GA 655's significant scholia.

The symbols which GA 655 used to cross-reference its biblical and scholia text were not adopted in this research for practical reasons. As a substitute, the scholia entries have been numbered according to their points of connection to the chronology of the biblical text – chapter and verse. This means that the location of scholia on a folio did not determine their numbering, but rather how they fit into the main text body. This numbering references the Gospel (MT, MR, LK, & JO) with an individual number.

Marginal notes that presented a correction or a short alternative reading were not included under the scholia for this chapter. The marginal corrections were discussed

in Chapter 1 (section 4.e), while short textual notes were discussed in Chapter 2 (section 4.d).

b. AUTHORSHIP OF SCHOLIA

Most of the patristic authorship and source details for the scholia in GA 655 can be confirmed. In twelve excerpts the name of the author (and sometimes the work quoted) is provided by the scribe in a title above the scholium. Authorship was confirmed or established by consulting published resources such as Cramer's two volumes (1841 & 1844) on the catena of the four Gospels along with the extensive online database, *Thesaurus Linguae Graecae*.²⁶² Table 3.1 provides a brief overview of GA 655's exegetical scholia. The final column provides the source of each scholium, and these are cited using the following abbreviations:

Benz & Klostermann	Benz & Klostermann, <i>Origenes Werke, vol. 12</i> . [Origen: Fragments from commentaries on the Gospel of Matthew (in Catena)] <i>Die Griechischen Christlichen Schriftsteller</i> 41.1. (Leipzig: Teubner, 1941).
Cramer 1	John Anthony Cramer, <i>Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum. Vol. I: In Evangelia S. Matthaei et S. Marci</i> (Oxford: Oxford University Press, 1844).
Cramer 2	John Anthony Cramer, <i>Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum. Vol. II: In Evangelia S. Lucae et S. Joannis</i> (Oxford: Oxford University Press, 1849).

²⁶² University of California, "Thesaurus Linguae Graecae - Home," Uci.edu (University of California, 2024), <https://stephanus.tlg.uci.edu/>.

- Danielou J. Danielou, *Grégoire de Nysse. La vie de Moïse*, 3rd edn. (Paris: Éditions du Cerf, 1968].
- Früchtel L. Früchtel, O. Stählin, and U. Treu, *Clemens Alexandrinus*, vol. 3, 2nd edn. *Die griechischen christlichen Schriftsteller* 17. (Berlin: Akademie-Verlag, 1970).
- Hultsch Friedrich Otto Hultsch, *Metrologicorum Scriptorum Reliquiae*, vol. 1 (1864; repr., Leipzig: Teubner, 1971)
- Klostermann E. Klostermann, *Origenes Werke*, vol. 11. *Die Griechischen Christlichen Schriftsteller* 38.2. (Leipzig: Teubner, 1933).
- Koster & Holwerda W.J.W. Koster and D. Holwerda, eds., *Scholia in Aristophanem. Pars I: Prolegomena de Comoedia. Scholia in Acharnenses, Equites, Nubes. Fasc. III,2: Scholia Recentiora in Nubes*. (Groningen: Bouma, 1974), <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?5014:005:239087>.
- Kotter P.B. Kotter, *Die Schriften des Johannes von Damaskos*, vol. 2. *Patristische Texte und Studien* 12. (Berlin: De Gruyter, 1973).
- Migne vol.12 J.-P. Migne, *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*, vol. 12 (Paris: Migne, 1862).
- Migne vol.17 J.-P. Migne, *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*, vol. 17 (Paris: Migne, 1857).
- Migne vol.57 J.-P. Migne, *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*, vol. 57 (Paris: Migne, 1862).

Migne vol.64	J.-P. Migne, <i>Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)</i> , vol. 64 (Paris: Migne, 1862).
Migne vol.72	J.-P. Migne, <i>Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)</i> , vol. 72 (Paris: Migne, 1864).
Migne vol.87b	J.-P. Migne, <i>Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)</i> , vol. 87b (Paris: Migne, 1865).
Migne vol.120	J.-P. Migne, <i>Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)</i> . Vol. 120 (Paris: Migne, 1865).
Pruche	B. Pruche, <i>Basile de Césarée. Sur le Saint-Esprit</i> , 2nd edn. Sources chrétiennes 17 bis. (Paris: Éditions du Cerf, 1968).
Pusey	P.E. Pusey, <i>Sancti Patris Nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium. [with the Text.] Accedunt Fragmenta Varia Necnon Tractatus Ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit Post Aubertum Philippus Eduardus Pusey</i> , vol. 2 (1872; repr., Brussels: Culture et Civilisation, 1965).

Table 3.1 An overview of the scholia. The columns provide the number assigned by this research for each scholium; the folio number; the title in GA 655, as well as the confirmed author and work where possible.

Number & Text Reference	Folio	Title in GA 655	Author	Work/Source
MT-1 Gospel Title	32r	[...]	John Chrysostom	[Cramer 1, p. 5, lines 2-6]
MT-2 1:1	32r	[...]	John Chrysostom	[Cramer 1, p. 5, lines 13-15; p. 453, lines 1-5]

Number & Text Reference	Folio	Title in GA 655	Author	Work/Source
MT-3 1:1	32r	[...]	John Chrysostom	[Cramer 1, p. 5, lines 18-24; p. 453, lines 7-10]
MT-4 1:3	32r	[...]	John Chrysostom	[Cramer 1, p. 5, lines 5-8]
MT-5 1:5	32r	θεοφίλου ἐκ τῶν Ἀσμάτων ²⁶³	Theophilus of Alexandria	<i>From the Song of Songs (ἐκ τῶν Ἀσμάτων)</i> [Migne vol.87b, col. 1629, lines 13-20]
MT-6 1:6	32v	[...]	[Unidentified] ²⁶⁴	[Cramer 1, p. 7, lines 5-8]
MT-7 1:6 [?]	32v	[...]	John of Damascus	<i>Exposition of the Orthodox Faith</i> [Kotter, section 87, lines 35-48]
MT-8 [?]	32v	[...]	Epiphanius the Monk	<i>Discourse on the Life of the God-bearer</i> [Migne vol.120, col. 193 lines 28-34, col.196 lines 1-3]
MT-9 1:15	33r	[...]	Epiphanius the Monk	<i>Discourse on the Life of the God-bearer</i> [Migne vol.120, col. 189 lines 29-34]
MT-10 2:19	35v	[...]	Origen	<i>Commentary on Matthew</i> [Benz & Klosterman, Fragment 36, lines 1-3]

²⁶³ Not written by the rubricator in red ink

²⁶⁴ ἐξ ἀνεπιγράφου: Without a title or author; “unregistered.” This descriptive title for this scholium is provided by Cramer (1844, p. 7), but it is not used in GA 655.

Number & Text Reference	Folio	Title in GA 655	Author	Work/Source
MT-11 4:18	38v	[...]	John Chrysostom	[Cramer 2, p. 28, lines 30-33 – p. 29, lines 1-10]
MT-12 5:18	40r	τοῦ Νύσης	Gregory of Nyssa	<i>The life of Moses</i> [Danielou, Ch.2, Section 151, lines 4-7]
MT-13 5:22	40v	Ἰω(άννου) τοῦ χρυ(σοστόμου)	John Chrysostom	<i>Commentary on Jeremiah</i> [Migne, vol. 64, p. 769, lines 13-14]
MT-14 5:33	41v	[...]	John Chrysostom	<i>Homilies from Matthew</i> [Migne, vol.57, col. 260, line 39]
MT-15 8:2	47r	Κλήμεντος	Clement of Alexandria	<i>Hypotyposeis Volume 6</i> [Früchtel, fragment 12]
MT-16 11:11	56r	Κλήμεντος	Clement of Alexandria	<i>Hypotyposeis Volume 8</i>
MT-17 11:17	56v	[...]	Origen	<i>Commentary on Matthew</i> [Benz & Klostermann, Fragment 232, lines 1-4. cf. Cramer 1, p. 87, lines 12-13]
MT-18 11:17	56v	[...]	Origen	<i>Commentary on Matthew</i> [Benz & Klostermann, Fragment 232, lines 1-4; cf. Cramer, p. 87, line 12-13]
MT-19 15:3	67v	Τοῦ χρ(υσο)στόμου	[Unconfirmed]	<i>Commentary on Matthew</i>
MT-20	73v	[...]	<i>solution of dogmas)</i>	

Number & Text Reference	Folio	Title in GA 655	Author	Work/Source
17:24			Pseudo-Galenus	
MT-21 17:27	74r	[...]	[Unidentified]	<i>Scholia on Aristophanes</i> [Koster & Holwerda, Verse 1041c; Hultsch, Fragment 78, section 11, lines 1-2]
MT-22 24:47	93r	του ἁγίου Βασι(λίου) προς Ἀμφιλόχι(ον) κ(εφαλαιον) ις	Basil the Great	<i>To Amphilochius</i> [B. Pruche, Ch.16, section 40, lines 23-31]
MT-23 27:16	102v	Ἀναστασίου ἐπισκόπ(ου) Ἀντιοχείας	Origen Peter of Laodicea	<i>Commentary on Matthew</i> [Migne vol.17, p. 308, lines 6-18. cf. Klostermann, p. 255, line 25]
MR-1 5:22	122r	σχό(λιον)	[Unidentified]	
MR-2 9:37	136v	[...]	[Unidentified]	
MR-3 9:41	137r	[...]	[Unidentified]	
MR-4 11:9	142r	ἄπορον	[Unidentified]	
LK-1 6:1	183r	σχό(λιον) Ἰσιδώρου ἐξ ἐπιστολῆς ι	Isidore of Pelusium	<i>Letter number 10</i> [Cramer 2, p. 47, lines 22-26)
LK-2 6:16	184v	[...]	John Chrysostom or Epiphanius of Salamis	<i>Homilies in Matthew</i> <i>List of Apostles</i> [Cramer 2, p. 74, lines 17-18]
LK-3	223r	σχό(λιον)	Cyril of Alexandria	<i>Commentary on Luke</i>

Number & Text Reference	Folio	Title in GA 655	Author	Work/Source
16:1				[Migne vol.72, p. 824, line 10 – p. 825, line 1]
LK-4 24:18	249r	σχό(λιον) ὡς ἐν τοῖς Παναρίοις ὁ μεγας εφη Ἐπιφάνιος	Epiphanius of Salamis	<i>Panarion</i> [Cramer 2, p. 430, lines 5-8]
JO-1 1:15	255v	σχό(λιον)	[Unidentified]	
JO-2 1:31	256v	σχό(λιον)	[Unidentified]	
JO-3 3:10	260v	[...]	[Unidentified]	
JO-4 3:12	261r	[...]	[Unidentified]	
JO-5 5:19	267v	Ἀναστασίου Ἀντιοχου	[Unconfirmed]	
JO-6 11:31	290r	Τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίλλου	Cyril of Alexandria	[Pusey, pp. 279-280]
JO-7 17:19	306r	Τοῦ ἀγίου Κυρίλλου	Cyril of Alexandria	[Migne, vol.68, p. 688, lines 15-17]
JO-8 19:25	312r	[...]	[Unidentified]	

The attribution of authorship in GA 655 is erroneous for only one scholium entry: MT-22, both likely just carried over from the source.²⁶⁵ This is not a unique situation as other manuscripts contain the same kind of errors.²⁶⁶ However, it does create a higher

²⁶⁵ For more discussion see section 6.b & 6.c of this chapter

²⁶⁶ Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament*, p.2, see also: Houghton, “The Layout and Structure of The Catena,” p.64.

degree of confidence in the fact that the majority that were given headings have been confirmed in the manuscript, showing that it is a faithful witness in its transmission of the scholia.

22 scholia do not have headings. Those that do have titles show that the titles were not written by the scribe, but in the red and gold ink of the rubricator. Oversight of the scribe and rubricator as the cause for the omission of titles is difficult to determine since the scribe did not leave space for titles on those folia where scholia fit closely together or where there is space above the extract, but a title was not written. Likely, then, there was no title in the source.

The authorship for twelve of the 39 scholia remain undiscovered: two in Matthew, four in Mark, and five in John. Original authorship of these scholia could as of this time not be confirmed in publications or online databases. It is likely then that these represent works which have been either lost, not been widely copied or remain unpublished. The scholium on folio 142r, at Mark 11:9, has *ἄπορον* as its title. This heading may imply that the identity of the patristic writer here quoted is difficult to solve or discover.

Table 3.2 Frequency of confirmed Authors in GA 655's marginal scholia

Author	Total Occurrences
John Chrysostom	8 ²⁶⁷
Origen	4
Cyril of Alexandria	3
Epiphanius the Monk	2
Clement of Alexandria	2
Gregory of Nyssa	1
John of Damascus	1
Basil the Great	1

²⁶⁷ One of which is an attribution by GA 655, MT-19, but could not be confirmed.

Author	Total Occurrences
Isidore of Pelusium	1
Theophilus of Alexandria	1
Possible Multiple Authors Match	1
Unidentified	11

5. EXPLORING THE SCHOLIA

a. MULTIPLE SOURCES

Several details may indicate that multiple sources were employed to produce the exegetical scholia that were included in GA 655's commentary, rather than just copying them from a single exemplar. This is proposed for three reasons:

Firstly, it is noticeable that from the first folio of Matthew's Gospel, folio 32r, the scholia were written on the folio in a different order as to their references to the biblical text. The scholium at the top of the folio connects with the title of the Gospel.²⁶⁸ Following the folio's margin clockwise, the next two entries connect to the text with both commenting on Mat. 1:1.²⁶⁹ But the next scholium accompanies verse 5,²⁷⁰ with the final scholium at the bottom of the folio connecting to verse 3 (Image 3.6). This layout may then indicate that the scholia were not added sequentially from a single source like a full catena manuscript of the Gospels. Rather the scholia may have been gathered from multiple sources, while all being written in the same hand.

If the scribe employed only a single source, one might have expected the material to have already been ordered sequentially in the exemplar or otherwise he may have planned the placement of the catena to follow along with the Gospel's text. However,

²⁶⁸ MT-1, ευαγγελιον

²⁶⁹ MT-2: Mt 1:1, Βιβλιος; MT-3: Mt 1:1, υιου δαδ

²⁷⁰ MT-5: Mt 1:5, ρουθ; MT-4: Mt 1:3, φαρεις

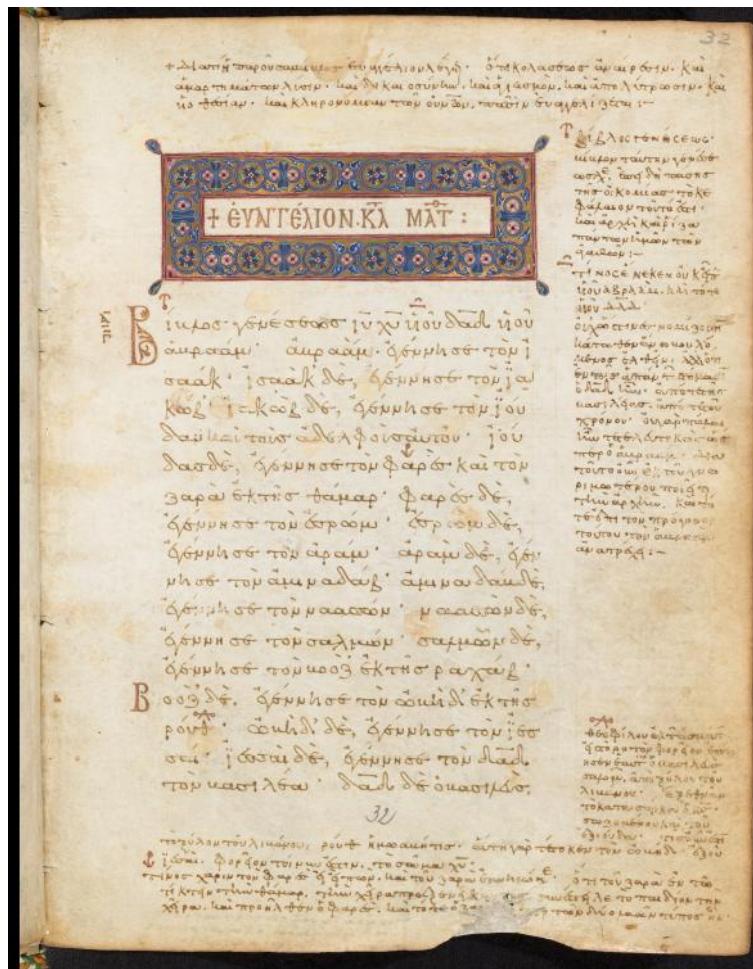

IMAGE 3.6 GA 655, folio 32r, with its scholia

this is not how they were written on the folios. Multiple sources for the scholia could explain why they follow out of order in relation with the Gospel's text.

Secondly, the catena within Mark's Gospel seems to be taken from a little-known source(s). It is true that there are not as many catena manuscripts for Mark's Gospel in comparison to the other three.²⁷¹ Additionally, exegetical scholia in Mark was excluded from a large group of manuscripts, especially in those that follow the 'western order' of the Gospels making Mark the last book of the four.²⁷² The patristic authors

²⁷¹ In the list of catena manuscripts produced by Houghton & Parker ("An Introduction To Greek New Testament Commentaries," pp.32-34) among the catena manuscripts which only contain a single Gospel. On the online list the current numbers show that there are 46 for Matthew; 53 for Luke; 53 of John; while there are merely 11 MSS of Mark. <https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/>

²⁷² Andrew J. Patton, "Greek Catenaes and the 'Western' Order of the Gospels," *Novum Testamentum* 64, no. 1 (December 2021): 115–129, doi:<https://doi.org/10.1163/15685365-bja10012>. pp.125-126

of the four scholia entries in Mark remain unidentified. If the scribe had exclusively consulted only a single catena manuscript to copy all the scholia from for GA 655, more common Markan scholia might have been transmitted in GA 655.²⁷³

Thirdly, the addition of a title, *σχόλιον*, for six of the Lukan and Johannine scholia may indicate that these originated from a different source that used this title. In support of this it can be observed that GA 028 does not include this descriptive title for the relevant scholia that it shares with GA 655 (see section 5.c of this chapter).

For these reasons it is argued that while the marginal scholia were copied by a single scribe, their presentation on the folio, the rare and unidentified Markan scholia, and the inclusion of a title for some of the Lukan and Johannine scholia do create the impression that different sources were used to gather the scholia that were transmitted to GA 655.

b. COMPARISON WITH GA 028

This research has already explored the relationship of GA 655 with another manuscript of the four Gospels, GA 028 (Vatican City, Vatican Library, Vat. Gr. 354), which is also dated to the tenth century, in chapter 2. GA 028 has less exegetical scholia than GA 655, numbering only eight scholia. A survey of both manuscripts shows that all eight scholia in GA 028 are also present in GA 655, starting at Mat. 1:15 with the scholium about Matthan's three daughters and ending with the final scholium at John 19:25. Table 3.3 lists the scholia shared by both manuscripts.

²⁷³ For more discussion on the Markan scholia in light see Section 5.c of this chapter

Table 3.3 Scholia shared by GA 655 and GA 028

Scholium Number	GA 655 Folio	GA 028 Folio	Notes
MT-08 & MT-09	32v & 33r	18v	GA 028 does not draw the family tree and quotes a significantly longer scholium. It also has MT-09 first and MT-08 second. ²⁷⁴
MT-10	35v	21r	
MT-11	38v	23r	
MT-15	47r	30r	Title in GA 028: κλ(ήμεντος) ἐκ τ(ῆς) ζ τ(ῶν) Ὑποτυπόσε(ων)
MT-23	102v	74r	GA 028 ascribes the scholium to Anastasius, bishop (ἐπισκόπου) of Antioch like GA 655, including title
LK-1	183r	131r	Same heading: Ἰσιδώρου ἐξ ἐπιστο(λῆς) ἰ
JO-2	256v	182r	
JO-8	312r	220v	

Several observations can be made when comparing the scholia contained in the two. Headings in GA 028 are written in the same ink and hand as the other text and as such do not appear to have been written by the rubricator as is the case with GA 655. Additionally, while GA 655 has titled some of these with the heading σχόλιον, GA 028 does not have this descriptive title for the same two scholia at Luke 6:1 and John 1:31.

When comparing GA 655 and GA 028 there are clear similarities, particularly where both agree in contrast with other published sources. For example, both attribute the scholium at Mat. 27:16 (MT-23) to Anastasius of Antioch. There are differences as well, such as the distinct way of presenting the family trees of Berekiah and Matthan in the two manuscripts. Finally, since GA 028 does not contain all the scholia that are found in GA 655, this strengthens the impression that the latter may have drawn its scholia from more than one source.

²⁷⁴ See section 6.a of this Chapter for more on this family tree.

c. COMPARISON WITH GA 200

In Parpulov's *Catalogue*, GA 200 (Florence, BML, Conv. soppr. 159), dated to the eleventh century, is numbered as e.33.²⁷⁵ Its layout is categorised as a frame catena by the online *Catena Catalogue*.²⁷⁶ In view of their exegetical scholia, GA 655 and GA 200 have a high percentage of similarity, more so than GA 028. GA 200 has a total of 37 scholia, of which 19 are also in GA 655. Surveying the two manuscripts shows that even the rare marginal scholia of GA 655 find parallels in GA 200, including: the note on the coin (MT-20); their shared material of three of the Markan scholia (MR-1; MR-3; MR-4); and similar titles. Even though they share these scholia, GA 655 and GA 200 do not share any scholia in the Gospel of Luke. Table 3.4 provides an overview of the exegetical scholia that are in both manuscripts and Table 3.5 lists scholia not in GA 655 but in GA 200.

Table 3.4 Scholia present in both GA 655 and GA 200

Scholium Number	GA 655 Folio	GA 200 Folio	Notes
MT-5	32r	1r	GA 200 has the exact same title as GA 655: "θεοφίλου ἐκ τῶν Ἀσμάτων"
MT-9	33r	1v	No graphic drawing of the family tree in GA 200
MT-8	32v	1v	No graphic drawing of the family tree in GA 200
MT-10	35v	2v	
MT-11	38v	4v	Title in GA 200: σχό(λιον)
MT-15	47r	12v	Same title: κλήμεντος ἐκ τῆς ζ τῶν Ὑποτυπώσεων
MT-16	56r	18v	Same title: Κλήμεντος ἐκ τῆς η̄ Ὑποτυπώσεως
MT-17	56v	19r	

²⁷⁵ Parpulov, *Catena Manuscripts of the Greek New Testament*, p. 203

²⁷⁶ Online *Catena Catalogue* (ITSEE): https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/?offset=0&limit=100&ga_identifiers_identifier=200%7Ci

Scholium Number	GA 655 Folio	GA 200 Folio	Notes
MT-18	56v	19r	
MT-19	67v	28r	Both use a <i>chi-rho</i> monogram for Chrysostom, but GA 200 adds the abbreviation for John (ἰω)
MT-21	74r	33r	The same marginal scholium on the coin
MT-23	102v	57v	GA 200 ascribes the scholium to Anastasius of Antioch like GA 655, but does not call him “ἐπισκόπου”
MR-1	122r	71v	Both have the same title: σχό(λιον)
MR-3	137r	83v	
MR-4	142r	88r	GA 200 title: σχό(λιον). And the scholium begins with “ἄπορον” which is the title in GA 655
JO-5	267v	177r	GA 200 and GA 655 have the same attribution of this scholium to Anastasius of Antioch
JO-6	290r	194r	GA 200 has a slightly shorter title: τ(οῦ) ἁ(γίου) κυρίλλ(ου)
JO-7	306r	206r	Same title
JO-8	312r	210r	

Table 3.5 18 Scholia only in GA 200 and not in GA 655

Gospel	Folio	Notes
Matthew	1r; 6v; 7r; 10r; 50r; 59r.	1 st and 2 nd scholia 1 scholium 1 scholium by Gregory of Nyssa 2 scholia 1 scholium 1 scholium
Mark	67r 94r	1 scholium 1 scholium by Cyril (of Alexandria)
Luke	104r; 110v; 111r; 111v;	1 scholium 1 scholium 1 scholium 1 scholium

Gospel	Folio	Notes
	112r;	1 scholium
	138v;	1 scholium
	160r;	1 scholium by Gregory of Nyssa
	200v.	1 scholium by Basil the Great

Again, the similarities between these two manuscripts are noteworthy. The scholium at Mat. 27:16 (MT-23) is again attributed to Anastasius of Antioch for example. But there are differences: both have almost the same number of scholia, but the collection is not precisely the same; and GA 655 presents family trees graphically and in a different order. In lieu of the above, the significant number of shared scholia strengthens the theory that GA 655 had assembled its scholia from more than one source. Just the fact that both manuscripts share three of GA 655's four Markan scholia while GA 028 has no Markan scholia lends additional support for this.

6. SIGNIFICANT SCHOLIA

a. FAMILY TREES (MT-8 & MT-9)

GA 655 has included at least seven scholia that provide commentary on familial relationships (MT-7; MT-8; MT-9; LK-2; LK-4; JO-2 and JO-8). Two of these scholia were converted and drawn as family trees. The first is found on folio 32v, containing a short genealogy of Berekiah quoted from Epiphanius' *Sermon on the Life of the God-bearer*. Here the two sons of Berekiah, Zechariah and Haggai, are each given their own column (Images 3.7). The second, quoting the same work by Epiphanius, can be seen on the following folio (33r). The three daughters of Matthan are each placed in a separate column listing their respective children (Image 3.8). In other manuscripts this scholium is written out in full. Both GA 028 and 200 exhibits it as a body of text. Their

order of these scholia are also different from GA 655, by providing an exposition of Matthan's family line before giving the same for Berekiah.²⁷⁷

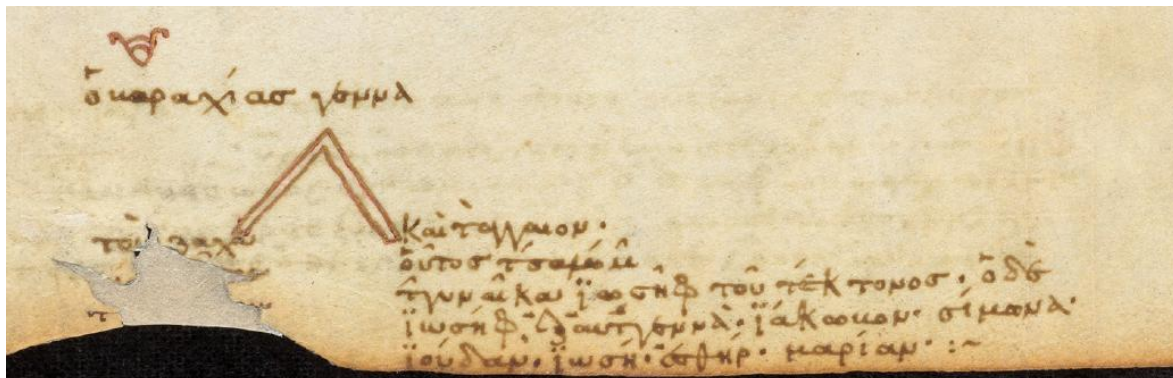
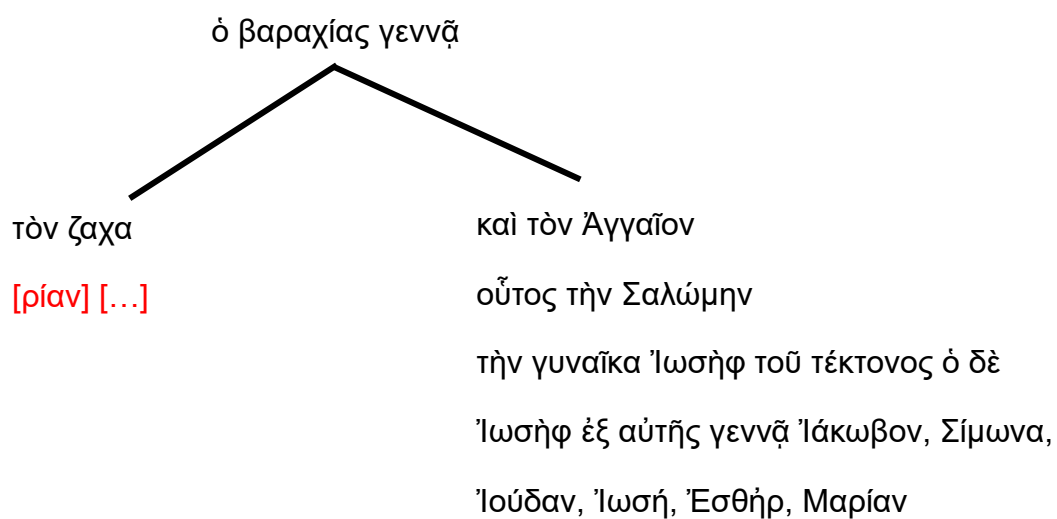

IMAGE 3.7 GA 655, folio 32v, scholium MT-8

Transcription of MT-8:

²⁷⁷ GA 028: Folio 18v; GA 200: Folio 1v

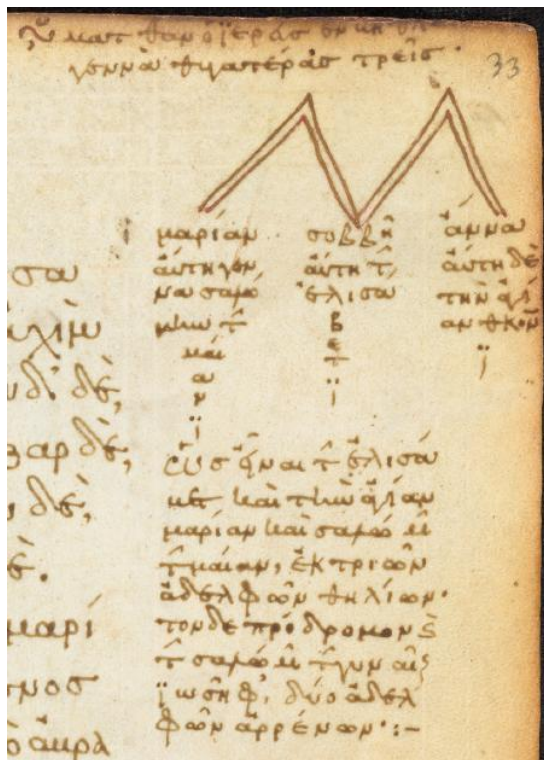
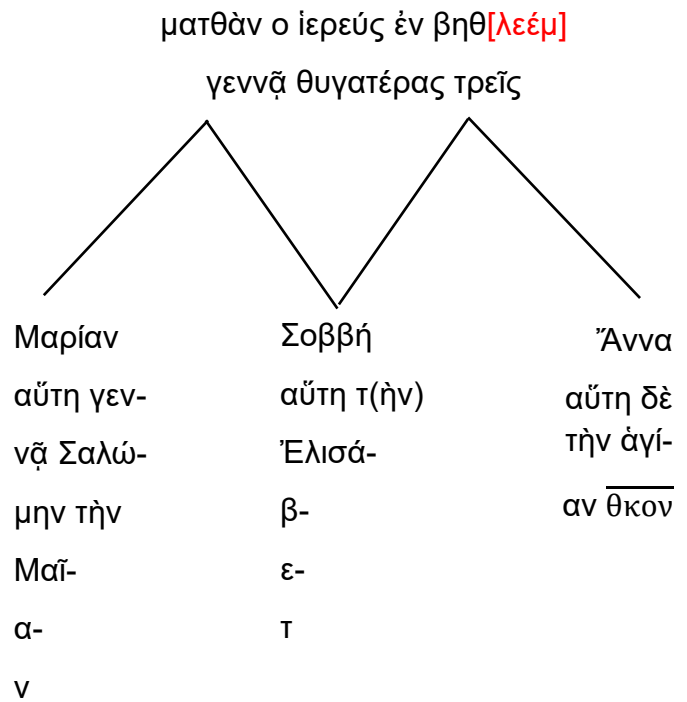

IMAGE 3.8 GA 655, folio 33r, scholium MT-9

Transcription of MT-9:

ὥς εἶναι τὴν Ἑλισάβετ καὶ τὴν ἀγίαν Μαρίαν καὶ Σαλώμην τὴν Μαῖαν, ἐκ τριῶν ἀδελφῶν θηλίων τον δε πρόδρομον καὶ τὴν Σαλώμην τὴν γυναῖκα Ἰωσήφ, δύο ἀδελφῶν ἀρρένων.

The *Uspenski Gospels*, GA 461 (St. Petersburg, Russian National Library, Gr. 219), is famous for being the oldest dated manuscript of the Greek New Testament. It is dated to the year 835 by the monk Nikolaos – the scribe that produced it.²⁷⁸ Von Soden numbered it as ε92,²⁷⁹ and grouped it in his K¹-family of manuscripts,²⁸⁰ and as such was a manuscript of interest in this research.

On its first folio (1r) it presents a family tree drawn in a similar fashion as those found in GA 655 (Image 3.9). An abbreviated title, reading $\overline{\sigma\chi\omicron}$ (σχόλιον), was added with the paragraph under the family tree. In review of the manuscript this is the sole scholium found in it. It shows the two main families of the scholia: the families of Abijah's son, Berekiah (MT-8), along with Matthan's family (MT-9). In GA 461 one large family tree is drawn linking the two families through John the Baptist, the son from the marriage of Zechariah (Berekiah's son) and Elizabeth (the granddaughter of Matthan). In this way both scholia are joined into one graphic representation.

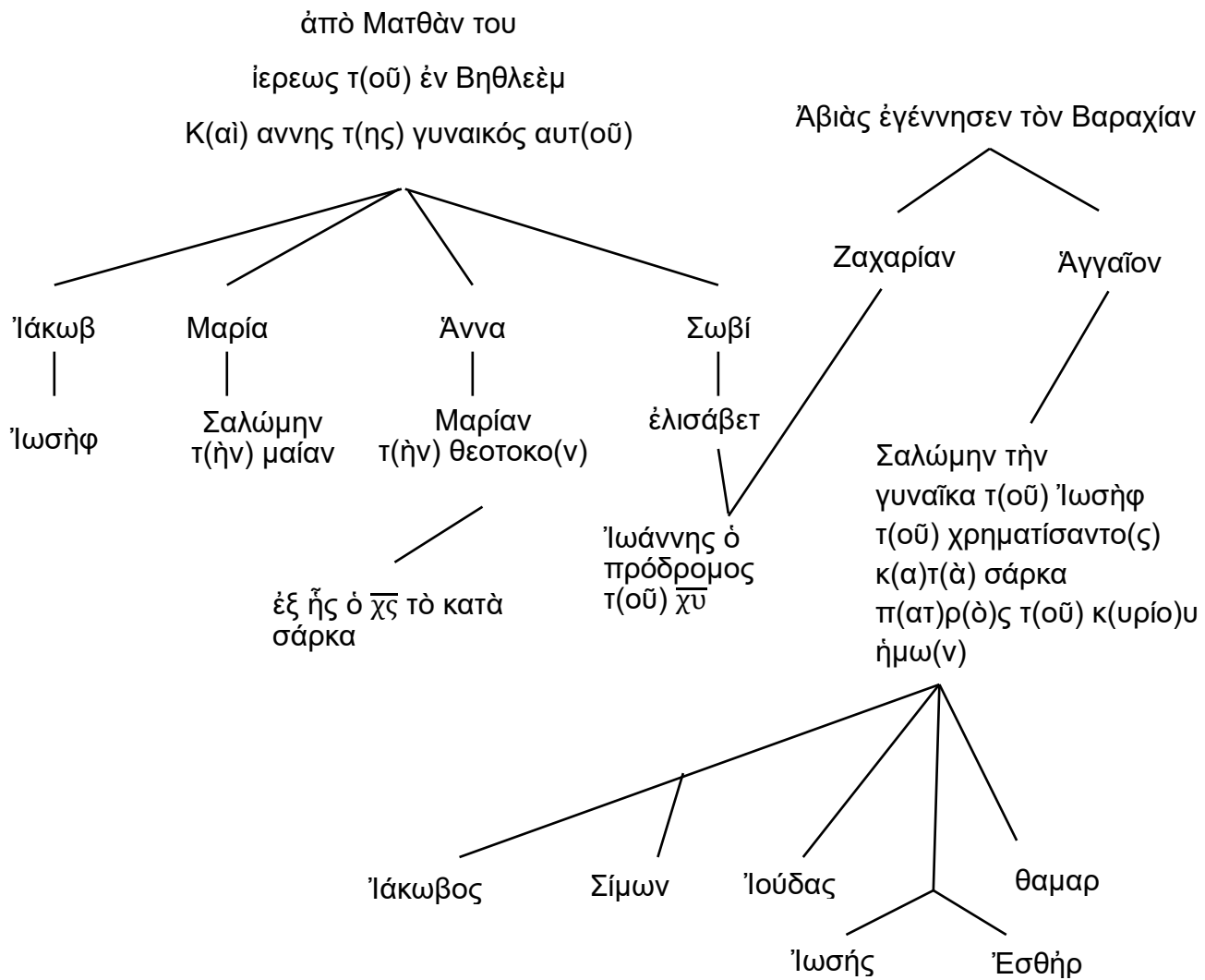
This family tree in GA 461 also adds more information not found in the scholia from Epiphanius' *Sermon* as they are quoted in GA 655, GA 028, and GA 200. It adds Jacob as a brother of Matthan's three daughters. An emphasis is given to Salome, who is listed as the daughter of Haggai and presented as the first wife of Joseph. Their six children are listed, followed by a comment (σχόλιον) that these are the siblings of Jesus and also John's family.

²⁷⁸ Scrivener, *A plain introduction to the criticism of the New Testament*, p. 42

²⁷⁹ Caspar René Gregory, *Die Griechischen Handschriften Des Neuen Testament* (Leipzig: J. C. Hinrichs, 1908). p. 64

²⁸⁰ Wisse, *The Profile Method for the Classification and Evaluation of Manuscript Evidence*, p. 61

Transcription of GA 461's family tree and scholium:

σχο(λιον)

οἱ κατὰ σάρκα ἀδελφοὶ τοῦ Ἰσ̄

ὥς εἶναι τὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην πρὸς πρ̄ς ἐξ ἀδελφούς. τὸν δὲ κν̄ ἡμ̄ων τν̄ χν̄ καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην πρὸς μρ̄ς τ(οὺς) ἐξ ἀδελφούς.

In GA 655 the family tree is split into two smaller units on two adjacent folios. Perhaps this was done because of the limited space on the *verso* side which has two other scholia in the upper and side margins. What one sees in GA 655, and in similar representations of family trees such as the larger combination in GA 461, is a good method of visually illustrating family trees while also consolidating the information as it was presented in the *Sermon* by Epiphanius:

Ματθάν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ Βηθλεέμ, εἶχεν θυγατέρας τρεῖς· Μαρίαν, Σωβὴν, καὶ Ἄνναν. Ἡ μὲν Μαρία ἔτεκεν Σαλώμην τὴν μαίαν· ἡ δὲ Σωβὴ ἔτεκεν τὴν μητέρα Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ· ἡ δὲ Ἄννα ἔλαβεν Ἰωακείμ τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς Ἰωσήφ.²⁸¹

Matthan, the priest from Bethlehem, had three daughters: Mary, Sobe, and Anna. Mary gave birth to Salome, the midwife; and Sobe gave birth to the mother of John the Baptist; and Anna took Joachim, the brother of Joseph's father.²⁸²

Ἀβιά δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐγέννησεν τὸν Ἰουδαῖον ὃν ἐκάλουν Βαραχίαν· οὗτος δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀγγαῖον καὶ Ζαχαρίαν καὶ αὐτοὺς ἱερεῖς. Καὶ ἔλαβεν ὁ Ζαχαρίας ἐξαδέλφην τῆς Μαρίας, καὶ ὥκουν ἐν Βηθλεέμ· ἐγέννησεν δὲ τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην. Ὁ δὲ Ἀγγαῖος ὁ ἀδελφὸς Ζαχαρίου ἐγέννησεν θυγατέρα ὀνόματι Σαλώμῃ· καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Ἰωσήφ ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Ἡλὶ ὁ ἐξαδελφὸς Μαρίας· καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς ἕξ παιδία· Ἰάκωβον, Σίμωνα, Ἰούδαν, Ἰωσήφ, Σωβὴν, Μάρθαν, καὶ τὴν Μαρίαν.²⁸³

Abijah, the chief priest, begat Judah, whom they called Berechiah, and he begat Haggai and Zachariah, who were themselves priests. And Zachariah took Mary's cousin, and they dwelt in Bethlehem and he begat John the Baptist. And Haggai, the brother of Zachariah, begat a daughter named Salome: she was married to Joseph the Carpenter, the son of Eli, Mary's cousin, and by her he had six sons: James, Simon, Judah, Joses, Sobe, Martha, and Mary.²⁸⁴

²⁸¹ Jacques Paul Migne, *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)* (Thesaurus Lingua Graecae, 1846), <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?3395:001:9470>. Column 189, line 29

²⁸² Own translation

²⁸³ Migne, *Patrologiae Cursus Completus*, Column 193, line 28

²⁸⁴ Personal names in this translation are translated from a Latin text of the *Sermon* by Epiphanius. Epiphanius Monachus, *The Life of the Blessed Theotokos*, trans. D.P. Curtin (Philadelphia, PA: Dalcassian Publishing Company, 2023). p.15

b. CLEMENT'S HYPOTYPOSEIS

As have been seen above (sections 5.c & 5.d), GA 028, 655 and 200 have scholia from volumes of Clement's *Hypotyposeis*. MT-16, a scholium on Mat. 8:6, is taken from the sixth volume of his *Hypotyposeis*.²⁸⁵ This is clearly referenced in GA 655's title (Image 3.2), which reads:

Κλήμεντος ἐκ τῆς ς τῶν Ὑποτυπώσεων
Clement Out of the 6th of the Hypotyposeis

Früchtel et al., in their work on the fragments from Clement, identify GA 028 as the source of this scholium which they transcribed and published.²⁸⁶ Since GA 655 and 200 also have this scholium, they can be listed with GA 028.

MT-17, the scholium on Mat. 11:11, is also attributed to Clement's *Hypotyposeis* volume 8,²⁸⁷ which is a work that has only survived in fragmentary form.²⁸⁸ The title here reads (Image 3.10):

Κλήμεντος ἐκ τῆς η̄ Ὑποτυπώσεως
Clement Out of the eighth of the Hypotyposeis

²⁸⁵ Folio 47r

²⁸⁶ L. Früchtel, O. Stählin, and U. Treu, *Clemens Alexandrinus*, vol. 3, 2nd edn. (*Die griechischen christlichen Schriftsteller* 17. Berlin: Akademie-Verlag, 1970).

Retrieved from: <http://stephanus.tlg.uci.edu.ezproxyd.bham.ac.uk/Iris/Cite?0555:008:6638>

Fragment 12

²⁸⁷ folio 56r

²⁸⁸ Luke J. Stevens, "The Evangelists in Clement's Hypotyposes," *Journal of Early Christian Studies* 26, no. 3 (2018): 353–379, doi: <https://doi.org/10.1353/earl.2018.0037>. p. 358

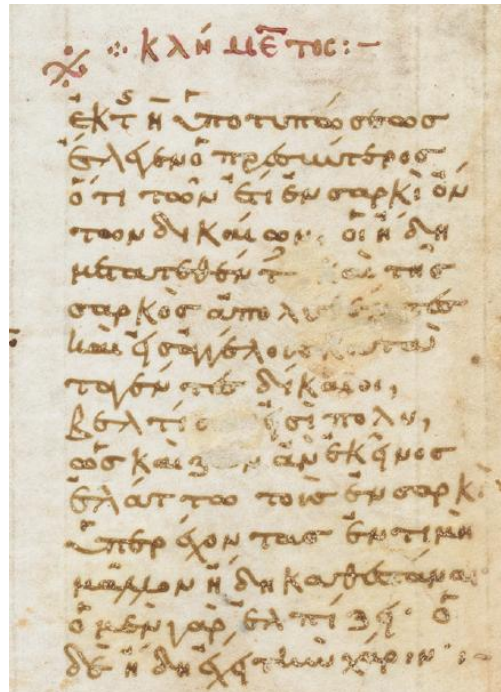

IMAGE 3.10 GA 655, folio 56r, scholium
from Clement's Hypotyposes Vol. 8

For the surviving fragments of Clement's *Hypotyposes*, Plátová lists a single manuscript witness, GA 200 (Florence, BML, *Laur. Conv. Sopp.* 159), that has a solitary scholium from this eighth volume of the *Hypotyposes*.²⁸⁹ The scholium listed by Plátová in GA 200 is the same as the one in GA 655 (Image 3.11).²⁹⁰ Both scribes copied it in their respective manuscripts with only a few minor spelling differences in their copying (Table 3.6). This means that, along with GA 200, GA 655 can be listed as another witness of this rare scholium by Clement.

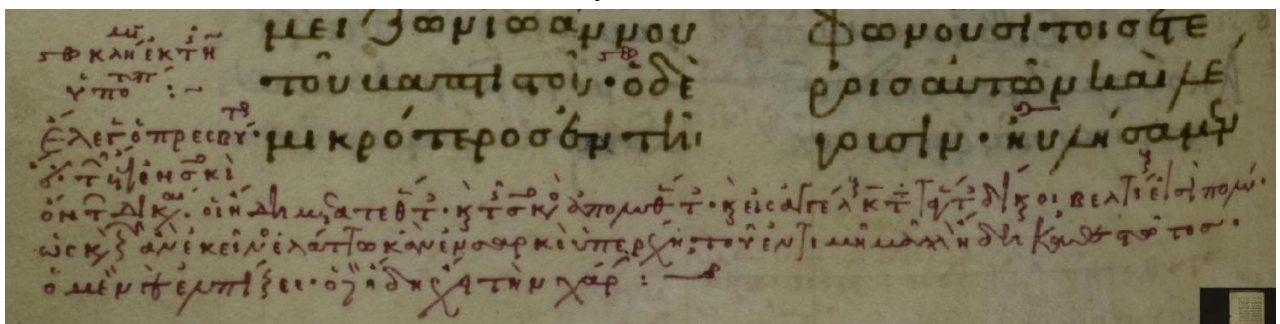

IMAGE 3.11 GA 200, folio 18v, with the scholium from Clement's Hypotyposes Vol. 8

²⁸⁹ Jana Plátová, "How Many Fragments of the Hypotyposes by Clement of Alexandria Do We Have?," *Studia Theologica* 18, no. 4 (December 2016): 1–17, doi: <https://doi.org/10.5507/sth.2016.035>. p.14

²⁹⁰ Folio 18v. CSNTM: https://manuscripts.csntm.org/manuscript/Group/GA_200?OSIS=Gal.200.1
BML Online: <http://mss.bmlonline.it/s.aspx?Id=AWOS3xwz11A4r7GxMdbN&c=EVANGELIA#/oro/62>

Table 3.6 Transcriptions of the scholium in both GA 655 and 200

GA 655, transcription of MT-17	GA 200, transcription, folio 18v
ἐκ τῆς ἡ Ὑποτυπώσεως ἐλεγεν ὁ πρεσβύτερος ὅτι τῶν ἔτι ἐν σαρκί ὄν τῶν δικαίων οἱ ἤδη μετατεθέντας καὶ τῆς σαρκὸς ἀπολυθέντες καὶ εἰς ἀγγέλους κατὰ ταγέντες δίκαιοι βελτίο[...] ... εἰσι πολὺ ὥς καὶ ζῶν ἂν ἐκεῖνος ἐλάττω τοὺς ἐν σαρκί ὑπερέχοντας, ἐν τιμῇ μᾶλλον ἤδη καθεστάναι ὁ μὲν γὰρ ἐλπίζει ὁ δὲ ἤδη ἔχει τὴν χάριν	ἐκ τῆς ἡ Ὑποτυπώσεως ἐλεγεν ὁ πρεσβύτερος ὅτι τῶν ἔτι ἐν σαρκί ὄν τῶν δικαίων οἱ ἤδη μετατεθέντας καὶ τῆς σαρκὸς ἀπολυθέντες καὶ εἰς ἀγγέλους κατὰ ταγέντες δίκαιοι βελτίους εἰσι πολὺ ὥς καὶ ζῶν ἂν ἐκεῖνος ἐλάττω καὶ ἐν σαρκὸς ὑπερχει τοῦ ἐν τιμῇ μᾶλλον ἤδη καθεστῶτος ὁ μὲν γὰρ ἐλπίζει ὁ δὲ ἤδη ἔχει τὴν χάριν

c. COIN SCHOLIA

GA 655 has two short scholia on coins (MT-20 & MT-21). The first on folio 73v, is enveloped by a lectionary notation written around it in red and gold ink (Image 3.12). This exact scholium is also part of GA 200's marginal scholia (Image 3.13).²⁹¹ Likewise it is interesting to observe the same way of copying the minuscule *alpha* in both manuscripts, although GA 200 does add the overline for the numeral. This scholium possibly originates from Pseudo-Galenus writing on ancient measurements and weights. Table 3.7 provides a comparison between these three sources.

Table 3.7 Comparison of MT-20 in GA 655, GA 200 and Pseudo-Galenus

GA 655 Folio 74r	GA 200 Folio 33r	Pseudo-Galenus, <i>Fragment 59, section 6, line 1</i>
Τὸ δίδραγμα ἔχει νό(μισμα) ᾱ	Τὸ δίδραγμα ἔχ(ει) νό(μισμα) ᾱ	Δίδραγμα ἔχει ὀλκάς β ²⁹²

²⁹¹ See also Table 3.4 of this chapter

²⁹² Friedrich Otto Hultsch, *Metrologorum Scriptorum Reliquiae*, vol. 1 (1864; repr., Leipzig: Teubner, 1971), <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?4335:001:2176>.

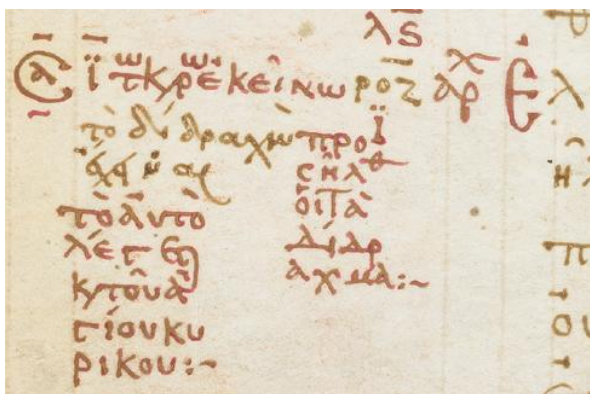

IMAGE 3.12 GA 655, folio 73v, scholium on coins

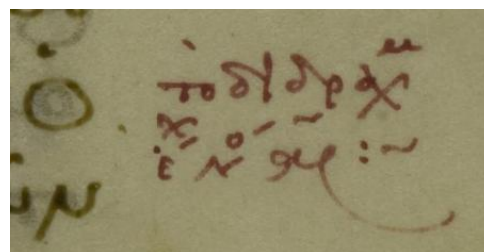

IMAGE 3.13 GA 200, folio 33r, scholium on coins

The Greek playwright, Aristophanes, best known for his surviving comedies, may be the last person one would expect to encounter in the context of New Testament scholia. Yet there is a brief scholium on folio 74r which originates from a scholium on Aristophanes' work (Image 3.14). Hypotheses on the date of these scholia on the plays range between the fourth to ninth centuries.²⁹³ This scholium provides some background: "it is said," (*εἴρηται*) "the stater has three units of currency." It reads closely to other ancient works on measurements, such as a fragment from Cleopatra's account of weights and measures ("Ἐκ τῶν Κλεοπάτρας περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων").²⁹⁴ Table 3.8 provides a comparison between these three sources.

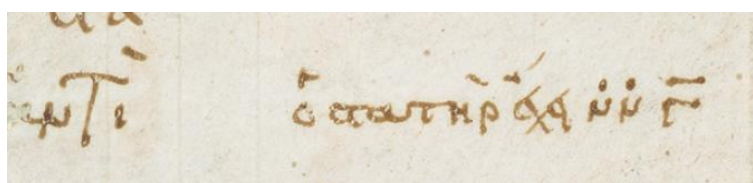

IMAGE 3.14 GA 655, folio 74r, scholium on coins

²⁹³ N.G. Wilson, "A Chapter in the History of Scholia," *The Classical Quarterly* 17, no. 2 (December 1967): 244–256, doi: <https://doi.org/10.1017/s0009838800028342>. p.244

²⁹⁴ Friedrich Otto Hultsch, *Metrologicorum Scriptorum Reliquiae*, vol. 1 (1864; repr., Leipzig: Teubner, 1971), <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?4335:001:2176>. pp. 253-257.

Table 3.8 Comparison between GA 655, Scholia in Aristophanes and Cleopatra

GA 655 Scholium, folio 74r	<i>Scholia in Aristophanes</i>	<i>Cleopatra Fragment 78, section 11, lines 1-2</i>
Ὁ στατήρ ἔχει $\overline{\nu\bar{\nu}}$ $\bar{\gamma}$	εἴρηται, ὅτι ὁ στατήρ τρία ἔχει νομίσματα, δίδραχμα δὲ δύο ²⁹⁵	Ὁ στατήρ ἔχει δραχμὰς $\bar{\delta}$, νομίσματα $\bar{\gamma}$ · καλοῦσι δὲ αὐτὸ τετράδραχμον. ²⁹⁶

Both short notes in GA 655 provide some background for the reader on the coins. And GA 200 has one of the two notes as well, and both have written the minuscule *beta* in much the same way, suggesting that they perhaps copied this from their source.

d. [JESUS] BARABBAS

In their biblical text of Mat. 27:15-16, GA 655, 028 and 200 only read the name Barabbas (Βαραββᾶν).²⁹⁷ A rare scholium accompanies this name. It comments on a textual variant which suggests that Barabbas was not the man's actual name, but rather a referent to his father: "son of abba" or "son of the father" (*Bar-Abba*, בַּר אֲבָא).

In the variant, the man's name is also Jesus: "Jesus Barabbas" (Ἰησοῦν Βαραββᾶν). The NA²⁸ prints the text as: [Ἰησοῦν] Βαραββᾶν.²⁹⁸ The square brackets indicate that the word has "doubtful authenticity."²⁹⁹ A vast array of textual witnesses attests to the reading of only "Βαραββᾶν," including amongst others: GA 01, 02, 05, 017, 032, and the majority of minuscules. The apparatus of the NA²⁸ also lists as witnesses for the addition of the name "Ἰησοῦν Βαραββᾶν": GA 038, f¹ and 700*.³⁰⁰ If both men had the same name, Jesus, it would be logical to differentiate between them, and this is found

²⁹⁵ W.J.W. Koster and D. Holwerda, eds., *Scholia in Aristophanem. Pars I: Prolegomena de Comoedia. Scholia in Acharnenses, Equites, Nubes. Fasc. III, 2: Scholia Recentiora in Nubes*. (Groningen: Bouma, 1974), <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?5014:005:239087>. Verse 1041c

²⁹⁶ Hultsch, *Metrologorum Scriptorum Reliquiae*

²⁹⁷ Folia 102v, 57v, and 74r respectively

²⁹⁸ NA²⁸, p.95

²⁹⁹ NA²⁸, pp.54*-55*

³⁰⁰ NA²⁸, p.95

in the context as well. The one was given the epithet of Barabbas, and the other “Jesus who is called Christ” (v17; ἡ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν). From tracing the history in transmission of the biblical text and this scholium, it can be seen that this variant reading has been present since at least the fourth century, judging from the manuscript witnesses listed in the NA²⁸ apparatus.

Metzger wrote that there are some twenty minuscule manuscripts in addition to GA 028 that contain the exegetical comment.³⁰¹ However, Jongkind was only able to find it in two manuscripts.³⁰² In review of the evidence this research has been able to identify it in a third: GA 028, GA 200, and GA 655 (MT-23; Table 3.1). A further probe of von Soden’s K¹-family shows that only GA 028 and 655 actually have this scholium.

The beginning of the scholium in GA 655 reads:

παλαιοῖς πάνυ ἀντιγράφοις ἐντυχῶν, εὗρον καὶ αὐτὸν τὸν Βαραββᾶν Ἰ(ησοῦ)ν λεγόμενον. οὕτως γοῦν εἶχεν ἡ τοῦ Πιλάτου πεῦσις ἐκεῖ· τίνα θέλετε τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; Ἰ(ησοῦ)ν τὸν Βαραββᾶν, ἢ Ἰ(ησοῦ)ν τὸν λεγόμενον Χ(ριστό)ν· ὥς γὰρ ἔοικε πατρωνυμία τοῦ ληστοῦ ἦν ὁ Βαραββᾶς, ὅπερ ἐρμηνεύεται διδασκάλου υ(ιό)ς.

Jongkind’s translation reads:

“But in very old copies I encountered, I found also Barabbas called Jesus. So therefore, the question of Pilate is there, ‘whom do you wish from the two that I release to you? Jesus Barabbas or Jesus who is called Christ?’ For it seems that the patronym of the robber was Barabbas, which is interpreted as ‘son of the teacher.’”³⁰³

The erroneous attribution to Anastasius, bishop of Antioch, is made in GA 655, 028 and 200.³⁰⁴ However, it was not written by him. Instead, it was originally penned by

³⁰¹ Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament* (4th edition), p. 56

³⁰² Dirk Jongkind, “Was Barabbas Called Jesus Barabbas?,” Tyndalehouse.com (Tyndale House Cambridge, 2022), <https://tyndalehouse.com/explore/articles/jesus-barabbas-or-jesus-christ/>.

³⁰³ Jongkind, “Was Barabbas Called Jesus Barabbas?”

³⁰⁴ Folio 102v in GA 655. See Tables 3.3 & 3.4 in this chapter

Origen.³⁰⁵ It was then rewritten by Peter of Laodicea into his commentary produced in the sixth century. His commentary was based on Origen, but here he has swapped the biblical text and exegetical note, since in his commentary it is assumed that the biblical text reads “Jesus Barabbas” and that the alternative reading is simply “Barabbas.”³⁰⁶ This is different from the reading of the text and scholium in GA 655, GA 028 and GA 200. In these three it is presented the other way around just as Origen wrote it in his *Commentary*.

e. “HOW CAN HE SAY THIS?”

At John 1:31-33, GA 655 includes a scholium to address a puzzling conundrum in the text (Image 3.15).³⁰⁷ The biblical narrative explains that Jesus and John the Baptist are relatives, as noted in Luke 1:36: Ἐλίσάβετ ἡ συγγενίς σου.³⁰⁸ This was also explained in GA 655’s marginal scholia and family trees.³⁰⁹ Yet in John 1:31, John the Baptist says: “I myself did not know him;”³¹⁰ (καγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν·)³¹¹. The challenge is that if they were family, surely Jesus and John knew each other. The marginal scholium in both GA 655 and GA 028 then quotes John and asks:

Καὶ ὁ Ἰω(άννην) φησιν, καγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· πῶς οὖν εἶπεν οὗτος
And John said: ‘And I did not know him.’ So, how could he say this?”³¹²

³⁰⁵ Klostermann, *Origenes Werke*, <http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?2042:028:29168>

³⁰⁶ Jongkind, “Was Barabbas Called Jesus Barabbas?”

³⁰⁷ Folio 256v

³⁰⁸ NA²⁸, p. 180

³⁰⁹ See section 6.a of this chapter for a discussion on the family trees and genealogy scholia (folio 33r)

³¹⁰ NIV

³¹¹ NA²⁸, p. 294

³¹² Own translation

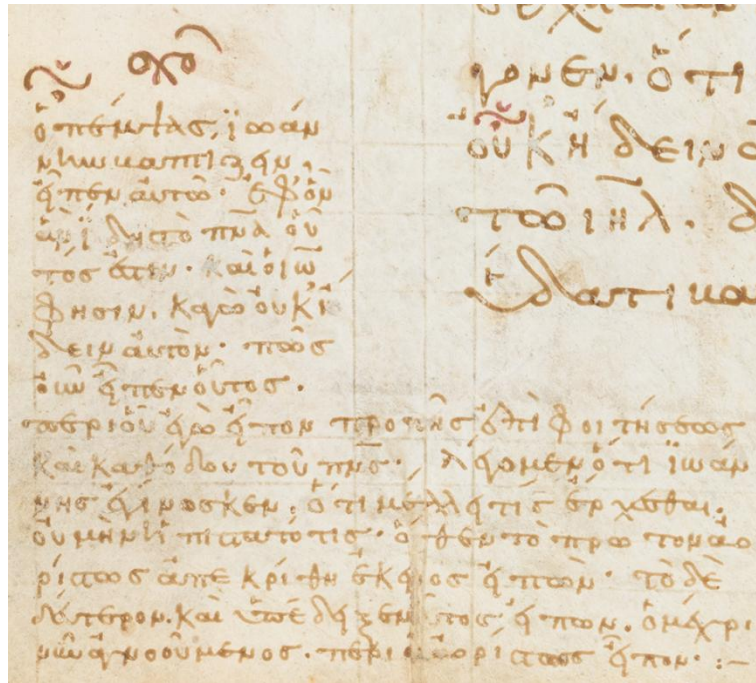

IMAGE 3.15 GA 655, folio 256v, scholium with the question

The scholium aims to offer an answer to the question it poses in two parts. First, it explains that John did not know before the descent of the Spirit (καθόδου τοῦ πν(εύματος)); and second, he said it because Jesus had been unknown at the time (ὁ μέχρι νῦν ἀγνοούμενος περὶ οὗ ἀορίστως εἶπεν·).

A survey of the K¹-family and other manuscripts did not produce another similar scholium. And the authorship of this scholium remains unidentified. However, one other manuscript, GA 2954, was found that tries to resolve this problem with a unique marginal note of its own (Image 3.16).³¹³ It reads: “Since I was in the desert, I did not know him” (ἐν τῇ ἐρήμῳ ὧν οὐκ ᾔδειν αὐτόν). With this short explanation the question as to how John could not know Jesus is qualified by the idea that John did not see or know him since he had been in the desert.

³¹³ I am indebted to Prof. Tommy Wasserman for sharing this exegetical scholium and an image of the relevant folio from GA 2954 with me

Exegetical scholia, like this one shared by GA 655 and 028, along with that presented in GA 2954, offer a glimpse into the world of expositors striving to understand and interpret the biblical text.

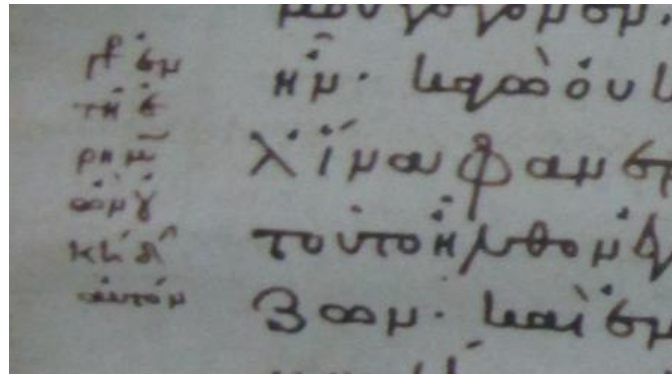

IMAGE 3.16 GA 2954, folio 229v, with a marginal note on John 1:31

7. CONCLUSIONS

GA 655 is a manuscript with marginal scholia, but its 39 exegetical comments contain some rare scholia among the more common ones in manuscripts with commentary. GA 028 and GA 200 share some of these rare scholia with GA 655. All eight of the scholia in GA 028 are found in GA 655. And nineteen of the 37 exegetical scholia in GA 200 are also present in GA 655. Scholia excerpts that have only survived in fragmented form are not only present in GA 028 and 200 but are also contained in GA 655. This includes Clement's *Hypotyposes* volumes 6 and 8 which have previously only been documented in GA 028 or GA 200 but have through this research been identified in GA 655 as well.

At least seven of the scholia copied in GA 655 show a historical interest in certain people that are mentioned in respect to how they relate to Jesus and John the Baptist.³¹⁴ Matthan and Abia, through Berekiah, who we find in the genealogy of Matthew are shown to be connected through Mary and Elizabeth. And the rare

³¹⁴ Cf. Jongkind, "Was Barabbas Called Jesus Barabbas?"

scholium on [Jesus] Barabbas also tries to give context to ‘another’ Jesus. John the Baptist was shown in the family trees to be related to Jesus in Matthew’s scholia. To add to this another scholium was added to John’s Gospel which aims to explain the relationship between Jesus and John. The relationship dynamics and ancestry of these people were of interest to the readers of GA 655 and these scholia were added to explain proper nouns and relationships, especially those which would not immediately be apparent from the Gospel text.

This research has then found that GA 655 has in its marginal scholia some extracts which have only been documented as being in one or a few other manuscripts. This has added it as another witness to these rare scholia. Future research may still discover the original sources for the unidentified scholia, especially the Markan scholia.

4. THE LECTIONARY OF GA 655

1. INTRODUCTION

If the *Tetraevangelium* is the heart of Christianity's literary corpus, then it is no surprise that the Gospel Lectionary was considered the most important book for the Byzantine believer. As a codex they contained all of the readings for the lectionary ready to be read in worship and other ecclesiastical settings throughout the church's liturgical year and seasons.

The liturgical calendar and its lectionary readings have stood the test of time. It has passed on from its ancient beginnings and developed as time and circumstances changed. With the split of the eastern and western churches through the reformation and post-reformation eras it has endured. Many church traditions, Catholic, Orthodox, and Protestant, still share in the use of a lectionary and liturgical calendar today.³¹⁵

This chapter will explore the lectionary as it is presented in GA 655. This will include its lectionary tables contained at the beginning of the codex, as well as the marginal notations which accompany the text of the four Gospels. A history and development of the lectionary in conjunction with the outlines of lectionaries will be presented for context.

2. HISTORY AND DEVELOPMENT OF THE GOSPEL LECTIONARY

Three types of lectionaries were developed early in the Christian liturgical tradition: the *Euangelion*, *Apostolos*, and *Prophetologion*. The *Euangelion* contains readings from the four Gospels, while the *Apostolos* has its readings from Acts with the Pauline and

³¹⁵ E.C. Orsmond and D. Gantana, *Woord en Fees: Preekstudies en liturgiese voorstelle gebaseer op die Kerkjaar*, ed. N. du Plooy (Matieland Suid-Afrika: Communitas, 2016). p.i

Catholic Epistles. The *Prophetologion* contains readings from the Old Testament prophets.³¹⁶ Revelation is the only New Testament book that was not included in lectionary reading.³¹⁷

More than two-thirds of Greek lectionary manuscripts are *Euangelion* lectionaries.³¹⁸ These manuscripts were produced to have only the text of the lectionary readings. This format made it easy for the liturgist to have the reading for a service ready to read without needing to first locate it in the Gospel. By nature, they are not continuous texts. In the case of a codex with a continuous text of the Gospels, like GA 655 for example, the particulars of the lectionary were added in the form of marginal notations accompanying their respective texts. In addition, lectionary tables were also included in codices as a user-friendly reference tool to locate readings.

Apart from characterising lectionaries on the basis of which books their readings are taken from, they also vary in when they are read. Some have Saturday and Sunday readings (σαββατοκυριακαί). Others have readings for weekdays (ἐβδομάδες or καθημερινὰ εὐαγγέλια).³¹⁹ Both sets were combined as well. This combination of weekday and weekend readings was adept to create a sense of the liturgical day, week, season, and year. This grand scheme had a central goal: to prepare for and experience a meeting with Jesus.³²⁰

³¹⁶ Greg Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts and Their Significance for Biblical Textual Criticism," ed. Eugen J. Pentiuc, *The Oxford Handbook of the Bible in Orthodox Christianity* (Oxford University Press, July 2022). p.114

³¹⁷ Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.116

³¹⁸ C. Osburn, "The Greek Lectionaries of the New Testament," in *The Text of the New Testament in Contemporary Research*, ed. Bart D. Ehrman and M.W. Holmes (Brill, 2012), 93–113, https://doi.org/10.1163/9789004236554_005.

³¹⁹ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.170

³²⁰ Dan A. Streza, "The Orthodox Liturgical Year and Its Theological Structure," *HTS Teologiese Studies / Theological Studies* 77, no. 4 (September 2021), doi: <https://doi.org/10.4102/hts.v77i4.6742>. pp. 1-2

During a time when large groups of people were illiterate in the Byzantine empire, the lectionary readings were their main source for encountering scripture. Each reading was introduced by the liturgist with a brief opening line, termed an incipit. The incipit would provide some context, “the Lord said” (εἶπεν ὁ κύριος) or “at that time” (τῷ καιρῷ ἐκείνῳ). Slight changes to the text are also common, especially to clarify the subjects by substituting pronouns with personal names or some other detail.³²¹ For this the incipit for each reading was usually supplied and defined in the lectionary apparatus. By the eighth century the pericope system for lectionary reading was well established.³²²

3. BYZANTINE LECTIONARIES

There are two main lectionary traditions: the Constantinople and the Jerusalem.³²³ Since GA 655 belongs to the Constantinople lectionary tradition, this chapter will explore and examine it in this context of Orthodoxy. The daily cycle for worship following in the Byzantine Rite starts with Vespers at sunset, Matins in the morning ending at sunrise, and usually continues through to the ninth hour's service (at 15:00), after which the cycle repeats.

There are several books and parts to preparing and practising the various segments for services. By example, Psalters and the Octoechos contain the chants for singing.

³²¹ Roland Betancourt, *Performing the Gospels in Byzantium Sight, Sound, and Space in the Divine Liturgy* (Cambridge: Cambridge University Press, 2021), <https://doi.org/10.1017/9781108868532>. pp. 194-195

³²² Teunis van Lopik, “Licht uit het Byzantijnse Oosten: liturgische invloed op de tekst van het Nieuwe Testament,” in *Heimwee naar de middeleeuwen: opstellen in theologisch perspectief ter gelegenheid van het 19de lustrum van het Collegium Theologicum*, ed. Els de Bijl Nachenius (Collegium Theologicum c.s. F.F.F.-Nemo S.S.S., 1989), 50–63, https://www.academia.edu/2316484/Licht_uit_het_Byzantijnse_Oosten_liturgische_invloed_op_de_tekst_van_het_Nieuwe_Testament. p.51

³²³ Myshrall, “An Introduction to Lectionary 299,” p.170

For the lectionary reading there are two books: the Synaxarion and Menologion. In Byzantine manuscripts they are both included.

a. TERMINOLOGY

Although most lectionaries do not use the term Synaxarion (συναξάριον) as a title for the readings from Easter Sunday, this term is used by scholars. In manuscripts we find the term Eklogadion (ἐκλογάδιον) for the Synaxarion section.³²⁴ The Synaxarion was arranged to follow the church's liturgical calendar which is prone to move dates each year according to when a season or event occurred, known as moveable lections.³²⁵

Pascha (Easter) was anticipated more than any other feast in the church's liturgical year. John of Damascus describes Pascha as the "feast of feasts." The date for Pascha, once determined, acts as the point of departure from which all the other readings in the moveable cycle are fixed.³²⁶ This cycle and its logistics was developed over time with the Sunday lections secured first, after which Saturday readings followed and then weekdays were included.³²⁷

The second type of lectionary in the Byzantine church followed the fixed civil calendar. This was called the Menologion (μηνολόγιον).³²⁸ The Menologion readings start on 1 September, the new year of the Byzantine calendar. It ends at the end of August. With both the Synaxarion and Menologion, for any day throughout the year there are one or two readings.³²⁹

³²⁴ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.170

³²⁵ Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.113

³²⁶ Nicholas Denysenko, *This Is the Day That the Lord Has Made* (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2023). p.11

³²⁷ Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.113

³²⁸ Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.113

³²⁹ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.170

For this research, and as is standard practice, the following abbreviated identifiers are used to mark the day for each reading:

- S for Seasons of the Synaxarion
- M for Month in the Menologion
- W for Week
- D for Day
- MOV for the moveable lections

b. CONSTANTINOPLE SYNAXARION

The Constantinople Synaxarion has five seasons or sections.³³⁰ These are usually laid out in the lectionary tables in some manuscripts. This cycle is constructed as follows:

- Season 1: from Easter Sunday to Pentecost,
- Season 2: from Pentecost to the Raising of the Cross in September,
- Season 3: from Holy Cross Day to Lent,
- Season 4: for the Lent,
- Season 5: readings for Holy Week.

In this scheme the first four seasons each focus on a Gospel narrative, while also containing some readings which are taken from another other Gospel. John's Gospel is read during the first season; Matthew during the second; Luke during the third; and Mark during the fourth (with the weekday readings from the Old Testament). During

³³⁰ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.170

the final season, readings are selected from all four Gospels' resurrection narratives.³³¹

There are two patterns for lections in the Synaxarion. Saturday and Sunday readings follow one another. They are fairly sequential in their pericopes. The weekday readings follow a separate order, as can be expected from a Byzantine lectionary.³³²

Given the Synaxarion's dependency on the date of Pascha in a year, it will have to adjust the dates for feasts annually. As noted previously, this gave rise to the development of moveable dates of several liturgical special days. These special days include the Saturdays and Sundays before and after Christmas, Epiphany, Holy Cross, etc.

c. MENOLOGION

The sections of the Menologion provide complementary readings to celebrate a diverse spectrum of interests in the church's history and life. These include remembering events from the lives of Jesus and Mary, along with festivals for biblical characters and the apostles, church leaders and saints, earthquakes, and synods to name a few.³³³

It is worth noting that while the Synaxarion has set readings which are almost universal, the Menologion readings are less uniform. This may be because of the local traditions and contexts in which a manuscript was produced and used. The particular Saints,

³³¹ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.170. Also: Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.116

³³² Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.184

³³³ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p. 170-171

events like earthquakes, festivals and anniversaries are recalled to an audience that would appreciate and understand them.³³⁴

In contrast with the Synaxarion which follows the liturgical year, the Menologion follows the civil calendar. It starts at the new year in September and following monthly until August, and most days are assigned a reading. The interchange of both the Menologion and Synaxarion, along with some local or smaller cycles, influences how services are celebrated on a day-to-day and week-to-week basis throughout the celebrating church's year.

4. PROFILE OF THE LECTIONARY IN GA 655

a. LECTIONARY

Since the lectionary readings were customarily read during Divine Liturgy the headings do not always provide the service. However, on occasion the service is identified, especially when there is more than one lesson for a day. Apart from Divine Liturgy, other services are also identified. They are vespers, matins and some holy hours. For Holy Week services are given briefly as τῇ ἁγίᾳ β̄ εἰς τὸν ὄρθρον (on the holy second day at Matins)³³⁵ or even just: τῇ ἁγίᾳ δ̄ (on the holy fourth).³³⁶

Additional services and special feasts are sometimes specifically identified. An example of this is the Synaxis, which is a liturgical gathering of believers in Eastern Christianity that follow the Byzantine Rite. It includes services for Vespers, Matins, Little Hours and the Divine Liturgy. In GA 655 there is only one special Synaxis given. On the Saturday after the birth of Jesus the Synaxis of the holy Christ-bearer and the

³³⁴ Paulson, "Byzantine Lectionary Manuscripts," p.113-114

³³⁵ Folio 90r. The second day of Holy Week, ie. Holy Saturday

³³⁶ Folio 96v. On the fourth day of Holy Week, ie. Monday

night vigil of the holy Christ-bearer is observed.³³⁷ Since this is a service that depends on the Paschal cycle, it is a moveable lection.

b. COMMON ABBREVIATIONS

In lectionary manuscripts the headings and other relevant information tend to be abbreviated heavily.³³⁸ The same is also true for manuscripts with a marginal lectionary such as GA 655 demonstrates. Its characteristic abbreviations as they are found in its lectionary notations include:

- σα for σαββάτω (Saturday)
- κυ for Κυριακή (Sunday)
- εβδ or εβδο for εβδομάδος (week)
- μ for μήνι (month)
- ν for πεντηκοστής (Pentecost)
- μεσο(ν) for μεσοπεντηκοστής (Mid-Pentecost)
- νηστε for νηστειῶν (Lent)
- μρ μρ for μάρτυρες (martyrs; genitive: μαρτυρων)
- απ^ο for ἀποστόλου (the *pi-omicron* are doubled for the plural: απ^οπ^ο)
- συν for συνοδίας

Services, where they are specified, are abbreviated as follows:

³³⁷ folio 167v; Εἰς τ(ην) συναξιν τῆς ἁγίας θ(εοτο)κου το αυτο και εἰς τ(ην) παννυχια τῆς ἁγίας θ(εοτο)κου

³³⁸ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p. 183

- λειτ for λειτουργίαν (Liturgy)
- ορθ for ὄρθρον (Matins)

In lectionary manuscripts the lessons are written out from beginning to end. In continuous text manuscripts, like GA 655, the liturgist requires some indication as to where a reading starts and ends. These markers are written or abbreviated in GA 655 above a line or in the margin. They include:

- αρχ for ἀρχή marking the beginning of a reading
- τελ or τελ^ο for τέλος marks the end of a reading. It should be noted that the scribe did not always provide the customary τέλος to indicate where a lectionary reading should end. While they are present in the lectionary tables, they are not all transferred to accompany the biblical text.
- υπ for ὑπέρβα instructs the liturgist to skip the text following and then to continue from the indicated place. Sometimes the reading of the lesson continues at a much later place or in a different Gospel. To help the liturgist in a time before chapter and verse numbers the relevant text is given with its Eusebian Canon number. An example of this can be found on f54v. In some occurrences a passage is indicated either by its canon number or chapter heading.
- κ for κανόνες references a passage according to its Eusebian Canon number. The lectionary notation for the first Sunday of Pentecost is an example of this. The instruction to skip from Matthew chapter ten to 19 is made specific with the reference to the Canon number, reading: υπ(ερβα) κ(ανονες) ρ̄με (folio 55r).

- κε for κεφαλαίον references a chapter heading. On folio 205v the liturgist is instructed to go to the next passage for the reading in Divine Liturgy beginning at the chapter title with the canon number also provided for reference (υπερβα) εις κε(φαλαιον) ρλα:).

c. A CORRECTION

There is only one clear correction that was made in the marginal lectionary notations. On folio 51v a corrector has erased and written in a Greek numeral with black ink for this lection, correcting it to the “seventh Sunday” (Κυριακή ζ̄; Image 4.1). And there is one marginal lectionary notation that was erased on folio 85v.

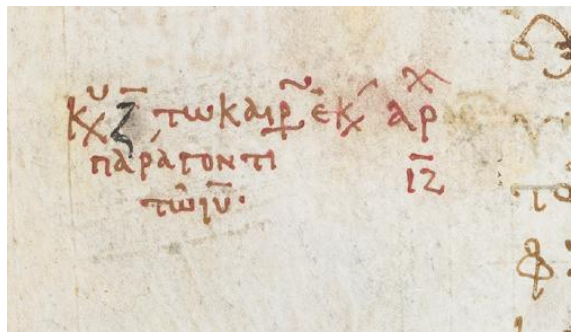

IMAGE 4.1 GA 655, folio 51v, with the correction of a lectionary notation

5. OVERVIEW OF THE LECTINARY IN GA 655

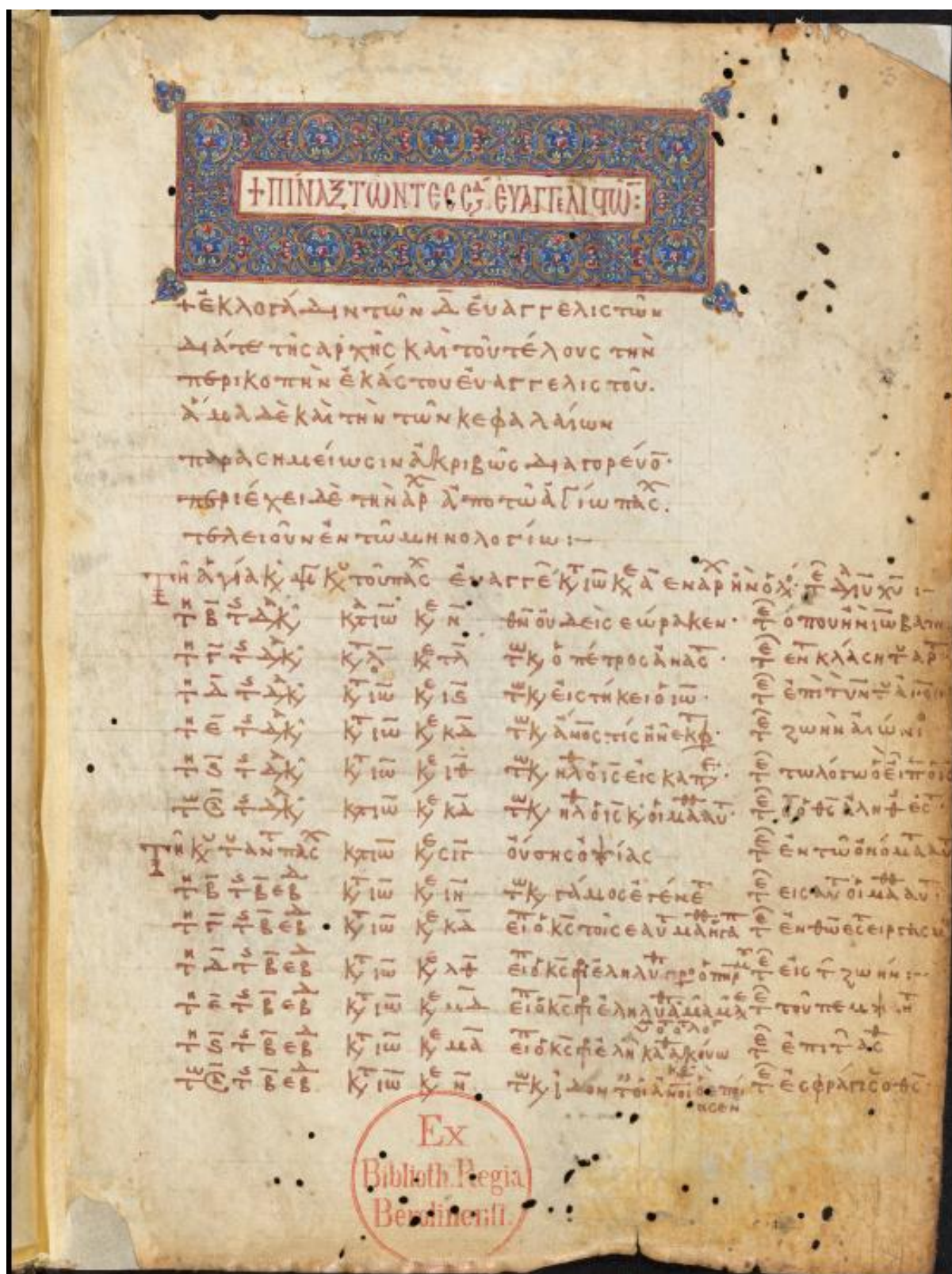

IMAGE 4.2 GA 655, folio 3r, the first page of the lectionary tables

a. INTRODUCTORY DESCRIPTION

The lectionary tables are introduced on folio 3r (Image 4.2) with a title in a decorative frame at the top of the folio:

πίναξ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν

A list of the four evangelists.

It provides a brief introductory paragraph explaining how the tables of the lectionary, both Synaxarion and Menologion, are laid out. It is notable that the Synaxarion is termed as the Eklogadion here.

Ἐκλογάδιον³³⁹ τῶν δ' εὐαγγελιστῶν διά τε τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τὴν περικοπὴν ἐκάστου εὐαγγελιστοῦ. Ἄμα δὲ καὶ τὴν τῶν κεφαλαίων παρασημείωσιν ἀκριβῶς διαγορεύον· περιέχει δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῷ Ἀγίῳ Πάσχᾳ· τελειοῦν ἐν τῷ μηνολογίῳ.

The Eklogadion contains selections from the four evangelists through the beginning and ending of each pericope of an evangelist. And at the same time the signs in the margins of the chapters are precisely laid out. It contains the beginning from holy Passover (Easter Sunday), ending at the Menologion.

b. SYNAXARION TABLES

This introduction is followed by the Synaxarion tables providing the liturgist with the date, Gospel reference with Eusebian Canon number, the incipit (beginning) and the end of the reading. This format can be demonstrated with the second reading of the Synaxarion on folio 3r, which reads:

Τὴν β' τῆς διακαι(νησίμου) κατὰ Ἰω(άννην) κανόνες ν' θν οὐδεὶς ἑώρακεν τέλος ὅπου ἦν Ἰω(άννης) βαπτίζ(ων)

The second [reading] of Bright Week; according to John, Canon 50; No one has seen God; End: where John had been baptising.

³³⁹ GA 655 has a spelling difference, reading: Ἐκλογάδιον

Sunday readings are further highlighted with an asterisk in the margin next to the Sunday row. As can be expected, GA 655 follows the five seasons of the Byzantine Synaxarion. These same readings are also noted in the marginal lectionary next to the biblical text. The list follows the traditional sequence beginning with the reading for Easter Sunday:

ἡ ἁγία καὶ μεγάλη κυριακὴ τοῦ Πάσχα Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην κεφάλαιον α̅
ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος τέλος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

The holy and great Sunday of Passover,³⁴⁰ the Gospel according to John, Chapter 1, “In the beginning was the Word,” ending “through Jesus Christ.”³⁴¹

Except for two readings from Mark and two from Luke, all of the readings for this section of the synaxarion are found in John. While the table provides the canon number, it does not provide a number for the second Lukan reading. Additionally, there are short marginal notes indicating the Matins service. These notes are abbreviated as τʸ ορθ (τοῦ ὀρθρου). The table for this section continues to folio 4r. A decorative line marks the end of this section and the beginning of the next. This is true for all other section breaks.

The new section with the readings from Pentecost to the Raising of the Cross start with:

ἐβδομάδος α̅ κατὰ Ματθαῖον τῇ ἐπαύριον τῆς β̅

Week 1 according to Matthew, the next day after Pentecost.

All the readings from Matthew’s Gospel follow to folio 5v where the Markan readings start after a decorative line. Here the liturgist is instructed to read from Matthew on Saturdays and Sundays.

³⁴⁰ Easter Sunday

³⁴¹ S1W1D1a Easter Sunday when John 1v1-17 is read.

On folio 7r readings from Luke's Gospel for this section begin just after the Byzantine new year:

τῇ β̄ τοῦ νέου ἔτους

The second (day) of the new year.

An interesting marginal note on folio 9r reads: τοῦ ἀσώτου (the hopeless) at the reading for the 17th Sunday. Folio 9r Lent begins.

εὐαγγελίων κατὰ παννύχι(ο)ν τῆς ᾱ εβδομάδος τῶν νηστειῶν

The Gospels according to the vigil of the first week of Lent.

All the Gospels occur after this point mixed together. On folio 9v it provides the title:

εὐαγγελίων τῆς μεγάλης εβδομάδος κατὰ παννύχι(ο)ν καὶ ἑωθινὰ καὶ εἰς τὸν λειτουργόν.

The Gospels of the great week of the vigil (Holy Week) and the early resurrection readings and the liturgy.

And following these readings it also gives the readings for the passion on the same folio:

εὐαγγελίων ἁγίων παθῶν τοῦ κυ(ρίου) ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ

Gospels of the holy passions of our Lord Jesus Christ

Folio 10r gives the four readings of the Good Friday vigil Gospels of the hours:

εὐαγγελίων τῶν ὥρῶν τῆς ἁγίας παρασκευῆς

The Synaxarion tables close with the list of resurrection readings, twelve in total, followed by various other readings. These span folios 10v-12r.

ἀναγνώσματος εἰς διαφόρους ἡμέρας

Reading for various days

These miscellaneous readings are common in lectionary tables such as this one. They also tend to be unique to a manuscript and as such not the product of a widespread standard list of readings. They include readings for a prophet (εἰς προφήτης); for a woman (εἰς γυναῖκα); for a sick person (εἰς ἀσθένεια); for the temple (εἰς ἱερόν); etc. Alternative readings are also given by means of ἄλλο (another). In total there are 49 readings in this section of the Synaxarion.

c. MENOLOGION TABLES

The tables for the Menologion follow after the Synaxarion tables. Table 4.1 provides an index of the Menologion.

Table 4.1 Index of Menologion Tables

Folio	Index
12r	The Menologion list starts with September.
13r	October
13v	November
14v	December
15r	January
16r	February
16v	March
17v	April
18r	May
18v	June
19r	July
20r	August

The tables continue in the same as the previous tables. They have a clear layout offering the date, commemoration, Gospel reference with canon numbers, beginning and ending of the reading. However, the textual references along with the beginning

and ending of a reading are not assigned to all of the lections, leaving some open possibly to be filled in in future when the need arises.³⁴²

d. MARGINAL LECTIONARY NOTATIONS

GA 655 includes a marginal lectionary apparatus accompanying its Biblical text. These notations were written in brown ink in the outer margins. While some of the manuscripts in von Soden's K¹-family, like GA 028, included neumes (a form of musical notation) which guided the liturgist in chanting the text, GA 655 does not have them.

The marginal lectionary provides most of the details that are also provided in the lectionary tables: the day or feast and the incipit. If a saint or event is commemorated with the same reading of a text, a note is included for that as well. It is only the marking of the end (τέλος) that is not always provided in the text.³⁴³ As was also discussed in chapter 2, GA 655 uses asterisks and obeli which may indicate that a passage or verse be skipped for the reading of a lection.³⁴⁴

The most common incipits in GA 655 are:

- τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
- ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
- εἶπεν ὁ κύριος
- εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην

³⁴² Appendix D provides a full table of the Menologion tables (folia 12r-20v)

³⁴³ Appendix D provides a full table of the Marginal Lectionary Notations in GA 655

³⁴⁴ See Chapter 2, section 4.c

6. COMMENTARY ON GA 655'S LECTIONARY

a. MARGINAL LECTIONARY NOTATIONS IN VON SODEN'S K¹-FAMILY

Von Soden had grouped GA 655 with several other manuscripts from studying their Gospel texts, identifying them as the K¹-family.³⁴⁵ GA 655 and four others in this family have marginal lectionaries. Along with GA 655 they are GA 028; GA 045; GA 669; and GA 0211. As this family of manuscripts have already shown similarities in their biblical text (Chapter 2) and exegetical scholia (Chapter 3), I will also compare them in the context of their lectionaries.

GA 028 has a lectionary apparatus in its margins written in red ink. The notations only present a brief title (σα(ββατων) α̅) with the incipit in the margin, sometimes lacking the title as well as the typical ἀρχή & τέλος. τέλος is present mostly as an abbreviation, τ, with a vowel above it. This manuscript also has markings in red ink above words which indicates the desired intonation for chanting of the text. These markings are called neumes or the ekphonic notation system. Being written in a different ink colour helps to distinguish them from the accents of the Greek text. The presence of neumes indicates that this manuscript was used for chanting in public forums.³⁴⁶

GA 028 presents some lectionary readings that are not included in GA 655. These include the reading of Christ's birth narrative at Matthew 1:1 (folio 17r), marking it for the Sunday (before Christmas). For the period of Christmas GA 655 only has the readings for the Saturday and Sunday after Christmas.³⁴⁷

³⁴⁵ For more on this refer to the Chapter on the Biblical Text of GA655. Also: Hermann F. von Soden, *Die Schriften Des Neuen Testaments in Ihrer Ältesten Erreichbaren Textgestalt Hergestellt Auf Grund Ihrer Textgeschichte*, vol. 1 (Göttingen: Vanderhoeck und Ruprecht, 1911). pp. 718-720

³⁴⁶ Myhrall, "An Introduction to Lectionary 299," p. 178

³⁴⁷ MOV11 & MOV12

GA 045 has a lectionary guide in its first ten folios and in its text of the Gospels it contains lectionary notations in its margins. This manuscript also includes neumes in its text for use in liturgical chanting.

GA 669 does not have marginal lectionary notations. Its lection tables date from a much later date than the production of the manuscript. These are estimated to have been written around the 15th century.³⁴⁸ Its tables are found on the final 21 folios.

GA 0211 may not have had a complete lectionary as part of the original production of the manuscript. It does not have the lectionary tables. Its marginal lectionary apparatus only provides the beginning (ἀρχή) and ending (τέλος) of a lectionary reading without a notation providing information about when it is to be read or an incipit. As an aside, some of its marginal lectionary markings are written in blue ink.³⁴⁹

b. APOSTOLOS REFERENCES

GA 655 mainly focusses on the lectionary readings taken from the Gospels, since it only has that text. At times the notations also include the Apostolos reading references with the number written above the lectionary reading's heading of a Gospel reading. Examples of this include the lectionary notations found on folia 212v, 215v and 219r (Image 4.3). This enabled the liturgist to read these lections from the appropriate text in a manuscript that has Acts and the epistles.

³⁴⁸ First page of GA 669, accessed on CSNTM:
https://manuscripts.csntm.org/manuscript/Group/GA_669

³⁴⁹ eg. Folia 27, 30 etc. This manuscript's folios have also been numbered in a modern way with each side numbered, and not as recto and verso sides.

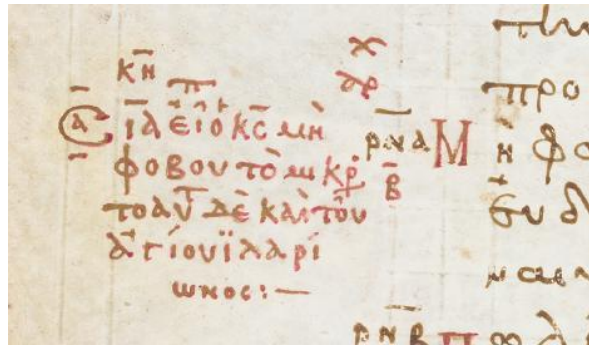

IMAGE 4.3 GA 655, folio 112v, with the apostolos number above the lectionary notation

c. COMPARISON BETWEEN THE TABLES AND MARGINAL NOTATIONS

For the most part the scribe has taken care to match the table with the lectionary notations in the margins. Several tools, like the canon numbers and beginning of the text, in the tables aided him with this task.

It does happen that a reading from the table will need to include verses from other pericopes and as such require the liturgist to skip and jump to read the intended portions. While the lection may not have been transferred to the margins of the biblical text, the necessary indications to guide the liturgist have been included. An example of this is the reading for the 22nd of January in the Menologion tables (on folio 15v). Since the table only provides the start and end of the reading it does not include the intermediate reading material. In the text of Matthew there are indications (ὕπ(ερβα)) for skipping from 10:33 to verse 37 and again from verse 38 to 19:27 with a final τέλος marking the end of this reading at verse 30 (folios 54v, 55r and 78v). The challenge with situations like these is that they may be confused with other lectionary readings happening in the same text.

However, sometimes the scribe was presented with a conundrum of where to place the marginal notation. An example of this can be seen with the reading for St. John

Chrysostom's commemoration on the 13th of November. In the table on folio 14r, the textual reference is marked with the incipit's reading quoting: ἐγώ εἰμι ἡ θύρα (Image 4.4). In John 10 Jesus makes this statement twice: the first in verse seven and again in verse nine. The scribe inserted the marginal notation next to verse seven, with the beginning distinctly marked with the ἀρχή (folio 285v; Image 4.5). In the table the Eusebian canon number, πθ (§89), is provided, but this section of John's Gospel in GA 655 has no canon numbers with the text. The lack of the canon numbers here may have caused the placement of the notation at verse seven instead of verse nine, as verse nine is the traditional starting point for this reading in the Divine Liturgy. GA 028 marks the beginning of verse nine for its reading (folio 202r; image 4.6).³⁵⁰

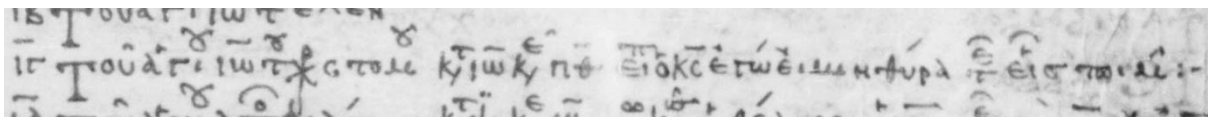

IMAGE 4.4 GA 655, folio 14r, lectionary instruction for 13 November

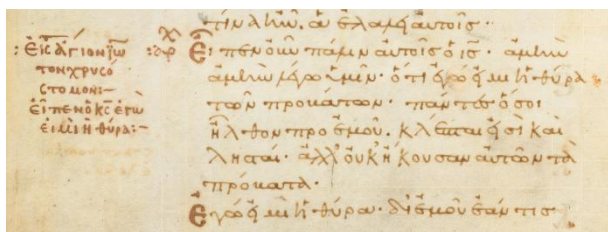

IMAGE 4.5 GA 655, folio 14r, lectionary notation at John 10:7 instead of verse 9 (bottom line)

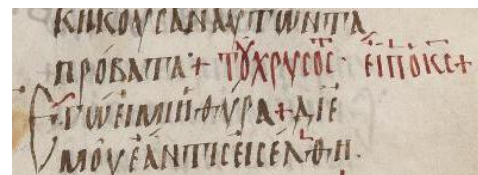

IMAGE 4.6 GA 028, folio 202r, lectionary reading at John 10:9

There are also cases in which the canon number does not align with the incipit and text to be read. An example of this is the reading on the 21st of November for the Holy of Holies (τὰ ἅγια τῶν ἁγίων; folio 14r). The table lists the canon number in Luke as ᾠ (§3), and the beginning of the text as ἐν τῷ ἡμέρᾳ ἐκαينώ(θη) ἀναστῆ. However, this canon number in Luke's Gospel appears at 2:25, which has a different text (Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ). The table's incipit text does not agree with

³⁵⁰ Others also mark John 10:9 as the beginning of the reading, such as GA 200, folio 919r

the canon. In this case the canon is most likely correct instead of the incipit, since it is possible that the reference here to “the Holy of Holies” may be referring to Mary, the mother of Jesus. Her entrance at the temple is commemorated on this day in the Menologion.³⁵¹

d. BIBLICAL TEXT IN THE LECTIONARY

For the most part the biblical text that is quoted in the marginal lections correspond with the text in the Gospel passage as it reads in GA 655. In Chapter 2 it was shown that certain incipit readings were carried over to the biblical text.³⁵² Apart from this phenomenon, the marginal notations also interact with the biblical text in other ways.

Sometimes a different Gospel or text is quoted as part of the incipit. On folio 310r the marginal notation gives an incipit that contains a combination of different phrases taken from various verses (Image 4.7). Here, the first quote is likely from Mat. 27:1, with slight variation, and then from Mat. 12:14, after which follows the text for the lection from John 19:

τῷ και(ρῷ) ἐκ(είνῳ) συμβού(λιον) ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰ(ησοῦ) ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν καὶ παρεγίνοντο πρὸς Πιλᾶτον λέγοντες ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν.

At that time, the rulers and the elders conspired against Jesus to kill him and went to Pilate, saying: “Away, away [with Him],³⁵³ Crucify him.”

³⁵¹ Orthodox Church of America, “Volume II - Worship - the Church Year - Entrance of the Theotokos to the Temple,” Oca.org (The Orthodox Church in America, 2025), <https://www.oca.org/orthodoxy/the-orthodox-faith/worship/the-church-year/entrance-of-the-theotokos-to-the-temple>.

³⁵² See Chapter 2, section 5.d

³⁵³ Implied pronoun

The phrase οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ is almost exactly a match for Mat. 27:1, which only has τοῦ λαοῦ as an added description of the elders. The phrase that follows after this, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν, corresponds to the end of Mat. 12:14. The lectionary reading's pericope begins at John 19:6, which creates the expectation that the incipit might introduce this verse. Instead, it quotes a few words from verse 15 with their calls: ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν.

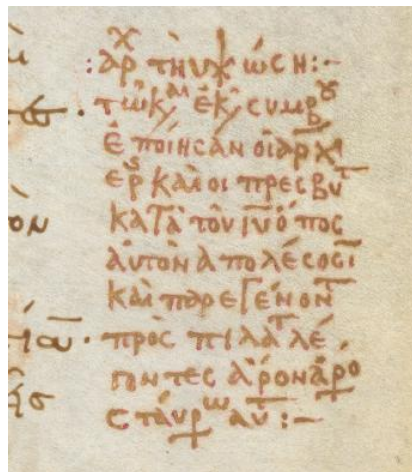

IMAGE 4.7 GA 655, folio 310r, lectionary notation with an incipit quoting Matthew and John

e. MONASTIC SETTING

If GA 655 had been used in a monastic setting, one might expect the lectionary to also include readings apart from the Divine Liturgy and Matins services on Sundays.³⁵⁴ The lectionary does indeed include occasional Vespers, morning hours, and readings for the Royal Hours of Good Friday. These extra services with their respective lectionary readings support the premise that GA 655 was used in a monastic setting. A reading for the investiture of a monk is also found on folio 55r (S2W7D7). Moreover, saints with ties to monastic life are also commemorated. Father Anthony the Great, known as the father of monasticism, is commemorated on the sixth of December.³⁵⁵ On the

³⁵⁴ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," pp.188-189.

³⁵⁵ Marginal lectionary notation, folio 184v. Not listed in the Menologion Tables, folio 14v.

3rd of August St Dalmatius of Constantinople, a devout ascetic monk and abbot (ἀρχιμανδρίτης) of the Dalmatian Monastery, is commemorated as “our father” (πατρός ἡμῶν) and is the only entry in the lectionary with this title.³⁵⁶ Other monks and saints that likewise lived an ascetic lifestyle are also included. These include Simeon Stylite; Alypius the Stylite of Adrianopolis; Zosimas the hermit; John Calabites the hut dweller of Constantinople.

f. SYNAXARION

i. *NUMBERING INCONSISTENCIES*

The Saturday and Sunday readings are numbered differently in GA 655 from the traditional lection numbers. This can be observed from the readings in Matthew following All Saints Sunday. GA 655 numbers the first pair directly after All Saints’ day as the first readings, rather than the second as one might expect (folia 42r, 44r, etc.) and from there the numbering has shifted.

ii. *MARKAN MARGINAL NOTATIONS*

For the fourth section reading Mark for Lent, GA 655 does not contain or reference the customary Old Testament weekday readings. Only the Saturday and Sunday readings are provided. Additionally, Mark’s marginal lectionary notations have two unclear readings. The first, on folio 152v, is titled as a Gospel reading of the passion (εὐαγγέλιον β̄ τ(οῦ) πάθ(ους) τῆς ἡμέρας), however the pericope beginning at Mark 14:32 is not customary for this day. The passion readings from Mark are traditionally selected from chapter 15. Plus, there is another reading from John 18 marked for this

³⁵⁶ Folio 20r

service. It is possible that this lectionary notation may have been intended for a different service or possibly given an alternative text for the liturgist to choose.

iii. MARK 16:9-20

The Synaxarion includes a Lectionary lesson for a Matins service in which the longer ending of Mark's Gospel is read. It starts at Mark 16:9 and ends at verse 20. This lection is recorded both in the Synaxarion Table (folio 4r) and in a marginal notation (folio 159r). In the inner margin of the table this lection is marked for a Matins service with a brief note: τ^ς ορ^θ. Later, in the table for Resurrection readings (folio 10v) it appears as the third reading. Here the service is not specified. In the lectionary notation found in the margin of the Gospel it identifies the reading date and service as: ἀναστὰς γ̅ τοῦ ὁρθ(ου). This inclusion indicates that the longer ending of Mark was read in the liturgical setting and faith community in which GA 655 functioned.

iv. FASTING

The pre-Lenten period introduces the practising believer to changes in diet. Traditionally, two weekdays are observed to fast, usually Wednesdays and Fridays. However, the week after the Pharisee and Tax-collector Sunday does not require a fast, leading to a pre-Lent feast. Fasting is re-introduced on the following Sunday, known as Meatfare Sunday. This is the final day for eating meat before the start of Lent. This Sunday is followed by a week wherein dairy; wine and olive oil may be consumed before Lent. This week is known as Cheesefare week.

GA 655's tables and marginal lectionary has readings and indications for these fasting days. Shrove Sunday is included as one of the special feast days before Lent (folio 95r). In Eastern Christianity this day is also called Forgiveness Sunday, which along with the judgement are the themes for contemplation, and as such GA 655's reading

from Mat. 25:31-46 is fitting. This Sunday is followed by Cheesefare Saturday and Sunday; which, like Shrove Tuesday, prepares participants for a time of fasting. The Gospel readings are from Mat. 6.³⁵⁷

v. *MID-PENTECOST*

Mid-Pentecost, μεσοπεντηκοστή, celebrates the midpoint between the Feasts of Pascha (Easter) and Pentecost. Specifically, it falls on the 25th day after Pascha. This Friday reading might be for the Vespers service, since there is no Matins Gospel during this feast. Mid-Pentecost has historically been the Altar Feast of the Hagia Sophia in Constantinople and was observed there until Friday, 11 May 903.³⁵⁸ In GA 655 this feast is consistently identified with an abbreviated form: μετὰ τὴν μεσο ᾱ (after mid-pentecost).

g. MENOLOGION

i. *CONSTANTINOPLE*

References to Constantinople and its religious life appear frequently in the lectionary, especially in the tables of the Menologion. This is a product of the church's liturgy and services being inspired by the Rite of Constantinople which had a broad influence on the church during the Byzantine era.³⁵⁹ The Menologion of GA 655 exhibits many references to Patriarchs and other Saints connected to the city; as well as its Emperors; an ecumenical synod; liturgical events; and earthquakes that occurred in Constantinople.

³⁵⁷ folia 42v and 43v

³⁵⁸ I.M. Foundoulis, *Λογική λατρεία* (Thessaloniki: Patriarchal Institute of Patristic Studies, 1971). p.108

³⁵⁹ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," p.192

The Patriarchs who are commemorated in this lectionary are not given the title of Archbishops (ἀρχιεπισκόπου). Only one is called a bishop (ἐπισκόπου), Saint Sophronius bishop of Cyprus (τοῦ ὁσίου Σωφρονίου ἐπισκόπου Κύπρου).³⁶⁰ They are called Saint (ἁγίου) and/or Patriarch (πατριάρχου). John Chrysostom, who was Archbishop of Constantinople (between 397-403),³⁶¹ enjoys prominence in this manuscript. The exegetical scholia have excerpts from his work and the lectionary commemorates his memory with several feast days.³⁶² The list of Patriarchs is fairly extensive and includes St. John the Faster; St. Gregory I the Theologian; St Cyriacus of Constantinople; St Paul the Confessor; St Maximian; Photius I Patriarch of Constantinople. On the matter of titles, it is interesting to note that since the Council of Chalcedon in 451, when the status of Constantinople was elevated, the leader of the church there was titled Patriarch. And this can also be noted in GA 655 giving St. John the Faster the epithet of Patriarch while not extending the same to the earlier Archbishop, Gregory the Theologian. The same shift in titles has also been observed in other lectionaries, such as L299.³⁶³

The notaries of Constantinople, Marcian and Martyrius, are commemorated along with many others who are connected with the city, which includes among others: Romanus, Daniel the Stylite; and John Calabytes the hut dweller of Constantinople. The Byzantine emperor, Constantine, and his mother, Helen, is commemorated on the 13th of November in GA 655, with a reading from John 10:1-9 (f285r). In the traditional lectionary they are commemorated on 21 May.

ii. *ECUMENICAL SYNODS*

³⁶⁰ Folio 14v; 8 December

³⁶¹ David Hugh Farmer, *The Oxford Dictionary of Saints* (Oxford: Oxford University Press, 2011). pp.236-237

³⁶² 13 November: Commemoration; 17 January: Translation of his relics

³⁶³ Myshrall, "An Introduction to Lectionary 299," pp.195-196

Three Ecumenical Synods are commemorated in GA 655's Menologion. The Fourth Synod, Council of Chalcedon (451), is remembered on 16 July in GA 655's liturgical calendar. This Council's inclusion in liturgical celebration may have been partly motivated by the attention Constantinople enjoyed at its meeting. The Seventh Synod, known as the Second Council of Nicea (787), is to be commemorated on the Sunday on or after the eleventh of October.³⁶⁴ When considering the Ecumenical Councils, the eastern Orthodox church differs from the Catholic western church. Although both accept the first seven Ecumenical Synods, they split thereafter. GA 655 does not contain any feast days for any Councils after the seventh.

iii. EARTHQUAKES

There are eight earthquakes that are remembered in the Menologion of the Orthodox church (Table 4.2).³⁶⁵

Table 4.2 Earthquakes commemorated in the Menologion of Orthodoxy

Year	Date	Location	Patriarch or Emperor
447	25 Sep	Constantinople	Theodosius II
448	26 Jan	Constantinople	Theodosius II
524	7 Oct	Wide-spread	Justinian I
542	16 Aug	Constantinople	Justinian I
557	14 Dec	Constantinople	Justinian I
740	26 Oct	Wide-spread	Maurice
790	17 March	[unknown]	Constantine
870	9 Jan	Constantinople	Basil I

³⁶⁴ folio 40r; οκτωβριω μηνι ια

³⁶⁵ J. Ramfos, "Σεισμοί στα συναξάρια της Εκκλησίας," *Ekklesiastiki Paremvasi*, translated by John Sanidopoulos, September 1999, <https://www.johnsanidopoulos.com/2014/09/earthquakes-in-synaxarion-of-orthodox.html>.

All of these occurred and were included into the lectionary before the estimated dating of GA 655 to the 10th century. Within the Lectionary of GA 655 there are four earthquakes with lectionary readings. The most important earthquake was the one of 447 which struck in Constantinople. As no surprise it is included in GA 655's Menologion for the 25th of September.³⁶⁶ The earthquake of 790 is also remembered in GA 655 with a reading on the 17th of March, the anniversary date of this quake.³⁶⁷ A fitting Gospel reading for this service is marked as Mat. 8:23-27, where Jesus calms the storm.

The third lectionary entry for an earthquake was not straightforward in terms of identifying it as one of the eight. It is found on folio 74v.³⁶⁸ This lection coincides with the “Monday of the Holy Spirit” during Pentecost. There is a brief marginal note marked with a star under the lectionary notation providing some context, reading: “in Blachernae” (ἐν Βλαχέρναις; Image 4.8). Blachernae was a suburb in the northwestern part of Constantinople. Upon further investigation I found that GA 028, GA 0211, GA 045 and GA 200 do not include this earthquake in their respective lectionary notations.³⁶⁹ But GA 461 does have this lectionary notation at Mat. 18:10 (folio 114r) as it is, with the addition of και.³⁷⁰ Unlike GA 655, it does not provide the extra note about Blachernae though.

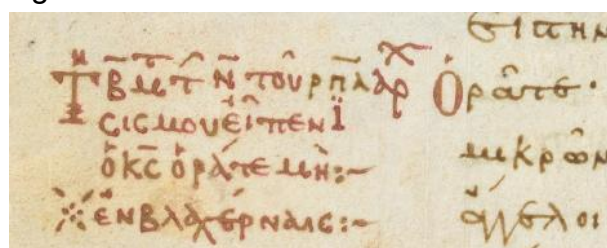

IMAGE 4.8 GA 655, folio 74v, lectionary notation with a note “ἐν Βλαχέρναις”

³⁶⁶ Folio 193v

³⁶⁷ Folio 48v μηνι μαρτιου ιζ και εις τον σεισμου

³⁶⁸ Mat. 18:10-14 is the text designated to be read.

³⁶⁹ GA 028: f38r; GA 0211: 43r; GA 045: f96; GA 200: f34r

³⁷⁰ τη β̄ ματθαιου την ν̄ και του σεισμου.

The marginal note does provide the detail to identify the earthquake that it meant to be commemorated on this day. In the manuscript Vat.Gr. 1613, the *Menologion of Basil II*, there is a painting on folio 142 of a liturgical procession in remembrance of the earthquake that happened on 26 October 740.³⁷¹ This painting shows the end of the procession as it reaches the church of Theotokos Blachernae. This manuscript is dated to the second half of the tenth century. At the top of the folio there is a decorative asterisk and the heading: τη αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου σεισμοῦ (“on this day, the commemoration of the great earthquake”).

In GA 655’s lectionary there is no clear distinction between the proceedings for the Pentecost service and earthquake remembrance. But evidence does suggest that initially there were two different processions on the day. The *Typikon* describes one procession for Pentecost itself and then one to commemorate the earthquake. The latter procession began at the Great Church, Hagia Sophia, and ended at the Church of Theotokos Blachernae.³⁷² I would argue that, given the marginal note, historical practice and record, the earthquake that is commemorated with this lectionary reading is this earthquake of 740.

One lectionary reading that commemorates an earthquake cannot be positively linked to one of the eight as it does not contain any date or other identifying information in its marginal lectionary notation. On folio 45v there is a lection for an earthquake to be read in Divine Liturgy.³⁷³ The Gospel reading is marked at Mat. 7:7. The intended end

³⁷¹ Vatican Digital Library, “DigiVatLib: Manuscript - Vat.gr.1613,” Vatlib.it (Vatican Digital Library, 2025), https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1613.

³⁷² Vicky Manolopoulou, “Processions in Byzantine Constantinople: The Evidence from the Dresden A104,” *Culture & History Digital Journal* 11, no. 2 (November 2022): e015: 1-12, doi: <https://doi.org/10.3989/chdj.2022.015>. p. 4-8

³⁷³ εἰς τὸν σεισμόν εἰς τὴν λειτο(υ)ργίαν

could possibly be the end of the thought at verse 8, with this pericope encouraging believers to ask, seek, and knock.

7. CONCLUSIONS

GA 655 was not produced merely as a display book but as a working text, evidenced in its robust lectionary which supports its use in a liturgical setting. The lectionary consists of two parts, the Synaxarion and the Menologion. It is presented in its complete form as a unit in the opening section of the manuscript in tables that provide the liturgist with all of the information needed. The lectionary tables have some space open in the Menologion should there be a new lectionary reading to include on a day that has not been assigned a reading when the manuscript was produced. To ease navigation and referencing lectionary notations were added in the margin of the Gospels' text. These are somewhat incomplete in comparison with the tables, since the lectionary notations were only partially transferred from the tables to the Gospels. It is possible that these were to still be added as needed. And that the tables remained the main source of reference for the liturgist when preparing for a service. However, some of the marginal notations are not from the tables, creating the impression that they originated from another source. This makes the interplay between the tables and the marginal notations more dynamic and complicated.

The lectionary does provide similar readings of the biblical text when quoted for incipits for example, though there are also some of these quotations that display slight variation from the Gospel's text. These differences include spelling, omission of words, and combining different texts into one unit.

Highlights on Constantinople through its Patriarchs, Saints and historical events is noticeable. This includes having a small marginal detail of a destination in a part of

Constantinople to which a commemoration procession would move. It also has allusions to monastic life, celebrating monastic figures and lifestyle. All of the Saints and historical events of the lectionary do not include anything past the first millennium or post-schism. This would indicate that the lectionary had been drawn up before such a time. And since then, it remained unaltered by the community where it served as a liturgical book. This is another indication that it was likely kept and used in an Eastern Orthodox monastic setting.

5. RESEARCH CONCLUSIONS

1. SUMMARY OF KEY FINDINGS

GA 655 has been shown to be a good representative of a Byzantine Gospel book dating from the tenth century. Its contents are not only typical for this book genre, but they are designed to make it a practical book to be used in the contexts of reading, study and worship.

a. THE MANUSCRIPT

Written on parchment, the manuscript includes the primary features expected from a Gospel book: the books of the four Gospels are accompanied by several exegetical scholia, a full lectionary, as well as the finer textual devices like the Eusebian canon numbers and tables which are used for navigating the text before the advent of chapter and verse numbers.

b. THE TEXT OF THE GOSPELS

The text of the Gospels is characteristic of the Majority text. It only deviates from this in a few ways: the spelling of many proper and place names depart from the Byzantine text and it contains some variant readings that align with those also adopted by modern editions such as the NA²⁸. Other devices like critical signs also feature at some passages of interest, such as the *pericope adulterae*, acting as lectionary indicators rather than just merely marking doubt of authenticity. Its textual variants, scribal errors, and orthographic differences from the Majority Text are however not sufficient to warrant a different categorisation.

The most significant discovery in its text of the Gospels found that some of the marginal lectionary notations influenced the main body of text by inserting a direct

subject or object corresponding to the incipit, and by so doing aiding the liturgist with the reading of the text. These additions demonstrate the role which a manuscript such as GA 655 (its exemplar or another ancestor) played in worship and liturgy.

c. MARGINAL SCHOLIA

As a manuscript with marginal scholia, GA 655 contains some commonly found scholia along with some rarer scholia – some of which remain unidentified. The relationship described by Parpulov with GA 028 has also been explored and it was found that all of the scholia in GA 028 are present in GA 655, although GA 655 still has others that are not in GA 028. Another manuscript, GA 200, shares a significant portion of its scholia with GA 655 which includes some of the unidentified scholia such as three of the Markan scholia. GA 655 has a collection of scholia showing an interest in familial relationships and drawing attention to how people are related. It is also a witness of some fragmentary scholia only present in a few other manuscripts, like the scholia of Clement's *Hypotyposes*. Some other significant scholia explore textual variants and background information on coins.

d. LECTIONARY

The lectionary of GA 655 provides a full year of the Byzantine church year in its synaxarion and menologion. The tables and marginal notations assist the liturgist in the reading of the day's lesson. Of interest in the various inclusions of the lectionary is its highlights of Constantinople, monastic themes, and how the biblical text quoted was adapted to facilitate the reading. Space in some months of the menologion may indicate that more could be added into the lectionary table with time.

2. LIMITATIONS OF THIS STUDY

This study has had several limitations. While the physical manuscript could not be accessed in person, the challenge of distance was bridged as far as possible through digital technology: images of the manuscript (microfilm and newly created full-colour imaging), transcription and other software, and online databases among others made much of this research possible.

The scope of this research has not given space to offer even more in-depth exploration of manuscript relationships between GA 655 and GA 028 for example, especially with regards to their biblical text.

3. RECOMMENDATIONS FOR FUTURE RESEARCH

Future research can explore GA 655's relationship with other manuscripts in more detail. The close relationship between GA 655 and GA 028 in terms of their shared textual features and marginal scholia deserves more study which might also provide information regarding a shared ancestor or exemplar. The relationship and shared contents of GA 655 with other manuscripts of interest (like GA 200) can also lead to more information regarding the marginal scholia which remain unidentified for example. Such a study might yield some results with time as more of these unknown scholia are identified and published.

APPENDIX A: TRANSCRIPTIONS OF THE FOUR GOSPELS IN GA

655

The following transcriptions of the Gospels in GA 655 were prepared for this research and are also available online (<http://purl.org/itsee/oberholzer>).

1. MATTHEW

Folio 32r

Inscriptio: ευαγγελιον κατα ματθαιον

1: βιβλος γενεσεως ιϰ χϣ υιου δαδ υιου
αβρααμ αβρααμ εγεννησε τον ι
σαακ ισαακ δε εγεννησε τον ια
κωβ ιακωβ δε εγεννησε τον ιου
δαν και τους αδελφους αυτου ιου
δας δε εγεννησε τον φαρες και τον
ζαρα εκ της θαμαρ φαρες δε
εγεννησε τον εσρωμ εσρωμ δε
εγεννησε τον αραμ αραμ δε εγεν
νησε τον αμιναδαβ αμιναδαβ δε
εγεννησε τον ναασσων ναασσων δε
εγεννησε τον σαλμων σαλμων δε
εγεννησε τον βοοζ εκ της ραχαβ
βοοζ δε εγεννησε τον ωβηδ εκ της
ρουθ ωβηδ δε εγεννησε τον ιεσ
σαι ιεσσαι δε εγεννησε τον δαδ
τον βασιλεα δαδ δε ο βασιλευς

Folio 32v

εγεννησεν τον σολομωνα εκ της του
ουριου σολομων δε εγεννησε
τον ροβοαμ ροβοαμ δε εγεννησε
τον αβια αβια δε εγεννησε τον
ασα ασα δε εγεννησε τον ιω
σαφατ ιωσαφατ δε εγεννησε
τον ιωραμ ιωραμ δε εγεννησε
τον οζιαν οζιας δε εγεννησε τον
ιωαθαμ ιωαθαμ δε εγεννησε
τον {αζαζ /C: αχαζ} αχαζ δε εγεννησε

τον εζεκιαν εζεκιας δε εγεννησε
τον μανασση μανασσης δε
εγεννησε τον αμων αμων δε
εγεννησε τον ιωσιαν ιωσιας δε
εγεννησε τον ιεχονιαν και τους α
δελφους αυτου επι της μετοικησιας
βαβυλωνος μετα δε την μετοι
κεσιαν βαβυλωνος ιεχονιας
εγεννησεν τον σαλαθιηλ σαλα
θιηλ δε εγεννησε τον ζοροβαβελ
ζοροβαβελ δε εγεννησε τον αβιουδ
αβιουδ δε εγεννησε τον ελιακιμ
ελιακιμ δε εγεννησε τον αζωρ

Folio 33r

αζωρ δε εγεννησε τον σαδωκ σα
δωκ δε εγεννησε τον αχιμ αχιμ
δε εγεννησε τον ελιουδ ελιουδ δε
εγεννησε τον ελεαζαρ ελεαζαρ δε
εγεννησε τον ματθαν ματθαν δε
εγεννησε τον ιακωβ ιακωβ δε
εγεννησε τον ιωσηφ τον ανδρα μαρι
ας εξ ης εγεννηθη ις ο λεγομενος
 $\overline{\chi\varsigma}$ πασαι ουν εγενεαι απο αβρα
αμ εως $\overline{\delta\alpha\delta}$ γενεαι δεκατεσσα
ρες και απο $\overline{\delta\alpha\delta}$ εως της μετοι
κεσιας βαβυλωνος γενεαι δεκατεσ
σαρες και απο της μετοικεσιας βα
βυλωνος εως του $\overline{\chi\upsilon}$ γενεαι δε
κατεσσαρες του δε $\overline{\iota\upsilon}$ $\overline{\chi\upsilon}$ η
γεννησις ουτως ην μνηστευθη
σης γαρ της $\overline{\mu\rho\varsigma}$ αυτου μαριας τω
ιωσηφ πριν η συνελθειν αυτους
ευρεθη εν γαστρι εχουσα εκ $\overline{\pi\nu\varsigma}$
αγιου ιωσηφ δε ο ανηρ αυτης
δικαιος ων και μη θελων αυτην
παραδειγματισαι εβουληθη
λαθρα απολυσαι αυτην

Folio 33v

ταυτα δε αυτου ενθυμηθεντος ι
δου αγγελος $\overline{\kappa\upsilon}$ κατ οναρ εφανη αυ

τω λεγων ιωσηφ υιος δαδ μη
οβηθης παραλαβειν μαριαμ την
γυναικα σου το γαρ εν αυτη γεννη
θεν εκ πνς εστιν αγιου τεξεται
δε υν και καλεσεις το ονομα αυτου ιν
αυτος γαρ σωσει τον λαον αυτου
απο των αμαρτιων αυτων
τουτο δε ολον γεγονεν ινα πληρωθη
το ρηθεν υπο του κυ δια του προ
φητου λεγοντος ιδου η παρ
θενος εν γαστρι εξει και τεξεται υν
και καλεσουσιν το ονομα αυτου εμ
μανουηλ ο εστιν μεθερμηνευο
μενον μεθ ημων ο θς
διεγερθεις δε ο ιωσηφ απο του υπνου
εποιησεν ως προσεταξεν αυτω ο
αγγελος κυ και παρελαβεν την
γυναικα αυτου και ουκ εγινωσκεν
αυτην εως ου ετεκεν τον υν αυ
της τον πρωτοτοκον και εκα
λεσεν το ονομα αυτου ιν

Folio 34r

2: του δε ιν γεννηθεντος εν βηθλεεμ
της ιουδαιας εν ημεραις ηρω
δου του βασιλεως ιδου μαγοι
απο ανατολων παρεγενοντο εις
{ιεροσολυμα /C: λημ} λεγοντες που εστιν
ο τεχθεις βασιλευς των ιουδαιων
ιδομεν γαρ αυτου τον αστερα εν
τη ανατολη και ηλθομεν προσ
κυνησαι αυτω ακουσας δε η
ρωδης ο βασιλευς εταραχθη και
πασα ιεροσολυμα μετ αυτου
και συναγαγων παντας τους αρχιε
ρεις και γραμματεις του λαου ε
πυνθανετο παρ αυτων που ο χς
γεννεται οι δε ειπον αυτω
εμ βηθλεεμ της ιουδαιας ουτως
γαρ γεγραπται δια του προφητου
αι συ βηθλεεμ γη ιουδα ουδαμως
ελαχιστη ει εν τοις ηγεμοσιν ιουδα

εκ σου γαρ εξελευσετα ηγουμενος
οστις ποιμανει τον λαον μου τον ιηλ
τοτε ηρωδης λαθρα καλεσας τους
μαγους ηκριβωσεν παρ αυτων τον

Folio 34v

χρονον του φαινομενου αστερος
και πεμψας αυτους εις βηθλεεμ
ειπεν πορευθεντες ακριβως ε
ξετασατε περι του παιδιου επαν
δε ευρητε απαγγειλατε μοι οπως
καγω ελθων προσκυνησω αυτω
οι δε ακουσαντες του βασιλεως επο
ρευθησαν και ιδου ο αστηρ ον ιδον
εν τη ανατολη προηγεν αυτους
εως ελθων εστη επανω ου ην το
παιδιον ιδοντες δε τον αστερα
εχαρησαν χαραν μεγαλην σφοδρα
και ελθοντες εις την οικιαν ιδον
το παιδιον μετα μαριας της μρς
αυτου και πεσοντες προσεκυνησαν
αυτω και ανοιξαντες τους θησαυ
ρους αυτων προσηνεγκαν αυτω δω
ρα χρυσον και λιβανον και σμυρ
ναν και χρηματισθεντες κατ ο
ναρ μη ανακαμψαι προς ηρωδην
δι αλλης οδου ανεχωρησαν εις την
χωραν αυτων
αναχωρησαντων δε αυτων ιδου

Folio 35r

αγγελος κ̅υ φαινεται κατ οναρ τω
ιωσηφ λεγων εγερθεις παρα
λαβε το παιδιον και την μ̅ρα αυτου
και φευγε εις αιγυπτον και ισθι εκει
εως αν ειπω σοι μελλει γαρ ηρω
δης ζητειν το παιδιον του απο
λεσαι αυτο ο δε εγερθεις πα
ρελαβεν το παιδιον και την μ̅ρα
αυτου νυκτος και ανεχωρησεν εις
αιγυπτον και ην εκει εως της τε
λευτης ηρωδου ινα πληροθη

το ρηθεν υπο του $\overline{\kappa\upsilon}$ δια του προφητου
λεγοντος εξ αιγυπτου εκαλεσα τον
 $\overline{\upsilon\acute{\nu}}$ μου τοτε ηρωδης ιδων
οτι ενεπειχθη υπο των μαγων
εθυμωθη λιαν και αποστειλας
ανειλεν παντας τους παιδας
τους εν βηθλεεμ και εν πασιν
τοις οριοις αυτης απο διετους και
κατωτερω κατα τον χρονον ον
ηκριβωσεν παρα των μαγων
τοτε επληρωθη το ρηθεν υπο ιε
ρεμιου του προφητου λεγοντος

Folio 35v

ωνη εν ραμα ηκουσθη θρηνος και
κλαυθμος και οδυρμος πολυς
ραχηλ κλαιουσα τα τεκνα αυτης
και ουκ ηθελεν παρακληθηναι οτι
ουκ εισιν τελευτησαντος δε του
ηρωδου ιδου αγγελος $\overline{\kappa\upsilon}$ κατ οναρ φαι
νεται τω ιωσηφ εν αιγυπτω λεγων
εγερθεις παραλαβε το παιδιον και
την $\overline{\mu\rho\alpha}$ αυτου και πορευου εις γην
 $\overline{\iota\eta\lambda}$ τεθνηκασι γαρ οι ζητουντες
την ψυχην του παιδιου
ο δε εγερθεις παρελαβε το παιδιον
και την $\overline{\mu\rho\alpha}$ αυτου και ηλθεν εις γην
 $\overline{\iota\eta\lambda}$ ακουσας δε οτι αρχελαος βα
σιλευει επι της ιουδαιας αντι ηρωδου
του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτου εφοβηθη εκει απελθειν
χρηματισθεις δε κατ οναρ ανεχωρησεν
εις τα μερη της γαλιλαιας και ελ
θων κατωκησεν εις πολιν λεγομενην
ναζαρεθ οπως πληρωθη το
ρηθεν δια των προφητων οτι ναζω
ραιος κληθησεται
3: εν δε ταις ημεραις εκειναις παραγι

Folio 36r

νεται ιωαννης ο βαπτιστης κηρυσσων
εν τη ερημω της ιουδαιας και λε
γων μετανοειτε ηγγικεν γαρ η

βασιλεια των των ουρανων
ουτος γαρ εστιν ο ρηθεις υπο ησαιου
του προφητου λεγοντος
φωνη βοωντος εν τη ερημω ετοι
μασατε την οδον του $\overline{\kappa\upsilon}$ ευθειας
ποιειτε τας τριβους αυτου
αυτος δε ο ιωαννης ειχε το ενδυμα
αυτου απο τριχων καμηλου και
ζωνην δερματινην περι την ο
σφυν αυτου η δε τροφη αυτου ην
ακριδες και μελι αγριον
τοτε εξεπορευετο προς αυτον ιεροσο
λυμα και πασα η ιουδαια και
πασα η περιχωρος του ιορδανου
και εβαπτιζοντο εν τω ιορδανη πο
ταμω υπ αυτου εξομολογουμενοι
τας αμαρτίας αυτων
ιδων δε πολλους των φαρισαιων και
σαδδουκαιων ερχομενους επι το βα
πτισμα αυτου ειπεν αυτοις

Folio 36v

εννηματα εχιδνων τις υπεδειξεν
υμιν φυγειν απο της μελλουσης ορ
γης ποιησατε ουν καρπον αξιον
της μετανοιας και μη δοξητε λεγειν
εν εαυτοις $\overline{\pi\rho\alpha}$ εχομεν τον αβρααμ
λεγω γαρ υμιν οτι δυναται ο $\overline{\theta\varsigma}$ εκ των
λιθων τουτων εγειραι τεκνα τω
αβρααμ ηδη δε και η αξινη
προς την ριζαν των δενδρων κειται
παν ουν δενδρον μη ποιουν καρπον
καλον εκκοπτεται και εις πυρ βαλλεται
εγω μεν βαπτιζω υμας εν υδατι εις
μετανοian ο δε οπισω μου ερχο
μενος ειςχυροτερος μου εστιν ου
ουκ ειμι ικανος τα υποδηματα βα
στασαι αυτος υμας βαπτισει εν $\overline{\pi\nu\iota}$
αγιω και πυρι
ου το πτυον εν τη χειρι αυτου και δια
καθαριει την αλωνα αυτου και συ
ναξει τον μεν σιτον αυτου εις την
αποθηκην το δε αχυρον κατα

καυσει πυρι ασβεστω
τοτε παραγινεται ο ις απο της

Folio 37r

γαλιλαιας επι τον ιορδανην προς
τον ιωαννην του βαπτισθηναι
υπ αυτου ο δε ιωαννης διεκωλυ
εν αυτον λεγων εγω χρεian εχω υπο
σου βαπτισθηναι και συ ερχη προς με
αποκριθεις δε ο ις ειπεν προς αυτον
αφες αρτι ουτως γαρ πρεπον εστιν
ημιν πληρωσαι πασαν δικαιοσυ
νην τοτε αφησιν αυτον
και βαπτισθεις ο ις ανεβη ευθυς απο
του υδατος και ιδου ανεωχθη
σαν αυτω οι ουνοι και ιδεν το πνα
του θυ καταβαινον ωσει περιστεραν
και ερχομενον επ αυτον και ιδου
φωνη εκ των ουνων λεγουσα ουτος
εστιν ο υς μου ο αγαπητος εν ω ευ
δοκησα

4: τοτε ο ις ανηχθη εις την ερημον
υπο του πνς πειρασθηναι υπο του
διαβολου και νηστευσας ημε
ρας τεσσαρακοντα και νυκτας
τεσσαρακοντα υστερον επεινασεν

Folio 37v

και προσελθων αυτω ο πειραζων ειπεν
ει υς ει του θυ ειπε ινα οι λιθοι ουτοι
αρτοι γενωνται ο δε αποκριθεις ει
πεν γεγραπται ουκ επ αρτω μονω ζη
σεται ανος αλλ επι παντι ρηματι εκ
πορευομενω δια στοματος θυ
τοτε παραλαμβάνει αυτον ο διαβολος
εις την αγιαν πολιν και ιστησιν αυτον
επι το πτερυγιον του ιερου και λεγει
αυτω ει υς ει του θυ βαλε σεαυτον
κατω γεγραπται γαρ οτι τοις αγγε
λοις αυτου εντελειται περι σου και
επι χειρων αρουσιν σε μηποτε προ
σκοψης προς λιθον τον ποδα σου

εφη αυτω ο ις παλιν γεγραπται
ουκ εκπειρασεις κν τον θν σου
παλιν παραλαμβανει αυτον ο διαβολος
εις ορος υψηλον λιαν και δεικνυσιν
αυτω πασας τας βασιλειας του κοσμου
και την δοξαν αυτων και λεγει αυτω
ταυτα παντα σοι δωσω εαν πε
σων προσκυνησης μοι τοτε λεγει
αυτω ο ις υπαγε οπισω μου σατανα

Folio 38r

γεγραπται γαρ κν τον θν σου προσκυνη
σεις και αυτω μονω λατρευσεις
τοτε αφησιν αυτον ο διαβολος και
ιδου αγγελοι προσηλθον και διηκο
νουν αυτω
ακουσας δε ο ις οτι ιωαννης παρε
δοθη ανεχωρησεν εις την γαλιλαιαν
και καταλιπων την ναζαρεθ ελ
θων κατωκησεν εις καπερναουμ
την παραθαλασσιαν εν οριοις
ζαβουλων και νεφθαλιμ ινα
πληρωθη το ρηθεν δια ησαιου
του προφητου λεγοντος γη ζαβου
λων και γη νεφθαλιμ οδον θαλ
λασσης περαν του ιορδανου γα
λιλαια των εθνων ο λαος ο καθη
μενος εν σκοτει ιδεν φως μεγα
και τοις καθημενοις εν χωρα και
σκια θανατου φως ανετειλεν αυ
τοις
απο τοτε ηρξατο ο ις κηρυσσειν και
λεγειν μετανοειτε ηγγικεν γαρ η
βασιλεια των ουρανων

Folio 38v

περιπατων δε ο ις παρα την θαλασ
σαν της γαλιλαιας ιδεν δυο αδελ
φους σιμωνα τον λεγομενον πε
τρον και ανδρεαν τον αδελφον αυ
του βαλλοντας αμφιβληστρον εις την
θαλασσαν ησαν γαρ αλιεις

και λεγει αυτοις δευτε οπισω μου και
ποιησω υμας αλιεις $\overline{\alpha\lambda\iota\omega\upsilon\varsigma}$ οι δε
ευθεως αφεντες τα δικτυα η
κολουθησαν αυτω και προβας
εκειθεν ιδεν αλλους δυο αδελφους
ιακωβον τον του ζεβεδαιου και
 $\overline{\iota\omega}$ τον αδελφον αυτου εν τω πλοιω
μετα ζεβεδαιου του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτων και
εκαλεσεν αυτους οι δε ευθεως
αφεντες το πλοιον και τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αυ
των ηκολουθεισαν αυτω
και περιηγεν ολην την γαλιλαιαν
ο $\overline{\iota\varsigma}$ διδασκων εν ταις συναγωγαίς
αυτων και κηρυσσων το ευαγγελιον
της βασιλειας και θεραπευων
πασαν νοσον και πασαν μαλακιαν
εν τω λαω και απηλθεν η ακοη

Folio 39r

αυτου εις ολην την συριαν
και προσηνεγκαν αυτω παντας τους
κακως εχοντας ποικιλαις νοσοις
και βασανοις συνεχομενους και δαι
μονιζομενους και σεληνιαζομε
νους και παραλυτικους και εθερα
πευεν αυτους
και ηκολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι
απο της γαλιλαιας και δεκαπο
λεως και ιεροσολυμων και ιου
δαιας και περαν του ιωρδανου
5: ιδων δε τους οχλους ανεβη εις το
ορος και καθισαντος αυτου
προσηλθον αυτω οι μαθηται αυτου
και ανοιξας το στομα αυτου εδι
δασκεν αυτους λεγων
μακαριοι οι πτωχοι τω $\overline{\pi\tau\iota}$ οτι
αυτων εστιν η βασιλεια των $\overline{\sigma\upsilon\lambda\omega\upsilon\varsigma}$
μακαριοι οι πενθουντες οτι αυτοι
παρακληθησονται
μακαριοι οι πραεις οτι αυτοι κλη
ρονομησουσιν την γην
μακαριοι οι πεινωντες και διψωντες

Folio 39v

την δικαιοσυνην οτι αυτοι χορτα
σθησονται
μακαριοι οι ελεημονες οτι αυτοι
ελεηθησονται
μακαριοι οι καθαροι την καρδιαν
οτι αυτοι τον $\overline{\theta\upsilon}$ οφονται
μακαριοι οι ειρηνοποιοι οτι αυτοι
υιοι $\overline{\theta\upsilon}$ κληθησονται
μακαριοι οι δεδιωγμενοι ενεκεν δι
καιουσυνης οτι αυτων εστιν η βασι
λεια των $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\upsilon}$
μακαριοι εστε οταν ονειδισωσιν υ
μας και διωξωσιν και ειπωσι
παν πονηρον ρημα καθ υμων ψευ
δομενοι ενεκεν εμου χαιρετε και
αγαλλιασθε οτι ο μισθος υμων
πολυς εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$
ουτως γαρ εδιωξαν τους προφητας
τους προ υμων
υμεις εστε το αλας της γης εαν δε
το αλας μωρανθη εν τινι αλισθη
σονται εις ουδεν ισχυει ετι ει μη
βληθηναι εξω και καταπατεισθαι

Folio 40r

υπο των $\overline{\alpha\nu\omega\upsilon}$
υμεις εστε το φως του κοσμου ου δυνα
ται πολις κρυβηναι επανω ορους κει
μενη ουδε καιουσι λυχνον και τι
θεασιν αυτον υπο τον μοδιον αλ
λ επι την λυχνιαν και λαμπει
πασιν τοις εν τη οικια ουτως
λαμψατω το φως υμων εμπροσθεν
των ανων οπως ιδωσιν υμων
τα καλα εργα και δοξασωσι τον
 $\overline{\pi\rho\alpha}$ υμων τον εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$
μη νομισητε οτι ηλθον καταλυσαι
τον νομον η τους προφητας ου
κ ηλθον καταλυσαι αλλα πλη
ρωσαι
αμην γαρ λεγω υμιν εως αν παρελ

θη ο οὐνός και η γη ιωτα εν η μια
κεραια ου μη παρελθῃ απο του
νομου εως αν παντα γενηται
ος εαν ουν λυση μιαν των εντολων
τουτων των ελαχιστων και διδα
ξη ουτως τους ανους ελαχιστος
κληθησεται εν τη βασιλεια των οὐνών

Folio 40v

ος δ αν ποιησει και διδαξη ουτος
μεγας κληθησεται εν τη βασιλεια
των οὐνών
λεγω γαρ υμιν οτι εαν μη περισευσῃ
υμων η δικαιοσυνη πλεων των
γραμματεων και φαρισαιων ου μη
εισελθητε εις την βασιλειαν των
οὐνών ηκουσατε οτι ερρηθη
τοις αρχαιοις ου φονευσῃς ος
δ αν φονευση ενοχος εσται τη
κρισει εγω δε λεγω υμιν οτι πας
ο οργιζομενος τω αδελφω αυ
του εικη ενοχος εσται τη κρισει
ος δ αν ειπη τω αδελφω αυτου
ρακα ενοχος εσται τω συνεδριω
ος δ αν ειπη μωρε ενοχος εσται εις
την γεεναν του πυρος εαν
ουν προσφερῃς το δωρον σου επι
το θυσιαστηριον κακει μνησθῃς
οτι ο αδελφος σου εχει τι κατα σου
αφες εκει το δωρον σου εμπροσθεν
του θυσιαστηριου και υπαγε πρω
τον διαλλαγηθι τω αδελφω σου

Folio 41r

και τοτε ελθων προσφερε το δω
ρον σου
ισθι ευνοων τω αντιδικω σου ταχυ
εως οτου η εν τη οδω μετ αυτου
μηποτε σε παραδω ο αντιδικος
τω κριτη και ο κριτης σε παραδω
τω υπηρετη και εις φυλακην βλη
θηση αμην λεγω σοι ου μη εξελ

θης εκειθεν εως αν αποδωσ τον
εσχατον κοδραντην
ηκουσατε οτι ερρηθη ου μοιχευ
σεις εγω δε λεγω υμιν οτι πας ο
βλεπων γυναικα προς το επιθυ
μησαι αυτην ηδη εμοιχευσεν αυτην
εν τη καρδια αυτου ει δε ο ο
φθαλμος σου ο δεξιος σκανδαλι
ζει σε εξελε αυτον και βαλε απο
σου συμφερει γαρ σοι ινα απολη
ται εν των μελων σου και μη ο
λον το σωμα σου βληθη εις γεεναν
και ει η δεξια σου χειρ σκανδαλι
ζει σε εκκοψον αυτην και βαλε
απο σου συμφερει γαρ σοι ινα απο

Folio 41v

ληται εν των μελων σου και μη ο
λον το σωμα σου βληθη εις γεεναν
ερρηθη δε οτι ος αν απολυση την
γυναικα αυτου δοτω αυτη αποστα
σιον εγω δε λεγω υμιν οτι ος αν
απολυση την γυναικα αυτου πα
ρεκτος λογου πορνειας ποιει αυ
την μοιχασθαι και ος εαν απο
λελυμενην γαμηση μοιχεται
ουκ επιορκησεις αποδωσεις δε τω
κ̄ω τους ορκους σου εγω δε λεγω
υμιν μη ομοσαι ολως μητε εν τω
συν̄ω οτι θρονος εστιν του θῡ μη
τε εν τη γη οτι υποποδιον εστι των
ποδων αυτου μητε εις ιεροσολυ
μα οτι πολις εστιν του μεγαλου βα
σιλεως μητε εν τη κεφαλη σου ο
μοσης οτι ου δυνασαι μιαν τριχα
λευκην η μελαιναν ποιησαι
εστω δε ο λογος υμων ναι ναι ου
ου το δε περισσον τουτων εκ του πο
νηρου εστιν ηκουσατε οτι ερρη
θη οφθαλμον αντι οφθαλμου και

Folio 42r

οδοντα αντι οδοντος εγω δε
λεγω υμιν μη αντιστηναι τω πονηρω
αλλ οστις σε ραπισει επι την δεξιαν σου
σιαγωνα στρεψον αυτω και την αλ
λην και τω θελοντι σοι κριθηναι
και τον χιτωνα σου λαβειν αφες αυτω
και το ιματιον και οστις σε αγγαρευση
μιλιον εν υπαγε μετ αυτου δυο
τω αιτουντι σε δίδου και τον θε
λοντα απο σου δανεισασθαι μη
αποστραφης ηκουσατε οτι ερρη
θη αγαπησεις τον πλησιον σου και
μισησεις τον εχθρον σου
εγω δε λεγω υμιν αγαπατε τους εχθρους
υμων ευλογειτε τους καταρωμε
νους υμας καλως ποιειτε τοις μι
σουσιν υμας και προσευχεσθε
υπερ των επηρεαζοντων υμας
και διωκοντων υμας οπως γενησθε
ομοι οι του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων του εν $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$
οτι τον ηλιον αυτου ανατελλει επι πο
νηρους και αγαθους και βρεχει επι
δικαιους και αδικους

Folio 42v

εαν γαρ αγαπησητε τους αγαπωντας
υμας τινα μισθον εχετε ουχι και
οι τελωναι το αυτο ποιουσιν και
εαν ασπασησθε τους φιλους υμων
μονον τι περισσον ποιειτε ουχι
και οι τελωναι ουτως ποιουσιν
εσεσθε ουν υμεις τελειοι ωσπερ ο
 $\overline{\pi\eta\rho}$ υμων ο εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$ τελειος εστιν
6: προσεχετε την ελεημοσυνην υμων
μη ποιειν εμπροσθεν των $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$
προς το θεαθηναι αυτοις ει δε μηγε
μισθον ουκ εχετε παρα τω $\overline{\pi\rho\iota}$ υμων
τω εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$ οταν ουν ποι
ης ελεημοσυνην μη σαλπισης
εμπροσθεν σου ωσπερ οι υποκριται
ποιουσιν εν ταις συναγωγαίς και
εν ταις ρυμαίς οπως δοξασθωσιν

υπο των ἀνῶν ἀμην λέγω ὑμιν
ἀπεχουσι τον μισθον αυτων
σου δε ποιουντος ελεημοσυνην
μη γνωτω η αριστερα σου τι ποιει
η δεξια σου οπως η σου η ελεημο
συνη εν τω κρυπτω και ο πῆρ σου ο

Folio 43r

βλεπων εν τω κρυπτω αυτος αποδω
σει σοι εν τω φανερω και οταν προ
σευχη ουκ εση ωσπερ οι υποκριται
οτι φιλουσιν εν ταις συναγωγαῖς
και εν ταις γωνιαις των πλατειων
εστωτες προσευχεσθαι οπως αν
φανωσιν τοις ἀνῶις ἀμην λέγω
ὑμιν οτι ἀπεχουσι τον μισθον αυτων
συ δε οταν προσευχη εισελθε εις το
ταμειον σου και κλεισας την θυραν
σου προσευξαι τω πῆρι σου τω εν τω
κρυπτω και ο πῆρ σου ο βλεπων εν
τω κρυπτω αποδωσει σοι εν τω φα
νερω
προσευχομενοι δε μη βαττολογη
σητε ωσπερ οι εθνικοι δοκουσι γαρ
οτι εν τη πολυλογια αυτων εισακου
σθησονται μη ουν ομοιωθητε αυτοις
οιδεν γαρ ο πῆρ ὑμων ων χρειαν εχε
τε προ του ὑμας αιτησαι αυτον
ουτως ουν προσευχεσθε υμεις
πῆρ ημων ο εν τοις ὑνῶις αγιασθη
τω το ονομα σου ελθετω η βασιλει

Folio 43v

α σου γενηθητω το θελημα σου
ως εν ὑνῶ και επι της γης τον αρ
τον ημων τον επιουσιον δος ημιν
σημερον και αφες ημιν τα οφει
ληματα ημων ως και ημεις αφι
εμεν τοις οφειλεταις ημων και
μη εισενεγκης ημας εις πειρασμον
αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου
οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυνα

μῖς καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν
ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἁνοίς τὰ παραπτώ-
ματα αὐτῶν ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πῆρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε
τοῖς ἁνοίς τὰ παραπτώματα αὐτῶν
οὐδὲ ὁ πῆρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παρα-
πτώματα ὑμῶν ὅταν δὲ νηστεύετε
μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυ-
θρωποὶ ἀφανίζουσι γὰρ τὰ προ-
σωπὰ αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς
ἁνοίς νηστεύοντες ἀμήν λέγω ὑμῖν
ὅτι ἀπεχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν
σύ δὲ νηστεύων ἀλείψαι σου τὴν κε-
φαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον σου νίψαι

Folio 44r

ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἁνοίς νηστεύων
ἀλλὰ τῷ πρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ
ὁ πῆρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀπο-
δώσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ
μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπι-
τῆς γῆς ὅπου σῆς καὶ βρωσίς ἀφα-
νίζει καὶ ὅπου κλεπταὶ διορυσσοῦσι
καὶ κλεπτουσὶν
θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν
ὁὐνῷ ὅπου οὐτε σῆς οὐτε βρωσίς
ἀφανίζει καὶ ὅπου κλεπταὶ οὐ διο-
ρυσσοῦσιν οὐδὲ κλεπτουσὶν ὅπου
γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ
ἐστὶ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν
ὁ λυχνὸς τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλ-
μὸς ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀ-
πλούς ἢ ὅλον τὸ σῶμα σου φωτι-
νὸν ἐστὶ ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου
πονηρὸς ἢ ὅλον τὸ σῶμα σου σκο-
τεῖνον ἐστὶ εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν
σοὶ σκοτὸς ἐστὶν τὸ σκοτὸς πόσον
οὐδεὶς δύναται δυσεῖς κυριοῖς δοῦ
λεῦειν ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισησεὶ καὶ

Folio 44v

τὸν ἕτερον ἀγαπήσει ἢ ἑνὸς ἀνθεξέται

και του ετερου καταφρονησει ου δυ
νασθε $\overline{\theta\omega}$ δουλευειν και μαμωνα
δια τουτο λεγω υμιν μη μεριμνατε
τη ψυχη {ημων /C: υμων} τι φαγητε και τι πιητε
υχι η ψυχη πλειον εστιν της τροφης
και το σωμα του ενδυματος
εμβλεψατε εις τα πετεινα του $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\upsilon}$ οτι
ου σπερουσιν ουδε θεριζουσιν ουδε
συναγουσιν εις αποθηκας και ο $\overline{\pi\eta\rho}$
υμων ο ουραnios τρεφει αυτα
ουχ υμεις μαλλον διαφερετε αυτων
τις δε εξ υμων μεριμνων δυναται
προσθειναι επι την ηλικιαν αυτου
πηχυν ενα και περι ενδυματος
τι μεριμνατε καταμαθετε τα
κρινα του αγρου πως αυξανει ου
κοπια ουδε νηθει λεγω δε υμιν
οτι ουδε σολομων εν παση τη δο
ξη αυτου περιεβαλετο ως εν του
των ει δε τον χορτον του αγρου
σημερον οντα και αυριον εις κλι
βανον βαλλομενον ο $\overline{\theta\varsigma}$ ουτως

Folio 45r

αμφιενυσιν ου πολλω μαλλον υμας
ολιγοπιστοι μη ουν μεριμνησητε
λεγοντες τι φαγωμεν η τι πιωμεν
η τι περιβαλλωμεθα παντα γαρ ταυ
τα τα εθνη επιζητει οιδεν γαρ ο $\overline{\pi\eta\rho}$
υμων ο ουραnios οτι χρηζετε του
των απαντων ζητειτε δε πρωτον
την βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ και την
δικαιοσυνην αυτου και ταυτα παν
τα προστεθησεται υμιν
μη ουν μεριμνησητε εις την αυριον η
γαρ αυριον μεριμνησειτε αυτης αρ
κετον γαρ τη ημερα η κακια αυτης
7: μη κρινετε ινα μη κριθητε εν ω
γαρ κριματι κρινετε κριθησεσθε
και εν ω μετρω μετρειτε μετριθη
σεται υμιν
τι δαι βλεπεις το καρφος τω εν τω ο

φθαλμω του αδελφου σου την δε
εν τω σω οφθαλμω δοκον ου κατα
νοεις η πως ερεις τω αδελφω
σου αφες εκβαλω το καρφος απο
του οφθαλμου σου και ιδου η δοκος

Folio 45v

εν τω οφθαλμω σου υποκριτα
εκβαλε πρωτον την δοκον εκ του
οφθαλμου σου και τοτε διαβλε
ψεις εκβαλεις το καρφος εκ του
οφθαλμου του αδελφου σου
μη δωτε το αγιον τοις κυσι μηδε
βαλητε τους μαργαριτας υμων
εμπροσθεν των χοιρων μηποτε
καταπατησωσιν αυτους εν τοις πο
σιν αυτων και στραφεντες ρηξωσιν
υμας
αιτειτε και δοθησεται υμιν ζητειτε
και ευρησετε κρουετε και ανοιγησε
ται υμιν πας γαρ ο αιτων λαμβα
νει και ο ζητων ευρισκει και τω
κρουοντι ανοιγησεται
η τις εστιν εξ υμων $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ον εαν αιτη
ση ο υιος αυτου αρτον μη λιθον επι
δωσει αυτω και εαν ιχθυον αιτηση
μη οφιν επιδωσει αυτω ει ουν υμεις
πονηροι οντες οιδατε δοματα
αγαθα διδοναι τοις τεκνοις υμων
ποσω μαλλον ο $\overline{\pi\eta\rho}$ υμων ο εν τοις

Folio 46r

$\overline{\omicron\nu\nu\omicron\iota\varsigma}$ δωσει αγαθα τοις αιτουσιν αυτον
παντα ουν οσα αν θελητε ινα ποιω
σιν υμιν οι $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$ ουτως και υμεις ποι
ετε αυτοις ουτος γαρ εστιν ο νομος
και οι προφηται
εισελθετε δια της στενης πυλης
οτι πλατεια η πυλη και ευρυχωρος
η οδος η απαγουσα εις την απωλει
αν και πολλοι εισιν οι εισερχομενοι
δι αυτης τι στενη η πυλη και τε

θλιμμένη η οδός η απαγούσα εις την
ζωήν και ολίγοι εισιν οι ευρισκόν-
τες αυτήν
προσεχετε δε από των ψευδοπροφητών
οἵτινες ἐρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐν-
δυμασί προβατῶν ἐσωθέν δε εἰσι
λύκοι ἀρπαγές ἀπο τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθαι αὐτοὺς
μητὶ συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν στὰ
φυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα
οὕτω πάν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς
καλοὺς ποιεῖ τὸ δε σαπρὸν δένδρον
καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ οὐ δύναται

Folio 46v

δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς
ποιεῖν οὐδε δένδρον σαπρὸν καρ-
ποὺς καλοὺς ποιεῖν πάν δένδρον
μη ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκοπτε-
ται καὶ εἰς πῦρ βαλλεται ἀρα γέ ἀπο-
τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε
αὐτοὺς
οὐ πάς ὁ λέγων μοι $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\kappa\epsilon}$ εἰσελευσεται
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀλλ
ὁ ποιοῦν τὸ θέλημα τοῦ $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
τοῦ ἐν οὐνοῖς
πολλοὶ ἐρρουσὶν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
 $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\kappa\epsilon}$ οὐ τῷ σω ὀνόματι προεφη-
τεύσαμεν καὶ τῷ σω ὀνόματι δαι-
μονία ἐξεβαλομεν καὶ τῷ σω ὀνό-
ματι δυναμεις πολλὰς ἐποίησαμεν
καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐ
δέποτε ἐγνων ὑμᾶς ἀποχωρεῖτε
ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν
πάς οὐν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τοῦ
τοῦ καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ὁμοιωσάτω αὐ-
τὸν ἀνδρὶ φρονιμῷ ὥστις ὠκοδό-
μησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν

Folio 47r

καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον
οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἀνεμοὶ

και προσεπεσαν τη οικια εκεινη και
ουκ επεσεν τεθεμελιωτο γαρ επι
την πετραν και πας ο ακουων
μου τους λογους τουτους και μη ποι
ων αυτους ομοιωθησεται ανδρι μω
ρω οστις ωκοδομησε την οικιαν
αυτου επι την αμμον και κατεβη
η βροχη και ηλθον οι ποταμοι
και επνευσαν οι ανεμοι και προσε
κοψαν τη οικια εκεινη και επεσεν
και ην η πτωσις αυτης μεγαλη
και εγενετο οτε συνετελεσεν ο ις τους
λογους τουτους εξεπλησσοντο
οι οχλοι επι τη διδαχη αυτου ην
γαρ διδασκων αυτους ως εξουσι
αν εχων και ουχ ως οι γραμματεις
8: καταβαντι δε αυτω απο του ορους η
κολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι
και ιδου λεπρος ελθων προσεκυ
νει αυτω λεγων κε εαν θελης δυ
νασαι με καθαρισαι και εκτεινας

Folio 47v

την χειρα ηψατο αυτου ο ις λεγων
θελω καθαρισθητι και ευθεως
εκαθερισθη αυτου η λεπτρα και λεγει
αυτω ο ις ορα μηδενι ειπης αλ
λα υπαγε σεαυτον δειξον τω ιερει
και προσενεγκε το δωρον ο προ
σεταξεν μωσης εις μαρτυριον αυ
τοις
εισελθοντι δε αυτω εις καπερναουμ
προσηλθεν αυτω εκατονταρχος
παρακαλων αυτον και λεγων κε
ο παις μου βεβληται εν τη οικια παρα
λυτικος δεινως βασανιζομενος
και λεγει αυτω ο ις εγω ελθων θερα
πευσω αυτον και αποκριθεις ο ε
κατονταρχος εφη κε ουκ ειμι ι
κανος ινα μου υπο την στεγην ει
σελθης αλλα μονον ειπε λογω και
ιαθησεται ο παις μου και γαρ εγω
ανος ειμι υπο εξουσιαν εχων υπ ε

μαυτον στρατιωτας και λεγω τουτω
πορευθητι και πορευεται και αλ
λω ερχου και ερχεται και τω δουλω μου

Folio 48r

ποιησον τουτο και ποιει ακουσας
δε ο ις̄ εθαυμασεν και ειπεν τοις
ακολουθουσιν αμην λεγω υμιν
ουδε εν τω ιηλ̄ τοσαυτην πιστιν ηυ
ρον
λεγω δε υμιν οτι πολλοι απο ανατο
λων και δυσμων ηξουσιν και ανα
κληθησονται μετα αβρααμ και ισα
ακ και ιακωβ εν τη βασιλεια των
συνων̄ οι δε υιοι της βασιλειας εκ
βληθησονται εις το σκοτος το εξωτε
ρον εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγ
μος των οδοντων
και ειπεν ο ις̄ τω εκατονταρχη υπαγε
και ως επιστευσας γεννηθητω σοι
και ιαθη ο παις αυτου εν τη ωρα εκεινη
και ελθων ο ις̄ εις την οικιαν πετρου
ειδεν την πενθεραν αυτου βεβλημε
νην και πυρεσσουσαν και ηψατο της
χειρος αυτης και αφηκεν αυτην ο
πυρετος και ηγερθη και διηκονει
αυτω
οψιας δε γενομενης προσηνεγκαν αυτω

Folio 48v

δαιμονιζομενους πολλους και εξεβα
λεν τα πνευματα λογω και παντας
τους κακως εχοντας εθεραπευσεν
οπως πληρωθη το ρηθεν δια ησαιου
του προφητου λεγοντος αυτος τας
ασθενειας ημων ελαβεν και τας νο
σους εβαστασεν ιδων δε ο ις̄ πολ
λους οχλους περι αυτον εκελευσεν
απελθειν εις το περαν
και προσελθων εις γραμματευσ ειπεν
αυτω διδασκαλε ακολουθησω σοι
οπου εαν απερχη και λεγει αυτω

ο ἰς αἱ αλωπεκες φωλεους εχουσιν
και τα πετεινα του οὐνοῦ κατασκηνω
σεις ο δε υς του ανου ουκ εχει που την
κεφαλην κλινη ετερος δε των
μαθητων αυτου ειπεν αυτω κε
επιτρεψον μοι πρωτον απελθειν
και θαψαι τον πατῆρα μου ο δε ἰς ει
πεν αυτω ακολουθει μοι και αφες
τους νεκρους θαψαι τους εαυτων
νεκρους
και εμβαντι αυτω εις το πλοιον ηκο

Folio 49r

λουθησαν αυτω οι μαθηται αυτου
και ιδου σεισμος megas egeneto en τη θα
λασση ωστε το πλοιον καλυπτεσθαι
υπο των κυματων αυτος δε εκα
θευδεν και προσελθοντες οι μα
θηται αυτου ηγειραν αυτον λεγοντες
κε σωσον ημας απολλυμεθα και
λεγει αυτοις τι δειλοι εστε ολιγοπι
στοι τοτε εγερθεις επετιμησεν
τοις ανεμοις και τη θαλασση και
egeneto galhnh megalh oi δε ἀνῶι
εθαυμασαν λεγοντες ποταπος
εστιν ο ἀνὼς ουτος οτι και οι ανεμοι
και η θαλασσα υπακουουσιν αυτω
και ελθοντι αυτω εις το περαν εις την
χωραν των γεργεσηνων υπηνητη
σαν αυτω δυο δαιμονιζομενοι εκ
των μνημειων εξερχομενοι χαλε
ποι λιαν ωστε μη ισχυειν τινα
παρελθειν δια της οδου εκει
νης και ιδου εκραξαν λεγοντες
τι ημιν και σοι τῷ υἱ του θυ ηλθες
ωδε προ καιρου βασανισαι ημας

Folio 49v

ην δε μακραν απ αυτων αγελη χοιρων
πολλων βοσκομενη οι δε δαιμονες
παρεκαλουν αυτον λεγοντες ει εκβαλ
λεις ημας επιτρεψον ημιν απελ

θειν εις την αγελην των χοιρων
και ειπεν αυτοις υπαγετε οι δε εξελ
θοντες απηλθον εις την αγελυν των
χοιρων και ιδου ωρμησεν πασα
η αγελη των χοιρων κατα του κριμνου
εις την θαλασσαν και απεθανον εν
τοις υδασιν οι δε βοσκοντες εφυ
γον και απελθοντες εις την πολιν
απηγγειλαν παντα και τα των δαι
μονιζομενων και ιδου πασα η πο
λις εξηλθεν εις συναντησιν τω ιω και
ιδοντες αυτον παρεκαλεσαν οπως
μεταβη απο των οριων αυτων
9: και εμβας εις πλοιον ο ις διεπερασεν
και ηλθεν εις την ιδιαν πολιν
και ιδου προσεφερον αυτω παραλυτι
κον επι κλινης βεβλημενον και
ιδων ο ις την {πιστην /C: πιστιν} αυτων ειπε
τω παραλυτικω θαρσει τεκνον

Folio 50r

αφεωνται σοι αι αμαρτιαι σου και ιδου
τινες των γραμματεων ειπον εν εαυ
τοις ουτος βλασφημει και ιδων
ο ις τας ενθυμησεις αυτων ειπεν
ινα τι υμεις ενθυμεισθε πονηρα εν
ταις καρδιαις υμων τι γαρ εστιν ευ
κοπωτερον ειπειν αφεωνται σοι αι
αμαρτιαι η ειπειν εγειρε και περιπα
τει ινα δε ειδητε οτι εξουσιαν εχει
ο υς του ανου επι της γης αφιεναι αμαρ
τιας τοτε λεγει τω παραλυτικω
εγερθεις αρων σου την κλινην και υ
παγε εις τον οικον σου και εγερθεις α
πηλθεν εις τον οικον αυτου ιδοντες
δε οι οχλοι εθαυμασαν και εδοξα
σαν τον θν τον δοντα εξουσιαν τοι
αυτην τοις ανοις
και παραγων ο ις εκειθεν ιδεν ανων κα
θημενον επι το τελωνιον ματθαιον
λεγομενον και λεγει αυτω ακολουθει μοι
και αναστας ηκολουθησεν αυτω
και εγενετο αυτου ανακειμενου εν τη οι

κια και ιδου πολλοι τελωναι και αμαρ

Folio 50v

τωλοι ελθοντες συνανεκειντο
τω ιϛ και τοις μαθηταις αυτου
και ιδοντες οι φαρισαιοι ειπον τοις
μαθηταις αυτου δια τι μετα των
τελωνων και αμαρτωλων εσθιει ο
διδασκαλος υμων
ο δε ιϛ ακουσας ειπεν αυτοις ου χρει
αν εχουσιν οι ισχυοντες ιατρου αλ
λ οι κακως εχοντες πορευθεντες
δε μαθεται τι εστιν ελεον θελω
και ου θυσιαν ου γαρ ηλθον καλεσαι
δικαιους αλλα αμαρτωλους εις μετα
νοιαν τοτε προσερχονται αυτω οι
μαθηται ιωαννου λεγοντες δια τι
ημεις και οι φαρισαιοι νηστευομεν
πολλα οι δε μαθηται σου ου νηστευ
ουσιν και ειπεν αυτοις ο ιϛ μη δυ
νανται οι υιοι του νυμφωνος πενθειν
εφ οσον μετ αυτων εστιν ο νυμφιος ελευ
σονται δε ημεραι οταν απαρθη απ αυ
των ο νυμφιος και τοτε νηστευσουσιν
ουδεις δε επιβαλλει επιβλημα ρακους
αγναφου επι ιματιω παλαιω αιρει

Folio 51r

γαρ το πληρωμα αυτου απο του ιματι
ου και χειρον σχισμα γινεται
ουδε βαλλουσιν οινον νεον εις ασκους
παλαιους ει δε μηγε ρηγνυνται οι
ασκοι και ο οινος εκχειται και οι α
σκοι απολουνται αλλα βαλλουσιν
οινον νεον εις ασκους καινους και αμφο
τεροι συντηρουνται
ταυτα αυτου λαλουντος αυτοις ιδου
αρχων {τεις /C: τις} ελθων τω ιϛ προσεκυ
νει αυτω λεγων οτι η θυγατηρ μου
αρτι ετελευτισεν αλλα ελθων επι
θες την χειρα σου επ αυτην και ζει
σεται και εγερθεις ο ιϛ ηκολουθη

σεν αυτω και οι μαθηται αυτου
και ιδου γυνη αιμορροουσα δωδεκα
ετη προσελθουσα οπισθεν ηψατο
του κρασπεδου του ιματιου αυτου
ελεγεν γαρ εν εαυτη εαν μονον αφω
μαι του ιματιου αυτου σωθησομαι
ο δε ις επιστραφεις και ειδων αυτην
ειπεν θαρσει θυγατερ η πιστι σου
σεσωκεν σε και εσωθη η γυνη απο

Folio 51v

της ωρας εκεινης και ελθων ο ις
εις την οικιαν του αρχοντος και ι
δων τους αυλητας και τον οχλον
θορυβουμενον λεγει αυτοις ανα
χωρειτε ου γαρ απεθανεν το κορα
σιον αλλα καθευδει και κατεγε
λουν αυτου οτε δε εξεβληθη ο οχλος
εισελθων εκρατησεν της χειρος αυ
της και ηγερθη το κορασιον και
εξηλθεν η φημη αυτου εις ολην την
γην εκεινην και παραγοντι εκειθεν
τω ιω ηκολουθησαν αυτω δυο τυ
φλοι κραζοντες και λεγοντες ελε
ησον ημας υε δαδ ελθοντι δε
εις την οικιαν προσηλθον αυτω οι τυ
φλοι και λεγει αυτοις ο ις πιστευετε
οτι δυναμε τουτο ποιησαι λεγουσιν
αυτω ναι κε τοτε ηψατο των ο
φθαλμων αυτων λεγων κατα την
πιστιν υμων γενηθητω υμιν και
ανεωχθησαν αυτων οι οφθαλμοι
και ενεβριμησατο αυτοις ο ις λεγων
ορατε μηδεις γινωσκετω οι δε

Folio 52r

εξελθοντες διεφημησαν αυτον
εν ολη τη γη εκεινη αυτων δε εξερ
χομενων ιδου προσηνεγκαν αυτω
ανον κωφον δαιμονιζομενον και
εκβληθεντος του δαιμονιου ελαλησεν
ο κωφος και εθαυμασαν οι οχλοι λε

γοντες ουδεποτε εφανη ουτος εν τω
ιηλ̄ οι δε φαρισαιοι ελεγον εν τω αρ
χοντι των δαιμονιων εκβαλλει τα
δαιμονια και περιηγεν ο ις̄ τας
πολεις πασας και τας κωμας δι
δασκων εν ταις συναγωγαῖς αυτων
και κηρυσσων το ευαγγελιων της βα
σιλειας και θεραπειων πασαν νο
σον και πασαν μαλακιαν εν τω λαω
ιδων δε τους οχλους εσπλαγχνισθη πε
ρι αυτων οτι ησαν εσκυλμενοι και ερ
ριμμενοι ωσει προβατα μη εχοντα ποι
μενα τοτε λεγει τοις μαθηταις αυτου
ο μεν θερισμος πολυς οι δε εργатаι
ολιγοι δεηθηται ουν του κῡ του θε
ρισμου οπως εκβαλη εργатаς εις τον
θερισμον αυτου

Folio 52v

10: και προσκαλεσαμενος τους δωδεκα
μαθητας αυτου εδωκεν αυτοις ε
ξουσιαν κατα πνευματων ακα
θαρτων ωστε εκβαλειν αυτα και θε
ραπευειν πασαν νοσον και πασαν μα
λακιαν των δε δωδεκα απο
στολων τα ονοματα εστιν ταυτα
πρωτος σιμων ο λεγομενος πετρος
και ανδρεας ο αδελφος αυτου
ιακωβος ο του ζεβεδαιου και ιωαν
νης ο αδελφος αυτου
φιλιππος και βαρθολομαιος θω
μας και μαθθαιος ο τελωνης
ιακωβος ο του αλφαιου και λεβ
βαιος ο επικληθεις θαδδαιος
σιμων ο κανανιτης και ιουδας ι
σκαριωτης ο και παραδους αυτον
τουτους τους δωδεκα απεστειλεν ο ις̄
παραγγειλας αυτοις λεγων εις ο
δον εθνων μη απελθητε και
εις πολιν σαμαρειτων μη εισελθητε
πορευεσθαι δε μαλλον προς τα προ
βατα τα απωλωλοτα οικου ιηλ̄

Folio 53r

πορευομενοι δε κηρυσσεται λεγοντες
οτι ηγγικεν η βασιλεια των συνων
ασθενουντας θεραπευετε λεπρους
καθαριζεται δαιμονια εκβαλετε
δωρεαν ελαβετε δωρεαν δοτε
μη κτησησθε χρυσον μηδε αργυρον
μηδε χαλκον εις τας ζωνας υμων
μηδε πτηραν εις οδον μηδε δυο
χιτωνας μηδε υποδηματα
μηδε ραβδους αξιος γαρ ο ερ
γατης της τροφης αυτου εστιν
εις ην δ αν πολλην η κομην εισελ
θητε εξετασατε τις εν αυτη
αξιος εστιν κακει μεινατε εως αν
εξελθητε εισερχομενοι δε εις την
οικιαν ασπασασθε αυτην και εαν
μεν η η οικια αξια εις ελθετω η
ειρηνη υμων επ αυτην εαν δε μη η
αξια η ειρηνη υμων προς υμας επι
στραφητω και ος εαν μη δεξηται
υμας μηδε ακουση τους λογους
υμων εξερχομενοι της οικιας
η της πολεως εκεινης εκτιναξατε

Folio 53v

τον κονιορτον των ποδων υμων α
μην λεγω υμιν ανεκτοτερον εσται γη
σοδομων και γομορων εν ημερα κρι
σεως η τη πολει εκεινη
ιδου εγω αποστελλω υμας ως προβατα
εν μεσω λυκων γινεσθαι ουν φρονι
μοι ως οι οφεις και ακαιραιοι ως αι
περιστεραι
προσεχετε δε απο των ανων παραδω
σουσιν γαρ υμας εις συνεδρια και
εν ταις συναγωγαις αυτων μαστιγω
σουσιν υμας και επι ηγεμονας δε
και βασιλεις αχθησεσθε ενεκεν ε
μου εις μαρτυριον αυτοις και τοις ε
θνεσιν
οταν δε παραδιδωσιν υμας μη με
ριμνησητε πως η τι λαλησητε

δοθησεται γαρ υμιν εν εκεινη τη ωρα
τι λαλησετε ου γαρ υμεις εστε οι λα
λουντες αλλα το $\overline{\pi\nu\alpha}$ του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων
το λαλουν εν υμιν παραδωσει δε
αδελφος αδελφον εις θανατον και
 $\overline{\pi\eta\rho}$ τεκνον και επαναστησονται τεκνα

Folio 54r

επι γονεις και θανατωσουσιν αυτους
και εσεσθε μισουμενοι υπο παντων
δια το ονομα μου ο δε υπομεινας
εις τελος ουτος σωθησεται
οταν δε διωκωσιν υμας εν τη πολει
ταυτη φευγετε εις την αλλην
αμην γαρ λεγω υμιν ου μη τελεσητε
τας πολεις του ιηλ εως αν ελθη ο
 $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$
ουκ εστιν μαθητης υπερ τον διδασκα
λον ουδε δουλος υπερ τον κν αυτου
αρκετον τω μαθητη ινα γενηται ως
ο διδασκαλος αυτου και ο δουλος
ως ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου
ει τον οικοδεσποτην βεελζεβουλ εκα
λεσαν ποσω μαλλον τους οικιακους
αυτου μη ουν φοβηθητε αυτους
ουδεν γαρ εστιν κεκαλυμμενον ο ουκ α
ποκαλυφθησεται και κρυπτον ο
ου γνωσθησεται
ο λεγω υμιν εν τη σκοτια ειπατε εν τω
φωτι και ο εις το ους ακουετε κηρυ
ξατε επι των δωματων και μη

Folio 54v

φοβεισθε απο των αποκτενοντων
το σωμα την δε ψυχην μη δυνα
μενων αποκτειναι φοβηθητε
δε μαλλον τον δυναμενον και την
ψυχην και το σωμα απολεσαι εν γε
ενη ουχι δυο στρουθια ασσαριου
πολειται και εν εξ αυτων ου πεσει
ται επι την γην ανευ του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων
υμων δε και ετριχες της κεφαλης πα

σαι ηριθμημεναι εισιν μη ουν φοβει
σθε πολλων στρουθιων διαφερε
τε υμεις
πας ουν οστις ομολογησεν εμοι εμπρο
σθεν των $\overline{\alpha\omega\omega\alpha}$ ομολογησω καγω εν
αυτω εμπροσθε του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου του εν
τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$
οστις δ αν αρνησητε με εμπροσθε των
 $\overline{\alpha\omega\omega\alpha}$ αρνησομαι αυτον καγω εμ
προσθεν του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου του εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$
μη {**νομησητε** /C: **νομισητε**} οτι ηλθον βαλειν ειρη
νην επι την γην ουκ ηλθον βαλειν
ειρηνην αλλα μαχαιραν ηλθον
γαρ διχασαι ανθρωπον κατα του

Folio 55r

$\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτου και θυγατερα κατα της
 $\overline{\mu\rho\varsigma}$ αυτης και νυμφην κατα της
πενθερας αυτης και εχθροι του
 $\overline{\alpha\omega\omega\alpha}$ οι οικιακοι αυτου
ο φιλων πατερα η μηρα υπερ εμε
ουκ εστιν μου αξιος και ος ου
λαμβάνει τον $\overline{\sigma\tau\rho\omicron\alpha\alpha}$ αυτον και ακο
λουθει οπισω μου ουκ εστιν μου
αξιος
ο ευρων την ψυχην αυτου απολεσει
αυτην και ο απολεσας την ψυχην
αυτου ενεκεν εμου ευρησει αυτην
ο δεχομενος υμας εμε δεχεται και ο
εμε δεχομενος δεχετε τον αποστει
λαντα με
ο δεχομενος προφητην εις ονομα
προφητου μισθον προφητου λη
ψεται και ο δεχομενος δικαιον
εις ονομα δικαιου μισθον δικαι
ου ληψεται
και ος εαν ποτιση ενα των μικρων
τουτων ποτηριον ψυχρου μονον
εις ονομα μαθητου αμην λεγω υμιν

Folio 55v

οτι ου μη απολεσει τον μισθον αυτου

11: και εγενετο οτε ετελεσεν ο ις διατασ
σων τοις δωδεκα μαθηταις αυτου
μετεβη εκειθεν του διδασκειν και
κηρυσσειν εν ταις πολεσιν αυτων
ο δε ιωαννης ακουσας εν τω δεσμω
τηριω τα εργα του χϣ πεμψας
δυο των μαθητων αυτου ειπεν αυτω
συ ει ο ερχομενος η ετερον προσδο
κωμεν και αποκριθεις ο ις ειπεν
αυτοις πορευθεντες απαγγειλατε
ιωαννη α ακουεται και βλεπτετε
τυφλοι αναβλεπουσι και χωλοι
περιπατουσι λεπροι καθαριζονται
και κωφοι ακουουσι νεκροι εγειρονται
και πτωχοι ευαγγελιζονται και μα
καριος εστιν ος εαν μη σκανδαλισθη
εν εμοι
τουτων δε πορευομενων ηρξατο ο ις
λεγειν τοις οχλοις περι ιωαννου
τι εξηλθετε εις την ερημον θεασασθαι
καλαμον υπο ανεμου σαλευομενον
αλλα τι εξηλθετε ιδειν ανων εν μα

Folio 56r

λακοις ιματιοις ημφιεσμενον
ιδου οι τα μαλακα φορουντες εν τοις
οικοις των βασιλειων εισιν αλλα τι
εξηλθετε ιδειν προφητην ναι λε
γω υμιν και περισσοτερον προφητου
ουτος γαρ εστιν περι ου γεγραπται ιδου
εγω αποστελλω τον αγγελον μου προ προ
σωπτου σου ος κατασκευασει την ο
δον σου εμπροσθεν σου
αμην λεγω υμιν ουκ εγηγερται εν γεν
νητοις γυναικων μειζων ιωαννου
του βαπτιστου ο δε μικροτερος εν τη
βασιλεια των συνων μειζων αυτου εστιν
απο δε των ημερων ιωαννου του βα
πτιστου εως αρτι η βασιλεια των
συνων βιαζεται και βιασται αρπαζου
σιν αυτην
παντες γαρ οι προφηται και ο νομος
εως ιωαννου προεφητευσαν και ει

θελετε δεξασθαι αυτος εστιν ηλιας
ο μελλων ερχεσθαι ο εχων ωτα ακου
ειν ακουετω
τινι δε ομοιωσω την γενεαν ταυτην

Folio 56v

ομοια εστι παιδιοις εν αγοραις καθη
μενοις και προσφωνουσι τοις ετεροις
αυτων και λεγουσιν ηυλησαμεν υμιν
και ουκ ωρχησασθε εθρηνησαμεν
υμιν και ουκ εκοψασθε ηλθεν γαρ
ιωαννης μητε εσθιων μητε πινων
και λεγουσιν δαιμονιον εχει ηλθεν
ο υς του ανου εσθιων και πινων
και λεγουσιν ιδου ανος φαγος και οι
νοποτης τελωνων φιλος και α
μαρτωλων και εδικαιωθη η σοφια
απο των τεκνων αυτης
τοτε ηρξατο ονειδιζειν τας πολεις
εν αις εγενοντο αι πλεισται δυνα
μης αυτου οτι ου μετενοησαν
ουαι σοι χοραζειν ουαι σοι βηθσα
ιδα οτι ει εν τυρω και σιδωνι εγε
νοντο αι δυναμεις αι γενομεναι εν
υμιν παλαι αν εν σακκω και σπο
δω μετενοησαν πλην λεγω υμιν
τυρω και σιδωνι ανεκτοτερον εσται
εν ημερα κρισεως η υμιν
και συ καπερναουμ η εως του συνου

Folio 57r

υψωθης εως αδου καταβιβα
σθειση
οτι ει εν σοδομοις εγενοντο αι δυνα
μεις αι {γενομενομεναι /C: γενομεναι} εν σοι εμει
ναν αν μεχρι την σημερον πλην
λεγω υμιν οτι γη σοδομων ανεκτο
τερον εσται εν ημερα κρισεως η σοι
εν εκεινω τω καιρω αποκριθεις ο ις
ειπεν εξομολογουμε σοι περ κε
του συνου και της γης οτι απε
κρυψας ταυτα απο σοφων και συ

νετων και απεκαλυψας αυτα νη
πιοις ναι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ οτι ουτως εγενετο
ευδοκια εμπροσθεν σου
παντα μοι παρεδοθη υπο του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
και ουδεις επιγινωσκει τον $\overline{\upsilon\nu}$ ει μη
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ ουδε τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ τις επιγι
νωσκει ει μη ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ και ο εαν βουληται
ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ αποκαλυψαι
δευτε προς με παντες οι κοπιωντες
και πεφορτισμενοι καγω αναπau
σω υμας αρατε τον ζυγον μου
εφ υμας και μαθετε απ εμου οτι

Folio 57v

πραος ειμι και ταπεινος τη καρδια
και ευρησεται αναπauσιν ταις ψυ
χαις υμων ο γαρ ζυγος μου χρηστος
και το φορτιον μου ελαφρον εστιν
12: εν εκεινω τω καιρω εμπορευθη ο ις
τοις σαββασιν δια των σποριμων
οι δε μαθηται αυτου επεινασαν και
ηρξαντο τιλλειν σταχυας και
εσθιειν οι δε φαρισαιοι ιδοντες
ειπον αυτω ιδου ουτοι οι μαθηται
σου ποιουσιν ο ουκ εξεστιν ποιειν εν
σαββατω ο δε ειπεν αυτοις ου
κ ανεγνωτε τι εποιησεν $\overline{\delta\alpha\delta}$ οτε
επεινασεν και οι μετ αυτου πως
εισηλθεν εις τον οικον του $\overline{\theta\upsilon}$ και
τους αρτους της προθεσεως εφαγεν
ος ουκ εξον ην αυτω φαγειν ουδε
τοις μετ αυτου ει μη τοις ιερευσι μονοις
η ουκ ανεγνωτε εν τω νομω οτι τοις
σαββασιν οι ιερεις εν τω ιερω το
σαββατον βεβηλουσι και αναιτιοι
εισι λεγω δε υμιν οτι του ιερου

Folio 58r

μειζον εστιν ω ει δε εγνωκειτε τι
εστιν ελεον θελω και ου θυσιαν ου
κ αν κατεδικασατε τους αναιτι
ους $\overline{\kappa\varsigma}$ γαρ εστιν του σαββατου ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$

και μεταβας εκειθεν ηλθεν εις την
συναγωγην αυτων
και ιδου ανος ην την χειρα εχων
ξηραν και επερωτησαν αυτον λε
γοντες ει εξεστι τοις σαββασι
θεραπευειν ινα κατηγορησωσιν
αυτου ο δε ειπεν αυτοις τις εσται
εξ υμων ανθρωπος ος εξει προβα
τον εν και εαν εμπεση τουτο τοις
σαββασιν εις βοθυνον ουχι κρατη
σει αυτο και εγερει ποσω ουν διαφε
ρει ανος προβατου ωστε εξεστιν
τοις σαββασιν καλως ποιειν
τοτε λεγει τω ανω εκτεινον την
χειρα σου και εξετεινεν και απε
κατεσταθη υγιης ως η αλλη
οι δε φαρισαιοι συμβουλιον ελαβον
κατ αυτου εξελθοντες οπως

Folio 58v

αυτον απολεσωσιν ο δε ις γνους
ανεχωρησεν εκειθεν
και ηκολουθησαν αυτω οχλοι πολλοι
και εθεραπευσεν αυτους παντας
και επετιμησεν αυτοις ινα μη
φανερων αυτον ποιησωσιν
οπως πληρωθη το ρηθεν δια ησαιου
του προφητου λεγοντος ιδου ο παις
μου ον ηρετισα ο αγαπητος μου εις
ον ευδοκησεν η ψυχη μου θησω το
πνα μου επ αυτον και κρισιν τοις ε
θνεσιν απαγγελει ουκ ερισει ουδε
κραυγασει ουδε ακουσει τις εν ταις
πλατειαις την φωνην αυτου κα
λαμον συντετριμμενον ου κατεα
ξει και λινον τυφομενον ου σβεσει
εως αν εκβαλη εις νικος την κρισιν
και τω ονοματι αυτου εθνη ελπι
ουσι
τοτε προσηνεχθη αυτω δαιμονιζομε
νος τυφλος και κωφος και εθε
ραπευσεν αυτον ωστε τον τυφλον

και κωφον και λαλειν και βλεππειν

Folio 59r

και εξισταντο παντες οι οχλοι και ελε
γον μητι ουτος εστιν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$
οι δε φαρισαιοι ακουσαντες ειπον
ουτος ουκ εκβαλλει τα δαιμονια ει
μη εν τω βεελζεβουλ αρχοντι των
δαιμονιων
ειδως δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ τας ενθυμησεις αυτων
ειπεν αυτοις πασα βασιλεια μερι
σθειςα καθ εαυτης ερημουται και
πασα πολις η οικια μερισθειςα
καθ εαυτης ου σταθησεται και ει
ο σατανας τον σαταναν εκβαλλει
εφ εαυτον εμερισθη πως ουν στα
θησεται η βασιλεια αυτου και ει εγω
εν βεελζεβουλ εκβαλλω τα δαι
μονια οι υιοι υμων εν τινι εκβαλ
λουσιν δια τουτο αυτοι υμων εσονται
κριται ει δε εν $\overline{\pi\nu\iota}$ $\overline{\theta\upsilon}$ εγω εκβαλ
λω τα δαιμονια αρα εφθασεν
εφ υμας η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ η
πως δυναται τις εισελθειν εις την
οικιαν του ισχυρου και τα σκευη
αυτου διαρπασαι εαν μη πρωτον

Folio 59v

δηση τον ισχυρον και τοτε την οικιαν
αυτου διαρπασει
ο μη ων μετ εμου κατ εμου εστι και ο μη συ
ναγων μετ εμου σκορπιζει
δια τουτο λεγω υμιν πασα αμαρτια και
βλασφημια αφεθησεται τοις $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$ η
δε του $\overline{\pi\nu\varsigma}$ βλασφημια ουκ αφεθησεται
τοις ανοις και ος εαν ειπη λογον
κατα του υυ του ανου αφεθησεται αυτω
ος δ αν ειπη κατα του $\overline{\pi\nu\varsigma}$ του αγιου ου
κ αφεθησεται αυτω ουτε εν τω νυν αιω
νι ουτε εν τω μελλοντι
η ποιησατε το δενδρον καλον και τον καρ
πον αυτου καλον η ποιησατε το δενδρον

σαπρον και τον καρπον αυτου σαπρον
εκ γαρ του καρπου το δενδρον γινω
σκεται γεννηματα εχιδνων πως
δυνασθε αγαθα λαλειν πονηροι οντες
εκ γαρ του περισσευματος της καρδι
ας το στομα λαλει
ο αγαθος $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εκ του αγαθου θησαυρου
εκβαλλει αγαθα και ο πονηρος $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
εκ του πονηρου θησαυρου εκβαλλει

Folio 60r

πονηρα
λεγω δε υμιν οτι παν ρημα αργον ο
εαν λαλησωσιν οι $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ αποδωσουσι
περι αυτου λογον εν ημερα κρισεως
εκ γαρ των λογων σου δικαιωθηση
και εκ των λογων σου καταδικασθηση
τοτε απεκριθησαν τινες των γραμ
ματεων και φαρισαιων λεγωντες
διδασκαλε θελομεν απο σου σημει
ον ιδειν
ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις γενεα
πονηρα και μοιχαλις σημειον επι
ζητει και σημειον ου δοθησεται αυτη
ει μη το σημειον ιωνα του προφητου
ωσπερ γαρ ην ιωνας εν τη κοιλια του
κητους τρεις ημερας και τρεις νυ
κτας ουτως εσται και ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$
εν τη καρδια της γης τρεις ημερας
και τρεις νυκτας ανδρες νινευι
ται αναστησονται εν τη κρισει μετα
της γενεας ταυτης και κατακρινου
σιν αυτην οτι μετενοησαν εις το κη
ρυγμα ιωνα και ιδου πλειον ιωνα

Folio 60v

ωδε
οταν δε το ακαθαρτον $\overline{\pi\nu\alpha}$ εξελθη
απο του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ διερχεται δι ανυδρων
τοπων ζητουν αναπαυσιν και ου
χ ευρισκει τοτε λεγει επιστρεψω
επι τον οικον μου οθεν εξηλθον

και ελθον ευρισκει σχολαζοντα
σεσαρωμενον και κεκοσμημενον
τοτε πορευεται και παραλαμβάνει
μεθ εαυτου επτα ετερα πνευματα
πονηροτερα εαυτου και εισελθον
τα κατοικει εκει και γινεται τα
εσχατα του $\overline{\alpha\nu\tau\upsilon}$ εκεινου {X /C: X} χειρονα των
πρωτων ουτως εσται και τη γενεα
ταυτη τη πονηρα
ετι δε αυτου λαλουντος τοις οχλοις
ιδου η $\overline{\mu\eta\rho}$ και οι αδελφοι αυτου ει
στηκεισαν εξω ζητουντες αυτω
λαλησαι ειπεν δε τις αυτω ιδου
η $\overline{\mu\eta\rho}$ σου και οι αδελφοι σου εξω
εστηκασιν ζητουντες σε λαλησαι
ο δε αποκριθεις ειπεν τω ειποντι
αυτω τις εστιν η $\overline{\mu\eta\rho}$ μου και τινες

Folio 61r

εισιν οι αδελφοι μου και εκτεινας
την χειρα αυτου επι τους μαθητας
αυτου ειπεν ιδου η $\overline{\mu\eta\rho}$ μου και οι
αδελφοι μου οστις γαρ αν ποιηση
το θελημα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου του εν $\overline{\sigma\upsilon\nu\tau\iota\varsigma}$
αυτος μου αδελφος και αδελφη και
 $\overline{\mu\eta\rho}$ μου εστιν
13: εν δε τη ημερα εκεινη εξελθων ο $\overline{\iota\varsigma}$
απο της οικιας εκαθητο παρα την
θαλασσαν και συνηχθησαν προς
αυτον οχλοι πολλοι ωστε αυτον
εις το πλοιον εμβαντα καθησθαι και
πας ο οχλος επι τον αιγιαλον ει
στηκει και ελαλησεν αυτοις εν πα
ραβολαις λεγων ιδου εξηλθεν
ο σπειρων του σπειρειν και εν τω σπει
ρειν αυτον α μεν επεσεν παρα την
οδον και ηλθεν τα πετεινα και κα
τεφαγεν αυτα αλλα δε επεσεν
επι τα πετρωδη οπου ουκ ειχεν γην
πολλην και ευθεως εξανετειλεν
δια το μη εχειν βαθος γης ηλιου
δε ανατειλαντος εκαυματισθη

Folio 61v

και δια το μη εχειν ριζαν εξηρανθη
αλλα δε επεσεν επι τας ακανθας και
ανεβησαν αι ακανθαι και απεπνιξαν
αυτα αλλα δε επεσεν επι την γην
την καλην και εδιδου καρπον
ο μεν εκατον ο δε εξηκοντα ο δε
τριακοντα ο εχων ωτα ακουειν
ακουετω και προσελθοντες οι
μαθηται ειπον αυτω δια τι εν πα
ραβολαις λαλεις αυτοις ο δε απο
κριθεις ειπεν αυτοις οτι υμιν δε
δοται γνωναι τα μυστηρια της βασι
λειας των ουνων εκεινοις δε ου δε
δοται
οστις γαρ εχει δοθησεται αυτω και πε
ρισευθησεται οστις δε ουκ εχει και ο
εχει αρθησεται απ αυτου
δια τουτο εν παραβολαις αυτοις λαλω
οτι βλεποντες ου βλεπουσιν και ακου
οντες ουκ ακουουσιν ουδε συνιουσι
και αναπληρουται αυτοις η προφητεια
ησαιου η λεγουσα ακοη ακουσητε
και ου μη συνειτε και βλεποντες βλε

Folio 62r

ψητε και ου μη ιδητε επαχυνθη
γαρ η καρδια του λαου τουτου και
τοις ωσιν βαρεως ηκουσαν και τους
οφθαλμους αυτων εκαμμυσαν
μηποτε ιδωσι τοις οφθαλμοις και
τοις ωσιν ακουσωσι και τη καρδια
συνωσι και επιστρεψουσιν και ιασο
μαι αυτους
υμων δε μακαριοι οι οφθαλμοι οτι
βλεπουσιν και τα ωτα υμων οτι
ακουει αμην γαρ λεγω υμιν οτι
πολλοι προφηται και δικαιοι επεθυ
μησαν ιδειν α βλεπετε και ουκ ιδον
και ακουσαι α ακουετε και ουκ ηκουσαν
υμεις ουν ακουσατε την παραβολην
του σπειροντος παντος ακουον
τος τον λογον της βασιλειας και

μη συνιεντος ερχετε ο πονηρος
και αρπαζει το εσπαρμενον εν τη καρ
δια αυτου ουτος εστιν ο παρα την ο
δον σπαρεις ο δε επι τα πετρω
δη σπαρεις ουτος εστιν ο τον λογον
ακουων και ευθυσ μετα χαρας λαμβα

Folio 62v

νων αυτον ουκ εχει δε ριζαν εν εαυτω
αλλα προσκαιρος εστιν γενομενης δε
θλιψεως η διωγμου δια τον λογον
ευθυσ σκανδαλιζεται
ο δε εις τας ακανθας σπαρεις ουτος εστιν
ο τον λογον ακουων και η μεριμνα του
αιωνος τουτου και η απατη του πλουτου
συμπνιγει τον λογον και ακαρπος γινεται
ο δε επι την γην την καλην σπαρεις
ουτος εστιν ο τον λογον ακουων και συ
νιων ος δη καρποφορει και ποιει
ο μεν εκατον ο δε εξηκοντα ο δε
τριακοντα
αλλην παραβολην παρεθηκεν αυτοις
λεγων ωμοιωθη η βασιλεια των
συνων ανω σπειροντι καλον σπερμα
εν τω αγρω αυτου εν δε τω καθευδειν
τους ανους ηλθεν αυτου ο εχθρος και
εσπειρεν ζιζανια ανα μεσον του σιτου
και απηλθεν οτε δε εβλαστησεν ο
χορτος και καρπον εποιησεν τοτε
εφανη και τα ζιζανια
προσελθοντες δε οι δουλοι του οικοδεσποτου

Folio 63r

ειπον αυτω κε ουχι καλον σπερμα
εσπειρας εν τω σω αγρω ποθεν ουν
εχει ζιζανια ο δε εφη αυτοις εχθρος
ανος τουτο εποιησεν οι δε δουλοι
ειπον αυτω θελεις ουν απελθοντες
συλλεξωμεν αυτα ο δε εφη ου μη
ποτε συλλεγοντες τα ζιζανια εκρι
ζωσητε αμα αυτοις τον σιτον
αφετε συναυξανεσθε αμφοτερα με

χρι του θερισμου και εν καιρω του
θερισμου ερω τοις θερισταις
συλλεξατε πρωτον τα ζιζανια
και δησατε αυτα εις δεσμας προς το
κατακαυσαι αυτα τον δε σιτον
συναγαγετε εις την αποθηκην μου
αλλην παραβολην παρεθηκεν αυτοις
λεγων ομοια εστιν η βασιλεια των
οὐνῶν κοκκῳ σιναπεως ον λαβων
ἄνῳ εσπειρεν εν τῳ ἀγρῳ αὐτου ὁ
μικροτερον μεν εστιν παντων των
σπερματων οταν δε αυξηθη μει
ζον των λαχανων εστιν και γινεται
δενδρον ωστε ελθειν τα πετεινα του

Folio 63v

οὐνῶν και κατασκηνοῦν εν τοις κλαδοις
αὐτου
αλλην παραβολην ελαλησεν αυτοις
λεγων ομοια εστιν η βασιλεια των
οὐνῶν ζυμη ην λαβουσα γυνη ε
ν εκρυψεν εις αλευρου σατα τρια ε
ως ου εξυμωθη ολον
ταυτα παντα ελαλησεν ο ἰς εν παραβο
λαις τοις οχλοις και χωρις παρα
βολης ουκ ελαλει αυτοις ὅπως πλη
ρωθη το ρηθεν δια του προφητου λεγοντος
ανοιξω εν παραβολαις το στομα μου
ερευξομαι κεκρυμμενα απο καταβολης
κοσμου τοτε αφεις τους οχλους ηλ
θεν εις την οικιαν ο ἰς και προσηλθον
αὐτῳ οἱ μαθηται αὐτου λεγοντες φρασον
ἡμῖν την παραβολην των ζιζανιων
του αγρου ὁ δε ἀποκριθεις εἶπεν
αὐτοῖς ὁ σπειρων τὸ καλὸν σπέρμα
ἐστὶν ὁ υῖς τοῦ ἄνῳ ὁ δὲ ἀγρὸς ἐστὶν ὁ
κόσμος τὸ δὲ καλὸν σπέρμα οὗτοι
εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας τὰ δὲ ζι
ζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ

Folio 64r

ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπειρας αὐτα ἐστὶν ὁ διαβόλος

ο δε θερισμος συντελεια του αιωνος
εστιν οι δε θερισται αγγελοι εισιν
ωσπερ ουν συλλεγεται τα ζιζανια και
πυρι καιετε ουτως εσται εν τη συντε
λεια του αιωνος τουτου αποστελει
ο υς του ανου τους αγγελους αυτου και
συλλεξουσιν εκ της βασιλειας αυτου
παντα τα σκανδαλα και τους ποι
ουντας την ανομιαν και βαλουσιν
αυτους εις την καμινον του πυρος
εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος
των οδοντων τοτε οι δικαιοι εκ
λαμψουσιν ως ο ηλιος εν τη βασι
λεια των συνων [...]ο εχων ωτα
ακουειν ακουετω
παλιν ομοια εστιν η βασιλεια των συνων
θησαυρω κεκρυμμενω εν τω αγρω
ον ευρων ανος εκρυψεν και απο
της χαρας αυτου υπαγει και παντα
οσα εχει πωλει και αγοραζει τον αγρον
εκεινον
παλιν ομοια εστιν η βασιλεια των συνων

Folio 64v

ανω εμπορω ζητουντι καλους μαρ
γαριτας ος ευρων ενα πολυτιμον
μαργαριτην απελθων πεπρακεν
παντα οσα ειχεν και ηγορασεν αυτον
παλιν ομοια εστιν η βασιλεια των συνων
σαγηνη βληθειση εις την θαλασσαν και
εκ παντος γενους συναγαγουση ην
οτε επληρωθη αναβιβασαντες
επι τον αιγιαλον και καθισαντες
συνελεξαν τα καλα εις αγγεια τα δε
σαπρα εξω εβαλλον
ουτως εσται εν τη συντελεια του αιωνος
εξελευσονται οι αγγελοι και αφοριου
σι τους πονηρους εκ μεσου των δικαι
ων και βαλουσιν αυτους εις την κα
μινον του πυρος εκει εσται ο κλαυθμος
και ο βρυγμος των οδοντων
λεγει αυτοις ο ις συνηκατε ταυτα παντα
λελουσιν αυτω ναι κε

ο δε ειπεν αυτοις δια τουτο πας γραμ
ματευσ μαθητευθεις εις την βασι
λειαν των $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\tilde{\nu}}$ ομοιος εστιν $\overline{\alpha\tilde{\nu}\omega}$ οι
κοδεσποτη οστις εκβαλλει εκ του θη

Folio 65r

σαυρου αυτου καινα και παλαια
και εγενετο οτε ετελεσεν ο ις τας παρα
βολας ταυτας μετηρεν εκειθεν
και ελθων εις την πατριδα αυτου
εδιδασκεν αυτους εν τη συναγωγη
αυτων ωστε εκπλητεσθαι αυτους και
λεγειν ποθεν τουτω η σοφια αυτη
και αι δυναμεις ουχ ουτος εστιν ο του
τεκτονος $\overline{\upsilon\zeta}$ ουχι η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου λε
γεται μαριαμ και οι αδελφοι αυτου
ιακωβος και ιωαννης και σιμων
και ιουδας και αι αδελφαι αυτου
ουχι πασαι προς ημας εισιν πο
θεν ουν τουτω παντα ταυτα και
εσκανδαλιζοντο εν αυτω
ο δε $\overline{\iota\zeta}$ ειπεν αυτοις ουκ εστιν προφη
της ατιμος ει μη εν τη πατριδι
αυτου και εν τη οικια αυτου και ου
κ εποιησεν εκει δυναμεις πολλας
δια την απιστιαν αυτων
14: εν εκεινω τω καιρω ηκουσεν ηρωδης
ο τετραρχης την ακοην $\overline{\iota\omega}$ και ειπεν
τοις παισιν αυτου ουτος εστιν ιωαννης

Folio 65v

ο βαπτιστης αυτος ηγερθη απο των νε
κρων και δια τουτο αι δυναμεις ενερ
γουσιν εν αυτω
ο γαρ ηρωδης κρατησας τον ιωαννην
εδησεν αυτον και εθετο εν φυλακη
δια ηρωδιαδα την γυναικα φιλιπ
που του αδελφου αυτου ελεγεν γαρ αυ
τω ο ιωαννης ουκ εξεστιν σοι εχειν αυτην
και θελων αυτον αποκτειναι εφοβηθη
τον οχλον οτι ως προφητην αυτον ειχον
γενεσιων δε αγομενων του ηρωδου

ωρχησατο η θυγατηρ της ηρωδια
δος εν τω μεσω και ηρεσεν τω ηρω
δη οθεν μεθ ορκου ωμολογησεν αυτη
δουναι ο εαν αιτησεται η δε προ
βιβασθεισα υπο της $\overline{\mu\rho\varsigma}$ αυτης δος μοι
φησιν ωδε επι πινακι την κεφα
λην ιωαννου του βαπτιστου και ε
λυπηθη ο βασιλευς δια δε τους ορ
κους και τους συνανακειμενους ε
κελευσεν δοθηναι και πεμψας απε
κεφαλισεν τον ιωαννην εν τη φυλακη
και ηνεχθη η κεφαλη αυτου επι πινακι

Folio 66r

και εδοθη τω κορασιω και ηνεγκεν
τη $\overline{\mu\rho\iota}$ αυτης και προσελθοντες
οι μαθηται αυτου ηραν το σωμα και
εθαψαν αυτο και ελθοντες απηγ
γειλαν τω $\overline{\iota\upsilon}$
και ακουσας ο $\overline{\iota\varsigma}$ ανεχωρησεν εκειθεν
εν πλοιω εις ερημον τοπον κατ ιδιαν
και ακουσαντες οι οχλοι ηκολουθη
σαν αυτω πεζη απο των πολεων
και εξελθων ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειδεν πολυν οχλον
και εσπλαγχνισθη επ αυτοις και εθε
ραπευσεν τους αρρωστους αυτων
οψιας δε γενομενης προσηλθον αυτω
οι μαθηται αυτου λεγοντες ερημος
εστιν ο τοπος και η ωρα ηδη παρηλ
θεν απολυσον τους οχλους ινα απελ
θοντες εις τας κωμας αγορασωσιν
εαυτοις βρωματα ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν
αυτοις ου χρειαν εχουσιν απελθειν
δοτε αυτοις υμεις φαγειν οι δε λε
γουσιν αυτω ουκ εχομεν ωδε ει μη
πεντε αρτους και δυο ιχθυας
ο δε ειπεν φερετε μοι αυτους ωδε

Folio 66v

και κελευσας τους οχλους ανακλιθηναι
επι τους χορτους λαβων τους πεντε
αρτους και τους δυο ιχθυας ανα

βλεψας εις τον συνον ευλογησεν και
κλασας εδωκεν τοις μαθηταις
τους αρτους οι δε μαθηται τοις
οχλοις και εφαγον παντες και εχορ
τασθησαν και ηραν το περισσευον
των κλασματος δωδεκα κωφινους
πληρεις οι δε εσθιοντες ησαν αν
δρες ωσει πεντακισχιλιοι χωρις
γυναικων και παιδιων
και ευθεως ηναγκασεν ο ις τους μαθη
τας αυτου εμβηναι εις το πλοιον και
προαγειν αυτον εις το περαν εως σου
απολυση τους οχλους
και απολυσας τους οχλους ανεβη εις το
ορος κατ ιδιαν προσευξασθαι
οψιας δε γενομενης μονος ην εκει
το δε πλοιον ηδη μεσον της θαλασ
σης ην βασανιζομενον υπο των
κυματων ην γαρ εναντιος ο ανεμος
τεταρτη δε φυλακη της νυκτος απηλ

Folio 67r

θεν προς αυτους ο ις περιπατων
επι της θαλασσης και ιδοντες
αυτον οι μαθηται επι την θαλασ
σαν περιπατουντα εταραχθησαν
λεγοντες οτι φαντασμα εστιν και
απο του φοβου εκραξαν ευθεως
δε ελαλησεν αυτοις ο ις λεγων
θαρσειτε εγω ειμι μη φοβεισθε
αποκριθεις δε αυτω ο πετρος ειπεν
κε ει συ ει κελευσον με προς σε ελ
θειν επι τα υδατα ο δε ειπεν
ελθε και καταβας απο του πλοιου
ο πετρος περιεπατησεν επι τα
υδατα ελθειν προς τον ιν βλεπωνν
δε τον ανεμον ισχυρον εφοβηθη
και αρξαμενος καταποντιζε
σθαι εκραξε λεγων κε σωσον με
ευθεως δε ο ις εκτεινας την χειρα
επελαβετο αυτου και λεγει αυτω ο
λιγοπιστε εις τι εδιστασας
και εμβαντων αυτων εις το πλοιον ε

κοπασεν ο ανεμος οι δε εν τω
πλοιω ελθοντες προσεκυνησαν

Folio 67v

αυτω λεγοντες αληθως $\overline{\theta\upsilon}$ $\overline{\upsilon\varsigma}$ ει
και διαπερασαντες ηλθον εις την
γην γεννησαρεθ
και επιγοντες αυτον οι ανδρες του τοππου
εκεινου απεστειλαν εις ολην την πε
ριχωρον εκεινην και προσηνεγκαν
αυτω παντας τους κακως εχοντας
και παρεκαλουν αυτον ινα μονον α
ψωνται του κρασπεδου του ιματιου αυ
του και οσοι ηψαντο διεσωθησαν
15: τοτε προσερχονται τω $\overline{\iota\upsilon}$ οι απο ιεροσο
λυμων γραμματεις και φαρισαιοι λε
γοντες δια τι οι μαθηται σου παρα
βαινουσι την παραδοσιν των πρεσ
βυτερων ου γαρ νιπτονται τας χειρας
αυτων οταν αρτον εσθιωσιν
ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις δια τι και
υμεις παραβαινετε την εντολην
του $\overline{\theta\upsilon}$ δια την παραδοσιν υμων
ο γαρ $\overline{\theta\varsigma}$ ενετειλατο λεγων τιμα τον
 $\overline{\pi\rho\alpha}$ και την $\overline{\mu\rho\alpha}$ και ο κακολογων
πρα η $\overline{\mu\rho\alpha}$ θανατω τελευτατω
υμεις δε λεγετε ος αν ειπη τω $\overline{\pi\rho\iota}$ η τη

Folio 68r

$\overline{\mu\rho\iota}$ δωρον ο εαν εξ εμου ωφεληθης
και ου μη τιμηση τον πρα αυτου η την
 $\overline{\mu\rho\alpha}$ αυτου και ηκυρωσατε την εντο
λην του $\overline{\theta\upsilon}$ δια την παραδοσιν
υμων υποκριται καλως προεφη
τευσεν περι υμων ησαιας λεγων
εγγιζει μοι ο λαος ουτος τω στοματι
αυτων και τοις χειλεσιν με τιμα
η δε καρδια αυτων πορρω απεχει απ ε
μου ματην δε σεβονται με διδα
σκοντες διδασκαλιας ενταλματα
 $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ και προσκαλεσαμενος τον ο
χλον ειπεν αυτοις ακουετε και συ

νιετε ου το εισερχομενον εις το στομα
κοινοι τον ανον αλλα το εκπορευομε
νον εκ του στοματος τουτο κοινοι τον
ανον

τοτε προσελθοντες οι μαθηται αυτου
ειπον αυτω οιδας οτι οι φαρισαιοι
ακουσαντες τον λογον εσκανδαλισθησαν
ο δε αποκριθεις ειπεν πασα φυτεια
ην ουκ εφυτευσεν ο πηρ μου ο ουρανιος
εκριζωθησεται

Folio 68v

αφετε αυτους οδηγοι εισιν τυφλοι τυ
φλων τυφλος δε τυφλον εαν οδηγη
αμφοτεροι εις βοθυνον πεσουνται
αποκριθεις δε ο πετρος ειπεν αυτω
φρασον ημιν την παραβολην ταυ
την ο δε ις ειπεν ακμην και υ
μεις ασυνετοι εστε ουπω νοειτε οτι
παν το εισπορευομενον εις το στομα
εις την κοιλιαν χωρει και εις αφε
δρωνα εκβαλλεται τα δε εκπορευο
μενα εκ του στοματος εκ της καρδι
ας εξερχεται κακεινα κοινοι τον ανον
εκ γαρ της καρδιας εξερχονται δια
λογισμοι πονηροι φονοι μοιχειαι
πορνειαι κλοπαι ψευδομαρτυρια
βλασφημια ταυτα εστι τα κοινουν
τα τον ανον το δε ανιπτοις χερσιν
φαγειν ου κοινοι τον ανον και εξελ
θων εκειθεν ο ις ανεχωρησεν εις τα
μερη τυρου και σιδωνος
και ιδου γυνη χαναναια απο των οριων
εκεινων εξελθουσα εκραυγασεν
αυτω λεγουσα ελεησον με κε υε

Folio 69r

δαδ η θυγατηρ μου κακως δαιμο
νιζεται ο δε απεκριθη αυτη λογον
και προσελθοντες οι μαθηται αυτου
ηρωτων αυτον λεγοντες απολυσον
αυτην οτι κραζει οπισθεν ημων

ο δε αποκριθεις ειπεν ουκ απεσταλην
ει μη εις τα προβατα τα απολωλοτα
οικου ιηλ
η δε απελθουσα προσεκυνησεν αυτω
λεγουσα κε βοηθει μοι
ο δε αποκριθεις ειπεν ουκ εστιν καλον
λαβειν τον αρτον των τεκνων και
βαλειν τοις κυναριοις η δε ειπεν
ναι κε και γαρ τα κυναρια εσθιει
απο των ψιχιων των πιπτοντων
απο της τραπεζης των κυριων αυ
των τοτε αποκριθεις ο ις ειπεν
αυτη ω γυναι μεγαλη σου η πιστις
γεννηθητω σοι ως θελεις και ηαθη
η θυγατηρ αυτης απο της ωρας
εκεινης
και μεταβας εκειθεν ο ις ηλθεν πα
ρα την θαλασσαν της γαλιλαιας

Folio 69v

και αναβας εις το ορος εκαθητο εκει
και προσηλθον αυτω οχλοι πολλοι ε
χωντες μεθ εαυτων χωλους τυφλους
και ερριψαν αυτους παρα τους ποδας
του ιω και εθεραπευσεν αυτους ωστε
τους οχλους θαυμασαι βλεποντας
κωφους λαλουντας κυλλους υγιεις
χωλους περιπατουντας και τυ
φλους βλεποντας και εδοξασαν
τον θν ιηλ
ο δε ις προσκαλεσαμενος τους μαθη
τας αυτου ειπεν σπλαγχνιζομαι επι
τον οχλον οτι ηδη ημερας τρεις
προσμενουσι μοι και ουκ εχουσι τι φαγω
σι και απολυσαι αυτους νηστεις ου
θελω μηποτε εκλυθωσιν εν τη
οδω και λεγουσιν αυτω οι μαθηται
αυτου ποθεν ημιν εν ερημια αρτοι
τοσουτοι ωστε χορτασαι οχλον τοσου
τον και λεγει αυτοις ο ις ποσους
αρτους εχετε οι δε ειπον επτα και
ολιγα ιχθυδια και εκελευσεν τους

Folio 70r

λαβων τους επτα αρτους και τους
ιχθυας ευχαριστησας εκλασε και
εδωκε τοις μαθηταις αυτου οι δε
μαθηται τω οχλω και εφαγον
παντες και εχορτασθησαν και ηραν
το περισσευον των κλασματος
επτα σπυριδας πληρεις οι δε ε
σθιοντες ησαν τετρακισχιλιοι αν
δρες χωρις γυναικων και παιδιων
και απολυσας τους οχλους ενεβη
εις το πλοιον και ηλθεν εις τα ορια
μαγδαλα

16: και προσελθοντες οι φαρισαιοι και
σαδδουκαιοι πειραζοντες επη
ρωτησαν αυτον σημειον εκ του ουνου
επιδειξαι αυτοις ο δε αποκριθεις
ειπεν αυτοις οψιας γενομενης λε
γεται ευδια πυραζει γαρ ο ουνος και
πρωιας σημερον χειμων πυρα
ζει γαρ στυгнаζων ο ουνος υποκρι
ται το προσωπον του ουνου γινωσκε
τε διακρινειν τα δε σημεια των και
ρων ου δυνασθε γενεα πονηρα και

Folio 70v

μοιχαλλις σημειον επιζητει και σημει
ον ου δοθησεται αυτη ει μη το σημει
ον ιωνα του προφητου και κατα
λειπων αυτους απηλθεν
και ελθοντες οι μαθηται αυτου εις το
περαν επελαθοντο αρτους λαβειν
ο δε ις ειπεν αυτοις ορατε και προσε
χετε απο της ζυμης των φαρισαιων
και σαδδουκαιων οι δε διελογιζον
το εν εαυτοις λεγοντες οτι αρτους ου
κ ελαβομεν γνους δε ο ις ειπεν αυ
τοις τι διαλογιζεσθε εν εαυτοις
ολιγοπιστοι οτι αρτους ουκ ελαβετε
ουπω νοειτε ουδε μνημονευετε τους

πεντε αρτους των πεντακισχιλι
ων και ποσους κοφινους ελαβετε
ουδε τους επτα αρτους των τετρα
κισχιλιων και ποσας σπυριδας
ελαβετε πως ου νοειτε οτι ου περι
αρτου ειπον υμιν προσεχειν απο της
ζυμης των φαρισαιων και σαδδου
καιων
τοτε συνηκαν οτι ουκ ειπεν προσεχειν

Folio 71r

απο της ζυμης του αρτου αλλα
απο της διδαχης των φαρισαιων
και σαδδουκαιων
ελθων δε ο ις εις τα μερη καισαρειας
της φιλιππου ηρωτα τους μα
θητας αυτου λεγων τινα με λεγου
σιν οι αν̄οῑ ειναι τον ῡν του αν̄οῡ
οι δε ειπον οι μεν ιωαννην τον
βαπτιστην αλλοι δε ηλιαν ετεροι
δε {ιηρεμιαν /C: ιερεμιαν} η ενα των προφητων
εγει αυτοις υμεις δε τινα με λε
γεται ειναι
αποκριθεις δε σιμων πετρος ειπεν
συ ει ο χς̄ ο υς̄ του θῡ του ζωντος
και αποκριθεις ο ις̄ ειπεν αυτω
μακαριος ει σιμων βαριωνα οτι σαρχ
και αιμα ουκ απεκαλυψεν σοι αλλ ο
πηρ̄ μου ο εν τοις ουν̄οις̄ καγω δε σοι
λεγω οτι συ ει πετρος και επι ταυτη
τη πετρα οικοδομησω μου την εκ
κλησιαν και πυλαι αδου ου κατι
σχυσουσιν αυτης
και δωσω σοι τας κλεις της βασιλειας

Folio 71v

των ουν̄ων̄ και ο εαν δησης επι της
γης εσται δεδεμενον εν τοις ουν̄οις̄
και ο εαν λυσης επι της γης εσται
λελυμενον εν τοις ουν̄οις̄
τοτε διεστειλατο τοις μαθηταις
αυτου ινα μηδενι ειπωσιν οτι αυτος

εστιν $\overline{\iota\varsigma}$ ο $\overline{\chi\varsigma}$

απο τοτε ηρξατο ο $\overline{\iota\varsigma}$ { $\overline{\delta\iota\kappa\nu\upsilon\epsilon\iota\nu}$ /C: $\overline{\delta\epsilon\iota\kappa\nu\upsilon\epsilon\iota\nu}$ } τοις
μαθηταις αυτου οτι δει αυτον απελ
θειν εις ιεροσολυμα και πολλα πα
θειν απο των πρεσβυτερων και αρ
χιερων και γραμματεων και απο
κτανθηναι και τη τριτη ημερα
αναστηναι και προσλαβομενος αυτον
ο πετρος ηρξατο επιτιμαν αυτω λε
γων ιλεως σοι $\overline{\kappa\epsilon}$ ου μη εσται σοι τουτο
ο δε στραφεις ειπεν τω πετρω υπαγε
οπισω μου σατανα σκανδαλον μου
ει οτι ου φρονεις τα του $\overline{\theta\upsilon}$ αλλα
τα των $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$
τοτε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν τοις μαθηταις αυτου
οτις θελει οπισω μου ελθειν απαρ
νησασθω εαυτον και αρατω τον $\overline{\sigma\tau\rho\nu}$

Folio 72r

αυτου και ακολουθειτω μοι ος γαρ
αν θελη την ψυχην αυτου σωσαι απο
λεσει αυτην ος δ αν απολεση την
ψυχην αυτου ενεκεν εμου ευρησει αυτην
τι γαρ ωφελειται $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εαν τον κοσμον
ολον κερδηση την δε ψυχην αυτου
ζημιωθη η τι δωσει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ αντα
λαγμα της ψυχης αυτου
μελλει γαρ ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ερχεσθαι εν τη
δοξη του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτου μετα των αγγελων
αυτου και τοτε αποδωσει εκαστω κατα
την πραξιν αυτου
αμην λεγω υμιν εισι τινες ωδε εστωτες
οιτινες ου μη γευσωνται θανατου ε
ως αν ιδωσιν τον $\overline{\upsilon\nu}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ερχομε
νον εν τη βασιλεια αυτου

17: και μεθ ημερας εξ παραλαμβανει ο $\overline{\iota\varsigma}$
τον πετρον και ιακωβον και ιωαννην
τον αδελφον αυτου και αναφερει αυτους
εις ορος υψηλον κατ ιδιαν και μετε
μορφωθη εμπροσθεν αυτων και ε
λαμψεν το προσωπον αυτου ως ο ηλιος
τα δε ιματια αυτου εγενετο λευκα ως το φως

Folio 72v

και ιδου ωφθησαν αυτοις μωσης και ηλιας
μετ αυτου συλλαλουντες αποκριθεις
δε ο πετρος ειπεν τω ιω̄ κ̄ε̄ καλον εστιν
ημας ωδε ειναι ει θελεις ποιησωμεν
ωδε τρεις σκηνας σοι μιαν και μω
ση μιαν και μιαν ηλιᾱ ετι αυτου
λαλουντος ιδου νεφελη φωτεινη
επεσκιασεν αυτους και ιδου φωνη
εκ της νεφελης λεγουσα ουτος εστιν ο ῡς
μου ο αγαπητος εν ω ευδοκησα αυτου
ακουετε και ακουσαντες οι μαθηται
επεσαν επι προσωπον αυτων και εφο
βηθησαν σφοδρα και προσελθων ο ιω̄
ηψατο αυτων και ειπεν εγερθητε και
μη φοβεισθε̄ επارانτες δε τους ο
φθαλμους αυτων ουδενα ιδον ει μη
τον ιω̄ μονον και καταβαντων αυτων
εκ του ορους ενετειλατο αυτοις ο ιω̄
λεγων μηδενι ειπητε το οραμα ε
ως ου ο ῡς τοῡ αν̄οῡ εκ νεκρων αναστει
και επηρωτησαν αυτον οι μαθηται αυτου
λεγοντες τι ουν οι γραμματεις λεγουσιν
οτι ηλιαν̄ δει ελθειν̄ πρωτον

Folio 73r

ο δε ιω̄ αποκριθεις ειπεν αυτοις ηλιας
μεν ερχεταῑ πρωτον και καταστησει
παντᾱ λεγω δε υμιν̄ οτι ηλιας̄ ηδη
ηλθεν̄ και ουκ̄ επεγνωσαν̄ αυτον̄ αλ
λ̄ εποιησαν̄ εν̄ αυτω̄ οσᾱ ηθελησαν̄
ουτως και ο ῡς τοῡ αν̄οῡ μελλεῑ πασχειν̄
υπ̄ αυτων̄ τοτε̄ συνηκαν̄ οι μαθηται
οτῑ περῑ ιωαννοῡ τοῡ βαπτιστοῡ ειπεν̄
αυτοις̄
καῑ ελθοντων̄ αυτων̄ προς̄ τον̄ οχλον̄
προσηλθεν̄ αυτω̄ ιω̄ αν̄ος̄ τις̄ γονυπετων̄
αυτον̄ καῑ λεγων̄ κε̄ ελεησον̄ μοῡ τον̄
ῡν̄ οτῑ σεληνιαζεταῑ καῑ κακως̄ πα
σχεῑ πολλακις̄ γαρ̄ πιπτεῑ εις̄ το̄ πυρ̄
καῑ πολλακις̄ εις̄ το̄ υδωρ̄ καῑ προση
νεγκᾱ αυτον̄ τοις̄ μαθηταις̄ σοῡ καῑ
ουκ̄ ηδυνηθησαν̄ αυτον̄ θεραπευσαῑ

αποκριθεις δε ο ις ειπεν ω γενεα
απιστος και διεστραμμενη εως
ποτε εσομαι μεθ υμων εως ποτε
ανεξομαι υμων φερετε μοι αυτον ω
δε και επετιμησεν αυτω ο ις και
εξηλθεν απ αυτου το δαιμονιον και

Folio 73v

και εθεραπευθη ο παις απο της ωρας
εκεινης
τοτε προσελθοντες οι μαθηται αυτου κατ ι
διαν ειπον δια τι ημεις ουκ ειδυνηθημεν
εκβαλειν αυτο ο δε ις ειπεν αυτοις δια
την απιστιαν υμων αμην γαρ λεγω υμιν
εαν εχητε πιστιν ως κοκκον σιναπεως ε
ρειτε τω ορει τουτω μεταβηθι εντευθεν εκει
και μεταβησεται και ουδεν αδυνατησει υμιν
τουτο δε το γενοσ ουκ εκπορευεται ει μη εν
προσευχη και νηστεια
αναστρεφομενων δε αυτων εν τη γαλιλαια
ειπεν αυτοις ο ις μελλει ο υς του ανου
παραδιδωσθαι εις χειρας ανων και απο
κτενουσιν αυτον και τη τριτη ημερα εγερ
θησεται και ελυπηθησαν σφοδρα
ελθοντων δε αυτων εις καπερναουμ προσ
ηλθον οι τα διδραχμα λαμβανοντες τω
πετρω και ειπον ο διδασκαλος υμων
ου τελει τα διδραχμα λεγει ναι και οτε
εισηλθεν εις την οικιαν προεφθασεν αυτον
ο ις λεγων τι σοι δοκει σιμων οι βασιλεις
της γης απο τινων λαμβανουσιν τελη

Folio 74r

η κηνσον απο των υιων αυτων η απο
των αλλοτριων λεγει αυτω ο πετρος
απο των αλλοτριων εφη αυτω ο ις
αρα γε ελευθεροι εισιν οι υιοι ινα δε
μη σκανδαλισωμεν αυτους πορευθεις
εις την θαλασσαν βαλαι αγκιστρον και
τον αναβαινοντα πρωτον ιχθυον αρον
και ανοιξας το στομα αυτου ευρησεις στα
τηρα εκεινον λαβων δος αυτοις αντι

εμου και σου

18: εν εκεινη τη ωρα προσηλθον οι μαθη
ται τω ιϛ λεγοντες τις αρα μειζων
εστιν εν τη βασιλεια των συνων
και προσκαλεσαμενος ο ις παιδιον εστη
σεν αυτω εν μεσω αυτων και ειπεν
αμην λεγω υμιν εαν μη στραφητε
και γενησθε ως τα παιδια ου μη εισελ
θητε εις την βασιλειαν των συνων
οστις ουν ταπεινωσει εαυτον ως το παι
διον τουτο ουτος εστιν ο μειζων εν τη βα
σιλεια των συνων
και ος εαν δεξηται παιδιον τοιουτο εν
επι τω ονοματι μου εμε δεχεται

Folio 74v

ος δ αν σκανδαλιση ενα των μικρων τουτων
των πιστευοντων εις εμε συμφερει αυτω
ινα κρεμασθη μυλος ονικος εις τον τρα
χηλον αυτου και καταποντισθη εν τω
πελαγει της θαλασσης ουαι τω κοσμω
απο των σκανδαλων αναγκη γαρ εστιν
ελθειν τα σκανδαλα πλην ουαι τω
ανω εκεινω δι ου το σκανδαλον ερχεται
ει δε η χειρ σου η ο πους σου σκανδαλιζη σε
εκκοψον αυτα και βαλε απο σου καλον σοι
εστιν εισελθειν εις την ζωην χωλον η κυλ
λον η δυο {πειρας /C: χειρας} η δυο ποδας εχοντα
βληθηναι εις το πυρ το αιωνιον
και ει ο οφθαλμος σου σκανδαλιζει σε εξε
λε αυτον και βαλε απο σου καλον σοι εστιν
μονοφθαλμον εις την ζωην εισελθειν
η δυο οφθαλμους εχοντα βληθηναι
εις την γεεναν του πυρος
ορατε μη καταφρονησητε ενος των
μικρων τουτων λεγω γαρ υμιν οτι οι
αγγελοι αυτων εν συνοις δια παντος
βλεπουσι το προσωπον του πρς μου
του εν τοις συνοις ηλθεν γαρ ο υς του

Folio 75r

ανου σωσαι το απολωλος

τι υμιν δοκει εαν γενηται τινα ἄνω εκα
τον προβατα και πλανηθη εν εξ αυ
των ουχι αφεις τα ενενηκοντα εν
νεα επι τα ορη πορευθεις ζητει το
πλανωμενον και εαν γενηται ευρειν
αυτο αμην λεγω υμιν οτι χαιρει επι αυτω
μαλλον η επι τοις ενενηκοντα εννεα
τοις μη πεπλανημενοις ουτως ου
κ εστιν θελημα εμπροσθεν του πρς
υμων του εν συνοις ινα αποληται εις
των μικρων τουτων

εαν δε αμαρτηση εις σε ο αδελφος σου
υπαγε και ελεγχον αυτον μεταξυ σου
και αυτου μονου εαν σου ακουση ε
κερδησας τον αδελφον σου

εαν δε μη ακουση παραλαβε μετα
σου επι ενα η δυο ινα επι στοματος
δυο μαρτυρων η τριων σταθη παν
ρημα εαν δε παρακουση αυτων
ειπε τη εκκλησια εαν δε και της
εκκλησιας παρακουση εστω σοι ωσπερ
ο εθνικος και ο τελωνης

Folio 75v

αμην δε λεγω υμιν οσα εαν δησητε επι της
γης εσται δεδεμενα εν τω συνω και οσα
εαν λυσηται επι της γης εσται λελυμενα
εν τω συνω

παλιν αμην λεγω υμιν οτι εαν δυο υμων
συμφωνησουσιν επι της γης περι παντος
πραγματος ου εαν αιτησωνται γενησεται
αυτοις παρα του πρς μου του εν τοις συνοις
ου γαρ εισι δυο η τρεις συνηγμενοι εις το εμον
ονομα εκει ειμι εν μεσω αυτων

τοτε προσελθων αυτω ο πετρος ειπεν
κε ποσακις αμαρτησει εις εμε ο αδελφος
μου και αφησω αυτω εως επτακις

λεγει αυτω ο ις ου λεγω σοι εως επτακις
αλλ εως εβδομηκοντακις επτα

δια τουτο ομοιωθη η βασιλεια των συνων
ἄνω βασιλει ος ηθελησεν συναραι λογον
μετα των δουλων αυτου

αρξαμενου δε αυτου συναιρειν προσηνεχθη

αυτω εις οφειλετης μυριων ταλαντων
μη εχοντος δε αυτου αποδουναι εκε
λευσεν αυτον ο κς πραθηναι και την
γυναικα αυτου και αποδοθηναι

Folio 76r

πεσων ουν ο δουλος προσεκυνη αυτω λεγων
κε μακροθυμησον επ εμοι και παντα σοι
αποδωσω σπλαγχνισθεις δε ο κυριος του
δουλου εκεινου απελυσεν αυτον και το
δανειον αφηκεν αυτω εξελθων δε ο
δουλος εκεινος ευρεν ενα των συνδου
λων αυτου ος ωφειλεν αυτω εκατον
δηναρια και κρατησας αυτον επνιγεν
λεγων αποδος μοι ει τι οφειλεις
πεσων ουν ο συνδουλος αυτου εις τους ποδας
αυτου παρεκαλει αυτον λεγων μακροθυ
μησον επ εμοι και αποδωσω σοι
ο δε ουκ ηθελεν αλλα απελθων εβαλεν
αυτον εις φυλακην εως ου αποδω το
οφειλομενον ιδοντες δε οι συνδουλοι
αυτου τα γενομενα ελυπηθησαν σφο
δρα και ελθοντες διεσαφησαν τω
κω εαυτων παντα τα γενομενα
τοτε προσκαλεσαμενος αυτον ο κς αυτου
λεγει αυτω δουλε πονηρε πασαν την
οφειλην εκεινην αφηκα σοι επει πα
ρεκαλεσας με ουκ εδει και σε ελεησαι
τον συνδουλον σου ως και εγω σε ηλεησα

Folio 76v

και οργισθεις ο κς αυτου παρεδωκεν αυτον
τοις βασανισταις εως ου αποδω παν το
οφειλομενον αυτω ουτως και ο πηρ μου
ο επουρανιος ποιησει υμιν εαν μη αφητε
εκαστος τω αδελφω αυτου απο των
καρδιων υμων τα παραπτωματα αυτων
19: και εγενετο οτε ετελεσεν ο ις τους λογους
τουτους μετηρεν απο της γαλιλαιας
και ηλθεν εις τα ορια της ιουδαιας πε
ραν του ιορδανου και ηκολουθησαν αυτω
οχλοι πολλοι και εθεραπευσεν αυτους εκει

και προσηλθον αυτω οι φαρισαιοι πειρα
ζοντες αυτον και λεγοντες αυτω ει ε
ξεστιν $\overline{\alpha\nu\omega}$ απολυσαι την γυναικα αυτου
κατα πασαν αιτιαν ο δε αποκριθεις
ειπεν αυτοις ουκ ανεγνωτε οτι ο ποι
ησας απ αρχης αρσεν και θηλυ εποιη
σεν αυτους και ειπεν ενεκεν τουτου
καταλειπει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ και την
 $\overline{\mu\rho\alpha}$ και κολληθησεται τη γυναικι αυτου
και εσονται οι δυο εις σαρκα μιαν
ωστε ουκετι εισι δυο αλλα σαρξ μια
ο ουν ο $\overline{\theta\varsigma}$ συνεζευξεν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ μη χωριζετω

Folio 77r

λεγουσιν αυτω τι ουν μωσης ενετειλατο
δουναι βιβλιον αποστασιου και απο
λυσαι αυτην λεγει αυτοις οτι μωσης
προς την σκληροκαρδιαν υμων επε
τρεψεν υμιν απολυσαι τας γυναικας
υμων απ αρχης δε ου γεγονεν ουτως
λεγω δε υμιν οτι ος αν απολυση την
γυναικα αυτου μη επι πορνεια και
γαμηση αλλην μοιχεται και ο απο
λελυμενην γαμησας μοιχεται
λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου ει ουτως
εστιν η αιτια του $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ μετα της γυναικος
ου συμφερει γαμησαι
ο δε ειπεν αυτοις ου παντες χωρουσι
τον λογον τουτον αλλ οις δεδοται
εισι γαρ ευνουχοι οιτινες εκ κοιλιας
 $\overline{\mu\rho\varsigma}$ εγεννηθησαν ουτως και εισιν
ευνουχοι οιτινες ευνουχισθησαν
υπο των $\overline{\alpha\nu\omega\omicron\nu}$ και εισιν ευνουχοι
οιτινες ευνουχισαν εαυτους δια την
βασιλειαν των $\overline{\omicron\nu\nu\omega\omicron\nu}$ ο δυναμενος
χωρειν χωρειτω
τοτε προσηνεχθη αυτω παιδια ινα

Folio 77v

τας χειρας επιθη αυτοις και προσευζεται
οι δε μαθηται επετιμησαν αυτοις ο δε $\overline{\iota\varsigma}$
ειπεν αφετε τα παιδια και μη κω

λυετε αυτα ελθειν προς με των γαρ
τοιουτωνν εστιν η βασιλεια των συνων
και επιθεις αυτοις τας χειρας εμπορευ
θη εκειθεν
και ιδου εις προσελθων ειπεν αυτω
διδασκαλε αγαθε τι αγαθον ποιησω
ινα εχω ζωην αιωνιον
ο δε ις ειπεν αυτω τι με λεγεις αγαθον
ουδεις αγαθος ει μη εις ο θς ει δε θελεις
εισελθειν εις την ζωην τηρησον τας
εντολας λεγει αυτω ποιας ο δε ις
ειπεν το ου φονευσεις ου μοιχευσεις
ου κλεψεις ου ψευδομαρτυρησεις τιμα
τον πρα και την μρα και αγαπησεις τον
πλησιον σου ως σεαυτον
λεγει αυτω ο νεανισκος παντα ταυτα
εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου τι επι
υστερω εφη αυτω ο ις ει θελεις τελειος
ειναι υπαγε πωλησον σου τα υπαρχοντα
και δος πτωχοις και εξεις θησαυρον εν

Folio 78r

συνω και δευρο ακολουθει μοι
ακουσας δε ο νεανισκος τον λογον α
πηλθεν λυτουμενος ην γαρ εχων
κτηματα πολλα ο δε ις ειπεν τοις
μαθηταις αυτου αμην λεγω υμιν
οτι δυσκολως πλουσιος εισελευσεται
εις την βασιλειαν των συνων
παλιν δε λεγω υμιν ευκοπωτερον εστιν
καμηλον δια τρυπηματος ραφιδος
διελθειν η πλουσιον εις την βασιλει
αν του θυ εισελθειν ακουσαντες
δε οι μαθηται αυτου εξεπλησοντο σφο
δρα λεγοντες τις αρα δυναται σω
θηναι εμβλεψας δε ο ις ειπεν αυτοις
παρα ανοις τουτο αδυνατον εστιν
παρα δε θω παντα δυνατα εστιν
τοτε αποκριθεις ο πετρος ειπεν αυτω
ιδου ημεις αφηκαμεν παντα και η
κολουθησαμεν σοι τι αρα εσται υμιν
ο δε ις ειπεν αυτοις αμην λεγω υμιν

οτι υμεις οι ακολουθησαντες μοι εν
τη παλιγγενεσια οταν καθιση ο υς
του ανου επι θρονου δοξης αυτου

Folio 78v

καθησεσθε και υμεις επι δωδεκα θρονους
κρινοντες τας δωδεκα φυλας του ιηλ
και πας ος αφηκεν οικιας η αδελφους
η αδελφας η πρα η μρα
η τεκνα η αγρους ενεκεν του ονοματος
μου εκατονταπλασιονα ληψεται και
ζων αιωνιον κληρονομησει
πολλοι δε εσονται πρωτοι εσχατοι και
εσχατοι πρωτοι
20: ομοια γαρ εστιν η βασιλεια των συνων ανω
οικοδεσποτη οστις εξηλθεν αμα πρωι
μισθωσασθαι εργατας εις τον αμπελω
να αυτου και συμφωνησας μετα των
εργατων εκ δηναριου την ημεραν
απεστειλεν αυτους εις τον αμπελωνα αυτου
και εξελθων περι τριτην ωραν
ιδεν αλλους εστωτας εν τη {αγωρα /C: αγορα} αρ
γους και εκεινοις ειπεν υπαγετε και υμεις
εις τον αμπελωνα και ο εαν η δικαιον
δωσω υμιν οι δε απηλθον
παλιν εξελθων περι την εκτην και ενα
την ωραν εποιησεν ωσαυτως
περι δε την ενδεκατην ωραν εξελθων

Folio 79r

ευρεν αλλους εστωτας αργους και λεγει
αυτοις τι ωδε εστηκατε ολην την
ημεραν αργοι λεγουσιν αυτω οτι ου
δεις ημας εμισθωσατο λεγει αυτοις
υπαγετε και υμεις εις τον αμπελωνα
και ο εαν η δικαιον ληψεσθε
οψιας δε γενομενης λεγει ο κς του αμ
αμπελωνος τω επιτροπω αυτου
καλεσον τους εργατας και αποδος
αυτοις τον μισθον αρξαμενος απο
των εσχατων εως των πρωτων
και ελθοντες οι περι την ενδεκα

την ωραν ελαβον ανα δηναριον
ελθοντες δε οι πρωτοι ενομισαν
οτι πλειονα ληψονται και ελαβον
και αυτοι ανα δηναριον λαβοντες
δε εγογγυζον κατα του οικοδεσποτου
λεγοντες οτι ουτοι οι εσχατοι μιαν
ωραν εποιησαν και ισους ημιν
αυτους εποιησας τοις βαστασασι
το βαρος της ημερας και τον καυ
σωνα ο δε αποκριθεις ειπεν ενι
αυτων ετερε ουκ αδικω σε ουχι δ

Folio 79v

δηναριου συνεφωνησας μοι αρον το σον
και υπαγε θελω δε τουτω τω εσχατω
δουναι ως και σοι η ουκ εξεστιν μοι ποι
ησαι ο θελω εν τοις εμοις η ο οφθαλ
μος σου πονηρος εστιν οτι εγω αγαθος
ειμι ουτως εσονται οι εσχατοι πρωτοι
και οι πρωτοι εσχατοι πολλοι γαρ εισιν
κλητοι ολιγοι δε εκλεκτοι
και αναβαινων ο ις εις ιεροσολυμα
παρελαβεν τους δωδεκα μαθητας
κατ ιδιαν εν τη οδω και ειπεν αυτοις
ιδου αναβαινομεν εις ιεροσολυμα
και ο υς του ανου παραδοθησεται τοις
αρχιερευσι και γραμματευσι και
κατακρινουσιν αυτον θανατω και
παραδωσουσιν αυτον τοις εθνεσιν
εις το εμπαιξαι και μαστιγωσαι και
σταυρωσαι και τη τριτη ημερα ανα
στησεται
τοτε προσηλθεν αυτω η μηρ των υιων
ζεβεδαιου μετα των υιων αυτης
προσκυνουσα και αιτουσα τι παρ αυτου
ο δε ειπεν αυτη τι θελεις λεγει αυτω

Folio 80r

ειπε ινα καθισωσιν ουτοι οι δυο υιοι μου
εις εκ δεξιων {μου /C: σου} και εις εξ ευωνυ
μων σου εν τη βασιλεια σου
αποκριθεις δε ο ις ειπεν ουκ οιδατε

τι αιτεισθε δυνασθε πειν το ποτη
ριον ο εγω μελλω πινειν η το βαπτισμα
ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι
λεγουσιν αυτω δυναμεθα και λεγει
αυτοις το μεν ποτηριον μου πιασθε
και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι
βαπτισθησεσθε το δε καθισαι εκ δε
ξιων μου και εξ ευωνυμων μου
ουκ εστιν εμον δουναι αλλ οις ητοι
μασθαι υπο του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
και ακουσαντες οι δεκα ηγανακτη
σαν περι των δυο αδελφων
ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ προσκαλεσαμενος αυτους
ειπεν οιδατε οτι οι αρχοντες των
εθνων κατακυριευουσιν αυτων
και οι μεγαλοι κατεξουσιαζουσιν αυτων
ουχ ουτως εσται εν υμιν αλλ ος εαν
θελη εν υμιν μεγας γενεσθαι εσται
υμων διακονος και ος εαν θελη

Folio 80v

εν υμιν ειναι πρωτος εστω υμων δουλος
ωσπερ ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ ουκ ηλθεν διακο
νηθηναι αλλα διακονησαι και δου
ναι την ψυχην αυτου λυτρον αντι
πολλων
και εκπορευομενων αυτων απο ιεριχω
ηκολουθησεν αυτω οχλος πολυς
και ιδου δυο τυφλοι καθημενοι πα
ρα την οδον ακουσαντες οτι $\overline{\iota\varsigma}$
παραγει εκραξαν λεγοντες ελεησον
ημας $\overline{\upsilon\epsilon}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$ ο δε οχλος επετι
μησεν αυτοις ινα σιωπησωσιν
οι δε μειζον εκραζον λεγοντες ελεη
σον ημας $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\upsilon\epsilon}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$ και στας ο ις
εφωνησεν αυτους και ειπεν τι θε
λετε ποιησω υμιν λεγουσιν αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$
ινα ανοιχθωσιν ημων οι οφθαλμοι
σπλαγχνισθεις δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ηψατο των ο
φθαλμων αυτων και ευθεως ανε
βλεψαν αυτων οι οφθαλμοι και ηκο
λουθησαν αυτω
21: και οτε ηγγισαν εις ιεροσολυμα και

ηλθον εις βηθφαγη προς το ορος των

Folio 81r

ελαιων τοτε ο ις απεστειλεν δυο
μαθητας λεγων αυτοις
πορευθητε εις την κωμην την απε
ναντι υμων και ευθεως ευρησετε
ονον δεδεμενην και πωλον με
τ αυτης λυσαντες αγαγετε μοι
και εαν τις υμιν ειπη τι ερειτε οτι
ο κς αυτων χρειαν εχει ευθεως δε
αποστέλλει αυτους
τουτο δε ολον γεγονεν ινα πληρωθη
το ρηθεν δια του προφητου λεγον
τος ειπατε τη θυγατρι σιων ιδου
ο βασιλευς σου ερχεται σοι πραυς
και επιβεβηκως επι ονον και πω
λον υιον υποζυγιου
πορευθεντες δε οι μαθηται και ποι
ησαντες καθως προσεταξεν αυτοις
ο ις ηγαγον την ονον και τον πω
λον και επεθηκαν επανω αυτων
τα ιματια αυτων και επεκαθισεν
επανω αυτων ο δε πλειστος οχλος
εστρωσαν εαυτων τα ιματια εν τη
οδω αλλοι δε εκοπτον κλαδους

Folio 81v

απο των δενδρων και εστρωννυον εν
τη οδω
οι δε οχλοι οι προαγοντες και οι ακο
λουθουντες εκραζον λεγοντες
ωσαννα τω υω δαδ ευλογημενος
ο ερχομενος εν ονοματι κυ ωσαν
να εν τοις υψιστοις
και εισελθοντος αυτου εις ιεροσολυμα
εσεισθη πασα η πολις λεγουσα τις
εστιν ουτος οι δε οχλοι ελεγον ουτος
εστιν ις ο προφητης ο απο ναζαρεθ
της γαλιλαιας
και εισηλθεν ο ις εις το ιερον του θυ και
εξεβαλεν παντας τους πωλουντας

και αγοραζοντας εν τω ιερω {και τας /C: ~~και τας~~}
{τραπεζας των κολλυβιστων κατε /C: ~~τραπεζας των κολλυβιστων κατε~~}
{στρεψεν /C: στρεψεν} και τας
καθεδρας των {πολουντων /C: ~~πωλουντων~~} τας περι
στερας και λεγει αυτοις γεγραπται ο
οικος μου οικος προσευχης κληθησεται
υμεις δε αυτον εποιησατε σπηλαιον
ληστων

Folio 82r

και προσηλθον αυτω χωλοι και τυφλοι
εν τω ιερω και εθεραπευσεν αυτους
ιδοντες δε οι αρχιερεις και οι γραμματεις
τα θαυμασια α εποιησεν και τους παι
δας κραζοντας εν τω ιερω και λεγον
τας ωσαννα τω $\overline{\upsilon\omega}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$ ηγανα
κτησαν και ειπον αυτω ουκ ακουεις
τι ουτοι λεγουσιν ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ λεγει αυτοις
ναι ουδεποτε ανεγνωτε οτι εκ στο
ματος νηπιων και θηλαζοντων
κατηρτισω αινον και καταλιπων
αυτους εξηλθεν εξω της πολεως
εις βηθανιαν και ηυλισθη εκει
πρωιας δε επαναγων εις την πολιν
επεινασεν και ιδων συκην μιαν
επι της οδου ηλθεν επ αυτην και
ουδεν ευρεν εν αυτη ει μη φυλλα μο
νον και λεγει αυτη μηκετι εκ σου
καρπος γενηται εις τον αιωνα και
εξηρανθη παραχρημα η συκη
και ιδοντες οι μαθηται εθαυμασαν
λεγοντες πως παραχρημα εξη
ρανθη η συκη

Folio 82v

αποκριθεις δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αυτοις
αμην λεγω υμιν εαν εχητε πιστιν και
μη διακριθητε ου μονον το της
συκης ποιησεται αλλα καν τω ορει
τουτω ειπητε αρθητι και βληθητι
εις την θαλασσαν γενησεται
και παντα οσα εαν αιτησητε εν τη

προσευχη πιστευοντες ληψεσθε
και ελθοντι αυτω εις το ιερον προσηλ
θον αυτω διδασκοντι οι αρχιερεις
και οι πρεσβυτεροι του λαου λεγοντες
εν ποια εξουσια ταυτα ποιεις και
τις σοι εδωκεν την εξουσιαν ταυτην
αποκριθεις δε ο ις ειπεν αυτοις
ερωτησω υμας καγω λογον ενα ον
εαν ειπητε μοι καγω υμιν ερω εν
ποια εξουσια ταυτα ποιω
το βαπτισμα ιωαννου ποθεν ην
εξ ουνου η εξ ανων
οι δε διελογιζοντο παρ εαυτοις λε
γοντες εαν ειπωμεν εξ ουνου ερει
ημιν δια τι ουν ουκ επιστευσατε
αυτω εαν δε ειπωμεν εξ ανων

Folio 83r

φοβουμεθα τον οχλον παντες
γαρ εχουσιν τον ιωαννην ως προ
φητην και {αποκριθεις /C: αποκριθεις} τω ιω
ειπον ουκ οιδαμεν εφη αυτοις
και αυτος ουδε εγω λεγω υμιν
εν ποια εξουσια ταυτα ποιω
τι δε υμιν δοκει
ανος ειχεν τεκνα δυο και προσελ
θων τω πρωτω ειπεν τεκνον
υπαγε σημερον εργαζου εν τω
αμπελωνι μου ο δε αποκριθεις
ειπεν ου θελω υστερον δε μεταμε
ληθεις απηλθεν και προσελ
θων τω δευτερω ειπεν ωσαυτως
δε αποκριθεις ειπεν εγω κε και
ουκ απηλθεν τις εκ των δυο
εποιησεν το θελημα του πρς αυτου
λεγουσιν αυτω ο πρωτος λεγει
αυτοις ο ις αμην λεγω υμιν οτι
οι τελωναι και εμπορναι προαγου
σιν υμας εις την βασιλειαν του θυ
ηλθεν γαρ προς υμας ιωαννης
εν οδω δικαιοσυνης και ουκ επι

Folio 83v

στευσατε αυτω οι δε τελωναι και αι
πορναι επιστευσαν αυτω υμεις δε
ιδοντες ου μετεμεληθητε υστερον
του πιστευσαι αυτω
αλλην παραβολην ακουσατε
 $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις ην οικοδεσποτης οστις εφυ
τευσεν αμπελωνα και φραγμον αυτω
περιεθηκεν και ωρυξεν εν αυτω ληνον
και ωκοδομησεν πυργον και εξε
δετο αυτον γεωργοις και απεδημησεν
οτε δε ηγγισεν ο καιρος των καρπων
απεστειλεν τους δουλους αυτου προς
τους γεωργους λαβειν τους καρπους
αυτου και λαβοντες οι γεωργοι τους
δουλους αυτου ον μεν εδειραν ον δε
απεκτειναν ον δε ελιθοβολησαν
παλιν απεστειλεν αλλους δουλους πλει
ονας των πρωτων και εποιησαν αυτοις
ωσαυτως υστερον δε απεστειλεν
προς αυτους τον $\overline{\upsilon\nu}$ αυτου λεγων εν
τραπησονται τον $\overline{\upsilon\nu}$ μου οι δε γε
ωργοι ιδοντες τον $\overline{\upsilon\nu}$ ειπον εν εαυτοις
ουτος εστιν ο κληρονομος δευτε απο

Folio 84r

κτεινωμεν αυτον και κατασχωμεν
την κληρονομιαν αυτου και λα
βοντες αυτον εξεβαλον εξω του αμπε
λωνος και απεκτειναν οταν ουν ελ
θη ο $\overline{\kappa\varsigma}$ του αμπελωνος τι ποιησει
τοις γεωργοις εκεινοις λεγουσιν
αυτω κακους κακως απολεσει αυ
τους και τον αμπελωνα εκδω
σεται αλλοις γεωργοις οιτινες απο
δωσουσιν αυτω τους καρπους εν
τοις καιροις αυτων λεγει αυτοις ο
 $\overline{\iota\varsigma}$ ουδεποτε ανεγνωτε εν ταις
γραφαις λιθον ον απεδοκιμα
σαν οι οικοδομουντες ουτος εγενη
θη εις κεφαλην γωνιας παρα $\overline{\kappa\upsilon}$
εγενετο αυτη και εστιν θαυμαστη εν ο
φθαλμοις ημων

δια τουτο λεγω υμιν οτι αρθησεται
αφ υμων η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ και δο
θησεται εθνει ποιουντι τους καρπους
αυτης και ο πεσων επι τον λιθον του
τον συνθλασθησεται εφ ο δ αν πεση
λικμησει αυτον

Folio 84v

και ακουσαντες οι αρχιερεις και οι φα
ρισαιοι τας παραβολας αυτου εγνω
σαν οτι περι αυτων λεγει και ζη
τουντες αυτον κρατησαι εφοβη
θησαν τους οχλους επειδη ως
προφητην αυτον ειχον
22: και αποκριθεις ο $\overline{\iota\varsigma}$ παλιν ειπεν αυτοις
εν παραβολαις λεγων
ωμοιωθη η βασιλεια των $\overline{\sigma\upsilon\upsilon\omega\upsilon\omega\upsilon\omega}$ $\overline{\alpha\upsilon\omega}$
βασιλει οστις εποίησεν γαμους τω
υιω αυτου και απεστειλεν τους δου
λους αυτου καλεσαι τους κεκλημενους
εις τους γαμους και ουκ ηθελον ελθειν
παλιν απεστειλεν αλλους δουλους λεγων
ειπατε τοις κεκλημενοις ιδου το
αριστον μου ητοιμασα οι ταυροι μου
και τα σιτιστα τεθυμενα και παν
τα ετοιμα δευτε εις τους γαμους
οι δε αμελησαντες απηλθον ο μεν
εις τον ιδιον αγρον ο δε εις την εμπορι
αν αυτου οι δε λοιποι κρατησαντες
τους δουλους αυτου υβρισαν και απε
κτειναν και ακουσας ο βασιλευς εκεινος

Folio 85r

{ορρηγισθη /C: ωρρηγισθη } και πεμψας τα στρατευμα
τα αυτου απωλεσεν τους φννεις
εκεινους και την πολιν αυτων ε
νεπρησεν τοτε λεγει τοις δουλοις
αυτου ο μεν γαμος ετοιμος εστιν
οι δε κεκλημενοι ουκ ησαν αξιοι
ορευεσθε ουν επι τας διεξοδους των
οδων και οσους εαν ευρητε
καλεσατε εις τους γαμους και εξελ

θοντες οι δουλοι εκεινοι εις τας οδους
συνηγαγον παντας οσους ευρον
πονηρους τε και αγαθους και επλη
σθη ο γαμος ανακειμενων
εισελθων δε ο βασιλευς θεασασθαι
τους ανακειμενους ιδεν εκει $\overline{\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\sigma}$
ουκ ενδεδυμενον ενδυμα γαμου
και λεγει αυτω εταιρε πως εισηλθες
ωδε μη εχων ενδυμα γαμου ο δε
εφимωθη τοτε ειπεν ο βασιλευς
τοις διακονοις δησαντες αυτου
ποδας και χειρας αρατε αυτον και
εκβαλετε εις το σκοτος το εξωτερων
εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος

Folio 85v

των οδοντων πολλοι γαρ εισιν κλητοι
ολιγοι δε εκλεκτοι {[deletion]}
τοτε πορευθεντες οι φαρισαιοι {[deletion]}
συμβουλιον ελαβον οπως αυτον παγι
δευσωσιν εν λογω και αποστελλουσιν
αυτω τους μαθητας αυτων μετα των η
ρωδιανων λεγοντες διδασκαλε οι
δαμεν οτι αληθης ει και την οδον του
 $\overline{\theta\upsilon}$ εν αληθεια διδασκεις και ου μελει σοι
περι ουδενος ου γαρ βλεπεις εις προσω
πον $\overline{\alpha\lambda\lambda\omicron\upsilon\sigma}$ ειπε ουν ημιν τι σοι δοκει
εξεστιν δουναι κηνσον καισαρι η ου
γνους δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ την πονηριαν αυτων ειπεν
τι με πειραζετε υποκριται επιδειξατε
μοι το νομισμα του κηνσου οι δε προση
νεγκαν αυτω δηναριον και λεγει αυτοις
τινος η εικων αυτη και η επιγραφη
λεγουσιν αυτω καισαρος τοτε λεγει αυτοις
αποδοτε ουν τα καισαρος καισαρι και
τα του $\overline{\theta\upsilon}$ τω $\overline{\theta\omega}$ και ακουσαντες ε
θαυμασαν και αφεντες αυτον απηλ
θον
εν εκεινη τη ημερα προσηλθον αυτω

Folio 86r

σαδδουκαιοι οι λεγοντες μη ειναι αναστα

σιν και επηρωτησαν αυτον λεγοντες
διδασκαλε μωσης ειπεν εαν τις απο
θανη μη εχων τεκνα επιγαμβρευσει
ο αδελφος αυτου την γυναικα αυτου
και αναστησει σπερμα τω αδελφω αυτου
ησαν δε παρ ημιν επτα αδελφοι και
ο πρωτος γαμησας ετελευτησεν
και μη εχων σπερμα αφηκεν την γυ
ναικα αυτου τω αδελφω αυτου ομοιως
και ο δευτερος και ο τριτος εως των επτα
υστερον δε παντων απεθανεν και η
γυνη εν τη ουν αναστασει τινος
των επτα εσται γυνη παντες γαρ ε
σχον αυτην αποκριθεις δε ο ις ει
πεν αυτοις πλανασθε μη ειδοτες
τας γραφας μηδε την δυναμιν του
θ̅υ εν γαρ τη αναστασει ουτε γαμουσιν
ουτε εκγαμιζονται αλλ ως αγγελοι
του θ̅υ εν ουν̅ω εισιν περι δε της
αναστασεως των νεκρω[v] ουκ ανεγνω
τε το ρηθεν υμιν υπο του θ̅υ λεγοντος
εγω ειμι ο θ̅ς αβραα[μ] και ο θ̅ς ισαακ

Folio 86v

και ο θ̅ς ιακωβ ουκ εστιν ο θ̅ς θ̅ς νεκρων
αλλα ζωντων και ακουσαντες οι οχλοι
εξεπλησσοντο επι τη διδαχη αυτου
οι δε φαρισαιοι ακουσαντες οτι εφιμω
σεν τους σαδδουκαιους συνηχθησαν
επι το αυτο
και επηρωτησεν εις εξ αυτων νομικος
πειραζων αυτον και λεγων διδασκαλε
ποια εντολη μεγαλη εν τω νομω
ο δε ις εφη αυτω αγαπησεις κ̅ν τον
θ̅ν σου εν ολη καρδια σου και εν ολη
ψυχη σου και εν ολη τη διανοια σου
αυτη εστιν πρωτη και μεγαλη εντολη
δευτερα δε ομοια αυτη αγαπησεις τον
πλησιον σου ως εαυτον εν ταυταις
ταις δυσιν εντολαις ολος ο νομος
και οι προφηται κρεμανται
συνηγμενων δε των φαρισαιων επη

ρωτησεν αυτους ο ις λεγων τι υμιν
δοκει περι του χυ̅ τιнос υς̅ εστιν
λεγουσιν αυτ[ω] του δαδ̅ λεγει αυτοις
πως ουν δαδ̅ εν πνι̅ κν̅ αυτον καλει λεγων
ειπεν ο κς̅ τω κ[ω] μου καθου εκ δεξιων μου

Folio 87r

εως αν θω τους εχθρους σου υποπο
διον των ποδων σου ει ουν δαδ̅ καλει
αυτον κν̅ πως υς̅ αυτου εστιν
και ουδεις εδυνατο αυτω αποκριθηναι
λογον ουδε ετολμησεν τις απ̅ εκει
νης της ημερας επερωτησαι αυτον
ουκετι

23: τοτε ο ις̅ ελαλησεν τοις οχλοις και
τοις μαθηταις αυτου λεγων επι της
μωσεως καθεδρας εκαθισαν
οι γραμματεις και οι φαρισαιοι
παντα ουν οσα αν ειπωσιν υμιν τη
ρειν τηρειτε και ποιειτε κατα δε
τα εργα αυτων μη ποιειτε λεγου
σιν γαρ και ου ποιουσιν
δεσμεουσιν γαρ φορτια βαρεα και
δυσβαστακτα και επιτιθεασιν
επι τους ωμους των ανων̅ τω δε
δακτυλω αυτων ου θελουσιν κινησαι
αυτα
παντα δε τα εργα αυτων ποιουσιν
προς το θεαθηναι τοις ανοις̅
πλατυνουσι δε τα φυλακτηρια αυτων

Folio 87v

και μεγαλυνουσι τα κρασπεδα των ιμα
τιων αυτων φιλουσι τε την πρωτο
κλισιαν εν τοις δειπνοις και τας
πρωτοκαθεδrias εν ταις συναγωγα̅ις
και τους ασπασμους εν ταις αγοραις
και καλεισθαι υπο των ανων̅ ραββι
ραββι
υμεις δε μη κληθητε ραββι εις γαρ εστιν
υμων ο καθηγητης ο χς̅ παντες δε
υμεις αδελφοι εστε και πρ̅α μη κα

λεσητε υμων επι της γης εις γαρ εστιν
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ υμων ο εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$ μηδε
κληθητε καθηγηται εις γαρ υμων
εστιν ο καθηγητης ο $\overline{\chi\varsigma}$ ο δε μειζων
υμων εσται υμων διακονος
οστις δε υψωσει εαυτον ταπεινωθησεται
και οστις ταπεινωσει εαυτον υψωθησεται
ουαι δε υμιν γραμματαις και φαρισαιοι
υποκριται οτι κατεσθιετε τας οικι
ας των χηρων και προφασει μακρα
προσευχομενοι δια τουτο ληψεσθε
περισσοτερον κριμα
ουαι δε υμιν γραμματαις και φαρισαιοι

Folio 88r

υποκριται οτι κλιεται την βασιλειαν
των $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\nu}$ εμπροσθεν των $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$
υμεις γαρ ουκ εισερχεσθε ουδε τους
εισερχομενους αφιετε εισελθειν
ουαι υμιν γραμματαις και φαρισαιοι
υποκριται οτι περιαγετε την θαλασ
σαν και την ξηραν ποιησαι ενα προ
σηλυτον και οταν γενηται ποιειτε
αυτον υιον γεεννης διπλοτερον υμων
ουαι υμιν οδηγοι τυφλοι οι λεγοντες
ος αν ομοση εν τω ναω ουδεν εστιν
ος δ αν ομοση εν τω χρυσω του ναου
οφειλει μωροι και τυφλοι τις γαρ
μειζων εστιν ο χρυσος η ο ναος ο
αγιαζων τον χρυσον και ος εαν
ομοση εν τω θυσιαστηριω ουδεν
εστιν ος δ αν ομοση εν τω δωρω τω
επανω αυτου οφειλει μωροι και
τυφλοι τι γαρ μειζον το δωρον
η το θυσιαστηριον το αγιαζον το
δωρον ο ουν ομοσας εν τω θυσι
αστηριω ομνυει εν αυτω και εν πασιν
τοις επανω αυτου και ο ομοσας

Folio 88v

εν τω ναω ομνυει εν αυτω και εν τω
κατοικησαντι αυτον

και ο ομοσας εν τω ουνω ομνυει εν τω
θρονω του θυ και εν τω καθημενω
επανω αυτου ουαι υμιν γραμματαις
και φαρισαιοι υποκριται οτι αποδε
κατουτε το ηδουσμον και το ανηθον
και το κυμινον και αφηκατε τα βαρυ
τερα του νομου την κρισιν και τον
ελεον και την πιστιν ταυτα εδει
ποιησαι κακεινα μη αφιεναι
οδηγοι τυφλοι οι διυλιζοντες τον κωνο
πα την δε καμηλον καταπινοντες
ουαι υμιν γραμματαις και φαρισαιοι
υποκριται οτι καθαριζετε το εξωθεν
του ποτηριου και της παροψιδος
εσωθεν δε γεμουσιν εξ αρπαγης και
αδικιας φαρισαιε τυφλε κα
θαρισον πρωτον το εντος του ποτηριου
και της παροψιδος ινα γενηται και
το εκτος αυτων καθαρων
ουαι υμιν γραμματαις και φαρισαιοι
υποκριται οτι παρομοιαζετε ταφοις

Folio 89r

κεκονιαμενοις οιτινες εξωθεν
μεν φαινονται ωραιοι εσωθεν δε
γεμουσιν οστεων νεκρων και πα
σης ακαθαρσιας ουτως και υμεις
εξωθεν μεν φαινεσθε τοις ανοις
δικαιοι εσωθεν δε μεστοι εστε υπο
κρισεως και ανομιας
ουαι υμιν γραμματαις και φαρισαιοι
υποκριται οτι οικοδομειτε τους
ταφους των προφητων

και κοσμειτε τα μνημεια των δι
καιων και λεγετε ει ημεθα εν ταις
ημεραις των πατερων ημων ουκ αν
ημεθα κοινωνοι αυτων εν τω αιματι
των προφητων ωστε μαρειτε εαυ
τοις οτι υιοι εστε των φονευσαντων
τους προφητας
και υμεις πληρωσατε το μετρον των
πατερων υμων οφεις γεννηματα

εχιδνων πως φυγητε απο της
κρισεως της γεεννης
δια τουτο ιδου εγω αποστελλω προς

Folio 89v

υμας προφητας και σοφους και γραμ
ματεις και εξ αυτων αποκτενειτε
και στραυρωσετε και εξ αυτων μαστιγω
σετε εν ταις συναγωγαις υμων και
διωξετε απο πολεως εις πολιν οπως
ελθη εφ υμας παν αιμα δικαιον εκ
χυνομενον επι της γης απο του αιμα
τος αβελ του δικαιου εως του αιμα
τος ζαχαριου υιου βαραχιου ον εφο
νευσατε μεταξυ του ναου και του
θυσιαστηριου αμην λεγω υμιν
οτι ηξει παντα ταυτα επι την γενεαν
ταυτην

ιλημ ιλημ η αποκτενουσα τους προ
φητας και λιθοβολουσα τους απε
σταλμενους προς αυτην ποσακις
ηθελησα επισυναγαγειν τα τεκνα σου
ον τροπον επισυναγει ορνις τα νοσσια
εαυτης υπο τας πτερυγας και ουκ η
θελησατε ιδου αφιετε υμιν ο οικος
υμων ερημος λεγω γαρ υμιν ου μη
ιδητε απ αρτι εως αν ειπητε ευλο
γημενος ο ερχομενος εν ονοματι κυ

Folio 90r

24: και εξελθων ο ις επορευετο απο του ιερου
και προσηλθον οι μαθηται αυτου επι
δειξαι αυτω τας οικοδομας του ιερου
ο δε ις ειπεν αυτοις ου βλεπετε
ταυτα παντα αμην λεγω υμιν
ου μη αφεθη ωδε λιθος επι λιθον
ος ου καταλυθησεται
καθημενου δε αυτου επι του ορους των
ελαιων προσηλθον αυτω οι μαθηται
κατ ιδιαν λεγοντες ειπε ημιν
ποτε ταυτα εσται και τι το σημειον
της σης παρουσιας και της συντε

λειαυ του αλωνοϑ
και αποκρικθεις ο ιϑ ειπεν αυτοις βλε
πετε μη τισ υμας πλανηση πολ
λοι γαρ ελευονται επι τω ονοματι
μου λεγοντες εγω ειμι ο χϑ και πολ
λους πλανηουσιν μελλησετε δε
ακουειν πολεμουϑ και ακοας πολε
μων ορατε μη θορυμεισθε δει
γάρ παντα γενεσθαι αλλ ουτω εστι
το τελος εγερθησεται γαρ εθνοϑ
επι εθνοϑ και βασιλεια επι βασιλειαυ

Folio 90v

και εϑονται λιμοι και λοιμοι και σειϑμοι
κατα τοππουϑ παντα δε ταυτα αρχει
ωδινων
τοτε παραδωσουσιν υμας ειϑ θλιψιν
και αποκτενουσιν υμας και εσεσθε
μισουμενοι υπο παντων των εθνων
δια το ονομα μου
και τοτε σκανδαλισθησονται πολλοι
και αλληλουϑ παραδωσουσι και μι
σησουσιν αλληλουϑ και πολλοι ψευ
δοπροφηται εγερθησονται και πλα
νησουσι πολλουϑ και δια το πλη
θυνθηναι την ανομιαν ψυγησεται η
αγαπη των πολλων ο δε υπομεινας
ειϑ τελος ουτοϑ σωθησεται
και κηρυχθησεται τουτο το ευαγγελιον
της βασιλειαϑ εν ολη τη οικουμενη
ειϑ μαρτυριον πασι τοιϑ εθνεσιν
και τοτε ηξει το τελος
οταν ουν ιδητε το βδελυγμα της ερημω
σεωϑ το ρηθεν δια δανηλ του προ
φητου εϑτοϑ εν τοπω αγιω ο αναγι
νωσκων νοειτω

Folio 91r

τοτε οι εν τη ιουδαια φευγετωσαν επι
τα ορη ο επι του δωματοϑ μη κα
ταβαινετω αραι τα εκ της οικιαϑ
αυτου και ο εν τω αγρω μη επιϑτρε

ψατω οπισω αραι τα ιματια αυτου
ουαι δε ταις εν γαστρι εχουσαις και
ταις θηλαζουσαις εν εκειναις ταις
ημεραις
προσευχεσθε δε ινα μη γενηται η
φυγη υμων χειμωνος μηδε εν σαβ
βατω εσται γαρ τοτε θλιψις μεγαλη
οια ου γεγονεν απ αρχης κοσμου εως
του νυν ουδ ου μη γενηται
και ει μη εκολοβωθησαν αι ημεραι εκειναι
ουκ αν εσωθη πασα σαρξ δια δε
τους εκλεκτους κολοβωθησονται
αι ημεραι εκειναι τοτε εαν τις
υμιν ειπη ιδου ωδε ο $\chi\varsigma$ η ωδε
μη πιστευσητε
εγερθησονται γαρ ψευδοχριστοι και
ψευδοπροφηται και δωσουσι ση
μεια μεγαλα και τερατα ωστε πλα
νησαι ει δυνατον και τους εκλεκτους

Folio 91v

ιδου προειρηκα υμιν εαν ουν ειπωσιν
υμιν ιδου εν τη ερημω εστιν μη εξελ
θητε ιδου εν τοις ταμειοις μη πι
στευσητε
ωσπερ γαρ η αστραπη εξερχεται απο ανα
τολων και φαινεται εως δυσμων
ουτως εσται η παρουσια του υιου του
ανθρωπου
οπου γαρ εαν η το πτωμα εκει συνα
χθησονται οι αετοι
ευθεως δε μετα την θλιψιν των ημε
ρων εκεινων ο ηλιος σκοτισθησεται
και η σεληνη ου δωσει το φεγγος αυτης
και οι αστερες πεσουνται απο του $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\upsilon}$
και αι δυναμεις των $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\nu}$ σαλευθη
σονται και τοτε φανησεται το σημειον
του υιου του $\overline{\alpha\nu\sigma\upsilon}$ εν τω $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega}$ και τοτε
κοψονται πασαι αι φυλαι της γης
και οψονται τον $\overline{\upsilon\nu}$ του $\overline{\alpha\nu\sigma\upsilon}$ ερχομενον
επι των νεφελων του $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\upsilon}$ μετα δυ
ναμewς και δοξης πολλης
και αποστελει τους αγγελους αυτου μετα

Folio 92r

συναξουσι τους εκλεκτους αυτου
εκ των τεσσαρων ανεμων απ ακρων
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\upsilon\acute{\nu}}$ εως ακρων αυτων
απο δε της συκης μαθετε την
παραβολην οταν ιδη ο κλαδος
αυτης γενητε απαλος και τα φυλ
λα εκφυη γινωσκετε οτι εγγυς το
θερος ουτως και υμεις οταν ιδητε
παντα ταυτα γινωσκετε οτι εγγυς
εστιν επι θυραις αμην λεγω υμιν
ου μη παρελθη η γενεα αυτη εως
αν παντα ταυτα γενηται ο $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\varsigma}$
και η γη παρελευσονται οι δε λο
γοι μου ου μη παρελθωσιν
περι δε της ημερας εκεινης και ωρας
ουδεις οιδεν ουδε οι αγγελοι των
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\upsilon\acute{\nu}}$ ει μη ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου μονος
ωσπερ δε αι ημεραι του νωε ουτως
εσται και η παρουσια του $\overline{\upsilon\upsilon}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$
ωσπερ γαρ ησαν εν ταις ημεραις
ταις προ του κατακλυσμου τρω
γοντες και πινοντες γαμουντες και
εγκαμιζοντες αχρι ης ημερας

Folio 92v

εισηλθεν νωε εις την κιβωτον και ουκ ε
γνωσαν εως ηλθεν ο κατακλυσμος
και ηρεν απαντας ουτως εσται και η
παρουσια του $\overline{\upsilon\upsilon}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$
τοτε δυο εσονται εν τω αγρω ο εις
παραλαμβανεται και ο εις αφιεται
δυο αληθουσai εν τω μυλω μια
παραλαμβανεται και μια αφιεται
γρηγορειτε ουν οτι ουκ οιδατε ποια
ωρα ο $\overline{\kappa\varsigma}$ υμων ερχεται
εκεινο δε γινωσκετε οτι ει ηδη ο οικο
δεσποτης ποια φυλακη ο κλεπτης
ερχεται εγρηγορησεν αν και ουκ αν
ειασεν διορυγηναι την οικιαν αυτου

δια τουτο και υμεις γινεσθε ετοιμοι
οτι η ωρα ου δοκειτε ο υς του ανου
ερχεται
τις αρα εστιν ο πιστος δουλος και φρο
νιμος ον κατεστησεν ο κς αυτου επι
της θεραπειας αυτου του διδοναι
αυτοις την τροφην εν καιρω
μακαριος ο δουλος εκεινος ον ελθων
ο κς αυτου ευρησει ποιουντα ουτως

Folio 93r

αμην λεγω υμιν οτι επι πασι τοις υπαρ
χουσιν αυτου ευρησει ποιουν τα ουτως
εαν δε ειπη ο κακος δουλος εκεινος
εν τη καρδια αυτου χρονιζει ο κς μου
ελθειν και αρξηται τυπτειν τους συν
δουλους εσθιητε δε και πινη μετα των
μεθυοντων ηξει ο κς του δουλου
εκεινου εν ημερα η ου προσδοκα
και εν ωρα η ου γινωσκει και δι
χοτομησει αυτον και το μερος αυτου
μετα των υποκριτων θησει εκει
εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος των
οδοντων

25: τοτε ομοιωθησεται η βασιλεια των
συνων δεκα {παρνοις /C: παρθνοις} αιτινες λα
βουσαι τας λαμπαδας αυτων εξηλ
θον εις απαντησιν του νυμφιου
πεντε δε εισαν εξ αυτων φρονιμοι
και αι πεντε μωραι αιτινες μωραι
λαβουσαι τας λαμπαδας αυτων
ουκ ελαβον μεθ εαυτων ελαιον αι δε
φρονιμοι ελαβον ελαιον εν τοις αγγι
οις αυτων μετα των λαμπαδων αυτων

Folio 93v

χρονιζοντος δε του νυμφιου ενυστα
ξαν πασαι και εκαθευδον
μεσης δε νυκτος κραυγη γεγονεν ιδου
ο νυμφιος ερχεται εξερχεσθε εις
απαντησιν αυτου τοτε ηγερθησαν
πασαι αι {παρνοι /C: παρθνοι} εκειναι και εκοσμη

σαν τας λαμπαδας αυτων
αι δε μωραι ταις φρονιμοις ειπον
δοτε ημιν εκ του ελαιου υμων οτι
αι λαμπαδες ημων σβεννυνται
απεκριθησαν δε αι φρονιμοι λεγουσαι
μηποτε ου μη αρκεση ημιν και υμιν
πορευεσθε δε μαλλον προς τους πω
λουντας και αγορασατε εαυταις
απερχομενων δε αυτων αγορασαι ηλ
θεν ο νυμφιος και αι ετοιμοι εισηλ
θον μετ αυτου εις τους γαμους και εκλει
σθη η θυρα υστερον δε ερχονται
και αι λοιπαι παρθενοι λεγουσαι
κ̅ε κ̅ε ανοιξον ημιν ο δε αποκρι
θεις ειπεν αμην λεγω υμιν ουκ οιδα
υμας γρηγορειτε ουν οτι ουκ οιδατε
την ημεραν ουδε την ωραν εν η ο

Folio 94r

υ̅ς του αν̅ου̅ ερχεται
ωσπερ γαρ αν̅ος̅ αποδημων εκα
λεσε τους ιδιους δουλους και
παρεδωκεν αυτοις τα υπαρχον
τα αυτου
και ω μεν εδωκεν πεντε ταλαντα
ω δε δυο ω δε εν εκαστω κατα
την ιδιαν δυναμιν και απεδη
μησεν ευθεως πορευθεις δε
ο τα πεντε ταλαντα λαβων ειρ
γασατο εν αυτοις και εποιησεν
αλλα πεντε ταλαντα ωσαυτως
και ο τα δυο εκερδησεν και αυτος
αλλα δυο ο δε το εν λαβων
απελθων ωρυξεν εν τη γη και
απεκρυψεν το αργυριον του κ̅υ̅ αυτου
μετα δε χρονον πολυν ερχεται ο κ̅ς̅
των δουλων εκεινων και συναιρει
μετ αυτων λογον και προσελθων
ο τα πεντε ταλαντα λαβων προση
νεγκεν αλλα πεντε ταλαντα λεγων
κ̅ε̅ πεντε ταλαντα μοι παρεδωκας
ιδε αλλα πεντε ταλαντα εκερδησα εν αυτοις

Folio 94v

εφη δε αυτω ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου ευ δουλε αγαθε
και πιστε επι ολιγα ης πιστος επι
πολλων σε καταστησω εισελθε εις την
χαραν του $\overline{\kappa\upsilon}$ σου
προσελθων δε και ο τα δυο ταλαντα
λαβων ειπεν $\overline{\kappa\epsilon}$ δυο ταλαντα μοι
παρεδωκας ιδε αλλα δυο εκερ
δησα επ αυτοις
εφη αυτω ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου ευ δουλε αγαθε
και πιστε επι ολιγα εις πιστος επι
πολλων σε καταστησω εισελθε
εις την χαραν του $\overline{\kappa\upsilon}$ σου
προσελθων δε και ο το εν ταλαντον
ειληφως ειπεν $\overline{\kappa\epsilon}$ εγνων σε οτι
σκληρος ει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ θεριζων οπου ου
κ εσπειρας και συναγων οθεν ου διε
σκορπισας και φοβηθεις απελθων
εκρυψα το ταλαντον σου εν τη γη
ιδε εχεις το σον
αποκριθεις δε ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου ειπεν αυτω
πονηρε δουλε και οκνηρε ηδεις οτι
θεριζω οπου ουκ εσπειρα και συναγω
οθεν ου διεσκορπισα εδει ουν σε

Folio 95r

βαλειν το αργυριον μου τοις τραπεζι
ταις και ελθων εγω εκομισαμην
αν το εμον συν τοκω αρατε ουν
απ αυτου το ταλαντον και δοτε τω
εχοντι τα δεκα ταλαντα
τω γαρ εχοντι παντι δοθησεται και
περισσευθησεται απο δε του μη
εχοντος και ο εχει αρθησεται απ αυτου
και τον αχρειον δουλον εκβαλετε
εις το σκοτος το εξωτερικον εκει εσται
ο κλαυθμος και ο βρυγμος των ο
δοντων {C: ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουα κουετω}
οταν δε ελθη ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ εν τη δοξη
αυτου και παντες οι αγιοι αγγελοι
μετ αυτου τοτε καθισει επι θρονου
δοξης αυτου και συναχθησεται εμπρο
σθεν αυτου παντα τα εθνη και αφο

ρει αυτοους απ αλληλων ωσπερ
ο ποιμην αφοριζη τα προβατα
απο των εριφων και στησει τα μεν
προβατα εκ δεξιων αυτου τα δε
εριφια εξ ευωνυμων τοτε ερει
ο βασιλευς τοις εκ δεξιων αυτου

Folio 95v

δευτε οι ευλογημενοι του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου κλη
ρονομησατε την ητοιμασμενην
υμιν βασιλειαν απο καταβολης
κοσμου επεινασα γαρ και εδωκα
τε μοι φαγειν εδιψησα και επτο
τισατε με ξενος ημην και συνη
γαγετε με γυμνος και περιεβα
λετε με ησθενησα και επεσκε
ψασθε με εν φυλακη ημην και
ηλθετε προς με
τοτε αποκριθσονται αυτω οι δικαιοι
λεγοντες $\overline{\kappa\epsilon}$ ποτε σε ειδομεν πει
νωντα και εθρεψαμεν η διψωντα
και εποτισαμεν ποτε δε σε ει
δομεν ξενον και συνηγαγομεν η
γυμνον και περιεβαλομεν
ποτε δε σε ειδομεν ασθενη η εν φυ
λακη και ηλθομεν προς σε
και αποκριθεις ο βασιλευς ερει αυτοις
αμην λεγω υμιν εφ οσον εποιησατε
ενι τουτων των αδελφων μου των
ελαχιστων εμοι εποιησατε
τοτε ερει και τοις εξ ευωνυμων

Folio 96r

πορευεσθε απ εμου οι κατηραμενοι
εις το πυρ το αιωνιον το ητοιμασμενον
τω διαβολω και τοις αγγελιοις αυτου
επεινασα γαρ και ουκ εδωκατε μοι
φαγειν εδιψησα και ουκ εποτισα
τε με γυμνος και ου περιεβαλετε με
ασθενης και εν φυλακη και ουκ επε
σκεψασθε με τοτε αποκριθσονται
και αυτοι λεγοντες $\overline{\kappa\epsilon}$ ποτε σε ειδομεν

πεινωντα η διψωντα η ξενον η
γυμνον η ασθενη η εν φυλακη και
ου διηκονησαμεν σοι τοτε αποκρι
θησεται αυτοις λεγων αμην λεγω υμιν
εφ οσον ουκ εποιησατε ενι τουτων
των ελαχιστων ουδε εμοι εποιησατε
και απελευσονται ουτοι εις κολασιν αι
ωνιον οι δε δικαιοι εις ζωην αιωνιον
26: και εγενετο οτε ετελεσεν ο ις παντας
τους λογους τουτους ειπεν τοις μα
θηταις αυτου
οιδατε οτι μετα δυο ημερας το πα
σχα γινεται και ο υς του ανου παρα
διδοται εις το σταυρωθηναι

Folio 96v

τοτε συνηχθησαν οι αρχιερεις και οι
γραμματεις και οι πρεσβυτεροι του
λαου εις την αυλην του αρχιερεως
του λεγομενου καιαφα και συνε
βουλευσαντο ινα τον ιν δολω κρα
τησωσιν και αποκτεινωσιν ελεγον δε
μη εν τη εορτη ινα μη θορυβος γενη
ται εν τω λαω
του δε ιν γενομενου εν βηθανια εν οι
κια σιμωνος του λεπρου προσηλθεν
αυτω γυνη αλαβαστρον μυρου εχουσα
βαρυτιμου και κατεχεεν επι την κε
φαλην αυτου ανακειμενου
ιδοντες δε οι μαθηται αυτου ηγανα
κτησαν λεγοντες εις τι η απωλεια
αυτη ηδυνατο γαρ τουτο το μυρον
πραθηναι πολλου και δοθηναι τοις
πτωχοις γνους δε ο ις ειπεν αυτοις
τι κοππους παρεχετε τη γυναικι εργον
γαρ καλον ειργασατο εις εμε παντο
τε γαρ τους πτωχους εχετε μεθ εαυτων
εμε δε ου παντοτε εχετε
βαλλουσα γαρ αυτη το μυρον τουτο επι του

Folio 97r

σωματος μου προς το ενταφιασαι με

εποίησεν αμην λεγω υμιν οπου
εαν κηρυχθη το ευαγγελιον τουτω εν ο
λω τω κοσμω λαληθησεται και ο
εποίησεν αυτη εις μνημοσυνον αυτης
τοτε πορευθεις εις των δωδεκα
ο λεγομενος ιουδας ισκαριωτης
προς τους αρχιερεις ειπεν τι θε
λετε μοι δουναι κα εγω υμιν παρα
δωσω αυτον οι δε εστησαν αυτω
τριακοντα αργυρια και απο τοτε
εζητει ευκαιριαν ινα αυτον παραδω
τη δε πρωτη των αζυμων προσηλ
θον οι μαθηται τω ιϣ λεγοντες
αυτω που θελεις ετοιμασωμεν
σοι φαγειν το πασχα ο δε ειπεν
υπαγετε εις την πολιν προς τον δεινα
και ειπατε αυτω ο διδασκαλος
λεγει ο καιρος μου εγγυς εστιν προς σε
ποιω το πασχα μετα των μαθητων
μου και εποίησαν οι μαθηται
ως συνεταξεν αυτοις ο ις και η
τοιμασαν το πασχα οψιας δε γενο

Folio 97v

μενης ανεκειτο μετα των δωδεκα
και εσθιοντων αυτων ειπεν
αμην λεγω υμιν οτι εις εξ υμων παρα
δωσει με
και λυτουμενοι σφοδρα ηρξαντο λεγειν
αυτω εκαστος αυτων μητι εγω ειμι κε
ο δε αποκριθεις ειπεν ο εμβαψας
μετ εμου εν τω τρυβλιω την χειρα
ουτος με παραδωσει ο μεν υς του ανου
υπαγει καθως γεγραπται περι αυτου
ουαι δε τω ανω εκεινω δι ου ο υς του
ανου παραδιδοται καλον ην αυτω
ει ουκ εγεννηθη ο ανος εκεινος αποκρι
θεις δε ιουδας ο παραδιδους αυτον
ειπεν μητι εγω ειμι ραββη λεγει αυτω
ο ις συ ειπας
εσθιοντων δε αυτων λαβων ο ις τον αρ
τον και ευχαριστησας εκλασεν και
εδιδου τοις μαθηταις και ειπεν

λαβετε φαγετε τουτο εστιν το σωμα μου
και λαβων το ποτηριον και ευχαριστη
σας εδωκεν αυτοις λεγων πιετε ε
ξ αυτου παντες τουτο γαρ εστι το αιμα μου

Folio 98r

το της καινης διαθηκης το περι πολ
λων εκχυνομενον εις αφεσιν αμαρτιων
λεγω δε υμιν οτι ου μη πιω απ αρτι εκ
τουτου του γεννηματος της αμπελου
εως της ημερας εκεινης οταν αυτο
πινω μεθ υμων καινον εν τη βασιλεια
του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
και υμνησαντες εξηλθον εις το ορος των
ελαιων
τοτε λεγει αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ παντες υμεις
σκανδαλισθησεσθε εν εμοι εν τη νυ
κτι ταυτη
γεγραπται γαρ παταξω τον ποιμενα
και διασκορπισθησεται τα προβατα
της ποιμνης μετα δε το εγερθη
ναι με προαξω υμας εις την γαλιλαιαν
αποκριθεις δε ο πετρος ειπεν αυτω
ει παντες σκανδαλισθησονται εν σοι
εγω ουδεποτε σκανδαλισθησομαι
εφη αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ αμην λεγω σοι οτι εν
ταυτη τη νυκτι πριν αλεκτορα φωνη
σαι τρις απαρνηση με
λεγει αυτω ο πετρος καν δεη με συν συ

Folio 98v

αποθανειν ου μη σε απαρνησωμαι
ομοιως δε και παντες οι μαθηται ειπον
τοτε ερχεται μετ αυτων ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις χωριον
λεγομενον γεθσημανει
και λεγει τοις μαθηταις καθισατε
αυτου εως σου απελθων προσευξο
μαι εκει
και παραλαβων τον πετρον και τους
δυο υιους ζεβεδαιου ηρξατο λυπει
σθαι και αδημονειν
τοτε λεγει αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ περιλυπος εστιν

η ψυχη μου εως θανατου μεινατε
ωδε και γρηγορειτε μετ εμου και
προσελθων μικρον επεσεν επι προ
σωπον αυτου προσευχομενος και
λεγων $\overline{\pi\epsilon\rho}$ μου ει δυνατον εστιν
παρελθετω απ εμου το ποτηριον τουτο
πλην ουχ ως εγω θελω αλλ ως συ
και ερ
χεται προς τους μαθητας και ευρισκει
αυτους καθευδοντας και λεγει τω
πετρω ουτως ουκ ισχυσατε μιαν ω
ραν γρηγορησαι μετ εμου

Folio 99r

γρηγορειτε και προσευχεσθε ινα μη
εισελθητε εις πειρασμον
το μεν $\overline{\pi\nu\alpha}$ προθυμον η δε σαρξ ασθενης
παλιν εκ δευτερου απελθων προσηυ
ξατο λεγων $\overline{\pi\epsilon\rho}$ μου ει ου δυναται
τουτο το ποτηριον παρελθειν απ εμου
εαν μη αυτο πιω γεννηθιτω το θε
λιμα σου και ελθων ευρισκει
αυτους παλιν καθευδοντας ησαν
γαρ αυτων οι οφθαλμοι βεβαρημενοι
και αφεις αυτους απελθων παλιν
προσηυξατο εκ τριτου τον αυτον λο
γον ειπων
τοτε ερχεται προς τους μαθητας αυτου
και λεγει αυτοις καθευδετε το λοι
πον και αναπαυεσθε ιδου ηγγικεν
η ωρα και ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ παραδι
δοται εις χειρας αμαρτωλων εγειρε
σθε αγωμεν ιδου ηγγικεν ο παρα
διδους με
και επι αυτου λαλουντος ιδου ιουδας
εις των δωδεκα ηλθεν και μετ αυτου
οχλος πολυς μετα μαχαιρων και ξυλων

Folio 99v

απο των αρχιερων και πρεσβυτερων
του λαου
ο δε παραδιδους αυτον εδωκεν αυτοις

σημειον λεγων ον αν φιλησω αυτος
εστι κρατησατε αυτον και ευθεως
προσελθων τω ιϗ ειπεν χαιρε ραββι
και κατεφιλησεν αυτον ο δε ις ειπεν
αυτω εταιρε εφ ο παρει τοτε προσ
ελθοντες επεβαλον τας χειρας επι
τον ιν και εκρατησαν αυτον
και ιδου εις των μετα ιϗ εκτεινας την
χειρα απεσπασεν την μαχαιραν αυτου
και παταξας τον δουλον του αρχιερε
ως αφειλεν αυτου το ωτιον
τοτε λεγει αυτω ο ις αποστρεψον σου την
μαχαιραν εις τον τοπον αυτης παντες
γαρ οι λαβοντες μαχαιραν εν μαχαι
ρα αποθανουνται η δοκεις οτι
ου δυναμαι αρτι παρακαλεσαι τον
πρᾱ μου και παραστησει μοι πλειους
η δωδεκα λεγεωνας αγγελων πως
ουν πληρωθωσιν αι γραφαι οτι ου
τως δει γενεσθαι

Folio 100r

εν εκεινη τη ωρα ειπεν ο ις τοις οχλοις
ως επι ληστην εξεληθατε μετα μα
χαιρων και ξυλων συλλαβειν με
καθ ημεραν προς υμας εκαθεζο
μην διδασκων εν τω ιερω και ουκ ε
κρατισατε με
τουτο δε ολον γεγονεν ινα πληρωθω
σιν αι γραφαι των προφητων
τοτε οι μαθηται παντες αφεντες
αυτον εφυγον
οι δε κρατησαντες τον ιν απηγαγον
προς καιαφαν τον αρχιερεα οπου
οι γραμματεις και οι πρεσβυτεροι
συνηχθησαν
ο δε πετρος ηκολουθει αυτω απο μα
κροθεν εως της αυλης του αρχι
ερεως και εισελθων εσω εκα
θητο μετα των υπηρετων ιδειν
το τελος
οι δε αρχιερεις και οι πρεσβυτεροι
και το συνεδριον ολον εζητουν ψευ

δομαρτυριαν κατα του ιω̄ οπως
θανατωσωσιν αυτον και ουχ ευρον

Folio 100v

και πολλων ψευδομαρτυρων προσελ
θοντων ουχ ευρον
υστερον δε προσελθοντες δυο ψευ
δομαρτυρες ειπον ουτος εφη δυναμαι
καταλυσαι τον ναον του θῡ και δια
τριων ημερων οικοδομησαι αυτον
και αναστας ο αρχιερευς ειπεν αυτω
ουδεν αποκρινει τι ουτοι σου καταμαρ
τυρουσιν ο δε ις̄ εσιωπα και απο
κριθεις ο αρχιερευς ειπεν αυτω
εξορκιζω σε κατα του θῡ του ζωντος
ινα ημιν ειπης ει συ ει ο χς̄ ο υς̄ του θῡ
λεγει αυτω ο ις̄ συ ειπας
πλην λεγω υμιν απ αρτι οψεσθε τον
υν̄ του ανοῡ καθημενον εκ δεξιων
της δυναμεως και ερχομενον επι
των νεφελων του ουνοῡ
τοτε ο αρχιερευς διερρηξε τα ιμα
τια αυτου λεγων οτι εβλασφημησεν
τι επι χρειαν εχομεν μαρτυρων
ιδε νυν ηκουσατε την βλασφημιαν
αυτου τι υμιν δοκει οι δε αποκριθεντες
ειπον ενοχος θανατου εστιν

Folio 101r

τοτε ενεπτυσαν εις το προσωπον αυτου
και εκολαφισαν αυτον οι δε ερρα
πησαν λεγοντες προφητευσον ημιν
χε̄ τις εστιν ο παισας σε
ο δε πετρος εξω εκαθητο εν τη αυλη
και προσηλθεν αυτω μια παιδισκη
λεγουσα και συ ησθα μετα ιω̄ του
γαλιλαιου ο δε ηρνησατο εμπροσθεν
αυτων παντων λεγων ουκ οιδα
τι λεγεις
εξελθοντα δε αυτον εις τον πυλωνα
ειδεν αυτον αλλη και λεγει αυτοις
εκει και ουτος ην μετα ιω̄ του ναζω

ραιοῦ καὶ παλιν ἠρνήσατο μεθ' ὀρκου
ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνῳν μετὰ μικρὸν
δε προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἰ-
πόν τοι πετρῶ ἀληθῶς καὶ σὺ
ἐξ αὐτῶν εἰ καὶ γὰρ ἡ λαλία σου δη-
λὸν σε ποιεῖ τότε ἠρξάτο κατὰ
θεματίζειν καὶ ὁμνυεῖν ὅτι οὐκ οἶδα
τὸν ἄνῳν καὶ εὐθεὺς ἀλεκτῶρ ἐφω-
νήσεν
καὶ ἐμνήσθη ὁ πέτρος τοῦ ρήματος ἰϥ

Folio 101v

εἰρηκοτὸς αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλεκτορα-
φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήσῃ με καὶ ἐξελ-
θὼν ἐξω ἐκλαύσε πικρῶς
27: πρῶτας δὲ γενομένης συμβουλίου ἐλάβον
πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ ἰϥ ὥστε θανάτωσε
αὐτόν
καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπηγάγον καὶ πα-
ρέδωκαν αὐτόν ποντίῳ πῖλατῳ τῷ ἡ-
γεμόνι
τότε ἰδὼν ἰουδᾶς ὁ παραδίδους αὐτόν
ὅτι κατεκρίθη μετὰ μεληθείς ἀπε-
στρεψεν τὰ τριακόντα ἀργύρια τοῖς
ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
λέγων ἡμάρτον παραδούς αἷμα ἀθῶον
οἱ δὲ εἶπον τί πρὸς ἡμᾶς σὺ ὦψῃ καὶ
ρίψῃς τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχωρήσεν
καὶ ἀπελθὼν ἀπηγγάζατο
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια
εἶπον οὐκ ἐξεστὶν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κόρ-
βαναν ἐπεὶ τίμη αἵματος ἐστὶν συμβου-
λίον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν
τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμεῶς εἰς ταφὴν τοῖς

Folio 102r

ξένοις διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος
ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον
τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν διὰ ἱερέμιου
τοῦ προφήτου λεγοντος καὶ ἐλάβον
τὰ τριακόντα ἀργύρια τὴν τίμην

του τετιμημενου ον επιμησαντο
απο υιων ιηλ̄ και εδωκαν αυτα εις τον
αγρον του κεραμεως καθα συνε
ταξε μοι κς̄
ο δε ις̄ εστη εμπροσθεν του ηγεμονος
και επιρωτησεν αυτον ο ηγεμων
λεγων συ ει ο βασιλευς των ιουδαιων
ο δε ις̄ εφη αυτω συ λεγεις
και εν τω κατηγορεισθαι αυτον υπο των
αρχιερων και των πρεσβυτερων
ουδεν απεκρινατο τοτε λεγει αυτω
ο πιλατος ουκ ακουεις ποσα σου κα
ταμαρτυρουσιν και ουκ απεκρι
θη αυτω προς ουδε εν ρημα ωστε
θαυμαζειν τον ηγεμονα λιαν
κατα δε εορτην ειωθει ο ηγεμων
απολυειν ενα τω οχλω δεσμιον ον
ηθελον

Folio 102v

ειχον δε τοτε δεσμιον επισημον λεγο
μενον βαραββαν συνηγμενων ουν
αυτων ειπεν αυτοις ο πιλατος
τινα θελετε απολυσω υμιν βαραβ
βαν η ιν̄ τον λεγομενον χν̄ ηδει
γαρ οτι δια φθονον παρεδωκαν αυτον
καθημενου δε αυτου επι του βηματος
απεστειλεν προς αυτον η γυνη αυτου
λεγουσα μηδεν σοι και τω δικαιω
εκεινω πολλα γαρ επαθον σημερον
κατ οναρ δι αυτον
οι δε αρχιερεις και οι πρεσβυτεροι
επεισαν τους οχλους ινα αιτη
σωνται τον βαραββαν τον δε ιν̄
απωλεσωσιν αποκριθεις δε ο η
γεμων ειπεν αυτοις τινα θελετε
απο των δυο απολυσω υμιν οι δε
ειπον βαραββαν
λεγει αυτοις ο πιλατος τι ουν ποιησω
ιν̄ τον λεγομενον χν̄ λεγουσιν αυτω
παντες στρωθητω ο δε ηγεμων
εφη τι γαρ κακον εποιησεν οι δε

Folio 103r

ιδων δε ο πιλατος οτι ουδεν ωφελει
αλλα μαλλον θορυος γινεται λαβων
υδωρ απενιψατο τας χειρας απε
ναντι του οχλου λεγων αθως ειμι
απο του αιματος του δικαιου τουτου
υμεις οψεσθε

και αποκριθεις πας ο λαος ειπεν το
αιμα αυτου εφ ημας και επι τα τε
{ka /C: kva}³⁷⁴ ημων

τοτε απελυσεν αυτοις τον βαραββαν
τον δε ιν φραγελλωσας παρεδωκεν
ινα στρωθη

τοτε οι στρατιωται του ηγεμονος
παραλαβοντες τον ιν εις το πραιτω
ριον συνηγαγον επι αυτον ολην την
σπειραν και εκδυσαντες αυτον
περιεθηκαν αυτω χλαμυδα κοκ
κινην και πλεξαντες στεφανον
εξ ακανθων επεθηκαν επι την
κεφαλην αυτου και καλαμον επι
την δεξιαν αυτου και γονυπετησαν
τες εμπροσθεν αυτου ενεπεζον αυτω
λεγοντες χαιρε βασιλευ των ιουδαιων

Folio 103v

και εμπτυσαντες εις αυτον ελαβον
τον καλαμον και ετυπτον εις την κε
φαλην αυτου και οτε ενεποξαν
αυτω εξεδυσαν αυτον την χλαμυδα
και ενεδυσαν αυτον τα ιματια αυτου
και απηγαγον αυτον εις το στρωσαι
εξερχομενοι δε ευρον ανον κυρηναιον
ονοματι σιμωνα τουτον ηγγαρευσαν
ινα αρη τον στρον αυτου
και ελθοντες εις τοπον λεγομενον γολγοθα
ο εστι λεγομενος κρανιου τοπος
εδωκαν αυτω πειν οξος μετα χολης με
μιγμενον και γευσαμενος ουκ ηθελεν

³⁷⁴ Corrected to spell τεκνα

ΠΙΕΙΝ

σταυρωσαντες δε αυτον διεμερισαντο
τα ιματια αυτου βαλλοντες κληρον
και καθημενοι ετηρουν αυτον εκει
{και καθημενοι ετηρουν αυτον εκει /C: και καθημενοι ετηρουν αυτον εκει}
και επεθηκαν επανω της κεφαλης αυτου
την αιτιαν αυτου γεγραμμενην
ουτος εστιν ις̄ ο βασιλευς των ιουδαιων
τοτε στροῡνται συν αυτω δυο λησται εις
εκ δεξιων και εις εξ ευωνυμων

Folio 104r

οι δε παραπορευομενοι εβλασφημουν
αυτον κινουντες τας κεφαλας αυτων
και λεγοντες ο καταλυων τον ναον
και εν τρισιν ημεραις οικοδομων
σωσον σεαυτον ει υς̄ ει του θῡ κατα
βιθι απο του στροῡ
ομοιως δε και οι αρχιερεις εμπαιζον
τες μετα των γραμματεων και
πρεσβυτερων και φαρισαιων ε
λεγον αλλους εσωσεν εαυτον ου δυ-
ναι σωσαι ει βασιλευς ιηλ̄ εστιν
καταβατω νυν απο του στροῡ και
πιστευσωμεν επ αυτω πεποιθεν
επι τον θῡ ρυσασθω νυν αυτον ει θελει
αυτον ειπεν γαρ οτι θῡ ειμι υς̄
το δ αυτο και οι λισται οι συσταυρωθεν
τες αυτω ωνειδιζον αυτον
απο δε εκτης ωρας σκοτος εγενετο
επι πασαν την γην εως ωρας
ενατις
περι δε την εννατην ωραν ανε-
βοησεν ο ις̄ φωνη μεγαλη λεγων
ηλι ηλι λειμα σαβαχθανι τουτ εστιν

Folio 104v

θεε μου θεε μου ινα τι με εγκατελειπες
τινες δε των εκει εστωτων ακουσαντες
ελεγον οτι ηλιαν φωνει ουτος
και ευθεως δραμων εις εξ αυτων και
λαβων σπογγον πλησας τε οξους

και περιθεις καλαμω εποτιζεν αυτον
οι δε λοιποι ελεγον αφες ιδωμεν ει
ερχεται ηλιας σωσων αυτον
ο δε ις παλιν κραξας φωνη μεγαλη
αφηκεν το π̄να
και ιδου το καταπετασμα του ναου ε
σχισθη εις δυο απο ανωθεν εως κατω
και η γη εσεισθη και αι πετραι εσχισθησαν
και τα μνημεια ανεωχθησαν και
πολλα σωματα των κεκοιμημενων
αγιων ηγερθη και εξελθοντες εκ
των μνημειων μετα την εγερσιν αυτου
εισηλθον εις την αγιαν πολιν και ε
νεφανισθησαν πολλοις
ο δε εκατονταρχος και οι μετ αυτου
τηρουντες τον ιν̄ ιδοντες τον σεισμον
και τα γενομενα εφοβηθησαν
σφοδρα λεγοντες αληθως θῡ υς ην ουτος

Folio 105r

ησαν δε εκει γυναικες πολλαι απο μακρο
θεν θεωρουσαι αιτινες ηκολουθησαν
τω ιν̄ απο της γαλιλαιας διακο
νουςαι αυτω εν αις ην μαρια η
μαγδαλινη και μαρια η του ιακω
βου και ιωση μ̄ηρ̄ και η μ̄ηρ̄ των
υιων ζεβεδαιου
οψιας δε γενομενης ηλθεν αν̄ος
πλουσιος απο αριμαθαιας τουνομα
ιωσηφ ος και αυτος εμαθητευσε
τω ιν̄ ουτος προσελθων τω πιλατω
ητισατο το σωμα του ιν̄ τοτε ο
πιλατος εκελευσεν αποδοθηναι
το σωμα
και λαβων το σωμα ο ιωσηφ ενετυ
λιξεν αυτο σινδονι καθαρα και
εθηκεν αυτο εν τω καινω αυτου
μνημειω ο ελατομησεν εν τη
πετρα και προσκυλισας λιθον
μεγαν τη θυρα του μνημειου α
πηλθεν
ην δε εκει μαρια η μαγδαλινη και

Folio 105v

τη δε επταυριον ητις εστι μετα την πα
ρασκευην συνηχθησαν οι αρχιερεις
και οι φαρισαιοι προς πιλατον λεγοντες
κυριε εμνησθημεν οτι εκεινος ο πλα
νος ειπεν ετι ζων μετα τρεις ημερας
εγειρομαι κελευσον ουν ασφαλισθηναι
τον ταφον εως της τριτης ημερας
μηποτε ελθοντες οι μαθηται αυτου
κλεψωσιν αυτον νυκτος και ειπωσι
τω λαω ηγερθη απο των νεκρων
και εσται η εσχατη πλανε χειρων της
πρωτης εφη δε αυτοις ο πιλατος
εχετε κουστωδιαν υπαγετε ασφαλι
σασθε ως οιδατε οι δε πορευθεντες
ησφαλισαντο τον ταφον σφραγισαν
τες τον λιθον μετα της κουστωδιας
28: οψε δε σαββατων τη επιφωσκειση
εις μιαν σαββατων ηλθεν μαρια
η μαγδαλινη και η αλλη μαρια
θεωρησαι τον ταφον και ιδου σει
σμος εγενετο megας αγγελος γαρ $\overline{\kappa\upsilon}$
καταβας εξ $\overline{\omicron\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ προσελθων απε
κυλισεν τον λιθον απο της θυρας και

Folio 106r

εκαθητο επανω αυτου ην δε η
ειδεα αυτου ως αστραπη και το εν
δυμα αυτου λευκον ωσει χιων
απο δε του φοβου αυτου εσεισθησαν οι
τηρουντες και εγενοντο ωσει νεκροι
ποκριθεις δε ο αγγελος ειπεν ταις
γυναιξι μη φοβεισθε υμεις οιδα γαρ
οτι $\overline{\iota\bar{\nu}}$ τον εσταυρωμενον ζητειτε
ουκ εστιν ωδε ηγερθη γαρ καθως
ειπεν δευτε και ιδετε τον τοπον οπου
εκειτο ο $\overline{\kappa\varsigma}$ και ταχυ πορευθεισαι
ειπατε τοις μαθηταις αυτου οτι η
γερθη απο των νεκρων και ιδου
προαγει υμας εις την γαλιλαιαν εκει

αυτον οψεσθε ιδου ειπον υμιν
και εξελθουσαι ταχυ απο του μνη
μειου μετα φοβου και χαρας μεγαλης
εδραμον απαγγελαι τοις μαθηταις
αυτου
ως δε εμπορευοντο απαγγελαι τοις μα
θηταις αυτου και ιδου ις απηνητη
σεν αυταις λεγων χαιρετε αι δε
προσελθουσαι εκρατησαν αυτου

Folio 106v

τους ποδας και προσεκυνησαν αυτω
τοτε λεγει αυταις ο ις μη φοβεισθε
υπαγετε απαγγειλατε τοις αδελφοις μου
ινα απελθωσιν εις την γαλιλαιαν
κακει με οψωνται
πορευομενων δε αυτων ιδου τινες
της κουστωδιας ελθοντες εις την
πολην απηγγειλαν τοις αρχιερευσιν
απαντα τα γενομενα
και συναχθεντες μετα των πρεσβυ
τερων συμβουλιον τε λαβοντες
αργυρια ικανα εδωκαν τοις στρα
τιωταις λεγοντες ειπατε οτι οι
μαθηται αυτου νυκτος ελθοντες ε
κλεψαν αυτον ημων κοιμωμενων
και εαν ακουσθη τουτο επι του ηγεμονος
ημεις πεισομεν αυτον και {ημας /C: υμας} αμε
ριμνους ποιησομεν
οι δε λαβοντες τα αργυρια εποιησαν
ως εδιδαχθησαν και διεφημισθη
ο λογος ουτος παρα ιουδαιοις μεχρι
της σημερον
οι δε ενδεκα μαθηται εμπορευθησαν

Folio 107r

εις την γαλιλαιαν εις το ορος ου ετα
ξατο αυτοις ο ις και ιδοντες αυτον
προσεκυνησαν αυτω οι δε εδιστα
σαν και προσελθων ο ις ελα
λησεν αυτοις λεγων εδοθη μοι
πασα εξουσια εν ουνω και επι γης

πορευθεντες μαθητευσατε παντα
τα εθνη βαπτιζοντες αυτους
εις το ονομα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ και του $\overline{\upsilon\upsilon}$ και
του αγιου $\overline{\pi\nu\varsigma}$ διδασκοντες αυ
τους τηρειν παντα οσα ενετειλα
μην υμιν και ιδου εγω μεθ υ
μων ειμι πασας τας ημερας ε
ως της συντελειας του αιωνος
αμην
Subscriptio: το κατα ματθαιον ευαγγελιον
εξεδοθη υπ αυτου εν $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ μετα
χρονους οκτω της του $\overline{\chi\upsilon}$ αναληψεως

2. MARK

Folio 112r

Inscriptio: ευαγγελιον κατα μαρκον

1: αρχη του ευαγγελιου $\overline{\iota\upsilon}$ $\overline{\chi\upsilon}$ υιου του $\overline{\theta\upsilon}$
ως γεγραπται εν τοις προφηταις
ιδου εγω αποστελλω τον αγγελον μου
προ προσωπου σου ος κατασκευασει
την οδον σου εμπροσθεν σου
φωνη βοωντος εν τη ερημω ετοιμα
σατε την οδον $\overline{\kappa\upsilon}$ ευθειας ποιειτε
τας τριβους αυτου
εγενετο ιωαννης βαπτιζων εν τη
ερημω και κηρυσσων βαπτισμα
μετανοιας εις αφεσιν αμαρτιων
και εξεπορευοντο προς αυτον πασα
η ιουδαια χωρα και οι ιεροσολυ
μιται και εβαπτιζοντο παντες
εν τω ιορδανη ποταμω υπ αυτου
εξομολογουμενοι τας αμαρτίας
αυτων ην δε ο ιωαννης ενδε
δυμενος τριχας καμηλου και
ζωνην δερματινην περι την
οσφυν αυτου και εσθιων ακριδας και

Folio 112v

μελι αγριον

και εκηρυσσε λεγων ερχεται ο ισχυροτερος

μου οπισω μου ου ουκ ειμι ικανος κυψας
λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων
αυτου εγω μεν εβαπτισα υμας εν υδατι
αυτος δε βαπτισει υμας εν $\overline{\pi\nu\iota}$ αγιω
και εγενετο εν εκειναις ταις ημεραις ηλθεν
 $\overline{\iota\varsigma}$ απο ναζαρεθ της γαλιλαιας και
εβαπτισθη υπο ιωαννου εις τον ιορδανην
και ευθεως αναβαινων απο του υδατος
ειδεν σχιζομενους τους $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\upsilon\varsigma}$ και το $\overline{\pi\nu\alpha}$
ως περιστεραν καταβαινον επ αυτον
και φωνη εγενετο εκ των $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\upsilon\varsigma}$ συ ει ο
 $\overline{\upsilon\varsigma}$ μου ο αγαπητος εν ω ευδοκησα
και ευθυς το $\overline{\pi\nu\alpha}$ αυτον εκβαλλει εις την
ερημον και ην εκει εν τη ερημω
ημερας τεσσαρακοντα πειραζο
μενος υπο του σατανα και ην μετα
των θηριων και οι αγγελοι διηκουνουν
αυτω μετα δε το παραδωθηναι
ιωαννην
ηλθεν $\overline{\iota\varsigma}$ εις την γαλιλαιαν κηρυσσων
το ευαγγελιον της βασιλειας του $\overline{\theta\upsilon}$

Folio 113r

λεγων οτι πεπληρωται ο καιρος και ηγγικεν
η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ μετανοειτε και πι
στευετε εν τω ευαγγελιω περιπα
των δε παρα την θαλασσαν της γα
λιλαιας ειδεν σιμωνα και ανδρεαν
τον αδελφον αυτου του σιμωνος αμφι
βαλλοντας αμφιβληστρον εν τη θαλασ
ση ησαν γαρ αλιεις
και ειπεν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ δευτε οπισο
μου και ποιησω υμας γενεσθαι αλιεις
 $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ και ευθεως αφεντες τα δικτυα
αυτων ηκολουθησαν αυτω
και προβας εκειθεν ολιγον ειδεν ια
κωβον τον του ζεβεδαιου και ιωαν
νην τον αδελφον αυτου και αυτους
εν τω πλοιω καταρτιζοντας τα
δικτυα και ευθεως εκαλεσεν αυτους
και αφεντες τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αυτων ζεβεδαιον
εν τω πλοιω μετα των μισθωτων

απηλθον οπισω αυτου
και εισπορευονται εις καπερναουμ
αι ευθεως τοις σαββασιν εισελθων
εις την συναγωγην εδιδασκεν

Folio 113v

και εξεπληττοντο επι τη διδαχη αυτου
ην γαρ διδασκων αυτους ως εξουσιαν
εχων και ουχ ως οι γραμματαις
και ην εν τη συναγωγη αυτων $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εν $\overline{\pi\nu\iota}$
ακαθαρτω και ανεκραξε λεγων εα
τι ημιν και σοι ιω ναζαρηνε ηλθες
απολεσαι ημας οίδα σε τις ει ο αγιος
του $\overline{\theta\upsilon}$ και επετιμησεν αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ λεγων
φιμωθητι και εξελθε εξ αυτου και
σπαραξαν αυτον το πνα το ακαθαρτον
και κραξαν φωνη μεγαλη εξηλθεν
εξ αυτου και εθαμβηθησαν παντες
ωστε συζητειν προς εαυτους λεγοντας
τι εστι τουτο τις η διδαχη η καινη
αυτη οτι κατ εξουσιαν και τοις πνευ
μασι τοις ακαθαρμοις επιτασσει και
υπακουουσιν αυτω εξηλθεν δε η
ακοη αυτου ευθυς εις ολην την περι
χωρον της γαλιλαιας
και ευθεως εκ της συναγωγης εξελθον
τες ηλθον εις την οικιαν σιμωνος
και ανδρεου μετα ιακωβου και ιωαννου
η δε πενθερα σιμωνος κατεκειτο

Folio 114r

πυρεσσουσα και ευθεως λεγουσιν αυτω
περι αυτης και προσελθων ηγειρεν
αυτην κρατησας της χειρος αυτης
και αφηκεν αυτην ο πυρετος ευθεως
και διηκονει αυτοις
οψιας δε γενομενης οτε εδου ο ηλιος
εφερον προς αυτον παντας τους κακως
εχοντας και τους δαιμονιζομενους
και η πολις ολη επισυνηγμενη ην
προς την θυραν

και εθεραπευσε πολλους κακως εχοντας
ποικιλαις νοσοις
και δαιμονια πολλα εξεβαλεν και ουκ η
φιεν λαλειν τα δαιμονια οτι ηδειςαν αυτον
και προι εννυχα λιαν αναστας εξηλθεν
και απηλθεν ο ις εις ερημον τοπον
κακει προσηυχετο και κατεδιωξεν
αυτον ο σιμων και οι μετ αυτου και
ευροντες αυτον λεγουσιν αυτω οτι
παντες σε ζητουσιν και λεγει αυτοις
αγωμεν εις τας {λεχομενας /C: εχομενας} κωμπολεις
ινα και εκει κηρυξω εις τουτο γαρ εξελη
λυθα και ην κηρυσσων εν ταις συνα

Folio 114v

γωγαις αυτων εις ολην την γαλιλαιαν
και τα δαιμονια εκβαλλων
και ερχεται προς αυτον λεπρος παρα
καλων αυτον και γονυπετων αυτον και
λεγων αυτω οτι εαν θελης δυνασαι με
καθαρισαι ο δε ις σπλαγχνισθεις
εκτεινας την χειρα ηψατο αυτου και
λεγει αυτω θελω καθαρισθητι
και ειποντος αυτου ευθεως απηλθεν
απ αυτου η λεπρα και εκαθαρισθη
και εμβριμησαμενος αυτω ευθεως
εξεβαλεν αυτον και λεγει αυτω ορα
μηδενι μηδεν ειπης αλλα υπαγε
σεαυτον δειξον τω ιερει και προε ε
νεγκε περι του καθαρισμου σου
α προσεταξε μωσης εις μαρτυριον
αυτοις
ο δε εξελθων ηρξατο κηρυσσειν πολλα
και διαφημιζειν τον λογον ωστε μη
κετι αυτον δυνασθαι φανερωσ εις πο
λιν εισελθειν αλλ εξω εν ερημοις το
ποις ην και ηρχοντο προς αυτον
παντοθεν

Folio 115r

2: και εισηλθεν {C: ο ις} παλιν εις καπερναουμ δι

ημερων και ηκουσθη οτι εις οικον
εστιν και ευθεως συνηχθησαν πολλοι
ωστε μηκετι χωρειν μηδε τα προ
ς την θυραν και ελαλει αυτοις τον λογον
και ερχονται προς αυτον παραλυτικον
φεροντες αιρομενον υπο τεσσαρων
και μη δυναμενοι προσεγγισαι αυτω
δια τον οχλον απεστεγασαν την
στεγην οπου ην και εξορυξαντες
χαλωσι τον {κραβατον /C: [κραβαττον](#)} εφ ω ο πα
ραλυτικος κατεκειτο ιδων δε ο ις
την πιστιν αυτων λεγει τω πα
ραλυτικω τεκνον αφεωνται σοι
αι αμαρτιαι σου ησαν δε τινες των
γραμματεων εκει καθημενοι
και διαλογιζομενοι εν ταις καρ
διαις αυτων τι {[ουτος](#) /C: [\[deletion\]](#)} ουτως λαλει
βλασφημιας τις δυναται αφι
εναι αμαρτιας ει μη εις ο θς
και ευθεως επιγνους ο ις τω πνι
αυτου οτι ουτως αυτοι διαλογιζονται
εν εαυτοις ειπεν αυτοις τι ταυτα

Folio 115v

διαλογιζεσθε εν ταις καρδιαις υμων
τι εστιν ευκοπωτερον ειπειν τω παρα
λυτικω αφεωνται σου αι αμαρτιαι
η ειπειν εγειρε και αρον σου τον κρα
βαττον και περιπατει ινα δε ειδητε
οτι εξουσιαν εχει ο υς του ανου αφιεναι
επι της γης αμαρτιας λεγει τω πα
ραλυτικω σοι λεγω εγειρε και αρον
τον κραβαττον σου και υπαγε εις τον
οικον σου
και ηγερθη ευθεως και αρας τον
κραβαττον σεξηλθεν εναντιον παν
των ωστε εξιστασθαι παντας και
δοξαζειν τον θν λεγοντας οτι ουδεπο
τε ουτως ιδομεν
και εξηλθε παλιν παρα την θαλασσαν
και πας ο οχλος ηρχετο προς αυτον
και εδιδασκεν αυτους

και παραγων ειδεν λευιν τον του αλ
φαιου καθημενον επι το τελωνιον
και λεγει αυτω ακολουθει μοι και
αναστας ηκολουθησεν αυτω
και εγενετο εν τω κατακεισθαι αυτον εν

Folio 116r

τη οικια αυτου και πολλοι τελωναι
και αμαρτωλοι συνανεκειντο τω ιϛ
και τοις μαθηταις αυτου ησαν γαρ
πολλοι και ηκολουθησαν αυτω
και οι γραμματεις και οι φαρισαιοι ιδον
τες αυτον εσθιοντα μετα των τε
λωνων και αμαρτωλων ελεγον
τοις μαθηταις αυτου τι οτι
μετα των τελωνων και αμαρτωλων
εσθiei και πινει
και ακουσας ο ιϛ λεγει αυτοις ου χρεiαν
εχουσιν οι ισχυοντες iατρου αλλ οι
κακως εχοντες ουκ ηλθον καλεσαι
δικαιους αλλα αμαρτωλους εις
μετανοιαν
και ησαν οι μαθηται iωαννου και οι
των φαρισαιων νηστευοντες και
ερχονται και λεγουσιν αυτω δια τι
οι μαθηται iωαννου και οι των φα
ρισαιων νηστεουσιν οι δε σοι μα
θηται ου νηστεουσιν και ειπεν
αυτοις ο ιϛ μη δυνανται οι υιοι
του νυμφωνος εν ω ο νυμφιος

Folio 116v

μετ αυτων εστι νηστευειν οσον χρονον
μεθ εαυτων εχουσι τον νυμφιον
ου δυνανται νηστευειν ελευσονται
δε ημεραι οταν απαρθη απ αυ
των ο νυμφιος και τοτε νηστευ
σουσιν εν εκειναις ταις ημεραις
και ουδεις επιβλημα ρακκουσ αγναφου
επιραπτει επι ιματιω παλαιω ει δε μη
αιρει το πληρωμα αυτου το καινον του

παλαιου και χειρον σχισμα γινεται
και ουδεις βαλλει οινον νεον εις ασκους
παλαιους ει δε μη ρησσει ο οινος ο
νεος τους ασκους και ο οινος εκχειται
και οι ασκοι απολουνται αλλα οινον
νεον εις ασκους καινους βλητεον
και εγενετο παραπορευεσθαι αυτον εν
τοις σαββασιν δια των σποριμων
και ηρξαντο οι μαθηται αυτου οδον
ποιειν τιλλοντες τους σταχυας
και οι φαρισαιοι ελεγον αυτω ιδε
τι ποιουσιν εν τοις σαββασιν ο ου
κ εξεστιν και αυτος ελεγεν αυτοις
ουδεποτε ανεγνωτε τι εποιησεν δαδ

Folio 117r

οτε χριαν εσχεν και επεινασεν
αυτος και οι μετ αυτου πως εισηλ
θεν εις τον οικον του θυ επι αβιαθαρ
αρχιερεως **[κ]**αι τους αρτους της
προθεσεως εφαγεν ους ουκ εξεστιν
φαγειν ει μη τοις ιερευσιν και ε
δωκεν και τοις συν αυτω ουσιν
και ελεγεν αυτοις το σαββατον δια
τον ανον εγενετο ουχ ο ανος δια το
σαββατον ωστε κς εστιν ο υς του
ανου και του σαββατου
3: και εισηλθεν παλιν εις την συναγωγην
και ην εκει ανος εξηραμμενην
εχων την χειρα και παρετηρουν
αυτον ει τοις σαββασιν θεραπευσει
αυτον ινα κατηγορησωσιν αυτου
και λεγει τω ανω τω εξηραμμενην
εχον την χειρα εγειρε εις το μεσον
και λεγει αυτοις εξεστιν τοις σαβ
βασιν αγαθοποιησαι η κακοποιεισαι
ψυχην σωσαι η αποκτειναι οι δε
εσιωπων και περιβλεψαμενος
αυτους μετ οργης συλλυπουμενος

Folio 117v

επι τη πωρωσει της καρδιας αυτων
λεγει τω $\overline{\alpha\nu\omega}$ εκτεινον την χειρα
και εξετεινεν και απεκατεσταθη η
χειρ αυτου υγιης ω[ς η] αλλη
και εξελθοντες οι φαρισαιοι ευθεως
μετα των ηρωδιανων συμβουλιον
εποιοουν κατ αυτου οπως αυτον απο
λεσωσιν και ο $\overline{\iota\varsigma}$ ανεχωρησεν μετα
των μαθητων αυτου προ[ς] την θαλασσαν
και πολυ πληθος απο της γαλιλαιας
ηκολουθησεν αυτω και απο της
ιουδαιας και απο ιεροσολυμων
και απο της ιδουμαιας και απο πε
ραν του ιορδανου και οι περι τυρον
και σιδωνα πληθος πολυ ακου
σαντες οσα εποiei ηλθον προς αυτον
και ειπεν τοις μαθηταις αυτου ινα
πλοιαριον προσκαρτερη αυτω δια
τον οχλον ινα μη θλιβωσιν αυτον
πολλους γαρ εθεραπευσεν ωστε
επιπιπτειν αυτω ινα αυτου αφωνται
οσοι ειχον μαστιγας και τα πνευματα
τα ακαθαρτα οταν αυτον εθεωρει

Folio 118r

προσεπιπτεν αυτω
και εκραζεν λεγοντα οτι συ ει ο υιος του $\overline{\theta\upsilon}$
και πολλα επετιμα αυτοις ινα μη φα
νερον αυτον ποιησωσιν
και αναβαινει εις το ορος και προσκαλειται
ους ηθελεν αυτος και απηλθον
προς αυτον
και εποιησεν δωδεκα ινα ωσιν μετ αυτου
και ινα αποστελλη αυτους κηρυσσειν και
εχειν εξουσιαν θεραπευειν τας νοσους
και εκβαλλειν τα δαιμονια
και επεθηκεν τω σιμωνι ονομα πετρον
και ιακωβον τον του ζεβεδαιου και
ιωαννην τον αδελφον του ιακωβου
και επεθηκεν αυτοις ονοματα βοανερ
γες ο εστιν υιοι βροντης και ανδρεαν

και φιλιππον και βαρθολομαιον
και ματθαιον και θωμαν και ιακωβον
τον του αλφεου και θαδδαιον και
σιμωνα τον κανανιτην και ιουδαν
ισκαριωτην ως και παρεδωκεν αυτον
και ερχονται εις οικον και συνερχεται
παλιν οχλος ωστε μη δυνασθαι αυτους

Folio 118v

μητε αρτον φαγειν και ακουσαντες οι
παρ αυτου εξηλθον κρατησαι αυτον
ελεγον γαρ οτι εξεστη
και οι γραμματεις οι απο ιεροσολυμων
καταβαντες ελεγον οτι ζεελζε
βουλ εχει και οτι εν τω αρχοντι
των δαιμονιων εκβαλλει τα δαιμονια
και προσκαλεσαμενος αυτους εν παρα
βολαις ελεγεν αυτοις πως δυναται
σατανας σαταναν εκβαλλειν και
εαν βασιλεια εφ εαυτην μερισθη
ου δυναται σταθηναι η βασιλεια εκεινη
και εαν οικια εφ εαυτην μερισθη ου
δυναται σταθηναι η οικια εκεινη
και ει ο σατανας ανεστη εφ εαυτον και
μεμερισται ου δυναται σταθηναι αλ
λα τελος εχει ουδεις δυναται τα
σκευη του ισχυρου εισελθων εις την
οικιαν αυτου διαρπασαι εαν μη
πρωτον τον ισχυρον δηση και τοτε
την οικιαν αυτου διαρπαση
αμην λεγω υμιν οτι παντα αφεθη
σεται τα αμαρτηματα τοις υιοις των

Folio 119r

ανων και αι βλασφημιαι οσας
βλασφημησωσιν ος δ αν βλασφη
μηση εις το π̄ν̄α το αγιον ουκ εχει α
φεσιν εις τον αιωνα αλλ ενοχος εστιν
αιωνιου κρισεως οτι {ελεγον /C: ελεγεν }
π̄ν̄α ακαθαρτον εχει
ερχονται ουν οι αδελφοι {αυτου /C: και η } μ̄ρ

αυτου και εξω εστωτες απεστειλαν
προς αυτον φωνουντες αυτον και
εκαθητο οχλος περι αυτον
ειπον δε αυτω ιδου η $\overline{\mu\eta\rho}$ σου και οι
αδελφοι σου και αι αδελφαι σου
εξω ζητουσιν σε και απεκριθη
αυτοις λεγων τις εστιν η $\overline{\mu\eta\rho}$ μου
η οι αδελφοι μου και περιβλεψα
μενος κυκλω τους περι αυτον κα
θημενους λεγει ιδε η $\overline{\mu\eta\rho}$ μου και
οι αδελφοι μου ος γαρ αν ποιηση
το θελημα του $\overline{\theta\upsilon}$ ουτος αδελφος μου
και αδελφη μου και $\overline{\mu\eta\rho}$ εστιν

4: και παλιν ηρξατο διδασκειν παρα
την θαλασσαν και συνηχθη προς
αυτον οχλος πολυς ωστε αυτον

Folio 119v

εμβαντα εις το πλοιον καθησθαι εν τη
θαλασση και πας ο οχλος προς την
θαλασσαν επι της γης ην
και εδιδασκεν αυτους εν παραβολαις
πολλα και ελεγεν αυτοις εν τη δι
δαχη αυτου ακουετε ιδου εξηλθεν
ο σπειρων του σπειραι και εγενετο εν τω
σπειρειν ο μεν επεσεν παρα την οδον
και ηλθεν τα πετηνα και κατεφαγεν
αυτο αλλο δε επεσεν επι το πετρωδες
οπου ουκ ειχεν γην πολλην και ευθεως
εξανειλειεν δια το μη εχειν βαθος
γης ηλιου δε ανατειλαντος εκαυ
ματισθη και δια το μη εχειν ριζαν
εξηρανθη και αλλο επεσεν εις τας
ακανθας και ανεβησαν αι ακανθαι
και συνεπνιξαν αυτο και καρπον ου
κ εδωκεν και αλλο επεσεν εις την γην
την καλην και εδιδου καρπον ανα
βαινοντα και αυξανοντα και εφερεν
εν τριακοντα και εν εξηκοντα
και εν εκατον και ελεγεν ο εχων ωτα
ακουειν ακουετω

Folio 120r

οτε δε εγενετο καταμονας ηρωτησαν
αυτον οι περι αυτον συν τοις δωδεκα
την παραβολην και ελεγεν αυτοις
υμιν δεδοται γνωναι το μυστηριον
της βασιλειας του θυ
εκεινοις δε τοις εξω εν παραβολαις
τα παντα γινεται ινα βλεποντες
βλεπωσιν και μη ειδωσιν και ακου
οντες ακουωσιν και μη συνιωσιν
μηποτε επιστρεψωσιν και αφεθη
αυτοις τα αμαρτηματα και λεγει
αυτοις ουκ οιδατε την παραβολην
ταυτην και πως πασας τας πα
ραβολας γνωσεσθε
ο σπειρων τον λογον σπειρει ουτοι δε
εισιν οι παρα την οδον οπου σπει
ρεται ο λογος και οταν ακουσωσιν
ευθεως ερχεται ο σατανας και
αιρει τον λογον τον εσπαρμενον εν ταις
καρδιαις αυτων
και ουτοι εισιν ομοιως οι επι τα πετρωδη
σπειρομενοι οι οταν ακουσωσιν τον
λογον ευθεως μετα χαρας λαμβα

Folio 120v

νουςιν αυτον και ουκ εχουσι ριζαν εν ε
αυτοις αλλα προσκαιροι εισιν ειτα
γενομενης θλιψεως η διωγμου
δια τον λογον ευθεως σκανδαλιζονται
και ουτοι εισιν οι εις τας ακανθας σπειρο
μενοι οι τον λογον ακουοντες και
μεριμναι του αιωνος τουτου και η
απατη του πλουτου και αι περι τα
λοιπα επιθυμιαι εισπορευομαιναι
συμπνιγουσιν τον λογον και ακαρπος
γινεται και ουτοι εισιν οι επι την
γην την καλην σπαρεντες οιτινες
ακουουσιν τον λογον και παραδε
χονται και καρποφορουσιν εν τρια
κοντα και εν εξηκοντα και εν εκατον

και ελεγεν αυτοις μητι ο λυχνος ερ
χεται ινα υπο τον μοδιον τεθη η
υπο την κλινην ουχ ινα επι την
λυχνιαν επιτεθη
ου γαρ εστιν τι κρυπτον ο εαν μη φα
νερωθη ουδε εγενετο αποκρυφον
αλλ ινα εις φανερον ελθη ει τις
εχει ωτα ακουειν ακουετω

Folio 121r

και ελεγεν αυτοις βλεπετε τι ακουετε
εν ω μετρω μετρειτε μετριθησεται
υμιν και προστεθησεται υμιν τοις
ακουουσιν
ος γαρ αν εχει δοθησεται αυτω και ος
ουκ εχει και ο εχει αρθησεται απ αυτου
και ελεγεν ουτως εστιν η βασιλεια
του $\overline{\theta\upsilon}$ ως εαν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ βαλη τον σπο
ρον επι της γης και καθευδη και
εγειρηται νυκτα και ημεραν και
ο σπορος βλαστανη και μη κυνηται
ως ουκ οιδεν αυτος αυτοματη γαρ
η γη καρποφορει πρωτον χορτον
ειτα σταχυν ειτα πληρη σιτον εν
τω σταχυι οταν δε παραδω ο
καρπος ευθεως αποστελλει το
δρεπανον οτι παρεστηκεν ο θε
ρισμος
και ελεγεν τινι ομοιωσω την βα
σιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ η εν ποια [πα]ρα
βολη παραβαλωμεν αυτ[ην] ως
κοκκον σιναπεως ος ο[ταν] σπαρη
επι της γης μικροτερος παντων

Folio 121v

των σπερματων εστιν των επι της γης
και οταν σπαρη αναβαινει και γινεται
παντων των λαχανων μειζον και
ποιει κλαδους μεγαλους ωστε δυνασθαι
υπο την σκιαν αυτου τα πετεινα του
 $\overline{\omicron\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ κατασκηγουν

και τοιαυταις παραβολαις πολλαις ε
λαλει αυτοις τον λογον καθως εδυ
ναντο ακουειν χωρις δε παραβολης
ουκ ελαλει αυτοις
κατ ιδιαν δε τοις μαθηταις αυτου επε
λυεν παντα
και λεγει αυτοις εν εκεινη τη ημερα οψιας
γενομενης διελθωμεν εις το περαν
και αφεντες τον οχλον παραλαμβα
νουσιν αυτον ως ην εν τω πλοιω και
αλλα δε πλοιαρια ην μετ αυτου και
γινεται λαιλαψ ανεμου μεγαλη τα δε
κυματα επεβαλλεν εις το πλοιον ω
στε [αυ]το ηδη γεμιζεσθαι και ην
αυτ[ος] επι τη πρυμνη επι το προσκε
φα[λαιο]ν καθευδων και διεγειρουσιν
αυτον και λεγουσιν αυτω διδασκαλε

Folio 122r

ου μελλει σοι οτι απολλυμεθα και δι
εγερθεις επετιμησεν τω ανεμω και
ειπεν τη θαλασση σιωπα πεφιμωσο
και εκοπασεν ο ανεμος και εγενετο
γαληνη μεγαλη και ειπεν αυτοις
τι δειλοι εστε ουτως πως ουκ εχετε
πιστιν και εφοβηθησαν φοβον μεγαν
και ελεγον προς αλληλους τις αρα
ουτος εστιν οτι και οι ανεμοι και η θα
λασσα υπακουουσιν αυτω **5:** και ηλθον
εις το περαν της θαλασσης εις την χω
ραν των γαδαρηνων
και εξελθοντι αυτω εκ του πλοιου ευ
θεως απηνητησεν αυτω εκ των μνη
μειων $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εν $\overline{\pi\nu\iota}$ ακαθαρτω $\overline{\omicron\varsigma}$
την κατοικησιν ειχεν εν τοις μνημασιν
και ουτε αλυσεσιν ουδεις εδυνατο αυτον
δησαι δια το αυτον πολλακις πε
δαις και αλυσεσιν δεδεσθαι και διε
σπασθαι υπ αυτου τας αλυσεις και τας
πεδας συντετριφθαι και ουδεις
αυτον ισχυεν δαμασαι και δια παντος
νυκτος και ημερας εν τοις ορεσιν και

Folio 122v

εν τοις μνημασιν ην κραζων και κατα
κοπτων εαυτον λιθοις ιδων δε τον
τ̄ν απο μακροθεν εδραμεν και προσ
εκυνησεν αυτω και κραζας φωνη
μεγαλη ειπεν τι εμοι και σοι τ̄ν ῡε
του θ̄ν του υψιστου ορκιζω σε τον θ̄ν
μη με βασανισης ελεγεν γαρ αυτω ε
ξελθε το πνα το ακαθαρτον {εκ /C: απο} του
αν̄ου και επηρωτα αυτον τι σοι ονομα
και απεκριθη λεγων λεγεων ονομα μοι
οτι πολλοι εσμεν και παρεκαλει αυτον
πολλα ινα μη αυτους αποστειλη ε
ξω της χωρας ην δε εκει προς τω
ορει αγελη χοιρων μεγαλη βοσκομενη
και παρεκαλεσαν αυτον παντες οι δαι
μονες λεγοντες πεμψον ημας εις
τους χοιρους ινα εις αυτους εισελθωμεν
και επετρεψεν αυτοις ευθεως ο τ̄ς
και εξελθοντα τα πνευματα τα ακα
θαρτα εισηλθον εις τους χοιρους και
ωρμησεν η αγελη κατα του κριμνου εις
την θαλασσαν ησαν δε ως δισχιλιοι
και επνιγοντο εν τη θαλασση

Folio 123r

οι δε βοσκοντες τους χοιρους εφυγον
και ανηγγειλαν εις την πολιν και
εις τους αγρους και εξηλθον ιδειν
τι εστιν το γεγονος και ερχονται
προς τον τ̄ν και θεωρουσιν τον δαι
μονιζομενον καθημενον και ιμα
τισμενον και σωφρονουντα τον
εσχηκοτα τον λεγεωνα και εφο
βηθησαν διηγησαντο δε αυτοις
οι ιδοντες πως εγενετο τω δαιμο
νιζομενω και περι των χοιρων
και ηρξαντο παρακαλειν αυτον
απελθειν απο των οριων αυτων
και εμβαντος αυτου εις το πλοιον

παρεκαλει αυτον ο δαιμονισθεις
ινα η μετ αυτου ο δε ις ουκ αφη
κεν αυτον αλλα λεγει αυτω υπαγε
εις τον οικον σου προς τους σους και
αναγγειλον αυτοις οσα σοι ο κς πε
ποιηκεν και ηλεησεν σε και
απηλθεν και ηρξατο κηρυσσειν εν
τη δεκαπολει οσα εποιησεν αυτω
ο ις και παντες εθαυμαζον

Folio 123v

και διαπερασαντος του ιυ εν τω πλοιω
παλιν εις το περαν συνηχθη οχλος πολ
λοις επ αυτον και ην παρα την θαλασσαν
και ιδου ερχεται εις των αρχισυναγωγων
ονοματι ιαειρος και {ειδων /C: ιδων} αυτον πι
πτει προς τους ποδας αυτου και παρεκαλει
αυτον πολλα λεγων οτι το θυγατριον μου
εσχατος εχει ινα ελθων επιθης αυτη
τας χειρας οπως σωθη και ζησεται
και απηλθεν μετ αυτου και ηκολουθει
αυτω οχλος πολυς και συνεθλιβον
αυτον

και γυνη τις ουσα εν ρυσει αιματος ετη
δωδεκα και πολλα παθουσα υπο
πολλων ιατρων και δαπανησασα
τα παρ αυτης παντα και μηδεν ω
φεληθεισα αλλα μαλλον εις το χειρον
ελθουσα ακουσασα περι του ιυ ελ
θουσα εν τω οχλω οπισθεν ηψατο
του ηματιου αυτου ελεγε γαρ οτι καν
των ιματιων αυτου αψωμαι σωθη
σομαι και ευθεως εξηρανθη η πηγη
του αιματος αυτης και εγνω τω σωματι

Folio 124r

οτι ιαται απο της μαστιγος και
ευθεως ο ις επιγνους εν εαυτω
την εξ αυτου δυναμιν εξελθουσας
επιστραφεις εν τω οχλω ελεγεν
τις μου ηψατο των ιματιων και

ελεγον αυτω οι μαθηται αυτου βλεπεις
τον οχλον συνθλιβοντα σε και λεγεις
τις μου ηψατο και περιεβλεπτετο ιδειν
την τουτο ποιησασαν η δε γυνη
φοβηθαισα και τρεμουσα ειδυια ο
γεγονεν επ αυτη ηλθεν και προσεπεσεν
αυτω και ειπεν αυτω πασαν την αλη
θειαν ο δε ειπεν αυτη θυγατερ η
πιστις σου σεσωκεν σε υπαγε εις ειρηνην
και ισθι υγιης απο της μαστιγος σου
ετι αυτου λαλουντος ερχονται απο του
αρχισυναγωγου λεγοντες οτι η θυγατηρ
σου απεθανεν τι ετι σκυλλεις τον δι
δασκαλον ο δε ις ευθεως ακουσας
τον λογον λαλουμενον λεγει τω αρχι
συναγωγω μη φοβου μονον πιστευε
και ουκ αφηκεν ουδενα αυτω συνακο
λουθησαι ει μη πετρον και ιακωβον

Folio 124v

και ιωαννην τον αδελφον ιακωβου
και ερχεται εις τον οικον του αρχισυνα
γωγου και θεωρει θορυβον κλαιοντας
και αλαλαζοντας πολλα και εισελθων
λεγει αυτοις τι θορυβεισθε και κλαι
ετε το παιδιον ουκ απεθανεν αλλα
καθευδει και κατεγελων αυτου
ο δε εκβαλων παντας παραλαμβανει
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ του παιδιου και την $\overline{\mu\rho\alpha}$
και τους μετ αυτου και εισπορευεται
οπου ην το παιδιον ανακειμενον
και κρατησας της χειρος του παιδιου
λεγει αυτη ταλιθα κουμι ο εστιν
μεθερμηνευομενον το κορασιον
σοι λεγω εγειρε
και ευθεως ανεστη το κορασιον και
περιεπατει ην γαρ ετων δωδεκα
και εξεστησαν εκστασει μεγαλη και
διεστειλατο αυτοις πολλα ινα μη
δεις γνω τουτο και ειπεν δοθηναι
αυτη φαγειν **6:** και εξηλθεν εκειθεν

και ηλθεν εις την πατριδα αυτου και
ακολουθουσιν αυτω οι μαθηται αυτου

Folio 125r

και γενομενου σαββατου ηρξαντο εν
τη συναγωγη διδασκειν και πολ
λοι ακουσαντες εξεπλησσοντο λε
γοντες ποθεν τουτω ταυτα και
τις η σοφια η δοθαισα αυτω και
δυναμεις τοιαυται δια των χειρων
αυτου γινονται ουχ ουτος εστιν ο τε
κτων ο υς μαριας αδελφος δε
ιακωβου και ιωση και ιουδα και
σιμωνος και ουκ εισιν αι αδελφαι
αυτου ωδε προς ημας και εσκαν
δαλιζοντο εν αυτω
ελεγεν δε αυτοις ο ις οτι ουκ εστιν
προφητης ατιμος ει μη εν τη
πατριδι αυτου και εν τοις συγγε
νευσι και εν τη οικια αυτου και ουκ ε
δυνατο εκει ουδεμιαν δυναμιν ποι
ησαι ει μη ολιγοις αρρωστοις επι
θεις τας χειρας εθεραπευσεν
αι εθαυμαζεν δια την απιστιαν
αυτων
και περιηγεν τας κωμας κυκλω
διδασκων

Folio 125v

και προσκαλειται τους δωδεκα και
ηρξατο αυτους αποστελλειν δυο δυο
και εδιδου αυτοις εξουσιαν των
πνευματων των ακαθαρτων
και παρηγγελλεν αυτοις ινα μηδεν
αιρωσιν εις οδον ει μη ραβδον μονον
μη πηραν μη αρτον μη εις την ζω
νην χαλκον αλλ υποδεδεμενους
σανδαλια και μη ενδυσησθε δυο
χιτωνας
και ελεγεν αυτοις οπου εαν εισελ
θητε εις οικιαν εκει μενετε εως

αν εξελθητε εκειθεν
και οσοι αν μη δεξωνται υμας μηδε
ακουσωσιν υμων εκπορευομενοι
εκειθεν εκτιναξατε τον χουν τον
υποκατω των ποδων υμων εις
μαρτυριον αυτοις αμην λεγω
υμιν ανεκτοτερον εσται σοδομοις
η γομορροις εν ημερα κρισεως
η τη πολει εκεινη
και εξελθοντες εκηρυσσον ινα
μετανοησωσιν και δαιμονια πολλα

Folio 126r

εξεβαλλον και ηλειφον ελαιω πολ
λους αρρωστους και εθεραπευον
και ηκουσεν ο βασιλευς ηρωδης
φανερων γαρ εγενετο το ονομα αυτου
και ελεγεν οτι ιωαννης ο βαπτιζων
εκ νεκρων ηγερθη και δια τουτο
ενεργουσιν αι δυναμεις εν αυτω
αλλοι ελεγον οτι ηλιας εστιν
αλλοι ελεγον οτι προφητης εστιν
ως εις των προφητων
ακουσας δε ηρωδης ειπεν οτι
ον εγω απεκεφαλισα ιωαννην
ουτος εστιν αυτος ηγερθη εκ νεκρων
αυτος γαρ ο ηρωδης αποστειλας
εκρατησε τον ιωαννην και ε
δησεν αυτον εν φυλακη δια η
ρωδιαδα την γυναικα φιλιπ
που του αδελφου αυτου οτι αυτην
εγαμησεν
ελεγε γαρ ο ιωαννης τω ηρωδη οτι
ουκ εξεστιν σοι εχειν την γυναικα
του αδελφου σου η δε ηρωδιας
ενειχεν αυτω και ηθελεν αυτον

Folio 126v

αποκτειναι και ουκ ηδυνατο ο γαρ
ηρωδης εφοβειτο τον ιωαννην
ειδως αυτον ανδρα δικαιον και αγιον

και συνετηρει αυτον και ακουσας
αυτου πολλα εποιει και ηδεως αυτου
ηκουεν και γεομενης ημερας ευ
καιρου οτε ηρωδης τοις {C: **γενεσιοις αυτου δειπνον εποιει τοις** } μεγιστασιν
αυτου και τοις χιλιαρχοις και τοις
πρωτοις της γαλιλαιας και εισελ
θουσης της θυγατρος αυτης της ηρω
διαδος και ορχησαμενης και αρεσα
σης τω ηρωδη και τοις συνανακειμενοις
ειπεν ο βασιλευς τω κορασιω αιτη
σον με ο εαν θελης και δωσω σοι
και ωμοσεν αυτη οτι ο εαν με αιτησης
δωσω σοι εως ημισους της βασιλει
ας μου η δε εξελθουσα ειπεν τη $\overline{\mu\rho\iota}$
αυτης τι αιτησομαι η δε ειπεν
την κεφαλην ιωαννου του βαπτιστου
και εισελθουσα ευθεως μετα σπουδης
προς τον βασιλεα ητησατο λεγουσα
θελω ινα μοι δως εξαυτης επι πι
νακι την κεφαλην ιωαννου του βαπτιστου

Folio 127r

και περιλυπος γενομενος ο βασιλευς
δια τους ορκους και τους συνανα
κειμενους ουκ ηθελησεν αυτην
αθετησαι και ευθεως αποστειλας
ο βασιλευς σπεκουλατορα επεταξεν
ενεχθηναι την κεφαλην αυτου
ο δε απελθων απεκεφαλισεν αυτον
εν τη φυλακη και ηνεγκεν την κε
φαλην αυτου επι πινακι και εδωκεν
αυτην τω κορασιω και το κορασιον
εδωκεν αυτην τη $\overline{\mu\rho\iota}$ αυτης
και ακουσαντες οι μαθηται αυτου
ηλθον και ηραν το πτωμα αυτου
και εθηκαν αυτο εν μνημειω
και συναγονται οι αποστολοι προς τον $\overline{\iota\nu}$
και απηγγειλαν αυτω παντα και
οσα εποιησαν και οσα εδιδαξαν
και ειπεν αυτοις δευτε υμεις αυτοι
κατ ιδιαν εις ερημον τοπον και α
ναπαυεσθε ολιγον ησαν γαρ οι ερ

χομενοι και οι υπαγοντες πολλοι και
ουδε φαγειν ευκαιρουν
και απηλθεν εις ερημον τοπον τω πλοιω

Folio 127v

κατ ιδιαν και ιδον αυτους υπαγοντας
και επεγνωσαν αυτον πολλοι και πεζη
και απο πασων των πολεων συνεδρα
μον εκει και προηλθον αυτους και συνηλ
θον προς αυτον και εξελθων ιδεν ο
ις πολυν οχλον και εσπλαγχνισθη επ αυτοις
οτι ησαν ως προβατα μη εχοντα ποιμενα
και ηρξατο διδασκειν αυτους πολλα
και ηδη ωρας πολλης γενομενης προ
σελθοντες αυτω οι μαθηται αυτου λε
γουσιν οτι ερημος εστιν ο τοπος και
ηδη ωρα πολλη απολυσον αυτους
ινα απελθοντες εις τους κυκλω αγρους
και κωμας αγορασωσιν εαυτοις αρτους
τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν ο δε αποκρι
θεις ειπεν αυτοις δοτε αυτοις υμεις
φαγειν και λεγουσιν αυτω απελθοντες
αγορασωμεν δηναριων διακοσιων
αρτους και δωμεν αυτοις φαγειν ο δε
λεγει αυτοις ποσους αρτους εχετε υπα
γετε και ιδετε και γνοντες λεγουσιν
πεντε και δυο ιχθυας και επεταξεν
αυτοις ανακλιναι παντας συμποσια

Folio 128r

συμποσια επι τω χλωρω χορτω
και ανεπεσαν πρασαι πρασαι
ανα εκατον και ανα πεντηκοντα
και λαβων τους πεντε αρτους και
τους δυο ιχθυας αναβλεψας εις τον
ουνον ευλογησεν και κατεκλασεν
τους αρτους και εδιδου τοις μαθη
ταις αυτου ινα παραθωσιν αυτοις
και τους δυο ιχθυας εμερισεν
πασιν και εφαγον παντες και ε
χορτασθησαν και ηραν κλασματων

δωδεκα κοφινους {πληρεις /C: πληρες} και απο
των ιχθυων και ησαν οι φαγοντες
τους αρτους πεντακισχιλιοι ανδρες
και ευθεως ηναγκασεν τους μαθη
τας αυτου εμβηναι εις το πλοιον
και προαγειν εις το περαν προς βηθ
σαιδαν εως αυτος απολυσει τον
οχλον
και αποταξαμενος αυτοις απηλθεν
εις το ορος προσευξασθαι
και οψιας γενομενης ην το πλοιον
εν μεσω της θαλασσης και αυτος

Folio 128v

μονος επι της γης και ιδεν αυτους βασα
νιζομενους εν τω ελαυνειν ην γαρ ο α
νεμος εναντιος αυτοις και περι τε
ταρτην φυλακην της νυκτος ερχεται
προς αυτους περιπατων επι της θα
λασσης και ηθελεν παρελθειν αυτους
οι δε ιδοντες αυτον περι πατουντα επι
της θαλασσης εδοξαν φαντασμα ειναι
και ανεκραξαν παντες γαρ αυτον ιδον
και εταραχθησαν και ευθεως ελα
λησεν μετ αυτων
και λεγει αυτοις θαρσειτε εγω ειμι μη
φοβεισθε και ανεβη προς αυτους εις το
πλοιον και εκοπασεν ο ανεμος και
λιαν εκπερισσου εν εαυτοις εξισταντο
και εθαυμαζον ου γαρ συνηκαν επι τοις
αρτοις ην γαρ αυτων η καρδια πεπρω
ρωμενη και διαπερασαντες ηλθον
επι την γην γεννησαρεθ και προσωρ
μισθησαν
και εξελθοντων αυτων εκ του πλοιου
ευθεως επιγνοντες αυτον περιδρα
μοντες ολην την περιχωρον εκεινην

Folio 129r

ηρξαντο επι τοις κραβαττοις τους
κακως εχοντας περιφερειν οπου

ηκουον οτι εκει εστιν και οπου αν εισε
πορευετο εις κωμας η εις πολεις
η εις αγρους εν ταις αγοραις ετιθουν
τους ασθενουντας και παρεκαλουν
αυτον ινα καν του κρασπεδου του
ιματιου αυτου αψωνται και όσοι
αν ηπποντο αυτου εσωζοντο

7: και συναγονται προς αυτον οι φαρισαιοι
και τινες των γραμματεων ελθοντες
απο ιεροσολυμων και ιδοντες τινας
των μαθητων αυτου κοιναις χερσιν
τουτ εστιν ανιπτοις εσθιοντας αρτους
εμεμψαντο οι γαρ φαρισαιοι και
παντες οι ιουδαιοι εαν μη πυγμη νι
ψωνται τας χειρας ουκ εσθιουσιν
κρατουντες την παραδοσιν των πρε
σβυτερων και απο αγορας εαν μη
βαπτισωνται ουκ εσθιουσιν και αλλα
πολλα εστιν α παρελαβον κρατειν
βαπτισμους ποτηριων και ξεστων
και χαλκιων και κλινων

Folio 129v

επειτα επερωτωσιν αυτον οι φαρισαιοι
και οι γραμματεις δια τι οι μαθηται σου
ου περιπατουσιν κατα την παραδοσιν
των πρεσβυτερων αλλα ανιπτοις χερσιν
εσθιουσιν τον αρτον ο δε αποκριθεις
ειπεν αυτοις οτι καλως προεφητευσεν
ησαιας περι υμων των υποκριτων
ως γεγραπται ουτος ο λαος τοις χει
λεσιν με τιμα η δε καρδια αυτων πορ
ρω απεχει απ εμου ματην δε σεβον
ται με διδασκοντες διδασκαλιας
ενταλματα ανων αφεντες γαρ
την εντολην του θυ κρατειτε την
παραδοσιν των ανων βαπτισμους
ξεστων και ποτηριων και αλλα παρο
μοια τοιαυτα πολλα ποιειτε και
ελεγεν αυτοις καλως αθετειτε την
εντολην του θυ ινα την παραδοσιν
υμων τηρησητε μωσης γαρ ειπεν

τιμα τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ σου και την $\overline{\mu\rho\alpha}$ σου
και ο κακολογων $\overline{\pi\rho\alpha}$ η $\overline{\mu\rho\alpha}$ θανατω
τελευτατω υμεις δε λεγετε εαν
ειπη $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τω $\overline{\pi\rho\iota}$ η τη $\overline{\mu\rho\iota}$ κορβαν

Folio 130r

ο εστιν $\overline{\delta\omega\rho\omicron\nu}$ ο εαν εξ εμου ωφεληθης
και ουκετι αφιετε αυτον ουδεν ποιησαι
τω $\overline{\pi\rho\iota}$ αυτου η τη $\overline{\mu\rho\iota}$ αυτου ακυρουν
τες τον λογον του $\overline{\theta\upsilon}$ τη παραδοσει
υμων η παρεδωκατε και παρομοια
τοιαυτα πολλα ποιειτε και προσκα
λεσαμενος παντα τον οχλον ελεγεν
αυτοις ακουετε μου παντες και συνι
ετε ουδεν εστιν εξωθεν του $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εισπο
ρευομενον εις αυτον ο δυναται αυτον
κοινωσαι αλλα τα εκπορευομενα
απ αυτου εκεινα εστι τα κοινουντα
τον $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ει τις εχει ωτα ακουειν ακουετω
και οτε εισηλθεν εις τον οικον απο του ο
χλου επηρωτων αυτον οι μαθηται αυτου
περι της παραβολης και λεγει αυτοις
ουτως και υμεις ασυνετοι εστε ου νοειτε
οτι παν το εξωθεν εισπορευομενον
εις τον $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ου δυναται αυτον κοινωσαι
οτι ουκ εισπορευεται αυτου εις την καρδιαν
αλλ εις την κοιλιαν και εις τον αφεδρωνα
εκπορευεται καθαριζον παντα τα
βρωματα ελεγεν δε οτι το εκ του

Folio 130v

$\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εκπορευομενον εκεινο κοινοι τον
 $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εσωθεν γαρ εκ της καρδιας των
ανων οι διαλογισμοι οι κακοι εκπορευ
ονται μοιχειαι πορνειαι φονοι
κλοπαι πλεονεξιαι πονηριαι δολος
ασελγεια οφθαλμος πονηρος
βλασφημια υπερηφανια αφρο
συνη παντα ταυτα τα πονηρα εσωθεν
εκπορευεται και κοινοι τον $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
και εκειθεν αναστας απηλθεν εις τα με

θορια τυρου και σιδωνος
και εισελθων εις οικιαν ουδενα ηθελεν
γνωναι και ουκ ηδυνηθη λαθειν
ακουσασα γαρ γυνη περι αυτου ης ειχεν
το θυγατριον αυτης πνευμα ακαθαρτον
ελθουσα προσεπεσεν προς τους ποδας
αυτου
ην δε η γυνη ελληνις συρα φοινικισσα
τω γενει και ηρωτα αυτον ινα το
δαιμονιον εκβαλη εκ της θυγατρος
αυτης ο δε ις ειπεν αυτη αφες πρωτον
χορτασθηναι τα τεκνα ου γαρ καλον
εστιν λαβειν τον αρτον των τεκνων και

Folio 131r

βαλειν τοις κυναριοις η δε απεκριθη
και λεγει αυτω ναι κε και γαρ τα κυ
ναρια υποκατω της τραπεζης
εσθιει απο των ψιχιων των παιδιων
και ειπεν αυτη δια τουτον τον λογον
υπαγε εξεληλυθεν το δαιμονιον εκ της
θυγατρος σου και απελθουσα εις τον
οικον αυτης ευρεν το δαιμονιον
εξεληλυθος και την θυγατερα
βεβλημενην επι της κλινης
και παλιν εξελθων ο ις εκ των οριων
τυρου και σιδωνος ηλθεν προς την
θαλασσαν της γαλιλαιας ανα μεσον
των οριων δεκαπολεως και φε
ρουσιν αυτω κωφον μογιλαλον
και παρακαλουσιν αυτω ινα επιθη
αυτω την χειρα και απολαβομε
νος αυτον απο του οχλου κατ ιδιαν
εβαλεν τους δακτυλους αυτου εις τα
ωτα αυτου και πτυσας ηψατο της
γλωσσης αυτου και αναβλεψας
εις τον ουνον εστεναξεν και λεγει αυτω
εφφαθα ο εστιν διανοιχθητι

Folio 131v

και ευθεως διηνοιχθησαν αυτου αι ακοαι

και ελυθη ο δεσμος της γλωττης αυτου
και ελαλει ορθως και διεστειλατο
αυτοις ινα μηδενι ειπωσιν
οσον δε αυτος αυτοις διεστελλετο μαλλον
περισσοτερον εκηρυσσον και υπερ
περισσως εξεπλησσοντο λεγοντες
καλως παντα πεπτοιηκεν και τους κω
φους ποιει ακουειν και τους αλαλους
λαλειν

8: εν εκειναις ταις ημεραις παμπολλου
οχλου οντος και μη εχοντων τι φαγωσιν
προσκαλεσαμενος ο ις τους μαθητας
αυτου λεγει αυτοις σπλαγχνιζομαι
επι τον οχλον οτι ηδη ημεραι τρεις
προσμενουσι μοι και ουκ εχουσι τι
φαγωσι και εαν απολυσω αυτους νη
στεις εις οικον αυτων εκλυθησονται
εν τη οδω τινες γαρ αυτων μακροθεν
ηκουσιν και απεκριθησαν αυτω οι
μαθηται αυτου ποθεν τουτους δυνη
σεται της ωδε χορτασαι αρτων επ ερη
μιας και επηρωτα αυτους ποσους

Folio 132r

εχετε αρτους οι δε ειπον επτα και
παρηγγιλεν τω οχλω αναπεσειν
επι της γης και λαβων τους επτα
αρτους και ευχαριστησας εκλασεν
και εδιδου τοις μαθηταις αυτου
ινα παραθωσιν και παρεθηκαν
τω οχλω και ειχον ιχθυδια ολιγα
και ευλογησας ειπεν παραθειναι
και αυτα εφαγον δε και εχορτασθησαν
και ηραν περισσευματα κλασματων
επτα σπυριδας ησαν δε οι φαγοντες
ως τετρακισχιλιοι και απελυσεν
αυτους
και ευθεως εμβας εις το πλοιον μετα
των μαθητων αυτου ηλθεν εις τα
μερη δαλμανουθα και εξηλθον οι
φαρισαιοι και ηρξαντο συζητειν
αυτω ζητουντες παρ αυτου σημειον

απο του οὐνοῦ πειραζοντες αυτον
και αναστεναξας τω πνι αυτου λεγει
τι η γενεα αυτη σημειον επιζητει
αμην λεγω υμιν ει δοθησεται τη γε
νεα ταυτη σημειον

Folio 132v

και αφεις αυτους εμβας παλιν εις το πλοιον
απηλθεν εις το περαν και επελαθοντο
λαβειν αρτους και ει μη ενα αρτον
ουκ ειχον μεθ εαυτων εν τω πλοιω
και διεστελλετο αυτοις λεγων ορατε
βλεπετε απο της ζυμης των φαρι
σαιων και της ζυμης ηρωδου
και διελογιζοντο προς αλληλους λε
γοντες οτι αρτους ουκ εχομεν
και γνους ο ις λεγει αυτοις τι δια
λογιζεσθε οτι αρτους ουκ εχετε
ουπω νοειτε ουδε συνιετε επι πετρω
ρωμενην εχετε την καρδιαν υμων
οφθαλμους εχοντες ου βλεπετε και
ωτα εχοντες ουκ ακουετε και ου μνη
μονευετε οτε τους πεντε αρτους ε
κλασα εις τους πεντακισχιλιους
ποσους κοφινους πληρεις κλασμα
των ηρατε λεγουσιν αυτω δωδεκα
οτε δε τους επτα εις τους τετρακισχι
λιους ποσων σπυριδων πληρω
ματα κλασματος ηρατε οι δε
ειπον επτα και ελεγεν αυτοις πως

Folio 133r

ου συνιετε
και ερχεται εις βηθσαιδα και φε
ρουσιν αυτω τυφλον και παρακα
λουσιν αυτον ινα αυτου αφηται
και επιλαβομενος της χειρος του
τυφλου εξηγαγεν αυτον εξω της
κωμης και πτυσας εις τα ομματα
αυτου επιθεις τας χειρας αυτω
επηρωτα αυτον ει τι βλεπει και

αναβλεψας ελεγεν βλεπω τους
ἄνους̄ οτι ως δενδρα ορω περιπα
τουντας ειτα παλιν επεθηκε
τας χειρας επι τους οφθαλμους
αυτου και εποιησεν αυτον ανα
βλεψαι και απεκατεσταθη και
ενεβλεψεν τηλαυγως απαντας
και απεστειλεν αυτον εις οικον αυτου
λεγων μηδε εις την κωμην εισελ
θης μηδε ειπης τι εν τη κωμη
και εξηλθεν ο ις̄ και οι μαθηται αυτου
εις τας κωμας καισαρειας της φιλι
που και εν τη οδω επηρωτα τους
μαθητας αυτου λεγων αυτοις τινα

Folio 133v

με λεγουσιν οι ἄνοῑ ειναι οι δε απεκριθη
σαν ιωαννην τον βαπτιστην και
αλλοι ηλιαν αλλοι δε ενα των προφητων
και αυτος λεγει αυτοις υμεις δε τινα με
λεγετε ειναι αποκριθεις δε ο πετρος
λεγει αυτω συ ει ο χς̄ και επετιμησεν
αυτοις ινα μηδενι λεγωσι περι αυτου
και ηρξατο διδασκειν αυτους οτι δει
τον υν̄ του ἄνοῡ πολλα παθειν και απο
δοκιμασθηναι απο των πρεσβυτερων
και των αρχιερεων και των γραμ
ματεων και αποκτανθηναι και
μετα τρεις ημερας αναστηναι
και παρρησια τον λογον ελαλει
και προσλαβομενος αυτον ο πετρος
ηρξατο επιτιμαν αυτω
ο δε επιστραφεις και ιδων τους μαθητας
αυτου επετιμησεν τω πετρω λεγων
υπαγε οπισω μου σατανα οτι ου
φρονεις τα του θῡ αλλα τα των ἄνων̄
και προσκαλεσαμενος τον οχλον συν
τοις μαθηταις αυτου ειπεν αυτοις
οστις θελει οπισω μου ακολουθειν

Folio 134r

απαρνησασθω εαυτον και αρατω
τον $\overline{\sigma\tau\rho\omicron\nu\acute{\nu}}$ αυτου και ακολουθειτω μοι
ος γαρ αν θελη την ψυχην αυτου σωσαι
απολεσει αυτην ος δ αν απολεση
την $\epsilon[\text{αυτου}]$ ψυχην ενεκεν εμου
και του ευαγγελιου αυτος σωσει αυτην
τι γαρ ωφελησει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εαν κερδηση
τον κοσμον ολον και ζημιωθη την
ψυχην αυτου η τι δωσει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
ανταλαγμα της ψυχης αυτου
ος γαρ εαν επαισχυνθη με και τους
εμους λογους εν τη γενεα ταυτη
τη μοιχαλιδι και αμαρτωλω και
ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ επαισχυνθησεται αυτον
οταν ελθη εν τη δοξη του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτου
μετα των αγγελων των αγιων
9: και ελεγεν αυτοις αμην λεγω υμιν
οτι εισι τινες των ωδε εστηκοτων
οιτινες ου μη γευσωνται θανατου
εως αν ιδωσι την βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$
εληλυθυιαν εν δυναμει
και μεθ ημερας εξ παραλαμβανει
ο $\overline{\iota\varsigma}$ τον πετρον και τον ιακωβον και

Folio 134v

ιωαννην και αναφερει αυτους εις ορος
υψηλον κατ ιδιαν μονους και μετε
μορφωθη εμπροσθεν αυτων και τα
ιματια αυτου εγενοντο στιλβοντα
λευκα λιαν ως χιων οια γναφευς
επι της γης ου δυναται λευκαναι
και ωφθη αυτοις ηλιας συν μωσει και
εισαν συλλαλουντες τω $\overline{\iota\omega}$ και αποκρι
θεις ο πετρος λεγει τω $\overline{\iota\omega}$ ραββι καλον
εστιν ημας ωδε ειναι και ποιησομεν
σκηνας τρεις σοι μιαν και μωση
μιαν και ηλια μιαν ου γαρ ηδει τι
λαλησει ησαν γαρ εκφοβοι και εγενετο
νεφελη επισκιαζουσα αυτοις
και ηλθεν φωνη εκ της νεφελης ου
τος εστιν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ μου ο αγαπητος αυτου

ακουετε και εξαπινα περιβλεψαμενοι
ουκετι ουδενα ιδον αλλα τον $\overline{\iota\nu}$ μονον
μεθ εαυτων καταβαινοντων δε
αυτων απο του ορους διεστειλατο
αυτοις ινα μηδενι διηγησωνται α
{ιδων /C: ιδον} ει μη οταν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ εκ
νεκρων αναστη

Folio 135r

και τον λογον εκρατησαν προς εαυτους
συζητουντες τι εστιν το εκ νεκρων
αναστηναι
και επηρωτων αυτον λεγοντες οτι
λεγουσιν οι γραμματεις οτι ηλιαν δει
ελθειν πρωτον ο δε αποκριθεις
ειπεν αυτοις ηλιας μεν ελθων πρω
τον αποκαθιστα παντα και πως
γεγραπται επι τον $\overline{\upsilon\nu}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ινα
πολλα παθη και εξουδενωθη αλ
λα λεγω υμιν οτι και ηλιας εληλυ
θεν και εποιησαν αυτω οσα ηθελη
σαν καθως γεγραπται επι αυτον
και ελθων προς τους μαθητας ιδεν
οχλον πολυν περι αυτους και γραμ
ματεις συζητουντας αυτοις
αι ευθεως πας ο οχλος ιδων αυτον
εξεθαμβηθη και προστρεχοντες
εισπαζοντο αυτον και επηρωτησε
τους γραμματεις τι συζητειτε προς
αυτους
και αποκριθεις εις εκ του οχλου ειπεν
διδασκαλε ηνεγκα τον $\overline{\upsilon\nu}$ μου προς σε

Folio 135v

εχοντα πνευμα αλαλον και οπου αν αυτον
καταλαβη ρησσει αυτον και αφριζει
και τριζει τους οδοντας αυτου και ξη
ραινεται και ειπον τοις μαθηταις σου
ινα αυτο εκβαλωσιν και ουκ ισχυσαν
ο δε αποκριθεις αυτω λεγει ω γενεα
απιστος εως ποτε προς υμας εσομαι

εως ποτε ανεξομαι υμων φερετε αυτον
προς με και ηνεγκαν αυτον προς αυτον
και ιδων αυτον ευθεως το $\overline{\pi\nu\alpha}$ εσπαρα
ξεν αυτον και πεσων επι της γης ε
κυλιετο αφριζων και επηρωτησε
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αυτου ποσος χρονος εστιν
ως τουτο γεγονεν αυτω ο δε ειπεν
παιδιοθεν και πολλακις αυτον και
εις το πυρ εβαλεν και εις υδατα ινα
απολεση αυτον αλλ ει τι δυνασαι βοη
θησον ημιν σπλαγχνισθεις εφ ημας
ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αυτω το ει δυνασαι πιστευ
σαι παντα δυνατα τω πιστευοντι
και ευθεως κραξας ο $\overline{\pi\eta\rho}$ του παιδιου
μετα δακρυων ελεγεν πιστευω κε
βοηθει μου τη απιστια ιδων δε ο $\overline{\iota\varsigma}$

Folio 136r

οτι επισυντρεχει οχλος επετιμησεν
τω $\overline{\pi\nu\iota}$ τω ακαθαρτω λεγων αυτω
το πνευμα το αλαλον και κωφον εγω
σοι επιτασσω εξελθε εξ αυτου και
μηκετι εισελθης εις αυτον και κραξαν
και πολλα σπαραξαν αυτον εξηλθεν
και εγενετο ωσει νεκρος ωστε πολλους
λεγειν οτι απεθανεν ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ κρα
τησας αυτον της χειρος ηγειρεν αυτον
και ανεστη
και εισελθοντα αυτον εις οικον οι μαθηται
αυτου επηρωτων αυτον κατ ιδιαν {λε
 γ /C: $\overline{\alpha\tau\iota}$ } ημεις ουκ ηδυνηθημεν εκβαλειν
αυτο και ειπεν αυτοις τουτο το γενος
εν ουδενι δυναται εξελθειν ει μη
εν προσευχη και νηστεια
και εκειθεν εξελθοντες παρεπορευ
οντο δια της γαλιλαιας και ουκ η
θελεν ινα τις γνω εδιδασκεν γαρ
τους μαθητας αυτου και ελεγεν αυ
τοις οτι ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ παραδιδοται
εις χειρας $\overline{\alpha\nu\omega\omicron\upsilon}$ και αποκτενουσιν
αυτον και αποκτανθεις τη τριτη

Folio 136v

ημερα αναστησεται
οι δε ηγνοουν το ρημα και εφοβουντο
κ αυτον επερωτησαι
και ηλθεν εις καπερναουμ και εν τη
οικια γενομενος επηρωτα αυτους
τι εν τη οδω προς εαυτους διελο
γιζεσθε οι δε εσιωπων
προς αλληλους γαρ διελεχθησαν εν τη
οδω τις μειζων και καθισας
εφωνησεν τους δωδεκα και λεγει
αυτοις ει τις θελει πρωτος ειναι
εσται παντων εσχατος και παντων
διακονος και λαβων παιδιον
εστησεν αυτο εν μεσω αυτων και ε
ναγκαλισαμενος αυτο ειπεν αυτοις
ος εαν εν των τοιουτων παιδιων
δεξηται επι τω ονοματι μου εμε
δεχεται
και ος εαν εμε δεξηται ουκ εμε δεχεται
αλλα τον αποστειλαντα με
απεκριθη δε αυτω ιωαννης λεγων
διδασκαλε ιδομεν τινα τω ονο
ματι σου εκβαλλοντα δαιμονια ος

Folio 137r

ουκ ακολουθει ημιν και εκωλυσαμεν
αυτον οτι ουκ ακολουθει ημιν ο δε ις
ειπεν μη κωλυετε αυτον ουδεις
γαρ εστιν ος ποιησει δυναμιν επι τω
ονοματι μου και δυνησεται ταχυ κακο
λογησαι με ος γαρ ουκ εστιν καθ υμων
υπερ υμων εστιν
ος γαρ αν ποτιση υμας ποτηριον υ
δατος εν ονοματι μου οτι χυ̅ εστε
αμην λεγω υμιν ου μη απολεση τον
μισθον αυτου
και ος εαν σκανδαλιση ενα των μικρων
των πιστευοντων εις εμε καλον
εστιν αυτω μαλλον ει περικειται λιθος
μυλικος περι τον τραχηλον αυτου
και βεβληται εις την θαλασσαν

και εαν σκανδαλιζη σε η χειρ σου απο
κοπον αυτην καλον σοι εστιν κυλλον
εις την ζωην εισελθειν η τας δυο
χειρας εχοντα απελθειν εις την γε
εναν εις το πυρ το ασβεστον οπου ο
σκωληξ αυτων ου τελευτα και το
πυρ ου σβεννυται

Folio 137v

και εαν ο πους σου σκανδαλιζη σε απο
κοπον αυτον καλον εστιν σε εισελθειν
εις την ζωην χωλον η τους δυο
ποδας εχοντα βληθηναι εις την
γεεναν εις το πυρ το ασβεστον οπου
ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το
πυρ ου σβεννυται και εαν ο οφθαλ
μος σου σκανδαλιζη σε εκβαλε αυτον
καλον σοι εστιν μονοφθαλμον εισελ
θειν εις την βασιλειαν του θυ η
δυο οφθαλμους εχοντα βληθειναι
εις την {γεεναν /C: γεενναν} του πυρος οπου ο
σκωληξ ου τελευτα και το πυρ ου σβεν
νυται πας γαρ πυρι αλισθησεται
και πασα θυσια αλι αλισθησεται
καλον το αλας εαν δε το αλας αναλον
γενηται εν τινι αυτο αρτυσετε
εχετε εν εαυτοις αλας και ειρηνευετε
εν αλληλοις
10: κακειθεν αναστας ερχεται εις τα ορια
της ιουδαιας δια του περαν του ιορ
δανου και συμπορευονται παλιν ο
χλοι προς αυτον και ως ειωθει παλιν

Folio 138r

εδιδασκεν αυτους και προσελθοντες
οι φαρισαιοι επηρωτησαν αυτον ει
εξεστιν ανδρι γυναικα απολυσαι
πειραζοντες αυτον ο δε αποκρι
θεις ειπεν αυτοις τι υμιν ενετει
λατο μωσης οι δε ειπον μωσης
επετρεψεν βιβλιον αποστασιου γρα

ψαι και απολυσαι και αποκριθεις
ο ις ειπεν αυτοις προς την σκλη
ροκαρδιαν υμων εγραψεν υμιν την
εντολην ταυτην απο δε αρχης
κτισεως αρσεν και θηλυ εποίησεν
αυτους ο θς ενεκεν τουτου κατα
λειψει ἄνδρς τον πρᾶ τουτου και την
μῆρα και προσκολληθησεται προς
την γυναικα τουτου και εσονται οι
δυο εις σαρκα μιαν ωστε ουκετι
εισι δυο αλλα μια σαρξ ο ουν ο
θς συνεζευξεν ἄνδρς μη χωριζετω
και εν τη οικια παλιν οι μαθηται τουτου
περι του τουτου επηρωτησαν αυτον
και λεγει αυτοις ος εαν απολυση την
γυναικα τουτου και γαμηση αλλην

Folio 138v

μοιχεται επ αυτην και εαν γυνη απο
λυση τον ανδρα αυτης και γαμηθη
αλλω μοιχεται
και προσεφερον αυτω παιδια ινα α
ψηται αυτων οι δε μαθηται επε
τιμων τοις προσφερουσιν ιδων
δε ο ις ηγανακτησεν και ειπεν αυτοις
αφετε τα παιδια ερχεσθαι προς με
μη κωλυετε αυτα των γαρ τοιουτων
εστιν η βασιλεια των ουνων
αμην λεγω υμιν ος εαν μη δεξηται
την βασιλειαν του θυ ως παιδιον
ου μη εισελθη εις αυτην και εναγκα
λισαμενος αυτα τιθεις τας χειρας
επ αυτα ευλογει αυτα
και εκπορευομενου τουτου εις οδον
προσδραμων εις και γονυπετησας
αυτον επηρωτα αυτον διδασκαλε
αγαθε τι ποιησω ινα ζωην αιωνιον
κληρονομησω ο δε ις ειπεν αυτω
τι με λεγεις αγαθον ουδεις αγαθος
ει μη εις ο θς τας εντολας οιδας
μη μοιχευσης μη φονευσης

Folio 139r

μη κλεψης μη ψευδομαρτυρησης
μη αποστερησης τιμα τον $\overline{\pi\rho\alpha}$
σου και την $\overline{\mu\rho\alpha}$ ο δε αποκριθεις
ειπεν αυτω διδασκαλε ταυτα
παντα εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου
ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ εμβλεψας αυτω ηγαπησεν
αυτον και ειπεν αυτω εν σοι υστερει
υπαγε οσα εχεις πωλησον και
δος πτωχοις και εξεις θησαυρον
εν $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega}$ και δευρο ακολουθει μοι
αρας τον σταυρον
ο δε στυгнаσας επι τω λογω απηλ
θεν λυτουμενος ην γαρ εχων κτη
ματα πολλα και περιβλεψα
μενος ο $\overline{\iota\varsigma}$ λεγει τοις μαθηταις
αυτου πως δυσκολως οι τα
χρηματα εχοντες εις την βασι
λειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ εισελευσονται οι δε
μαθηται εθαμβουντο επι
τοις λογοις αυτου ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ παλιν
αποκριθεις λεγει αυτοις τεκνα
πως δυσκολον εστιν τους πεποι
θοτας επι {χρηματα /C: χρημασιν} εις την

Folio 139v

βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ εισελθειν ευκο
πωτερον εστιν καμηλον δια της
τρυμαλιας της ραφιδος εισελθειν
η πλουσιον εις την βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$
εισελθειν οι δε περισσως εξεπλησ
σοντο λεγοντες προς εαυτους και
τις δυναται σωθηναι εμβλεψας
δε αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ λεγει παρα ανοις
αδυνατον αλλ ου παρα $\overline{\theta\omega}$ παντα
γαρ δυνατα εστιν παρα τω $\overline{\theta\omega}$
ηρξατο ο πετρος λεγειν αυτω ιδου
ημεις αφηκαμεν παντα και ηκο
λουθησαμεν σοι {C: και}
αποκριθεις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αμην λεγω

υμιν ουδεις εστιν ος αφηκεν οικιαν
η αδελφους η αδελφας η $\overline{\pi\rho\alpha}$ η
 $\overline{\mu\rho\alpha}$ η γυναικα η τεκνα η αγρους
ενεκεν εμου και ενεκεν του ευαγγε
λιου εαν μη λαβη εκατοντα
πλασιονα νυν εν τω καιρω τουτω
οικιας και αδελφους και αδελφας
και $\overline{\mu\rho\alpha\varsigma}$ και τεκνα και αγρους
μετα διωγμων και εν τω αιωνι τω

Folio 140r

ερχομενω ζωην αιωνιον
πολλοι δε εσονται πρωτοι εσχατοι
και εσχατοι πρωτοι
ησαν δε εν τη οδω αναβαινοντες
εις ιεροσολυμα και ην προαγων
αυτους ο $\overline{\iota\varsigma}$ και εθαμβουντο
και παραλαβων παλιν ο $\overline{\iota\varsigma}$ τους δω
δεκα ηρξατο αυτοις λεγειν τα
μελλοντα αυτω συμβαινειν οτι
ιδου αναβαινομεν εις ιεροσολυμα
και ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ παραδοθησεται
τοις αρχιερευσι και γραμματευσι
και κατακρινουσιν αυτω θανατω
και παραδωσουσιν αυτον τοις ε
θνεσιν και εμπαιξουσιν {αυτον /C: αυτω} και
μαστιγωσουσιν αυτον και {εμπτυ
σουσιν /C: εμπτυσωσιν} αυτω και αποκτενουσιν
αυτον και τη τριτη ημερα ανα
στησεται
και προσπορευονται αυτω ιακω
βος και ιωαννης οι υιοι ζεβεδαιου
λεγοντες διδασκαλε θελομεν
ινα ο εαν αιτησωμεν ποιησης ημιν

Folio 140v

ο δε ειπεν αυτοις τι θελετε ποιησαι με
υμιν οι δε ειπον αυτω δος ημιν
ινα εις εκ δεξιων σου και εις εξ ευω
νυμων σου καθισωμεν εν τη δοξη σου
ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αυτοις ουκ οιδατε τι αι

τεισθε δυνασθε πειν το ποτηριον
ο εγω πινω και το βαπτισμα ο εγω
βαπτιζομαι βαπτισθηναι οι δε ειπον
αυτω δυναμεθα ο δε ις ειπεν αυτοις
το μεν ποτηριον ο εγω πινω πεισθε
και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βα
πτισθησεσθε το δε καθισαι εκ δεξιων
μου και εξ ευωνυμων ουκ εστιν εμον
δουναι αλλ οις ητοιμασται
και ακουσαντες οι δεκα ηρξαντο αγανα
κτειν περι ιακωβου και ιωαννου
ο δε ις προσκαλεσαμενος αυτους λεγει
αυτοις οιδατε οτι οι δοκουντες αρ
χειν των εθνων κατακυριευουσιν
αυτων και οι μεγαλοι αυτων κατεξου
σιαζουσιν αυτων ουχ ουτως δε εσται
εν υμιν αλλ ος εαν θελη γενεσθαι
μεγας εν υμιν εσται υμων διακονος

Folio 141r

και ος εαν θελη υμων γενεσθαι πρω
τος εσται παντων δουλος
και γαρ ο υς του ανου ουκ ηλθεν δια
κονηθηναι αλλα διακονησαι
κ και δουναι την ψυχην αυτου λυ
τρον αντι πολλων
και ερχονται εις ιεριχω και εκπο
ρευομενου αυτου απο ιεριχω και
των μαθητων αυτου και οχλου
ικανου υιος τιμαιου βαρτιμαιος
ο τυφλος εκαθητο παρα την
οδον προσαιτων και ακουσας
οτι ις ο ναζωραιος εστιν ηρξατο
κραζειν και λεγειν ο υς δαδ ιω ελεη
σον με και επετιμων αυτω
πολλοι ινα σιωπηση ο δε πολλω
μαλλον εκραζεν υε δαδ ελεη
σον με και στας ο ις ειπεν αυτον
φωνηθηναι και φωνουσι τον
τυφλον λεγοντες αυτω θαρσει
εγειρε φωνη σε ο δε αποβαλων

το ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναστὰς ἦλθεν
πρὸς τὸν ἰν̄ και ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ ἰς̄

Folio 141v

τί θέλεις ποιήσω σοί ὁ δὲ τυφλὸς
εἶπεν αὐτῷ ραββουνὶ ἵνα ἀνα-
βλέψω ὁ δὲ ἰς̄ εἶπεν αὐτῷ ὑπάγε
ἡ πίστις σου σέσωκεν σε καὶ εὐθεὺς
ἀνεβλέψεν καὶ ἠκολούθει τῷ ἰν̄
ἐν τῇ ὁδῷ
11: καὶ ὅτε ἐγγιζοῦσιν εἰς ἱερουσαλὴμ
εἰς βηθφαγή καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ
ὄρος τῶν ἐλαιῶν ἀποστέλλει δύο
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς
ὑπάγετε εἰς τὴν κωμὴν τὴν
κατεναντί ὑμῶν καὶ εὐθεὺς
εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐ-
ρησετέ πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν
οὐδεὶς ἄνωγ' {εκαθικεν /C: κεκαθικεν} λυσαν-
τες αὐτὸν ἀγαγετέ καὶ ἐὰν τίς
ὑμῖν εἴπῃ τί ποιεῖτε τοῦτο εἰπάτε
ὅτι ὁ κς̄ αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει καὶ εὐθεὺς
αὐτὸν ἀποστέλλει ὥδε
ἀπηλθὼν δὲ καὶ εὗρον πῶλον δεδε-
μένον πρὸς τὴν θύραν ἐξω ἐπὶ τοῦ
ἀμφοδίου καὶ λύουσιν αὐτὸν καὶ τί-
νες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἐλέγον αὐτοῖς

Folio 142r

τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον οἱ δὲ
εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ
ἰς̄ καὶ ἀφῆκαν αὐτοὺς καὶ ἠγάγον
τὸν {πῶλον /C: πῶλον} πρὸς τὸν ἰν̄ καὶ ἐπέβα-
λον αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἐ-
κάθισεν ἐπ' αὐτῷ πολλοὶ δὲ τὰ
ἱμάτια αὐτῶν ἐστρώσαν ἐν τῇ ὁδῷ
ἄλλοι δὲ στοιβαδὰς ἐκοπτον ἐκ τῶν
δένδρων καὶ ἐστρωννυσαν εἰς τὴν ὁδὸν
καὶ οἱ προαγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦν-
τες ἐκράζον λέγοντες ὡσαννὰ
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀ

νοματι κυ ευλογημενη η βασιλεια
εν ονοματι $\overline{\kappa\upsilon}$ του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ ημων $\overline{\delta\alpha\delta}$
ωσαννα εν τοις υψιστοις
και εισηλθεν εις ιεροσολυμα ο $\overline{\iota\zeta}$
και εις το ιερον και περιβλεψαμενος
παντα οψιας ηδη ουσης της ω
ρας εξηλθεν εις βηθανιαν μετα
των δωδεκα
και τη επταυριον εξελθοντων αυτων
απο βηθανιας επεινασεν και
ιδων συκην μακροθεν εχουσαν φυλλα

Folio 142v

ηλθεν ει αρα ευρησει τι εν αυτη και
ελθων επ αυτην ουδεν ευρεν ει μη
φυλλα ου γαρ ην καιρος συκων
και αποκριθεις ο $\overline{\iota\zeta}$ ειπεν αυτη μη
κετι εκ σου εις τον αιωνα μηδεις καρ
πον φαγοι και ηκουον οι μαθηται αυτου
και ερχονται εις ιεροσολυμα και
εισελθων ο $\overline{\iota\zeta}$ εις το ιερον ηρξατο
εκβαλλειν τους πωλουντας και αγο
ραζοντας εν τω ιερω και τας
τραπεζας των κολλυβιστων
και τας καθεδρας των πωλουντων
τας περιστερας κατεστρεψεν και
ουκ ηφιεν ινα τις διενεγκη σκευος
δια του ιερου και εδιδασκεν λεγων
αυτοις ου γεγραπται οτι ο οικος μου
οικος προσευχης κληθησεται πασιν
τοις εθνεσιν υμεις δε εποιησατε
αυτον σπηλαιον ληστων
και ηκουσαν οι γραμματεις και οι αρ
χιερεις και εζητουν πως αυτον
απολεσωσιν εφοβουντο γαρ αυτον
οτι πας ο οχλος εξεπλησσετο

Folio 143r

επι τη διδαχη αυτου
και οτε οψε εγενετο εξεπορευετο εξω
της πολεως και πρωι παραπο

ρευομενοι ιδον την συκην {εξη
ραμε /C: εξη ραμμενην} εκ ριζων και ανα
μνησθεις ο πετρος λεγει αυτω
ραββι ιδε η συκη ην κατηρασω
εξηρανται
και αποκριθεις ο ις λεγει αυτοις
εχετε πιστιν θυ αμην γαρ λεγω
υμιν οτι ος αν ειπη τω ορει
τουτω αρθητι και βληθητι εις
την θαλασσαν και μη διακριθη
εν τη καρδια αυτου αλλα πιστευση
οτι α λεγει γινεται εσται αυτω ο
εαν ειπη
δια τουτο λεγω υμιν παντα οσα αν
προσευχομενοι αιτεισθε πιστευ
ετε οτι λαμβανετε και εσται υμιν
και οταν στηκητε προσευχομενοι
αφιετε ει τι εχετε κατα τινος ινα
και ο πηρ ημων ο εν τοις ουνοις
αφη υμιν τα παραπτωματα υμων

Folio 143v

ει δε υμεις ουκ αφιετε ουδε ο πηρ υμων
ο εν τοις ουνοις αφησει τα παραπτω
ματα υμων
και ερχονται παλιν εις ιεροσολυμα
και εν τω ιερω περιπατουντος αυτου
ερχονται προς αυτον οι αρχιερεις
και οι γραμματεις και οι πρεσβυτεροι
και λεγουσιν αυτω εν ποια εξουσια
ταυτα ποιεις και τις σοι την εξου
σιαν ταυτην εδωκεν ινα ταυτα
ποιης ο δε ις αποκριθεις ειπεν
αυτοις επερωτησω υμας και εγω
ενα λογον και αποκριθητε μοι και
ερω υμιν εν ποια εξουσια ταυτα
ποιω το βαπτισμα ιωαννου εξ ου
ρανου ην η εξ ανων αποκριθητε μοι
και ελογιζοντο προς εαυτους λεγοντες
εαν ειπωμεν εξ ουνου ερει δια τι
ουν ουκ επιστευσατε αυτω αλλ ειπω
μεν εξ ανων εφοβουντο τον λαον

απαντες γαρ ειχον τον ιωαννην
οτι οντως προφητης ην και απο
κριθεντες λεγουσιν τω $\overline{\iota\omega}$ ουκ οίδαμεν

Folio 144r

και αποκριθεις ο $\overline{\iota\zeta}$ λεγει αυτοις ου
δε εγω λεγω υμιν εν ποια εξουσια
ταυτα ποιω

12: και ηρξατο αυτοις εν παραβολαις
λεγειν αμπελωνα εφυτευσεν
 $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ και περιεθηκεν φραγμα και
ωρυξεν υποληνιον και ωκοδομη
σεν πυργον και εξεδото αυτον
γεωργοις και απεδημησεν και
απεστειλεν προς τους γεωργους τω
καιρω δουλον ινα παρα των γε
ωργων λαβη απο του καρπου του
αμπελωνος οι δε λαβοντες αυτον
εδειραν και απεστειλαν κενον
και παλιν απεστειλεν προς αυτους
αλλον δουλον κακεινον λιθοβολη
σαντες εκεφαλαιωσαν και απε
στειλαν ητιμωμενον και παλιν
αλλον {απεστειλαν /C: απεστειλεν} κακεινον απε
κτειναν και πολλους αλλους τους
μεν δερυντες τους δε αποκτεννον
τες ετι ουν ενα $\overline{\upsilon\nu}$ εχων αγαπητον
αυτου απεστειλεν και αυτον προς

Folio 144v

αυτους εσχατον λεγων οτι εντρα
πησονται τον $\overline{\upsilon\nu}$ μου εκεινοι δε οι
γεωργοι ειπον προς εαυτους οτι
ουτος εστιν ο κληρονομος δευτε
αποκτεινωμεν αυτον και ημων
εσται η κληρονομια και λαβοντες
αυτον απεκτειναν και εξεβαλον
εξω του αμπελωνος τι ουν ποιη
σει ο $\overline{\kappa\zeta}$ του αμπελωνος ελευσεται
και απολεσει τους γεωργους και
δωσει τον αμπελωνα αλλοις

ουδε γαρ την γραφην ταυτην ανε
γνωτε λιθον ον απεδοκιμασαν
οι οικοδομουντες ουτος εγεννηθη
εις κεφαλην γωνιας παρα $\overline{\kappa\upsilon}$
εγενετο αυτη και εστιν θαυμαστη εν ο
φθαλμοις ημων
και εζητουν αυτον κρατησαι και εφο
βηθησαν τον οχλον εγνωσαν γαρ
οτι προς αυτους την παραβολην
ειπεν και αφεντες αυτον απηλθον
και αποστελλουσι προς αυτον τινας
των φαρισαιων και των ηρωδιανων

Folio 145r

ινα αυτον αγρευσωσι λογω οι δε εισελ
θοντες λεγουσιν αυτω διδασκαλε
οιδαμεν οτι αληθης ει και ου μελ
λει σοι περι ουδενος ου γαρ βλεπεις
εις προσωπον $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ αλλ επ αληθειας
την οδον του $\overline{\theta\upsilon}$ διδασκεις εξεστιν
κηνσον καισαρι δουναι η ου δωμεν
η μη δωμεν ο δε ειδως αυτων την
υποκρισιν ειπεν αυτοις τι με πει
ραζετε φερετε μοι δηναριον ινα
ιδω οι δε ηνεγκαν και λεγει αυτοις
τινος η εικων αυτη και η επιγραφη
οι δε ειπον αυτω καισαρος και απο
κριθεις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αυτοις αποδοτε
τα καισαρος καισαρι και τα του $\overline{\theta\upsilon}$
τω $\overline{\theta\omega}$ και εθαυμασαν επ αυτω
και ερχονται σαδδουκαιοι προς αυτον
οιτινες λεγουσιν αναστασιν μη ειναι
και επηρωτησαν αυτον λεγοντες
διδασκαλε μωσης εγραψεν ημιν
οτι εαν τινος αδελφος αποθανη
και καταλιπη γυναικα και τεκνα
μη αφη ινα λαβη ο αδελφος αυτου

Folio 145v

την γυναικα αυτου και εξαναστηση
σπερμα τω αδελφω αυτου

επτα αδελφοι ησαν και ο πρωτος
ελαβεν γυναικα και αποθνησκων
ουκ αφηκεν σπερμα και ο δευτερος
ελαβεν αυτην και απεθανεν και
ουδε αυτος αφηκεν σπερμα και ο
{**τρίτως** /C: **τρίτος**} ωσαυτως και ελαβον
αυτην οι επτα και ουκ αφηκαν
σπερμα εσχατη παντων απεθανεν
και η γυνη εν τη αναστασει οταν
αναστωσιν τινος αυτων εσται γυνη
οι γαρ επτα εσχον αυτην γυναικα
και αποκριθεις ο $\overline{\iota\zeta}$ ειπεν αυτοις
ου δια τουτο πλανασθε μη ειδοτες
τας γραφας μηδε την δυναμιν
του $\overline{\theta\nu}$ οταν γαρ εκ νεκρων ανα
στωσιν ουτε γαμουσιν ουτε γαμι
σκονται αλλ εισιν ως αγγελοι εν
τοις $\overline{\sigma\nu\nu\omicron\iota\varsigma}$ περι δε των νεκρων
οτι εγειρονται ουκ ανεγνωτε εν τη
βιβλω μωσεως επι του βατου
ως ειπεν αυτω ο $\overline{\theta\varsigma}$ λεγων εγω ειμι

Folio 146r

ο $\overline{\theta\varsigma}$ αβρααμ και ο $\theta\varsigma$ ισαακ και
ο $\overline{\theta\varsigma}$ ιακωβ ουκ εστι $\overline{\theta\varsigma}$ νεκρων
αλλα $\overline{\theta\varsigma}$ ζωντων υμεις ουν πολυ
πλανασθε
και προσελθων εις των γραμμα
τεων ακουσας αυτων συζητουντων
ειδως οτι καλως αυτοις απεκριθη
επηρωτησεν αυτον ποια εστιν πρωτη
παντων εντολη ο δε $\overline{\iota\zeta}$ απεκριθη
αυτω οτι πρωτη παντων εντολων
ακουε $\overline{\iota\eta\lambda}$ $\overline{\kappa\varsigma}$ ο $\overline{\theta\varsigma}$ υμων $\overline{\kappa\varsigma}$ εις εστιν
και αγαπησεις $\overline{\kappa\nu}$ τον $\overline{\theta\nu}$ σου εξ ολης
της καρδιας σου και εξ ολης της ψυ
χης σου και εξ ολης της ισχυος σου
αυτη πρωτη εντολη και δευτερα
ομοια αυτη αγαπησεις τον πλησιον
σου ως σεαυτον μειζων τουτων
αλλη εντολη ουκ εστι

και ειπεν αυτω ο γραμματευς καλως
διδασκαλε επ αληθειας ειπες
οτι εις εστι $\overline{\theta\varsigma}$ και ουκ εστιν αλλος
πλην αυτου και το αγαπαν αυτον
εξ ολης της καρδιας και εξ ολης

Folio 146v

της συνεσεως και εξ ολης της ψυχης
και εξ ολης της ισχυος και το αγαπαν
τον πλησιον ως εαυτον πλειον εστι παν
των των ολοκαυτωματων και θυ
σιων και ο $\overline{\iota\varsigma}$ ιδων αυτον οτι νου
νεχως απεκριθη ειπεν αυτω ου μα
κραν ει απο της βασιλειας του $\overline{\theta\upsilon}$
και ουδεις ουκετι ετολμα αυτον επε
ρωτησαι
και αποκριθεις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ελεγεν διδασκων
εν τω ιερω πως λεγουσιν οι γραμ
ματαις οτι ο $\overline{\chi\varsigma}$ $\overline{\upsilon\varsigma}$ εστιν $\overline{\delta\alpha\delta}$
αυτος γαρ $\overline{\delta\alpha\delta}$ ειπεν εν πνι αγιω
λεγει ο $\overline{\kappa\varsigma}$ τω $\overline{\kappa\omega}$ μου καθου εκ δε
ξιων μου εως αν θω τους εχθρους
σου υποποδιον των ποδων σου
αυτος ουν $\overline{\delta\alpha\delta}$ λεγει αυτον $\overline{\kappa\upsilon}$ και πο
θεν $\overline{\upsilon\varsigma}$ αυτου εστιν και ο πολυς οχλος
ηκουεν αυτου ηδεως
και ελεγεν αυτοις εν τη διδαχη αυτου
βλεπετε απο των γραμματεων
των θελοντων εν στολαις περιπα
τειν και ασπασμους εν ταις αγοραις

Folio 147r

και πρωτοκαθεδριας εν ταις συναγω
γαις και πρωτοκλισιας εν τοις δει
πνοις
οι κατεσθιοντες τας οικιας των χηρων
και προφασει μακρα προσευχομενοι
ουτοι ληψονται περισσοτερον κριμα
και καθισας ο $\overline{\iota\varsigma}$ κατεναντι του γαζο
φυλακειου εθεωρει πως ο οχλος

βαλλει χαλκον εις το γαζοφυλακειον
και πολλοι πλουσιοι εβαλλον πολλα
και ελθουσα μια χηρα πτωχη ε
βαλλεν λεπτα δυο ο εστιν κοδραν
της και προσκαλεσαμενος τους
μαθητας αυτου λεγει αυτοις
αμην λεγω υμιν οτι η χηρα αυτη η
πτωχη πλειον παντων βεβληκεν
των βαλλοντων εις το γαζοφυλακειον
παντες γαρ εκ του περισσευοντος
αυτοις εβαλον αυτη δε εκ της υ
στερησεως αυτης παντα οσα ειχεν
εβαλεν ολον τον βιον αυτης
13: και εκπορευομενου αυτου εκ του ιερου
λεγει αυτω εις των μαθητων αυτου

Folio 147v

διδασκαλε ιδε ποταπποι λιθοι
και ποταππαι οικοδομαι και ο ιϛ απο
κριθεις ειπεν αυτω βλεπεις
ταυτας τας μεγαλας οικοδομας
ου μη αφεθη λιθος επι λιθω ως
ου μη καταλυθη
και καθημενου αυτου εις το ορος των
ελαιων κατεναντι του ιερου επη
ρωτων αυτον κατ ιδιαν πετρος και
ιακωβος και ιωαννης και ανδρεας
ειπε ημιν ποτε ταυτα εσται και τι
το σημειον οταν μελλη παντα
ταυτα συντελεισθαι ο δε ιϛ
αποκριθεις αυτοις ηρξατο λεγειν
βλεπετε μη τις υμας πλανηση
πολλοι γαρ ελευσονται επι τω ονομα
τι μου λεγοντες οτι εγω ειμι και
πολλους πλανησουσιν οταν δε
ακουσητε πολεμους και ακοας
πολεμων μη θροεισθε δει γαρ
γενεσθαι αλλ ουπω το τελος
γερθησεται γαρ εθνος επι εθνος
και βασιλεια επι βασιλειαν και

Folio 148r

εσονται σεισμοι κατα τοπους και
εσονται λιμοι και ταραχαι αρχαι
ωδινων ταυτα
βλεπετε δε υμεις εαυτους παραδω-
σουσι γαρ υμας εις συνεδρια και
εις συναγωγας δαρησεσθε και επι
ηγεμονων και βασιλεων σταθησε
σθε ενεκεν εμου εις μαρτυριον
αυτοις
και εις παντα τα εθνη δει πρωτον
κηρυχθηναι το ευαγγελιον
οταν δε αγαγωσιν υμας παραδι-
δοντες μη προμεριμνατε τι
λαλησητε μηδε μελετατε
αλλ ο εαν δοθη υμιν εν εκεινη τη
ωρα τουτο λαλειτε ου γαρ εστε υμεις
οι λαλουντες αλλα το $\overline{\pi\nu\alpha}$ το αγιον
παραδωσει δε αδελφος αδελφον
εις θανατον και $\overline{\pi\eta\rho}$ τεκνον και
επαναστησονται τεκνα επι γονεις
και θανατωσουσιν αυτους και ε-
σεσθε μισουμενοι υπο παντων δια
το ονομα μου ο δε υπομεινας εις τελος

Folio 148v

ουτος σωθησεται
οταν δε ιδητε το βδελυγμα της
ερημωσεως το ρηθεν υπο δαυιηλ
του προφητου εστος οπου ου δει
ο αναγινωσκων νοειτω
τοτε οι εν τη ιουδαια φευγετωσαν
εις τα ορη ο δε επι του δωματος
μη καταβατω εις την οικιαν
μηδε εισελθετω αραι τι εκ της
οικιας αυτου και ο εις τον αγρον ων
μη επιστρεψατω εις τα οπισω
αραι το ιματιον αυτου
ουαι δε ταις εν γαστρι εχουσαις και
ταις θηλαζουσαις εν εκειναις
ταις ημεραις
προσευχεσθε δε ινα μη γενηται η

φυγη υμων χειμωνος
εσονται γαρ αι ημεραι εκειναι θλιψις
οια ου γεγονεν τοιαυτη απ αρχης
κτισεως {εις /C: ης} εκτισεν ο $\overline{\theta\varsigma}$ εως
του νυν και ου μη γενηται
και ει μη $\overline{\kappa\varsigma}$ εκολοβωσεν τας ημερας
ουκ αν εσωθη πασα σαρξ αλλα

Folio 149r

δια τους εκλεκτους ους εξελε
ξατο εκολοβωσεν τας ημερας
και τοτε εαν τις υμιν ειπη ιδου
ωδε ο $\overline{\chi\varsigma}$ η ιδου εκει μη πιστευσητε
εγερθησονται γαρ ψευδοχριστοι
και ψευδοπροφηται και δωσουσι
σημεια και τερατα προς το αποπλαναν
ει δυνατον και τους εκλεκτους
υμεις δε βλεπετε ιδου προειρηκα
υμιν παντα
αλλ εν εκειναις ταις ημεραις μετα
την θλιψιν εκεινην ο ηλιος
σκοτισθησεται και η σεληνη ου δωσει
το φεγγος αυτης και οι αστερες του
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\upsilon}$ εσονται εκπιπτοντες και αι
δυναμεις αι εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\iota\varsigma}$ σαλευ
θησονται
και τοτε οψονται τον $\overline{\upsilon\nu}$ του $\overline{\alpha\nu\sigma\upsilon}$ ερ
χομενον εν νεφελαις μετα δυνα
μεως πολλης και δοξης
και τοτε αποστελει τους αγγελους
αυτου και επισυναξει τους εκλε
κτους αυτου εκ των τεσσαρων ανεμων

Folio 149v

απ ακρου γης εως ακρον $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\upsilon}$
απο δε της συκης μαθε την παραβολην
οταν αυτης ηδη ο κλαδος απαλος γε
νηται και εκφυη τα φυλλα γινω
σκετε οτι εγγυς το θερος εστιν ουτως
και υμεις οταν ταυτα ιδητε γινο
μενα γινωσκετε οτι εγγυς εστιν

επι θυραις αμην λεγω υμιν οτι
ου μη παρελθῃ ἡ γενεα αὕτη μεχρις
ου παντα ταυτα γενηται ο συνος
και ἡ γῆ παρελευσεται οἱ δὲ λογοι μου
ου μη παρελθωσιν
περι δὲ τῆς ἡμερας ἐκείνης ἡ ωρας
ουδεις οιδεν ουδε οἱ ἀγγελοι οἱ ἐν
συνῶ ουδε ο υς εἰ μη ο πηρ
βλεπετε ἀγρυπνειτε και προσευχεσθε
ουκ οιδετε γαρ ποτε ο καιρος ἐστιν
ὡς ανος ἀποδημος ἀφεις τὴν οἰκίαν
αυτου και δους τοις δουλοις αυτου
τὴν ἐξουσίαν και ἐκαστω τὸ ἐργον
αυτου και τῷ θυρωρῷ ἐνετειλατο
ἵνα γρηγορή
γρηγορεῖτε οὖν ουκ οιδετε γαρ ποτε

Folio 150r

ο κς τῆς οἰκίας ἐρχεται ὅψε ἡ
μεσονυκτιου ἡ ἀλεκτοροφωνίας
ἡ πρῶι μὴ ἐλθῶν ἐξαιφνης
εὐρὴ ὑμᾶς καθευδοντας α δὲ
ὕμιν λεγω πασιν λεγω γρηγορεῖτε
14: ἦν δὲ τὸ πασχα και τὰ ἀζύμα μετα
δύο ἡμερας
και ἐζητοῦν οἱ ἀρχιερεῖς και οἱ γραμ
ματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατῇ
σαντες ἀποκτείνωσιν ἐλεγὼν δὲ
μὴ ἐν τῇ εορτῇ μήποτε θορυβὸς
ἐστὶ τοῦ λαοῦ
και ὄντος αὐτοῦ ἐν βηθανίᾳ ἐν τῇ
οἰκίᾳ σιμωνος τοῦ λεπρου κατὰ
κείμενου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἐχούσα
ἀλαβαστρον μυροῦ ναρδου πιστικῆς
πολυτελοῦς και συντριψασα τὸ
ἀλαβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς
κεφαλῆς ἦσαν δὲ τινες ἀγανα
κτούντες πρὸς ἑαυτοὺς και λεγοντες
εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μυροῦ
γεγονεν ἡδύνατο γὰρ τοῦτο {πραθῆναι /C: πραθῆναι }
ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων και

Folio 150v

δοθηναι τοις πτωχοις και ενεβρι
μωντο αυτη ο δε ιζ ειπεν αφετε
αυτην τι αυτη κοπους παρεχετε
καλον εργον ειργασατο εν εμοι
παντοτε γαρ τους πτωχους εχετε
μεθ εαυτων και οταν θελητε
δυνασθε αυτους ευ ποιησαι εμε δε
ου παντοτε εχετε ο εσχεν αυτη ε
ποιησεν προελαβεν μυρισαι μου
το σωμα εις τον ενταφιασμον
αμην δε λεγω υμιν οπου εαν κηρυ
χθη το ευαγγελιον τουτο εις ολον
τον κοσμον και ο εποιησεν αυτη
λαληθησεται εις μνημοσυνον αυτης
και ο ιουδας ο ισκαριωτης εις των
δωδεκα απηλθεν προς τους αρ
χιερεις ινα παραδω αυτον αυτοις
οι δε ακουσαντες εχαρησαν και ε
πηγγειλαντο αυτω αργυριον δουναι
και εξητει πως ευκαιρως αυτον
παραδω
και τη πρωτη ημερα των αζυμων
οτε το πασχα εθυον λεγουσιν αυτω

Folio 151r

οι μαθηται αυτου που θελεις α
πελθοντες ετοιμασωμεν ινα φαγης
το πασχα και αποστελλει δυο
των μαθητων αυτου και λεγει αυτοις
υπαγετε εις την πολιν και απαν
τησει υμιν ανος κεραμιον υδατος
βασταζων ακολουθησατε αυτω
και οπου εαν εισελθη ειπατε τω
οικοδεσποτη οτι ο διδασκαλος
λεγει που εστι το καταλυμα οπου
το πασχα μετα των μαθητων μου
φαγω και αυτος υμιν δειξει ανα
γαιον μεγα εστρωμενον ετοιμον
εκει ετοιμασατε ημιν και εξηλ
θον οι μαθηται αυτου και ηλθον
εις την πολιν και ευρον καθως

ειπεν αυτοις και ητοιμασαν το
πασχα
και οψιας γενομενης ερχεται μετα
των δωδεκα
και ανακειμενων αυτων και εσθιον
των ειπεν ο ις αμην λεγω υμιν
οτι εις εξ υμων παραδωσει με

Folio 151v

ο εσθιων μετ εμου
οι δε ηρξαντο λυπεισθαι και λεγειν
αυτω εις καθ εις μητι εγω
και αλλος μητι εγω
ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις εις
εκ των δωδεκα ο εμβαπτομενος
μετ εμου εις το τρυβλιον ο μεν υς
του ανου υπαγει καθως γεγραπται
περι αυτου ουαι δε τω ανω εκεινω
δι ου ο υς του ανου παραδιδοται
καλον ην αυτω ει ουκ εγεννηθη ο
ανος εκεινος
και εσθιοντων αυτων λαβων ο ις
τον αρτον και ευλογησας εκλασεν
και εδωκεν αυτοις και ειπεν
λαβετε φαγετε τουτο εστι το σωμα
μου
και λαβων το ποτηριον ευχαριστησας
εδωκεν αυτοις και επιον εξ αυτου
παντες και ειπεν αυτοις τουτο
εστι το αιμα μου το της καινης δια
θηκης το περι πολλων εκχυνο
μενον αμην δε λεγω υμιν οτι

Folio 152r

ουκετι ου μη πιω εκ του γεννηματος
της αμπελου εως της ημερας
εκεινης οταν αυτο πινω καινον
εν τη βασιλεια του θυ
και υμνησαντες εξηλθον εις το ορος
[τω]ν ελαιων
κ[α]ι λεγει αυτοις ο ις οτι παντες σκαν

δαλισθησεσθε εν εμοι εν τη νυκτι
ταυτη
οτι γεγραπται παταξω τον ποιμενα
και διασκορπισθησεται τα προβατα
αλλα μετα το εγερθηναι με προαξω
υμας εις την γαλιλαιαν
ο δε πετρος εφη αυτω και ει παντες
σκανδαλισθησονται αλλ ουκ εγω
και λεγει αυτω ο ις αμην λεγω σοι
οτι συ σημερον εν τη νυκτι ταυτη
πριν η δις αλεκτορα φωνησαι
τρεις απαρνηση με
ο δε εκπερισσου ελεγεν μαλλον
εαν με δεη συναποθανειν σοι
ου μη σε απαρνησωμαι ωσαυτως
δε και παντες ελεγον

Folio 152v

και ερχονται εις χωριον ου το ονομα
γεσσημανει και λεγει τοις μαθηταις αυτου
καθισατε ωδε εως προσευξωμαι
αι παραλαμβανει τον πετρον και ια
κωβον και ιωαννην μεθ εαυτου
και ηρξατο εκθαμβεισθαι και αδη
μονειν και λεγειν αυτοις περιλυ
πος εστιν η ψυχη μου εως θανατου
μεινατε ωδε και γρηγορειτε
και προσελθων μικρον επτεσεν επι
της γης και προσηυχετο ινα ει
δυνατον εστιν παρελθη απ αυτου η
ωρα και ελεγεν αββα ο π̄ηρ παντα
δυνατα σοι παρενεγκε το ποτη
ριον απ εμου τουτο
αλλ ου τι εγω θελω αλλα τι συ
και ερχεται και ευρισκει αυτους κα
θευδοντας και λεγει τω πετρω
σιμων καθευδεις ουκ ισχυσας
μιαν ωραν γρηγορησαι γρηγορειτε
και προσευχεσθε ινα μη εισελθητε
εις πειρασμον
το μεν π̄να προθυμον η δε σαρξ

Folio 153r

ασθενης

και παλιν απελθων προσηυξατο
τον αυτον λογον ειπων και υπο
στρεψας ευρεν αυτους παλιν
καθευδοντας ησαν γαρ οι οφθαλ
μοι αυτων βεβαρημενοι και
ουκ ηδεισαν τι αυτω αποκριθωσι
και ερχεται το τριτον και λεγει αυτοις
καθευδετε λοιπον και αναπαυεσθε
απεχει ηλθεν η ωρα ιδου παρα
διδεται ο υς του ανου εις τας χειρας
των αμαρτολων εγειρεσθε α
γωμεν ιδου ο παραδιδους με
ηγγικεν
και ευθεως ετι αυτου λαλουντος
παραγινεται ιουδας εις ων των
δωδεκα και μετ αυτου οχλος
πολυς μετα μαχαιρων και ξυλων
παρα των αρχιερων και των
γραμματεων και των πρεσβυτερων
{δεδωδει /C: δεδωκει } δε ο παραδιδους αυτον
συσσημον αυτοις λεγων ον αν φιλησω
αυτος εστιν κρατησατε αυτον και

Folio 153v

απαγαγετε ασφαλως και ελθων
ευθεως προσελθων αυτω λεγει αυτω
ραββι χαιρε και κατεφιλησεν
αυτον οι δε επεβαλον επ αυτον
τας χειρας αυτων και εκρατησαν
αυτον
εις δε τις των παρεστηκοτων σπα
σαμενος την μαχαιραν επαισε
τον δουλον του αρχιερεως και
αφειλεν αυτου το ωτιον
και αποκριθεις ο ις ειπεν αυτοις
ως επι ληστην εξηλθετε μετα
μαχαιρων και ξυλων συλλαβειν με
καθ ημεραν ημην προς υμας εν τω
ιερω διδασκων και ουκ εκρατησα
τε με

αλλ ινα πληρωθωσιν αι γραφαι
και αφεντες αυτον παντες εφυγον
και εις τις νεανισκος ηκολουθησεν
αυτω περιβεβλημενος σινδωνα
επι γυμνου και κρατουςιν αυτον
οι νεανισκοι ο δε καταλιπων την
σινδωνα γυμνος εφυγεν απ αυτων

Folio 154r

και απηγαγον τον ιν̄ προς τον αρχιερεα
και συνερχονται αυτω παντες οι αρχι
ερεις και οι πρεσβυτεροι και οι γραμ
ματαις
και ο πετρος απο μακροθεν ηκολουθη
σεν αυτω εως εσω εις την αυλην
του αρχιερεως και ην συγκαθη
μενος μετα των υπηρετων και
θερμεννομενος προς το φως
οι δε αρχιερεις και ολον το συνεδριον
εζητουν κατα του ιν̄ ψευδομαρτυριαν
εις το θανατωσαι αυτον και ουχ ευρισκον
πολλοι γαρ εψευδομαρτυρουν κατ αυτου
και ισαι αι μαρτυριαι ουκ ησαν
και τινες ανασταντες εψευδομαρ
τυρουν κατ αυτου λεγοντες οτι
ημεις ηκουσαμεν αυτου λεγοντος
οτι εγω καταλυσω τον ναον τουτον
τον χειροποιητον και δια τριων
ημερων αλλον αχειροποιητον οικο
δομησω και ουδε ουτως ιση ην
η μαρτυρια αυτων και αναστας
ο αρχιερευς εις μεσον επηρωστησε

Folio 154v

τον ιν̄ λεγων ουκ αποκρινη ουδεν τι
ουτοι σου καταμαρτυρουσιν ο δε
εσιωπα και ουδεν απεκρινατο
παλιν ο αρχιερευς επηρωτα αυτον
και λεγει αυτω συ ει ο χς̄ ο υς̄ του ευ
λογητου
ο δε ις̄ ειπεν εγω ειμι και οψεσθε τον

ὁ τοῦ ἁννοῦ καθημενον εκ δεξιων
της δυναμεως και ερχομενον
μετα των νεφελων του ουνου
ο δε αρχιερευς διαρρηξας τους χι
τωνας αυτου λεγει τι ετι χρειαν
εχομεν μαρτυρων ηκουσατε της
βλασφημιας τι υμιν φαινεται
οι δε παντες κατεκριναν αυτον ειναι
ενοχον θανατου
και ηρξαντο τινες εμπτυειν αυτω
και περικαλυπτειν το προσωπον
αυτου και κολαφιζειν αυτον και
λεγειν αυτω προφητευσον και οι υ
πηρεται ραπισμασιν αυτον εβαλλον
και οντος του πετρου εν τη αυλη κατω
ερχεται μια των παιδισκων του αρ

Folio 155r

αρχιερεως και ιδουσα τον πετρον
θερμεννομενον εμβλεψασα αυτω
λεγει και συ μετα του ναζαρινου ὁ
ησθα ο δε ηρνησατο λεγων ου
κ οιδα ουδε επισταμαι τι συ λεγεις
και εξηλθεν εξω εις το προαυλιον
και αλεκτωρ εφωνησεν και η
παιδισκη ιδουσα αυτον παλιν
ηρξατο λεγειν τοις παρεστηκοσιν
οτι ουτος εξ αυτων εστιν ο δε παλιν
ηρνειτο και μετα μικρον παλιν
οι παρεστωτες ελεγον τω πετρω
αληθως εξ αυτων ει και γαρ γαλι
λαιος ει και η λαλια σου ομοιαζει
ο δε ηρξατο αναθεματιζειν και
ομνυναι οτι ουκ οιδα τον ἁνον
τουτον ον λεγεται και εκ δευτερου
αλεκτωρ εφωνησεν
και ανεμνησθη ο πετρος το ρημα ο
ειπεν αυτω ο ις οτι πριν αλεκταρα
φωνησαι δις απαρνηση με τρις
και επιβαλων εκλαιεν
15: και ευθεως επι το πρῳ συμβουλιον

Folio 155v

ποίησαντες οι αρχιερείς μετα των
πρεσβυτερων και γραμματεων και
ολον το συνεδριον
δησαντες τον ιν απηνεγκαν και παρε
δωκαν τω πιλατω
και επηρωτησεν αυτον ο πιλατος
συ ει ο βασιλευς των ιουδαιων
ο δε αποκριθεις λεγει αυτω συ λεγεις
και κατηγορουν αυτου οι αρχιερείς πολλα
ο δε πιλατος παλιν επηρωτησεν
αυτον λεγων ουκ αποκρινη ουδεν
ιδε ποσα σου καταμαρτυρουσιν
ο δε ις ουκετι ουδεν απεκριθη ωστε
θαυμαζειν τον πιλατον
κατα δε εορτην απελυεν αυτοις ενα
δεσμιον ονπερ ητουντο
ην δε ο λεγομενος βαραββας μετα των
συνστασιαστων δεδεμενος οιτινες
εν τη στασει φονον πεποιηκεισαν
και αναβοησας ο οχλος ηρξατο αι
τεισθαι καθως αει εποιει αυτοις
ο δε πιλατος απεκριθη αυτοις λεγων
θελετε απολυσω υμιν τον βασιλεα

Folio 156r

των ιουδαιων εγινωσκεν γαρ οτι
δια φθονον παρεδωκεισαν αυτον
οι αρχιερείς
οι δε αρχιερείς ανεσεισαν τον οχλον
ινα μαλλον τον βαραββαν απολυση
αυτοις
ο δε πιλατος αποκριθεις παλιν ειπεν
αυτοις τι ουν θελετε ποιησω
ον λεγετε βασιλεα των ιουδαιων
οι δε παλιν εκραξαν σταυρωσον
αυτον ο δε πιλατος ελεγεν αυτοις
τι γαρ κακον εποιησεν οι δε περισ
σοτερως εκραξαν σταυρωσον αυτον
ο δε πιλατος βουλομενος τω οχλω
το ικανον ποιησαι απελυσεν αυτοις
τον βαραββαν και παρεδωκε τον

Ἰν φραγελλωσας ἰνα σταυρωθῇ
οἱ δὲ στρατιῶται ἀπηγαγον αὐτον
εἰς τῆς αὐλῆς ὅ ἐστι πραιτωριον
καὶ συγκαλουσιν ὅλην τὴν σπείραν
καὶ ἐνδουσιν αὐτον πορφυραν
καὶ περιτιθεασιν αὐτῷ πλεξάντες
ἀκανθινὸν στεφανὸν καὶ ἠρξάντο

Folio 156v

ἀσπαζέσθαι αὐτὸν χαιρε βασιλεὺς τῶν
ἰουδαίων καὶ ἐτυπτον αὐτοῦ τὴν
κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνεπτύον αὐτῷ
καὶ τίθεντες τὰ γόνατα προσέκυ-
νουν αὐτῶν
καὶ ὅτε ἐνεπαιξάν αὐτῷ ἐξεδυσάν
αὐτὸν τὴν πορφυρὰν καὶ ἐνεδυσάν
αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια καὶ
ἐξαγούσιν αὐτὸν ἰνα σταυρωσῶσιν
αὐτὸν
καὶ ἀγγαρεύουσιν παραγόντα τίνα
σίμωνα κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' α-
γροῦ τὸν πρᾶ αλεξανδρῶν καὶ
ρούφου ἰνα ἀρῇ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ γολγοθᾶν
τόπον ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον
κρανίου τόπος
καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πίνειν ἐσμυρνισμέ-
νον οἶνον ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν
καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν διαμερίζον-
ται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες
κλήρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἀρεῖ
ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτὸν

Folio 157r

καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ
ἐπιγεγραμμένη ὁ βασιλεὺς τῶν
ἰουδαίων
καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο ληστας
ἐνὰ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐνὰ ἐξ ἐυωνυ-
μῶν αὐτοῦ
καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λεγούσα

και μετα ανομων ελογισθη
και οι παραπορευομενοι εβλασφη
μουν αυτον κινουντες τας κεφα
λας αυτων και λεγοντες ουα
ο καταλυων τον ναον και εν τρισιν
ημεραις οικοδομων σωσον σεαυτον
και καταβα απο του σταυρου
ομοιως και οι αρχιερεις εμπαι
ζοντες προς αλληλους μετα των
γραμματεων ελεγον αλλους
εσωσεν εαυτον ου δυναται σωσαι
ο $\overline{\chi\varsigma}$ ο βασιλευς του $\overline{\iota\eta\lambda}$ καταβατω
νυν απο του $\overline{\sigma\tau\rho\upsilon}$ ινα ιδωμεν και
πιστευσωμεν αυτω
και οι συνεσταυρωμενοι αυτω ωνει
διζον αυτον

Folio 157v

γενομενης δε ωρας εκτης σκοτος
εγενετο εφ ολην την γην εως ωρας
ενατης
και τη ωρα τη ενατη εβοησεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ φωνη
μεγαλη λεγων ελωι ελωι λειμα
σαβαχθανι ο εστι μεθερμηνευομενον
ο $\overline{\theta\varsigma}$ μου ο $\overline{\theta\varsigma}$ μου εις τι με εγκατε
λιπες και τινες των παρεστικων
ακουσαντες ελεγον ιδου ηλιαν φωνει
δραμων δε εις και γεμισας σπογγον
οξους περιθεις τε καλαμω εμποτι
ζεν αυτον λεγων αφετε ιδωμεν
ει ερχεται ηλιας καθελιν αυτον
ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ αφεις φωνην μεγαλην εξεπνευσεν
και το καταπετασμα του ναου εσχισθη
εις δυο απο ανωθεν εως κατω
ιδων δε ο κεντυριων ο παρεστικως
εξ εναντιας αυτου οτι ουτως κρα
ξας εξεπνευσεν ειπεν αληθως
ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ουτος $\overline{\upsilon\varsigma}$ ην $\overline{\theta\upsilon}$
ησαν δε και γυναικες απο μακροθεν
θεωρουσαι εν αις ην και μαρια
η μαγδαληνη και μαρια η του ιακωβο

Folio 158r

του μικρου και ιωση $\overline{\mu\eta\rho}$ και σαλωμη
αι και οτε ην εν τη γαλιλαια ηκο
λουθουν αυτω και διηκουνουν αυτω
και αλλαι πολλαι αι συναναβασαι
αυτω εις ιεροσολυμα
και ηδη οψιας γενομενης επτει ην
παρασκευη ο εστιν προσαββατον
ηλθεν ιωσηφ ο απο αριμαθαιας
ευσχημων βουλευτης ος και αυτος
ην προσδεχομενος την βασιλειαν
του $\overline{\theta\upsilon}$ τολμησας εισηλθεν προς
πιλατον και ητησατο το σωμα
του $\overline{\iota\omega}$ ο δε πιλατος εθαυμασεν ει
ηδη τεθνηκεν και προσκαλεσα
μενος τον κεντυριωνα επηρωτησεν
αυτον ει παλαι απεθανεν και γνους
απο του κεντυριωνος εδωρησατο
το σωμα τω ιωσηφ
και αγορασας σινδονα και καθελων
αυτον ενειλησεν τη σινδονι και
κατεθηκεν αυτον εν μνημειω ο
ην λελατομημενον εκ πετρας
και προσεκυλισε λιθον επι την

Folio 158v

θυραν του μνημειου
η δε μαρια η μαγδαληνη και μαρια
ιωση εθεωρουν που τιθεται
16: και διαγενομενου του σαββατου
μαρια η μαγδαληνη και μαρια η
ιακωβου και σαλωμη ηγορασαν
αρωματα ινα ελθουσai αλει
ψωσιν αυτον
και λιαν πρωι της μιας σαββατων
ερχονται επι το μνημειον ανατει
λαντος του ηλιου και ελεγον προς
εαυτας τις αποκυλισει ημιν τον
λιθον εκ της θυρας του μνημειου
και αναβλεψασαι θεωρουν οτι
αποκεκυλισται ο λιθος ην γαρ

μεγας σφοδρα και εισελθουσai
εις το μνημειον ιδον νεανισκον κα
θημενον εν τοις δεξιοις περιβε
βλημενον στολην λευκευκην και
εξεθαμβηθησαν
ο δε λεγει αυταις μη εκθαμβεισθε
ἰν̄ ζητειτε τον ναζαρηνον τον εσται
ρωμενον ηγερθη ουκ εστιν ωδε

Folio 159r

ιδε ο τοπος οπου εθηκαν αυτον αλ
λ υπαγετε ειπατε τοις μαθηταις
αυτου και τω πετρω οτι προαγει
υμας εις την γαλιλαιαν εκει αυτον
οψεσθε καθως ειπεν υμιν
και εξελθουσai ταχυ εφυγον απο του
μνημειου ειχε δε αυτας τρομος
και εκστασις και ουδενι ουδεν ειπον
εφοβουντο γαρ
αναστας δε ο ις̄ πρωι πρωτης
σαββατου εφανη πρωτον μαρια
τη μαγδαληνη αφ ης εκβεβληκει
επτα δαιμονια
εκεινη πορευθεισα απηγγειλεν τοις
μετ αυτου γενομενοις πενθουσι
και κλαιουσι κακεινοι ακουσαντες
οτι ζη και εθεαθη υπ αυτης ηπι
στησαν
μετα δε ταυτα δυσιν εξ αυτων περι
πατουσιν εφανερωθη εν ετερα
μορφη πορευομενοις εις αγρον
κακεινοι απελθοντες απηγγειλαν
τοις λοιποις ουδε εκεινοις επιστευσαν

Folio 159v

υστερον ανακειμενοις αυτοις τοις ενδεκα
εφανερωθη και ωνειδισε την απι
στιαν αυτων και σκληροκαρδιαν οτι
τοις θεασαμενοις αυτον εγηγερμενον
ουκ επιστευσαν
και ειπεν αυτοις πορευθεντες εις τον

κοσμον απαντα κηρυξατε το ευαγγελιον
παση τη κτισει ο πιστευσας και βα
πτισθεις σωθησεται ο δε απιστησας
κατακριθησεται
σημεια δε τοις πιστευσασι ταυτα
παρακολουθησει εν τω ονοματι μου
δαιμονια εκβαλουσιν γλωσσαις
λαλησουσι καιναις οφεις αρουσι
καν θανασιμον τι πιωσιν ου μη αυ
τους βλαψη επι αρρωστους χειρας
επιθησουσι και καλως εξουσιν
ο μεν ουν κς̄ μετα το λαλησαι αυτοις
ανεληφθη εις τον ουνον̄ και εκαθι
σεν εκ δεξιων του θῡ
εκεινοι δε εξελθοντες εκηρυξαν παν
ταχου του κῡ συνεργουντος και τον
λογον βεβαιουντος δια των επακο
λουθουντων σημειων αμην

Folio 160r

Subscriptio: το κατα μαρκον ευαγγελιον εξε
δοθη μετα χρονους ι της χῡ α
ναληψεως

3. LUKE

Folio 165r

Inscriptio: ευαγγελιον κατα λουκαν
1: επειδηπερ πολλοι επεχειρησαν ανα
ταξασθαι διηγησιν περι των πε
πληροφορημενων εν ημιν πραγμα
των καθως παρεδοσαν ημιν
οι απαρχης αυτοπτται και υπηρεται
γενομενοι του λογου εδοξε καμοι
παρηκολουθηκοτι ανωθεν πασιν
ακριβως καθεξης σοι γραψαι
κρατιστε θεοφιλε ινα επιγνως
περι ων κατηχηθης λογων την
ασφαλειαν
εγενετο εν ταις ημεραις ηρωδου
του βασιλεως της ιουδαιας ιερεις
τις ονοματι ζαχαριας εξ εφη

μερίας αβια και η γυνη αυτου
εκ των θυγατερων αρων και το
ονομα αυτης ελισαβετ ησαν δε
δικαιοι αμφοτεροι ενωπιον του $\overline{\theta\upsilon}$
πορευομενοι εν πασαις ταις εντολαις

Folio 165v

και δικαιωμασιν του $\overline{\kappa\upsilon}$ αμεμπτοι
και ουκ ην αυτοις τεκνον καθοτι
η ελισαβετ ην στειρα και αμφο
τεροι προβεβηκοτες εν ταις η
μεραις αυτων ησαν
εγενετο δε εν τω ιερατευειν αυτον εν
τη ταξει της εφημεριας αυτου εναν
τι του $\overline{\theta\upsilon}$ κατα το εθος της ιερα
τειας ελαχεν του θυμιασαι εισελ
θων εις τον ναον του { $\overline{\theta\upsilon}$ /C: $\overline{\kappa\upsilon}$ }
και παν το πληθος ην του λαου
προσευχομενον εξω τη ωρα του θυ
μιαματος ωφθη δε αυτω αγγελος
 $\overline{\kappa\upsilon}$ εστως εκ δεξιων του θυσιαστη
ριου του θυμιαματος και εταρα
χθη ζαχαριας ιδων και φοβος
επεπεσεν επ αυτον
ειπεν δε προς αυτον ο αγγελος
μη φοβου ζαχαρια δι οτι εισηκου
σθη η δεησις σου και η γυνη σου
ελισαβετ γεννησει υιον σοι και
καλεσεις το ονομα αυτου ιωαννην
και εσται χαρα σοι και αγαλλιασις

Folio 166r

και πολλοι επι τη γενεσει αυτου χαρι
σονται εσται γαρ μεγας ενωπιον
του $\overline{\kappa\upsilon}$ και οινον και σικερα ου μη
πιη και $\overline{\pi\nu\varsigma}$ αγιου πλησθησεται
ετι εκ κοιλιας $\overline{\mu\rho\varsigma}$ αυτου και πολ
λους των υιων $\overline{\iota\eta\lambda}$ επιστρεψει επι
 $\overline{\kappa\nu}$ τον $\overline{\theta\nu}$ αυτων και αυτος προ
ελευσεται ενωπιον αυτου εν $\overline{\pi\nu\iota}$

και δυναμει ηλιου επιστρεψαι
καρδιας $\overline{\pi\rho\omega\nu}$ επι τεκνα και
απηθεις εν φρονησει δικαιων
ετοιμασαι $\overline{\kappa\omega}$ λαον κατεσκευα
σμενον
και ειπεν ζαχαριας προς τον αγγελον
κατα τι γνωσομαι τουτο εγω γαρ
ειμι πρεσβυτης και η γυνη μου
προβεβηκυια εν ταις ημεραις
αυτης
και αποκριθεις ο αγγελος ειπεν αυτω
εγω ειμι γαβριηλ ο παρεστηκως
ενωπιον του $\overline{\theta\upsilon}$ και απεσταλην
λαλησαι προς σε και ευαγγελισασθαι σοι
ταυτα και ιδου εση σιωπων και

Folio 166v

μη δυναμενος { $\lambda\alpha\lambda\epsilon\iota\sigma\alpha\iota$ /C: $\lambda\alpha\lambda\eta\sigma\alpha\iota$ } αχρι ης
ημερας γενηται ταυτα ανθ ων
ουκ επιστευσας τοις λογοις μου οι
τινες πληρωθησονται εις τον καιρον
αυτων
και ην ο λαος προσδοκων τον ζα
χαριαν και εθαυμαζον εν τω χρονι
ζειν αυτον εν τω ναω
εξελθων δε ουκ εδυνατο λαλησαι
αυτοις
και επεγνωσαν οτι οπτασιαν εορακεν
εν τω ναω και αυτος ην διανευων
αυτοις και διεμενεν κωφος
και { $\epsilon\gamma\epsilon\nu\epsilon\tau\omega$ /C: $\epsilon\gamma\epsilon\nu\epsilon\tau\omicron$ } ως επλησθησαν αι ημεραι
της λειτουργιας αυτου απηλθεν
εις τον οικον αυτου
μετα δε ταυτας τας ημερας
συνελαβεν ελισαβετ η γυνη αυτου
και περιεκρυβεν εαυτην μηνας
πεντε λεγουσα οτι ουτως μοι πε
ποιηκεν ο { $\overline{\theta\varsigma}$ /C: $\overline{\kappa\varsigma}$ } εν ημεραις αις
επειδεν αφελειν το ονειδος μου
εν $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$

Folio 167r

εν δε τω μηνι τω εκτω απεσταλη
ο αγγελος γαβριηλ υπο του $\overline{\theta\upsilon}$
εις πολιν της γαλιλαιας η ονομα
ναζαρεθ προς παρθενον με
μνηστευμενην ανδρι ω ονομα
ιωσηφ εξ οικου $\overline{\delta\alpha\delta}$ και το ονομα
της παρθενου μαριαμ
και εισελθων ο αγγελος προς αυτην
ειπεν χαιρε κεχαριτωμενη ο
 $\overline{\kappa\varsigma}$ μετα σου ευλογημενη συ εν
γυναιξιν
η δε ιδουσα διεταραχθη επι τω
λογω αυτου και διελογιζετο
ποταπος ειη ο ασπασμος ουτος
και ειπεν ο αγγελος αυτη μη φοβου
μη φοβου μαριαμ ευρες γαρ
χαριν παρα τω $\overline{\theta\omega}$ και ιδου
συλληψη εν γαστρι και τεξη $\overline{\iota\upsilon\varsigma}$
και καλεσεις το ονομα αυτου $\overline{\iota\upsilon}$
ουτος εσται megas και $\overline{\upsilon\varsigma}$ υψιστου
κληθησεται και δωσει αυτω $\overline{\kappa\varsigma}$
ο $\overline{\theta\varsigma}$ τον θρονον $\overline{\delta\alpha\delta}$ του πρς αυτου
και βασιλευσει επι τον οικον ιακωβ

Folio 167v

εις τους αιωνας και της βασιλειας
αυτου ουκ εσται τελος
ειπεν δε μαριαμ προς τον αγγελον
πως εσται μοι τουτο επει ανδρα
ου γινωσκω και αποκριθεις ο
αγγελος ειπεν αυτη $\overline{\pi\nu\alpha}$ αγιον
επελευσεται επι σε και δυναμις
υψιστου επισκιασει σοι δι ο και
το {γενομενον /C: γεννωμενον} αγιον κληθησεται $\overline{\upsilon\varsigma}$ $\overline{\theta\upsilon}$
και ιδου ελισαβετ η συγγενις σου και
αυτη συνειληφεια υιον εν γηρει
αυτης και ουτος μην εκτος εστιν
αυτη τη καλουμενη στειρα οτι
ουκ αδυνατησει παρα τω $\overline{\theta\omega}$
παν ρημα

ειπεν δε μαριαμ ιδου η δουλη κυ
γενοιτο μοι κατα το ρημα σου
και απηλθεν απ αυτης ο αγγελος
αναστασα δε μαριαμ εν ταις η
μεραις ταυταις εμπορευθη ει
ς την ορεινην μετα σπουδης εις
πολιν ιουδα και εισηλθεν εις
τον οικον ζαχαριου και ησπασατο

Folio 168r

την ελισαβετ και εγενετο ως
ηκουσεν η ελισαβετ τον ασπα
σμον της μαριας εσκιρτησε
το βρεφος εν τη κοιλια αυτης
και επλησθη πνς αγιου η ελισα
βετ και ανεφωνησε φωνη μεγαλη
και ειπεν ευλογημενη συ εν γυ
ναιξιν και ευλογημενος ο καρ
πος της κοιλιας σου και ποθεν μοι
τουτο ινα ελθη η μηρ του κυ μου
προς με ιδου γαρ ως εγενετο η
φωνη του ασπασμου σου εις τα ω
τα μου εσκιρτησε το βρεφος εν
αγαλλιασει εν τη κοιλια μου και
μακαρια η πιστευσασα οτι εσται
τελειωσις τοις λελαλημενοις
αυτη παρα κυ και ειπεν μαριαμ
μεγαλυνει η ψυχη μου τον κυ και
ηγαλλιασεν το πνα μου επι τω
θω τω ρρι μου οτι επεβλεπεν
επι την ταπεινωσιν της δου
λης αυτου ιδου γαρ απο του νυν
μακαριουσι με πασαι αι γενεαι

Folio 168v

οτι εποιησε μοι μεγαλεια ο δυνατος
και αγιον το ονομα αυτου και το
ελεος αυτου εις γενεας γενεων
τοις φοβουμενοις αυτον εποιησε
κρατος εν βραχιονι αυτου διε
σκορπισεν υπερηφανους δια

νοια καρδιας αυτων καθειλεν
δυναστας απο θρονων και υψωσε
ταπεινους πεινωντας ενε
πλησεν αγαθων και πλουτουντας
εξαπεστειλεν κενους αντελα
βετο ιηλ παιδος αυτου μνησθηναι
ελεους καθως ελαλησε προς
τους π̄ρας ημων τω αβρααμ
και τω σπερματι αυτου εις τον
αιωνα
εμεινε δε μαριαμ συν αυτη ως
ει μηνας τρεις και υπεστρε
ψεν εις τον οικον αυτης
τη δε ελισαβετ επλησθη ο χρονος
του τεkein αυτην και εγεννησεν
ῡν και ηκουσαν οι περιοικοι και
οι συγγενεις αυτης οτι εμεγαλυνε κ̄ς

Folio 169r

το ελεος αυτου μετ αυτης και συνε
χαιρον αυτη
και εγενετο εν τη ογδοη ημερα ηλθον
περιτεμειν το παιδιον και εκα
λουν αυτο επι τω ονοματι του π̄ρς
αυτου ζαχαριαν
και αποκριθεις η μηρ̄ αυτου ειπεν
ουχι αλλα κληθησεται ιωαννης
και ειπον προς αυτην οτι ουδεις
εστιν εν τη συγγενεια σου ος καλειται
τω ονοματι τουτω ενενευον δε
τω π̄ρι αυτου το τι αν θελει κα
λειςθαι αυτον και αιτησας πι
νακιδιον εγραψε λεγων ιωαν
νης εστι το ονομα αυτου και ε
θαυμασαν παντες ανεωχθη
δε το στομα αυτου παραχρημα
και η γλωσσα αυτου και ελαλει
ευλογων τον θ̄ν
και εγενετο επι παντας φοβος
τους περιοικουντας αυτους
και εν ολη τη ορεινη της ιουδαιας
διελαλειτο παντα τα ρηματα ταυτα

Folio 169v

και εθεντο παντες οι ακουσαντες
εν τη καρδια αυτων λεγοντες
τι αρα το παιδιον τουτο εσται και
χειρ $\overline{\kappa\upsilon}$ ην μετ αυτου και ζαχαριας
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτου επλησθη $\overline{\pi\nu\varsigma}$ αγιου
και προεφητευσε λεγων
ευλογητος $\overline{\kappa\varsigma}$ ο $\overline{\theta\varsigma}$ του $\overline{\iota\eta\lambda}$ οτι επε
σκεψατο και εποίησε λυτρωσιν τω
λαω αυτου και ηγειρεν κερας
σωτηριας ημιν εν τω οικω $\overline{\delta\alpha\delta}$
του παιδος αυτου καθως ελαλησε
δια στοματος των αγιων των
απαιωνος προφητων αυτου σω
τηριαν εξ εχθρων ημων και εκ χειρος
παντων των μισουντων ημας
ποιησαι ελεος μετα των $\overline{\pi\rho\omega\eta\eta\eta}$ ημων
και μνησθηναι διαθηκης αγιας
αυτου ορκον ον ωμοσεν προς α
βρααμ τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ ημων του δουναι
ημιν αφοβως εκ χειρος των ε
χθρων ημων ρυσθεντας λατρευειν
αυτω εν οσιοτητι και δικαιοσυνη
ενωπιον αυτου πασας τας ημερας

Folio 170r

της ζωης ημων
και συ παιδιον προφητης υψιστου
κληθηση προπορευση γαρ προ
προσωπου $\overline{\kappa\upsilon}$ ετοιμασαι οδους αυτου
του δουναι γνωσιν σωτηριας τω
λαω αυτου εν αφεσει αμαρτιων
ημων δια σπλαγχνα ελεους $\overline{\theta\upsilon}$
ημων εν οις επεσκεψατο ημας
ανατολη εξ υψους επιφαναι τοις
εν σκοτει και σκια θανατου κα
θημενοις του κατευθυναι τους
ποδας ημων εις οδον ειρηνης
το δε παιδιον ηυξανεν και εκρα
ταιουτο $\overline{\pi\nu\iota}$ και ην εν ταις ερη

μοις εως ημερας αναδειξεως
αυτου προς τον ιηλ
2: εγενετο δε εν ταις ημεραις εκειναις
εξηλθε δογμα παρα καισαρος
αυγουστου απογραφεσθαι πασαν
την οικουμενην αυτη η απο
γραφη πρωτη εγενετο ηγεμο
νευοντος της συριας κυρηνιου
και επορευοντο παντες απογρα

Folio 170v

φεσθαι εκαστος εις την ιδιαν πολιν
ανεβη δε και ιωσηφ απο της γαλι
λαιας εκ πολεως ναζαρεθ
εις την ιουδαιαν εις πολιν δαδ η
τις καλειται βηθλεεμ δια το ειναι
αυτον εξ οικου και πατριας δαδ
απογραφασθαι συν μαριαμ τη με
μνηστευμενη αυτω γυναικι ουση
εγκυω
εγενετο δε εν τω ειναι αυτους εκει
επλησθησαν αι ημεραι του τεκειν
αυτην και ετεκεν τον υν αυτης
τον πρωτοτοκον και εσπαργα
νωσεν αυτον και ανεκλινεν αυτον
εν τη φατνη διο τι ουκ ην αυτοις
τοπος εν τω καταλυματι
και ποιμενες {εσαν /C: ησαν} εν τη χωρα τη
αυτη αγραυλουντες και φυλασ
σοντες φυλακας της νυκτος
επι την ποιμνην αυτων και
ιδου αγγελος κυ επεστη αυτοις και
δοξα κυ περιελαμψεν αυτους
και εφοβηθησαν φοβον μεγαν

Folio 171r

και ειπεν αυτοις ο αγγελος μη φοβει
σθε ιδου γαρ ευαγγελιζομαι υμιν
χαραν μεγαλην ητις εσται παντι
τω λαω οτι ετεχθη ημιν σημερον

σηρ̄ ο εστι χς̄ κς̄ εν πολει δαδ̄ και
τουτο υμιν το σημειον ευρησετε
βρεφος εσπαργανωμενον κει
μενον εν φατνη
και εξαιφνης εγενετο συν τω αγγελω
πληθος στρατιας {ουνανιου /C: ουρανιου} αι
νουντων τον θν̄ και λεγοντων
δοξα εν υψιστοις θω̄ και επι γης
ειρηνη εν ανοις̄ ευδοκια
και εγενετο ως απηλθον απ αυτων
εις τον ουνον̄ οι αγγελοι και οι ανοῑ
οι ποιμενες ειπον προς αλληλους
διελθωμεν δη εως βηθλεεμ
και ιδωμεν το ρημα τουτο το
γεγονος ο ο κς̄ εγνωρισεν ημιν
και ηλθον σπευσαντες και ανευρον
την τε μαριαμ και τον ιωσηφ
και το βρεφος κειμενον εν τη
φατνη

Folio 171v

ιδοντες δε διεγνωρισαν περι του
ρηματος του λαληθεντος αυτοις
περι του παιδιου τουτου και
παντες οι ακουσαντες εθαυ
μασαν περι των λαληθεντων
υπο των ποιμενων προς αυτους
η δε μαριαμ παντα συνετηρει
τα ρηματα ταυτα συμβαλλουσα
εν τη καρδια αυτης
και υπεστρεψαν {υποιμενες /C: οι ποιμενες} δοξα
ζοντες και αννουντες τον θν̄ επι
πασιν οις ηκουσαν και ιδον
καθως ελαληθη προς αυτους
και οτε επλησθησαν ημεραι οκτω
του περιτεμειν αυτον και εκλη
θη το ονομα αυτου ις̄ το κληθεν
υπο του αγγελου προ του συλλη
φθηναι αυτον εν τη κοιλια
και οτε επλησθησαν αι ημεραι
του καθαρισμου αυτων κατα
τον νομον μωσεως

ανηγαγον αυτον εις ιεροσολυμα
παραστησαι τω $\overline{\kappa\omega}$ καθως

Folio 172r

γεγραπται εν νομω $\overline{\kappa\upsilon}$ οτι παν αρσεν
διανοιγον μητραν αγιον τω $\overline{\kappa\omega}$ κλη
θησεται και του δουναι θυσιαν κατα
το ειρημενον εν νομω $\overline{\kappa\upsilon}$ ζευγος
τρυγονων η δυο νεοσσους περιστερων
και ιδου ην $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εν $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ ω ονομα
συμεων και ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ουτος δικαιος
και ευλαβης προσδεχομενος
παρακλησιν του $\overline{\iota\eta\lambda}$ και $\overline{\pi\nu\alpha}$ ην
αγιον επ αυτον και ην αυτω κεχηρημα
τισμενον υπο του $\overline{\pi\nu\varsigma}$ του αγιου
μη ιδειν θανατον πριν η ιδη
τον $\overline{\chi\nu}$ $\overline{\kappa\upsilon}$ και ηλθεν εν τω $\overline{\pi\nu\iota}$
εις το ιερον και εν τω εισαγαγειν
τους γονεις το παιδιον ιν του ποιη
σαι αυτους κατα το ηθισμενον του
νομου περι αυτου και αυτος εδε
ξατο αυτο εις τας αγκαλας αυτου
και ευλογησε τον $\overline{\theta\nu}$ και ειπεν
υν απολυεις τον δουλον σου δε
σποτα κατα το ρημα σου εν ειρηνη
οτι ιδον οι οφθαλμοι μου το σω
τηριον σου ο ητοιμασας κατα προσωπον

Folio 172v

παντων των λαων φως εις αποκα
λυψιν εθνων και δοξαν λαου σου $\overline{\iota\eta\lambda}$
και ην ιωσηφ και η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου θαυμα
ζοντες επι τοις λαλουμενοις περι
αυτου και ευλογησεν αυτους συμεων
και ειπεν προς μαριαμ την $\overline{\mu\rho\alpha}$
αυτου ιδου ουτος κειται εις πτωσιν
και αναστασιν πολλων εν τω $\overline{\iota\eta\lambda}$ και
εις σημειον αντιλεγομενον και σου
δε αυτης την ψυχην διελευσεται
ρομφαια οπως αν αποκαλυφθωσιν

εκ πολλων καρδιων διαλογισμοι
και ην αννα προφητης θυγατηρ
φανουηλ εκ φυλης ασηρ αυτη
προβεβηκυια εν ημεραις πολλαις
ζησασα ετη μετα ανδρος επτα
απο της παρθενειας αυτης και
αυτη χηρα ως ετων ογδοηκοντα
τεσσαρων η ουκ αφιστατο απο του
ιερου νηστειαις και δεησεσι λατρευ
ουσα νυκτα και ημεραν και αυτη
αυτη τη ωρα επιστασα ανθρωμοιο
γειτο τω κω και ελαλει περι αυτου

Folio 173r

πασι τοις προσδεχομενοις λυτρωσιν
εν ιλημ και ως ετελεσαν απαντα
τα κατα τον νομον κω υπεστρεψαν
εις την γαλιλαιαν εις την πολιν {ε
αυτου /C: εαυτων} ναζαρεθ
το δε παιδιον ηυξανεν και εκρα
ταιουτο πνι πληρουμενον σοφιας
και χαρις θυ ην επ αυτο
και επορευοντο οι γονεις αυτου κατ ε
τος εις ιλημ τη εορτη του πασχα
και οτε εγενετο ετων δωδεκα ανα
βαντων αυτων εις ιεροσολυμα
κατα το εθος της εορτης και τε
λειωσαντων τας ημερας εν τω
υποστρεφειν αυτους υπεμεινεν
ις ο παις εν ιλημ και ουκ εγνω
ιωσηφ και η μηρ αυτου νομισαντες
δε αυτον εν τη συνοδια ειναι ηλθον
ημερας οδον και ανεζητουν αυτον
εν τοις συγγενεσι και εν τοις γνωστοις
και μη ευροντες αυτον υπεστρεψαν
εις ιλημ ζητουντες αυτον και
εγενετο μεθ ημερας τρεις ευρον αυτον

Folio 173v

εν τω ιερω καθεζομενον εν μεσω

των διδασκαλων και ακουοντα
αυτων και επερωτωντα αυτους
εξιςταντο δε παντες οι ακουοντες
αυτου επι τη συνεσει και ταις
αποκρισεσιν αυτου και ιδοντες
αυτον εξεπλαγησαν και προς
αυτον η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου ειπεν τεκνον
τι εποιησας ημιν ουτως ιδου
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ σου καγω οδυνομενοι εζη
τουμεν σε
και επε προς αυτους τι οτι εζητει
τε με ουκ ηδειτε οτι εν τοις του
 $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου δει ειναι με και αυτοι ου
συνηκαν το ρημα ο ελαλησεν
αυτοις και κατεβη μετ αυτων και
ηλθεν εις ναζαρεθ και ην υπο
τασσομενος αυτοις
και η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου διετηρει παντα τα
ρηματα ταυτα εν τη καρδια αυτης
και $\overline{\iota\varsigma}$ προεκοπτεν σοφια και ηλι
κια και χαριτι παρα $\overline{\theta\omega}$ και $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$
3: εν ετει δε πεντεκαιδεκατω της

Folio 174r

ηγεμονιας τιβεριου καισαρος η
γεμονευοντος ποντιου πιλατου
της ιουδαιας και τετραρχουντος
της γαλιλαιας ηρωδου φιλιπ
που δε του αδελφου αυτου τετραρ
χουντος της σιτουραιας και
τραχωνιτιδος χωρας και λυ
σανιου της αβιλινης τετραρ
χουντος επι αρχιερεως αννα
και καιαφα εγενετο ρημα $\overline{\theta\upsilon}$
επι ιωαννην τον ζαχαριου υιον
εν τη ερημω και ηλθεν εις
πασαν την περιχωρον του ιορ
δανου κηρυσσων βαπτισμα
μετανοιας εις αφεσιν αμαρτιων
ως γεγραπται εν βιβλω λογων ησαιου
του προφητου λεγοντος
φωνη βοωντος εν τη ερημω ετοι

μασατε την οδον $\overline{\kappa\upsilon}$ ευθειας
ποιειτε τας τριβους αυτου πασα
φαραξ πληρωθησεται και παν ορος
και βουνος ταπεινωθησεται και
εσται τα σκολια εις ευθειαν και

Folio 174v

αι τραχειαι εις οδους λιας και ο
ψεται πασα σαρξ το $\overline{\sigma\rho\iota\omicron\nu\varsigma}$ του $\overline{\theta\upsilon}$
ελεγεν ουν τοις εκπορευομενοις ο
χλοις βαπτισθηναι υπ αυτου
γεννηματα εχιδνων τις υπεδειξεν
υμιν φυγειν απο της μελλουσης
οργης ποιησατε ουν καρπους α
ξιους της μετανοιας και μη αρ
ξησθε λεγειν εν εαυτοις $\overline{\pi\rho\alpha}$ ε
χομεν τον αβρααμ λεγω γαρ υμιν
οτι δυναται ο $\overline{\theta\varsigma}$ εκ των λιθων
τουτων εγειραι τεκνα τω αβρααμ
ηδη δε και η αξινη προς την ρι
ζαν των δενδρων κειται παν
ουν { $\overline{\delta\epsilon\nu\delta\rho\omega\nu}$ /C: $\overline{\delta\epsilon\nu\delta\rho\omicron\nu\varsigma}$ } μη ποιουν καρπον
καλον εκκοπτεται και εις πυρ βαλ
λεται
και επηρωτων αυτον οι οχλοι λεγοντες
τι ουν ποιησωμεν αποκριθεις
δε λεγει αυτοις ο εχων δυο χιτωνας
μεταδοτω τω μη εχοντι και ο
εχων βρωματα ομοιως ποιειτω
ηλθον δε και τελωναι βαπτισθηναι

Folio 175r

και ειπον προς αυτον διδασκαλε
τι ποιησωμεν ο δε ειπεν προς
αυτους μηδεν πλεον παρα το
διατεταγμενον υμιν πρασσετε
επηρωτων δε αυτον και στρατευο
μενοι λεγοντες και ημεις τι ποι
ησωμεν και ειπεν προς αυτους
μηδενα διασεισητε μηδε συκο
φαντησητε και αρκεισθε τοις

οψωνιοις υμων προσδοκωντος
δε του λαου και διαλογιζομενων
παντων εν ταις καρδιαις αυτων
περι του ιωαννου μηποτε αυτος
ειη ο $\overline{\chi\varsigma}$
απεκρινατο ο ιωαννης απασι λεγων
εγω μεν υδατι βαπτιζω υμας
ερχεται δε ο ισχυροτερος μου ου
ουκ ειμι ικανος λυσαι τον ιμαντα
των υποδηματων αυτου αυτος
υμας βαπτισει εν $\overline{\pi\nu\iota}$ αγιω και πυρι
ου το πτυον εν τη χειρι αυτου και δια
καθαριει την αλωνα αυτου και συ
ναξει τον σιτον εις την αποθηκην αυτου

Folio 175v

το δε αχυρον κατακαυσει πυρι ασβεστω
πολλα μεν ουν και ετερα παρακαλων
ευηγγελιζετο τον λαον
ο δε ηρωδης ο τετραρχης ελεγχο
μενος υπ αυτου περι ηρωδιαδος
της γυναικος του αδελφου αυτου
και περι παντων ων εποίησε πο
νηρων ηρωδης προσεθηκε και
τουτο επι πασι και κατεκλεισε
τον ιωαννην εν τη φυλακη
εγενετο δε εν τω βαπτισθηναι απαντα
τον λαον και $\overline{\iota\upsilon}$ βαπτισθεντος και
προσευχομενου ανεωχθηναι
τον $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\nu}$ και καταβηναι το $\overline{\pi\nu\alpha}$
το αγιον σωματικως ειδει ωσει
περιστεραν επ αυτον και φωνην
εξ $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\nu}$ γενεσθαι λεγουσαν συ ει ο
 $\overline{\upsilon\varsigma}$ μου ο αγαπητος εν σοι ηυδοκησα
και αυτος ην ο $\overline{\iota\varsigma}$ ωσει ετων τρια
κοντα αρχομενος ων ως ενομι
ζετο υιος ιωσηφ του ηλι
του ματθατ του λευι του μελχι
του ιαννα του ιωσηφ του ματθιου

Folio 176r

του αμως του ναουμ του εσλι
του ναγγαι του μααθ του ματταθιου
του ελιακειμ του σεμει του μελεα
του ιωσηφ του μαιναν του ιουδα
του ματταθα του ιωανναν του ναθαν
του ρησα του δαδ του ζοροβαβελ
του ιεσαι του σαλαθιηλ του ωβηδ
του νηρι του βοοζ του μελχι
του σαλμων του αδδι του ναασσων
του κωσαμ του αμιναδαβ του ελμωδαμ
του αραμ του ηρ του ιωραμ
του ιωση του εσρωμ του ελιεζερ
του φαρες του ιωριμ του ιουδα
του μαθατ του ιακωβ του λευι
του ισαακ του συμεων του αβρααμ
του ιουδα του θαρα του ιωσηφ
του ναχωρ του ιωναν του σερουχ
του ραγαυ του φαλεγ του εβερ
του σαλα του καιναν του αρφαξαδ
του σημ του νωε του λαμεχ
του μαθουσαλα του ενωχ του ιαρεδ
του μαλελεηλ του καιναν του ενως
του σηθ του αδαμ του θυ

Folio 176v

4: ις δε πνς αγιου πληρης υπεστρεψεν
απο του ιορδανου και ηγετο εν τω
πνι εις την ερημον ημερας τεσ
σαρακοντα πειραζομενος υπο
του διαβολου
και ουκ εφαγεν ουδεν εν ταις ημεραις
εκειναις και συντελεσθειςων
αυτων υστερον επεινασεν
και ειπεν αυτω ο διαβολος ει υς ει
του θυ ειπε τω λιθω τουτω ινα
γενηται αρτος και απεκριθη ις
προς αυτον λεγων γεγραπται οτι
ουκ επ αρτω μονω ζησεται ανος
αλλ επι παντι ρηματι θυ
και αναγαγων αυτον ο διαβολος εις
ορος υψηλον εδειξεν αυτω πασας

τας βασιλειας της οικουμενης
εν στιγμη χρονου και ειπεν αυτω ο
διαβολος σοι δωσω την εξου
σιαν ταυτην απασαν και την
δοξαν αυτων οτι εμοι παραδε
δοται και ω εαν θελω διδωμι
αυτην συ ουν εαν προσκυνησης

Folio 177r

ενωπιον εμου εσται σου πασα
και αποκριθεις αυτω ειπεν ο ις
υπαγε οπισω μου σατανα γεγρα
πται προσκυνησεις κν τον θν σου
και αυτω μονω λατρευσεις
και ηγαγεν αυτον εις ιλημ και ε
στησεν αυτον επι το πτερυγιον του
ιερου και ειπεν αυτω ει υς ει
του θυ βαλε σεαυτον εντευθεν
κατω γεγραπται γαρ οτι τοις
αγγελοις αυτου εντελειται περι
σου του διαφυλαξαι σε και επι
χειρων αρουσι σε μηποτε προσ
κοψης προς λιθον τον ποδα σου
και αποκριθεις ειπεν αυτω ο ις
οτι ειρηται ουκ εκπειρασεις
κν τον θν σου και συντελεσας
παντα πειρασμον ο διαβολος
απεστη απ αυτου αχρι καιρου
και υπεστρεψεν ις εν τη δυναμει
του πνς εις την γαλιλαιαν
και φημη εξηλθεν καθ ολης της
περιχωρου περι αυτου και αυτος

Folio 177v

εδιδασκεν εν ταις συναγωγαίς
αυτων δοξαζομενος υπο παντων
και ηλθεν εις την ναζαρεθ ου ην
τεθραμμενος και εισηλθεν
κατα το ειωθος αυτω εν τη η
μερα των σαββατων εις την

συναγωγήν και ανεστη αναγνωναι
και επεδοθη αυτω βιβλιον ησαι
ου του προφητου και ανυξας
το βιβλιον ευρε τον τοπον ου
ην γεγραμμενον $\overline{\pi\nu\alpha} \overline{\kappa\upsilon}$ επ ε
με ου εινεκεν εχρισε με ευαγγε
λισασθαι πτωχοις απεσταλκε με
ιασασθαι τους συντετριμμενους
την καρδιαν κηρυξαι αιχμα
λωτοις αφεσιν και τυφλοις
αναβλεψιν αποστειλαι τεθραυσ
σμενους εν αφεσει κηρυξαι ενι
αυτον $\overline{\kappa\upsilon}$ δεκτον και πτυξας το
βιβλιον αποδους τω υπηρετη
εκαθισεν και παντων εν τη
συναγωγή οι οφθαλμοι ησαν
ατενιζοντες αυτω ηρξατο δε

Folio 178r

λεγειν προς αυτους οτι σημερον
πεπληρωται η γραφη αυτη εν
τοις ωσιν υμων
και παντες εμαρτυρουν αυτω
και εθαυμαζον επι τοις λογοις
της χαριτος τοις εκπορευομε
νοις εκ του στοματος αυτου
και ελεγον ουχ ουτος εστιν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$
ιωσηφ
και ειπε προς αυτους παντως
ερειτε μοι την παραβολην
ταυτην ιατρε θεραπευσον
σεαυτον οσα ηκουσαμεν γε
νομενα εν τη καπερναουμ
ποιησον και ωδε εν τη πατρι
δι σου
ειπεν δε αμην υμιν λεγω οτι
ουδεις προφητης δεκτος εστιν
εν τη πατριδι αυτου
επ αληθειας δε λεγω υμιν πολ
λαι χηραι ησαν εν ταις ημε
ραις ηλιου εν τω $\overline{\iota\eta\lambda}$ οτε εκλει
σθη ο $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\varsigma}$ επι ετη τρια και

Folio 178v

μηνας εξ ως εγενετο λιμος μεγας
επι πασαν την γην και προς ουδε
μιαν αυτων επεμφθη ηλιας
ει μη εις σαρεπτα της σιδωνος
προς γυναικα χηραν και πολλοι
λεπτροι ησαν επι ελισαιου του
προφητου εν τω $\overline{\iota\eta\lambda}$ και ουδεις
αυτων εκαθερισθη ει μη νε
εμμαν ο συρος και επλησθησαν
παντες θυμου εν τη συναγωγη
ακουοντες ταυτα και ανασταντες
εξεβαλον αυτον εξω της πολεως
και ηγαγον αυτον εως οφρυος
του ορους εφ ου η πολις αυτον
ωκοδομητο εις το κατακριμνη
σαι αυτον αυτος δε διελθων δια
μεσου αυτων εμπορευετο
και κατηλθεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις καπερναουμ
πολιν της γαλιλαιας και ην
διδασκων αυτους εν τοις σαβ
βασιν
και εξεπλησσοντο επι τη διδαχη
αυτου οτι εν εξουσια ην ο λογος αυτου

Folio 179r

και εν τη συναγωγη ην $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εχων $\overline{\pi\nu\alpha}$
δαιμονιου ακαθαρτου και ανε
κραξεν φωνη μεγαλη λεγων
εα τι ημιν και σοι $\overline{\iota\upsilon}$ ναζαρηνε
ηλθες απολεσαι ημας οιδα σε
τις ει ο αγιος του θυ και επετιμη
σεν αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ λεγων φιμωθητι
και εξελθε απ αυτου και ριψαν
αυτον το δαιμονιον εις μεσον
εξηλθεν απ αυτου μηδεν βλαψαν
αυτον και εγενετο θαμβος επι
παντας και συνελαλουν προς
αλληλους λεγοντες τις ο λογος
ουτος οτι εν εξουσια και δυναμει

επιτασσει τοις ακαθαρμοις
πνευμασιν και εξερχονται
και εξεπορευετο ηχ[ος] περιαυτου
εις παντα τοπον της περιχωρου
αναστας δε εκ της συναγωγης ο
ις εισηλθεν εις την οικιαν σι
μωνος πενθερα δε του σι
μωνος ην συνεχομενη πυρετω
μεγαλω και ηρωτησαν αυτον

Folio 179v

περι αυτης και επιστας επανω αυ
της επετιμησεν τω πυρετω και
αφηκεν αυτην παραχρημα δε
αναστασα διηκονει αυτοις
δυνοντος δε του ηλιου παντες οσοι
ειχον ασθενουντας νοσοις ποικι
λαις ηγαγον αυτους προς αυτον
ο δε ενι εκαστω αυτων τας χειρας
επιθεις εθεραπευσεν αυτους
εξηρχετο δε και δαιμονια απο πολ
λων κραυγαζοντα και λεγοντα
οτι συ ει ο χς ο υς του θυ και επι
τιμων ουκ εια αυτα λαλειν οτι
ηδειςαν τον χν αυτον ειναι
γενομενης δε ημερας εξελθων
επορευθη εις ερημον τοπον και
οι οχλοι [επ]εζητουν αυτον και
ηλθον εως αυτου και κατειχον
αυτον του μη πορευεσθαι απ αυτων
ο δε ειπεν προς αυτους οτι και ταις
ετεραις πολεσιν ευαγγελισασθαι
με δει την βασιλειαν του θυ
οτι εις τουτο απεσταλμαι

Folio 180r

και ην κηρυσσων εν ταις συναγωγαίς
της γαλιλαιας
5: εγενετο δε εν τω τον οχλον επικεισθαι
αυτω του ακουειν τον λογον του θυ
και αυτος ην εστως παρα την λι

μνην γεννησαρετ
και ιδεν δυο πλοια εστωτα παρα την
λιμνην οι δε αλιεις αποβαντες
απ αυτων απεπλυναν τα δικτυα
εμβας δε εις εν των πλοιων ο
ην του σιμωνος ηρωτησεν αυτον
απο της γης επαναγαγειν ολιγον
και καθισας εδιδασκεν εκ του
πλοιου τους οχλους
ως δε επαυσατο λαλων ειπεν
προς τον σιμωνα επαναγαγε εις το
βαθος και χαλασατε τα δι
κτυα υμων εις αγραν και απο
κριθεις ο σιμων ειπεν αυτω
επιστατα δι ολης της νυκτος κο
πιασαντες ουδεν ελαβομεν
τι δε τω ρηματι σου χαλασω
το δικτυον και τουτο ποιησαντες

Folio 180v

συνεκλεισαν πληθος ιχθυων πολυ
διερρηγνυτο δε το δικτυον αυτων
και κατενευσαν τοις μετοχοις {εν /C: τοις εν}
τω ετερω πλοιω του ελθοντας
συλλαβεσθαι αυτοις και ηλθον
και επλησαν αμφοτερα τα πλοια
ωστε βυθιζεσθαι αυτα
ιδων δε σιμων πετρος προσεπε
σεν τοις γονασιν ιϋ λεγων εξελθε
απ εμου οτι ανηρ αμαρτωλος ειμι
κε θαμβος γαρ περιεσχεν αυτον
και παντας τους συν αυτω επι
τη αγρα των ιχθυων η συνελαβον
ομοιως δε και ιακωβον και ιωαννην
υιους ζεβεδαιου οι ησαν κοινωνοι
τω σιμωνι
και ειπε προς τον σιμωνα ο ις μη
φοβου απο του νυν ανους εση ζω
γρων και καταγαγοντες τα πλοια
επι την γην αφεντες απαντα
ηκολουθησαν αυτω

και εγενετο εν τω ειναι αυτον εν μια
των πολεων και ιδου ανηρ

Folio 181r

πληρης λεπρας και ιδων τον ιν̄
πεσων επι προσωπον εδεηθη
αυτου λεγων κε̄ εαν θελης δυνα
σαι με καθαρισαι και εκτεινας
την χειρα ηψατο αυτου ειπων
θελω καθαρισθητι και ευθεως
η λεπρα απηλθεν απ αυτου και
αυτος παρηγγειλεν αυτω μη
δενι ειπειν αλλα απελθων δει
ξον σεαυτον τω ιερει και προσενεγκε
περι του καθαρισμου σου καθως
προσεταξεν μωσης εις μαρτυριον
αυτοις
διηρχετο δε μαλλον ο λογος περι αυτου
κκαι συνηρχοντο οχλοι πολλοι ακου
ειν και θεραπευεσθαι υπ αυτου
απο των ασθενειων αυτων
αυτος δε ην υποχωρων εν ταις
ερημοις και προσευχομενος
και εγενετο εν μια των ημερων και
αυτος ην διδασκων ο ις̄ και εισαν
καθημενοι φαρισαιοι και νομοδι
δασκαλοι οι ησαν εληλυθοτες

Folio 181v

εκ πασης κωμης της γαλιλαιας
και ιουδαιας και ιλημ̄ και δυ
ναμιν̄ κῡ ην εις το ιασθαι αυτους
και ιδου ανδρες φεροντες επι κλι
νης αν̄ον̄ ος ην παραλελυμενος
και εζητουν αυτον εισενεγκειν και
θειναι ενωπιον αυτου και μη ευ
ροντες ποιας εισενεγκωσιν αυτον
δια τον οχλον αναβαντες επι
το δωμα δια των κεραμων
καθηκαν αυτον συν τω κλινιδιω
εις το μεσον εμπροσθεν του ιω̄ και

ιδων την πιστιν αυτων ειπεν
αυτω $\overline{\alpha\nu\epsilon}$ αφεωνται σοι αι α
μαρτιαι σου και ηρξαντο διαλο
γιζεσθαι οι γραμματεις και οι φα
ρισαιοι λεγοντες τις εστιν ουτος
ος λαλει βλασφημιας τις δυ
νεται αφιεναι αμαρτιας ει μη
μονος ο $\overline{\theta\varsigma}$ επιγνους δε ο $\overline{\iota\varsigma}$
τους διαλογισμους αυτων απο
κριθεις ειπε προς αυτους τι
διαλογιζεσθε εν ταις καρδιαις

Folio 182r

υμων τι εστιν ευκοπωτερον
ειπειν αφεωνται σοι αι αμαρτι
αι σου η ειπειν εγειρε και περιπατει
ινα δε ειδητε οτι εξουσιαν εχει ο
 $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ επι της γης αφιεναι
αμαρτιας ειπεν τω παραλε
λυμενω σοι λεγω εγειρε και α
ρας το κλινιδιον σου πορευου
εις τον οικον σου και παραχρημα
αναστας ενωπιον αυτων αρας
εφ ο κατεκειτο απηλθεν εις τον
οικον αυτου δοξαζων τον $\overline{\theta\nu}$
και εκστασις ελαβεν {παντας /C: απαντας}
και εδοξαζων τον $\overline{\theta\nu}$ και επλη
σθησαν φοβου λεγοντες οτι ιδομεν
παραδοξα σημερον
και μετα ταυτα εξηλθε και εθεασατο
τελωνην ονοματι λευιν καθη
μενον επι το τελωνιον και ειπεν
αυτω ακολουθει μοι και κατα
λιπων απαντα αναστας ηκολου
θησεν αυτω
και εποίησε δοχην μεγαλην λευις αυτω

Folio 182v

εν τη οικια αυτου και ην οχλος
τελωνων πολυς και αλλων οι
ησαν μετ αυτων κατακειμενοι

και εγογγυζον οι γραμματεις αυτων
και οι φαρισαιοι προς τους μα
θητας αυτου λεγοντες δια τι μετα
τελωνων και αμαρτωλων εσθιε
τε και πινετε

και αποκριθεις ο ις ειπε προς
αυτους ου χρειαν εχουσιν οι υγιοι
νοντες ιατρου αλλ οι κακως ε
χοντες ουκ εληλυθα καλεσαι δι
καιους αλλα αμαρτωλους εις
μετανοιαν

οι δε ειπον προς αυτον δια τι οι
μαθηται ιωαννου νηστεουσιν πυ
κνα και δεησεις ποιουνται ο
μοιως και οι των φαρισαιων οι δε
σοι εσθιουσιν και πινουσιν

ο δε ειπε προς αυτους μη δυνα
σθαι τους υιους του νυμφωνος
εν ω ο νυμφιος μετ αυτων εστι
ποιησαι νηστεειν ελευσονται δε

Folio 183r

ημεραι οταν απαρθη απ αυτων ο
νυμφιος τοτε νηστεουσιν εν εκει
ναις ταις ημεραις ελεγεν δε και
παραβολην προς αυτους οτι ουδεις
επιβλημα ιματιου καινου επιβαλλει
επι ιματιον παλαιον ει δε μη γε
και το καινον σχιζει και τω παλαιω
ου συμφωνει το απο του καινου
και ουδεις βαλλει οινον νεον εις
ασκους παλαιους ει δε μη γε ρηξει
ο νεος οινος τους ασκους και αυτος
εκχυθησεται και οι ασκοι απολουνται
αλλα οινον νεον εις ασκους καινους
βλητεον και αμφοτεροι συντη
ρουνται και ουδεις πινω παλαιον
ευθεως θελει νεον λεγει γαρ ο
παλαιος χρηστοτερος εστιν

6: εγενετο δε εν σαββατω δευτεροπρω
τω διαπορευεσθαι αυτων δια των
σποριμων και επιλλον οι μαθηται

αυτου τους σταχυας και ησθιον
ψωχοντες ταις χερσιν τινες
δε των φαρισαιων ειπον αυτοις

Folio 183v

ΤΙ ΠΟΙΕΙΤΕ Ο ΟΥΚ ΕΞΕΣΤΙΝ ΠΟΙΕΙΝ ΕΝ
ΤΟΙΣ ΣΑΒΒΑΣΙΝ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΘΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΠΕΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΟΥΔΕ
ΤΟΥΤΟ ΑΝΕΓΝΩΤΕ Ο ΕΠΟΙΗΣΕΝ
ΔΑΔ ΟΠΟΤΕ ΕΠΕΙΝΑΣΕΝ ΑΥΤΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤ ΑΥΤΟΥ ΟΝΤΕΣ ΩΣ ΕΙΣΗΛ
ΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥ ΘΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ
ΑΡΤΟΥΣ ΤΗΣ ΠΡΟΘΕΣΕΩΣ ΕΛΑΒΕ
ΚΑΙ ΕΦΑΓΕ ΚΑΙ ΕΔΩΚΕ ΚΑΙ ΤΟΙΣ
ΜΕΤ ΑΥΤΟΥ ΟΥΣ ΟΥΚ ΕΞΕΣΤΙ ΦΑΓΕΙΝ
ΕΙ ΜΗ ΜΟΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΟΤΙ ΚΥΣ ΕΣΤΙΝ Ο
ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ
ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ΚΑΙ ΕΝ ΕΤΕΡΩ ΣΑΒΒΑΤΩ
ΕΙΣΕΛΘΕΙΝ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΑΓΩ
ΓΗΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΕΙΝ ΚΑΙ ΗΝ
ΕΚΕΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡ ΑΥΤΟΥ Η
ΔΕΞΙΑ ΗΝ ΞΗΡΑ ΠΑΡΕΤΗΡΟΥΝ
ΔΕ ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΑΡΙ
ΣΑΙΟΙ ΕΙ ΕΝ ΤΩ ΣΑΒΒΑΤΩ ΘΕΡΑ
ΠΕΥΣΕΙ ΙΝΑ ΕΥΡΩΣΙ ΚΑΤΗΓΟ
ΡΙΑΝ ΑΥΤΟΥ ΑΥΤΟΣ ΔΕ ΗΔΕΙ
ΤΟΥΣ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ

Folio 184r

ΕΙΠΕΝ ΤΩ ΑΝΘΡΩΠΩ ΤΩ ΞΗΡΑΝ ΕΧΟΝΤΙ
ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΕΓΕΙΡΕ ΚΑΙ ΣΤΗΘΙ ΕΙΣ ΤΟ
ΜΕΣΟΝ Ο ΔΕ ΑΝΑΣΤΑΣ ΕΣΤΗ ΕΙ
ΠΕΝ ΟΥΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΠΕ
ΡΩΤΗΣΩ ΥΜΑΣ ΤΙ ΕΞΕΣΤΙ ΤΟΙΣ
ΣΑΒΒΑΣΙΝ ΑΓΑΘΟΠΟΙΗΣΑΙ Η ΚΑ
ΚΟΠΟΙΗΣΑΙ ΨΥΧΗΝ ΣΩΣΑΙ Η
ΑΠΟΚΤΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΛΕΨΑ
ΜΕΝΟΣ ΠΑΝΤΑΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΠΕΝ
ΑΥΤΩ ΕΚΤΕΙΝΟΝ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ
ΣΟΥ Ο ΔΕ ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΚΑΙ ΑΠΕ

κατεσταθη η χειρ αυτου υγιης
ως η αλλη αυτοι δε επλη
σθησαν ανοιας και διελα
λουν προς αλληλους τι αν
ποιησειαν τω ϰ
εγενετο δε εν ταις ημεραις
ταυταις εξηλθεν εις το ορος
προσευξασθαι και ην δια
νυκτερευων εν τη προσευχη
του ϸ
και οτε εγενετο ημερα προσε
φωνησε τους μαθητας αυτου

Folio 184v

και εκλεξαμενος απ αυτων δω
δεκα ους και αποστολους ω
νομασε σιμωνα ον και ω
νομασε πετρον και ανδρεαν
τον αδελφον αυτου ιακωβον
και ιωαννην φιλιππον και
βαρθολομαιον μαθαιον
και θωμαν ιακωβον τον του
αλφεου και σιμωνα τον επι
καλουμενον ζηλωτην ιου
δαν ιακωβου και ιουδαν ι
σκαριωτην ος και εγενετο
προδοτης
και καταβας μετ αυτων εστη
επι τοπου πεδινου και οχλος
μαθητων αυτου και πληθος
πολυ του λαου απο πασης της
ιουδαιας και ιλημ και της
παραλιου τυρου και σιδωνος
οι ηλθον ακουσαι αυτου και ια
θηναι απο των νοσων αυτων
και οι οχλουμενοι απο πνευ
ματων ακαθαρτων και εθερα

Folio 185r

πευοντο και πας ο οχλος ε
ζητει απτεσθαι αυτου οτι δυνα

μῖς παρ αὐτοῦ ἐξηρχετο καὶ
ἰατο πάντα
καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ ἐλεγεν
μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι ὑμετέρα
ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θυ
μακάριοι οἱ πεινῶντες νυν ὅτι
χορτασθήσεσθε
μακάριοι οἱ {κλαιοντες /C: κλεοντες} νυν ὅτι
γέλασετε
μακάριοι ἐστε ὅταν μισησωσιν
ὑμᾶς οἱ ἄνῳι καὶ ὅταν ἀφορι-
σωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν
καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν
ὡς πονηρὸν ἐνεκὲν τοῦ ὕψους
αὐτοῦ· χαρήτε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ-
μέρᾳ καὶ σκιρτήσατε ἰδοὺ
γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν
τῷ συνῶ· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποι-
οῦν τοῖς προφῆταις οἱ πρὲς αὐτῶν

Folio 185v

πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις ὅτι
ἀπεχετέ τὴν παρακλήσιν ὑμῶν
οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι ὅτι
πεινάσετε οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες
νυν ὅτι πένθησετε καὶ κλαύσετε
οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἰπῶσιν οἱ
ἄνῳι κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποιοῦν τοῖς
ψευδοπροφῆταις οἱ πρὲς αὐτῶν
ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκουοῦσιν
ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καλῶς
ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· εὐ-
λογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν
προσευχέσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεα-
ζόντων ὑμᾶς
τῷ τυπτοντὶ σὲ ἐπὶ τὴν σιαγόνα
παρέχε καὶ τὴν ἄλλην καὶ ἀπὸ
τοῦ αἵροντος σου τὸ ἱμάτιον καὶ
τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης
πάντι δὲ τῷ αἰτοῦντι σὲ δίδου

και απο του αιροντος τα σα μη
απαιτει
και καθως θελετε ινα ποιωσιν υμιν
οι αντι και υμεις ποιειτε αυτοις ομοιως

Folio 186r

και ει αγαπατε τους αγαπωντας υμας
ποια υμιν χαρις εστιν και γαρ οι α
μαρτωλοι τους αγαπωντας αυτους
αγαπωσι και εαν αγαθοποιητε
τους αγαθοποιουντας υμας ποια
υμιν χαρις εστιν και γαρ οι αμαρ
τωλοι το αυτο ποιουσιν και εαν
δανειζεττε παρ ων ελπιζετε απο
λαβειν ποια υμιν χαρις εστιν
και γαρ αμαρτωλοι αμαρτωλοις
δανειζουσιν ινα απολαβωσι
τα ισα πλην αγαπατε τους
εχθρους υμων και αγαθοποιειτε
και δανειζετε μηδεν ελπιζοντες
και εσται ο μισθος υμων πολυς
και εσεσθε υιοι υψιστου οτι αυτος
χρηστος εστιν επι τους αχαριστους
και πονηρους γινεσθε ουν οι
κτιρμονες καθως και ο πηρ υμων
οικτιρμων εστιν
και μη κρινετε και ου μη κριθητε
μη καταδικαζετε και ου μη
καταδικασθητε απολυετε

Folio 186v

και απολυθησεσθε διδοτε και δοθη
σεται υμιν μετρον καλον πετπιεσμενον
και σεσαλευμενον και υπερεκχυνο
μενον δωσουσιν εις τον κολπον υμων
τω γαρ αυτω μετρω ω μετρειτε
αντιμετριθησεται υμιν
ειπεν δε παραβολην αυτοις μητι
δυναται τυφλος τυφλον οδηγειν
ουχι αμφοτεροι εις βοθυνον πε
σουνται

ουκ εστι μαθητης υπερ τον διδα
σκαλον αυτου κατηρτισμενος δε
πας εσται ως ο διδασκαλος αυτου
τι δε βλεπεις το καρφος το εν τω ο
φθαλμω του αδελφου σου την
δε δοκον την εν τω ιδιω οφθαλμω
ου κατανοεις η πως δυνασαι
λεγειν τω αδελφω σου αδελφε
αφες εκβαλω το καρφος το εν τω
οφθαλμω σου αυτος την εν τω
οφθαλμω σου δοκον ου βλεπων
υποκριτα εκβαλε πρωτον την
δοκον εκ του οφθαλμου σου και

Folio 187r

τοτε διαβλεψεις εκβαλειν το καρ
φος το εν τω οφθαλμω του α
δελφου σου
ου γαρ εστι δενδρον καλον ποιουν καρ
πον σαπρον ουδε δενδρον σαπρον
ποιουν καρπον καλον εκαστον γαρ
δενδρον εκ του ιδιου καρπου γι
νωσκεται
ου γαρ εξ ακανθων συλλεγουσιν συκα
ουδε εκ βατου τρυγωσι σταφυλην
ο αγαθος ανος εκ του αγαθου θησαυρου
της καρδιας αυτου προφερει το
αγαθον και ο πονηρος ανος εκ του
πονηρου θησαυρου της καρδιας
αυτου προφερει το πονηρον εκ γαρ
του περισσευματος της καρδιας
λαλει το στομα αυτου
τι δε με καλειτε κε κε και ου ποιειτε α λεγω
πας ο ερχομενος προς με και ακου
ων μου των λογων και ποιων αυτους
υποδειξω υμιν τινι εστιν ομοιος
ομοιος εστιν ανω οικοδομουντι οικιαν

Folio 187v

ος εσκαψεν και εβαθυνεν και ε
θηκε θεμελιον επι την πετραν

πλημυρας δε γενομενης προσερ
ρηξεν ο ποταμος τη οικια εκεινη
και ουκ ισχυσε σαλευσαι αυτην
τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν
ο δε ακουσας και μη ποιησας ο
μοιος εστιν $\overline{\alpha\nu\omega}$ οικοδομησαντι
οικιαν επι την γην χωρις θε
μελιου η προσερρηξεν ο πο
ταμος και ευθεως επεσεν και
εγενετο το ρηγμα της οικιας ε
κεινης μεγα

7: επει δε επληρωσε παντα τα ρημα
τα αυτου εις τας ακοας του λαου
εισηλθεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις καπερναουμ
εκατονταρχου δε τιнос δουλος
κακος εχων εμελλεν τελευταν
ος ην αυτω εντιμος ακουσας
δε περι του $\overline{\iota\omega}$ απεστειλεν προς
αυτον πρεσβυτερους των ιου
δαιων ερωτων αυτον οπως
ελθων διασωση τον δουλων αυτου

Folio 188r

οι δε παραγενομενοι προς τον $\overline{\iota\omega}$
παρεκαλουν αυτον σπουδαιως
λεγοντες οτι αξιος εστιν ω
παρεξει τουτο αγαπα γαρ το εθνος
ημων και την συναγωγην
αυτος ωκοδομησεν ημιν ο δε
 $\overline{\iota\varsigma}$ επορευετο συν αυτοις ηδη
δε αυτου {C: **ου**} μακραν απεχοντος
απο της οικιας επεμψεν προς
αυτον ο εκατονταρχος φιλους
λεγων αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$ μη σκυλλου
ου γαρ ειμι ικανος ινα υπο
την στεγην μου εισελθης δι ο
ουδε εμαυτον ηξιωσα προς σε
ελθειν αλλ ειπε λογω και ια
θησεται ο παις μου και γαρ εγω
 $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ειμι υπο εξουσιαν τασσομενος
εχων υπ {εμαυτων /C: **εμαυτον**} στρατιωτας
και λεγω τουτω πορευθητι και

πορευεται και αλλω ερχου και
ερχεται και τω δουλω μου
ποιησον τουτο και ποιει
ακουσας δε ταυτα ο ις̄ εθαυμασεν
και στραφεις

Folio 188v

και στραφεις τω ακολουθουντι αυτω
οχλω ειπεν λεγω υμιν ου δε εν τω
ιηλ̄ τοσαυτην πιστιν ευρον
και υποστρεψαντες οι πεμφθεντες
εις τον οικον ευρον τον ασθενουντα
δουλον υγιαινωντα
και εγενετο εν τω εξης επορευετο ο
ις̄ εις πολιν καλουμενην ναιν
και συνεπορευοντο αυτω οι μα
θηται αυτου ικανοι και οχλος
πολυς ως δε ηγγισεν τη πυλη
της πολεως και ιδου εξεκομι
ζετο τεθνηκως υιος μονογενης
τη μη̄ρι αυτου και αυτη ην χηρα
και οχλος της πολεως ικανος
συν αυτη και ιδων αυτην ο κς̄
εσπλαγχνισθη επ αυτη και ειπεν
αυτη μη κλαιε και προσελθων
ηψατο της σορου οι δε βασταζον
τες εστησαν και ειπεν νεανισκε
σοι λεγω εγερθητι και ανεκαθι
σεν ο νεκρος και ηρξατο λαλειν
και εδωκεν αυτον τη μη̄ρι αυτου

Folio 189r

ελαβεν δε φοβος παντας και
εδοξαζον τον θν̄ λεγοντες οτι
προφητης μεγας εγηγερται εν
ημιν και οτι επεσκεψατο ο θς̄
τον λαον αυτου
και εξηλθεν ο λογος ουτος εν ολη
τη ιουδαια περι αυτου και εν
παση τη περιχωρω
και απηγγειλαν ιωαννη οι μαθηται

αυτου περι παντων τουτων
και προσκαλεσαμενος δυο τινας
των μαθητων αυτου ο ιωαννης
επεμψε προς τον ιϛ λεγων συ ει
ο ερχομενος η αλλον προσδο
κωμεν παραγενομενοι δε προς
αυτον οι ανδρες ειπον ιωαννης
ο βαπτιστης απεσταλκεν ημας
προς σε λεγων συ ει ο ερχομενος
η αλλον προσδοκωμεν εν αυτη δε
τη ωρα εθεραπευσεν πολλους
απο νοσων και μαστιγων και
πνευματων πονηρων και τυφλοις
πολλοις εχαρισατο βλεπειν

Folio 189v

και αποκριθεις ο ιϛ ειπεν αυτοις
πορευθεντες απαγγειλατε ιωαν
νη α ιδετε και ηκουσατε οτι
τυφλοι αναβλεπουσι χωλοι
περιπατουσι λεπροι καθαρι
ζονται κωφοι ακουουσι νεκροι
εγειρονται πτωχοι ευαγγελι
ζονται και μακαριος εστιν ος
εαν μη σκανδαλισθη εν εμοι
απελθοντων δε των αγγελων ιωαν
νου ηρξατο λεγειν τοις οχλοις
περι ιωαννου τι εξεληλυθατε
εις την ερημον θεασασθαι
καλαμον υπο ανεμου σαλευομε
νον αλλα τι εξεληλυθατε
ιδειν ανον εν μαλακοις ηματι
οις ημφιεσμενον ιδου οι εν ιμα
τισμω ενδοξω και τρυφη υπαρ
χοντες εν τοις βασιλειασι εισιν
αλλα τι εξεληλυθατε ιδειν
προφητην ναι λεγω υμιν και
περισσοτερον προφητου
ουτος εστιν περι ου γεγραπται

Folio 190r

ιδου εγω αποστελλω τον αγγελον μου
προ προσωπου σου ος κατα
σκευασει την οδον σου εμπρο
σθεν σου

λεγω γαρ υμιν μειζων εν γεννη
τοις γυναικων προφητης
ιωαννου του βαπτιστου ουδεις
εστιν ο δε μικροτερος εν τη
βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ μειζων αυτου
εστιν

και πας ο λαος ακουσας και οι τε
λωναι εδικαιωσαν τον $\overline{\theta\upsilon}$
βαπτισθεντες το βαπτισμα
ιωαννου οι δε φαρισαιοι και οι
νομικοι την βουλην του $\overline{\theta\upsilon}$
ηθετησαν εις εαυτους βαπτι
σθεντες υπ αυτου

τινι ουν ομοιωσω τους $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon\varsigma}$ της
γενεας ταυτης και τινι εισιν
ομοιοι ομοιοι εισι παιδιοις τοις
εν αγορα καθημενοις και προσ
φωνουσιν αλληλοις και λεγουσιν
ηυλησαμεν υμιν και ουκ ωρχη

Folio 190v

σασθε εθρηνησαμεν υμιν και
ουκ εκλαυσате εληλυθεν γαρ
ιωαννης ο βαπτιστης μητε
αρτον εσθιων μητε οινον πινων
και λεγετε δαιμονιον εχει εληλυ
θεν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ εσθιων και πι
νων και λεγετε ιδου $\overline{\alpha\nu\theta\varsigma}$ φαγος
και οينوποτης φιλος τελωνων
και αμαρτωλων και εδικαιω
θη η σοφια απο των τεκνων αυτης
παντων

ηρωτα δε τις αυτον των φαρισαιων
ινα φαγη μετ αυτου και εισελθων
εις την οικιαν του φαρισαιου
ανεκλιθη
και ιδου γυνη εν τη πολει ητις

ην αμαρτωλος και επιγνουςα
οτι ανακειται εν τη οικια του
φαρισαιου κομισασα αλαβαστρον
μυρου και στασα παρα τους πο
δας αυτου οπισω κλαιουσα
ηρξατο βρεχειν τους ποδας αυτου
τοις δακρυσιν και ταις θριξιν

Folio 191r

της κεφαλης αυτης εξεμασσεν
και κατεφιλει τους ποδας αυτου
και ηλειφεν τω μυρω
ιδων δε ο φαρισαιος ο καλεσας
αυτον ειπεν εν εαυτω λεγων
ουτος ει ην προφητης εγινωσκεν
αν τις και ποταπη η γυνη ητις
απτεται αυτου οτι αμαρτωλος εστιν
και αποκριθεις ο ις ειπεν προς αυτον
σιμων εχω σοι τι ειπειν
ο δε φησιν διδασκαλε ειπε
δυο χρεοφειλεται ησαν δανειστη
τινι ο εις ωφειλεν δηναρια
πεντακοσια ο δε ετερος πεντη
κοντα μη εχοντων δε αυτων
αποδουναι αμφοτεροις εχαρισατο
τις ουν αυτων ειπε πλειον αυτον
αγαπησει αποκριθεις δε ο σιμων
ειπεν υπολαμβανω οτι ω το
πλειον εχαρισατο ο δε ειπεν αυτω
ορθως εκρινας και στραφεις προς
την γυναικα τω σιμωνι εφη
βλεπεις ταυτην την γυναικα

Folio 191v

εισηλθον σου εις την οικιαν υδωρ
επι τους ποδας μου ουκ εδωκας
αυτη δε τοις δακρυσιν εβρε
ξε μου τους ποδας και ταις θρι
ξιν της κεφαλης αυτης εξεμα
ξεν φιλημα μοι ουκ εδωκας
αυτη δε αφ ης εισηλθον ου

διελιπεν καταφιλουσα μου
τους ποδας ελαιω την κεφα
λην μου ουκ ηλειψας αυτη δε
μυρω ηλειψε τους ποδας μου
ου χαριν λεγω σοι αφεωνται αι
αμαρτιαι αυτης αι πολλαι οτι
ηγαπησε πολυ ω δε ολιγον
αφιεται ολιγον αγαπα ειπεν
δε αυτη αφεωνται σου αι αμαρ
τιαι και ηρξαντο οι συνανακει
μενοι λεγειν εν εαυτοις τις
ουτος εστιν ος και αμαρτιας
αφησιν ειπεν δε προς την γυ
ναικα η πιστις σου σεσωκεν σε
πορευου εις ειρηνην
8: και εγενετο εν τω καθεξης και αυτος

Folio 192r

διωδευε κατα πολιν και κωμην
κηρυσσων και ευαγγελιζομενος
την βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ και οι
δωδεκα συν αυτω και γυναικες τι
νες αι ησαν τεθεραπευμεναι
απο πνευματων πονηρων και
ασθενειων μαρια η καλουμενη
μαγδαληνη αφ ης δαιμονια
επτα εξεληλυθει και ιωαννα
γυνη χουζα επιτροπου ηρωδου
και σουσαννα και ετεραι πολλαι
αιτινες διηκονουν αυτοις
απο των υπαρχοντων αυταις
συνιοντος δε οχλου πολλου και
των κατα πολιν επιπορευομε
νων προς αυτον ειπεν δια
παραβολης
εξηλθεν ο σπειρων του σπειραι
τον σπορον εαυτου και εν τω
σπειρειν αυτον ο μεν επεσε παρα
την οδον και κατεπατηθη
και τα πετεινα του $\overline{\sigma\upsilon\nu\sigma\upsilon}$ κατε
φαγεν αυτο και ετερον επεσεν

Folio 192v

επι την πετραν και φυεν εξηρανθη
δια το μη εχειν ικμαδα και ετε
ρον επεσεν εν μεσω των ακανθων
και συμφυεισαι αι ακανθαι απε
πνιξαν αυτο και ετερον επεσεν εις
την γην την αγαθην και φυεν
εποιησεν καρπον εκατοντα
πλασιονα ταυτα λεγων ε
φωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω
επηρωτων δε αυτον οι μαθηται
αυτου λεγοντες τις ειη η παρα
βολη αυτη ο δε ειπεν υμιν δεδοται
γνωναι τα μυστηρια της βασι
λειας του $\overline{\theta\upsilon}$
τοις δε λοιποις εν παραβολαις
ινα βλέποντες μη βλέπωσι και
ακουοντες μη συνιωσιν
εστιν δε αυτη η παραβολη ο σπορος
εστιν ο λογος του $\overline{\theta\upsilon}$ οι δε παρα
την οδον εισιν οι ακουοντες
ειτα ερχεται ο διαβολος και αι
ρει τον λογον απο της καρδιας
αυτων ινα μη πιστευσαντες σωθωσιν

Folio 193r

οι δε επι της πετρας οι οταν ακου
σωσιν μετα χαρας δεχονται τον
λογον και ουτοι ριζαν ουκ εχουσιν
οι προς καιρον πιστευουσιν και
εν καιρω πειρασμου αφιστανται
το δε εις τας ακανθας πεσον ου
τοι εισιν οι ακουσαντες και υπο
μεριμνων και πλουτου και ειδο
νων του βιου πορευομενοι
συμπνιγονται και ου τελεσφορουσιν
ο δε εν τη καλη γη ουτοι εισιν οι
τινες εν καρδια καλη και αγαθη
ακουσαντες τον λογον κατεχουσιν
και καρποφορουσιν εν υπομονη
ουδεις δε λυχνον αψας καλυπτει
αυτον σκευει η υποκατω κλινης

τιθησιν αλλ επι λυχνιας επιτι
θησιν ινα οι εισπορευομενοι
βλεπωσι το φως
ου γαρ εστι κρυπτον ο ου φανερον
γενησεται ουδε αποκρυφον ο
ου γνωσθησεται και εις φανερον
ελθη βλεπετε ουν πως ακουετε

Folio 193v

ος γαρ εαν εχη δοθησεται αυτω και
ος εαν μη εχη και ο δοκει εχειν
αρθησεται απ αυτου
παρεγενοντο δε προς αυτον η $\overline{\mu\eta\rho}$ και
οι αδελφοι αυτου και ουκ εδυναντο
συντυχειν αυτω δια τον οχλον
και απηγγελη αυτω λεγοντων
η $\overline{\mu\eta\rho}$ σου και οι αδελφοι σου εστη
κασιν εξω ιδειν σε θελοντες
ο δε αποκριθεις ειπεν προς αυτους
 $\overline{\mu\eta\rho}$ μου και αδελφοι μου ουτοι εισιν
οι τον λογον του $\overline{\theta\upsilon}$ ακουοντες
και ποιουντες αυτον
και εγενετο εν μια των ημερων
και αυτος ενεβη ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις πλοιον
και οι μαθηται αυτου και ειπεν
προς αυτους διελθωμεν εις το
περαν της λιμνης και ανηχη
σαν πλεοντων δε αυτων αφυ
πνωσεν και κατεβη λαιλαψ
ανεμου εις την λιμνην και συνε
πληρουντο και εκινδυνευον
προσελθοντες δε διηγειραν αυτον

Folio 194r

λεγοντες επιστατα επιστατα
απολλυμεθα ο δε εγερθεις
επετιμησε τω ανεμω και τω
κλυδωνι του υδατος και ε
παυσαντο και εγενετο γαληνη
ειπεν δε αυτοις που εστιν η πι
στις υμων φοβηθεντες δε

εθαυμασαν λεγοντες προς αλ
ληλους τις αρα ουτος εστιν
οτι και τοις ανεμοις επιτασσει
και τω υδατι και υπακουουσιν
αυτου
και κατεπλευσαν εις την χωραν των
γαδαρηνων ητις εστιν αντιπερα
της γαλιλαιας
εξελθοντι δε αυτω επι την γην
υπηνητησεν αυτω ανηρ τις εκ
της πολεως ος ειχεν δαιμονια
εκ χρονων ικανων και ιματιον
ουκ ενεδιδυσκετο και εν οικια ου
κ εμενεν αλλ εν τοις μνημασιν
ιδων δε τον ιϋ και ανακραξας
προσεπεσεν αυτω και φωνη μεγαλη

Folio 194v

ειπεν τι εμοι και σοι ιϋ υιε του θυ
του υπιστου δεομαι σου μη με
βασανισης παρηγγειλεν γαρ
τω πνι τω ακαθαρτω εξελθειν
απο του ανου πολλοις γαρ χρονοις
συνηρπακει αυτον και εδεσμει
το αλυσεσιν και {παι /C: πεδαις} φυλασ
σομενος και διαρρησων τα
δεσμα ηλαυνετο υπο του δαιμο
νος εις τας ερημους επηρωτη
σε δε αυτον ο ις λεγων τι σοι ε
στιν ονομα ο δε ειπεν λεγων
οτι δαιμονια πολλα εισηλθεν
εις αυτον και παρεκαλει αυτον
ινα μη επιταξη αυτοις εις την
αβυσσον απελθειν
ην δε εκει αγελη χοιρων ικανων βο
σκομενων εν τω ορει και παρε
καλουν αυτον ινα επιτρεψη αυτοις
εις εκεινους εισελθειν και επετρε
ψεν αυτοις εξελθοντα δε τα
δαιμονια απο του ανου εισηλθον
εις τους χοιρους και ωρμησεν η

Folio 195r

αγελῇ κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
λίμνην καὶ ἀπεπνίγη
ἰδόντες δὲ οἱ βοσκόντες τὸ {γενενῇ
μενον /C: γεγενῇ μενον} ἐφυγον καὶ ἀπελθόντες
ἀπηγγείλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ
εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐξηλθόν δὲ ἰδεῖν
τὸ γεγονός καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ἰῷ
καὶ εὗρον καθημένον τὸν ἄνῳν
ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλυθεῖ
ἱματισμένον καὶ σωφρονούντα
παρα τοὺς ποδας τοῦ ἰῷ καὶ ἐ-
φοβήθησαν
ἀπηγγείλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόν-
τες πῶς ἐσωθῇ ὁ δαιμονισθεὶς
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλη-
θος τῆς περιχωροῦ των γὰρ
ρήγων ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν ὅτι
φοβῶ μεγαλῶ συνειχόντο αὐτός
δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπεστρεψεν
ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξελη-
λυθεῖ τὰ δαιμόνια εἶναι συν αὐτῷ
ἀπελυσεν δὲ αὐτὸν ὁ ἰῷ λέγων
ὑποστρέφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ

Folio 195v

διηγούῃ ὅσα ἐποίησε σοὶ ὁ ἰῷ καὶ ἀ-
πηλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κη-
ρυσσών ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ ἰῷ
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρεψαί τὸν
ἰῷ ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος
ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες
αὐτὸν καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ὡ-
νόμα ἱεῖρος καὶ αὐτὸς ἀρχῶν
τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν καὶ
πέσων παρα τοὺς ποδας τοῦ ἰῷ
παρεκαλεῖ αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν
οἶκόν αὐτοῦ ὅτι θυγατὴρ μονογε-
νὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα
καὶ αὕτη ἀπεθνήσκειν ἐν δὲ τῷ

υπαγειν αυτον οι οχλοι συνεπνι
γον αυτον
και γυνη ουσα εν ρυσει αιματος
απο ετων δωδεκα ητις ια
τροις προσαναλωσασα ολον
τον βιον ουκ ισχυσεν υπ ουδενος
θεραπευθηναι προσελθουσα
οπισθεν ηψατο του κρασπεδου
του ιματιου αυτου και παραχρημα

Folio 196r

εστη η ρυσις του αιματος αυτης
και ειπεν ο ις τις ο αψαμενος μου
αρνουμενων δε παντων ειπεν
ο πετρος και οι μετ αυτου επιστατα
οι οχλοι συνεχουσιν σε και απο
θλιβουσιν και λεγεις τις ο αψα
μενος μου ο δε ις ειπεν ηψατο
μου τις εγω γαρ εγνων δυναμιν
εξελθουσαν απ εμου ιδουσα δε
η γυνη οτι ουκ ελαθεν τρεμουσα
ηλθεν και προσπεσουςα αυτω
δι ην αιτιαν ηψατο αυτου απηγ
γειλεν αυτω ενωπιον παντος του
λαου και ως ιαθη παραχρημα ο
δε ειπεν αυτη θαρσει θυγατερ η
πιστις σου σεσωκεν σε πορευου
εις ειρηνην
ετι αυτου λαλουντος ερχεται τις
παρα του αρχισυναγωγου λεγων αυτω
οτι τεθνηκεν η θυγατηρ σου μη
σκυλλε τον διδασκαλον ο δε ις
ακουσας απεκριθη αυτω λεγων
μη φοβου μονον πιστευε και

Folio 196v

σωθησεται ελθων δε ο ις εις την
οικιαν ουκ αφηκεν εισελθειν ου
δενα ει μη πετρον και ιωαννην
και ιακωβον και τον πρᾱ της
παιδος και την μρᾱ

εκλαιον δε παντες και εκοπποντο
αυτην ο δε ειπεν μη κλαιετε
ουκ απεθανεν αλλα καθευδει
και κατεγελων αυτου ειδοτες οτι
απεθανεν αυτος δε εκβαλων
εξω παντας και κρατησας της
χειρος αυτης εφωνησε λεγων
η παις εγειρου και επεστρεψεν το
πνᾶ αυτης και ανεστη παραχρημα
και διεταξεν αυτη δοθηναι φαγειν
και εξεστησαν οι γονεις αυτης
ο δε παρηγγειλεν αυτοις μηδενι
ειπειν το γεγονος
9: συγκαλεσαμενος δε τους δωδεκα
μαθητας αυτου εδωκεν αυτοις
δυναμιν και εξουσιαν επι παντα
τα δαιμονια και νοσους θερα
πευειν και απεστειλεν αυτους

Folio 197r

κηρυσσειν την βασιλειαν του θυ
και ιασθαι τους ασθενουντας
και ειπεν προς αυτους μηδεν {αι
ρεται /C: αιρετε} εις την οδον μητε ραβδους
μητε πηραν μητε αρτον μητε
αργυριον μητε ανα δυο χιτω
νας εχειν και εις ην αν οικιαν ει
σελθητε εκει μενετε και εκειθεν
εξερχεσθε
και οσοι εαν μη δεξωνται υμας
εξερχομενοι απο της πολεως
εκεινης και τον κονιορτον απο
των ποδων υμων αποτιναξατε
εις μαρτυριον επ αυτους
εξερχομενοι δε διηρχοντο κατα
τας κωμας ευαγγελιζομενοι
και θεραπευοντες πανταχου
ηκουσεν δε ηρωδης ο τετραρχης
τα γινομενα υπ αυτου παντα
και διηπορει δια το λεγεσθαι
υπο τινων οτι ιωαννης εγη

γερται εκ νεκρων υπο τινων δε
οτι ηλιας εφανη αλλων δε οτι

Folio 197v

προφητης εις των αρχαιων
ανεστη και ειπεν ηρωδης
ιωαννην εγω απεκεφαλισα
τις δε εστιν ουτος περι ου εγω
ακουω τοιαυτα και εζητει
ιδειν αυτον
και υποστρεψαντες οι αποστολοι
διηγησαντο αυτω οσα εποιησαν
και παραλαβων αυτους υπεχω
ρησε κατ ιδιαν εις τοπον ερημον
πολεως καλουμενης βηθσα
ιδαν οι δε οχλοι γνοντες
ηκολουθησαν {αυτον /C: αυτων } και δεξα
μενος αυτους ελαλει αυτοις
περι της βασιλειας του θυ
και τους χρεIAN εχοντας θερα
πειας ιατο η δε ημερα ηρ
ξατο κλινειν
προσελθοντες δε οι δωδεκα
ειπον αυτω απολυσον τον
οχλον ινα απελθοντες εις τας
κυκλω κωμας και τους αγρους
καταλυσωσιν και ευρωσιν

Folio 198r

επισιτισμον οτι ωδε εν ερημω
τοπω εσμεν ειπεν δε προς αυτους
δοτε αυτους υμεις φαγειν οι δε
ειπον ουκ εισιν ημιν πλειον η
πεντε αρτοι και ιχθυες δυο
ει μητι πορευθεντες ημεις
αγορασωμεν εις παντα τον λαον
τουτον βρωματα ησαν γαρ ωσ
ει ανδρες πεντακισχιλιοι
ειπεν δε προς τους μαθητας
αυτου κατακλινατε αυτους κλι
σιας ανα πεντηκοντα και εποι

ησαν ουτως και ανεκλιναν α
παντας λαβων δε τους πεντε
αρτους και τους δυο ιχθυας
αναβλεψας εις τον $\overline{\sigma\upsilon\tau\tau\omicron\upsilon\acute{\nu}}$ ευλογησεν
αυτους και κατεκλασεν και εδι
δου τοις μαθηταις παρατιθεναι
τω οχλω και εφαγον και εχορ
τασθησαν παντες και ηρθη το
περισσευσαν αυτοις κλασματων
κοφिनοι δωδεκα
και εγενετο εν τω ειναι αυτον προσευ

Folio 198v

χομενον καταμονας συνησαν αυτω
οι μαθηται και επηρωτησεν αυτους
λεγων τινα με λεγουσιν οι οχλοι
ειναι οι δε αποκριθεντες ειπον
ιωαννην τον βαπτιστην αλλοι δε
ηλιαν αλλοι δε οτι προφητης
τις των αρχαιων ανεστη
ειπεν δε αυτοις υμεις δε τινα
με λεγετε ειναι αποκριθεις δε ο
πετρος ειπεν τον $\overline{\chi\acute{\nu}}$ του $\overline{\theta\upsilon}$
ο δε επιτιμησας αυτοις παρηγ
γειλεν μηδενι λεγειν τουτο ειπων
ο οτι δει τον $\overline{\upsilon\acute{\nu}}$ του $\overline{\alpha\acute{\nu}\tau\omicron\upsilon}$ πολλα
παθειν και αποδοκιμασθηναι
απο των πρεσβυτερων και αρ
χιερων και γραμματεων
και αποκτανθηναι και τη τριτη
ημερα εγερθηναι
ελεγεν δε προς παντας ει τις
θελει οπισω μου ελθειν απαρ
νησασθω εαυτον και αρατω τον
 $\overline{\sigma\tau\tau\omicron\upsilon\acute{\nu}}$ αυτου {καθ ημεραν /C: [deletion]} και ακο
λουθειτω μοι ος γαρ εαν θελη

Folio 199r

την ψυχην αυτου σωσαι απολεσει
αυτην ος δ αν απολεσει την ψυ
χην αυτου ενεκεν εμου ουτος

σωσει αυτην τι γαρ ωφελειται
ἄνως κερδησας τον κοσμον ολον
εαυτον δε απολεσας η ζημιωθεις
ος γαρ {επτεςχσχυνθη /C: επταισχυνθη} με και τους εμους
λογους τουτον ο υς του ἄνου επται
σχυνθησεται οταν ελθη εν τη δοξη
αυτου και του πρς και των αγιων
αγγελων
λεγω δε υμιν αληθως εισιν τινες
των ωδε εστωτων οι ου μη γευ
σωνται θανατου εως αν ιδωσιν
την βασιλειαν του θυ
εγενετο δε μετα τους λογους τουτους
ως ειμεραι οκτω και παραλαβων
πετρον και ιωαννην και ιακωβον
ανεβη εις το ορος προσευξασθαι
και εγενετο εν τω προσευχεσθαι αυτον
το ειδος του προσωπου αυτου ετερον
και ο ιματισμος αυτου λευκος εξα
στραπτων και ιδου ανδρες δυο

Folio 199v

συνελαλουν αυτω οιτινες ησαν
μωσης και ηλιας οι οφθεντες
εν δοξη ελεγον την εξοδον αυτου
ην εμελλεν πληρουν εν ἰλημ
ο δε πετρος και οι συν αυτω ησαν
βεβαρημενοι υπνω διαγρηγο
ρησαντες δε ιδον την δοξαν
αυτου και τους δυο ανδρας τους
συνεστωτας αυτω και εγενετο
εν τω διαχωριζεσθαι αυτους
απ αυτου ειπεν πετρος προς τον
ἰν επιστατα καλον εστιν ημας
ωδε ειναι και ποιησωμεν σκη
νας τρεις μιαν σοι και μιαν
μωσει και μιαν ηλια μη ειδως
ο λεγει ταυτα δε αυτου λεγοντος
εγενετο νεφελη και επεσκιασεν
αυτους εφοβηθησαν δε εν τω
εκεινους εισελθειν εις την νεφε
λην και φωνη εγενετο εκ της

νεφελης λεγουσα ουτος εστιν
ο υς μου ο αγαπητος αυτου ακουετε
και εν τω γενεσθαι την φωνην

Folio 200r

ευρεθη ις μονος και αυτοι εσιγησαν
και ουδενι απηγγειλαν εν εκειναις
ταις ημεραις ουδεν ων εορακασιν
εγενετο δε εν τη εξης ημερα κα
τελθοντων αυτων απο του ορους
συνηνητησεν αυτω οχλος πολυς
και ιδου ανηρ απο του οχλου ανε
βοησεν λεγων διδασκαλε
δεομαι σου {επιβλεψε /επιβλεψαι } επι τον
υν μου οτι μονογενης εστιν μοι
και ιδου πνευμα λαμβανει αυτον
και {εξεφνης /C: εξαιφνης} κραζει και σπαρασ
σει αυτον μετα αφρου και μογισ
αποχωρει απ αυτου συντριβον
αυτον και εδεηθην των μαθη
των σου ινα εκβαλωσιν αυτο
και ουκ ηδυνηθησαν
αποκριθεις δε ο ις ειπεν ω
γενεα απιστος και διεστραμ
μενη εως ποτε εσομαι προς
υμας και ανεξομαι υμων
προσαγαγε τον υν σου ωδε
ετι δε προσερχομενου αυτου

Folio 200v

ερρηξεν αυτον το δαιμονιον και
συνεσπαραξεν επετιμησεν δε
ο ις το πνι τω ακαθαρτω και
ιασατο τον παιδα και απε
δωκεν αυτον τω πρι αυτου
εξεπλησσοντο δε παντες επι τη
{δ /C: μεγαλειοτητι} του θυ
παντων δε θαυμαζοντων επι
πασιν οις εποίησεν ο ις
ειπεν προς τους μαθητας αυτου
θεσθε υμεις εις τα ωτα υμων

τους λογους τουτους ο γαρ ὄς
του ἄνω μελλει παραδιδοσθαι
εις χειρας ἄνω οι δε ηγνοουν
το ρημα τουτο και ην παρακε
καλυμμενον απ αυτων ινα μη
εσθωνται αυτο και εφοβουντο
ερωτησαι αυτον περι του ρημα
τος τουτου
εισηλθε δε διαλογισμος εν αυτοις
το τις αν ειη μειζων αυτων
ο δε ἰς ιδων τον διαλογισμον της
καρδιας αυτων επιλαβομενος

Folio 201r

παιδιου εστησεν αυτο παρ εαυτω
και ειπεν αυτοις ος εαν δεξηται
τουτο το παιδιον επι τω ονομα
τι μου εμε δεχεται και ος εαν εμε
δεξηται δεχεται τον αποστειλαντα με
ο γαρ μικροτερος εν πασιν υμιν υ
παρχων ουτος εσται μεγας
αποκριθεις δε ο ιωαννης ειπεν
επιστατα ιδομεν τινα επι τω
ονοματι σου εκβαλλοντα δαιμονια
και εκωλυσαμεν αυτον οτι ουκ ακο
λουθει μεθ ημων και ειπεν
προς αυτον ο ἰς μη κωλυετε
ος γαρ ουκ εστι καθ ημων υπερ
ημων εστιν
εγενετο δε εν τω συμπληρουσθαι
τας ημερας της αναληψεως
αυτου και αυτος το προσωπον
αυτου εστηριξε του πορευεσθαι
εις ἰλημ και απεστειλεν
αγγελους προ προσωπου {αυτου /C: εαυτου}
και πορευθεντες εισηλθον εις πωλην
σαμαρειτων ωστε ετοιμασαι αυτω

Folio 201v

και ουκ εδεξαντο αυτον οτι το προ
σωπον αυτου ην πορευομενον εις

ἰλῆμ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἰακώβος καὶ ἰωάννης
εἶπον ᾧ θελεῖς εἰπωμεν πυρ
καταβῆναι ἀπο τοῦ οὐνοῦ καὶ
ἀναλῶσαι αὐτοὺς ὡς καὶ ἡλιας
ἐποίησεν· στραφεῖς δὲ εἶπε
τιμῆσεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν οὐ
κ' οἰδατε οἷου πᾶν· ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνῶν
ἀπολέσαι ἀλλὰ σῶσαι καὶ ἐπορευ-
θῆσαν εἰς ἑτέραν κωμὴν·
ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν
τῇ ὁδῷ εἶπεν τις πρὸς αὐτὸν
ἀκολουθήσω σοι ὅπου εἰς ἀπὲρ-
χῇ ᾧ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰσχυρὸς αἰ-
αλωπτεκές φώλεους ἐχούσι καὶ
τὰ πέτεινα τοῦ οὐνοῦ κατασκήνω-
σεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει που-
τὴν κεφαλὴν κλινῇ
εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον ἀκολου-
θεῖ μοι· ὁ δὲ εἶπεν ᾧ ἐπιτρέψον

Folio 202r

μοι ἀπελθόντι πρῶτον θαψαί-
τον πᾶν μου· εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ἰσχυρὸς
ἀφ' ἐξουσίας νεκρῶν θαψαί-
εαυτῶν νεκρῶν· σὺ δὲ ἀπελθὼν
διαγγέλε τὴν βασιλείαν τοῦ θύ-
εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος ἀκολουθή-
σω σοι ᾧ πρῶτον δὲ ἐπιτρέ-
ψον μοι ἀποταξάσθαι τοῖς εἰς
τὸν οἶκόν μου· εἶπεν δὲ ὁ ἰσχυρὸς πρὸς
αὐτὸν οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν
χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἀρότρον καὶ βλε-
πῶν εἰς τὰ ὀπίσω· εὐθετὸς ἐστὶν
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θύ-
10: μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεδείξεν ὁ ἰσχυρὸς
καὶ ἑτέροισιν εβδομηκοντα
καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνα δύο
δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ
εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ
ἐμελλεν αὐτὸς ἐρχέσθαι

ελεγεν ουν προς αυτους ο μεν
θερισμος πολυς οι δε ερ
γатаι ολιγοι δεθηητε ουν
του $\overline{\kappa\upsilon}$ του θερισμου οπως αν

Folio 202v

εκβαλη εργατας εις τον θερισμον αυτου
υπαγετε ιδου εγω αποστελλω υμας
ως αρνας εν μεσω λυκων
μη βασταζετε βαλαντιον μη πη
ραν μηδε υποδηματα και
μηδενα κατα την οδον ασπα
σησθε
εις ην δ αν οικιαν εισερχησθε
πρωτον λεγετε ειρηνη τω οικω
τουτω και εαν η εκει $\overline{\upsilon\varsigma}$ ειρηνης
επαναπαυσεται επ αυτον η ειρηνη
υμων ει δε μηγε εφ υμας ανα
καμψει
εν αυτη δε τη οικια μενετε εσθιον
τες και πινοντες τα παρ αυτων
αξιος γαρ ο εργατης του μισθου
αυτου εστιν μη μεταβαινετε
εξ οικιας εις οικιαν
και εις ην αν πολιν εισερχησθε
και δεχωνται υμας εσθιετε τα
παρατιθεμενα υμιν και θερα
πευετε τους εν αυτη ασθενεις
και λεγετε αυτοις ηγγικεν εφ υμας

Folio 203r

η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$
εις ην δ αν πολιν εισερχησθε και
μη δεχωνται υμας εξελθοντες
εις τας πλατειας αυτης ειπατε
και τον κονιορτον τον κολληθεντα
ημιν εκ της πολεως υμων εις
τους ποδας ημων απομασσο
μεθα υμιν πλην τουτο γινω
σκετε οτι ηγγικεν εφ υμας η
βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ λεγω δε υμιν

οτι σοδομοις εν τη ημερα ε
κεινη ανεκτοτερον εσται η τη
πολει εκεινη
ουαι σοι χωραζειν ουαι σοι βηθσα
ιδα οτι ει εν τυρω και σιδωνι
εγενοντο αι δυναμεις αι γενομεναι
εν υμιν παλαι αν εν σακκω και
σποδω καθημεναι μετενοησαν
πλην τυρω και σιδωνι ανεκτο
τερον εσται εν τη κρισει η υμιν
και συ καπερναουμ η εως του
συνου υψωθεις εως αδου κατα
βιβασθηση

Folio 203v

ο ακουων υμων εμου ακουει και ο α
θετων υμας εμε αθετει ο δε εμε
αθετων αθετει τον αποστειλαντα με
υπεστρεψαν δε οι εβδομηκοντα μετα
χαρας λεγοντες κε και τα δαιμονια
υποτασσεται ημιν εν τω ονοματι σου
ειπεν δε αυτοις εθεωρουν τον σα
ταναν ως αστραπην εκ του συνου
πεςοντα
ιδου διδωμι υμιν την εξουσιαν
του πατειν επανω οφεων και σκορ
πιων και επι πασαν την δυναμιν
του εχθρου και ουδεν υμας ου μη α
δικηση πλην εν τουτω μη χαιρετε
οτι τα πνευματα υμιν υποτασσεται
χαιρετε δε οτι τα ονοματα υμων
εγγραφη εν τοις συνοις
εν αυτη τη ωρα ηγαλλιασατο τω
πνι ο ις και ειπεν εξομολογουμεαι
σοι περ κε του συνου και της γης
οτι απεκρυψας ταυτα απο σοφων
και συνετων και απεκαλυψας
αυτα νηπιοις ναι ο πηρ οτι ουτως

Folio 204r

εγενετο ευδοκια εμπροσθεν σου

και στραφεις προς τους μαθητας
ειπεν
παντα μοι παρεδοθη υπο του $\overline{\pi\rho\varsigma}$
μου και ουδεις γινωσκει τις
εστιν ο υς ει μη ο $\overline{\pi\eta\rho}$ και τις
εστιν ο $\overline{\pi\eta\rho}$ ει μη ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ και ω εαν
βουληται ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ αποκαλυψαι
και στραφεις προς τους μαθητας
κατ ιδιαν ειπεν μακαριοι
οι οφθαλμοι οι βλεποντες α
βλεπετε λεγω γαρ υμιν οτι
πολλοι προφηται και βασιλεις
ηθελησαν ιδειν α υμεις βλε
πετε και ουκ ιδον και ακουσαι
α ακουετε και ουκ ηκουσαν
και ιδου νομικος τις ανεστη εκ
πειραζων αυτον και λεγων
διδασκαλε τι ποιησας ζων
αιωνιον κληρονομησω
ο δε ειπεν προς αυτον εν τω νομω
τι γεγραπται πως αναγινωσκεις
ο δε αποκριθεις ειπεν αγαπησεις

Folio 204v

$\overline{\kappa\nu}$ τον $\overline{\theta\nu}$ σου εξ ολης της καρδιας σου
και εξ ολης της ψυχης σου και εξ ολης
της ισχυος σου και εξ ολης της δια
νοιας σου και τον πλησιον σου ως ε
αυτον ειπεν δε αυτω ορθως {απε
κριθεις /C: απε
κριθης} τουτο ποιει και {σωζη /C: ζηση}
ο δε θελον δικαιουν εαυτον ειπεν
προς τον $\overline{\iota\nu}$ και τις εστιν μου πλη
σιον
υπολαβων δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις
κατεβαινεν απο $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ εις ιεριχω
και λησταις περιεπεσεν οι και εκ
δυσαντες αυτον και πληγας επι
θεντες απηλθον αφεντες ημι
θανη τυγχανοντα
κατα συγκυριαν δε ιερεις τις κατε
βαινεν εν τη οδω εκεινη και ιδων

αυτον αντιπαρηλθεν ομοιως δε
και λευιτης γενομενος κατα
τον τοπον ελθων και ιδων αντι
παρηλθεν σαμαρειτης δε τις ο
δευων ηλθεν κατ αυτον και ιδων
αυτον εσπλαγχνισθη και προσελθων

Folio 205r

κατεδησεν τα τραυματα αυτου
επιχεων ελαιον και οινον επι
βιβασας δε αυτον επι το ιδιον
κτηνος ηγαγεν αυτον εις πανδοχειον
και επεμεληθη αυτου
και επι την αυριον εξελθων εκ
βαλων δυο δηναρια εδωκεν τω
πανδοχει και ειπεν αυτω επι
μεληθητι αυτου και ο τι αν
προσδαπανησης εγω εν τω επτα
νερχεσθαι με αποδωσω σοι
τις ουν εκ τουτων των τριων
πλησιον δοκει σοι γεγονεναι του
εμπεσοντος εις τους ληστας ο δε
ειπεν ο ποιησας το ελεος μετ αυ
του ειπεν δε αυτω ο ις πορευου
και συ ποιει ομοιως
εγενετο δε εν τω πορευεσθαι αυτους
και αυτος εισηλθεν ο ις εις κωμην
τινα γυνη δε τις ονοματι μαρθα
υπεδεξατο αυτον εις τον οικον αυτης
και τηδε ην αδελφη καλουμενη
μαρια η και παρακαθισασα παρα

Folio 205v

τους ποδας του ιω ηκουεν τον
λογον αυτου η δε μαρθα περι
εσπατο περι πολλην διακονιαν
επιστασα δε ειπεν κ̅ε̅ ου μελ
ει σοι οτι η αδελφη μου
μονην με εγκατελειπεν δια
κονειν ειπε ουν αυτη ινα μοι
συναντιλαβηται

αποκριθεις δε ειπεν αυτη ο ις
μαρθα μαρθα μεριμνας
και τυρβαζη περι πολλα
ενος δε εστιν χρεια μαρια δε
την αγαθην μεριδα εξελε
ξατο ητις ουκ αφερεθησεται
απ αυτης
11: και εγενετο εν τω ειναι αυτον εν
τοπω τινι προσευχομενον
ως επαυσατο ειπεν τις των
μαθητων αυτου προς αυτον
κε διδαξον ημας προσευ
χεσθαι καθως και ιωαννης
εδιδαξε τους μαθητας αυτου
ειπεν δε αυτοις οταν προσευ

Folio 206r

χρησθε λεγετε περ ημων ο εν
τοις συνοις αγιασθητω το ο
νομα σου ελθετω η βασιλει
α σου γενηθητω το θελημα
σου ως εν συνω και επι της γης
τον αρτον ημων τον επιουσιον
διδου ημιν το καθ ημεραν
και αφες ημιν τας αμαρτιας
ημων και γαρ αυτοι αφιεμεν
παντι οφειλοντι ημιν και
μη εισενεγκης ημας εις πειρα
σμον αλλα ρυσαι ημας απο
του πονηρου
και ειπεν προς αυτους τις εξ υμων
εξει φιλον και πορευσεται προς
αυτον μεσονυκτιου και ειπη αυτω
φιλε χρησον μοι τρεις αρτους
επειδη φιλος παρεγενετο
εξ οδου προς με και ουκ εχω ο
παραθησω αυτω κακεινος ε
σωθεν αποκριθεις ειπη μη μοι
κοπους παρεχε ηδη η θυρα
κεκλεισται και τα παιδια μου

Folio 206v

μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν οὐ
δυναμαὶ ἀναστὰς δούναι σοὶ
λέγω ὑμῖν εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀνα-
στάς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον
διὰ γὰρ τὴν ἀναιδέειαν αὐτοῦ
ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσον ἤρει-
ζει

καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω αἰτεῖτε καὶ δο-
θήσεται ὑμῖν ζητεῖτε καὶ εὕρη-
σετε κρούετε καὶ ἀνοίχθησεται
ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰὼν λαμ-
βάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει
καὶ τῷ κρούοντι ἀνοίχθησεται
τίνα δὲ ὑμῶν τὸν ᾠπᾶ αἰτήσῃ
ὁ ὕψ' ἄρτον μὴ λίθον ἐπιδώσῃ
αὐτῷ· ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ὠν
μὴ ἐπιδώσῃ αὐτῷ σκόρπιον·
εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπαρχόντες
οἴδατε δοῦναι ἀγαθὰ διδο-
ναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν ποσῶ
μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει
ᾠπᾶ ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν
καὶ τὴν ἐκβάλλων δαιμονίων

Folio 207r

καὶ αὐτὸ τὴν κωφὸν ἐγένετο δὲ τοῦ
δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν
ὁ κωφὸς καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον ἐν βεελ-
ζεβουλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων
ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια
ἕτεροι δὲ πειραζόντες σημεῖον
παρ' αὐτοῦ ἐζητοῦν ἐξ οὐρανοῦ
αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοη-
μὰ εἶπεν αὐτοῖς πᾶσα βασι-
λεῖα ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα
ἐρημύεται καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον
πίπτει· εἰ δὲ καὶ ὁ σατανας ἐφ' ἐ-
αυτὸν διεμερίσθῃ πῶς σταθῇσεται
ἡ βασιλεῖα αὐτοῦ ὅτι λέγετε ἐν
βεελζεβουλ ἐκβάλλειν με τὰ δαι-

μονια ει δε εγω εν βεελζεβουλ
εκβαλλω τα δαιμονια οι υιοι υμων
εν τινι εκβαλλουσιν δια τουτο
κριται υμων αυτοι εσονται
ει δε εν δακτυλω $\overline{\theta\upsilon}$ εκβαλλω τα
δαιμονια αρα εφθασεν εφ υμας
η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$

Folio 207v

οταν ο ισχυρος καθωπλισμενος
{ τ /C: [deletion]} ανασση την εαυτου αυλην
εν ειρηνη εστι τα υπαρχοντα
αυτου επαν δε ο ισχυροτερος
αυτου επελθων νικηση αυτον
την πανοπλιαν αυτου αιρει
εφ η επεποιθει και τα σκυλα
αυτου διαδιδωσιν ο μη ων
μετ εμου κατ εμου εστιν και ο μη
συναγων μετ εμου σκορπιζει
οταν το ακαθαρτον πνευμα εξελ
θη απο του $\overline{\alpha\nu\sigma\upsilon}$ διερχεται δι α
νυδρων τοπων ζητουν ανα
παυσιν και μη ευρισκον λεγει
υποστρεψω εις τον οικον μου ο
θεν εξηλθον και ελθον ευρισκει
σεσαρωμενον και κεκοσμημενον
τοτε πορευεται και παραλαμβα
νει επτα ετερα πνευματα πονηρο
τερα εαυτου και ελθοντα
κατοικει εκει και γινεται τα ε
σχατα του $\overline{\alpha\nu\sigma\upsilon}$ εκεινου χειρονα
των πρωτων

Folio 208r

εγενετο δε εν τω λεγειν αυτον
ταυτα επαρασα τις γυνη
φωνην εκ του οχλου ειπεν
αυτω μακαρια η κοιλια η
βαστασα σε και μαστοι ους εθη
λασας αυτος δε ειπεν μενουν
γε μακαριοι οι ακουοντες τον

λογον του $\overline{\theta\upsilon}$ και φυλασσοντες
αυτον
των δε οχλων επαθροιζομενων
ηρξατο λεγειν η γενεα αυτη
πονηρα εστιν σημειον επιζητει
και σημειον ου δοθησεται αυτη
ει μη το σημειον ιωνα του προφητου
καθως γαρ εγενετο ιωνας σημειον
τοις νινευιταις ουτως εσται και
ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ τη γενεα ταυτη
βασιλισσα νοτου εγερθησεται εν τη
κρισει μετα των ανδρων της
γενεας ταυτης και κατακρινει
αυτους οτι ηλθεν εκ των περα
των της γης ακουσαι την σο
φιαν σολομωνος και ιδου πλειον

Folio 208v

σολομωνος ωδε ανδρες νινευη
αναστησονται εν τη κρισει μετα της
γενεας ταυτης και κατακρινουσιν
αυτην οτι μετενοησαν εις το κη
ρυγμα ιωνα και ιδου πλειον ιωνα
ωδε
ουδεις δε λυχνον αφας εις κρυπτην
τιθησιν ουδε υπο τον μοδιον
αλλ επι την λυχνιαν ινα οι εισπο
ρευομενοι το φεγγος βλεπωσιν
ο λυχνος του σωματος εστιν ο οφθαλ
μος οταν ουν ο οφθαλμος σου
απλους η και ολον το σωμα σου
φωτινον εστιν επαν δε πονηρος η
και το σωμα σου σκοτεινον σκοπτει
ουν μη το φως το εν σοι σκοτος
εστιν ει ουν το σωμα σου ολον
φωτεινον μη εχον τι μερος σκο
τεινον εσται φωτεινον ολον ος
οταν ο λυχνος τη αστραπη φωτι
ζη σε
εν δε τω λαλειςαι ηρωτα αυτον
φαρισαιος τις οπως αριστηση

Folio 209r

παρ αυτω εισελθων δε ανεπεσεν
ο δε φαρισαιος ιδων εθαυμασεν
οτι ου πρωτον εβαπτισθη προ του
αριστου ειπεν δε ο $\overline{\kappa\varsigma}$ προς αυτον
νυν υμεις οι φαρισαιοι το εξωθεν
του ποτηριου και του πινακος κα
θαριζετε το δε εσωθεν υμων
γεμει αρπαγης και πονηριας αφρονες
ουχ ο ποιησας το εξωθεν και το ε
σωθεν εποίησεν πλην τα ε
νοντα δοτε ελεημοσυνην και ιδου
παντα καθαρα υμιν εστιν
αλλα ουαι υμιν τοις φαρισαιοις οτι
αποδεκατουτε το ηδυοσμον και
το πηγανον και παν λαχανον και
παρερχεσθε την κρισιν και την
αγαπην του $\overline{\theta\upsilon}$ ταυτα εδει ποιησαι
κακεινα μη αφιεναι
ουαι υμιν τοις φαρισαιοις οτι αγαπατε
την πρωτοκαθεδριαν εν ταις συνα
γωγαις και τους ασπασμους εν ταις
αγοραις
ουαι υμιν γραμματεις και φαρισαιοι

Folio 209v

υποκριται οτι εστε ως τα μνημεια
τα αδηλα και οι $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$ περιπα
τουντες επανω ουκ οιδασιν
αποκριθεις δε τις των νομικων
λεγει αυτω διδασκαλε ταυτα
λεγων και ημας υβριζεις ο δε
ειπεν και υμιν τοις νομικοις ουαι
οτι φορτιζετε τους $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ φορτια
δυσβαστακτα και αυτοι ενι των $\overline{\delta\alpha}$
κτυλων υμων ου προσψαυετε
τοις φορτιοις
ουαι υμιν οτι οικοδομειτε τα μνη
μεια των προφητων οι δε $\overline{\pi\rho\epsilon\varsigma}$
υμων απεκτειναν αυτους αρα
μαρτυρειτε και συνευδοκειτε τοις
εργοις των $\overline{\pi\rho\omega\omega\prime\iota}$ υμων οτι αυτοι

μεν απεκτειναν αυτους υμεις δε
οικοδομειτε αυτων τα μνημεια
δια τουτο και η σοφια του $\overline{\theta\upsilon}$ ειπεν
αποστελω εις αυτους προφητας
και αποστολους και εξ αυτων απο
κτενουςιν και εκδιωξουσιν ινα
εκζητηθη το αιμα παντων των

Folio 210r

προφητων το εκχυνομενον απο
καταβολης κοσμου απο της γε
νεας ταυτης και απο του αιματος
αβελ εως του αιματος ζαχαριου
του απολομενου μεταξυ του θυ
σιαστηριου και του οικου ναι λεγω
υμιν εκζητηθησεται απο της
γενεας ταυτης
ουαι υμιν τοις νομικοις οτι ηρατε
την κλειδα της γνωσεως
αυτοι ουκ εισηλθετε και τους εισερ
χομενους εκωλυσατε
λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους
ηρξαντο οι γραμματεις και οι φαρι
σαιοι δεινως ενεχειν και αποστομα
τιζειν αυτον περι πλειονων ενε
δρευοντες αυτον ζητουντες θη
ρευσαι τι εκ του στοματος αυτου ινα
κατηγορησωσιν αυτου **12:** εν οις επι
συναχθειςων των μυριαδων του
οχλου ωστε καταπατειν αλληλους
ηρξατο λεγειν προς τους μαθητας
αυτου πρωτον προσεχετε εαυτοις

Folio 210v

απο της ζυμης των φαρισαιων η
τις εστιν υποκρισις
ουδεν δε συγκεκαλυμμενον εστιν ο
ουκ αποκαλυφθησεται και κρυπτον
ο ου γνωσθησεται ανθων οσα
εν τη σκοτια ειπατε εν τω φωτι
ακουσθησεται και ο προς το ους ελα

λησατε εν τοις ταμείοις κηρυ
χθησεται επι των δωματων
λεγω δε υμιν τοις φιλοις μου μη
φοβηθητε απο των αποκτενον
των το σωμα και μετα ταυτα
μη εχοντων περισσοτερον τι ποι
ησαι υποδειξω δε υμιν τινα
φοβηθητε φοβηθητε τον μετα
το αποκτειναι εξουσιαν εχοντα εμ
βαλειν εις την γεενναν ουχι πεντε
στρουθια πωλειται ασσαριων δυο
και εν εξ αυτων ουκ εστιν επιλελη
σμενον ενωπιον του $\overline{\theta\upsilon}$ αλλα και
αι τριχες της κεφαλης { $\overline{\upsilon\mu\omega\nu}$ /C: $\overline{\eta\mu\omega\nu}$ }
πασαι ηριθμηνται μη ουν φο
βεισθε πολλων στρουθιων δια

Folio 211r

φερετε λεγω δε υμιν πας ος
ομολογηση εν εμοι εμπροσθεν των
 $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ και ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ ομολογηση
εν αυτω εμπροσθεν των αγγελων
του $\overline{\theta\upsilon}$
ο δε αρνησαμενος με ενωπιον των
ανων απαρνηθησεται ενωπιον
των αγγελων του $\overline{\theta\upsilon}$
και πας ος ερει λογον εις τον $\overline{\upsilon\nu}$ του
 $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ αφεθησεται αυτω τω δε
εις το αγιον $\overline{\pi\nu\alpha}$ βλασφημησαντι
ουκ αφεθησεται
οταν δε προσφερωσιν υμας επι τας
συναγωγας και τας αρχας και
τας εξουσιας μη μεριμνατε
πως η τι απολογησησθε η τι
ειπητε το γαρ αγιον $\overline{\pi\nu\alpha}$ διδαξει
υμας εν αυτη τη ωρα α δει ειπειν
ειπεν δε τις αυτω εκ του οχλου
διδασκαλε ειπε τω αδελφω μου
μερισασθαι μετ εμου την κληρο
νομιαν ο δε ειπεν αυτω $\overline{\alpha\nu\epsilon}$
τις με κατεστησεν δικαστην η

Folio 211v

μεριστην εφ υμας ειπεν δε
προς αυτους ορατε και φυλασ
σεσθε απο της πλεονεξιας
οτι ουκ εν τω περισσευειν τινι
η ζωη αυτω εστιν εκ των υπαρ
χοντων αυτω
ειπεν δε παραβολην προς αυτους
λεγων ανου τινος πλουσιου
ευφορησεν η χωρα και διελογι
ζετο εν εαυτω λεγων τι ποιησω
οτι ουκ εχω που συναξω τους
καρπους μου και ειπεν τουτο
ποιησω καθελω μου τας απο
θηκας και μειζονας οικοδομησω
και συναξω εκει παντα τα γενη
ματα μου και τα αγαθα μου και
ερω τη ψυχη μου ψυχη εχεις
πολλα αγαθα κειμενα εις ετη
πολλα αναπαυου φαγε πιε
ευφραινου ειπεν δε αυτω ο θς
αφρων ταυτη τη νυκτι την ψυ
χην σου απαιτουσιν απο σου α δε
ητοιμασας τινι εσται ουτως ο

Folio 212r

θησαυριζων εαυτω και μη εις θν
πλουτων
ειπεν δε προς τους μαθητας αυτου
δια τουτο υμιν λεγω μη μερι
μνατε τη ψυχη υμων τι φαγητε
μηδε τω σωματι τι ενδυσησθε
η ψυχη πλειον εστι της τροφης
και το σωμα του ενδυματος
κατανοησατε τους κορακας οτι
ου σπειρουσιν ουδε θεριζουσιν
οις ουκ εστιν ταμειον ουδε απο
θηκη και ο θς τρεφει αυτους
ποσω μαλλον υμεις διαφερετε
των πετεινων τις δε εξ υμων

μεριμνων δυναται προσθηναι
επι την ηλικιαν αυτου πηχυν
ενα ει ουν ουτε ελαχιστον δυνα
σθε τι περι των λοιπων μερι
μνατε κατανοησατε τα κρινα
πως αυξανει ου κοπια ουδε
νηθει λεγω δε υμιν ουδε σολο
μων εν παση τη δοξη αυτου
περιεβαλετω ως εν τουτων

Folio 212v

ει δε τον χορτον εν τω αγρω σημερον
οντα και αυριον εις κλιβανον βαλ
λομενον ο $\overline{\theta\varsigma}$ ουτως αμφιεν
νυσιν ποσω μαλλον υμας ολι
γοπιστοι και υμεις μη ζητειτε
τι φαγητε η τι πιητε και μη
μετεωριζεσθε ταυτα γαρ παντα
τα εθνη του κοσμου επιζητει
υμων δε ο $\overline{\pi\eta\rho}$ οιδεν οτι χρη
ζετε τουτων πλην ζητειτε
την βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ και ταυτα
προστεθησεται υμιν
μη φοβου το μικρον ποιμνιον οτι
ευδοκησεν ο $\overline{\pi\eta\rho}$ υμων του δου
ναι υμιν την βασιλειαν
πωλησατε τα υπαρχοντα υμων
και δοτε ελεημοσυνην
ποιησατε εαυτοις βαλλαντια μη
παλαιουμενα θησαυρον ανεκ
λειπτον εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$ οπου κλε
πτης ουκ εγγιζει ουδε σης δια
φθειρει οπου γαρ εστιν ο θησαυρος
υμων εκει και η καρδια υμων εσται

Folio 213r

εστωσαν υμων αι οσφυες περικ
ζωσμεναι και οι λυχνοι καιομενοι
και υμεις ομοιοι $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$ προσδεχο
μενοι τον $\overline{\kappa\upsilon}$ {εαυτον /C: εαυτων} ποτε ανα
λυση εκ των γαμων ινα ελθοντος

και κρουσαντος ευθεως ανοι
ξωσιν αυτω
μακαριοι οι δουλοι εκεινοι ους ελ
θων ο $\overline{\kappa\varsigma}$ ευρησει γρηγορουντας
αμην λεγω υμιν οτι περιζωσεται
και ανακλινει αυτους και παρελ
θων διακονησει αυτοις
και εαν ελθη εν τη δευτερα φυλακη
και εν τη τριτη φυλακη ελθη
και ευρη ουτως μακαριοι εισιν οι
δουλοι εκεινοι
τουτο δε γινωσκετε οτι ει ηδη ο οικο
δεσποτης ποια ωρα ο κλεπτης ερ
χεται εγρηγορησεν αν και ουκ αν
αφηκεν διορυγηναι τον οικον αυτου
και υμεις ουν γινεσθε ετοιμοι οτι η
{ουρα /C: ωρα} ου δοκειτε ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ερχεται
ειπεν δε αυτω ο πετρος $\overline{\kappa\epsilon}$ προς ημας

Folio 213v

την παραβολην ταυτην λε
γεις η {και /C: [deletion]} προς παντας
ειπεν δε ο $\overline{\kappa\varsigma}$ τις αρα εστιν ο πι
στος οικονομος ο φρονιμος ον
καταστησει ο $\kappa\varsigma$ επι της θερα
πειας αυτου του διδοναι εν
καιρω το σιτομετριον
μακαριος ο δουλος εκεινος ον
ελθων ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου ευρησει ποι
ουντα ουτως αληθως λεγω
υμιν οτι επι πασι τοις υπαρ
χουσιν αυτου καταστησει αυτον
εαν δε ειπη ο δουλος εκεινος εν τη
καρδια αυτου χρονιζει ο $\overline{\kappa\varsigma}$ μου
ερχεσθαι και αρξεται τυπτειν
τους παιδας και τας παιδισκας
εσθιειν τε και πινειν και μεθυ
σκεσθαι ηξει ο $\overline{\kappa\varsigma}$ του δουλου
εκεινου εν ημερα η ου προσ
δοκα και εν ωρα η ου γινωσκει
και διχοτομησει αυτον και το

μερος αυτου μετα των απιστων
θησει

Folio 214r

εκεινος δε ο δουλος ο γνους το
θελημα του $\overline{\kappa\upsilon}$ αυτου και μη ετοι
μασας μηδε ποιησας προς το
θελημα αυτου δαρησεται πολλας
ο δε μη γνους ποιησας δε αξια
πληγων δαρησεται ολιγας
παντι δε ω εδοθη πολυ πολυ
ζητηθησεται παρ αυτου και ω
παρεθεντο πολυ περισσοτερον
ζητησουσιν αυτον
πυρ ηλθον βαλειν εις την γην και τι
θελω ει ηδη ανηφθη βαπτισμα
δε εχω βαπτισθηναι και πως
συνεχομαι εως ου τελεσθη δοκειται
οτι ειρηνην παρεγενομενην δουναι
εν τη γη ουχι λεγω υμιν αλλ η
διαμερισμον εσονται γαρ απο
του νυν πεντε εν οικω ενι δια
μεμερισμενοι τρεις επι δυσιν
και δυο επι τρισιν διαμερι
σθησεται $\overline{\pi\eta\rho}$ επι υιω και υιος
επι πατρι μητηρ επι θυγατρι
και θυγατηρ επι μητρι πενθερα

Folio 214v

επι την νυμφην αυτης και νυμφη
επι την πενθεραν αυτης
ελεγεν δε και τοις οχλοις οταν
ιδητε την νεφελην ανατελ
λουσαν απο δυσμων ευθεως
λεγετε ομβρος ερχεται και γι
νεται ουτως και οταν νοτον
πνεοντα λεγετε οτι καυσων
εσται και γινεται υποκριται
το προσωπον της γης και του
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ οιδατε δοκιμαζειν
τον δε καιρον τουτον πως ου

δοκιμαζετε

τι δε και αφ εαυτων ου κρινετε
το δικαιον ως γαρ υπαγεις
μετα του αντιδικου σου επ αρχοντα
εν τη οδω δος εργασιαν απηλ
λαχθαι απ αυτου μηποτε
κατασυρη σε προς τον κριτην
και ο κριτης σε παραδω τω
πρακτορι και ο πρακτωρ σε
βαλη εις φυλακην λεγω σοι
ου μη εξελθης εκειθεν εως ου και

Folio 215r

τον εσχατον λεπτον αποδως
13: παρησαν δε τινες εν αυτω τω καιρω
απαγγελλοντες αυτω περι των
γαλιλαιων ων το αιμα πιλατος
εμιξεν μετα των θυσιων αυτων
και αποκριθεις ο ις ειπεν αυτοις
δοκειτε οτι οι γαλιλαιοι ουτοι αμαρ
τωλοι παρα παντας τους γαλι
λαιους εγενοντο οτι τοιαυτα πε
πονθασιν ουχι λεγω υμιν αλ
λ εαν μη μετανοητε παντες ως
αυτως απολεισθε η εκεινοι οι
δεκα και οκτω εφ ους επεσεν ο
πυργος εν τω σιλωαμ και απε
κτεινεν αυτους δοκειτε οτι ουτοι
οφειλεται εγενοντο παρα παντας
τους ανους τους κατοικουντας
εν ιλημ ουχι λεγω υμιν αλλ εαν
μη μετανοητε παντες ομοιως
απολεισθε
ελεγεν δε ταυτην την παραβολην
συκην ειχεν τις εν τω αμπελωνι
αυτου πεφυτευμενην και ηλθεν

Folio 215v

ζητων καρπον εν αυτη και ουχ ευρεν
ειπεν δε προς τον αμπελουργον ιδου
τρια ετη ερχομαι ζητων καρπον

εν τη συκη ταυτη και ουχ ευρισκω
εκκοπον αυτην ινα και την γην
καταργει ο δε αποκριθεις λεγει
αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$ αφες αυτην και τουτο το
{ετως /C: ετος} εως οτου σκαψω περι αυτην
και βαλω κοπρια καν μεν ποιηση
καρπον ει δε μηγε εις το μελλον εκ
κοψεις αυτην
ην δε δασκων ο $\overline{\iota\varsigma}$ εν μια των συνα
γωγων εν τοις σαββασιν και
ιδου γυνη ην πνευμα εχουσα
ασθενειας ετι δεκα και οκτω
και ην συγκυπτουσα και μη δυ
ναμενη ανακυψαι εις το παντελες
ιδων δε αυτην ο $\overline{\iota\varsigma}$ προσεφωνησε
και ειπεν αυτη γυναι απολελυσαι
της ασθενειας σου και επεθηκεν
αυτη τας χειρας και παραχρημα
ανωρθωθη και εδοξαζε τον $\overline{\theta\nu}$
αποκριθεις δε ο αρχισυναγωγος

Folio 216r

αγανακτων οτι τω σαββατω εθε
ραπευσεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ ελεγεν τω οχλω
εξ ημεραι εισιν εν αις δει εργα
ζεσθαι εν ταυταις ουν ερχομενοι
θεραπευεσθε και μη τη ημερα
του σαββατου απεκριθη ουν
αυτω ο $\overline{\kappa\varsigma}$ και ειπεν υποκριται
εκαστος υμων τω σαββατω
ου λυει τον βουν αυτου η τον ονον
απο της φατνης και απαγαγων
ποτιζει ταυτην δε θυγατερα
αβρααμ ουσαν ην εδησεν ο σατα
νας ιδου δεκα και οκω ετη ου
κ εδει λυθηναι απο του δεσμου
τουτου τη ημερα του σαββατου
και ταυτα λεγοντος αυτου κατη
σχυνοντο παντες οι αντικειμενοι
αυτω και πας ο οχλος εχαιρεν
επι πασι τοις ενδοξοις τοις γινο
μενοις υπ αυτου

ελεγεν δε τινι ομοια εστιν η βασι
λεια του $\overline{\theta\upsilon}$ και τινι ομοιωσω
αυτην ομοια εστιν κοκκω σιναπεως

Folio 216v

ον λαβων $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εβαλεν εις κηπον ε
αυτου και ηυξησεν και εγενετο εις
δενδρον μεγα και τα πετεινα του
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ κατεσκηνωσεν εν τοις κλα
δοις αυτου
παλιν ειπεν τινι ωμοιωσω την
βασιλειαν του $\overline{\theta\upsilon}$ ομοια εστιν
ζυμη ην λαβουσα γυνη ενε
κρυψεν εις αλευρου σατα τρια
εως ου εξυμωθη ολον
και διεπορευετο κατα πολεις και κω
μας διδασκων και πορειαν
ποιουμενος εις $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$
ειπεν δε τις αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$ ει ολιγοι οι
σωζομενοι ο δε ειπεν προς αυτους
αγωνιζεσθε εισελθειν δια της στε
νης πυλης οτι πολλοι λεγω υμιν
ζητησουσιν εισελθειν και ουκ ι
σχυσουσιν
αφ ου αν εγερθη ο οικοδεσποτης και
αποκλειση την θυραν και αρ
ξησθε εξω εσταναι και κρουειν την
θυραν λεγοντες $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\kappa\epsilon}$ ανοιξον ημιν

Folio 217r

και αποκριθεις ερει υμιν ουκ οйда
υμας ποθεν εστε
τοτε αρξεσθε λεγειν εφαγομεν ενω
πιον σου και επιομεν και εν ταις
πλατειαις ημων εδιδαξας
και ερει λεγω υμιν ουκ οйда υμας
ποθεν εστε αποστητε απ εμου
παντες εργαται της αδικιας
εκει εσται ο κλαυθμος και ο βρυγμος
των οδοντων
οταν οψησθε αβρααμ και ισαακ

και ιακωβ και παντας τους προ
φητας εν τη βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$
υμας δε εκβαλλομενους εξω
και ηξουσιν απο ανατολων και
δυσμων και βορρα και νοτου
και ανακλιθησονται εν τη βα
σιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$
και ιδου εισιν εσχατοι οι εσονται πρωτοι
και εισι πρωτοι οι εσονται εσχατοι
εν αυτη τη ημερα προσηλθον τινες
φαρισαιοι λεγοντες αυτω εξελθε
και πορευου εντευθεν οτι ηρωδης

Folio 217v

θελει σε αποκτειναι και ειπεν αυτοις
πορευθεντες ειπατε τη αλωπεκι
ταυτη ιδου εκβαλλω δαιμονια
και ιασεις επιτελλω σημερον και
αυριον και τη τριτη τελειουμαι
πλην δει με σημερον και αυριον
και τη εχομενη πορευεσθαι οτι
ουκ ενδεχεται προφητην απολεσθαι
εξω $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$
 $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ η αποκτεινουσα τους
προφητας και λιθοβολουσα
τους απεσταλμενους προς αυτην
ποσακις ηθελησα επισυναξαι
τα τεκνα σου ον τροπον ορνις
την εαυτης νοσσιαν υπο τας
πτερυγας και ουκ ηθελησατε
ιδου αφιεται υμιν ο οikos υμων
ερημος λεγω δε υμιν οτι ου
μη με ιδητε εως αν ηξει οτε
ειπητε ευλογημενος ο ερχο
μενος εν ονοματι $\overline{\kappa\upsilon}$
14: και εγενετο εν τω εισελθειν αυτον
εις οικον τινος των αρχοντων

Folio 218r

των φαρισαιων σαββατω

φαγειν αρτον και αυτοι ησαν
παρατηρουμενοι αυτον
και ιδου ανος τις ην υδρωπικος
εμπροσθεν αυτου και αποκριθεις
ο ις ειπεν προς τους νομικους
και φαρισαιους λεγων ει εξεστιν
τω σαββατω θεραπευειν οι δε
ησυχασαν και επιλαβομενος
ιασατο αυτον και απελυσεν
και αποκριθεις προς αυτους ειπεν
τινος υμων ονος η βους εις
φρεαρ εμπεσειται και ουκ ευ
θεως ανασπασει αυτον εν τη
ημερα του σαββατου και ουκ ι
σχυσαν ανταποκριθηναι αυτω
προς ταυτα
ελεγεν δε προς τους κεκλημενους
παραβολην επεχων πως
τας πρωτοκλισιας εξελεγοντο
λεγων προς αυτους οταν κλη
θης υπο τινος εις γαμους μη
κατακληθης εις την πρωτο

Folio 218v

κλισιαν μηποτε εντιμοτερος
σου η κεκλημενος υπ αυτου
και ελθων ο σε και αυτον καλε
σας ερει σοι δος τουτω τοπον
και τοτε αρξη μετα αισχυνης τον
εσχατον τοπον κατεχειν αλλ οταν
κληθης πορευθεις αναπτεσε
εις τον εσχατον τοπον ινα οταν
ελθη ο κεκληκως σε ειπη σοι
φιλε προσαναβηθι ανωτερον
τοτε εσται σοι δοξα ενωπιον των
συνανακειμενων σοι
οτι πας ο υψων εαυτον ταπεινω
θησεται και ο ταπεινων εαυτον
υψωθησεται
ελεγεν δε και τω κεκληκοτι αυτον
οταν ποιης αριστον η δειπνον
μη φωνει τους φιλους σου μηδε

τους αδελφους σου μηδε τους
συγγενεις σου μηδε γειτονας
πλουσιους μηποτε και αυτοι
σε αντικαλεσωσιν και γενηται σοι
ανταποδομα αλλ οταν ποιης

Folio 219r

δοχην καλει πτωχους αναπηρους
χωλους τυφλους και μακαριος
εση οτι ουκ εχουσιν ανταποδου
ναι σοι ανταποδοθησεται γαρ σοι
εν τη αναστασει των δικαιων
ακουσας δε τις των συνανακειμενων
ταυτα ειπεν αυτω μακαριος
ος φαγεται αριστον εν τη βασιλεια
του $\overline{\theta\upsilon}$

ο δε ειπεν αυτω $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις εποιησε
δειπνον μεγα και εκαλεσεν πολλους
και απεστειλε τον δουλον αυτου τη
ωρα του δειπνου ειπειν τοις κεκλη
μενοις ερχεσθε οτι ηδη ετοιμα
εστιν παντα και ηρξαντο απο μιας
παρατεισθαι παντες
ο πρωτος ειπεν αυτω αγρον ηγορασα
και εχω αναγκην εξελθειν και ιδειν
αυτον ερωτω σε εχε με παρητημενον
και ετερος ειπεν ζευγη βων ηγορασα
πεντε και πορευομαι δοκιμασαι
αυτα ερωτω σε εχε με παρητημενον
και ετερος ειπεν γυναικα εγημα και

Folio 219v

δια τουτο ου δυναμαι ελθειν
και παραγενομενος ο δουλος εκεινος
απηγγειλεν τω $\overline{\kappa\omega}$ αυτου ταυτα
τοτε οργισθεις ο οικοδεσποτης ειπεν
το δουλw αυτου εξελθε ταχεως
εις τας πλατειας και ρυμας
της πολεως και τους πτωχους
και αναπηρους και χωλους και
τυφλους εισαγαγε ωδε

και ειπεν ο δουλος κε γεγονεν ως
επεταξας και ετι τοπος εστιν
και ειπεν ο κς προς τον δουλων ε
ξελθε εις τας οδους και φραγμους
και αναγκασον εισελθειν ινα γε
μισθη ο οικος μου λεγω γαρ υμιν
οτι ουδεις των ανδρων εκεινων
των κεκλημενων γευσεται μου
του δειπνου
συνεπορευοντο δε τω $\overline{\iota\upsilon}$ οχλοι πολ
λοι και στραφεις ειπεν προς αυ
τους ει τις ερχεται προς με και
ου μισει τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αυτου και την
 $\overline{\mu\rho\alpha}$ και την γυναικα και τα

Folio 220r

τεκνα και τους αδελφους και τας
αδελφας ετι δε και την εαυτου
ψυχην ου δυναται μου μαθητης
ειναι και οστις ου βασταζει τον $\overline{\sigma\tau\rho\omicron\nu}$
αυτου και ερχεται οπισω μου ου δυ
νεται ειναι μου μαθητης
τις γαρ εξ υμων ο θελων πυργον οικο
δομησαι ουχι πρωτον καθισας
ψηφιζει την δαπανην ει εχει τα
προς απαρτισμον ινα μηποτε
θεντος αυτου θεμελιον και μη ι
σχυοντος εκτελεσαι παντες οι θεω
ρουντες αρξωνται εμπαιζειν αυτω
λεγοντες οτι ουτος ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ηρξατο οι
κοδομειν και ουκ ισχυσεν εκτελεσαι
η τις βασιλευς πορευομενος συμβα
λειν ετερω βασιλει εις πολεμον ουχι
καθισας πρωτον βουλευεται ει δυνα
τος εστιν εν δεκα χιλιασιν απαντησαι
τω μετα εικοσι χιλιαδων ερχομενω
επ αυτον ει δε μηγε ετι πορρω αυτου
οντος πρεσβειαν αποστειλας ερωτα
τα προς ειρηνην

Folio 220v

ουτως ουν πας εξ υμων ος ουκ αποτασ
σεται πασι τοις εαυτου υπαρχουσιν
ου δυναται μου ειναι μαθητης
καλον το αλας εαν δε το αλας μωρανθη
εν τινι αρτυθησεται ουτε εις γην
ουτε εις κοπριαν ευθετον εστιν εξω
βαλλουσιν αυτο ο εχων ωτα ακουειν
ακουετω

15: ησαν δε εγγιζοντες αυτω παντες οι τε
λωναι και οι αμαρτωλοι ακουειν αυτου
και διεγογγυζον οι φαρισαιοι και οι
γραμματεις λεγοντες οτι ουτος
αμαρτωλους προσδεχεται και συν
εσθiei αυτοις
ειπεν δε προς αυτους την παραβολην
ταυτην λεγων τις ανος εξ υμων
εχων εκατον προβατα και απολε
σας εν εξ αυτων ου καταλειπει τα
ενενηκοντα εννεα εν τη ερημω και
πορευθει επι το απολωλος εως ευρη
αυτο και ευρων επιτιθησιν επι τους
ωμους εαυτου χαιρων και ελθων
εις τον οικον συγκαλει τους φιλους

Folio 221r

και τους γειτονας λεγων αυτοις
συγχαρητε μοι οτι ευρον το προ
βατον μου το απολωλος
λεγω υμιν οτι ουτως χαρα εσται
εν τω συνω επι ενι αμαρτωλω
μετανοουντι η επι ενενικοντα
εννεα δικαιοις οιτινες ου χρειαν
εχουσι μετανοιας
η τις γυνη δραγμας εχουσα δεκα
εαν απολεση δραχμην μιαν
ουχι απτει λυχνον και σαροι την
οικιαν και ζητει επιμελως
εως οτου ευρη και ευρουσα
συγκαλειται τας φιλας και τας
γειτονας λεγουσα συγχαρητε μοι
οτι ευρον την δραχμην ην

απώλεσα
ουτως λεγω υμιν χαρα γινεται ενω
πιον των αγγελων του $\overline{\theta\upsilon}$ επι ενι
αμαρτωλω μετανοουντι
ειπεν δε $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις ειχεν δυο υιους
και ειπεν ο νεωτερος αυτων τω $\overline{\pi\rho\iota}$
 $\overline{\pi\epsilon\rho}$ δος μοι το επιβαλλον μερος της

Folio 221v

ουσιας και διειλεν αυτοις τον βιον
και μετ ου πολλας ημερας συναγαγων
απαντα ο νεωτερος υιος απεδη
μησεν εις χωραν μακραν και εκει
διεσκορπισεν την ουσιαν αυτου
ζων ασωτως δαπανησαντος
δε αυτου παντα εγενετο λιμος ισχυρος
κατα την χωραν εκεινην και αυ
τος ηρξατο του υστερεισθαι και
πορευθεις εκολληθη ενι των
πολιτων της χωρας εκεινης
και επεμψεν αυτον εις τους αγρους
αυτου βοσκειν χοιρους και επε
θυμει γεμισαι την κοιλιαν
αυτου απο των κερατιων ων
ησθιον οι χοιροι και ουδεις ε
διδου αυτω εις εαυτον δε ελ
θων ειπεν ποσοι μισθιοι του
 $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου περισσεουσιν αρτων
εγω δε λιμω απολλυμαι αναστας
πορευσομαι προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου
και ερω αυτον $\overline{\pi\epsilon\rho}$ ημαρτον
εις τον $\overline{\omicron\nu\nu\omicron\nu}$ και ενωπιον σου

Folio 222r

ουκετι ειμι αξιος κληθηναι υιος σου
ποιησον με ως ενα των μισθιων σου
και αναστας ηλθεν προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αυτου
ετι δε αυτου μακραν απεχοντος
ιδεν αυτον ο $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτου και εσπλαγ
χνισθη και δραμων επεπεσεν
επι τον τραχηλον αυτου και κα

τεφιλησεν αυτον ειπεν δε αυτω
ο υιος $\overline{\pi\epsilon\rho}$ ημαρτον εις τον $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\nu}$
και ενωπιον σου και ουκετι ειμι
αξιος κληθηναι υιος σου
ειπεν δε ο $\overline{\pi\eta\rho}$ προς τους δουλους
αυτου εξενεγκατε την στολην
την πρωτην και ενδυσατε αυτον
και δοτε δακτυλιον εις την χειρα
αυτου και υποδηματα εις τους
ποδας και ενεγκαντες τον μοσχον
τον σιτευτον θυσατε και φα
γοντες ευφρανθωμεν οτι ουτος
ο υιος μου νεκρος ην και ανεζησεν
και απολωλως ην και ηυρεθη
και ηρξαντο ευφραινεσθαι
ην δε ο υιος αυτου ο πρεσβυτερος

Folio 222v

εν αγρω και ως ερχομενος ηγγισεν
τη οικια ηκουσε συμφωνιας και
χορων και προσκαλεσαμενος ενα
των παιδων επυνθανετο τι ει
ταυτα ο δε ειπεν αυτω οτι ο
αδελφος σου ηκει και εθυσεν ο
 $\overline{\pi\eta\rho}$ σου τον μοσχον τον σιτευτον
οτι υγιαινοντα αυτον απελαβεν
ωργισθη δε και ουκ ηθελεν εισελ
θειν ο ουν $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτου εξελθων
παρεκαλει αυτον ο δε αποκριθεις
ειπεν τω $\overline{\pi\rho\iota}$ ιδου τοσαυτα ετη
δουλευω σοι και ουδεποτε εντο
λην σου παρηλθον και εμοι ου
δεποτε εδωκας εριφον ινα μετα
των φιλων μου ευφρανθω οτε
δε ο υιος σου ουτος ο καταφαγων σου
τον βιον μετα πορνων ηλθεν ε
θυσας αυτω τον μοσχον τον σιτευτον
ο δε ειπεν αυτω τεκνον συ παντοτε
μετ εμου ει και παντα τα εμα σα
εστιν ευφρανθηναι δε και χαρηναι
εδει οτι ο αδελφος σου ουτος

Folio 223r

νεκρος ην και ανεζησεν και απο
λωλως ην και ηυρεθη
16: ελεγεν δε και προς τους μαθητας
αυτου $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις ην πλουσιος ος
ειχεν οικονομον και ουτος διε
βληθη αυτω ως διασκορπιζων
τα υπαρχοντα αυτου και φωνησας
αυτον ειπεν αυτω τι τουτο ακουω
περι σου αποδος τον λογον της οι
κονομιας σου ου γαρ δυνηση ετι οικο
νομειν ειπεν δε εν εαυτω ο οικο
νομος τι ποιησω οτι ο $\overline{\kappa\varsigma}$ μου
αφαιρειται την οικονομιαν απ εμου
σκαπτειν ουκ ισχυω επαιτειν αι
σχυνομαι εγνων τι ποιησω ινα
οταν μετασταθω της οικονομιας
δεξωνται με εις τους οικους αυτων
και προσκαλεσαμενος ενα εκαστον
των χρεοφιλετων του $\overline{\kappa\upsilon}$ {αυτου /C: εαυτου }
ειπεν τω πρωτω ποσον οφειλεις
τω κυριω μου ο δε ειπεν εκατον
βατους ελαιου και ειπεν αυτω
δεξαι σου το γραμμα και καθισας

Folio 223v

ταχεως γραψον πεντηκοντα
επειτα ετερω ειπεν συ δε ποσον ο
φειλεις ο δε ειπεν εκατον κορους
σιτου και λεγει αυτω $\delta[\epsilon\chi]$ αι σου το
γραμμα και γραψον ογδοηκοντα
και επηνεσεν ο $\overline{\kappa\varsigma}$ τον οικονομον της
αδικιας οτι φρονιμως εποίησεν
οτι οι υιοι του αιωνος τουτου
φρονιμωτεροι υπερ τους υιους
του φωτος εις την γενεαν την
εαυτων εισιν καγω υμιν λεγω
ποιησατε εαυτοις φιλους εκ
του μαμωνα της αδικιας ινα
οταν εκλειπητε δεξωνται υμας
εις τας αιωνιους σκηνας
ο πιστος εν ελαχιστω και εν πολλω

πιστος εστιν και ο εν ελαχιστω α
δικος και εν πολλω αδικος εστιν
ει ουν εν τω αδικω μαμωνα πιστοι
ουκ εγενεσθε το αληθινον τις
υμιν πιστευσει και ει εν τω αλλο
τριω πιστοι ουκ εγενεσθε το υ
μετερον τις υμιν δωτε

Folio 224r

ουδεις οικετης δυναται δυσι κυριοις
δουλευειν η γαρ τον ενα μισησει
και τον ετερον αγαπησει η ενος
ανθεξεται και του ετερου κατα
φρονησει ου δυνασθε $\overline{\theta\omega}$ δουλευειν
και μαμωνα
ηκουον δε ταυτα παντα και οι φαρι
σαιοι φιλαργυροι υπαρχοντες
και εξεμυκτηριζον αυτον
και ειπεν αυτοις υμεις εστε οι δικαιο
ουντες εαυτους ενωπιον των
 $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ ο δε $\overline{\theta\varsigma}$ γινωσκει τας καρ
διας υμων οτι το εν $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$ υψηλον
βδελυγμα ενωπιον του $\overline{\theta\upsilon}$ εστιν
ο νομος και οι προφηται εως ιωαννου
απο τοτε η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ ευαγγε
λιζεται και πας εις αυτην βιαζεται
ευκοποτερον δε εστιν τον $\overline{\sigma\upsilon\nu\nu\omicron\nu}$ και
την γην παρελθειν η του νομου
μιαν κεραιαν πεσειν
τας ο απολυων την γυναικα αυτου
και γαμων ετεραν μοιχευει και πας
ο απολελυμενην απο ανδρος γαμων
μοιχευει

Folio 224v

$\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ δε τις ην πλουσιος και ενε
διδυσκετο πορφυραν και βυσσον
ευφραινομενος καθ ημεραν
λαμπρως πτωχος δε τις ην
ονοματι λαζαρος ος εβεβλητο
προς τον πυλωνα αυτου ηλκω

μενος και επιθυμων χορτα
σθηναι απο των ψιχιων των
πιπτοντων απο της τραπεζης
του πλουσιου αλλα και οι κυνες
ερχομενοι απειλειχον τα ελκη
αυτου εγενετο δε αποθανειν τον
πτωχον και απενεχθηναι αυτον
υπο των αγγελων εις τον κολπον του
αβρααμ απεθανεν δε και ο πλου
σιος και εταφη και εν τω αδη
επαρας τους οφθαλμους αυτου
υπαρχων εν βασανοις ορα τον
αβρααμ απο μακροθεν και λα
ζαρον εν τοις κολποις αυτου και
αυτος φωνησας ειπεν πατερ
αβρααμ ελεησον με και πεμψον
λαζαρον ινα βαψη το ακρον του

Folio 225r

δακτυλου αυτου υδατος και κατα
ψυξη την γλωσσαν μου οτι οδυ
νωμαι εν τη φλογι ταυτη
ειπεν δε αβρααμ τεκνον μνησθητι
οτι απελαβες συ τα αγαθα σου
εν τη ζωη σου και λαζαρος ομοιως
τα κακα νυν δε ωδε παρακα
λειται συ δε οδυνασαι και επι
πασι τουτοις μεταξυ ημων και
υμων χασμα μεγα εστηρικται
οπως οι θελοντες διαβηναι εν
τευθεν προς υμας μη δυνωνται
μηδε οι εκειθεν προς ημας δια
περωσιν ειπεν δε ερωτω ουν σε
περ ινα πεμψης αυτον εις τον οικον
του περ μου εχω γαρ πεντε αδελφους
οπως διαμαρτυρηται αυτοις ινα
μη και αυτοι ελθωσιν εις τον τοπον
τουτον της βασανου λεγει αυτω α
βρααμ εχουσι μωυσεα και τους
προφητας ακουσατωσαν αυτων
ο δε ειπεν ουχι πατερ αβρααμ αλ
λ εαν τις απο νεκρων πορευθη

Folio 225v

προς αυτοους μετανοησουσιν
ειπεν δε αυτω ει μωσεως και των
προφητων ουκ ακουουσιν ουδε
εαν τις εκ των νεκρων αναστη
πεισθησονται

17: ειπεν δε προς τους μαθητας
ανενδεκτον εστιν του μη ελθειν
τα σκανδαλα ουαι δε δι ου ερ
χεται λυσιτελει αυτω ει μυλος
ονικος περικειται περι τον τρα
χηλον αυτου και ερριπται εις την
θαλασσαν η ινα {σκανδαλισει /C: σκανδαλιση}
ενα των μικρων τουτων προ
σεχετε εαυτοις
εαν δε αμαρτη εις σε ο αδελφος σου
επιτιμησον αυτω και εαν μετα
νοηση αφες αυτω
και εαν επτακις της ημερας
αμαρτη εις σε και επτακις της
ημερας επιστρεψη λεγων μετα
νωω αφησεις αυτω και ειπον
οι αποστολοι τω κω προσθεσ ημιν
πιστιν ειπεν δε ο κς ει εχετε πιστιν

Folio 226r

ως κοκκον σιναππεως ελεγετε αν
τη συκαμινω ταυτη εκριζωθητι
και φυτευθητι εν τη θαλασση
και υπηκουσεν αν υμιν
τις δε εξ υμων δουλον εχων αροτρι
ωντα η ποιμαινοντα ος εισελ
θοντι εκ του αγρου ερει ευθεως
παρελθων αναπτεσε αλλ ουχι
ερει αυτω ετοιμασον τι δειπνησω
και περιζωσαμενος διακονει μοι
εως φαγω και πιω και μετα ταυτα
φαγεσαι και πιεσαι συ μη χαριν εχει
τω δουλω εκεινω οτι εποιησεν
τα διαταχθεντα ου δοκω ου
τως και υμεις οταν ποιησητε

παντα τα διαταχθεντα υμιν
λεγετε οτι δουλοι αχρειοι εσμεν
οτι ο οφειλομεν ποιησαι πεπτοι
ηκαμεν και εγενετο εν τω πο
ρευεσθαι αυτον εις ἰλημ και αυτος
διηρχετο δια μεσου σαμαριας και
γαλιλαιας
και εισερχομενου αυτου εις τινα κωμην

Folio 226v

απηνητησαν αυτω δεκα λεπτροι ανδρες
οι εστησαν πορρωθεν και αυτοι ηραν
φωνην λεγοντες ιϣ επιστατα ελε
ησον ημας και ιδων ειπεν αυτοις
πορευθεντες επιδειξατε εαυτους
τοις ιερευσι και εγενετο εν τω υπα
γειν αυτους εκαθαρισθησαν εις δε
εξ αυτων ιδων οτι ιαθη υπεστρεψεν
μετα φωνης μεγαλης δοξαζων τον θν
και επεσεν επι προσωπον παρα τους
ποδας αυτου ευχαριστων αυτω και
αυτος ην σαμαρειτης αποκριθεις
δε ο ις ειπεν ουχι οι δεκα εκαθερι
σθησαν οι δε εννεα που ουχ ευρεθησαν
υποστρεψαντες δουναι δοξαν τω θω
ει μη ο αλλογενης ουτος και ειπεν
αυτω αναστας πορευου η πιστις
σου σεσωκεν σε
επερωτηθεις δε υπο των φαρισαιων
ποτε ερχεται η βασιλεια του θυ
απεκριθη αυτοις και ειπεν ουκ ερ
χεται η βασιλεια του θυ μετα παρα
τηρησεως ουδε ερουσιν ιδου ωδε

Folio 227r

η ιδου εκει ιδου γαρ η βασιλεια του θυ
εντος υμων εστιν
ειπεν δε προς τους μαθητας ελευ
σονται ημεραι οτε επιθυμησεται
μιαν των ημερων του υυ του ανου

ιδειν και ουκ οψεσθε
και ερουσιν υμιν ιδου ωδε ιδου εκει
ο $\overline{\chi\varsigma}$ μη απελθητε μηδε διωξητε
ωσπερ γαρ η αστραπη η αστραπτουσα
εκ της υπ $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\nu}$ εις την υπ $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\nu}$ λαμπει
ουτως εσται ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ εν τη ημερα αυτου
πρωτον δε δει αυτον πολλα παθειν και
αποδοκιμασθηναι απο της γενεας
ταυτης
και καθως εγενετο εν ταις ημεραις νωε
ουτως εσται και εν ταις ημεραις του
 $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ησθιον επινον εγαμουν
εγαμιζοντο αχρι ης ημερας εισηλθεν
νωε εις την κιβωτον και ηλθεν ο
κατακλυσμος και {απολεσεν /C: απωλεσεν} απαντας
ομοιως και ως εγενετο εν ταις ημεραις
λωτ ησθιον επινον ηγοραζον επω
λουν εφυτευον ωκοδομουν η δε

Folio 227v

ημερα εξηλθεν λωτ απο σοδομων
εβρεξεν πυρ και θειον απ $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ και
απωλεσεν απαντας κατα ταυτα
εσται η ημερα ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ αποκα
λυπτεται
εν εκεινη τη ημερα ος εσται επι του
δωματος και τα σκευη αυτου εν τη
οικια μη καταβατω αραι αυτα και
ο εν τω αγρω ομοιως μη επιστρε
ψατω εις τα οπισω
μνημονευετε της γυναικος λωτ
ος εαν ζητηση την ψυχην αυτου
σωσαι απολεσει αυτην και ως εαν
απολεση αυτην ζωοποιηση αυτην
λεγω υμιν ταυτη τη νυκτι εσονται
δυο επι κλινης μιας εις παρα
ληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται
δυο εσονται αληθουσαι επι το αυτο
μια παραληφθησεται και η ετερα
αφεθησεται
και αποκριθεντες λεγουσιν αυτω

που $\overline{\kappa\epsilon}$ ο δε ειπεν αυτοις οπου το
πτωμα εκει συναχθησονται οι αετοι

Folio 228r

18: ελεγεν δε και παραβολην αυτοις προς το
δειν παντοτε προσευχεσθαι αυτους
και μη εκκακειν λεγων κριτης τις
ην εν τινι πολει τον $\overline{\theta\nu}$ μη φοβου
μενος και $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ μη εντρεπομενος
χηρα δε ην εν τη πολει εκεινη και
ηρχετο προς αυτον λεγουσα εκδικη
σον με απο του αντιδικου μου και
ουκ ηθελησεν επι χρονον μετα δε
ταυτα ειπεν εν εαυτω ει και τον $\overline{\theta\nu}$
ου φοβουμαι και $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ ουκ εντρεπομαι
δια γε το μη παρεχειν μοι κοπον την
χηραν ταυτην εκδικησω αυτην ινα
μη εις τελος ερχομενη υποπιαζη με
ειπεν δε ο $\overline{\kappa\varsigma}$ ακουσατε τι ο κριτης
της αδικιας λεγει ο δε $\overline{\theta\varsigma}$ ου μη
ποιηση την εκδικησιν των εκ
λεκτων αυτου των βοωντων
προς αυτον ημερας και νυκτος και
μακροθυμων επ αυτοις λεγω υμιν
οτι ποιησει την εκδικησιν αυτων
εν ταχει πλην ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ ελθων
αρα ευρησει την πιστιν επι της γης

Folio 228v

ειπεν δε προς τινας τους πεπιοιθους
εφ εαυτοις οτι εισι δικαιοι και εξου
θενουντας τους λοιπους την πα
ραβολην ταυτην
 $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$ δυο ανεβησαν εις το ιερον προσευ
ξασθαι ο εις φαρισαιος και ο ετερος
τελωνης ο φαρισαιος σταθεις
προς εαυτον ταυτα προσηυχετο
ο $\overline{\theta\varsigma}$ ευχαριστω σοι οτι ουκ ειμι ωσπερ
οι λοιποι των $\overline{\alpha\nu\omega\omicron\nu}$ αρπαγες α
δικοι μοιχοι η και ως ουτος ο τε

λωνης νηστευω δις του σαββατου
αποδεκατω παντα οσα κτωμαι
και ο τελωνης μακροθεν εστως ουκ η
θελεν ουδε τους οφθαλμους εις τον
συνον επαραι αλλ ετυπτεν εις το σθηθος
αυτου λεγων ο θς ιλασθητι μοι
τω αμαρτωλω λεγω υμιν κατεβη
ουτος δεδικαιωμενος εις τον οικον
αυτου η γαρ εκεινος οτι πας ο υψων
εαυτον ταπεινωθησεται ο δε τα
πεινων εαυτον υψωθησεται
προσεφερον δε αυτω και τα βρεφη

Folio 229r

ινα αυτων απτηται ιδοντες δε οι
μαθηται επετιμησαν αυτοις ο δε
ις προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν
αφετε τα παιδια ερχεσθαι προς με
και μη κωλυετε αυτα των γαρ τοι
ουτων εστιν η βασιλεια του θυ
αμην λεγω υμιν ος εαν μη δεξηται
την βασιλειαν του θυ ως παιδιον
ου μη εισελθη εις αυτην
εαι επηρωτησεν τις αυτον αρχων
λεγων διδασκαλε αγαθε τι ποιη
σας ζωην αιωνιον κληρονομησω
ιπεν δε αυτω ο ις τι με λεγεις αγαθον
ουδεις αγαθος ει μη εις ο θς τας
εντολας οιδας μη μοιχευσης
μη φονευσης μη κλεψης μη ψευ
δομαρτυρησης τιμα τον παρ σου
και την μηρ σου ο δε ειπεν ταυτα
παντα εφυλαξαμην εκ νεοτητος μου
ακουσας δε ταυτα ο ις ειπεν αυτω
ετι εν σοι λειπει παντα οσα εχεις
πωλησον και διαδος πτωχοις και
εξεις θησαυρον εν συνω και δευρο
ακολουθει μοι

Folio 229v

ο δε ακουσας ταυτα περιλυτος εγενετο
ην γαρ πλουσιος σφοδρα
ιδων δε αυτον ο ις περιλυτον γενο
μενον ειπεν πως δυσκολως οι τα
χρηματα εχοντες εισελευσονται εις
την βασιλειαν του θυ ευκοπωτερον
γαρ εστιν καμηλον δια τρυμαλιας
ραφιδος εισελθειν η πλουσιον εις την
βασιλειαν του θυ εισελθειν
ειπον δε οι ακουσαντες και τις δυ
νεται σωθηναι ο δε ειπεν τα
αδυνατα παρα ανois δυνατα εστιν
παρα τω θω
ειπεν δε πετρος ιδου ημεις αφηκαμεν
παντα και ηκολουθησαμεν σοι
ο δε ειπεν αυτοις αμην λεγω υμιν
οτι ουδεις εστιν ος αφηκεν οικιαν
η γονεις η αδελφους η γυναικα
η τεκνα ενεκεν της βασιλειας
του θυ ος ου μη απολαβη πολλα
πλασιονα εν τω καιρω τουτω και
εν τω αιωνι τω ερχομενω ζωην
αιωνιον

Folio 230r

παραλαβων δε τους δωδεκα ειπεν
προς αυτους ιδου αναβαινομεν εις
ιεροσολυμα και τελεσθησεται παντα
τα γεγραμμενα δια των προφητων
τω υω του ανου παραδοθησεται γαρ
τοις εθνεσιν και εμπαιχθησεται
και υβρισθησεται και εμπτυσθησεται
και μαστιγωσαντες αποκτενουσιν
αυτον και τη ημερα τη τριτη ανα
στησεται
και αυτοι ουδεν τουτων συνηκαν και
ην το ρημα τουτο κεκρυμμενον
απ αυτων και ουκ εγινωσκον τα
λεγομενα
εγενετο δε εν τω εγγιζειν αυτον εις
ιεριχω τυφλος τις εκαθητο

παρα την οδον προσαιτων ακου
σας δε οχλου διαπορευομενου
επυνθανετο τι ει τουτο απηγγειλαν
δε αυτω οτι ις̄ ο ναζωραιος πα
ρερχεται και εβοησεν λεγων ιῡ
υε̄ δαδ̄ ελεησον με και οι προα
γοντες επετιμων αυτω ινα σιωπηση

Folio 230v

αυτος δε πολλω μαλλον εκραζε λεγων
υε̄ δαδ̄ ελεησον με σταθεις δε ο ις̄
εκελευσεν αυτον αχθηναι προς αυτον
εγγισαντος δε αυτου επηρωτησεν
αυτον λεγων τι σοι θελεις ποιησω
ο δε ειπεν κε̄ ινα αναβλεψω και
ο ις̄ ειπεν αυτω αναβλεψον η πι
στις σου σεσωκεν σε και παραχρημα
ανεβλεψεν και ηκολουθει αυτω
δοξαζων τον θν̄ και πας ο λαος
ιδων εδωκεν αινον τω θω̄

19: και εισελθων διηρχετο την ιεριχω
και ιδου ανηρ ονοματι καλουμενος
ζακχαιος και αυτος ην αρχιτε
λωνης και ουτος ην πλουσιος
και εξητει ιδειν τον ιν̄ τις εστιν
και ουκ εδυνατο απο του οχλου
οτι τη ηλικια μικρος ην και προσ
δραμων εμπροσθεν ανεβη επι συκο
μοραιαν ινα ιδη αυτον οτι εκεινης
εμελλεν διερχεσθαι και ως ηλθεν
επι τον τοπον αναβλεψας ο ις̄ ιδεν
αυτον και ειπεν προς αυτον ζακχαιε

Folio 231r

σπευσας καταβηθι σημερον γαρ εν τω
οικω σου δει με μειναι και σπευσας
κατεβη και υπεδεξατο αυτον χαιρων
και ιδοντες αυτον παντες διεγογγυζον
λεγοντες οτι παρα αμαρτωλω ανδρι
εισηλθεν καταλυσαι σταθεις δε

ζακχαιος ειπεν προς τον $\overline{\kappa\upsilon\iota}$ ιδου
τα ημιση των υπαρχοντων μου $\overline{\kappa\epsilon}$
διδωμι τοις πτωχοις και ει τινος τι
εσυκοφαντησα αποδιδωμι τετρα
πλουν ειπεν δε προς αυτον ο ις οτι
σημερον $\overline{\sigma\rho\iota\alpha}$ τω οικω τουτο εγενετο
καθοτι και αυτος υιος αβρααμ εστιν
ηλθεν γαρ ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ ζητησαι και
σωσαι το απολωλος
ακουοντων δε αυτων ταυτα προσθεις
ειπεν παραβολην δια το εγγυς αυτον
ειναι $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ και δοkein αυτους οτι
παραχρημα μελλει η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$
αναφαινεσθαι
ειπεν ουν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις ευγενης εμπορευθη
εις χωραν μακραν λαβειν εαυτω
βασιλειαν και υποστρεψαι

Folio 231v

καλεσας δε δεκα δουλους εαυτου
εδωκεν αυτοις δεκα μνας και
ειπεν προς αυτους πραγματευ
σασθε εως ερχομαι οι δε πολιται
αυτου εμισουν αυτον και απεστει
λαν πρεσβειαν οπισω αυτου λεγοντες
ου θελομεν τουτον βασιλευσαι ε
φ ημας και εγενετο εν τω επανελ
θειν αυτον λαβοντα την βασι
λειαν και ειπεν φωνηθηναι αυτω
τους δουλους τουτους οις εδωκεν
το αργυριον ινα γνω τις τι διε
πραγματευσατο παρεγενετο δε ο
πρωτος λεγων $\overline{\kappa\epsilon}$ η μνας σου
προσειργασατο δεκα μνας
και ειπεν αυτω ευ αγαθε δουλε οτι
εν ελαχιστω πιστος εγενου ισθι
εξουσιαν εχων επανω δεκα πολεων
και ηλθεν ο δευτερος λεγων $\overline{\kappa\epsilon}$
η μνας σου εποιησεν πεντε μνας
ειπεν δε και τουτω και συ γινου
επανω πεντε πολεων
και ετερος ηλθεν λεγων $\overline{\kappa\epsilon}$ ιδου η

Folio 232r

μνας σου ην ειχον αποκειμενην
εν σουδαριω εφοβουμην γαρ σε
οτι ανος αυστηρος ει αιρεις ο ου
κ εθηκας και θεριζεις ο ουκ ε
σπειρας λεγει δε αυτω εκ του στο
ματος σου κρινω σε πονηρε δουλε
ηδεις οτι εγω ανος αυστηρος ειμι
αιρων ο ουκ εθηκα και θεριζων
ο ουκ εσπειρα και δια τι ουκ εδωκας
το αργυριον μου επι τραπεζαν
και εγω ελθων συν τοκω αν ε
πραξα αυτο και τοις παρεστωσιν
ειπεν αρατε απ αυτου την μναν
και δοτε τω τας δεκα μνας εχοντι
και ειπον αυτω κε εχει δεκα μνας
λεγω γαρ υμιν οτι παντι τω εχοντι
δοθησεται απο δε του μη εχοντος
και ο εχει αρθησεται απ αυτου
πλην τους εχθρους μου εκεινους
τους μη θελησαντας με βασι
λευσαι επ αυτους αγαγετε ωδε
και κατασφαξατε εμπροσθεν μου
και ειπων ταυτα εμπορευετο εμπροσθεν

Folio 232v

αναβαινων εις ιεροσολυμα
και εγενετο ως ηγγισεν εις βηθφαγη
και βηθανιαν προς το ορος το κα
λουμενον ελαιων απεστειλεν
δυσ των μαθητων αυτου ειπων
υπαγετε εις την κατεναντι κωμην
εν η εισπορευομενοι ευρησετε πωλον
δεδεμενον εφ ον ουδεις πωποτε
ανων εκαθισεν λυσαντες αυτον
αγαγετε και εαν τις υμας ερωτα
δια τι λυετε ουτως ερειτε αυτω
οτι ο κς αυτου χριαν εχει
απελθοντες δε οι απεσταλμενοι
ευρον καθως ειπεν αυτοις λυον
των δε αυτων τον πωλον ειπον οι

κυριοι αυτου προς αυτοις τι λυετε
τον πωλον οι δε ειπον ο $\overline{\kappa\varsigma}$ αυτου
χρειαν εχει και ηγαγον αυτον προς
τον $\overline{\iota\nu}$ και επιρριψαντες εαυτων
τα ιματια επι τον πωλον επεβι
βασαν τον $\overline{\iota\nu}$ πορευομενου δε
αυτου υπεστρωννυον τα ιματια
αυτων εν τη οδω

Folio 233r

εγγιζοντος δε αυτου ηδη προς τη κατα
βασει του ορους των ελαιων ηρξατο
απαν το πληθος των μαθητων αυτου
χαιροντες αινειν τον $\overline{\theta\nu}$ φωνη με
γαλη περι πασων ων ιδον δυναμεων
λεγοντες ευλογημενος ο ερχο
μενος βασιλευς εν ονοματι $\overline{\kappa\upsilon}$
ειρηνη εν $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega}$ και δοξα εν υψιστοις
και τινες των φαρισαιων απο του ο
χλου ειπον προς αυτον διδασκαλε
επιτιμησον τοις μαθηταις σου
αι αποκριθεις ειπεν αυτοις λεγω
υμιν οτι εαν ουτοι σιωπησωσιν
οι λιθοι κεκραξονται
και ως ηγγισεν ιδων την πολιν
εκλαυσεν επ αυτη λεγων οτι ει
εγνωσ και συ και γε εν τη ημερα σου
ταυτη τα προς ειρηνην σου νυν δε
εκρυβη απο οφθαλμων σου οτι
ηξουσιν ημεραι επι σε και περι
βαλουσιν οι εχροι σου χαρακα σοι
και περικυκλωσουσιν σε και συνε
ξουσιν σε παντοθεν και εδαφιουσιν σε

Folio 233v

και τα τεκνα σου εν σοι
και ουκ αφησουσιν εν σοι λιθον επι
λιθω ανθ ων ουκ εγνωσ τον καιρον
της επισκοπης σου
και εισελθων εις το ιερον ηρξατο εκ
βαλειν τους πωλουντας εν αυτω

και αγοραζοντας λεγων αυτοις
γεγραπται ο οίκος μου οίκος προ
σευχης κληθησετε υμεις δε
αυτον εποιησατε σπηλαιον ληστων
και ην διδασκων το καθ ημεραν
εν τω ιερω οι δε αρχιερεις και
οι γραμματεις εζητουν αυτον
απολεσαι και οι πρωτοι του λαου
και ουχ ευρισκον το τι ποιησωσιν
ο λαος γαρ απας εξεκρεματο
αυτου ακουων

20: και εγενετο εν μια των ημερων εκεινων
διδασκοντος αυτου τον λαον εν τω
ιερω και ευαγγελιζομενου επεστη
σαν οι ιερεις και οι γραμματεις
συν τοις πρεσβυτεροις και ειπον
προς αυτον λεγοντες ειπε ημιν

Folio 234r

εν ποια εξουσια ταυτα ποιεις η
τις εστιν ο δους σοι την εξουσιαν
ταυτην αποκριθεις δε ειπεν
προς αυτους επερωτησω υμας
καγω ενα λογον και ειπατε μοι
το βαπτισμα ιωαννου εξ οὐνοῦ ην
η εξ ἀνῶν οι δε συνελογισαντο
προς εαυτους λεγοντες οτι εαν
ειπωμεν εξ οὐνοῦ ερει δια τι ου
κ επιστευσате αυτω εαν δε ει
πωμεν εξ ἀνῶν πας ο λαος κατα
λιθασει ημας πετπεισμενος
γαρ εστιν ιωαννην προφητην
ειναι και απεκριθησαν μη ει
δεναι ποθεν και ο ις ειπεν αυτοις
ουδε εγω λεγω υμιν εν ποια εξουσια
ταυτα ποιω
ηρξατο δε προς τον λαον λεγειν την
παραβολην ταυτην
ἀνὸς εφυτευσεν αμπελωνα και
εξεδοτο αυτον γεωργοις και απε
δημησεν χρονους ικανους και
εν καιρω απεστειλεν {προς τους /C: [deletion]}

Folio 234v

προς τους γεωργους δουλων ινα
απο του καρπου του αμπελωνος
δωσωσιν αυτω οι δε γεωργοι
δειραντες αυτον εξαπεστειλαν
κενον και προσεθετο πεμψαι ε
τερον δουλων οι δε κακεινον δει
ραντες και ατιμασαντες εξα
πεστειλαν κενον και προσεθετο
πεμψαι τριτον οι δε και τουτον
τραυματισαντες εξεβαλον
ειπεν δε ο κς του αμπελωνος
τι ποιησω πεμψω τον υν μου τον
αγαπητον ισως τουτον ιδοντες
εντραπησονται ιδοντες δε
αυτον οι γεωργοι διελογιζοντο
προς εαυτους λεγοντες ουτος εστιν
ο κληρονομος δευτε αποκτεινω
μεν αυτον ινα ημων γενηται η
κληρονομια και εκβαλωντες
αυτον εξω του αμπελωνος απε
κτειναν τι ουν ποιησει αυτοις ο
κς του αμπελωνος ελευσεται
και απολεσει τους γεωργους τουτους

Folio 235r

και δωσει τον αμπελωνα αλλοις
ακουσαντες δε ειπον μη γενοιτο
ο δε εμβλεψας αυτοις ειπεν τι ουν
εστιν το γεγραμμενον τουτο λιθον
ον απεδοκιμασαν οι οικοδομουντες
ουτος εγενηθη εις κεφαλην γωνιας
τας ο πεσων επ εκεινον τον λιθον
συνθλασθησεται εφ ον δ αν πεση
λικμησει αυτον
και εζητησαν οι αρχιερεις και οι
γραμματεις επιβαλιν επ αυτον
τας χειρας εν αυτη τη ωρα και
εφοβηθησαν τον λαον εγνωσαν
γαρ οτι προς αυτους την παρα
βολην ταυτην ειπεν

και παρατηρησαντες απεστειλαν
εγκαθετους υποκρινομενους ε
αυτους δικαιους ειναι ινα επιλα
βωνται αυτου λογου εις το παρα
δουναι αυτον τη αρχη και τη εξουσια
του ηγεμονος και επηρωτησαν
αυτον λεγοντες διδασκαλε οι
δαμεν οτι ορθως λεγεις και δι
δασκεις και ου λαμβανεις προσωπον

Folio 235v

αλλ επ αληθειας την οδον του
ϑυ διδασκεις εξεστιν ημιν καισαρι
φορον δουναι η ου κατανοησας
δε αυτων την πανουργιαν ειπεν
προς αυτους τι με πειραζετε
επιδειξατε μοι δηναριον τινος εχει
εικονα και επιγραφην αποκριθεν
τες δε ειπον καισαρος ο δε ειπεν
αυτοις αποδοτε ται[ν] τα καισαρος
καισαρι και τα του ϑυ τω ϑω και
ουκ ισχυσαν επιλαβεσθαι αυτου ρη
ματος εναντιον του λαου και θαυ
μασαντες επι τη αποκρισει αυτου
εσιγησαν
προσελθοντες δε τινες των σαδδου
καιων οι αντιλεγοντες αναστασιν
μη ειναι επηρωτησαν αυτον λε
γοντες διδασκαλε μωσης ε
γραψεν ημιν εαν τινος αδελφος
αποθανη εχων γυναικα και ουτος
ατεκνος αποθανη ινα λαβη ο α
δελφος αυτου την γυναικα και
εξαναστηση σπερμα τω αδελφω
αυτου επτα ουν αδελφοι εισαν και

Folio 236r

ο πρωτος λαβων γυναικα απε
θανεν ατεκνος και ελαβεν ο
δευτερος την γυναικα και ουτος
απεθανεν ατεκνος και ο τριτος

ελαβεν αυτην ως αυτως ως
αυτως δε και οι επτα ου κατελιπον
τεκνα και απεθανον υστερον δε
παντων απεθανεν και η γυνη
εν τη ουν αναστασει τινος αυτων γι
νεται γυνη οι γαρ επτα εσχον αυτην
γυναικα και αποκριθεις ειπεν αυτοις
ο ις̄ οι υιοι του αιωνος τουτου γα
μουσιν και εκγαμискονται οι δε
καταξιωθεντες του αιωνος εκεινου
τυχειν και της αναστασεως της
εκ νεκρων ουτε γαμουσιν ουτε
εκγαμιζονται ουτε γαρ αποθανειν
ετι δυνανται ισαγγελοι γαρ εισιν
και υιοι εισιν του θῡ της αναστασεως
υιοι οντες οτι δε εγειρονται οι νεκροι
και μωσης εμηνυσεν επι της βατου
ως λεγει κν̄ τον θν̄ αβρααμ και τον
θν̄ ισαακ και τον θν̄ ιακωβ θς̄ δε

Folio 236v

ουκ εστιν νεκρων αλλα ζωντων παν
τες γαρ αυτω ζωσιν αποκριθεντες
δε τινες των γραμματεων ειπον
διδασκαλε καλως ειπας
ουκ ετι δε ετολμων επερωταν αυτον
ουδεν
ειπεν δε προς αυτους πως λεγουσιν
τινες τον χν̄ υν̄ δαδ̄ ειναι και αυτος
δαδ̄ λεγει εν βιβλω ψαλμων ειπεν
ο κς̄ τω κω μου καθου εκ δεξιων μου
εως αν θω τους εχθρους σου υπο
ποδιον των ποδων σου δαδ̄ ουν
κν̄ αυτον καλει και πως υς̄ αυτου εστιν
ακουοντος δε παντος του λαου
ειπεν τοις μαθηταις αυτου προσε
χετε απο των γραμματεων των
θελοντων περιπατειν εν στολαις
και φιλουντων τους ασπασμους εν
ταις αγοραις και πρωτοκαθεδριας
εν ταις συναγωγαίς και πρωτοκλι

σας εν τοις δειπνοις
οι κατεσθιουσι τας οικιας των χηρων
και προφασει μακρα προσευχονται
ουτοι ληφονται περισσοτερον κριμα

Folio 237r

21: αναβλεψας δε ιδεν τους βαλλοντας
τα δωρα αυτων εις το γαζοφυλακιον
πλουσιους ιδεν δε τινα και χηραν
πενιχραν βαλλουσαν εκει δυο λεπτα
και ειπεν αληθως λεγω υμιν οτι η
χηρα η πτωχη αυτη πλειον παντων
εβαλεν απαντες γαρ ουτοι εκ του
περισσευοντος αυτοις εβαλον εις τα
δωρα του θυ αυτη δε εκ του υστερη
ματος αυτης απαν τον βιον ον ειχεν
εβαλεν
και τινων λεγοντων περι του ιερου
οτι λιθοις καλοις και αναθημασιν
κεκοσμηται ειπεν ταυτα α θεω
ρειτε ελευσονται ημεραι εν αις
ουκ αφεθησεται λιθος επι λιθω
ος ου καταλυθησεται
επηρωτησαν δε αυτον λεγοντες δι
δασκαλε ποτε ουν ταυτα εσται και
τι το σημειον οταν μελλη ταυτα γι
νεσθαι ο δε ειπεν βλεπετε μη πλα
νηθητε πολλοι γαρ ελευσονται επι
τω ονοματι μου λεγοντες οτι εγω ειμι

Folio 237v

και ο καιρος ηγγικεν μη ουν πορευ
θητε οπισω αυτων οταν δε ακου
σητε πολεμους και ακαταστασιας
μη πτοηθητε δει γαρ ταυτα γε
νεσθαι πρωτον αλλ ουκ ευθεως
το τελος τοτε ελεγεν αυτοις ε
γερθησεται εθνος επι εθνος και
βασιλεια επι βασιλειαν σεισμοι
τε μεγαλοι κατα τοπους και λιμοι
και λοιμοι εσονται φοβητρα τε

και σημεια απ̄ συνοῡ μεγαλα εσται
προ δε τουτων παντων επιβαλουσι
εφ υμας τας χειρας αυτων και
διωξουσι παραδιδοντες εις συ
ναγωγας και φυλακας αγομενους
επι βασιλεις και ηγεμονας ενε
κεν του ονοματος μου αποβησεται
δε υμιν εις μαρτυριον
θεσθε ουν εις τας καρδιας υμων
μη προμελεταν απολογηθηναι
εγω γαρ δωσω υμιν στομα και σο
φιαν η ου δυνησονται αντειπειν
ουδε αντιστηναι παντες οι αντι

Folio 138r

κειμενοι υμιν παραδοθησεσθε δε
και υπο γονεων και συγγενων και
φιλων και αδελφων και θανα
τωσουσιν εξ υμων και εσεσθε μι
σουμενοι δια το ονομα μου υπο
παντων και θριξ εκ της κεφα
λης υμων ου μη αποληται εν τη
υπομονη υμων κτησασθε τας
ψυχας υμων
οταν δε ιδητε κυκλουμενην την
στρατοπεδων την ἰλημ̄ τοτε
γνωτε οτι ηγγικεν η ερημωσις
αυτης
τοτε οι εν τη ιουδαια φευγετωσαν
εις τα ορη και οι εν μεσω αυτης
εκχωρειτωσαν και οι εν ταις
χωραις μη εισερχεσθωσαν εις
αυτην̄ οτι ημεραι εκδικησεως
αυται εισιν του πλησθηναι παντα
τα γεγραμμενα
ουαι δε ταις εν γαστρι εχουσαις και
ταις θηλαζουσαις εν εκειναις
ταις ημεραις

Folio 238v

εσται γαρ αναγκη {απ̄ /C: [deletion]} γαλη̄ επι της γης

και οργη εν τω λαω τουτω
και πεσονται στοματι μαχαιρας
και αιχμαλωτισθησονται εις παντα
τα εθνη και $\overline{\iota\lambda\eta\mu}$ εσται πατου
μενη υπο εθνων αχρι πληρω
θωσιν καιροι εθνων
και εσται σημεια εν ηλιω και σεληνη
και αστροις και επι της γης συ
νοχη εθνων εν απορια ηχουσης
θαλασσης και σαλου αποψυχον
των $\overline{\alpha\nu\omega\acute{\nu}}$ απο φοβου και προσ
δοκias των επερχομενων τη
οικουμενη αι γαρ δυναμεις των
 $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\acute{\nu}}$ σαλευθησονται
και τοτε οψονται τον υιον του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$
ερχομενον εν νεφελη μετα δυ
ναμεως και δοξης πολλης
αρχομενων δε τουτων γινεσθαι
ανακυψατε και επαρατε τας
κεφαλας υμων διο τι εγγιζει
η απολυτρωσις υμων
και ειπεν παραβολην αυτοις

Folio 239r

ιδετε την συκην και παντα τα δενδρα
οταν προβαλωσιν ηδη προβλεποντες
αφ εαυτων γινωσκετε οτι ηδη εγγυς
το θερος εστιν ουτω και υμεις οταν
ιδητε ταυτα γινομενα γινωσκετε
οτι εγγυς εστιν η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$
αμην λεγω υμιν οτι ου μη παρελθη
η γενεα αυτη εως αν παντα γενηται
ο $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\acute{\varsigma}}$ και η γη παρελευσονται οι δε
λογοι μου ου μη παρελθωσιν
προσεχετε δε εαυτοις μηποτε βαρη
θωσιν υμων αι καρδιαι εν κραιπαλη
και μεθη και μεριμναις βιωτικαις
και εφνιδιος εφ υμας επιστη η ημερα
εκεινη ως παγis γαρ επελευσεται επι
παντας τους καθημενους επι προ
σωπον πασης της γης
αγρυπνειτε ουν εν παντι καιρω δεο

μενοι ινα καταξιωθητε εκφυγειν
παντα ταυτα τα μελλοντα γινεσθαι
και σταθηναι εμπροσθεν του υυ του
ανου
ην δε τας ημερας εν τω ιερω διδασκων

Folio 239v

τας δε νυκτας εξερχομενος ηυλι
ζετο εις το ορος το καλουμενον ελαιων
και πας ο λαος ωρθριζεν προς
αυτον εν τω ιερω ακουειν αυτου
22: ηγγιζεν δε η εορτη των αζυμων η
λεγομενη πασχα
και εξητουν οι αρχιερεις και οι γραμ
ματαις το πως ανελωσιν αυτον
εφοβουντο γαρ τον λαον
εισηλθεν δε σατανας εις ιουδαν
τον επικαλουμενον ισκαριωτην
οντα εκ του αριθμου των δωδεκα
και απελθων συνελαλησεν τοις
αρχιερευσιν και στρατηγοις το
πως αυτον παραδω αυτοις και
εχαρησαν και συνεθεντο αυτω
αργυριον δουναι και εξωμολογησεν
και εξητει ευκαιριαν του παρα
δουναι αυτον αυτοις ατερ οχλου
ηλθεν δε η ημερα των αζυμων
εν η εδει θυεσθαι το πασχα και
απεστειλεν πετρον και ιωαννην ει
πων πορευθεντες ετοιμασατε

Folio 240r

ημιν το πασχα ινα φαγωμεν οι δε
ειπον αυτω που θελεις ετοιμασομεν
ο δε ειπεν αυτοις ιδου εισελθοντων
υμων εις την πολιν συναντησει υμιν
ανος κεραμιον υδατος βασταζων
ακολουθησατε αυτω εις την οικιαν
ου εισπορευεται και ερειτε τω οικο
δεσποτη της οικιας λεγει σοι ο διδα
σκαλος που εστιν το καταλυμα

οπου τω πασχα μετα των μαθητων μου
φαγω κακεινος υμιν δειξει αναγαιον
μεγα εστρωμενον εκει ετοιμασατε
απελθοντες δε ευρον καθως ειρηκεν
αυτοις και ητοιμασαν το πασχα
και οτε εγενετο η ωρα ανεπεσεν και
οι δωδεκα αποστολοι συν αυτω
και ειπεν προς αυτους επιθυμια
επεθυμησα τουτο το πασχα φαγειν
μεθ υμων πρωτου παθειν
λεγω γαρ υμιν οτι ουκετι ου μη φαγω
εξ αυτου εως οτου πληρωθη εν τη
βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ και δεξαμενος ποτη
ριον ευχαριστησας ειπεν λαβετε τουτο

Folio 240v

και διαμερισατε εαυτοις λεγω γαρ
υμιν οτι ου μη πιω απο του νυν
απο γεννηματος της αμπελου
εως οτου η βασιλεια του $\overline{\theta\upsilon}$ ελθη
και λαβων αρτον ευχαριστησας
εκλασεν και εδωκεν αυτοις
λεγων τουτο εστι το σωμα μου το
υπερ υμων διδομενον τουτο
ποιειτε εις την εμην αναμνησιν
ως αυτως και το ποτηριον μετα το
δειπνησαι λεγων τουτο το ποτη
ριον η καινη διαθηκη εν τω αι
ματι μου το υπερ υμων εκχυνο
μενον
πλην ιδου η χειρ του παραδιδον
τος με μετ εμου επι της τραπε
ζης και ο μεν $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ πο
ρευεται κατα το ωρισμενον
πλην ουαι τω $\overline{\alpha\nu\omega}$ εκεινω δι ου
παραδιδοται
και αυτοι ηρξαντο συζητειν προς
εαυτους το τις αρα ειη εξ αυτων
ο τουτο μελλων πρασσειν

Folio 241r

εγενετο δε και φιλονεικια εν αυτοις
το τις αυτων δοκει ειναι μειζων
ο δε ειπεν αυτοις οι βασιλεις των
εθνων κυριευουσιν αυτων και
οι εξουσιαζοντες αυτων ευεργεται
καλουνται υμεις δε ουχ ουτως
αλλ ο μειζων εν υμιν γενεσθω
ως ο νεωτερος και ο ηγουμενος
ω ο διακονων
τις γαρ μειζων ο ανακειμενος η ο
διακονων ουχι ο ανακειμενος
εγω δε ειμι εν μεσω υμων ως ο δια
κονων υμεις δε εστε οι {διαμεμο
νηκοτες /C: διαμεμενηκοτες} μετ εμου εν τοις πειρασ
μοις μου καγω διατιθεμαι υμιν
καθως διεθετο μοι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου βασι
λειαν ινα εσθιητε και πινητε
επι της τραπεζης μου εν τη βασι
λειαν μου
και καθισεσθε επι θρονων κρινοντες
τας δωδεκα φυλας του $\overline{\iota\eta\lambda}$
ειπεν δε ο $\overline{\kappa\varsigma}$ σιμων σιμων ιδου ο
σατανας εξητησατο υμας του

Folio 241v

σινιασαι ως τον σιτον εγω δε ε
δεηθην περι σου ινα μη εκλει
πη η πιστις σου
και συ ποτε επιστρεψας στηριξον
τους αδελφους σου
ο δε ειπεν αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$ μετα σου ετοι
μος ειμι και εις φυλακην και
εις θανατον πορευεσθαι
ο δε ειπεν λεγω σοι πετρε ου μη
φωνηση σημερον αλεκτωρ
πριν η τρις απαρνησει μη ειδε
ναι με
και ειπεν αυτοις οτε απεστειλα
υμας ατερ βαλλαντιου και
πηρας και υποδηματων
μη τινος υστερησατε οι δε

ειπον ουθενος ειπεν ουν αυτοις
αλλα νυν ο εχων βαλλαντιον
αρατω ομοιως και πηραν
και ο μη εχων πολησει το ιμα
τιον αυτου και αγορασει μαχαιραν
λεγω γαρ υμιν οτι ετι τουτο το
γεγραμμενον δει τελεσθηναι

Folio 242r

εν εμοι το και μετα ανομων ελο
γισθη και γαρ τα περι εμου τε
λος εχει
οι δε ειπον $\overline{\kappa\epsilon}$ ιδου μαχαιραι ωδε
δυσ ο δε ειπεν αυτοις ικανον εστιν
και εξελθων εμπορευθη κατα το ε
θος εις το ορος των ελαιων ηκο
λουθησαν δε αυτω και οι μαθηται
αυτου
γενομενος δε επι του τοπου ειπεν
αυτοις προσευχεσθε μη εισελ
θειν εις πειρασμον
και αυτος απεσπασθη απ αυτων
ωσει λιθου βολην και θεις τα
γονατα προσηυχετο λεγων
 $\overline{\pi\epsilon\rho}$ ει βουλει παρενεγκειν το πο
τηριον τουτο απ εμου πλην
μη το θελημα μου αλλα το σον
γινεσθω
ωφθη δε αυτω αγγελος απ $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ ενι
σχυων αυτον και γενομενος εν α
γωνια εκτενεστερον προσηυχετο
εγενετο δε ο ιδρωσ αυτου ωσει θρομβοι

Folio 242v

αιματος καταβαινοντες επι την γην
και αναστας απο της προσευχης
και ελθων προς τους μαθητας
ευρεν αυτους κοιμωμενους απο
της λυπης και ειπεν αυτοις τι
καθευδετε ανασταντες προσευ
χεσθε ινα μη εισελθητε εις πει

ρασμον

ετι δε αυτου λαλουντος ιδου οχλος
και ο λεγομενος ιουδας εις των
δωδεκα προηρχετο αυτους
και ηγγισεν τω ιϋ φιλησαι αυτον
τουτο γαρ σημειον δεδωκει αυτοις
ον αν φιλησω αυτος εστιν ο δε ις
ειπεν αυτω ιουδα φιληματι
τον υν του ανου παραδιδως
ιδοντες δε οι περι αυτον το εσομενον
ειπον αυτω κε ει παταξομεν
εν μαχαιρα και επαταξεν εις
τις εξ αυτων τον δουλον του αρ
χιερεως και αφειλεν αυτου το
ους το δεξιον
αποκριθεις δε ο ις ειπεν εατε

Folio 243r

εως τουτου και αψαμενος του ω
τιου αυτου ιασατο αυτον
ειπεν δε ο ις προς τους παραγενο
μενους επ αυτον αρχιερεις και
στρατηγους του ιερου και πρεσ
βυτερους ως επι ληστην εξελη
λυθατε μετα μαχαιρων και ξυλων
καθ ημεραν οντος μου μεθ υμων
εν τω ιερω ουκ εξετεινατε τας
χειρας επ εμε αλλα αυτη υμων
εστιν η ωρα και η εξουσια του σκοτους
συλλαβοντες δε αυτον ηγαγον και
εισηγαγον αυτον εις τον οικον του αρ
χιερεως
ο δε πετρος ηκολουθει μακροθεν
αψαντων δε πυρ εν μεσω της αυλης
και συγκαθισαντων αυτων εκα
θητο ο πετρος εν μεσω αυτων
ιδουσα δε αυτον παιδισκη τις καθη
μενον προς το φως και ατενισασα
αυτω ειπεν και ουτος συν αυτω ην
ο δε ηρνησατο λεγων γυναι ουκ οιδα
αυτον

Folio 243v

και μετα βραχυ ετερος ιδων αυτον
εφη και συ εξ αυτων ει ο δε πετρος
ειπεν $\overline{\alpha\nu\epsilon}$ ουκ ειμι και διαστασης
ωσει ωρας μιας αλλος τις δι
ισχυριζετο λεγων επ αληθειας
και ουτος μετ αυτου ην και γαρ
γαλιλαιος εστιν ειπεν δε ο πετρος
 $\overline{\alpha\nu\epsilon}$ ουκ οйда ο λεγεις
και στραφεις ο $\overline{\kappa\varsigma}$ ενεβλεψεν τω
πετρω και υπεμνησθη ο πετρος
του λογου του $\overline{\kappa\upsilon}$ ως ειπεν αυτω
οτι πριν αλεκτορα φωνησαι
απαρνηση με τρις και εξελθων
εξω ο πετρος εκλαυσεν πικρως
και οι ανδρες οι συνεχοντες τον $\overline{\iota\nu}$
ενεπαιζον αυτω δεροντες
και περικαλυψαντες αυτον ε
τυπτον αυτου το προσωπον και
επηρωτων αυτον λεγοντες
προφητευσον τις εστιν ο παι
σας σε και ετερα πολλα βλασφη
μουντες ελεγον εις αυτον
και ως εγενετο ημερα συνηχθη το

Folio 244r

πρεσβυτερειον του λαου αρχιε
ρεις και γραμματεις και ανη
γαγον αυτον εις το συνεδριον αυτων
λεγοντες ει συ ει ο $\overline{\chi\varsigma}$ ειπε ημιν
εαιπεν δε αυτοις εαν υμιν ειπω
ου μη πιστευσητε εαν δε και ερω
τησω ου μη αποκριθητε μοι η
απολυσητε απο του νυν εσται
ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\theta\upsilon}$ καθημενος εκ δε
ξιων της δυναμεως του $\overline{\theta\upsilon}$
ειπεν δε παντες συ ουν ει ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\theta\upsilon}$
ο δε προς αυτους εφη υμεις λε
γετε οτι εγω ειμι
οι δε ειπον τι ετι χρειαν εχομεν
μαρτυριας αυτοι γαρ ηκουσαμεν
απο του στοματος αυτου

23: και ανασταν απαν το πληθος αυτων
ηγαγον αυτον επι τον πιλατον
ηρξαντο δε κατηγορειν αυτου
λεγοντες
τουτον ευρομεν διαστρεφοντα
το εθνος ημων και κωλυοντα
καισαρι φορους διδοναι λεγοντα

Folio 244v

εαυτον $\overline{\chi\nu}$ βασιλεα ειναι
ο δε πιλατος επερωτησεν αυτον
λεγων συ ει ο βασιλευς των ιουδαιων
ο δε αποκριθεις αυτω εφη συ λεγεις
ο δε πιλατος ειπεν προς τους αρχι
ερεις και τους οχλους ουδεν ευ
ρισκω αιτιον εν τω $\overline{\alpha\nu\omega}$ τουτω
οι δε επισχυον λεγοντες οτι ανασειει
τον λαον διδασκων καθ ολης της
ιουδαιας αρξαμενος απο της γαλι
λαιας εως ωδε πιλατος δε ακου
σας γαλιλαιαν επηρωτησεν ει ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
γαλιλαιος εστιν και επιγνους οτι
εκ της εξουσιας ηρωδου εστιν ανε
πεμψεν αυτον προς ηρωδην οντα
και αυτον εν ιεροσολυμοις εν ταυ
ταις ταις ημεραις ο δε ηρωδης
ιδων τον $\overline{\iota\nu}$ εχαρη λιαν ην γαρ
θελων εξ ικανου ιδειν αυτον δια
το ακουειν πολλα περι αυτου και
ηλπιζεν τι σημειον ιδειν υπ αυ
του γινομενον επηρωτα δε αυτον
εν λογοις ικανοις αυτος δε ουδεν

Folio 245r

απεκρινατο αυτω
ειστηκεισαν δε οι αρχιερεις και οι γραμ
ματαις ευτωνως κατηγορουντες αυτου
εξουθενησας δε αυτον ο ηρωδης συν
τοις στρατευμασιν αυτου και εμ
παιξας περιβαλων αυτον εσθητα
λαμπραν ανεπεμψεν αυτον τω

πιλατω εγενοντο δε φιλοι ο τε
πιλατος και ο ηρωδης εν αυτη τη η
μερα μετ αλληλων προυπηρχον
γαρ εν εχθρα οντες προς εαυτους
πιλατος δε συγκαλεσαμενος τους
αρχιερεις και τους αρχοντας και
τον λαον ειπεν προς αυτους
προσηνεγκατε μοι τον ανων τουτον
ως αποστρεφοντα τον λαον και ιδου
εγω ενωπιον υμων ανακρινας
ουδεν ευρον εν τω ανω τουτω αιτιον
ων κατηγορειτε κατ αυτου
αλλ ουδε ηρωδης ανεπεμψα γαρ
υμας προς αυτον και ιδου ουδεν
αξιον θανατου εστιν πεπραγμενον
εν αυτω παιδευσας ουν αυτον απολυσω

Folio 245v

αναγκην δε ειχεν απολυειν αυτοις
κατα εορτην ενα
ανεκραξαν δε παμπληθει λεγοντες
αιρε τουτον απολυσον δε ημιν βα
ραββαν οστις ην δια στασιν τινα
γενομενην εν τη πολει και φονον
βεβλημενος εις φυλακην
παλιν ουν ο πιλατος προσεφωνησεν
θελων απολυσαι τον ιν
οι δε επεφωνουν λεγοντες σταυρωσον
σταυρωσον αυτον
ο δε τριτον ειπεν προς αυτους τι γαρ
κακον εποιησεν ουτος ουδεν αιτιον
θανατου ευρον εν αυτω παιδευσας
ουν αυτον απολυσω
οι δε επεκειντο φωναις μεγαλαις
αιτουμενοι αυτον σταυρωθηναι
και κατισχυον αι φωναι αυτων και
των αρχιερων
ο δε πιλατος επεκρινεν γενεσθαι
το αιτημα αυτων απελυσεν δε
αυτοις τον δια στασιν και φονον βε
βλημενον εις την φυλακην ον η

Folio 246r

τουντο τον δε ἰν παρεδωκεν
τω θεληματι αυτων
και ως απηγαγον αυτον επιλαβο
μενοι σιμωνος τινος κυρηναιου
ερχομενου απ αγρου επεθηκαν
αυτω τον στρόν φερειν οπισθεν του ἰν
ηκολουθει δε αυτω πολυ πληθος
του λαου και γυναικων αι και εκο
πποντο και εθρηγουν αυτον
στραφεις δε προς αυτας ο ἰς ειπεν
θυγατερες ἰλημ μη κλαιετε επ εμε
πλην εφ εαυτας κλαιετε και επι
τα τεκνα υμων οτι ιδου ερχονται
ημεραι εν αις ερουσιν {μακαριει /C: μακαριαι}
αι στειραι και κοιλιαι αι ουκ εγενησαν
και μαστοι οι ουκ εθηλασαν τοτε
αρξονται λεγειν τοις ορεσιν πεσετε
εφ ημας και τοις βουνοις καλυ
ψατε ημας οτι ει εν τω υγρω ξυλω
ταυτα ποιουσιν εν τω ξηρω τι γενηται
{ηγοντο /C: ηγον} δε και ετεροι δυο κακουργοι
συν αυτω αναιρεθηναι
και οτε απηλθον επι τον τοπον τον

Folio 246v

καλουμενον κρανιον εκει εσταυρω
σαν αυτον
και τους κακουργους ον μεν εκ δεξιων
ον δε εξ αριστερων
ο δε ἰς ελεγεν περ αφες αυτοις ου γαρ
οιδασι τι ποιουσι
διαμεριζομενοι δε τα ιματια αυτου
εβαλον κληρον και εισηκει ο λαος
θεωρων
εξεμυκτηριζον δε και οι αρχοντες
συν αυτοις λεγοντες αλλους εσωσεν
σωσατω εαυτον ει ουτος εστιν ο χς
ο του θυ εκλεκτος
ενεπαιζον δε αυτω και οι στρατιωται
προσερχομενοι και οξος προσ
φεροντες αυτω και λεγοντες ει συ

ει ο βασιλευς των ιουδαιων σω
σον σε αυτον
ην δε και επιγραφη γεγραμμενη ε
π αυτω γραμμασιν ελληνικοις
και ρωμαικοις και εβραιοις
ουτος εστιν ο βασιλευς των ιουδαιων
εις δε των κρεμασθεντων κακουργων

Folio 147r

εβλασφημει αυτον λεγων ει συ ει ο $\overline{\chi\varsigma}$
σωσον σεαυτον και ημας
αποκριθεις δε ο ετερος επετιμα
αυτω λεγων ουδε φοβη συ τον $\overline{\theta\nu}$
οτι εν τω αυτω κριματι ει και η
μεις μεν δικαιως αξια γαρ ων
επραξαμεν απολαμβανομεν ου
τος δε ουδεν ατοπον επραξεν
και ελεγεν τω $\overline{\iota\omega}$ μνησθητι μου $\overline{\kappa\epsilon}$
οταν {ελθεις /C: ελθης} εν τη βασιλεια σου
και ειπεν αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ αμην λεγω σοι
σημερον μετ εμου εση εν τω παραδεισω
ην δε ωσει ωρα εκτη και σκοτος
εγενετο εφ ολην την γην εως ωρας
ενατης και εσκοτισθη ο ηλιος
και εσχισθη το καταπετασμα του ναου
μεσον
και φωνησας φωνη μεγαλη ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν
 $\overline{\pi\epsilon\rho}$ εις χειρας σου παραθησομαι το
 $\overline{\pi\nu\alpha}$ μου και ταυτα ειπων εξεπνευσεν
ιδων δε ο εκατονταρχος το γενομενον
εδοξασεν τον $\overline{\theta\nu}$ λεγων οντως ο
 $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ουτος δικαιος ην

Folio 247v

και παντες οι συμπαραγενομενοι οχλοι
επι την θεωριαν ταυτην θεωρουντες
τα γενομενα τυπτοντες αυτων τα
στηθη υπεστρεφον
ειστηκεισαν δε παντες οι γνωστοι
αυτου μακροθεν και γυναικες αι
συνακολουθησασαι αυτω απο της

γαλιλαιας ορωσαι ταυτα
και ιδου ανηρ ονοματι ιωσηφ βουλευ
της υπαρχων ανηρ αγαθος και
δικαιος ουτος ουκ ην συνκατατε
θειμενος τη βουλη και τη πραξει
αυτων απο αριμαθαιας πολεως
των ιουδαιων ος και προσεδεχετο
και αυτος την βασιλειαν του θυ
ουτος προσελθων τω πιλατω η
τησατο το σωμα του ιυ
και καθελων αυτο ενετυλιξεν αυτο
εν σινδονι και εθηκεν αυτο εν
μνηματι λαξευτω ου ουκ ην ουδεπω
ουδεις κειμενος
και ημερα ην παρασκευη και σαβ
βατον επεφωσκεν κατακολουθη

Folio 248r

σασαι δε γυναικες αιτινες ησαν
συνεληλυθυιαι αυτω εκ της γαλι
λαιας εθεασαντο το μνημειον
και ως ετεθη το σωμα αυτου
υποστρεψασαι δε ητοιμασαν αρω
ματα και μυρα και το μεν σαβ
βατον ησυχασαν κατα την εν
τολην
24: τη δε μια των σαββατων ορθρου
βαθεως ηλθον επι το μνημα
φερουσai α ητοιμασαν αρωματα
και τινες συν αυταις ευρον δε τον
λιθον αποκεκυλισμενον απο
του μνημειου και εισελθουσai
ουχ ευρον το σωμα του κυ ιυ
και εγενετο εν τω διαπορεισθαι αυτας
περι τουτου και ιδου ανδρες δυο
επεστησαν αυταις εν εσθησεσιν
αστραπτουσaiς
εμφοβων δε γενομενων αυτων
και κλινουσων το προσωπον εις την
γην ειπον προς αυτας τι ζητειτε
τον ζωντα μετα των νεκρων

Folio 248v

οὐκ ἐστὶν ὡδε ἀλλ' ἠγερθὴ μνησθητέ
ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ γα-
λιλαίᾳ λέγων ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων
ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι καὶ
ἐμνησθήσαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ
καὶ ὑποστρεψάσαι ἀπὸ τοῦ μνημείου
ἀπηγγείλαν πάντα ταῦτα τοῖς ἐν
δέκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς
ἦσαν δὲ ἡ μαγδαληνὴ μαρία καὶ
ἰωάννα καὶ μαρία ἡ ἰακώβου καὶ
αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἐλέγον πρὸς
τοὺς ἀποστόλους ταῦτα καὶ ἐφα-
νήσαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥς εἰληρὸς
τὰ ῥήματα αὐτῶν καὶ ἠπίστουν
αὐταῖς
ὁ δὲ πέτρος ἀναστὰς ἐδράμεν ἐπὶ τὸ
μνημεῖον καὶ παρακυψάς βλέπει τὰ
ὀθονία κείμενα μόνα καὶ ἀπηλθὲν
πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός
καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορεύο-
μενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην

Folio 249r

ἀπεχούσαν σταδίους ἐξηκόντα ἀπὸ
Ἰησοῦ ἡ ὀνομα εἰς αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ
ὠμιλοῦν πρὸς ἀλλήλους περὶ
πάντων τῶν συμβεβηκότων
τούτων καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀμιλεῖν
αὐτοὺς καὶ συζητεῖν καὶ αὐτὸς ὁ ἰησους
ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς οἱ δὲ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ
μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν· εἶπεν δὲ πρὸς
αὐτοὺς τινες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντι-
βάλλετε πρὸς ἀλλήλους περὶ πάν-
των τούτων καὶ ἐστε σκυθρωποὶ
ἀποκριθεὶς {ο /C: δε} ἰησους ὡς ὀνομα κλεόπας
εἶπεν πρὸς αὐτόν· σὺ μόνος παροῖ
κεῖς ἰησους καὶ οὐκ ἐγνώσας τὰ γενο-
μένα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις

ταυταις και ειπεν αυτοις ποια
οι δε ειπον αυτω τα περι $\overline{\iota\upsilon}$ του να
ζωραιου ος εγενετο ανηρ προφητης
δυνατος εν εργω και λογω εναν
τιον του $\overline{\theta\upsilon}$ και παντος του λαου
οπως τε παρεδωκαν αυτον οι αρχι
ερεις και οι αρχοντες ημων εις

Folio 249v

κριμα θανατου και εσταυρωσαν
αυτον ημεις δε ηλπιζομεν οτι
αυτος εστιν ο μελλων λυτρουσθαι
τον $\overline{\iota\eta\lambda}$ αλλα γε συν πασιν τουτοις
τριτην ταυτην ημεραν αγει
σημερον αφ ου ταυτα εγενετο
αλλα και γυναικες τινες εξ ημων
εξεστησαν ημας γενομεναι ορ
θριαι επι το μνημειον και μη ευ
ρουσαι το σωμα αυτου ηλθον
λεγουσαι και οπτασιαν αγγελων
εορακεναι οι λεγουσιν αυτον ζην
και απηλθον τινες των συν ημιν
επι το μνημειον και ευρον ουτως
καθως και {ει /C: αι} γυναικες ειπον αυτον
δε ουκ ιδον και αυτος ειπεν προς
αυτους ω ανοητοι και βραδεις τη
καρδια του πιστευειν επι πασιν
οις ελαλησαν οι προφηται ουχι
ταυτα εδει παθειν τον $\overline{\chi\eta\varsigma}$ και
εισελθειν εις την δοξαν αυτου και
αρξαμενος απο μωσεως και απο
παντων των προφητων διηρμη

Folio 250r

νευεν αυτοις εν πασαις ταις γραφαις
τα περι εαυτου και ηγγισαν εις την
κωμην ου εμπορευοντο και αυτος
προσεποιετο πορρωτερω πορευ
εσθαι και παρεβιασαντο αυτον
λεγοντες μεινον μεθ ημων οτι
προς εσπεραν εστιν και κεκλικεν η

ημερα και εισηλθεν του μειναι
συν αυτοις και εγενετο εν τω κατα
κλιθηναι αυτον μετ αυτων λαβων
τον αρτον ευλογησεν και κλασας
επεδιδου αυτοις αυτων δε διη
νοιχθησαν οι οφθαλμοι και επε
γνωσαν αυτον και αυτος αφαντος
εγενετο απ αυτων και ειπον προς
αλληλους ουχι η καρδια ημων
καιομενη ην εν ημιν ως ελαλει
ημιν εν τη οδω και ως διηνοιγεν
ημιν τας γραφας και ανασταντες
αυτη τη ωρα υπεστρεψαν εις ιλημ
και ευρον συνηθροισμενους τους
ενδεκα και τους συν αυτοις λε
γοντας οτι ηγερθη ο κς οντως

Folio 250v

και ωφθη σιμωνι και αυτοι εξη
γουντο τα εν τη οδω και ως ε
γνωσθη αυτοις εν τη κλασει του
αρτου
ταυτα δε αυτων λαλουντων αυτος
ο ις εστη εν μεσω αυτων και λεγει
αυτοις ειρηνη υμιν πποθηεντες
δε και εμφοβοι γενομενοι εδο
κουν πν̄α θεωρειν και ειπεν αυτοις
τι τεταραγμενοι εστε και δια τι
διαλογισμοι αναβαινουσιν εν ταις
καρδιαις υμων ιδετε τας χει
ρας μου και τους ποδας μου οτι
αυτος εγω ειμι ψηλαφησατε με
και ιδετε οτι πν̄α σαρκα και ο
στεα ουκ εχει καθως εμε θεωρειτε
εχοντα και τουτο ειπων επεδει
ξεν αυτοις τας χειρας και τους πο
δας
ετι δε απιστουντων αυτων απο της
χαρας και θαυμαζοντων ειπεν
αυτοις εχετε τι βρωσιμον ενθαδε
οι δε επεδωκαν αυτω ιχθυος οππου

Folio 251r

μερος και απο μελισσιου κηριου
και λαβων ενωπιον {αυτον /αυτων} εφαγεν
{και τα επιλοιπα εδωκεν αυτοις /C: [deletion]}
ειπεν δε αυτοις ουτοι οι λογοι ους
ελαλησα προς υμας επι των συν
υμιν οτι δει πληρωθηναι παντα
τα γεγραμμενα εν τω νομω μου
σεως και προφηταις και ψαλμοις
περι εμου τοτε διηνοιξεν αυτων
τον νουν του συνιεναι τας γραφας
και ειπεν αυτοις οτι ουτως γεγραπται
και ουτως εδει παθειν τον $\chi\bar{\nu}$
και αναστηναι εκ νεκρων τη τριτη
ημερα και κηρυχθηναι επι των ο
νοματι αυτου μετανοιαν και αφεσιν
αμαρτιων εις παντα τα εθνη
αρξαμενον απο $\bar{\iota}\lambda\eta\mu$ υμεις δε
εστε μαρτυρες τουτων και ιδου εγω
αποστελλω την επαγγελιαν του
 $\bar{\pi}\rho\varsigma$ μου εφ υμας υμεις δε καθι
σατε εν τη πολει $\bar{\iota}\lambda\eta\mu$ εως {ου /C: σου} εν
δυσησθε δυναμιν εξ υψους
εξηγαγεν δε αυτους εξω εως εις βη

Folio 251v

θανιαν και επαρας τας χειρας
αυτου ευλογησεν αυτους
και εγενετο εν τω ευλογειν αυτον
αυτους διεστη απ αυτων και ανε
φερετο εις τον $\bar{\sigma}\nu\nu\bar{\omicron}\nu$ και αυτοι
προσκυνησαντες αυτον υπεστρε
ψαν εις $\bar{\iota}\lambda\eta\mu$ μετα χαρας μεγα
λης και εισαν δια παντος εν τω
ιερω αινουντες και ευλογουν
τες τον $\bar{\theta}\nu$ αμην
Subscriptio: ευαγγελιον κατα λουκαν
το κατα λουκαν ευαγγελιον εξεδοθη
μετα χρονους $\bar{\iota}\epsilon$ της $\chi\bar{\nu}$ ανα
ληψεως

4. JOHN

Folio 255r

Inscriptio: ευαγγελιον κατα ιωαννην

1: εν αρχη ην ο λογος και ο λογος ην
προς τον $\overline{\theta\nu}$ και $\overline{\theta\varsigma}$ ην ο λογος
ουτος ην εν αρχη προς τον $\overline{\theta\nu}$
παντα δι αυτου εγενετο και χωρις
αυτου εγενετο {ουθεν /C: ουδε εν} ο γεγονεν
εν αυτω ζωη ην και η ζωη ην
το φως των $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$ και το φως
εν τη σκοτια φαινει και η σκοτια
αυτο ου κατελαβεν
εγενετο $\overline{\alpha\nu\theta\varsigma}$ απεσταλμενος παρα $\overline{\theta\nu}$
ονομα αυτω ιωαννης ουτος ηλθεν
εις μαρτυριαν ινα μαρτυρηση
περι του φωτος ινα παντες πι
στευσωσι δι αυτου ουκ ην εκεινος
το φως αλλ ινα μαρτυρηση περι
του φωτος ην το φως το αληθινον

Folio 255v

ο φωτιζει παντα $\overline{\alpha\nu\theta\omega\nu}$ ερχομενον
εις τον κοσμον εν τω κοσμω ην
και ο κοσμος δι αυτου εγενετο και ο
κοσμος αυτον ουκ εγνω
εις τα ιδια ηλθεν και οι ιδιοι αυτον
ου παρελαβον οσοι δε ελαβον
αυτον εδωκεν αυτοις εξουσιαν
τεκνα $\overline{\theta\nu}$ γενεσθαι τοις πιστευ
ουσιν εις το ονομα αυτου
οι ουκ εξ αιματων ουδε εκ θελη
ματος σαρκος ουδε εκ θεληματος
ανδρος αλλ εκ $\overline{\theta\nu}$ εγεννηθησαν
και ο λογος σαρξ εγενετο και εσκη
νωσεν εν ημιν
και εθεασαμεθα την δοξαν αυτου
δοξαν ως μονογενους παρα $\overline{\pi\rho\varsigma}$
πληρης χαριτος και αληθειας
ιωαννης μαρτυρει περι αυτου
και κεκραγε λεγων ουτος ην ον ειπον

ο οπισω μου ερχομενος εμπροσθεν
μου γεγονεν οτι πρωτος μου ην
και εκ του πληρωματος αυτου η
μεις παντες ελαβομεν και

Folio 256r

χαριν αντι χαριτος οτι ο νομος
δια μωσεως εδοθη η χαρις
και η αληθεια δια $\overline{\iota\omega}$ $\overline{\chi\upsilon}$ εγενετο
 $\overline{\theta\eta}$ ουδεις εωρακεν πωποτε
ο μονογενης $\overline{\upsilon\varsigma}$ ο ων εις τον κολπον
του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ εκεινος εξηγησατο
και αυτη εστιν η μαρτυρια του $\overline{\iota\omega}$
οτε απεστειλαν οι ιουδαιοι εξ ιερο
σολυμων ιερεις και λευιτας
ινα ερωτησωσιν αυτον συ τις ει
και ωμολογησεν και ουκ ηρνησατο
και ωμολογησεν οτι ουκ ειμι εγω
ο $\overline{\chi\varsigma}$ και ηρωτησαν αυτον τι ουν
ηλιας ει συ και λεγει ουκ ειμι ο
προφητης ει συ και λεγει ουκ ειμι ου
ειπον ουν αυτω τις ει ινα αποκρισιν
δωμεν τοις πεμψασιν ημας τι
λεγεις περι σεαυτου
εφη εγω φωνη βοωντος εν τη ερημω
ευθυνατε την οδον $\overline{\kappa\upsilon}$ καθ ως
ειπεν ησαιας ο προφητης
και οι απεσταλμενοι ησαν εκ των
φαρισαιων και ηρωτησαν αυτον

Folio 256v

και ειπον αυτω τι ουν βαπτιζεις ει συ
ουκ ει ο $\overline{\chi\varsigma}$ ουτε ηλιας ουτε ο προφητης
απεκριθη αυτοις ο ιωαννης λεγων
εγω βαπτιζω εν υδατι μεσος δε
υμων εστηκεν ον υμεις ουκ οιδατε
αυτος εστιν ο οπισω μου ερχομενος
ος εμπροσθεν μου γεγονεν ου εγω
ουκ ειμι αξιος ινα λυσω αυτου τον
ιμαντα του υποδηματος εκεινος
υμας βαπτισει εν $\overline{\pi\nu\iota}$ αγιω και πυρι

ταυτα εν βηθανια εγενετο περαν του
{ιονδανου /C: ιορδανου} οπου ην ιωαννης βα
πτιζων
τη επταυριον βλεπει ο ιωαννης τον ιω
ερχομενον προς αυτον και λεγει
ιδε ο αμνος του θυ ο {αιρον /C: αιρων} την
αμαρτιαν του κοσμου
ουτος εστι περι ου εγω ειπον οπισω μου
ερχεται ανηρ ος εμπροσθεν μου γε
γονεν οτι πρωτος μου ην καγω
ουκ ηδειν αυτον αλλ ινα φανερωθη
τω ιηλ δια τουτο ηλθον εγω εν τω
υδατι βαπτιζων

Folio 257r

και εμαρτυρησεν ιωαννης λεγων
οτι τεθεαμαι το πνα καταβαινων
ως περιστεραν εξ ουνου και εμεινεν
επ αυτον καγω ουκ ηδειν αυτον
αλλ ο πεμψας με βαπτιζειν εν υδατι
εκεινος μοι ειπεν εφ ον αν ιδης
το πνα καταβαινων και μενον
επ αυτον ουτος εστιν ο βαπτιζων
εν πνι αγιω καγω εορακα αυτον
και μεμαρτυρηκα οτι ουτος εστιν
ο υς του θυ
τη επταυριον παλιν εισηκει ο ιωαννης
και εκ των μαθητων αυτου δυο
και εμβλεψας τω ιω περιπατουντι
λεγει ιδε ο αμνος του θυ και η
κουσαν αυτου οι δυο μαθηται λαλουν
τος και ηκολουθησαν τω ιω
στραφεις δε ο ις και θεασαμενος
αυτους ακολουθουντας λεγει αυτοις
τι ζητειτε οι δε ειπον αυτω
ραββι ο λεγεται ερμηνευομενον
διδασκαλε που μενεις λεγει αυτοις
ερχεσθε και ιδετε ηλθον και ιδον

Folio 257v

που μενει και παρ αυτω εμειναν
την ημεραν εκεινην ωρα ην
ως δεκατη ην ανδρεας ο αδελ
φος σιμωνος πετρου εις εκ των
δυο των ακουσαντων παρα ιωαν
νου και ακολουθησαντων αυτω
ευρισκει ουτος πρωτος τον αδελφον
τον ιδιον σιμωνα και λεγει αυτω
ευρηκαμεν τον μεσιαν ο εστι με
θερμηνευγομενον $\overline{\chi\varsigma}$ και ηγαγεν
αυτον προς τον ιν εμβλεψας
αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν συ ει σιμων ο υιος
ιωνα συ κληθηση κηφας ο ερ
μηνευεται πετρος
τη επταυριον ηθελησεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ εξελθειν
εις την γαλιλαιαν και ευρισκει
φιλιππον και λεγει αυτω ακολου
θει μοι
ην δε ο φιλιππος απο βηθσαιδα
εκ της πολεως ανδρεου και πετρου
ευρισκει φιλιππος τον ναθαναηλ
και λεγει αυτω ον εγραψεν μωσης
εν τω νομω και οι προφηται

Folio 258r

ευρηκαμεν $\overline{\iota\gamma}$ τον $\overline{\upsilon\gamma}$ του ιωσηφ
τον απο ναζαρεθ και ειπεν αυτω
ναθαναηλ εκ ναζαρεθ δυνα
ται τι αγαθον ειναι λεγει αυτω φι
λιππος ερχου και ιδε ιδεν ο $\overline{\iota\varsigma}$
τον ναθαναηλ ερχομενον προς
αυτον και λεγει περι αυτου ιδε αλη
θως ισραηλιτης εν ω δολος
ουκ εστιν λεγει αυτω ναθαναηλ
ποθεν με γινωσκεις απεκριθη
και ειπεν αυτω προ του σε φιλιππον
φωνησαι οντα υπο την συκην
ειδον σε απεκριθη ναθαναηλ και
λεγει αυτω ραββι συ ει ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\theta\upsilon}$
συ ει ο βασιλευς του $\overline{\iota\eta\lambda}$
απεκριθη και ειπεν αυτω οτι ειπον σοι

ειδον σε υποκατω της συκης
πιστευεις μειζω τουτων οψη
και λεγει αυτω αμην αμην λεγω
υμιν απαρτι οψεσθε τον συνον
ανεωγοτα και τους αγγελους του θυ
αναβαινοντας και καταβαινοντας
επι τον υν του ανου

Folio 258v

2: και τη ημερα τη τριτη γαμος εγενετο
εν κανα της γαλιλαιας και ην
η μηρ του ιω εκει εκληθη δε και
ο ις και οι μαθηται αυτου εις τον γα
μον και υστερησαντος οινου λεγει
η μηρ του ιω προς αυτον οινον ου
κ εχουσιν λεγει αυτη ο ις τι εμοι
και σοι γυναι ουπω ηκει η ωρα μου
λεγει η μηρ αυτου τοις διακονοις
ο τι αν λεγει υμιν ποιησατε ησαν
δε εκει υδριαι λιθιναι εξ κειμεναι
κατα τον καθαρισμον των ιουδαιων
χωρουσαι ανα μετρητας δυο η τρεις
λεγει αυτοις ο ις γεμισατε τας υ
δριας υδατος και εγεμισαν αυτας
εως ανω και λεγει αυτοις αντλη
σατε νυν και φερετε τω αρχιτρι
κλινω και ηνεγκαν
ως δε εγευσατο ο αρχιτρικλινος το
υδωρ οινον γεγεννημενον και ου
κ ηδει ποθεν εστιν οι δε διακονοι
ηδεσαν οι ηντληκοτες το υδωρ
φωνει τον νυμφιον ο αρχιτρι

Folio 259r

κλινος και λεγει αυτω πας ανος
πρωτον τον {ταλον /C: καλον} οινον τιθησιν
και οταν μεθυσθωσι τοτε τον
ελασσω ταυτην εποιησεν την
αρχην των σημειων ο ις εν κανα
της γαλιλαιας και εφανερωσεν
την δοξαν αυτου και επιστευσαν

εις αυτον οι μαθηται αυτου
μετα τουτο κατεβη εις καπερναουμ
αυτος και η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου και οι αδελ
φοι αυτου και οι μαθηται αυτου
και εκει εμειναν ου πολλας ημερας
και εγγυς ην το πασχα των ιουδαιων
και ανεβη εις ιεροσολυμα ο $\overline{\iota\varsigma}$
και ευρεν εν τω ιερω τους πωλουντας
βοας και προβατα και περιστερας
και τους κερματιστας καθη
μενους και ποιησας φραγελλιον
εκ σχοινιων παντας εξεβαλεν
εκ του ιερου τα τε προβατα και
τους βοας και των κολλυβιστων
εξεχεεν το κερμα και τας τρα
πεζας ανεστρεψεν και τοις

Folio 259v

τας περιστερας πωλουσιν ειπεν
αρατε ταυτα εντευθεν μη ποιειτε
τον { κ /C: οικον } του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου οικον εμποριου
εμνησθησαν δε οι μαθηται αυτου
οτι γεγραμμενον εστιν ο ζηλος
του οικου σου καταφαγεται με
{ απεκρησαν /C: απεκριθησαν } ουν οι ιουδαιοι και
ειπον αυτω τι { σημειον /C: σημειον } δεικνυεις
ημιν οτι ταυτα ποιεις
απεκριθη ο $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν { αυτω /C: αυτοις }
λυσατε τον ναον τουτον και εν
τρισιν ημεραις εγερω αυτον
ειπον ουν οι ιουδαιοι τεσσαρακοντα
και εξ ετεσιν ωκοδομηθη ο ναος
ουτος και συ εν τρισιν ημεραις
εγερεις αυτον εκεινος δε ελεγεν
περι του ναου του σωματος αυτου
οτε ουν ηγερθη εκ νεκρων εμνησ
θησαν οι μαθηται αυτου οτι τουτο
ελεγεν και επιστευσαν τη γραφη
και τω λογω ω ειπεν ο $\overline{\iota\varsigma}$
ως δε ην εν τοις ιεροσολυμοις
εν τω πασχα εν τη εορτη πολλοι

Folio 260r

επιστευσαν εις το ονομα αυτου θεω
ρουντες αυτου τα σημεια α {τε /C: ετοιμει}
αυτος δε ο ις ουκ επιστευεν εαυτον
αυτοις δια το αυτον γινωσκειν
παντας και οτι ου χριαν ειχεν
ινα τις μαρτυρηση περι του ανου
αυτος γαρ εγινωσκεν τι ην εν τω
ανω
3: ην δε ανος εκ των φαρισαιων
νικοδημος ονομα αυτω αρχων
των ιουδαιων ουτος ηλθεν
προς τον ιν νυκτος και ειπεν αυτω
ραββι οιδαμεν οτι απο θυ ελη
λυθας διδασκαλος ουδεις γαρ
τοιαυτα σημεια {δυνατε /C: δυναται} ποιειν
α συ ποιεις εαν μη η θς μετ αυτου
απεκριθη ο ις και ειπεν αυτω
αμην αμην λεγω σοι εαν μη τις
γεννηθη ανωθεν ου δυναται
ιδειν την βασιλειαν του θυ
λεγει προς αυτον ο νικοδημος
πως δυναται ανος γεννηθηναι
γερων ων μη δυναται εις την

Folio 260v

κοιλιαν της μρς αυτου δευτερον
εισελθειν και γεννηθηναι
απεκριθη ις και ειπεν αυτω αμην
αμην λεγω σοι εαν μη τις γεν
νηθη εξ υδατος και πνς ου δυ
νατε εισελθειν εις την βασιλειαν
του θυ το γεγεννημενον εκ της
σαρκος σαρξ εστιν και το γεγεν
νημενον εκ του πνς πνα εστιν
μη θαυμασης οτι ειπον σοι δει
υμας γεννηθηναι ανωθεν
το πνα οπου θελει πνει και την
φωνην αυτου ακουεις αλλ ου
κ οιδας ποθεν ερχεται και που
υπαγει ουτως εστι πας ο γεγεν

νημενος εκ του $\overline{\pi\nu\varsigma}$
απεκριθη νικοδημος και ειπεν
αυτω πως δυναται ταυτα γενεσθαι
απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν αυτω συ ει ο
διδασκαλος του $\overline{\iota\eta\lambda}$ και ταυτα
ου γινωσκεις αμην αμην λεγω σοι
οτι ο οιδαμεν λαλουμεν και ο
εορακαμεν μαρτυρουμεν και την

Folio 261r

μαρτυριαν ημων ου {λαμβάνεται /C: λαμβανετε}
ει τα επιγεια ειπον υμιν και ουκ {απι
στευετε /C: επιστευετε} πως εαν ειπω υμιν τα
επουρανια πιστευσητε
και ουδεις αναβεβηκεν εις τον $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\nu}$
ει μη ο εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\varsigma}$ καταβας ο $\overline{\upsilon\varsigma}$
του $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ο ων εν τω $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega}$ και καθ ως
μωσης υψωσεν τον οφιν εν τη ερημω
ουτως υψωθιναι δει τον $\overline{\upsilon\bar{n}}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
ινα πας ο πιστευων εις αυτον μη
αποληται αλλ {εχει /C: εχη} ζωην αιωνιον
ουτως γαρ ηγαπησεν ο $\overline{\theta\varsigma}$ τον κοσμον
ωστε τον $\overline{\upsilon\bar{n}}$ αυτου τον μονογενη εδωκεν
ινα πας ο πιστευων εις αυτον
μη αποληται αλλ {εχει /C: εχη} ζωην αιωνιον
ου γαρ απεστειλεν ο $\overline{\theta\varsigma}$ τον $\overline{\upsilon\bar{n}}$ αυτου
εις τον κοσμον ινα κρινη τον κοσμον
αλλ ινα σωθη ο κοσμος δι αυτου
ο πιστευων εις αυτον ου κρινεται ο δε
μη πιστευων ηδη κρινεται οτι
μη πεπιστευκεν εις το ονομα του μονο
γενους $\overline{\upsilon\bar{n}}$ του $\overline{\theta\upsilon}$ αυτη δε εστιν η
κρισις οτι το φως εληλυθεν εις τον

Folio 261v

κοσμον και ηγαπησαν οι $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$ μαλ
λον το σκοτος η το φως ην γαρ
πονηρα αυτων τα εργα
τας γαρ ο φαυλα πρασσων μισει
το φως και ουκ ερχεται προς το

φως ινα μη ελεγχθη τα εργα
αυτου ο δε ποιων την αληθειαν
ερχεται προς το φως ινα φανε
ρωθη αυτου τα εργα οτι εν τω
θ̄ω̄ εστιν ειργασμενα
μετα ταυτα ηλθεν ο ῑς και οι μα
θηται αυτου εις την ιουδαιαν γην
και εκει διετριβεν μετ αυτων
και εβαπτιζεν
ην δε και ῑω̄ βαπτιζων εν αιωνων
εγγυς του σαλειμ οτι υδατα πολ
λα ην εκει και παρεγινοντο και
εβαπτιζοντο
ουπω γαρ ην βεβλημενος εις φυ
λακην ο ιωαννης
εγενετο ουν ζητησις εκ των μαθητων
ιωαννου μετα ιουδαιου περι κα
θαρισμου και ηλθον προς τον

Folio 262r

ιωαννην και ειπον αυτω ραββι
ος ην μετα σου περαν του ιορδανου
ω συ μεμαρτυρηκας ιδε ουτος
βαπτιζει και παντες ερχονται
προς αυτον
απεκριθη ιωαννης και ειπεν ου
δυναται αν̄ος λαμβανειν ουδεν
εαν μη η δεδομενον αυτω εκ του
ο̄υνοῡ
αυτοι υμεις μαρτυρειτε οτι ειπον
ουκ ειμι εγω ο χ̄ς̄ αλλ οτι απεσταλ
μενος ειμι εμπροσθεν εκεινου
ο εχων την νυμφην νυμφιος εστιν
ο δε φιλος του νυμφιου ο εστικως
και ακουων αυτου χαρα χαιρει δια
την φωνην του νυμφιου αυτη
ουν η χαρα η εμη πεπληρωται
εκεινον δε αυξανειν εμε δε ελα
τουσθαι ο ανωθεν ερχομενος
επανω παντων εστιν ο ων εκ της
γης εκ της γης εστιν και εκ της

γης λαλει ο εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ ερχομενος
επανω παντων εστιν και ο εορακεν

Folio 262v

και ηκουσεν τουτο μαρτυρει και
την μαρτυριαν αυτου ουδεις
λαμβάνει ο λαβων αυτου την
μαρτυριαν εσφραγισεν οτι ο $\overline{\theta\varsigma}$
αληθης εστιν
ον γαρ απεστειλεν ο $\overline{\theta\varsigma}$ τα ρηματα
του $\overline{\theta\upsilon}$ λαλει ου γαρ εκ μετρου δι
δωσιν ο $\overline{\theta\varsigma}$ το $\overline{\pi\nu\alpha}$
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ αγαπα τον $\overline{\upsilon\nu}$ και παντα δε
δωκεν εν τη χειρι αυτου
ο πιστευων εις τον $\overline{\upsilon\nu}$ εχει ζωην αιω
νιον ο δε απειθων τω $\overline{\upsilon\omega}$ ου
κ οψεται ζωην αλλ η οργη του $\overline{\theta\upsilon}$
μενει επ αυτον
4: ως ουν εγνω ο $\overline{\kappa\varsigma}$ οτι ηκουσαν οι φα
ρισαιοι οτι $\overline{\iota\varsigma}$ πλειονας μαθητας
ποιει και βαπτιζει η ιωαννης
καιτοιγε $\overline{\iota\varsigma}$ αυτος ουκ εβαπτιζεν
αλλ οι μαθηται αυτου
αφηκεν την ιουδαιαν και απηλθεν
εις την γαλιλαιαν
εδει δε αυτον διερχεσθαι δια της
σαμαρειας ερχεται ουν ο $\overline{\iota\varsigma}$

Folio 263r

εις πολιν της {σαμαρειας /C: σαμαριας} λεγομενην
συχαρ πλησιον του χωριου ο εδωκεν
ιακωβ ιωσηφ τω υιω αυτου
ην δε εκει πηγη του ιακωβ ο δε $\overline{\iota\varsigma}$
κεκοτιακως εκ της οδοιποριας
εκαθεζετο ουτως επι τη πηγη
ωρα ην ωσει εκτη ερχεται γυνη
εκ της σαμαρειας αντλησαι υδωρ
λεγει αυτη ο $\overline{\iota\varsigma}$ δος μοι πειν οι γαρ
μαθηται αυτου απεληλυθεισαν
εις την πολιν ινα τροφας αγορα

σωσιν λεγει ουν αυτω η γυνη η
σαμαρειτις πως συ ιουδαιος
ων παρ εμου πειν αιτεις ουσης
γυναικος σαμαρειτιδος ου γαρ
συγχρωνται ιουδαιοι σαμαρειταις
απεκριθη ις και ειπεν αυτη ει ηδεις
την δωρεαν του θυ και τις εστιν
ο λεγων σοι δος μοι πειν συ αν η
τησας αυτον και εδωκεν {σοι /C: αν} σοι
υδωρ ζων λεγει αυτω η γυνη
κε ουτε αντλημα εχεις και το
φρεαρ εστιν βαθυ ποθεν ουν εχεις

Folio 263v

το υδωρ το ζων μη συ μειζων ει
του πρς ημων ιακωβ ος εδωκεν
ημιν το φρεαρ και αυτος εξ αυτου
επιεν και οι υιοι αυτου και τα θρεμ
ματα αυτου
απεκριθη ις και ειπεν αυτη πας ο
πινων εκ του υδατος τουτου διψησει
παλιν ος δ αν πιη εκ του υδατος
ου εγω δωσω αυτω ου μη διψηση
εις τον αιωνα αλλα το υδωρ {ρ /C: ο}
δωσω αυτω γενησεται εν αυτω
πηγη υδατος αλλομενου εις
ζωην αιωνιον λεγει προς αυτον
η γυνη κε δος μοι τουτο το υδωρ
ινα μη διψω μηδε ερχωμαι
ενθαδε αντλειν
λεγει αυτη ο ις υπαγε φωνησον τον
ανδρα σου και ελθε ενθαδε
απεκριθη η γυνη και ειπεν αυτω
ουκ εχω ανδρα λεγει αυτη ο ις
καλως ειπας οτι ανδρα ουκ εχω
πεντε γαρ ανδρας εσχες και νυν
ον εχεις ουκ εστιν σου ανηρ τουτο

Folio 264r

αληθες ειρηκας λεγει αυτω η γυνη
κε θεωρω οτι προφητης ει συ οι

$\overline{\pi\rho\epsilon\varsigma}$ ημων εν τω ορει τουτο προσε
κυνησαν και υμεις λεγετε οτι εν ιε
ροσολοιμοις εστιν ο τοπος οπου
δει προσκυνειν λεγει αυτη ο $\overline{\iota\varsigma}$
γυναι πιστευσον μοι οτι ερχεται
ωρα οτε ουτε εν τω ορει τουτω
ουτε εν ιεροσολυμοις {προσκυνη
σεται /C: προσκυνησετε} τω $\overline{\pi\rho\iota}$ ημεις προσκυνουμεν
ο οιδαμεν οτι η σωτηρια εκ των
ιουδαιων εστιν αλλ ερχεται ωρα
και νυν εστιν οτε οι αληθινοι προσ
κυνηται προσκυνησουσι τω $\overline{\pi\rho\iota}$
εν $\overline{\pi\nu\iota}$ και αληθεια και γαρ ο $\overline{\pi\eta\rho}$
τοιουτους ζητει τους προσκυνουντας
αυτον εν $\overline{\pi\nu\iota}$ και αληθεια δει
προσκυνειν
λεγει αυτω η γυνη οιδα οτι μεσιας
ερχεται ο λεγομενος $\overline{\chi\varsigma}$ οταν
ελθη εκεινος αναγγελοι ημιν παντα
λεγει αυτη ο $\overline{\iota\varsigma}$ εγω ειμι ο λαλων σοι
και επι τουτω ηλθον οι μαθηται αυτου

Folio 264v

και εθαυμασαν οτι μετα γυναικος
ελαλει ουδεις μεντοι ειπεν τι
ζητεις η τι λαλεις μετ αυτης
αφηκεν ουν την υδριαν αυτης η γυνη
και απηλθεν εις την πολιν και
λεγει τοις $\overline{\alpha\nu\omicron\iota\varsigma}$ δευτε ιδετε $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$
ος ειπεν μοι παντα οσα εποιησα
μητι ουτος εστιν ο $\overline{\chi\varsigma}$ εξηλθον εκ
της πολεως και ηρχοντο προς
αυτον εν δε τω μεταξυ ηρωτων
αυτον οι μαθηται λεγοντες ραββι
φαγε ο δε ειπεν αυτοις εγω βρωσιν
εχω φαγειν ην υμεις ουκ οιδατε
ελεγον ουν οι μαθηται προς αλληλους
μη τις ηνεγκεν αυτω φαγειν
λεγει αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ εμον βρωμα εστιν
ινα ποιω το θελημα του πεμψαν
τος με και τελειωσω αυτου το
εργον ουχ υμεις λεγετε οτι τετρα

μηνος εστιν και ο θερισμος ερ
χεται ιδου λεγω υμιν επαρατε
τους οφθαλμους υμων και θεα
σασθε τας χωρας οτι λευκαι εισι

Folio 265r

προς θερισμον ηδη και ο θεριζων
μισθον λαμβανει και συναγει καρπον
εις ζωην αιωνιον ινα και ο σπειρων
ομου χαιρη και ο θεριζων
εν γαρ τουτω ο λογος εστιν ο αληθινος
οτι αλλος εστιν ο σπειρων και αλ
λος ο θεριζων εγω απεστειλα
υμας θεριζειν ο ουχ υμεις κεκο
πιακατε αλλοι κεκοπιακασι
και υμεις εις τον κοπον αυτων εισε
ληλυθατε εκ δε της πολεως
εκεινης πολλοι επιστευσαν εις
αυτον των σαμαρειτων δια τον
λογον της γυναικος μαρτυρουσης
οτι ειπεν μοι παντα οσα εποιησα
ως ουν ηλθον προς αυτον οι σαμαρειται
ηρωτων αυτον μειναι παρ αυτοις
και εμεινεν εκει δυο ημερας
και πολλω πλειους επιστευσαν
δια τον λογον αυτου τη τε γυναικι
ελεγον οτι ουκ ετι δια την σην
λαλιαν πιστευομεν αυτοι γαρ ακη
κοαμεν και οίδαμεν οτι ουτος εστιν

Folio 265v

αληθως ο $\overline{\sigma\eta\rho}$ του κοσμου ο $\overline{\chi\varsigma}$
μετα δε τας δυο ημερας εξηλθεν
εκειθεν και απηλθεν εις την
γαλιλαιαν
αυτος γαρ $\overline{\iota\varsigma}$ εμαρτυρησεν οτι
προφητης εν τη ιδια πατριδι
τιμην ουκ εχει
οτε ουν ηλθεν εις την γαλιλαιαν
εδεξαντο αυτον οι γαλιλαιοι
παντα εορακοτες α εποιησεν

εν ιεροσολυμοις εν τη εορτη
και αυτοι γαρ ηλθον εις την εορτην
ηλθεν ουν παλιν {C: ο} ις εις την {γαλ /C: κανα }
της γαλιλαιας οπου εποιησεν
το υδωρ οινον
και ην τις βασιλικος ου ο υς η
σθενει εν καπερναουμ ουτος α
κουσας οτι ις ηκει εκ της ιουδαιας
εις την γαλιλαιαν απηλθεν
προς αυτον και ηρωτα αυτον
ινα καταβη και ιασηται αυτου
τον υν εμελλε γαρ αποθνησκειν
ειπεν ουν ο ις προς αυτον εαν μη

Folio 266r

σημεια και τερατα ιδητε ου μη
πιστευσητε λεγει προς αυτον ο
βασιλικος κε καταβηθι πριν
αποθανειν το παιδιον μου
λεγει αυτω ο ις πορευου ο υς σου ζη
και επιστευσεν ο ανος τω λογω
ω ειπεν αυτω ο ις και επορευετο
ηδη δε αυτου καταβαινοντος οι δου
λοι αυτου απηνητησαν αυτω και
απηγγειλαν λεγοντες οτι ο παις
σου ζη επυθετο ουν παρ αυτων
την ωραν εν η κομψοτερον εσχεν
και ειπον αυτω οτι χθες ωραν
εβδομην αφηκεν αυτον ο πυρετος
εγνω ουν ο πηρ οτι εν εκεινη τη ωρα
εν η ειπεν αυτω ο ις οτι ο υς σου ζη
και επιστευσεν αυτος και η οικια
αυτου ολη τουτο παλιν δευτερον
σημειον εποιησεν ο ις ελθων εκ της
ιουδαιας εις την γαλιλαιαν
5: μετα δε ταυτα ην εορτη των ιουδαιων
και ανεβη ο ις εις ιεροσολυμα
εστιν δε εν τοις ιεροσολυμοις επι τη

Folio 266v

προβατικη κολυμβηθρα η επι

λεγομενη εβραιστι {βηθεσδα /C: βηθεσθα}

πεντε στοας εχουσα εν ταυταις
κατεκειτο πληθος πολυ των
ασθενουντων τυφλων χωλων
ξηρων εκδεχομενων την του
υδατος κινησιν
αγγελος γαρ κατα καιρον κατε
βαινεν εν τη κολυμβηθρα και ε
ταρασσετο το υδωρ ο ουν πρωτος
εμβας μετα την ταραχην του υ
δατος υγιης εγινετο ω δηποτε
κατειχετο νοσηματι
ην δε τις $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εκει τριακοντα και ο
κτω ετη εχων εν τη ασθενεια
τουτον ιδων ο $\overline{\iota\varsigma}$ κατακειμενον
και γνους οτι πολυν ηδη χρονον
εχει λεγει αυτω θελεις υγιης γε
νεσθαι απεκριθη αυτω ο ασθενων
ναι $\overline{\kappa\epsilon\ \alpha\nu\omicron\nu}$ δε ουκ εχω ινα οταν
ταραχθη το υδωρ βαλη με εις την
κολυμβηθραν εν ω δε ερχομαι
εγω αλλος προ εμου καταβαινει

Folio 267r

λεγει αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ εγειρε αρον τον κρα
βαττον σου και περιπατει και
ευθεως εγενετο υγιης ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
και ηρεν τον κραβαττον αυτου
και περι επατει ην δε σαββατον
εν εκεινη τη ημερα ελεγον ουν οι
ιουδαιοι τω τεθεραπευμενω
σαββατον εστιν και ουκ εξεστιν σοι
αραι τον κραβαττον
απεκριθη αυτοις ο ποιησας με υγιη
εκεινος μοι ειπεν αρον τον κραβ
βαττον σου και περιπατει ηρω
τησαν ουν αυτον τις εστιν ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
ο ειπων σοι αρον τον κραββατον σου
και περιπατει {ηρωτησαν ουν αυτον /C: [deletion]}
ο δε ιαθεις ουκ ηδει τις εστιν
ο γαρ ηρωτησαν ουν αυτον εξενευσεν οχλου οντος
εν τω τοπω

μετα ταυτα ευρισκει αυτον ο ις εν τω
ιερω και ειπεν αυτω ιδε υγιης
γεγονας μηκετι αμαρτανε ινα μη
χειρον σοι τι γενηται
απηλθεν ο ανος και ανηγγειλεν τοις

Folio 267v

ιουδαιοις οτι ις εστιν ο ποιησας
αυτον υγιη και δια τουτο εδιωκον
τον ιν οι ιουδαιοι και εζητουν
αυτον αποκτειναι οτι ταυτα
εποiei εν σαββατω τα ιαματα
ο δε ις απεκρινατο αυτοις ο πηρ
μου εως αρτι εργαζεται καγω
εργαζομαι δια τουτο ουν μαλλον
εζητουν αυτον οι ιουδαιοι απο
κτειναι οτι ου μονον ελοιεν το
σαββατον αλλα και πρᾱ ιδιον
ελεγεν τον θν ισον εαυτον ποιων
τω θω απεκρινατο ουν ο ις και
ειπεν αυτοις αμην αμην λεγω
υμην ου δυναται ο υς ποιειν αφ ε
αυτου ουδεν εαν μη τι βλεπη τον
πρᾱ ποιουντα α γαρ εκεινος ποιη
ταυτα και ο υς ομοιως ποιει ο γαρ
πηρ φιλει τον υν και παντα δει
κνυσιν αυτω α αυτος ποιει και
μειζονα τουτων δειξει αυτω εργα
ινα υμεις θαυμαζητε ωσπερ γαρ
ο πηρ εγειρει τους νεκρους και

Folio 268r

ζωοποιει ουτως και ο υς ους θελει
ζωοποιει ουδε γαρ ο πηρ κρινει
ουδεν αλλα την κρισιν πασαν
δεδωκεν τω υω ινα παντες
τιμωσι τον υν καθ ως τιμωσι
τον πρᾱ ο μη τιμων τον υν ου
τιμα τον πρᾱ τον πεμψαντα αυτον
αμην αμην λεγω υμιν οτι ο τον

λογον μου ακουων και πιστευων
τω πεμψαντι με εχει ζωην αιω
νιον και εις κρισιν ουκ ερχεται
αλλα μεταβεβηκεν εκ του θα
νατου εις την ζωην
αμην αμην λεγω υμιν οτι ερχεται
ωρα και νυν εστιν οτε οι νεκροι
ακουσονται της φωνης του υυ
του θυ και οι ακουσαντες ζησονται
ωσπερ γαρ ο πηρ εχει ζωην εν εαυτω
ουτως εδωκεν και τω υω ζωην
εχειν εν εαυτω και εξουσιαν ε
δωκεν αυτω και κρισιν ποιειν
οτι υς ανου εστιν μη {θαυμαζετε /C: θαυμαζεται}
τουτο οτι ερχεται ωρα εν η παντες

Folio 268v

οι εν τοις μνημειοις ακουσονται
της φωνης αυτου και {εκ ακο /C: εκπορευσονται }
οι τα αγαθα ποιησαντες εις ανα
στασιν ζωης οι δε τα φαυλα
πραξαντες εις αναστασιν κρι
σεως
ου δυναμαι εγω ποιειν απ εμαυτου
ουδεν καθ ως ακουω κρινω
και η κρισης η εμη δικαια εστιν
οτι ου ζητω το θελημα το εμον
αλλα το θελημα του πεμψαντος
τος με πρς
εαν εγω μαρτυρω περι εμαυτου
η μαρτυρια μου ουκ εστιν αληθης
αλλος εστιν ο μαρτυρων περι
εμου και οιδα οτι αληθης εστιν
η μαρτυρια ην μαρτυρει περι
εμου υμεις απεσταλκατε προς
ιωαννην και μεμαρτυρηκεν
τη αληθεια εγω δε ου παρα
ανου την μαρτυριαν λαμβανω
αλλα ταυτα λεγω ινα υμεις σω
θητε εκεινος ην ο λυχνος

Folio 269r

ο καιομενος και φαινων υμεις δε
ηθελησατε αγαλλιαθηναι προς
ωραν εν τω φωτι αυτου εγω δε
εχω την μαρτυριαν μειζω του
ιωαννου τα γαρ εργα α εδωκεν μοι
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ ινα τελειωσω αυτα αυτα
τα εργα α εγω ποιω μαρτυρει
περι εμου οτι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ με απεσταλκεν
και ο πεμψας με $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτος με
μαρτυρηκε περι εμου
ουτε φωνην αυτου ακηκοατε πω
ποτε ουτε ειδος αυτου εορακατε
και τον λογον αυτου ουκ εχετε με
νοντα εν υμιν οτι ον απεστειλεν
εκεινος τουτω υμεις ου πιστευετε
ερευνατε τας γραφας οτι υμεις
δοκειτε εν αυταις ζωην αιω
νιον εχειν και εκειναι εισιν αι μαρ
τυρουσαι περι εμου και ου θελετε
ελθειν προς με ινα ζωην εχητε
δοξαν παρα $\overline{\alpha\omega\omega\eta\eta}$ ου λαμβανω
αλλ εγνωκα υμας οτι την αγαπην
του $\overline{\theta\upsilon}$ ουκ εχετε εν εαυτοις

Folio 269v

εγω εληλυθα εν τω ονοματι του
 $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου και ου λαμβανετε με ε
αν αλλος ελθη εν τω ονοματι τω
ιδιω εκεινον ληψεσθε
πως δυνασθε υμεις πιστευσαι δο
ξαν παραλ αλληλων λαμβανοντες
και την δοξαν την παρα του μονου
 $\overline{\theta\upsilon}$ ου ζητειτε μη δοκειτε οτι
εγω κατηγορησω υμων προς τον
 $\overline{\pi\rho\alpha}$ εστιν ο κατηγορων υμων
μωσης εις ον υμεις ηλπικατε
ει γαρ επιστευετε μωσει επιστευ
ετε αν εμοι περι γαρ εμου εκεινος
εγραψεν ει δε τοις εκεινου γραμ
μασιν ου πιστευετε πως τοις
εμοις ρημασι πιστευσετε

6: μετα ταυτα απηλθεν ο ις περαν
της θαλασσης της γαλιλαιας
και της τιβεριαδος και ηκο
λουθει αυτω οχλος πολυς
οτι εωρων αυτου τα σημεια α
εποιει επι των ασθενουντων
ανηλθεν δε εις το ορος ο ις και εκει

Folio 270r

εκαθητο μετα των μαθητων αυτου
ην δε εγγυς το πασχα η εορτη των
ιουδαιων
επαρας ουν ο ις τους οφθαλμους
και θεασαμενος οτι πολυς οχλος
ερχεται προς αυτον λεγει προς τον
φιλιππον ποθεν αγορασομεν
αρτους ινα φαγωσιν ουτοι τουτο
δε ελεγε πειραζων αυτον αυτος
γαρ ηδει τι εμελλε ποιειν
τεκριθη αυτω ο φιλιππος δια
κοσιων δηναριων αρτοι ουκ αρ
κουσιν αυτοις ινα εκαστος αυτων
βραχυ τι λαβη λεγει αυτω εις
εκ των μαθητων αυτου ανδρεας
ο αδελφος σιμωνος πετρου
εστι παιδαριον εν ωδε ο εχει πεντε
αρτους κριθινους και δυο οψαρια
αλλα ταυτα τι εστιν εις τοσουτους
ειπεν δε ο ις ποιησατε τους ανους
αναπεσειν ην δε {χωρτος /C: χορτος} πολυς
εν τω τοπω ανεπεσαν ουν οι ανδρες
τον αριθμον ωσει πεντακισχιλιοι

Folio 270v

ελαβεν δε τους αρτους ο ις και ευχα
ριστησας διεδωκεν τοις μαθηταις
οι δε μαθηται τοις ανακειμενοις
ομοιως και εκ των οψαριων οσον
ηθελον ως δε ενεπλησθησαν
λεγει τοις μαθηταις αυτου συνα
γαγετε τα περισσευσαντα κλα

σματα ινα μη τι αποληται
συνηγαγον ουν και εγεμισαν δωδεκα
κοφινους κλασματος εκ των
πεντε αρτων των κριθινων
α επερισσευσε τοις βεβρωκοσιν
οι ουν ἀνοῑ ιδοντες ο εποιησεν σημειον
ο ις̄ ελεγον οτι ουτος εστιν αληθως ο
προφητης ο ερχομενος εις τον κοσμον
ις̄ ουν γνους οτι μελλουσιν ερ
χεσθαι και αρπαζειν αυτον ινα
ποιησωσιν αυτον βασιλεα ανε
χωρησεν παλιν εις το ορος αυτος
μονος
ως δε οψια εγενετο κατεβησαν οι
μαθηται αυτου επι την θαλασσαν
και εμβαντες εις το πλοιον ηρχοντο

Folio 271r

περαν της θαλασσης εις καπερναουμ
και σκοτια ηδη {εγεγονη /C: εγεγονει} και ουκ ελη
λυθει προς αυτους ο ις̄ η τε θαλασσα
ανεμου μεγαλου πνεοντος διηγηρετο
ληλακοτες ουν ως σταδιους εικοσι
πεντε η τριακοντα θεωρουσι
τον ιν̄ περιπατουντα επι της
θαλασσης και εγγυς του πλοιου
γινομενον και εφοβηθησαν ο δε
λεγει αυτοις εγω ειμι μη φοβεισθε
ηθελον ουν λαβειν αυτον εις το πλοιον
και ευθεως το πλοιον εγενετο
επι της γης εις ην υπηγον
τη επταυριον ο οχλος ο εστηκως περαν
της θαλασσης ιδων οτι πλοιαριον
αλλο ουκ ην εκει ει μη εν εκεινο
εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου
και οτι ου συνηλθεν τοις μαθηταις
αυτου ο ις̄ εις το πλοιαριον αλλα
μονοι οι μαθηται αυτου απηλθον
αλλα δε ηλθε πλοιαρια εκ τιβερια
δος εγγυς του τοππου οπου εφαγον
τον αρτον ευχαριστησαντος του κϛ̄

Folio 271v

οτε ουν ειδεν ο {οσχλος /C: οχλος} οτι ις ουκ εστιν
εκει ουδε οι μαθηται αυτου ενε
βησαν αυτοι εις τα πλοια και ηλ
θον εις καπερναουμ {περαν της /C: [deletion]}
{θαλασσης /C: [deletion]} και ευροντες αυτον
περαν της θαλασσης ειπον αυτω
ραββι ποτε ωδε γεγονας
απεκριθη ο ις και ειπεν αμην
αμην λεγω υμιν ζητειτε με
ουχ οτι ιδετε σημεια αλλ οτι
εφαγετε εκ των αρτων και εχορ
τασθητε
εργαζεσθε μη την βρωσιν την
απολλυμενην αλλα την βρω
σιν την μενουσαν εις ζωην
αιωνιον ην ο υς του ανου υμιν
δωσει τουτο γαρ ο πηρ εσφρα
γισεν ο θς ειπον ουν προς αυτον
τι ποιωμεν ινα εργαζωμεθα
τα εργα του θυ απεκριθη ις
και ειπεν αυτοις τουτο εστιν το
εργον του θυ ινα πιστευσητε
ες ον απεστειλεν εκεινος

Folio 272r

ειπον ουν αυτω τι ουν ποιεις {συ /C: θυ}
σημειον ινα ιδωμεν και πιστευ
σωμεν σοι τι εργαζη
οι πρες ημων το μαννα εφαγον
εν τη ερημω καθ ως εστιν γεγραμ
μενον αρτον εκ του ουνου εδωκεν
αυτοις φαγειν
ειπεν ουν αυτοις ο ις αμην αμην
λεγω υμιν ου μωσης δεδωκεν
υμιν τον αρτον εκ του ουνου αλλ ο
πηρ μου διδωσιν υμιν τον αρτον
εκ του ουνου τον αληθινον ο γαρ
αρτος του θυ εστιν ο καταβαινων
εκ του ουνου και ζωην διδους
τω κοσμω ειπον ουν προς αυτον

κ̅ε παντοτε δος ημιν τον αρτον
τουτον ειπε δε αυτοις ο ι̅ς εγω
ειμι ο αρτος της ζωης ο ερχο
μενος προς με ου μη πειναση
και ο πιστευων εις εμε ου μη δι
ψηση πωποτε αλλ ειπον υμιν
οτι και εορακατε με και ου πι
στευετε παν ο διδωσι μοι ο π̅ηρ

Folio 272v

προς εμε ηξει και τον ερχομενον
προς με ου μη {εκβαλω /C: εκβαλλω} εξω
οτι κατα καταβεβηκα εκ του σ̅υνου̅
ουχ ινα ποιω το θελημα το εμον
αλλα το θελημα του πεμψαντος με
τουτο δε εστιν το θελημα του πεμ
ψαντος με π̅ρς ινα παν ο δεδωκε
μοι μη απολεσω εξ αυτου αλλα
αναστησω αυτον τη εσχατη ημερα
τουτο δε εστιν το θελημα του πεμψαν
τος με ινα πας ο θεωρων τον υ̅ν̅
και πιστευων εις αυτον εχη ζωην
αιωνιον και αναστησω αυτον εγω
τη εσχατη ημερα
εγογγυζον ουν οι ιουδαιοι περι αυτου
οτι ειπεν εγω ειμι ο αρτος ο καταβας
εκ του σ̅υνου̅ και ελεγον ουχ ουτος
εστιν ι̅ς ο υ̅ς ιωσηφ ου {υμεις /C: ημεις} οιδα
μεν τον π̅ρα̅ και την μ̅ρα̅ πως ουν
λεγει ουτος οτι εκ του σ̅υνου̅ καταβε
βηκα
απεκριθη ουν ο ι̅ς και ειπεν αυτοις
μη γογγυζεται μετ αλληλων ουδεις

Folio 273r

δυναται ελθειν προς εμε εαν μη
ο π̅ηρ̅ πεμψας με ελκυση αυτον
και εγω αναστησω αυτον εν τη εσχατη
ημερα εστιν {γαρ /C: [deletion]} γεγραμμενον εν
τοις προφηταις και εσονται παντες
διδακτοι θ̅υ̅

πας ουν ο ακουων παρα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ και
μαθων ερχεται προς με ουχ οτι
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ τις εορακεν ει μη ο ων
παρα του $\overline{\theta\upsilon}$ ουτος εορακε τον $\overline{\pi\rho\alpha}$
αμην αμην λεγω υμιν ο πιστευων
εις εμε εχει ζωην αιωνιον εγω ειμι
ο αρτος της ζωης οι $\overline{\pi\rho\epsilon\varsigma}$ υμων
εφαγον το μαννα εν τη ερημω
και απεθανον ουτος εστιν ο αρτος
ο εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ καταβαινων ινα
τις εξ αυτου {φαγει /C: φαγη} και μη αποθανη
εγω ειμι ο αρτος ο ζων ο εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$
καταβας εαν τις φαγη εκ τουτου
του αρτου ζησεται εις τον αιωνα
και ο αρτος δε ον εγω δωσω η σαρξ
μου εστιν ην εγω δωσω υπερ της
του κοσμου ζωης εμαχοντο ουν

Folio 273v

προς αλληλους οι ιουδαιοι λεγοντες
πως δυναται ουτος ημιν δουναι
την σαρκα φαγειν
ειπεν ουν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ αμην αμην
λεγω υμιν εαν μη φαγητε την
σαρκα του υιου του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ και πιητε
αυτου το αιμα ουκ εχετε ζωην
εν εαυτοις ο {τρωγων /C: τρωγων} μου την
σαρκα και πινων μου το αιμα
εχει ζωην αιωνιον και εγω ανα
στησω αυτον εν τη εσχατη ημερα
η γαρ σαρξ μου αληθως εστι
βρωσις και το αιμα μου αληθως
εστι ποσις
ο τρωγων μου την σαρκα και πι
νων μου το αιμα εν εμοι μενει
καγω εν αυτω καθ ως απεστειλεν
με ο ζων $\overline{\pi\eta\rho}$ καγω ζω δια τον
 $\overline{\pi\rho\alpha}$ και ο τρωγων με κακεινος
ζησεται δι εμε
ουτος εστιν ο αρτος ο εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ κατα
βας ου καθως εφαγον οι $\overline{\pi\rho\epsilon\varsigma}$
υμων το μαννα και απεθανον

Folio 274r

ο τρωγων τουτον τον αρτον ζησεται
εις τον αιωνα
ταυτα ειπεν εν συναγωγη διδασκων
εν καπερναουμ πολλοι ουν α
κουσαντες εκ των μαθητων αυτου
ειπον σκληρος εστιν ουτος ο λογος
ειδως δε ο ις εν εαυτω οτι γογγυ
ζουσιν περι τουτου οι μαθηται αυτου
ειπεν αυτοις τουτο υμας σκανδα
λιζει εαν ουν θεωρηται τον υν
του ανου αναβαινοντα οπου ην
το προτερον το πνα εστι το ζωο
ποιουν η σαρξ ουκ ωφελει ουδεν
τα ρηματα α εγω λαλω υμιν πνα
εστιν και ζωη εστιν αλλ εισιν εξ υμων
τινες οι ου πιστευουσιν ηδει γαρ
εξ αρχης ο ις τινες εισιν οι μη
πιστευοντες και τις εστιν ο πα
ραδωσων αυτον και ελεγεν
δια τουτο ειρηκα υμιν οτι ουδεις
δυναται ελθειν προς με εαν μη η
δεδομενον αυτω εκ του πρς μου
εκ τουτου πολλοι απηλθον των μαθητων αυτου

Folio 274v

εις τα οπισω και ουκετι μετ αυτου πε
ριεπατουν ειπεν ουν ο ις τοις δω
δεκα μη και υμεις θελεται υπαγειν
απεκριθη ουν αυτω σιμων πετρος
κε προς τινα απελευσομεθα
ρηματα ζωης αιωνιου εχεις και
ημεις πεπιστευκαμεν και εγνω
καμεν οτι συ ει ο χς ο υς του θυ του ζωντος
απεκριθη αυτοις ουκ εγω υμας τους
δωδεκα εξελεξαμην και εξ υμων
εις διαβολος εστιν ελεγεν δε τον
ιουδαν σιμωνος ισκαριωτην
ουτος γαρ εμελλεν αυτον παραδι
δοναι εις ων εκ των δωδεκα

7: και περιεπατει ο ις̄ μετα ταυτα εν τη
γαλιλαια ου γαρ ηθελεν εν τη ιου
δαια περιπατειν οτι εζητουν αυτον
οι ιουδαιοι αποκτειναι
ην δε εγγυς η εορτη των ιουδαιων η
σκηνοπηγια
ειπον ουν προς αυτον οι αδελφοι αυτου
μεταβηθι εντευθεν και υπαγε

Folio 275r

εις την ιουδαιαν ινα και οι μαθη
ται σου θεωρησωσι τα εργα σου
α ποιεις ουδεις γαρ εν {τρυπτω /C: κρυπτω} τι
ποιει και ζητει αυτος εν παρρησια
ειναι ει ταυτα ποιεις φανερωσον
σεαυτον τω κοσμω ουδε γαρ οι αδελ
φοι αυτου επιστευον εις αυτον
λεγει ουν αυτοις ο ις̄ ο καιρος ο εμος
ουπω παρεστιν ο δε καιρος ο υμετερος
παντοτε εστιν ετοιμος ου δυναται
ο κοσμος μισειν υμας εμε δε μισει
οτι εγω μαρτυρω περι αυτου οτι
τα εργα αυτου πονηρα εστιν
υμεις αναβητε εις την εορτην ταυτην
εγω ουπω αναβαινω εις την εορτην
ταυτην οτι ο καιρος ο εμος ουπω
πεπληρωται
ταυτα δε ειπων αυτοις εμεινεν εν τη
γαλιλαια ως δε ανεβησαν οι α
δελφοι αυτου τοτε και αυτος ανεβη
εις την εορτην ου φανερωσ αλλ ως
εν κρυπτω
οι ουν ιουδαιοι εζητουν αυτον εν τη

Folio 275v

εορτη και ελεγον που εστιν εκεινος
και γογγοισμος πολυς περι αυτου ην
εν τοις οχλοις οι μεν ελεγον οτι
αγαθος εστιν αλλοι ελεγον ου αλλα
πλανα τον οχλον ουδεις μεντοι
παρρησια ελαλει περι αυτου δια

τον φοβον των ιουδαιων
ηδη δε της εορτης μεσουσης ανεβη
ο ις εις το ιερον και εδιδασκεν και
εθαυμαζον οι ιουδαιοι λεγοντες
πως ουτος γραμματα οιδεν μη με
μαθηκως απεκριθη ουν αυτοις
ο ις και ειπεν η εμη διδαχη ου
κ εστιν εμη αλλα του πεμψαντος με
εαν τις θελη το θελημα αυτου ποιειν
γνωσεται περι της διδαχης πο
τερον εκ του $\overline{\theta\upsilon}$ εστιν η εγω απ εμαυτου
λαλω ο αφ εαυτου λαλων την
δοξαν την ιδιαν ζητει ο δε ζητων
την δοξαν του πεμψαντος αυτον
ουτος αληθης εστιν και αδικια εν
αυτω ουκ εστιν
ου μωσης δεδωκεν υμιν τον νομον

Folio 276r

και ουδεις εξ υμων ποιει τον νομον
τι με ζητειτε αποκτειναι
απεκριθη ο οχλος και ειπεν δαιμο
νιον εχεις τις σε ζητει αποκτειναι
απεκριθη ις και ειπεν αυτοις εν εργον
εποιησα και παντες θαυμαζετε
δια τουτο μωσης δεδωκεν υμιν
την περιτομην ουχ οτι εκ του
μωσεως εστιν αλλ εκ των $\overline{\pi\rho\omega\nu}$
και εν σαββατω περιτεμνετε $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$
ει περιτομην λαμβανει $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εν σαβ
βατω ινα μη λυθη ο νομος {μωυσεως /C: μωσεως}
εμοι χολατε οτι {ανον / C: [deletion]} ανον υγιη
εποιησα εν σαββατω μη κρινετε
κατ οψιν αλλα την δικαιαν κρισιν
κρινατε
ελεγον ουν τινες εκ των ιεροσολυ
μιτων ουχ ουτος εστιν ον ζητουσιν
αποκτειναι και ιδε παρρησια λαλει
και ουδεν αυτω λεγουσιν μηποτε
αληθως εγνωσαν οι αρχοντες οτι
ουτος εστιν αληθως ο $\overline{\chi\varsigma}$ αλλα
τουτον οιδαμεν ποθεν εστιν

Folio 276v

ο δε $\overline{\chi\varsigma}$ οταν ερχεται ουδεις γινωσκει
ποθεν εστιν
εκραξεν ουν εν τω ιερω διδασκων
ο $\overline{\iota\varsigma}$ και λεγων καμε οιδατε και
οιδατε ποθεν ειμι και απ εμαυτου
ουκ εληλυθα αλλ εστιν αληθινος
ο πεμψας με ον υμεις ουκ οιδατε
εγω οιδα αυτον οτι παρ αυτου ειμι
κακεινος με απεστειλεν
εζητουν αυτον πιασαι και ουδεις
επεβαλεν επ αυτον την χειρα οτι
ουπω εληλυθει η ωρα αυτου
πολλοι δε εκ του οχλου επιστευσαν εις
αυτον και ελεγον οτι ο $\overline{\chi\varsigma}$ οταν ελθη
μητι πλειονα σημεια τουτων ποιησει
ων ουτος εποιησεν ηκουσαν οι φα
ρισαιοι του οχλου {γογγυζωντος /C: γογγυζοντος}
περι αυτου ταυτα
και απεστειλαν οι πηρετας οι φαρισαιοι
και οι αρχιερεις ινα πιασωσιν αυτον
ειπεν ουν ο $\overline{\iota\varsigma}$ ετι μικρον χρονον με
θ υμων ειμι και υπαγω προς τον
πεμψαντα με

Folio 277r

ζητησεται με και ουχ ευρησετε και
οπου ειμι εγω υμεις ου δυνασθε ελθειν
ειπον ουν οι ιουδαιοι προς εαυτους
που ουτος μελλει πορευεσθαι οτι
ημεις ουχ ευρησομεν αυτον μη εις την
διασποραν των ελληνων μελλει πο
ρευεσθαι και διδασκειν τους ελληνας
τις εστιν ουτος ο λογος ον ειπεν ζητη
σετε με και ουχ ευρησετε και οπου ειμι
εγω υμεις ου δυνασθε ελθειν
εν δε τη εσχατη ημερα τη μεγαλη της
εορτης εισηκει ο $\overline{\iota\varsigma}$ και εκραξεν λεγων
εαν τις διψα ερχεσθω προς με και
πινετω ο πιστευων εις εμε καθ ως
ειπεν η γραφη ποταμοι εκ της κοι

λιας αυτου ρευσουσιν υδατος ζωντος
τουτο δε ειπεν περι του $\overline{\pi\nu\varsigma}$ ου εμελ
λεν λαμβανειν οι πιστευοντες εις
αυτον ουπω γαρ ην $\overline{\pi\nu\alpha}$ αγιον οτι
 $\overline{\iota\varsigma}$ ουδεπω εδοξασθη
πολλοι ουν εκ του οχλου ακουσαντες
τον {λογον /C: λογων} ελεγον ουτος εστιν αληθως
ο προφητης αλλοι ελεγον ουτος εστιν

Folio 277v

ο $\overline{\chi\varsigma}$ αλλοι ελεγων μη γαρ εκ της
γαλιλαιας ο $\overline{\chi\varsigma}$ ερχεται ουχι η
γραφη ειπεν οτι εκ του σπερματος
 $\overline{\delta\alpha\delta}$ και απο βηθλεεμ της
κωμης οπου ην $\overline{\delta\alpha\delta}$ ο $\overline{\chi\varsigma}$ ερχεται
σχισμα ουν εν τω οχλω εγενετο
δι αυτον
τινες δε ηθελον εξ αυτων πιασαι
αυτον αλλ ουδεις επεβαλεν
επ αυτον τας χειρας
ηλθον ουν οι υπηρεται προς τους
αρχιερεις και φαρισαιους και
ειπον αυτοις εκεινοι διατι ουκ η
γαγετε αυτον απεκριθησαν οι
υπηρεται ουδεποτε ουτως
ελαλησεν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ως ουτος ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
απεκριθησαν ουν αυτοις οι φαρισαιοι
μη και υμεις πεπλανησθε μη τις
εκ των αρχοντων επιστευσεν εις
αυτον η εκ των φαρισαιων αλ
λ ο οχλος ουτος ο μη γινωσκον
τον νομον επικαταρατοι εισιν
λεγει νικοδημος προς αυτους ο ελθων

Folio 178r

νυκτος προς αυτον εις ων εξ αυτων
μη ο νομος ημων κρινει τον $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
εαν μη ακουση παρ αυτου προτερον
και γνω τι ποιει
απεκριθησαν και ειπον αυτω μη
και συ εκ της γαλιλαιας ει

ερευνησον και ιδε οτι προφητης
εκ της γαλιλαιας ουκ εγειγερται
και εμπορευθη εκαστος εις τον οικον
αυτου 8: ις δε εμπορευθη εις το ορος
των ελαιων
ορθρου δε παλιν παρεγενετο εις το
ιερον και πας ο λαος ηρχετο
και καθησας εδιδασκεν αυτους
αγουσι δε οι γραμματαις και οι φα
ρισαιοι προς αυτον γυναικα εν μοι
χια καταληφθειςαν και στη
σαντες αυτην εν μεσω λεγουσιν
αυτω πιραζοντες
διδασκαλε αυτη η γυνη κατελι
φθη επ αυτω φορω μοιχευομενη
εν δε τω νομω μωσης ημιν ενε
τειλατο τας τοιαυτας λιθοβολεισθαι

Folio 278v

συ ουν τι λεγεις τουτο δε ελεγον
πιραζοντες αυτον ινα εχωσι κατη
γορειν αυτου
ο δε ις κατο κυψας τω δακτυλω
εγραφεν εις την γην μη προς ποι
ουμενος ως δε επεμενον
ερωτωντες αυτον ανακυψας
ειπεν προς αυτους
ο αναμαρτητος υμων προτος
επ αυτην τον λιθον βαλλετω
και παλιν κατω κυψας εγραφεν
εις την γην
οι δε ακουσαντες και υπο της
συνειδεισεως ελεγχομενοι εξηρ
χοντο εις καθ εις αρξαμενοι
απο των πρεσβυτερων
και κατελειφθει μονος ο ις και
η γυνη εν μεσω ουσα
ανακυψας δε ο ις και μηδεν
θεασαμενος πλην της γυναικος
ειπεν αυτη
που εισιν εκεινοι οι κατηγοροι σου
ουδεις σε κατεκρινεν {ει /C: η} δε ειπεν

Folio 279r

ουδεις $\overline{\kappa\epsilon}$ ειπεν δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ουδε εγω σε
κρινω πορευου και μηκετη αμαρτανε
παλιν ουν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ {ο $\overline{\iota\varsigma}$ /C: ελαλησε} λεγων
εγω ειμη το φως του κοσμου ο ακολου
θων εμοι ου μη περιπατηση εν τη
σκοτια αλλ εξει το φως της ζωης
ειπον ουν αυτω οι φαρισαιοι συ περι
εαυτου μαρτυρεις η μαρτυρια σου
ουκ εστιν αληθης
απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν αυτοις καν εγω
μαρτυρω περι εμαυτου αληθης
εστην η μαρτυρια μου οτι οйда
ποθεν ηλθον και που υπαγω
υμεις κατα την σαρκα κρινεται
εγω ου κρινω ουδενα και εαν κρινω δε
εγω η κρισης η εμη αληθης εστιν
οτι μονος ουκ ειμι αλλ εγω και ο πεμ
ψας με $\overline{\pi\eta\rho}$ και εν τω νομω δε τω
υμετερω γεγραπται οτι δυο $\overline{\alpha\nu\omega\nu}$
η μαρτυρια αληθης εστιν
εγω {ημη /C: ειμη} ο μαρτυρων περι εμαυτου
και μαρτυρει περι εμου ο πεμψας με
 $\overline{\pi\eta\rho}$ ελεγον ουν αυτω που εστιν ο $\overline{\pi\eta\rho}$ σου

Folio 279v

απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ ουτε εμε οйдаτε ουτε τον
 $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου ει εμε ειδειτε και τον $\overline{\pi\rho\alpha}$
μου ηδειτε αν
ταυτα τα ρηματα ελαλησεν ο $\overline{\iota\varsigma}$
εν τω γαζοφυλακειω διδασκων
εν τω ιερω και ουδεις επιασεν
αυτον οτι ουπω εληλυθει η ωρα
αυτου
ειπεν ουν παλιν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ εγω
υπαγω και ζητησετε με και εν
τη αμαρτια υμων αποθανεισθε
οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνα
σθε ελθειν ελεγον ουν οι ιουδαιοι
μητι αποκτενει εαυτον οτι λεγει
οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε

ελθειν και ειπεν αυτοις υμεις εκ
των κατω εστε εγω εκ των ανω ειμι
υμεις εκ του κοσμου τουτου ειπον
ουν υμιν οτι αποθανεισθε εν ταις
αμαρτιας υμων εαν γαρ μη πι
στευσητε οτι εγω ειμι αποθανεισθε
εν ταις αμαρτιας υμων
ελεγον ουν αυτω συ τις ει και ειπεν

Folio 280r

αυτοις ο ις την αρχην οτι λαλω
υμιν πολλα εχω περι υμων λαλειν
και κρινειν αλλ ο πεμψας με αλη
θης εστιν καγω α ηκουσα παρ αυτου
ταυτα λεγω εις τον κοσμον ουκ εγνω
σαν οτι τον π̄ρα αυτοις ελεγεν
ειπεν ουν αυτοις ο ις οταν υψω
σητε τον ῡν του αν̄ου τοτε γνω
σεσθε οτι εγω ειμι και απ εμαυτου
ποιω ουδεν αλλα καθ ως εδι
δαξε {μοι /C: με} ο π̄ηρ μου ταυτα λαλω
και ο πεμψας με μετ εμου εστιν
ουκ αφηκε με μονον ο π̄ηρ μου οτι
εγω τα αρεστα αυτω ποιω παντοτε
ταυτα αυτου λαλουντος πολλοι
επιστευσαν εις αυτον
ελεγεν ουν ο ις προς τους πεπιστευ
κοτας αυτω ιουδαιους εαν υμεις
μενειτε εν τω λογω τω εμω
αληθως μαθηται μου εστε και
γνωσεσθε την αληθειαν και
η αληθεια {ελευθερωσει /C: ελευθερωσει} υμας
απεκριθησαν αυτω σπερμα αβρααμ

Folio 280v

εσμεν και ουδενι δεδουλευκαμεν
πωποτε πως συ λεγεις οτι ε
λευθεροι γενησεσθε
απεκριθη αυτοις ο ις αμην αμην
λεγω υμιν οτι πας ο ποιων την
αμαρτιαν δουλος εστιν της α

μαρτίας ο δε δουλος ου μενει
εν τη οικια εις τον αιωνα ο υιος
μενει εις τον αιωνα εαν ουν ο υιος
υμας ελευθερωση οντως ε
λευθεροι εσεσθε οιδα οτι
σπερμα αβρααμ εστε αλλα ζη
τειτε με αποκτειναι οτι ο λογος
ο εμος ου χωρει εν υμιν
εγω ο εορακα παρα τω $\overline{\pi\rho\iota}$ μου
λαλω και υμεις ουν ο εορακατε
παρα τω $\overline{\pi\rho\iota}$ υμων ποιειτε
απεκριθησαν και ειπον αυτω ο
 $\overline{\pi\eta\rho}$ ημων αβρααμ εστιν
λεγει αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ει τεκνα του αβρααμ
ητε τα εργα του αβρααμ εποιει
τε αν νυν δε ζητειτε με αποκτειναι
 $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ ος την αληθειαν υμιν λελαλικά

Folio 281r

ην ηκουσα παρα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
τουτο αβρααμ ουκ εποιησεν υμεις
ποιειτε τα εργα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων
ειπον ουν αυτω ημεις εκ πορνειας
ου γεγεννημεθα ενα $\overline{\pi\rho\alpha}$ εχομεν τον $\overline{\theta\nu}$
ειπεν ουν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ει ο $\overline{\theta\varsigma}$ πηρ
υμων ην ηγαπατε αν εμε
εγω γαρ εκ του $\overline{\theta\upsilon}$ εξηλθον και ηκω
ουδε γαρ απ εμαυτου εληλυθα αλ
λ εκεινος με απεστειλεν
διατι την λαλιαν την εμην ου
γινωσκετε οτι ου δυνασθε ακουειν
τον λογον τον εμον
υμεις εκ του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ του διαβολου εστε
και τας επιθυμιας του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων
θελετε ποιειν εκεινος ανθρωπο
κτονος ην απαρχης και εν τη
αληθεια ουχ εστηκεν οτι ουκ εστιν
αληθεια εν αυτω οταν λαλει το
ψευδος εκ των ιδιων λαλει οτι
ψευστης εστιν και ο $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτου
εγω δε οτι την αληθειαν λεγω
ου πιστευετε μοι

Folio 281v

τις εξ υμων ελεγχει με περι αμαρ
τίας ει δε την αληθειαν λεγω
διατι υμεις ου πιστευετε μοι
ο ων εκ του $\overline{\theta\upsilon}$ τα ρηματα του $\overline{\theta\upsilon}$
ακουει δια τουτο υμεις ουκ ακου
ετε οτι εκ του $\overline{\theta\upsilon}$ ουκ εστε
απεκριθησαν ουν οι ιουδαιοι και
ειπον αυτω ου καλως λεγομεν
{υμεις /C: ημεις} οτι σαμαρειτης ει συ
και δαιμονιον εχεις απεκριθη
 $\overline{\iota\varsigma}$ εγω δαιμονιον ουκ εχω αλλα
τιμω τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου και υμεις
ατιμαζετε με εγω δε ου ζητω
την δοξαν μου εστιν ο ζητων
και κρινων
αμην αμην λεγω υμιν εαν τις
τον λογον τον εμον τηρηση
θανατον ου μη θεωρησει εις τον
αιωνα
ειπον ουν αυτω οι ιουδαιοι νυν
εγνωκαμεν οτι δαιμονιον εχεις
αβρααμ απεθανεν και οι προφηται
και συ λεγεις εαν τις τον λογον μου

Folio 282r

τηρηση ου μη γευσεται θανατου
εις τον αιωνα μη συ μειζων ει
του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ ημων αβρααμ οστις
απεθανεν και οι προφηται απε
θανον τινα σεαυτον συ ποιεις
απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ εαν εγω δοξαζω
εμαυτον η δοξα μου ουδεν εστιν
εστιν ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου ο δοξαζων με
ον υμεις λεγετε οτι $\overline{\theta\varsigma}$ ημων εστιν
και ουκ εγνωκατε αυτον εγω δε
οιδα αυτον και εαν ειπω οτι
ουκ οιδα αυτον εσομαι ομοιος
υμων ψευστης αλλ οιδα αυτον
και τον λογον αυτου τηρω

αβρααμ ο $\overline{\pi\eta\rho}$ υμων ηγαλλιασατο
ινα ιδη την ημεραν την εμην
και ιδεν και εχαρη
ειπον ουν οι ιουδαιοι προς αυτον
πεντηκοντα ετη ουπω εχεις και
αβρααμ εορακας
ειπεν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ αμην αμην
λεγω υμιν πριν αβρααμ γενεσθαι
εγω ειμι ηραν ουν λιθους ινα

Folio 282v

βαλωσιν επ αυτον $\overline{\iota\varsigma}$ δε εκρυβη
και εξηλθεν εκ του ιερου διελθων
δια μεσου αυτων και παρηγεν
ουτως
9: και παραγων ο $\overline{\iota\varsigma}$ ιδεν τυφλον εκ
γενετης και ηρωτησαν αυτον οι
μαθηται αυτου λεγοντες ραββι
τις ημαρτεν ουτος η οι γονεις αυτου
ινα τυφλος γεννηθη
απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ ουτε ουτος ημαρτεν
ουτε οι γονεις αυτου αλλ ινα φανε
ρωθη τα εργα του $\overline{\theta\upsilon}$ εν αυτω
εμε δει εργαζεσθαι τα εργα του
πεμψαντος με εως ημερα εστιν
ερχεται νυξ οτε ουδεις δυναται
εργαζεσθαι οταν εν τω κοσμω ω
φως ειμι του κοσμου
ταυτα ειπων επτυσεν χαμαι και εποι
ησε πηλον εκ του πτυσματος
και επεχρισε τον πηλον επι τους
οφθαλμους του τυφλου και ειπεν
αυτω υπαγε νιψαι εις την κολυμβη
θραν του σιλωαμ ο ερμηνευεται

Folio 283r

απεσταλμενος απηλθεν ουν και
ενιψατο και ηλθεν βλεπων
οι ουν γειτονες και οι θεωρουντες
αυτον το προτερον οτι τυφλος
ην ελεγον ουχ ουτος εστιν ο κα

θημενος και προσαιτων αλλοι ε
λεγον οτι ουτος εστιν αλλοι δε οτι
ομοιος αυτω εστιν εκεινος δε ελεγεν
οτι εγω ειμι ελεγον ουν αυτω πως
ηνεωχθησαν σου οι οφθαλμοι
απεκριθη εκεινος και ειπεν $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$
λεγομενος $\overline{\iota\varsigma}$ πηλον εποίησεν
και επεχρισεν μου τους οφθαλμους
και ειπεν μοι υπαγε εις την κολυμβη
θραν του σιλωαμ και νιψαι απελθων
δε και νιψαμενος ανεβλεψα
ειπον ουν αυτω που εστιν εκεινος
λεγει ουκ οιδα αγουσιν αυτον προς
τους φαρισαιους τον ποτε τυφλον
ην δε σαββατον οτε τον πηλον ε
ποίησεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ και ανεωξεν αυτου τους
οφθαλμους
παλιν ουν ηρωτων αυτον και οι φαρισαιοι

Folio 283v

πως ανεβλεψεν ο δε ειπεν αυτοις
{ $\overline{\pi\eta\lambda\omega\nu}$ /C: $\overline{\pi\eta\lambda\omega\nu}$ } επεθηκεν μου επι τους ο
φθαλμους και ενιψαμην και βλεπω
ελεγον ουν εκ των φαρισαιων τινες
ουτος ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ουκ εστιν παρα του $\overline{\theta\upsilon}$
οτι το σαββατον ου τηρει αλλοι
ελεγον πως δυναται $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ αμαρ
τωλος τοιαυτα σημεια ποιειν
και σχισμα ην εν αυτοις
λεγουσι τω τυφλω παλιν συ τι λε
γεις περι αυτου οτι ηνοιξεν σου
τους οφθαλμους ο δε ειπεν οτι
προφητης εστιν ουκ επιστευσαν
ουν οι ιουδαιοι περι αυτου οτι τυ
φλος ην και ανεβλεψεν εως
οτου εφωνησαν τους γονεις αυτου
του αναβλεψαντος και ηρωτησαν
αυτους λεγοντες ουτος εστιν ο $\overline{\upsilon\varsigma}$
υμων ον υμεις λεγετε οτι τυφλος
εγεννηθη πως ουν αρτι βλεπει
απεκριθησαν δε αυτοις οι γονεις τ

αυτου και ειπον οιδαμεν οτι ου
τος εστιν ο υιος ημων και οτι τυφλος

Folio 284r

εγεννηθη πως δε νυν βλεπει ου
κ οιδαμεν η τις ηνοιξεν αυτου
τους οφθαλμους ημεις ουκ οι
δαμεν αυτος ηλικιαν εχει αυτον
ερωτησατε αυτος περι εαυτου
λαλησει
ταυτα ειπον οι γονεις αυτου οτι εφο
βουντο τους ιουδαιους ηδη γαρ
συνεθεθειντο οι ιουδαιοι ινα εαν
τις αυτον ομολογησῃ $\chi\nu$ αποσυ
ναγωγος γενηται δια τουτο οι γονεις
αυτου ειπον οτι ηλικιαν εχει αυτον
ερωτησατε εφωνησαν ουν εκ δευ
τερου τον $\alpha\nu\omicron\nu$ ος ην τυφλος
και ειπον αυτω δος δοξαν τω $\theta\omega$
ημεις οιδαμεν οτι ο $\alpha\nu\omicron\nu$ ουτος
αμαρτωλος εστιν απεκριθη ουν
εκεινος και ειπεν ει αμαρτωλος
εστιν ουκ οιδα εν οιδα οτι τυφλος
ων αρτι βλεπω
ειπον δε αυτω παλιν τι εποιησεν σοι
πως ηνοιξεν σου τους οφθαλμους
πεκριθη αυτοις ειπον υμιν ηδη

Folio 284v

και ουκ ηκουσατε τι παλιν θελετε
ακουειν μη και υμεις θελετε αυτου
μαθηται γενεσθαι ελοιδορησαν
αυτον και ειπον συ ει μαθητης εκει
νου ημεις δε του μωσεως εσμεν
μαθηται ημεις οιδαμεν οτι
μωσει λελαληκεν ο $\theta\varsigma$ τουτον δε
ουκ οιδαμεν ποθεν εστιν
απεκριθη ο $\alpha\nu\omicron\nu$ και ειπεν αυτοις
εν γαρ τουτω θαυμαστον εστιν οτι
υμεις ουκ οιδατε ποθεν εστιν
και ανεωξεν μου τους οφθαλμους

οιδαμεν δε οτι αμαρτωλων ο
θς ουκ ακουει αλλ εαν τις θεοσε
βης η και το θελημα αυτου ποιη
τουτου ακουει εκ του αιωνος ου
κ ηκουσθη οτι ηνοιξεν τις οφθαλ
μους τυφλου γεγεννημενου ει μη
ην ουτος παρα θυ ουκ ηδυνατο
ποιειν ουδεν
απεκριθησαν και ειπον αυτω εν α
μαρτιας συ εγεννηθης ολος και
συ διδασκεις ημας και εξεβαλον

Folio 285r

αυτον εξω ηκουσεν ο ις οτι εξεβαλον
αυτον εξω και ευρων αυτον ειπεν
αυτω συ πιστευεις εις τον υν του θυ
απεκριθη εκεινος και ειπεν και τις
εστιν κε ινα πιστευσω εις αυτον
ειπεν δε αυτω ο ις και εορακας
αυτον και ο λαλων μετα σου εκεινος
εστιν ο δε εφη πιστευω κε και προσ
εκυνησεν {αυτον /C: αυτω}
και ειπεν ο ις εις κριμα εγω εις τον κοσμον
τουτον ηλθον ινα οι μη βλεποντες
βλεπωσιν και οι βλεποντες τυφλοι
γενωνται και ηκουσαν εκ των φαρι
σαιων ταυτα οι οντες μετ αυτου και
ειπον αυτω μη και ημεις τυφλοι εσμεν
ειπεν αυτοις ο ις ει τυφλοι ητε
ουκ αν ειχετε αμαρτιαν νυν δε λεγετε
οτι βλεπομεν η ουν αμαρτια υμων
μενει
10: αμην αμην λεγω υμιν ο μη εισερχο
μενος δια της θυρας εις την αυλην
των προβατων αλλα αναβαινων
αλλαχοθεν εκεινος κλεπτης εστιν

Folio 285v

και ληστης ο δε ερχομενος δια της
θυρας ποιμην εστιν των προβατων
τουτω ο θυρωρος ανοιγει και τα

προβατα της φωνης αυτου ακουει
και τα ιδια προβατα καλει κατα
ονομα και εξαγει αυτα και οταν τα
ια προβατα εκβαλη εμπροσθεν
αυτων πορευεται και τα προβατα
αυτω ακολουθει οτι οιδασιν
την φωνην αυτου αλλοτριω δε
ου μη ακολουθησωσιν αλλα φευ
ζονται απ αυτου οτι ουκ οιδασιν
των αλλοτριων την φωνην
ταυτην την παροιμιαν ειπεν
αυτοις ο ις εκεινοι δε ουκ εγνωσαν
τινα ην α ελαλει αυτοις
ειπεν ουν παλιν αυτοις ο ις αμην
αμην λεγω υμιν οτι εγω ειμι η θυρα
των προβατων παντες οσοι
ηλθον προ εμου κλεπται εισι και
λησται αλλ ουκ ηκουσαν αυτων τα
προβατα
εγω ειμι η θυρα δι εμου εαν τις

Folio 286r

εισελθη σωθησεται και ελευ
σεται και εξελευσεται και νομην
ευρησει
ο κλεπτης ουκ ερχεται ει μη ινα κλεψη
και θυση και απολεση εγω ηλθον
ινα ζωην εχωσιν και περισσον εχωσιν
εγω ειμι ο ποιμην ο καλος ο ποιμην
ο καλος την ψυχην αυτου τιθησιν
υπερ των προβατων ο μισθωτος
δε και ουκ ων ποιμην ου ουκ εισι
τα προβατα ιδια θεωρει τον λυκον
ερχομενον και αφησι τα προβατα
και φευγει και ο λυκος αρπαζει αυτα
και σκορπιζει τα προβατα ο δε
μισθωτος φευγει οτι μισθωτος
εστιν και ου μελλει αυτω περι των
προβατων
εγω ειμι ο ποιμην ο καλος και γινω
σκω τα εμα και γινωσκομαι υπο
των εμων

καθ ὡς γινώσκει με ὁ $\overline{\pi\eta\rho}$ καὶ γι
νώσκω τὸν $\overline{\pi\rho\alpha}$
καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ

Folio 286v

τῶν προβάτων
καὶ ἀλλὰ πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἐστὶν
ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης κακίνα
με δεῖ ἀγαγεῖν καὶ τῆς φωνῆς μου
ἀκουσῶσι καὶ γενήσεται μία
ποιμνὴ εἰς ποιμνὴν
διὰ τοῦτο ὁ $\overline{\pi\eta\rho}$ με ἀγαπᾷ ὅτι ἐγώ
τίθημι τὴν ψυχὴν μου ἵνα πάλιν
λάβω αὐτήν· οὐδεὶς αἶρει αὐτήν
ἀπ' ἐμοῦ ἀλλ' ἐγώ τίθημι αὐτήν
ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι
αὐτήν καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν
λαβεῖν αὐτήν ταύτην τὴν ἐν
τόλῃν ἐλάβον παρὰ τοῦ $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
σχίσμα οὖν ἐγένετο πάλιν ἐν τοῖς
Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τοῦ
τοῦς· ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν
δαίμονιον ἔχει καὶ μαινεται· τί
αὐτοῦ ἀκούετε· ἄλλοι ἔλεγον
ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἐστὶ δαί
μονιζομένου μηδαιμόνιον
δυνατὶ τυφλῶν ὀφθαλμοὺς
ανοίγειν

Folio 287r

ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν ἱεροσολοίμοις
καὶ χειμῶν ἦν καὶ
περιεπατεῖ ὁ $\overline{\iota\varsigma}$ ἐν τῷ ἱερῷ
ἐν τῇ στοᾷ τοῦ σολομῶνος
ἐκυκλῶσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
καὶ ἔλεγον αὐτῷ ἕως ποτε
τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις εἰ σύ εἶ
ὁ $\overline{\chi\varsigma}$ εἶπε ἡμῖν παρρησίᾳ
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ $\overline{\iota\varsigma}$ εἰπὼν ὑμῖν
καὶ οὐ πιστεύετε τὰ ἔργα ἃ ἐγώ
ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου

ταυτα μαρτυρει περι εμου
αλλ υμεις ου πιστευετε ου γαρ εστε
εκ των προβατων των εμων
καθ ως ειπον υμιν
τα προβατα τα εμα της φωνης μου
ακουει καγω γινωσκω αυτα και
ακολουθουσιν μοι {καγω /C: και} ζωην
αιωνιον διδωμι αυτοις
και ου μη απολωνται εις τον αιωνα
και ουχ αρπασει τις αυτα εκ της
χειρος μου ο π̄ρ̄ μου ος δεδω
κε μοι μειζων παντων εστιν

Folio 287v

και ουδεις {δυνατε /C: δυναται} αρπαζειν
εκ της χειρος του π̄ρ̄ μου εγω
και ο π̄ρ̄ εν εσμεν
εβαστασαν ουν λιθους παλιν οι
ιουδαιοι ινα λιθασωσιν αυτον
απεκριθη αυτοις ο ις̄ πολλα
καλα εργα εδειξα υμιν εκ του
π̄ρ̄ μου δια ποιον αυτων εργον
λιθαζετε με
απεκριθησαν αυτω οι ιουδαιοι λε
γοντες περι καλου εργου ου λι
θαζομεν σε αλλα περι βλασφη
μιας και οτι συ αν̄ος̄ ων ποιεις
σεαυτον θ̄ν̄ απεκριθη αυτοις
ο ις̄ ουκ εστι γεγραμμενον εν τω
νομω υμων εγω ειπον θεοι εστε
εκεινους ειπεν θεους προς ους ο
λογος του θ̄ῡ εγενετο και ου δυ
νεται λυθηναι η γραφη ον ο π̄ρ̄
ηγιασεν και απεστειλεν εις τον κοσμον
υμεις λεγετε οτι βλασφημεις οτι
ειπον υς̄ του θ̄ῡ ειμι ει ο[u] ποιω
τα εργα του π̄ρ̄ μου μη πιστευε

Folio 288r

τε μοι ει δε ποιω καν εμοι μη πι

στευητε τοις εργοις πιστευσате
ινα γνωτε και πιστευσητε οτι
εν εμοι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ καγω εν αυτω
εζητουν παλιν αυτον πιασαι και
εξηλθεν εκ της χειρος αυτων
και απηλθεν παλιν περαν του
ιορδανου εις τον τοπον οπου ην
ιωαννης το πρωτον βαπτιζων
και εμεινεν εκει και πολλοι ηλθον
προς αυτον και ελεγον οτι ιωαν
νης μεν σημειον εποιησεν ουδεν
παντα δε οσα ειπεν ιωαννης
περι τουτου αληθη ην και ε
πιστευσαν πολλοι εκει εις αυτον
11: ην δε τις ασθενων λαζαρος απο
βηθανιας εκ της κωμης μαριας
και μαρθας της αδελφης αυτης
ην δε μαρια η αλειψασα τον $\overline{\kappa\upsilon}$
μυρω και εκμαξασα τους πο
δας αυτου ταις θριξιν εαυτης
ης ο αδελφος λαζαρος ησθενει
απεστειλαν ουν αι αδελφαι προς αυτον

Folio 288v

λεγουσαι κε ιδε ον φιλεις ασθενει
ακουσας δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν αυτη η α
σθενεια ουκ εστι προς θανατον
αλλ υπερ της δοξης του $\overline{\theta\upsilon}$ ινα
δοξασθη ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\theta\upsilon}$ δι αυτης
ηγαπα δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ την μαρθαν και
την αδελφην αυτης και τον
λαζαρον ως ουν ηκουσεν οτι
ασθενει τοτε μεν εμεινεν εν ω
ην τοπω δυο ημερας
επειτα μετα τουτο λεγει τοις μα
θηταις αγωμεν εις την ιουδαιαν
παλιν λεγουσιν αυτω οι μαθηται
ραββι νυν εζητουν σε λιθασαι
οι ιουδαιοι και παλιν υπαγεις
εκει απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ ουχι δωδεκα
εισιν ωραι της ημερας εαν τις
περιπατη εν τη ημερα ου προσ

ΚΟΠΤΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΤΟΥΤΟΥ ΒΛΕΠΕΙ ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΠΕΡΙ
ΠΑΤΗ ΕΝ ΤΗ ΝΥΚΤΙ ΠΡΟΣΚΟΠΤΕΙ
ΟΤΙ ΤΟ ΦΩΣ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΑΥΤΩ
ΤΑΥΤΑ ΕΙΠΕΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥΤΟ ΛΕΓΕΙ ΑΥΤΟΙΣ

Folio 289r

ΛΑΖΑΡΟΣ Ο ΦΙΛΟΣ ΗΜΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΤΑΙ
ΑΛΛΑ ΠΟΡΕΥΟΜΑΙ ΙΝΑ ΕΞΥΠΝΙΣΩ
ΑΥΤΟΝ ΕΙΠΟΝ ΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΑΥΤΟΥ
ΚΕ̅ ΕΙ ΚΕΚΟΙΜΗΤΑΙ ΣΩΘΗΣΕΤΑΙ
ΕΙΡΗΚΕΙ ΔΕ Ο ΙϚ̅ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΕΚΕΙΝΟΙ ΔΕ ΕΔΟΞΑΝ ΟΤΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ ΛΕΓΕΙ
ΤΟΤΕ ΟΥΝ ΕΙΠΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΠΑΡΡΗΣΙΑ
ΛΑΖΑΡΟΣ ΑΠΕΘΑΝΕΝ ΚΑΙ ΧΑΙΡΩ
ΔΙ' ΥΜΑΣ ΙΝΑ ΠΙΣΤΕΥΣΗΤΕ ΟΤΙ ΟΥ
Κ ΗΜΗΝ ΕΚΕΙ ΑΛΛΑ ΑΓΩΜΕΝ ΠΡΟΣ
ΑΥΤΟΝ ΕΙΠΕΝ ΟΥΝ ΘΩΜΑΣ Ο ΛΕΓΟ
ΜΕΝΟΣ ΔΙΔΥΜΟΣ ΤΟΙΣ ΣΥΜΜΑΘΗΤΑΙΣ
ΑΓΩΜΕΝ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΙΝΑ ΑΠΟΘΑΝΩΜΕΝ
ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ ΕΛΘΩΝ Ο ΙϚ̅ ΕΥΡΕΝ ΑΥΤΟΝ
ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΗΔΗ ΕΧΟΝΤΑ
ΕΝ ΤΩ ΜΝΗΜΕΙΩ ΗΝ ΔΕ Η ΒΗΘΑΝΙΑ
ΕΓΓΥΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΩΣ ΑΠΟ
ΣΤΑΔΙΩΝ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΛΗΛΥΘΕΙΣΑΝ
ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙ ΜΑΡΘΑΝ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΝ
ΙΝΑ ΠΑΡΑΜΥΘΗΣΩΝΤΑΙ ΑΥΤΑΣ ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΑΥΤΩΝ Η ΟΥΝ ΜΑΡΘΑ

Folio 289v

ΩΣ ΗΚΟΥΣΕΝ ΟΤΙ ΙϚ̅ ΕΡΧΕΤΑΙ ΥΠΗΝ
ΤΗΣΕΝ ΑΥΤΩ ΜΑΡΙΑ ΔΕ ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΩ
ΕΚΑΘΕΖΕΤΟ ΕΙΠΕΝ ΟΥΝ ΜΑΡΘΑ ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΙϚ̅ ΚΕ̅ {η /C: ει } ΗΣ ΩΔΕ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ
ΜΟΥ ΟΥΚ ΑΝ ΕΤΕΘΝΗΚΕΙ ΑΛΛΑ ΚΑΙ
ΝΥΝ ΟΙΔΑ ΟΤΙ ΟΣΑ ΑΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΝ
Θ̅Ν ΔΩΣΕΙ ΣΟΙ Ο Θ̅ς̅ ΛΕΓΕΙ ΑΥΤΗ Ο ΙϚ̅
ΑΝΑΣΤΗΣΕΤΑΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΣΟΥ ΛΕΓΕΙ
ΑΥΤΩ Η ΜΑΡΘΑ ΟΙΔΑ ΟΤΙ ΑΝΑ

στησεται εν τη αναστασει εν τη
εσχατη ημερα ειπεν αυτη ο ις
εγω ειμι η αναστασις και η ζωη
ο πιστευων εις εμε καν αποθανη
ζησεται και πας ο ζων και πι
στευων εις εμε ου μη αποθανη
εις τον αιωνα πιστευεις τουτο
λεγει αυτω ναι κε εγω πεπιστευκα
οτι συ ει ο χς ο υς του θυ ο εις τον
κοσμον ερχομενος και ταυτα
ειπουσα απηλθεν και εφωνησεν
μαριαν την αδελφην αυτης
λαθρα ειπουσα ο διδασκαλος
παρεστι και φωνει σε εκεινη ως

Folio 290r

ηκουσεν εγειρεται ταχυ και ερ
χεται προς αυτον ουπω δε ελη
λυθει ο ις εις την κωμην αλλ ην
εν τω τοπω οπου υπηντησεν
αυτω η μαρθα οι ουν ιουδαιοι
οι οντες μετ αυτης εν τη οικια
και παραμυθουμενοι αυτην
ιδοντες την μαριαν οτι ταχεως
ανεστη και εξηλθεν ηκολου
θησαν αυτη λεγοντες οτι υπαγει
εις το μνημειον ινα κλαυση εκει
η ουν μαρια ως ηλθεν οπου ην
ο ις ιδουσα αυτον επεσεν αυτου
εις τους ποδας λεγουσα αυτω
κε ει ης ωδε ουκ αν απεθανεν μου
ο αδελφος ις ουν ως ιδεν αυτην
κλαιουσαν και τους συνελθοντας
αυτη ιουδαιους κλαιοντας ενε
βρημησατο τω πνι και εταραξεν
εαυτον και ειπεν που τεθηκατε
αυτον λεγουσιν αυτω κε ερχου
και ιδε εδακρυσεν ο ις ελεγον
ουν οι ιουδαιοι ιδε πως εφιλει αυτον

Folio 290v

τινες δε εξ αυτων ειπον ουκ ηδυνατο
ουτος ο ανοιξας τους οφθαλμους
του τυφλου ποιησαι ινα και ουτος
μη αποθανη ις ουν παλιν εμβρι
μωμενος εν εαυτω ερχεται εις το
μνημειον ην δε σπηλαιον και
λιθος επεκειτο επ αυτω λεγει ο ις
αρατε τον λιθον λεγει αυτω η α
δελφη του τεθνηκοτος μαρθα
κε ηδη οζει τεταρταιος γαρ εστιν
λεγει αυτη ο ις ουκ ειπον σοι οτι εαν
πιστευσης οψη την δοξαν του θυ
ηραν ουν τον λιθον ου ην ο τε
θνηκως κειμενος ο δε ις ηρεν τους
οφθαλμους ανω και ειπεν περ
ευχαριστω σοι οτι ηκουσας μου
εγω δε ηδειν οτι παντοτε μου α
κουεις αλλα δια τον οχλον τον
περιεστωτα ειπον ινα πιστευσωσιν
οτι συ με απεστειλας και ταυτα
ειπων φωνη μεγαλη εκραυγασεν
λαζαρε δευρο εξω και εξηλθεν
ο τεθνηκως δεδεμενος τους ποδας

Folio 291r

και τας χειρας κειριας και η οψις
αυτου σουδαριω περιεδεδετο
λεγει αυτοις ο ις λυσατε αυτον και αφετε
υπαγειν πολλοι ουν εκ των ιουδαιων
ελθοντες προς την μαριαν και
θεασαμενοι α εποιησεν ο ις επι
στευσαν εις αυτον τινες δε εξ αυτων
απηλθον προς τους φαρισαιους και
ειπον αυτοις α εποιησεν ο ις
συνηγαγον ουν οι αρχιερεις και οι φαρι
σαιοι συνεδριον και ελεγον τι ποι
ουμεν οτι ουτος ο ανος πολλα ση
μεια ποιει εαν αφωμεν αυτον ουτως
παντες πιστευσουσιν εις αυτον και
ελευσονται οι ρωμαιοι και αρουσιν
ημων και τον τοπον και το εθνος

εις δε τις εξ αυτων καιαφας αρχι
ερευς ων του ενιαυτου εκεινου ειπεν
αυτοις υμεις ουκ οιδατε ουδεν
ουδε διαλογιζεσθε οτι συμφερει
ημιν ινα εις ανος αποθανη υπερ
του λαου και μη ολον το εθνος απο
ληται τουτο δε αφ εαυτου ουκ ειπεν

Folio 291v

αλλα αρχιερευς ων του ενιαυτου
εκεινου προεφητευσεν οτι ε
μελλεν ις αποθνησκειν υπερ του
εθνους και ουχ υπερ του εθνους
μονον αλλ ινα και τα τεκνα του θυ
τα διεσκορπισμενα συναγαγη
εις εν
απ εκεινης ουν της ημερας συνεβου
λευσαντο ινα αποκτεινωσιν αυτον
ις ουν ουκ ετι παρρησια περιε
πατει εν τοις ιουδαιοις αλλα
απηλθεν εκειθεν εις την χωραν
εγγυς της ερημου εις εφραιμ λεγο
μενην πολιν κακει διετριβεν
μετα των μαθητων αυτου
ην δε εγγυς το πασχα των ιουδαιων
και ανεβησαν πολλοι εις ιεροσο
λυμα εκ της χωρας προ του
πασχα ινα αγνισωσιν εαυτους
εζητουν ουν τον ιν και ελεγον μετ αλ
ληλων εν τω ιερω εστηκοτες
τι δοκει υμιν οτι ου μη ελθη εις την
εορτην δεδωκεισαν δε και οι

Folio 292r

αρχιερεις και οι φαρισαιοι εντολην
ινα εαν τις γνω που εστιν μηνυση
οπως πιασωσιν αυτον **12:** ο ουν ις
προ εξ ημερων του πασχα ηλθεν
εις βηθανιαν οπου ην λαζαρος
ο τεθνηκως ον ηγειρεν εκ νεκρων
εποιησαν ουν αυτω δειπνον εκει και

η μαρθα διηκονει ο δε λαζαρος
εις ην των ανακειμενων συν αυτω
ει ουν μαρια λαβουσα λιτραν μυρου
ναρδου πιστικης πολυτιμου η
λειψεν τους ποδας του ιω και ε
ξεμαξεν ταις θριξιν αυτης τους
ποδας αυτου η δε οικια επληρωθη
εκ της οσμης του μυρου
λεγει ουν εις εκ των μαθητων αυτου
ιουδας σιμωνος ισκαριωτης
ο μελλων αυτον παραδιδοναι
δια τι τουτο το μυρον ουκ επραθη
τριακοσιων δηναριων και ε
δοθη πτωχοις ειπεν δε τουτο
ουχ οτι περι των πτωχων εμελλεν
αυτω αλλ οτι κλεπτης ην και το

Folio 292v

γλωσσοκομον ειχεν και τα βαλλο
μενα εβασταζεν ειπεν ουν ο ις α
φες αυτην εις την ημεραν του εν
ταφιασμου μου τετηρηκεν {αυτω /C: αυτο}
τους πτωχους γαρ παντοτε εχετε
μεθ εαυτων εμε δε ου παντοτε
εχετε
εγνω ουν οχλος πολυς εκ των ιου
δαιων οτι εκει εστιν και ηλθον
ου δια τον ιω μονον αλλ ινα και τον
λαζαρον ιδωσιν ον ηγειρεν εκ νεκρων
εβουλευσαντο δε οι αρχιερεις ινα
και τον λαζαρον αποκτεινωσιν
οτι πολλοι δι αυτον υπηγον των
ιουδαιων και επιστευον εις τον ιω
τη επταυριον οχλος πολυς ο ελθων
εις την εορτην ακουσαντες οτι
ερχεται ις εις ιεροσολυμα ελαβον
τα βαια των φοινικων και εξηλ
θον εις υπαντησιν αυτω και ε
κραζον ωσαννα ευλογημενος
ο ερχομενος εν ονοματι κυ βασι
λεως του ιηλ

Folio 293r

ευρων δε ο ις̄ οναριον εκαθισεν
επ̄ αυτο καθ̄ ως̄ εστιν γεγραμμενον
μη φοβου θυγατερ̄ σιων̄ ιδου ο
βασιλευς̄ σοῡ ερχεταῑ καθημενος̄
επ̄ι πωλον̄ ονου
ταυτα δε ουκ̄ εγνωσαν̄ οι μαθηταῑ
αυτοῡ το̄ πρωτον̄ αλλ̄ οτε̄ εδοξασθη̄
ις̄ τοτε̄ εμνησθησαν̄ οτῑ ταυτᾱ
ην̄ επ̄ αυτω̄ γεγραμμενᾱ καῑ ταυτᾱ
εποιησαν̄ αυτω̄ εμαρτυρεῑ ουν̄ ο ο
χλος̄ ο ων̄ μετ̄ αυτοῡ οτε̄ τον̄ λαζαρον̄
εφωνησεν̄ εκ̄ τοῡ μνημειοῡ καῑ
ηγειρεν̄ αυτον̄ εκ̄ νεκρων̄ διᾱ τουτο̄
υπηνητησεν̄ αυτω̄ ο οχλος̄ οτῑ
ηκουσεν̄ τουτο̄ αυτον̄ πεποιηκεναῑ
το̄ σημειον̄ οῑ ουν̄ φαρισαιοῑ ειπον̄
προς̄ εαυτους̄ θεωρειτε̄ οτῑ ουκ̄ ω
φελειτε̄ ουδεν̄ ιδε̄ ο κοσμος̄ ολος̄
οπισω̄ αυτοῡ απηλθεν̄
ησαν̄ δε̄ τινες̄ ελληνες̄ εκ̄ των̄ ανα
βαινοντων̄ ινᾱ προσκυνησωσιν̄
εν̄ τη̄ εορτη̄ ουτοῑ ουν̄ προσηλθον̄
φιλιππω̄ τω̄ απο̄ βηθσαιδᾱ της̄

Folio 293v

γαλιλαιας̄ καῑ ηρωτων̄ αυτον̄
λεγοντες̄ κυριε̄ θελομεν̄ τον̄ ιν̄
ιδειν̄ ερχεταῑ φιλιππος̄ καῑ
λεγεῑ τω̄ ανδρεᾱ καῑ παλιν̄ αν̄
δρεας̄ καῑ φιλιππος̄ λεγουσιν̄
τω̄ ιν̄
ο δε̄ ις̄ απεκρινατο̄ αυτοις̄ λεγων̄
εληλυθεν̄ η̄ ωρᾱ ινᾱ δοξασθη̄
ο υς̄ τοῡ αν̄οῡ
αμην̄ αμην̄ λεγω̄ υμιν̄ εαν̄ μη̄
ο̄ κοκκος̄ τοῡ σιτοῡ πεσων̄ εις̄ την̄
γην̄ αποθανη̄ αυτος̄ μονος̄ μενεῑ
εαν̄ δε̄ αποθανη̄ πολυν̄ καρπον̄
φερεῑ
ο̄ φιλων̄ την̄ ψυχην̄ αυτοῡ απο̄

λεσει αυτην και ο μισων την
ψυχην αυτου εν τω κοσμω τουτω
εις ζωην αιωνιον φυλαξει αυτην
εαν εμοι διακονη τις εμοι ακο
λουθειτω και οπου ειμι εγω
εκει ο διακονος ο εμος εσται
και εαν τις εμοι διακονη τι
μησει αυτον ο $\overline{\pi\eta\rho}$

Folio 294r

νυν η ψυχη μου τεταρακται και τι
ειπω $\overline{\pi\epsilon\rho}$ σωσον με εκ της ωρας
ταυτης
αλλα δια τουτο ηλθον εις την ωραν
ταυτην $\overline{\pi\epsilon\rho}$ δοξασον σου το ονομα
ηλθεν ουν φωνη εκ του $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\upsilon}$ και ε
δοξασα και παλιν δοξασω
ο ουν οχλος ο εστως και ακουσας
ελεγεν βροντην γεγονεναι αλλοι
ελεγον αγγελος αυτω λελαληκεν
απεκριθη ο $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν ου δι εμε
αυτη η φωνη γεγονεν αλλα δι υμας
νυν κρισις εστι του κοσμου τουτου
νυν ο αρχων του κοσμου τουτου εκ
βληθησεται εξω καγω εαν υψωθω
εκ της γης παντας ελकुσω προς
εμαυτον τουτο δε ελεγεν σημαινων
ποιω θανατω εμελλεν αποθνησκειν
απεκριθη αυτω ο οχλος ημεις η
κουσαμεν εκ του νομου οτι ο $\overline{\chi\varsigma}$
μενει εις τον αιωνα και πως συ
λεγεις δει υψωθηναι τον υν του
 $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$ τις εστιν ουτος ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ του $\overline{\alpha\nu\omicron\upsilon}$

Folio 294v

ειπεν ουν αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ ετι μικρον
χρονον το φως μεθ υμων εστιν
περιπατειτε εως το φως εχετε
ινα μη σκοτια υμας καταλαβη
και ο περιπατων εν τη σκοτια
ουκ οιδεν που υπαγει

εως το φως εχετε πιστευετε εις το
φως ινα υιοι φωτος γενησθε
ταυτα ελαλησεν ο ις και απελθων
εκρυβη απ αυτων τοσαυτα δε
αυτου σημεια πεποιηκοτος εμ
προσθεν αυτων ουκ επιστευον
εις αυτον ινα ο λογος ησαιου
του προφητου πληροθη ον ειπεν
κε τις επιστευσεν τη ακοη ημων
και ο βραχιων κυ τινη απεκα
λυφθη
δια τουτο ουκ ηδυναντο πιστευειν
οτι παλιν ειπεν ησαιας τετυ
φλωκεν αυτων τους οφθαλμους
και πεπωρωκεν αυτων την καρ
διαν ινα μη ιδωσι τοις οφθαλ
μοις και νοησωσι τη καρδια

Folio 295r

και επιστραφωσι και ιασομαι αυτους
ταυτα ειπεν ησαιας οτε ιδεν την
δοξαν αυτου και ελαλησεν περι
αυτου ομως μεντοι και εκ των αρ
χοντων πολλοι επιστευσαν εις αυτον
αλλα δια τους φαρισαιους ουχ ω
μολογουν ινα μη αποσυναγωγοι
γενωνται ηγαπησαν γαρ την
δοξαν των ανων μαλλον υπερ
την δοξαν του θυ
ις δε εκραξεν και ειπεν ο πιστευων
εις εμε ου πιστευει εις εμε αλλ εις
τον πεμψαντα με και ο θεωρων
εμε θεωρει τον πεμψαντα με
εγω φως εις τον κοσμον εληλυθα
ινα πας ο πιστευων εις εμε εν
τη σκοτια μη μεινη και εαν τις μου
ακουση των ρηματων και μη πι
στευση εγω ου κρινω αυτον ου γαρ
ηλθον ινα κρινω τον κοσμον αλ
λ ινα σωσω τον κοσμον
ο αθετων εμε και μη λαμβανων τα
ρηματα μου εχει τον κρινοντα αυτον

Folio 295v

ο λογος ον ελαλησα εκεινος
κρινει αυτον εν τη εσχατη ημερα
οτι εγω εξ εμαυτου ουκ ελαλησα
αλλ ο πεμψας με $\overline{\pi\eta\rho}$ αυτος μοι εν
τολην εδωκεν τι ειπω και τι
λαλησω και οιδα οτι η εντο
λη αυτου ζωη αιωνιος εστιν
α ουν λαλω εγω καθ ως ειρηκεν
μοι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ ουτως λαλω

13: προ δε της εορτης του πασχα ει
δως ο $\overline{\iota\varsigma}$ οτι εληλυθεν αυτου η
ωρα ινα μεταβη εκ του κοσμου
τουτου προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ αγαπησας
τους ιδιους τους εν τω κοσμω
εις τελος ηγαπησεν αυτους
και δειπνου γενομενου του δια
βολου ηδη βεβληκοτος εις την
καρδιαν ιουδα σιμωνος ισκα
ριωτου ινα αυτον παραδω
ειδως ο $\overline{\iota\varsigma}$ οτι παντα δεδωκεν
αυτω ο $\overline{\pi\eta\rho}$ εις τας χειρας
και οτι απο $\overline{\theta\upsilon}$ εξηλθεν και προς
τον $\overline{\theta\upsilon}$ υπαγει εγειρετε εκ του

Folio 296r

δειπνου και τιθησι τα ιματια
και λαβων λεντιον διεζωσεν
εαυτον ετα βαλλει υδωρ εις τον
νιπτηρα και ηρξατο νιπτειν τους
ποδας των μαθητων και εκ
μασσειν τω λεντιω ω ην διε
ζωσμενος ερχεται ουν προς
σιμωνα πετρον και λεγει αυτω ε
κεινος $\overline{\kappa\epsilon}$ συ μου νιπτεις τους
ποδας απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν
αυτω ο εγω ποιω συ ουκ οιδας
αρτι γνωση δε μετα ταυτα
λεγει αυτω πετρος ου μη νιψης τους
ποδας μου εις τον αιωνα

απεκριθη αυτω ο ις εαν μη νιψω σε
ουκ εχεις μερος μετ εμου
λεγει αυτω σιμων πετρος κε μη τους
ποδας μου μονον αλλα και τας
χειρας και την κεφαλην
λεγει αυτω ο ις ο λελουμενος ου
χρειαν εχει η τους ποδας νιψασθαι
αλλ εστιν καθαρος ολος και υμεις
καθαροι {εσται /C: εστε} αλλ ουχι παντες

Folio 296v

ηδει γαρ τον παραδιδοντα αυτον
δια τουτο ειπεν ουχι παντες καθαροι
εστε
οτε ουν {ενιψεν /C: ενιψε} τους ποδας αυτων
και {ελαβεν /C: ελαβε} τα ιματια αυτου ανα
πесων παλιν ειπεν αυτοις γινω
σκετε τι πεποιηκα υμιν
υμεις φωνειτε με ο διδασκαλος
και ο κε και καλως λεγετε ειμι γαρ
τι ουν εγω ενιψα υμων τους ποδας
ο κε και ο διδασκαλος και υμεις
οφειλετε αλληλων νιπτειν τους
ποδας υποδειγμα γαρ εδωκα
υμιν ινα καθ ως εγω εποιησα
υμιν και υμεις ποιητε
αμην αμην λεγω υμιν ουκ εστιν
δουλος μειζων του κε αυτου ουδε
αποστολος μειζων του πεμψαντος
αυτον ει ταυτα οιδατε μακαριοι
εστε εαν ποιητε αυτα
ου περι παντων υμων λεγω εγω
οιδα ους εξελεξαμην αλλ ινα
η γραφη πληρωθη ο τρωγων

Folio 297r

μετ εμου τον αρτον επηρεν επ εμε
την πτερναν αυτου απ αρτι λεγω
υμιν προ του γενεσθαι ινα οταν
γενηται πιστευσητε οτι εγω ειμη
αμην αμην λεγω υμιν ο λαμβανων

εαν τινα πεμψω εμε λαμβανει
ο δε εμε λαμβανων λαμβανει τον
πεμψαντα με
ταυτα ειπων ο ις̄ εταραχθη τω πνῑ
και εμαρτυρησεν και ειπεν
μην αμην λεγω υμιν οτι εις εξ υμων
παραδωσει με
εβλεπον ουν εις αλληλους οι μαθηται
απορουμενοι περι τινος λεγει
ην δε ανακειμενος εις των μαθητων
αυτου εν τω κολπω του ιω̄ ον ηγαπα ο ις̄
νευει ουν τουτω σιμων πετρος πυ
θεσθαι τις αν ειη περι ου λεγει
επιπεσων δε εκεινος ουτως επι το
στηθος του ιω̄ λεγει αυτω κε̄ τις εστιν
ποκρινεται ο ις̄ εκεινος εστιν ω εγω
βαψας το ψωμιον επιδωσω
και εμβαψας το ψωμιον διδωσιν

Folio 297v

ιουδα σιμωνος ισκαριωτη και
μετα το ψωμιον τοτε εισηλθεν
εις εκεινον ο σατανας
λεγει ουν αυτω ο ις̄ ο ποιεις ποιησον
ταχιον τουτο δε ουδεις εγνω
των ανακειμενων προς τι ειπεν
αυτω τινες γαρ εδοκουν επει
το γλωσσοκομον ειχεν {ειχεν /C: [deletion]} ο ιου
δας οτι λεγει αυτω ο ις̄ αγορασον
ων χρειαν εχωμεν εις την εορτην
η τοις πτωχοις ινα τι δω
λαβων ουν το ψωμιον εκεινος
ευθεως εξηλθεν ην δε νυξ οτε
εξηλθεν λεγει ο ις̄
νυν εδοξασθη ο υς̄ του ανου και ο θς̄
εδοξασθη εν αυτω ει ο θς̄ εδοξασθη
εν αυτω και ο θς̄ δοξασει αυτον εν
εαυτω και ευθυς δοξασει αυτον
τεκνια ετι μικρον μεθ υμων ειμι
ζητησετε με και καθ ως ειπον
τοις ιουδαιοις οτι οπου υπαγω εγω

υμεις ου δυνασθε ελθειν και υμιν
λεγω αρτι εντολην καινην διδωμι

Folio 298r

υμιν ινα αγαπατε αλληλους
καθ ως ηγαπησα υμας ινα και
υμεις αγαπατε αλληλους εν τουτω
γνωσονται παντες οτι εμοι μα
θηται εστε εαν αγαπην εχετε εν αλ
ληλοις
λεγει αυτω σιμων πετρος $\overline{\kappa\epsilon}$ που υπαγεις
απεκριθη αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ οπου υπαγω
ου δυνασαι μοι νυν ακολουθησαι
υστερον δε ακολουθησεις μοι
λεγει αυτω πετρος κε δια τι ου δυνα
μαι σοι ακολουθησαι αρτι την
ψυχην μου υπερ σου θησω
απεκριθη αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ την ψυχην σου
υπερ εμου θησεις αμην αμην
λεγω σοι ου μη αλεκτωρ φωνησει
εως ου απαρνηση με τρις

14: μη {ταρασεσθω /C: ταρασσεσθω} υμων η καρδια πι
στευετε εις τον $\overline{\theta\upsilon}$ και εις εμε πιστευετε
εν τη οικια του $\overline{\pi\tau\rho\varsigma}$ μου μοναι πολλαι
εισιν ει δε μη ειπον αν υμιν ο
πορευομαι ετοιμασαι τοππον υμιν

Folio 298v

και εαν πορευθω ετοιμασω υμιν τοππον
παλιν ερχομαι και παραληψομαι
υμας προς εμαυτον ινα οπου
ειμι εγω και υμεις ητε και οπου εγω
υπαγω οιδατε και την οδον οι
δατε λεγει αυτω θωμας $\overline{\kappa\epsilon}$
ουκ οιδαμεν που υπαγεις και πως
δυναμεθα την οδον ειδεναι
λεγει αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ εγω ειμι η οδος και η
αληθεια και η ζωη ουδεις ερχεται
προς τον $\overline{\pi\tau\rho\alpha}$ ει μη δι εμου ει
εγνωκειτε με και τον $\overline{\pi\tau\rho\alpha}$ μου εγνω
κειτε αν και απ αρτι γινωσκετε

αυτον και εορακατε αυτον
λεγει αυτω φιλιππος $\overline{\kappa\epsilon}$ δειξον ημιν
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ και αρκει ημιν
λεγει αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ τοσουτον χρονον με
θ υμων ειμι και ουκ εγνωκας με φι
λιππε ο εορακως εμε εορακεν
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ και πως συ λεγεις δειξον
ημιν τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ ου πιστευεις οτι εγω
εν τω $\overline{\pi\rho\iota}$ και ο πηρ εν εμοι εστιν

Folio 299r

τα ρηματα α εγω λαλω υμιν απ ε
μαυτου ου λαλω ο δε $\overline{\pi\eta\rho}$ ο εν εμοι
{ $\overline{\mu\epsilon\nu\omicron\nu}$ /C: $\overline{\mu\epsilon\nu\omega\nu}$ } αυτος ποιει τα εργα
πιστευετε μοι οτι εγω εν τω $\overline{\pi\rho\iota}$ και
ο $\overline{\pi\eta\rho}$ εν εμοι ει δε μη δια τα
εργα αυτα πιστευετε μοι
αμην αμην λεγω υμιν ο πιστευων
εις εμε τα εργα α εγω ποιω κακεινος
ποιησει και μειζονα τουτων ποιησει
οτι εγω προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου πορευομαι
και ο τι αν αιτησητε εν τω ονοματι μου
τουτο ποιησω ινα δοξασθη ο $\overline{\pi\eta\rho}$
εν τω $\overline{\upsilon\omega}$ εαν αιτησητε με εν τω
ονοματι μου εγω ποιησω
εαν αγαπατε με τας εντολας τας
εμας τηρησατε και εγω ερωτησω
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ και αλλον παρακλητον
δωσει υμιν ινα μενη μεθ υμων
εις τον αιωνα το $\overline{\pi\nu\alpha}$ της αληθειας
ο ο κοσμος ου δυναται λαβειν οτι
ου θεωρει αυτο ουδε γινωσκει { $\overline{\alpha\upsilon\tau\omega}$ /C: $\overline{\alpha\upsilon\tau\omicron}$ }
υμεις δε γινωσκετε { $\overline{\alpha\upsilon\tau\omega}$ /C: $\overline{\alpha\upsilon\tau\omicron}$ } οτι πα
ρ υμιν μενει και εν υμιν εσται

Folio 299v

ουκ αφησω υμας ορφανους ερχομαι
προς υμας ετι μικρον και ο κοσμος
με ουκ { $\overline{[ε\tau\iota]}$ / $\overline{[ε\tau\iota]}$ } θεωρει υμεις δε θεω
ρειτε με οτι εγω ζω και υμεις ζη
σεσθε εν εκεινη τη ημερα γνω

σεσθε υμεις οτι εγω εν τω $\overline{\pi\rho\iota}$ μου
και υμεις εν εμοι και εγω εν υμιν
ο εχων τας εντολας μου και τηρων
αυτας εκεινος εστιν ο αγαπων με
ο δε αγαπων με αγαπηθησεται
υπο του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου και εγω αγαπησω
αυτον και εμφανισω αυτω εμαυτον
λεγει αυτω ιουδας ουχ ο ισκαριωτης
 $\overline{\kappa\epsilon}$ και τι γεγονεν οτι ημιν μελλεις
εμφανιζειν σεαυτον και ουχι τω
κοσμω απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$ και ειπεν
αυτω εαν τις αγαπα με τον λο
γον μου τηρησει και ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου αγα
πησει αυτον και προς αυτον ελευ
σομεθα και μονην παρ αυτω ποιη
σομεν ο μη αγαπων με τους λογους
μου ου τηρει
και ο λογος ον ακουετε ουκ εστιν εμος

Folio 300r

αλλα του πεμψαντος με $\overline{\pi\rho\varsigma}$
ταυτα λελαληκα υμιν παρ υμιν
μενων ο δε παρακλητος το $\overline{\pi\nu\alpha}$
το αγιον ο πεμψει ο $\overline{\pi\eta\rho}$ εν τω ονο
ματι μου εκεινος υμας διδαξη
παντα και υπομνησει υμας
παντα α ειπον υμιν ειρηνην
αφιημι υμιν ειρηνην την εμην
διδωμι υμιν ου καθ ως ο κοσμος
διδωσιν εγω διδωμι υμιν
μη {ταρασεσθω /C: ταρασσεσθω} υμων η καρδια
μηδε δειλιατω ηκουσατε οτι
εγω ειπον υμιν υπαγω και ερχομαι
προς υμας ει ηγαπατε με ε
χαρητε αν οτι ειπον πορευομαι
προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ οτι ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου μει
ζων μου εστιν και νυν ειρηκα υμιν
πριν γενεσθαι ινα οταν γενηται
πιστευσητε ουκ ετι πολλα λαλησω
μεθ υμων ερχεται γαρ ο του κοσμου
αρχων και εν εμοι ουκ εχει ουδεν

αλλ ινα γνω ο κοσμος οτι αγαπω
τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ και καθ ως ενετειλατο μοι

Folio 300v

ο $\overline{\pi\eta\rho}$ ουτως ποιω εγειρεσθε αγωμεν
εντευθεν **15**: εγω ειμι η αμπελος η αλη
θινη και ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου ο γεωργος εστιν
παν κλημα εν εμοι μη φερων καρπον
αιρει αυτο και παν το καρπον φερων
καθαιρει αυτο ινα πλειονα καρπον
φερη ηδη υμεις καθαροι εστε δια
τον λογον ον λελαληκα υμιν
μεινατε εν εμοι καγω εν υμιν
καθ ως το κλημα ου δυναται καρ
πον φερειν αφ εαυτου εαν μη
μεινη εν τη αμπελω ουτως ουδε
υμεις εαν μη εν εμοι μεινητε
εγω ειμι η αμπελος υμεις τα κλη
ματα ο μενων εν εμοι καγω εν
αυτω ουτος φερει καρπον πολυν
οτι χωρις εμου ου δυνασθε ποιειν
ουδεν εαν μη τις μεινη εν εμοι
εβληθη εξω ως το κλημα και
εξηρανθη και συναγουσιν αυτα
και εις το πυρ βαλλουσι και καιετε
εαν μεινητε εν εμοι και τα ρηματα
μου εν υμιν μεινη ο εαν θελητε

Folio 301r

αιτησεσθε και γενησεται υμιν
εν τουτω εδοξασθη ο $\overline{\pi\eta\rho}$ μου ινα
καρπον { $\sigma\tau\overline{\rho}\lambda\overline{\upsilon\nu}$ /C: $\tau\overline{\rho}\lambda\overline{\upsilon\nu}$ } φερητε και γενη
σεσθε εμοι μαθηται
καθ ως ηγαπησεν με ο $\overline{\pi\eta\rho}$ καγω
ηγαπησα υμας μεινατε εν τη
αγαπη τη εμη εαν τας εντολας μου
τηρησητε μενειτε εν τη αγαπη μου
καθ ως εγω τας εντολας του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου
τετηρηκα και μενω αυτου εν τη
αγαπη ταυτα λελαληκα υμιν
ινα η χαρα η εμη εν υμιν μεινη

και η χαρα υμων πληρωθη αυτη
εστιν η εντολη η εμη ινα αγαπατε
αλληλους καθ ως ηγαπησα υμας
μειζονα ταυτης αγαπην ουδεις εχει
ινα τις την ψυχην αυτου θη υπερ
των φιλων αυτου
υμεις φιλοι μου εστε εαν ποιητε
οσα εγω εντελλομαι υμιν ουκ επι
υμας λεγω δουλους οτι ο δουλος
ουκ οιδεν τι ποιει αυτου ο $\overline{\kappa\varsigma}$ υμας δε
ειρηκα φιλους οτι παντα α ηκουσα

Folio 301v

παρα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου εγνωρισα υμιν
ουχ υμεις με εξελεξασθε αλλ εγω
εξελεξαμην υμας και εθηκα υμας
ινα υμεις υπαγητε και καρπον
φερητε και ο καρπος υμων μενη
ινα ο {[τι] /C: [deletion]} αν αιτησητε τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ εν τω
ονοματι μου δωη υμιν
ταυτα εντελλομαι υμιν ινα αγαπατε
αλληλους ει ο κοσμος υμας μισει
γινωσκετε οτι εμε πρωτον υμων
μεμισηκεν ει εκ του κοσμου ητε
ο κοσμος αν το ιδιον εφιλει οτι δε
εκ του κοσμου ουκ εστε αλλ εγω εξε
λεξαμην υμας εκ του κοσμου
δια τουτο μισει υμας ο κοσμος
μνημονευετε του λογου ου εγω ειπον
υμιν ουκ εστιν δουλος μειζων του
 $\overline{\kappa\upsilon}$ αυτου
ει εμε εδιωξαν και υμας διωξουσιν
ει τον λογον μου ετηρησαν και τον
υμετερον τηρησουσιν
αλλα ταυτα παντα ποιησουσιν υμιν
δια το ονομα μου

Folio 302r

οτι ουκ οιδασι τον πεμψαντα με
ει μη ηλθον και ελαλησα αυτοις
αμαρτιαν ουκ ειχον νυν δε προ

φασιν ουκ εχουσιν περι της αμαρ
τίας αυτων
ο εμε μισων και τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου μισει
ει τα εργα μη εποιησα εν αυτοις
α ουδεις αλλος πεποιηκεν
αμαρτιαν ουκ ειχον νυν δε και
εορακασι και μεμισηκασι και
εμε και τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου αλλ ινα πλη
ρωθη ο λογος ο γεγραμμενος εν τω
νομω αυτων οτι εμισησαν με
δωρεαν
οταν δε ελθη ο παρακλητος ον εγω
πεμψω υμιν παρα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ το
 $\overline{\pi\nu\alpha}$ της αληθειας ο παρα του
 $\overline{\pi\rho\varsigma}$ εκπορευεται εκεινος μαρτυ
ρησει περι εμου και υμεις δε μαρ
τυρειτε οτι απ αρχης μετ εμου εστε
16: ταυτα λελαληκα υμιν ινα μη
σκανδαλισθητε αποσυναγωγους
ποιησουσιν υμας

Folio 302v

αλλ ερχεται ωρα ινα πας ο αποκτει
νας υμας δοξη λατρειαν προσ
φερειν τω $\overline{\theta\omega}$
και ταυτα ποιησουσιν οτι ουκ εγνω
σαν τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ ουδε εμε αλλα
ταυτα λελαληκα υμιν ινα οταν
ελθη η ωρα {μνημονευετε /C: μνημονευητε} αυτων
οτι εγω ειπον υμιν
ταυτα δε υμιν εξ αρχης ουκ ειπον
οτι μεθ υμων ημην νυν δε υ
παγω προς τον πεμψαντα με
και ουδεις εξ υμων ερωτα με
που υπαγεις αλλ οτι ταυτα λελα
ληκα υμιν η λυπη πεπληρωκεν
υμων την καρδιαν αλλ εγω
την αληθειαν λεγω υμιν συμφε
ρει υμιν ινα εγω απελθω εαν
γαρ εγω μη απελθω ο παρακλη
τος ουκ ελευσεται προς υμας
εαν δε πορευθω πεμψω αυτον

προς υμας και ελθων εκεινος
ελεγξει τον κοσμον περι αμαρτιας
και περι δικαιοσυνης και περι

Folio 303r

κρισεως περι αμαρτιας μεν οτι
ου πιστευουσιν εις εμε περι δικαιο
συνης δε οτι προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ μου υπαγω
και ουκ ετι θεωρειτε με περι δε
κρισεως οτι ο αρχων του κοσμου
τουτου κεκριται ετι πολλα εχω λεγειν
υμιν αλλ ου δυνασθε βασταζειν αρτι
οταν δε ελθη εκεινος το $\overline{\pi\nu\alpha}$ της
αληθειας οδηγησει υμας εις πασαν
την αληθειαν ου γαρ λαλησει
αφ εαυτου αλλ οσα αν ακουση λαλησει
και τα ερχομενα αναγγελει υμιν
εκεινος εμε δοξασει οτι εκ του εμου
ληψεται και αναγγελει υμιν
παντα οσα εχει ο $\overline{\pi\eta\rho}$ εμα εστιν
δια τουτο ειπον οτι εκ του εμου λαμ
βανει και αναγγελει υμιν
μικρον και ου θεωρειτε με και παλιν
μικρον και οψεσθε με οτι εγω υπαγω
προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ ειπον ουν εκ των
μαθητων αυτου προς αλληλους
τι εστιν τουτο ο λεγει ημιν μικρον
και ου θεωρειτε με και παλιν μικρον

Folio 303v

και οψεσθε με και οτι εγω υπαγω
προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ ελεγον ουν τουτο
τι εστιν ο λεγει ημιν το μικρον ουκ
οιδαμεν τι λαλει
εγνω ουν ο $\overline{\iota\varsigma}$ οτι ηθελον αυτον ερω
ταν και ειπεν αυτοις περι τουτου
ζητειτε μετ αλληλων οτι ειπον
μικρον και ου θεωρειτε με και πα
λιν μικρον και οψεσθε με αμην
αμην λεγω υμιν οτι κλαυσετε
και θρηνησετε υμεις ο δε κοσμος

χαρησεται υμεις δε λυπηθεσεσθε
αλλα η λυπη υμων εις χαραν γενη
σεται η γυνη οταν τικτη λυπην ε
χει οτι ηλθεν η ωρα αυτης οταν
δε γεννηση το παιδιον ουκ ετι
μνημονευει της θλιψεως δια την
χαραν οτι εγεννηθη $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ εις τον
κοσμον και υμεις ουν λυπην μεν νυν
εχετε παλιν δε οφομαι υμας και
χαρησεται υμων η καρδια και
την χαραν υμων ουδεις αιρει α
φ υμων και εν εκεινη τη ημερα

Folio 304r

εμε ουκ ερωτησετε ουδεν
αμην αμην λεγω υμιν οτι οσα αν
αιτησητε τον $\overline{\pi\rho\alpha}$ εν τω ονοματι μου
δωσει υμιν
εως αρτι ουκ ητησατε ουδεν εν τω
ονοματι μου αιτειτε και ληψεσθε
ινα η χαρα υμων η πεπληρωμενη
ταυτα εν παροιμiais λελαληκα υμιν
αλλ ερχεται ωρα οτε ουκ ετι εν πα
ροιμiais λαλησω υμιν αλλα
παρρησια περι του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αναγγελλω
υμιν εν εκεινη τη ημερα εν τω ο
νοματι μου αιτησεσθε και ου λεγω
υμιν οτι εγω ερωτησω τον $\overline{\pi\rho\alpha}$
περι υμων αυτος γαρ ο $\overline{\pi\eta\rho}$ φιλει
υμας οτι υμεις εμε πεφιληκατε
και πεπιστευκατε οτι εγω παρα
του $\overline{\theta\upsilon}$ εξηλθον εξηλθον παρα του
 $\overline{\pi\rho\varsigma}$ και εληλυθα εις τον κοσμον
παλιν αφιημι τον κοσμον και πο
ρευομαι προς τον $\overline{\pi\rho\alpha}$
λεγουσιν αυτω οι μαθηται αυτου ηδε
νυν παρρησια λαλεις και παροιμιαν

Folio 304v

ουδεμιαν λεγεις νυν οίδαμεν οτι
οιδας παντα και ου χρειαν εχεις

ΙΝΑ ΤΙΣ ΣΕ ΕΡΩΤΑ ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΠΙ
ΣΤΕΥΟΜΕΝ ΟΤΙ ΑΠΟ ΘΥ̅ ΕΞΗΛΘΕΣ
{απεκριθει /C: απεκριθη} ΑΥΤΟΙΣ Ο Ιϛ̅ ΑΡΤΙ ΠΙΣΤΕΥ
ΕΤΕ ΙΔΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΩΡΑ ΚΑΙ ΝΥΝ ΕΛΗ
ΛΥΘΕΝ ΙΝΑ ΣΚΟΡΠΙΣΘΗΤΕ ΕΚΑΣΤΟΣ
ΕΙΣ ΤΑ ΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΜΕ ΜΟΝΟΝ ΑΦΗΤΕ
ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΙΜΙ ΜΟΝΟΣ ΟΤΙ Ο ΠΗΡ̅ ΜΕΤ Ε
ΜΟΥ ΕΣΤΙΝ ΤΑΥΤΑ ΛΕΛΑΛΗΚΑ ΥΜΙΝ
ΙΝΑ ΕΝ ΕΜΟΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΕΧΗΤΕ
ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΘΛΙΨΙΝ ΕΧΕΤΕ ΑΛΛΑ
ΘΑΡΣΕΙΤΕ ΕΓΩ ΝΕΝΙΚΗΚΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ
17: ΤΑΥΤΑ ΕΛΑΛΗΣΕΝ Ο Ιϛ̅ ΚΑΙ ΕΠΕΙΡΕΝ
ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΝΟΝ̅
ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΠΕΡ̅ ΕΛΗΛΥΘΕΝ Η ΩΡΑ
ΔΟΞΑΣΟΝ ΣΟΥ ΤΟΝ ΥΝ̅ ΙΝΑ ΚΑΙ Ο Υς̅ ΣΟΥ
ΔΟΞΑΣΗ ΣΕ ΚΑΘ ΩΣ ΕΔΩΚΑΣ ΑΥΤΩ
ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΠΑΣΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΙΝΑ ΠΑΝ
Ο ΕΔΩΚΑΣ ΑΥΤΩ ΔΩΣΕΙ ΑΥΤΟΙΣ ΖΩΗΝ
ΑΙΩΝΙΟΝ ΑΥΤΗ ΔΕ ΕΣΤΙΝ Η ΑΙΩΝΙΟΣ ΖΩΗ
ΙΝΑ ΓΙΝΩΣΚΩΣΙ ΣΕ ΤΟΝ ΜΟΝΟΝ ΑΛΗΘΙ
ΝΟΝ ΘΥ̅ ΚΑΙ ΟΝ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΣ ΙΥ̅ ΧΥ̅

Folio 305r

ΕΓΩ ΣΕ ΕΔΟΞΑΣΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΤΟ
ΕΡΓΟΝ ΕΤΕΛΕΙΩΣΑ Ο ΔΕΔΩΚΑΣ ΜΟΙ
ΙΝΑ ΠΟΙΗΣΩ ΚΑΙ ΝΥΝ ΔΟΞΑΣΟΝ ΜΕ
ΣΥ ΠΕΡ̅ ΠΑΡΑ ΣΕΑΥΤΩ ΤΗ ΔΟΞΗ Η
{ηχον /C: ειχον} ΠΡΟ ΤΟΥ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ ΣΟΙ
ΕΦΑΝΕΡΩΣΑ ΣΟΥ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΙΣ ΑΝΟΙς̅
ΟΥΣ ΔΕΔΩΚΑΣ ΜΟΙ ΕΚ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΣΟΙ ΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΜΟΙ ΑΥΤΟΥΣ ΔΕΔΩΚΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΣΟΥ ΤΕΤΗΡΗΚΑΣΙΝ
ΝΥΝ ΕΓΝΩΚΑΝ ΟΤΙ ΠΑΝΤΑ ΟΣΑ ΔΕ
ΔΩΚΑΣ ΜΟΙ ΠΑΡΑ ΣΟΥ ΕΣΤΙΝ ΟΤΙ ΤΑ
ΡΗΜΑΤΑ Α ΔΕΔΩΚΑΣ ΜΟΙ ΔΕΔΩΚΑ
ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΛΑΒΟΝ ΚΑΙ ΕΓΝΩΣΑΝ
ΑΛΗΘΩΣ ΟΤΙ ΠΑΡΑ ΣΟΥ {εξηλθων /C: εξηλθον}
ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΕΥΣΑΝ ΟΤΙ ΣΥ ΜΕ ΑΠΕΣΤΕΙΛΑΣ
ΕΓΩ ΠΕΡΙ ΑΥΤΩΝ ΕΡΩΤΩ ΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ ΕΡΩΤΩ ΑΛΛΑ ΠΕΡΙ ΩΝ
ΔΕΔΩΚΑΣ ΜΟΙ ΟΤΙ ΣΟΙ ΕΙΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑ
ΕΜΑ ΠΑΝΤΑ ΣΑ ΕΣΤΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΣΑ

εμα και δεδοξασμαι εν αυτοις
και ουκ ετι ειμι εν τω κοσμω και
ουτοι εν τω κοσμω εισιν και εγω
προς σε ερχομαι $\overline{\pi\epsilon\rho}$ αγιε τηρησον

Folio 305v

αυτους εν τω ονοματι σου ους δε
δωκας μοι ινα ωσιν εν καθ ως
ημεις οτε ημην μετ αυτων εν τω
κοσμω εγω ετηρουν αυτους εν τω
ονοματι σου ους δεδωκας μοι εφυ
λαξα και ουδεις εξ αυτων απωλετο
ει μη ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ της απολειας ινα η γραφη
πληρωθη νυν δε προς σε ερχομαι
και ταυτα λαλω εν τω κοσμω ινα
εχωσι την χαραν την εμην
πεπληρωμενην εν αυτοις
εγω δεδωκα αυτοις τον λογον σου
και ο κοσμος εμισεσεν αυτους οτι
ουκ εισιν εκ του κοσμου καθ ως εγω
ουκ ειμι εκ του κοσμου ουκ ερωτω
ινα αρης αυτους εκ του κοσμου αλ
λ ινα τηρησης αυτους εκ του πο
νηρου εκ του κοσμου ουκ εισιν κα
θ ως εγω εκ του κοσμου ουκ ειμι
αγιασον αυτους εν τη αληθεια σου
ο λογος ο σος αληθεια εστιν
κκαθ ως εμε απεστειλας εις τον κο
σμον καγω απεστειλα αυτους εις τον

Folio 306r

κοσμον και υπερ αυτων εγω αγιαζω
εμαυτον ινα και αυτοι ωσιν ηγι
ασμενοι εν αληθεια
ου περι τουτων δε ερωτω μονον αλλα
και περι των πιστευσοντων δια του
λογου αυτων εις εμε ινα παντες
εν ωσιν καθ ως συ $\overline{\pi\epsilon\rho}$ εν εμοι
καγω εν σοι ινα και αυτοι εν ημιν
εν ωσιν ινα και ο κοσμος πιστευση
οτι συ με απεστειλας και εγω την

δοξαν ην δεδωκας μοι δεδωκα
αυτοις ινα ωσιν εν καθ ως ημεις
εν εσμεν εγω εν αυτοις και συ εν
εμοι ινα ωσι τετελειωμενοι
εις εν και ινα γινωσκη ο κοσμος
οτι συ με απεστειλας και ηγα
πησας αυτους καθ ως εμε ηγα
πησας $\overline{\pi\epsilon\rho}$ ους δεδωκας μοι
θελω ινα οπου ειμι εγω κακεινοι
ωσιν μετ εμου ινα θεωρωσι την
δοξαν την εμην ην εδωκας μοι
οτι ηγαπησας με προ καταβολης
κοσμου

Folio 306v

$\overline{\pi\epsilon\rho}$ δικαιο και ο κοσμος σε ουκ εγνω
εγω δε σε εγνω και ουτοι εγνωσαν οτι
συ με απεστειλας
και εγνωρισα αυτοις το ονομα σου και
γνωρισω ινα η αγαπη ην ηγαπη
σας με εν αυτοις η καγω εν αυτοις
18: ταυτα ειπων ο $\overline{\iota\varsigma}$ εξηλθεν συν τοις
μαθηταις αυτου περαν του χειμαρρου
των κεδρων οπου ην κηπος
εις ον εισηλθεν αυτος και οι μαθη
ται αυτου
ηδη δε και ιουδας ο παραδιδους
αυτον τον τοπον οτι πολλακις
συνηχθη και ο $\overline{\iota\varsigma}$ εκει μετα των μα
θητων αυτου
ο ουν ιουδας λαβων την σπειραν
και εκ των αρχιερεων και φαρι
σαιων υπηρετας ερχεται εκει
μετα φανων και λαμπαδων και
οπλων
 $\overline{\iota\varsigma}$ ουν ειδως παντα τα επερχο
μενα επ αυτον εξελθων ειπεν
αυτοις τινα ζητειτε απεκρι

Folio 307r

θησαν αυτω $\overline{\iota\nu}$ τον ναζωραιον

λεγει αυτοις ο ις̄ εγω ειμι εισηκει δε
και ιουδας ο παραδιδους αυτον
μετ αυτων ως ουν ειπεν αυτοις
οτι εγω ειμι απηλθον εις τα οπισω
και επεσον χαμαι παλιν ουν
αυτους επηρωτησεν τινα ζητειτε
οι δε ειπον ιν τον ναζωραιον
απεκριθη ις̄ ειπον υμιν οτι εγω ειμι
ει ουν εμε ζητειτε αφετε τουτους
υπαγειν ινα πληρωθη ο λογος
ον ειπεν οτι ους δεδωκας μοι ου
κ {απολεσα /C: απωλεσα} εξ αυτων ουδενα
σιμων ουν πετρος εχων μαχαιραν
ηλκυσεν αυτην και επαισεν τον
του αρχιερεως δουλον και απε
κοψεν αυτου το ωτιον το δεξιον
ην δε ονομα τω δουλω μαλχος
ειπεν ουν ο ις̄ τω πετρω βαλε
την μαχαιραν εις την θηκην
το ποτηριον ο δεδωκε μοι ο π̄ηρ
ου μη πιω {αυτω /C: αυτο}
η ουν σπειρα και ο χιλιάρχος και οι

Folio 307v

υπηρεται των ιουδαιων συνελαβον
τον ιν̄ και εδησαν αυτον
και απηγαγον αυτον προς ανναν
πρωτον ην γαρ πενθερος του
καιαφα ος ην αρχιερευς του
ενιαυτου εκεινου ην δε καια
φας ο συμβουλευσας τοις ιουδαι
οις οτι συμφερει ενα αν̄ον απο
λεσθαι υπερ του λαου
ηκολουθει δε τω ιν̄ σιμων πετρος
και ο αλλος μαθητης
ο δε μαθητης εκεινος ην γνωστος
τω αρχιερει και συνεισηλθεν τω
ιν̄ εις την αυλην του αρχιερεως
ο δε πετρος εισηκει προς τη {πυρα /C: θυρα} εξω
εξηλθεν ουν ο μαθητης ο αλλος
ος ην γνωστος τω αρχιερει και
ειπεν τη θυρωρω και εισηγαγεν

τον πετρον
λεγει ουν η παιδισκη η θυρωρος τω
πετρω μη και συ εκ των μαθητων
ει του ανου τουτου λεγει εκεινος
ουκ ειμι

Folio 308r

ειστηκεισαν δε οι δουλοι και οι υπη
ρεται ανθρακιαν πετποιηκοτες
οτι ψυχος ην και εθερμαινοντο
ην δε μετ αυτων πετρος εστως
και θερμαινομενος
ο ουν αρχιερευς ηρωτησε τον ιν
περι των μαθητων αυτου και
περι της διδαχης αυτου
απεκριθη αυτω ο ις εγω παρρησια
ελαλησα τω κοσμω εγω παντοτε
εδιδαξα εν συναγωγη και εν τω
ιερω οπου παντοτε οι ιουδαιοι
συν εισερχ και εν κρυπτω ελα
λησα ουδεν
τι με επερωτας επερωτησον τους
ακηκοοτας τι ελαλησα αυτοις
ιδε ουτοι οιδασιν α ειπον εγω
ταυτα δε αυτου ειποντος εις των
υπηρετων παρεστηκως εδωκεν
ραπισμα τω ιν ειπων ουτως
αποκρινη τω αρχιερει
απεκριθη αυτω ο ις ει κακως ελα
λησα μαρτυρησον περι του κακου

Folio 308v

ει δε καλως τι με δερεις
απεστειλεν αυτον ο αννας δεδεμενον
προς καιαφαν τον αρχιερεα
ην δε σιμων πετρος εστως και θερ
μενομενος ειπον ουν αυτω
μη και συ εκ των μαθητων αυτου
ει ηρνησατο ουν εκεινος και ειπεν
ουκ ειμι λεγει εις εκ των δουλων
του αρχιερεως συγγενης ων

ου απεκοψεν πετρος το ωτιον
ουκ εγω σε ιδον εν τω κηπω μετ αυτου
παλιν ουν ηρνησατο πετρος και ευ
θεως αλεκτωρ εφωνησεν
αγουσιν ουν τον ιν̄ απο του καιαφα
εις το πραιτωριον ην δε πρωια
και αυτοι ουκ εισηλθον εις το πραιτω
ριον ινα μη μιανθωσιν αλλ ινα
φαγωσιν το πασχα
εξηλθεν ουν ο πιλατος προς αυτους
και ειπεν τινα κατηγοριαν φε
ρετε κατα του αν̄οῡ τουτου
πεκριθησαν και ειπον αυτω ει μη
ην ουτος κακοποιος ουκ αν σοι

Folio 309r

παρεδωκαμεν αυτον ειπεν ουν
αυτοις ο πιλατος λαβετε αυτον
υμεις και κατα τον νομον υμων
κρινατε αυτον ειπον ουν αυτω οι
ιουδαιοι ημιν ουκ εξεστιν απο
κτειναι ουδενα ινα ο λογος του
ιν̄ πληρωθη ον ειπεν σημαινων
ποιω θανατω εμελλεν αποθνησκειν
εισηλθεν ουν εις το πραιτωριον
παλιν ο πιλατος και εφωνησεν
τον ιν̄ και ειπεν αυτω συ ει ο βασι
λευς των ιουδαιων
απεκριθη αυτω ο ις̄ αφ εαυτου συ
τουτο λεγεις η αλλοι σοι ειπον περι
εμου απεκριθη ο πιλατος
μητι εγω ιουδαιος ειμι το εθνος
το σον και οι αρχιερεις παρε
δωκαν σε εμοι τι εποιησας
απεκριθη ις̄ η βασιλεια η εμη
ουκ εστιν εκ του κοσμου τουτου ει
εκ του κοσμου τουτου ην η βασιλεια
η εμη οι {υπηρετε /C: υπηρεται} αν οι εμοι η
γωνιζοντο ινα μη παραδοθω

Folio 309v

τοῖς ἰουδαίοις νυν δὲ ἡ βασιλεία
ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐντευθεν
εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ πῖλατος οὐκ οὖν
βασιλεὺς εἰ σὺ ἀπεκρίθῃ ὁ ἰς σὺ
λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ
ἐγώ εἰς τοῦτο {**γεγεννημαι** /C: **γεγεννημε**} καὶ εἰς τοῦτο
ἐληλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυ
ρῶ τῇ ἀληθείᾳ πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς
ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς
λέγει αὐτῷ ὁ πῖλατος τί ἐστὶν ἀληθεία
καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξηλθε πρὸς
τοὺς ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς ἐγώ
οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ
ἐστὶν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ὑμῖν
ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα βουλευσθε
οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν
ἰουδαίων
ἐκραυγασάν οὖν πάλιν πάντες λέγον
τες μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν βαρᾶββαν
ἣν δὲ ὁ βαρᾶββας ληστής
19: τότε οὖν ἔλαβεν ὁ πῖλατος τὸν ἰν
καὶ ἐμαστιγώσεν καὶ οἱ στρατιῶται
πλεξάντες στεφάνον ἐξ ἀκανθῶν

Folio 310r

ἐπεθήκαν αὐτοῦ τὴ κεφαλὴ καὶ
ἱμάτιον πορφύρουν περιεβάλον
αὐτὸν καὶ ἔλεγον χαιρε ὁ βασιλεὺς
τῶν ἰουδαίων καὶ ἐδίδουν αὐτῷ
ραπίσματα
ἐξηλθεν οὖν πάλιν ἐξω ὁ πῖλατος
καὶ λέγει αὐτοῖς ἰδε ἀγὼ ὑμῖν αὐτὸν
ἐξω ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδε
μίαν αἰτίαν εὐρίσκω
ἐξηλθεν οὖν ὁ ἰς ἐξω φορῶν τὸν ἀ
κανθινὸν στεφάνον καὶ τὸ πορ
φύρουν ἱμάτιον καὶ λέγει αὐτοῖς
ἰδε ὁ ἁνὼς
ότε οὖν ἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ ὑπηρέται ἐκραυγασάν λέγοντες
σταυρώσον σταυρώσον αὐτὸν

λεγει αυτοις ο πιλατος λαβετε αυτον
υμεις και σταυρωσατε
εγω γαρ ουχ ευρισκω εν αυτω αιτιαν
απεκριθησαν αυτω οι ιουδαιοι ημεις
νομον εχομεν και κατα τον νομον
ημων οφειλει αποθανειν οτι
εαυτον $\overline{\theta\upsilon}$ $\overline{\upsilon\eta}$ εποιησεν

Folio 310v

οτε ουν ηκουσεν ο πιλατος τουτον τον
λογον μαλλον εφοβηθη και εισηλθεν
εις το πραιτωριον παλιν και λεγει
τω $\overline{\iota\upsilon}$ ποθεν ει συ ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ αποκρι
σιν ουκ εδωκεν αυτω
λεγει ουν αυτω ο πιλατος εμοι ου
λαλεις ουκ οιδας οτι εξουσιαν
εχω σταυρωσαι σε και εξουσιαν
εχω απολυσαι σε απεκριθη $\overline{\iota\varsigma}$
ουκ ειχες εξουσιαν ουδεμιαν κατ εμου
ει μη ην σοι δεδομενον ανωθεν
δια τουτο ο παραδιδους με σοι μει
ζονα αμαρτιαν εχει εκ τουτου ε
ζητει ο πιλατος απολυσαι αυτον
οι δε ιουδαιοι εκραυγαζον λεγοντες
εαν τουτον απολυσης ουκ ει φιλος
του καισαρος πας ο βασιλεα
εαυτον ποιων αντιλεγει τω καισαρι
ο ουν πιλατος ακουσας τουτων
των λογων ηγαγεν εξω τον $\overline{\iota\upsilon}$
και εκαθισεν επι του βηματος
εις τοπον λεγομενον λιθοστρωτον
εβραιστι δε γαβαθθα ην δε

Folio 311r

παρασκευη του πασχα ωρα δε ως
εκτη
και λεγει τοις ιουδαιοις ιδε ο βασιλευσ
υμων οι δε εκραυγασαν αρον αρον
σταυρωσον αυτον
λεγει αυτοις ο πιλατος τον βασιλεα
υμων σταυρωσω απεκριθησαν

οι αρχιερεις ουκ εχομεν βασιλεα
ει μη καισαρα
τοτε ουν παρεδωκεν αυτον αυτοις
ινα σταυρωθη
παρελαβον δε τον ιν̄ και ηγαγον εις το
πραιτωριον και βασταζων τον
σταυρον αυτου εξηλθεν εις τον λεγομενον
κρανιου τοπον ος λεγεται εβραιστι
γολγοθα οπου αυτον εσταυρωσαν
και μετ αυτου αλλους δυο εντευθεν
και εντευθεν μεσον δε τον ιν̄
εγραψεν δε και τιτλον ο πιλατος
και εθηκεν επι του σταυρου ην δε
γεγραμμενον ις̄ ο ναζωραιος ο βα
σιλευς των ιουδαιων
τουτον ουν τον τιτλον πολλοι ανεγνωσαν

Folio 311v

των ιουδαιων οτι εγγυς ην ο τοπος της
πολεως οπου εσταυρωθη ο ις̄ και ην
γεγραμμενον εβραιστι ελληνιστι
ρωμαιστι ελεγον ουν τω πιλατω οι
αρχιερεις των ιουδαιων μη γραφε
ο βασιλευς των ιουδαιων αλλ οτι
εκεινος ειπεν βασιλευς ειμι των
ιουδαιων
απεκριθη ο πιλατος ο γεγραφα γεγραφα
οι ουν στρατιωται οτε εσταυρωσαν τον
ιν̄ ελαβον τα ιματια αυτου και
εποιησαν τεσσαρα μερη εκαστω στρα
τιωτη μερος και τον χιτωνα
ην δε ο χιτων αραφος εκ των ανωθεν
υφαντος δι ολου ειπον ουν προς
αλληλους μη σχισωμεν αυτον αλ
λα λαχωμεν περι αυτου τινος
εσται ινα η γραφη πληρωθη η λεγουσα
διεμερισαντο τα ιματια μου εαυ
τοις και επι τον ιματισμον μου ε
βαλον κληρον οι μεν ουν στρατιω
ται ταυτα εποιησαν
ειστηκεισαν δε παρα τω σταυρω του ιν̄

Folio 312r

η $\overline{\mu\eta\rho}$ αυτου και η αδελφη της $\overline{\mu\rho\varsigma}$
αυτου μαρια η του κλωπα και
μαρια η μαγδαληνη $\overline{\tau\varsigma}$ ουν ιδων
την $\overline{\mu\rho\alpha}$ και τον μαθητην πα
ρεστωτα ον ηγαπα λεγει τη $\overline{\mu\rho\iota}$ αυτου
γυναι ιδε ο $\overline{\upsilon\varsigma}$ σου ειτα λεγει τω
μαθητη ιδου η $\overline{\mu\eta\rho}$ σου και απ εκει
νης της {ημερας /C: [deletion]} ελαβεν {αυτ /C: ο μαθητης}
αυτην εις τα ιδια
μετα τουτο ιδων ο $\overline{\iota\varsigma}$ οτι παντα ηδη
τετελεσται ινα η γραφη τελειω
θη λεγει διψω σκευος ουν εκειτο
οξους μεστον οι δε πλησαντες
σπογγον οξους και υσωπω περι
θεντες προσηνεγκαν αυτου τω
στοματι οτε ουν ελαβεν το οξος
ο $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν τετελεσται
και κλινας την κεφαλην παρε
δωκεν το $\overline{\pi\nu\alpha}$
οι ουν ιουδαιοι ινα μη μεινη επι του
σταυρου τα σωματα εν τω σαβ
βατω επι παρασκευη ην ην
γαρ μεγαλη ημερα εκεινου του σαββατου

Folio 312v

ηρωτησαν τον πιλατον ινα κατε
αγωσιν αυτων τα σκελη και αρθωσιν
ηλθον ουν οι στρατιωται και του
μεν πρωτου κατεαξαν τα σκελη
και του αλλου του συσταυρωθεντος
αυτω επι δε τον $\overline{\iota\nu}$ ελθοντες
ως ιδον αυτον ηδη τεθνηκοτα
ου κατεαξαν αυτου τα σκελη αλ
λ εις των στρατιωτων λογχει αυτου
την πλευραν ενυξεν και ευθυς
εξηλθεν αιμα και υδωρ και ο
εορακως μεμαρτυρηκεν και αλη
θινή εστιν αυτου η μαρτυρια
ακεινος οιδεν οτι αληθη λεγει ινα
υμεις πιστευσητε εγενετο γαρ
ταυτα ινα η γραφη πληρωθη

οστουν ου συντριβησεται απ αυτου
και παλιν ετερα γραφη λεγει ο
ψονται εις ον εξεκεντησαν
μετα ταυτα ηρωτησεν τον πιλατον
ο ιωσηφ ο απο αριμαθαιας ων
μαθητης του ιϋ κεκρυμμενος δε
δια τον φοβον των ιουδαιων

Folio 213r

ινα αρη το σωμα του ιϋ και επετρεψεν
ο πιλατος ηλθεν ουν και ηρεν το
σωμα του ιϋ
ηλθεν δε και νικοδημος ο ελθων προς
τον ιϋ νυκτος το πρωτον φερων
μιγμα σμυρνης και αλοης ως λιτρας
εκατον
ελαβον ουν το σωμα του ιϋ και εδησαν
αυτο εν οθονιοις μετα των αρωματων
καθ ως εθος εστιν τοις ιουδαιοις
ενταφιαζειν ην δε εν τω τοπω
οπου εσταυρωθη κηπος και εν τω
κηπω μνημειον καινον εν ω ουδεπω
ουδεις ετεθη εκει ουν δια την παρα
σκευην των ιουδαιων οτι εγγυς ην
το μνημειον εθηκαν τον ιϋ
20: τη δε μια των σαββατων μαρια η
μαγδαληνη ερχεται πρωι σκοτιας
ουσης εις το μνημειον και βλεπει τον
λιθον ηρμενον εκ του μνημειου
τρεχει ουν και ερχεται προς σιμωνα
πετρον και προς τον {αλων /C: αλλον} μαθητην
ον εφιλει ο ις και λεγει αυτοις

Folio 313v

ηραν τον ιϋν εκ του μνημειου και ουκ
οιδαμεν που εθηκαν αυτον
εξηλθεν ουν ο πετρος και ο αλλος
μαθητης και ηρχοντο εις το
μνημειον ετρεχον δε οι δυο ομου
και ο αλλος μαθητης προεδραμεν
ταχιον του πετρου και ηλθεν

πρωτος εις το μνημειον και παρα
κυψας βλεπει κειμενα τα οθονια
ου μεντοι εισηλθεν ερχεται ουν
σιμων πετρος ακολουθων αυτω
και εισηλθεν εις το μνημειον και
θεωρει τα οθονια κειμενα και
το σουδαριον ο ην επι της κεφα
λης αυτου ου μετα των οθονιων
κειμενον αλλα χωρις εντετυ
λιγμενον εις ενα τοπον
τοτε ουν εισηλθεν και ο αλλος μα
θητης ο ελθων πρωτος εις το
μνημειον και ειδεν και επιστευσεν
ουδεπω γαρ ηδειςαν την γρα
φην οτι δει αυτον εκ νεκρων
αναστηναι απηλθον ουν παλιν

Folio 314r

προς εαυτους οι μαθηται
μαρια δε εισηκει προς τω μνημειον
κλαιουσα εξω ως ουν εκλαιεν
παρεκυψεν εις το μνημειον και
θεωρει δυο αγγελους εν λευκοις
καθεζομενους ενα προς τη κεφαλη
και ενα προς τοις ποσιν οπου
εκειτο το σωμα του ιϋ
και λεγουσιν αυτη εκεινοι γυναι τι
κλαιεις λεγει αυτοις οτι ηραν τον
κν {μου και ουκ} /C: [deletion]} οιδα που εθηκαν αυτον
και ταυτα ειπουσα εστραφη εις τα οπισω
και θεωρει τον ιϋ εστωτα και ουκ ηδει
οτι ις εστιν λεγει αυτη ο ις γυναι
τι κλαιεις τινα ζητεις εκεινη
δοκουσα οτι ο κηπουρος εστιν λεγει
αυτω κυριε ει συ εβαστασας αυτον
ειπε μοι που αυτον εθηκας καγω αυτον
αρω λεγει αυτη ο ις μαρια στρα
φεισα εκεινη λεγει αυτω {εβραιστι} /C: [deletion]}
ραβουνι ο λεγεται διδασκαλε
λεγει αυτη ο ις μη μου απτου ουπω γαρ
αναβεβηκα προς τον παρα μου

Folio 314v

πορευου δε προς τους αδελφους μου
και ειπε αυτοις αναβαινω προς τον
π̄ρᾱ μου και π̄ρα υμων και θ̄ν̄ μου
και θ̄ν̄ υμων ερχεται μαρια η
μαγδαληνη απαγγελουσα τοις
μαθηταις οτι εορακεν τον κ̄ν̄
και ταυτα ειπεν αυτη
ουσης ουν οψιας τη ημερα εκεινη
τη μια των σαββατων και των
θυρων κεκλεισμενων οπου
ησαν οι μαθηται συνιγμενοι
δια των φοβων των ιουδαιων
ηλθεν ο ῑς̄ και εστη εις το μεσον
και λεγει αυτοις ειρηνη υμιν
και τουτο ειπων εδειξεν αυτοις
τας χειρας και την πλευραν
αυτου
εχαρησαν ουν οι μαθηται ιδοντες
τον κ̄ν̄ ειπεν ουν αυτοις ο ῑς̄ παλιν
ειρηνη υμιν καθ ως απεσταλκε με
ο π̄ηρ̄ καγω πεμπω υμας
και τουτο ειπων ενεφυσησεν και
λεγει αυτοις λαβετε π̄νᾱ αγιον

Folio 315r

αν τινων αφητε τας αμαρτιας
αφιενται αυτοις αν τινων κρα
τητε καικρατηνται
θωμας δε εις εκ των δωδεκα
ο λεγομενος διδυμος ουκ ην
μετ αυτων οτε ηλθεν ο ῑς̄
ελεγον ουν αυτω οι αλλοι μαθηται
εορακαμεν τον κ̄ν̄ ο δε ειπεν
αυτοις εαν μη ιδω εν ταις
χερσιν αυτου τον τυπον των ηλων
και βαλω τον δακτυλον μου εις τον
τυπον των ηλων και βαλω την
χειρα μου εις την πλευραν αυτου
ου μη πιστευσω
και μεθ ημερας οκτω παλιν
ησαν εσω οι μαθηται αυτου και

θωμας μετ αυτων ερχεται ο ις
των θυρων κεκλεισμενων και
εστη εις το μεσον και ειπεν ειρηνη
υμιν ειπα λεγει τω θωμα φερε
τον δακτυλον σου ωδε και ιδε
τας χειρας μου και φερε την
χειρα σου και βαλε εις την πλευραν μου

Folio 315v

και μη γινου απιστος αλλα πιστος
και απεκριθη ο θωμας και ειπεν αυτω
ο κς μου και ο θς μου λεγει αυτω ο ις
οτι εορακας με θωμα πεπιστευκας
μακαριοι οι μη ιδοντες και πιστευ
σαντες πολλα μεν ουν και αλλα
σημεια εποιησεν ο ις ενωπιον των
μαθητων αυτου α ουκ εστι γεγραμμενα
εν τω βιβλιω τουτο ταυτα δε γε
γραπται ινα πιστευσητε οτι ις
εστιν ο χς ο υς του θυ και ινα πι
στευοντες ζωην εχητε εν τω ονο
ματι αυτου
21: μετα ταυτα εφανερωσεν εαυτον παλιν
ο ις τοις μαθηταις επι της θαλασ
σης της τιβεριαδος εφανερωσεν
δε ουτως ησαν ομου σιμων πετρος
και θωμας ο λεγομενος διδυμος
και ναθαναηλ ο απο κανα της
γαλιλαιας και οι του {ζαιβαιδαιου /C: ζεβεδαιου }
και αλλοι εκ των μαθητων αυτου δυο
λεγει αυτοις σιμων πετρος υπαγω
αλιευειν λεγουσιν αυτω ερχο

Folio 316r

μεθα και ημεις συν σοι εξηλθον
και {ανεβησαν /C: ενεβησαν} εις το πλοιον ευθυς
και εν εκεινη τη νυκτι επιασαν ουδεν
πρωιας δε ηδη γινομενης εστη ις
εις τον αιγιαλον ου μεντοι ηδειςαν
οι μαθηται οτι ις εστιν
λεγει ουν αυτοις ο ις παιδια μη τι

προσφαγιον εχεται απεκριθησαν
αυτω ου ο δε ειπεν αυτοις βαλετε
εις τα δεξια μερη του πλοιου το δι
κτυον και ευρησεται εβαλον ουν
και ουκ ετι αυτο ελκυσαι ισχυσαν
απο του πληθους των ιχθυων
λεγει ουν ο μαθητης εκεινος ον ηγαπα
ο ις τω πετρω ο κς εστιν σιμων
ουν πετρος ακουσας οτι ο κς εστιν
τον επενδυτην διεζωσατο ην
γαρ γυμνος και εβαλεν εαυτον
εις την θαλασσαν οι δε αλλοι μα
θηται τω πλοιαριω ηλθον
ου γαρ ησαν μακραν απο της γης
αλλ ως απο πηχων διακοσιων
συροντες το δικτυον των ιχθυων

Folio 316v

ως ουν απεβησαν εις την γην βλε
πουσιν ανθρακιαν κειμενην
και οψαριον επικειμενον και αρτον
λεγει αυτοις ο ις ενεγκατε απο των
οψαριων ων επιασατε νυν
ανεβη σιμων πετρος και ειλκυσεν
το δικτυον επι της γης μεστον ι
χθυων μεγαλων εκατον πεντη
κοντα τριων και τοσουτων οντων
ουκ εσχισθη το δικτυον
λεγει αυτοις ο ις δευτε αριστησατε
ουδεις δε ετολμα των μαθητων
εξετασαι αυτον συ τις ει ειδοτες
οτι ο κς εστιν
ερχεται ουν ο ις και λαμβανει τον αρτον
και διδωσιν αυτοις και το οψαριον
ομοιως τουτο ηδη τριτον εφανε
ρωθη ο ις τοις μαθηταις αυτου
εγερθεις εκ νεκρων
οτε ουν ηρισθησαν λεγει τω σιμωνι
πετρω ο ις σιμων ιωνα αγα
πας με πλειον τουτων λεγει αυτω
ναι κε συ οιδας οτι φιλω σε

Folio 317r

λεγει αυτω βοσκε τα αρνια μου
λεγει αυτω παλιν δευτερον σιμων ιωνα
αγαπας με
λεγει αυτω ναι $\overline{\kappa\epsilon}$ συ οιδας οτι φιλω σε
λεγει αυτω ποιμαινε τα προβατα μου
λεγει αυτω το τριτον σιμων ιωνα
φιλεις με ελυπηθη ο πετρος οτι
ειπεν αυτω το τριτον φιλεις με
και ειπεν αυτω $\overline{\kappa\epsilon}$ συ παντα οιδας
συ γινωσκεις οτι φιλω σε
λεγει αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ βοσκε τα προβατα μου
αμην αμην λεγω σοι οτε ης νεωτερος
εζωννυες σε αυτον και περιεπατεις
οπου ηθελες οταν δε γηρασης
εκτενεις τας χειρας σου και αλλος
σε ζωσει και οισει οπου ου θελεις
τουτο δε ειπεν σημαινων ποιω θανατω
δοξασει τον $\overline{\theta\nu}$
και τουτο ειπων λεγει αυτω ακολουθει μοι
επιστραφεις $\delta[\epsilon]$ ο πετρος βλεπει τον
μαθητην ον ηγαπα ο $\overline{\iota\varsigma}$ ακολου
θουντα ος και ανεπεσεν εν τω δειπνω
επι το στηθος αυτου και ειπεν $\overline{\kappa\epsilon}$

Folio 317v

τις εστιν ο παραδιδους σε τουτον
ιδων ο πετρος λεγει τω $\overline{\iota\omega}$ $\overline{\kappa\epsilon}$ ουτος
δε τι λεγει αυτω ο $\overline{\iota\varsigma}$ εαν αυτον
θελω μενειν εως ερχωμαι τι
προς σε συ ακολουθει μοι
εξηλθεν ουν ο λογος ουτος εις τους
αδελφους οτι ο μαθητης εκεινος
ουκ αποθνησκει και ουκ ειπεν αυτω
ο $\overline{\iota\varsigma}$ οτι ουκ αποθνησκει αλλ εαν
αυτον θελω μενειν εως ερχωμαι
τι προς σε
ουτος εστιν ο μαθητης ο μαρτυρων
περι τουτων και γραψας ταυτα
και οιδαμεν οτι αληθης εστιν η
μαρτυρια αυτου εστι δε και αλλα
πολλα οσα εποιησεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ ατινα

εαν γραφηται καθ εν ουδε αυτον
οιμαι τον κοσμον χωρησαι τα γρα
φομενα βιβλια αμην

APPENDIX B: DIFFERENCES BETWEEN THE MAJORITY TEXT AND GA 655

The following apparatus lists major textual differences between the Majority text and GA 655. Five abbreviations and signs are also present in the critical apparatus:

- C for a correction.
- * for the original reading when a correction had been made to the text.
- C* for a correction in the first hand.
- OM for an omission.
- ^{mg} identifies a reading of the text of GA 655 in the margin, regardless of it being a correction or alternative variant reading.

1. MATTHEW

Majority Text	]	GA655
3:6		
ιορδανη υπ αυτου	]	ιορδανη ποταμω υπ αυτου
4:18		
περιπατων δε παρα την θαλασσαν	]	περιπατων δε ο ις παρα την θαλασσαν
4:21		
καταριζοντας τα δικτυα αυτων	]	OM
5:20		
μη περισσευση η δικαιοσυνη υμων πλειον δικαιοσυνη πλεων	]	μη περισσεισει υμων η δικαιοσυνη πλεων
5:33		
παλιν ηκουσατε οτι ερρεθη τοις αρχαιοις	]	OM
5:39		
την δεξιαν σιαγωνα στρεψον	]	την δεξιαν σου σιαγωνα στρεψον
5:45		

γενησθε υιοι του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ υμων του εν τοις $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$] οπως γενησθε ομοι οι του $\overline{\pi\rho\varsigma}$
υμων του εν $\overline{\sigma\upsilon\nu\omicron\iota\varsigma}$

6:18

αποδωσει σοι] αποδωσει σοι εν τω φανερω

6:25

μηδε τω σωματι υμων τι ενδυσησθε ουχι] ΟΜ (ο)υχι

6:34

μεριμνησει τα εαυτης αρκετον τη ημερα] μεριμνησειτε αυτης αρκετον γαρ τη
ημερα

8:27

ποταπος εστιν ουτος] ποταπος εστιν ο $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ ουτος

9:1

εις πλοιον διεπερασεν] εις πλοιον ο $\overline{\iota\varsigma}$ διεπερασεν

9:18

αρχων εις ελθων προσεकुνει] αρχων τεις ελθων τω $\overline{\tau\omega}$ προσεकुνει

10:1

εξουσιαν πνων] εξουσιαν κατα πνευματων

10:13

η οικια αξια ελθετω] η οικια αξια εις ελθετω

10:37

και ο φιλων $\overline{\tau\omega\nu}$ η θυγατερα υπερ εμε ουκ εστιν μου αξιος] ΟΜ

12:42

βασίλισσα νοτου εγερθησεται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινει
αυτην οτι ηλθεν εκ των περατων της γης ακουσαι την σοφιαν σολομωνος και ιδου
πλειον σολομωνος ωδε] ΟΜ

12:50

και $\overline{\mu\eta\rho}$ εστιν] και $\overline{\mu\eta\rho}$ μου εστιν

13:43

τη βασιλεια του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ αυτων] τη βασιλεια των $\overline{\sigma\upsilon\nu\omega\nu}$

13:55

ιωσης] ιωαννης

14:34

γεννησαρετ] γεννησαρεθ

15:23

ο δε ουκ απεκριθη] ο δε απεκριθη

15:25

ελθουσα] απελθουσα

15:30

κωφους κυλλους και ετερους πολλους] OM

16:21

τριτη ημερα εγερθηται] τριτη ημερα αναστηναι

17:14

αυτω $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ γονυπετων αυτον] αυτω $\overline{\iota\upsilon}$ $\overline{\alpha\nu\omicron\varsigma}$ τις γονυπετων αυτον

17:19

τω $\overline{\iota\upsilon}$] αυτου

18:25

τα τεκνα και παντα οσα ειχεν και] OM

19:5

προσκολληθησεται] κολληθησεται

19:17

ο δε ειπεν] ο δε $\overline{\iota\varsigma}$ ειπεν

19:26

παντα δυνατα] παντα δυνατα εστιν

19:29

η γυναικα η τεκνα] η τεκνα

20:30

ελεησον ημας $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\upsilon\varsigma}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$] ελεησον ημας $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\upsilon\epsilon}$ $\overline{\delta\alpha\delta}$

21:11

ναζαρετ] ναζαρεθ

21:12

και τας τραπεζας των κολλυβιστων κατεστρεψεν] *και τας τραπεζας των
κολλυβιστων κατεστρεψεν [C: erased]

21:16

ειπον αυτω ακουεις] ειπον αυτω ουκ ακουεις

24:20

χειμωνος μηδε σαββατω] χειμωνος μηδε εν σαββατω

24:47

καταστησει αυτον] ευρησει ποιουν τα ουτως

25:22

αλλα δυο ταλαντα εκερδησα] αλλα δυο εκερδησα

25:30

OM] ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουα κουετω

25:43

ξενος ημην και ου συνηγαγετε με] OM

26:25

ραββι λεγει αυτω συ ειπας] ραββη λεγει αυτω ο ις συ ειπας

26:35

συν σοι αποθανειν] συν συ αποθανειν

27:56; 27:61; 28:1

μαρια η μαγδαληνη] μαρια η μαγδαλινη

2. MARK

1:35

απηλθεν εις ερημον] απηλθεν ο ις εις ερημον

2:1

και εισηλθεν παλιν εις] και εισηλθεν [C: ο ις] παλιν εις

4:41

ο ανεμος] οι ανεμοι

5:21

πολυς] πολλοις

7:26

συραφοινικισσα] συρα φοινικισσα [^{mg} άλλο συροφοινικισσα]

7:31

παλιν εξελθων εκ των οριων] παλιν εξελθων ο ις εκ των οριων

10:14

εστιν η βασιλεια του θυ] εστιν η βασιλεια των ουνων

10:29

αποκριθεις ο ις] [C: και] αποκριθεις ο ις

10:32

ακολουθουντες εφοβουντο και] OM

παραλαβων παλιν τους δωδεκα] παραλαβων παλιν ο ις τους δωδεκα

11:8

εις την οδον] εν τη οδω

11:25

ο πηρ υμων] ο πηρ ημων

12:29

ο θς ημων κς εις εστιν] ο θς υμων κς εις εστιν

12:30

διανοιας σου και εξ ολης της] OM

12:32

εις εστιν και ουκ εστιν ἄλλος] εις εστι $\overline{\theta\varsigma}$ και ουκ εστιν ἄλλος
 14:45
 λεγει αυτω ραββι ραββι] λεγει αυτω ραββι χαιρε
 14:55
 μαρτυριαν] ψευδομαρτυριαν
 15:42
 προσαββατον-πρὸς-σάββατον] προσαββατον
 15:44
 ει ηδη] ει παλαι [^{mg}ἀντὶ ει ηδη]
 16:8
 εξελθουσαι εφυγον] εξελθουσαι ταχυ εφυγον
 16:9
 αναστας δε πρωι πρωτη σαββατου] αναστας δε ο $\overline{\iota\varsigma}$ πρωι πρωτης σαββατου

3. LUKE

1:9
 $\overline{\kappa\upsilon}$] $\overline{\theta\upsilon}$ [C*: $\overline{\kappa\upsilon}$]
 1:25
 $\overline{\kappa\varsigma}$] $\overline{\theta\varsigma}$ [C*: $\overline{\kappa\varsigma}$]
 1:26
 ναζαρετ] ναζαρεθ
 1:30
 μη φοβου μαριαμ] μη φοβου μη φοβου μαριαμ
 2:4, 51
 ναζαρετ] ναζαρεθ
 3:10,12, 14
 ποιησομεν] ποιησωμεν
 3:25
 ματθαθιου] ματθιου
 4:16
 ναζαρετ] ναζαρεθ
 4:27
 ελισσαιου] ελισαιου
 4:31
 κατηλθεν εις καπερναουμ] κατηλθεν ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις καπερναουμ
 4:35
 εξ] απ

4:37-38

και εξεπορευετο ... αυτον περι αυτης] και εξεπορευετο ... αυτον περι αυτης
[marked with asterisks]

4:38

εκ της συναγωγης εισηλθεν] εκ της συναγωγης ο ις εισηλθεν

5:17

αυτος ην διδασκων και ησαν] αυτος ην διδασκων ο ις και εισαν

5:36

μηγε] μη γε

5:37

μηγε] μη γε

6:15

αλφαιου] αλφειου

6:22, 26, 31

ανον] ανοι

7:1

εισηλθεν εις καπερναουμ] εισηλθεν ο ις εις καπερναουμ

7:9

ο ις εθαυμασεν αυτον και στραφεις] ο ις εθαυμασεν και στραφεις και
στραφεις

7:11

εις πολιν καλουμενην ναιν] ο ις εις πολιν καλουμενην ναιν

7:30

εις εαυτους μη βαπτισθεντες] εις εαυτους βαπτισθεντες

8:22

ενεβη εις πλοιον] ενεβη ο ις εις πλοιον

8:51

εις την οικιαν] ο ις εις την οικιαν

9:1

δωδεκα εδωκεν] δωδεκα μαθητας αυτου εδωκεν

9:33

μωση] μωσει

10:11

υμων απομασσομεθα] υμων εις τους ποδας ημων απομασσομεθα

11:9, 10

ανοιγησεται] ανοιχθησεται

11:11

η και ιχθυην μη αντι ιχθυος οφιν επιδωσει αυτω] OM

11:44

ανον] ανοι

12:5

ναι λεγω υμιν τουτον φοβηθητε] OM

12:20

αφρον] αφρων

12:31

και ταυτα παντα προστεθησεται υμιν] και ταυτα προστεθησεται υμιν

12:33

βαλαντια] βαλλαντια

13:4

παντας ανους] παντας τους ανους

13:7

ινα τι και την γην] ινα και την γην

13:10

διδασκων] δασκων ο ις

13:27

παντες οι εργатаι] παντες εργатаι

14:5

υς η βους] ονος η βους

14:24

πολλοι γαρ εισιν κλητοι ολιγοι δε εκλεκτοι] OM

14:25

αυτω] τω ιω

16:5

χρεωφειλετων] χρεοφιλετων

εαυτου ελεγεν] αυτου [C: εαυτου] ειπεν

16:15

του θυ] του θυ εστιν

16:29

μωσεα] μωυσεα

17:11

σαμαρειας] σαμαριας

17:23

ιδου ωδε η ιδου εκει] ιδου ωδε ιδου εκει ο χς

18:1

προσευχεσθαι και] προσευχεσθαι αυτους και
 18:5
 παρεχειν] μη παρεχειν
 18:10
 $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$] $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$
 18:39
 εκραζεν] εκραζε λεγων
 19:16, 18, 20
 μνα] μνας
 19:29
 βηθσφαγη] βηθφαγη
 19:46
 εστιν] κληθησετε
 20:10
 δωσιν] δωσωσιν
 20:19
 OM] τον λαον
 20:41
 λεγουσιν τον $\overline{\chi\nu}$] λεγουσιν τινες τον $\overline{\chi\nu}$
 21:17
 υπο παντων δια το ονομα μου] δια το ονομα μου υπο παντων
 21:36
 εκφυγειν παντα] εκφυγειν παντα ταυτα
 22:12
 ανωγειν] αναγαιον
 22:18
 απο του γεννηματος] απο του νυν απο γεννηματος
 22:30
 OM] εν τη βασιλειαν μου και
 22:35, 36
 βαλαντιου] βαλλαντιου
 22:42
 γενεσθω] γινεσθω
 22:43-44
 ωφθη δε αυτω ... επι την γην] ωφθη δε αυτω ... επι την γην [marked with
 asterisks]
 22:47

Omitted] τουτο γαρ σημειον δεδωκει αυτοις ον αν φιλησω αυτος εστιν
 22:60
 και παραχρημα επι λαλουντος αυτου εφωνησεν αλεκτωρ] OM
 24:1
 βαθεος] βαθεως
 24:10
 μαρια ιακωβου] μαρια η ιακωβου
 24:18
 δε ο εις] δε [C*: ο εις]
 24:43
 Omitted] *και τα επιλοιπα εδωκεν αυτοις [C: erased]
 24:44
 μωσεως] μωυσεως

4. JOHN

1:21
 απεκριθη] λεγει ουκ ειμι
 1:27
 OM] εκεινος υμας βαπτισει εν π̄νι αγιω και πυρι
 1:29
 OM] ο ιωαννης
 1:32
 καταβαινον ωσει] καταβαινων ως
 1:34
 εωρακα] εορακα αυτον
 1:43
 αυτω ο ις ακολουθει] ηθελησεν ο ις εξελθειν³⁷⁵
 1:48
 ις] OM
 1:50
 ις] OM
 2:10
 συ τετηρηκας τον καλον οινον εως αρτι] OM
 3:2
 αυτον] τον ιν̄
 ο θς] θς

³⁷⁵ Ο ις is located in a different part of the sentence

3:5
 Omitted] και ειπεν αυτω
 3:19
 $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$] $\overline{\alpha\nu\omicron\iota}$
 3:21
 τω $\overline{\theta\omega}$] $\overline{\theta\omega}$
 3:24
 την φυλακην] φυλακην
 3:30
 εκεινον δει] εκεινον δε
 4:5
 ερχεται ουν εις πολιν] ερχεται ουν ο $\overline{\iota\varsigma}$ εις πολιν
 4:6
 ουν] δε
 4:17
 ειπεν ουκ εχω] ειπεν αυτω ουκ εχω
 4:22
 υμεις προσκυνειτε ο ουκ οιδατε] OM
 4:24
 $\overline{\pi\nu\alpha}$ ο $\overline{\theta\varsigma}$ και τους προσκυνουντας αυτον] OM
 4:44
 ο $\overline{\iota\varsigma}$] $\overline{\iota\varsigma}$
 5:1
 μετα ταυτα ην η εορτη] μετα δε ταυτα ην εορτη
 5:4
 αγγελος ... νοσηματι] αγγελος ... νοσηματι [marked with asterisks]
 5:7
 κε ανθρωπον] ναι κε $\overline{\alpha\nu\omicron\nu}$ δε
 5:16
 εν σαββατω] εν σαββατω τα ιαματα
 6:7
 αυτω φιλιππος] αυτω ο φιλιππος
 6:15
 ανεχωρησεν εις το ορος] ανεχωρησεν παλιν εις το ορος
 6:24
 ζητουντες τον $\overline{\iota\nu}$] περαν της θαλασσης [C: erased]
 6:26
 αυτοις] OM

6:30

ουν ποιεις συ σημειον] ουν ποιεις σημειον

6:60

τις δυναται αυτου ακουειν] OM

6:70

απεκριθη αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$] απεκριθη αυτοις

7:53-8:10

και εμπορευθη ... σε κατεκρινεν] και εμπορευθη ... σε κατεκρινεν [marked with *obeloi*]

8:14

υμεις δε ουκ οιδατε ποθεν ερχομαι και που υπαγω] OM

8:23

εστε εγω ουκ ειμι εκ του κοσμου τουτου] OM

8:40

ηκουσα παρα του $\overline{\theta\upsilon}$ τουτο αβρααμ] ηκουσα παρα του $\overline{\pi\rho\varsigma}$ μου τουτο αβρααμ

9:1

παραγων ειδεν ανθρωπον τυφλον] παραγων ο $\overline{\iota\varsigma}$ ιδεν τυφλον

10:8

ηλθον κλεπται] ηλθον προ εμου κλεπται

11:14

αυτοις ο $\overline{\iota\varsigma}$ παρρησια] αυτοις παρρησια

APPENDIX C: MARGINAL EXEGETICAL SCHOLIA

The complete scholia in GA 655 has been transcribed into the tables below.

1. MATTHEW

Number, folio, text reference, author and notes	Scholia Transcriptions
MT-1, folio 32r, title, Author: John Chrysostom	διὰ τί ἡ παροῦσα βίβλος εὐαγγέλιον λέγεται· ὅτι κολάσεως ἀναίρεσιν καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἁγιασμόν, καὶ ἀπολύτρωσιν, καὶ υἰοθεσίαν, καὶ κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν, πᾶσιν εὐαγγελίζεται.
MT-2; folio 32r; 1:1a; Author: John Chrysostom	βίβλος γενησεως [C: γενέσεως) βίβλον ταύτην γενέσεως λ(εγεται), ἐπειδὴ πάσης τῆς οἰκο(νο)μίας τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐστι· καὶ ἀρχὴ καὶ ῥίζα πάντων ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν
MT-3; folio 32r; 1:1b; Author: John Chrysostom	Τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν υἱοῦ Ἀβραάμ καὶ τότε υἱοῦ Δα(βι)δ οὐχ ὥς τινες νομίζουσιν κάτωθεν ἄνω βουλόμενος ἐλθεῖν, ἀλλ' ὅτι ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ὁ Δα(βι)δ ἦν, ἀπὸ τε τῆς βασιλείας, ἀπὸ τε τοῦ χρόνου· οὐ γὰρ πάλαι ἦν τετελευτηκώς, ὥσπερ ὁ Ἀβραάμ· διὰ τοῦτο οὖν ἐκ τοῦ γνωριμώτερου ποιεῖται τὴν ἀρχὴν, καὶ τότε ἐπὶ τὸν προγόνον τούτου τὸν Ἀβραάμ ἀνατρέχει.

MT-4; folio 32r; 1:3; Author: John Chrysostom	τίνος χάριν τὸν Φαρὲς εἴ εἶπων. ³⁷⁶ καὶ τοῦ Ζαρὰ ἐμνημόνευσεν· ὅτι τοῦ Ζαρὰ ἐν τῷ τίκτειν τὴν Θάμαρ τὴν χεῖρα προεξενέγκαντος, συνέστειλε τὸ παιδίον τὴν χεῖρα, καὶ προῆλθεν ὁ Φαρὲς, καὶ τότε ὁ Ζαρὰ· ὅπερ τῶν δύο λαῶν τύπος ἦν·
MT-5; folio 32r; 1:5; Notes: Quotes Song of Songs 3:9-10 (Septuagint); Theophilus	θεοφίλου ἐκ τῶν Ἀσμάτων, εἰς τὸ ῥητὸν Φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σαλομῶν, ἀπὸ ξύλου τοῦ Λιβάνου· ἐξ ἐθνῶν τὸ κατὰ σάρκα, ὁ κ(ύριος)ς· σωζομένου καὶ τοῦ ἐξ Ιουδα· τίς οὖν ἐστὶν τὸ Ξύλον τοῦ Λιβάνου, 'Ρουθ ἡ Μωαβήτις· αὕτη γὰρ τέτοκεν τὸν ὠβήδ' ἐξ οὗ 'Ιεσαΐ· φορεῖον τοίνυν ἐστὶν τὸ σῶμα χ(ριστο)ῦ
MT-6; folio 32v; 1:6; Notes: Cramer's title is 'Εξ <i>ἀνεπιγράφου</i>	ἵνα δόξῃ προτρέπεσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ ἀθεμητογαμιῶν. καὶ τὰ ἔθνη εἰς τὴν πίστιν ὁ εὐάγγελιστής, ὅτι οὐδὲ ἀπὸ τοιούτων ἀπηξίωσεν ὁ κ(ύριος)ς κατάγεσθαι· τούτου χάριν συναριθμεῖ ἀνδράσι ταύτας τὰς τρεῖς·
MT-7; folio 32v; Author: John of Damascus	ἐκ τοῦ Σολομῶντος τοῦ υ(ίο)ῦ Δα(υὶ)δ, Ματθὰν ἔσχηκεν γυναῖκα· ἐξ ἧς ἐγέννησεν τὸν 'Ιακώβ. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ματθὰν, Μελχὶ ὁ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Νάθαν, υ(ιὸς)ς μὲν Λευϊ, ἀδελφὸς δὲ τοῦ πάνθηρος, ἔγημεν τὴν γυναῖκα τοῦ Ματθὰν, μ(ητέ)ρα δὲ τοῦ 'Ιακώβ, καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τὸν 'Ηλί, ὁ μὲν 'Ιακώβ ἐκ φυλῆς Σολομῶντος ὁ δὲ 'Ηλί ἐκ φυλῆς τοῦ νάθαν.

³⁷⁶ Φαρὲς εἴ εἶπων: dittography, scribal mistake

	ἔτελεύτησεν δὲ Ἡλὶ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Νάθαν ἀπαις. καὶ ἐλάβεν Ἰακώβ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Σολομῶντος. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀνέστησεν σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ. Ἰωσήφ οὖν φύσει μὲν ἐστὶν υἱὸς Ἰακώβ ἐκ τοῦ καταγωγίου τοῦ Σολομῶντος· κατὰ δὲ νόμον τοῦ Ἡλὶ τοῦ ἐκ Νάθαν· διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Λουκάς τὴν Ἡλὶ λεγείν π(ατέ)ρα του Ἰωσήφ ἢ δὲ τῆς ἀγίου Θ(εοτό)κου γενεαλογίαῖσιν οὕτω ἐκ τῆς σειρας τοῦ νάθαν του υἱοῦ Δα(υὶ)δ. λευὶ ἐγεννησεν τὸν Μελχὶ καὶ τὸν Πάνθηρα· ὁ Πάνθηρ ἐγεννησεν τὸν Βαρπάνθηρ· οὕτω ἐπικληθέντα. οὕτω ἐπικληθέντα. οὕτω ὁ Βαρπάνθηρ. ἐγέννησεν τὸν Ἰωακὴμ, αὐτὸς δὲ γεννᾷ τὴν ἁγίαν Θ(εοτό)κον·
MT-8; folio 32v; Author: Epiphanius the Monk	ὁ βαρχίας γεννα τὸν ζαχα[ρίον] [...] καὶ τὸν Ἀγγαῖον οὗτος τὴν Σαλώμην τὴν γυναῖκα Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος ὁ δὲ Ἰωσήφ ἐξ αὐτῆς γεννᾷ Ἰάκωβον, Σίμωνα, Ἰούδαν, Ἰωσή, ἔσθῆρ, Μαρίαν
MT-9; folio 33r; 1:15; Author: Epiphanius the Monk	ματθὰν ὁ ἱερεὺς ἐν βηθ[λεέμ] γεννᾷ θυγατέρας τρεῖς - Μαρίαν αὕτη γεννᾷ Σαλώμην τὴν μαῖαν - Σοββή αὕτη τὴν Ἑλισάβετ - Ἄννα αὕτη δὲ τὴν ἁγίαν Θ(εοτό)κον ὥς εἶναι τὴν Ἑλισάβετ καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν καὶ Σαλώμην τὴν Μαῖαν, ἐκ τριῶν ἀδελφῶν θηλίων τον δε πρόδρομον καὶ τὴν Σαλώμην τὴν γυναῖκα Ἰωσήφ, δύο ἀδελφῶν ἀρρένων.

MT-10; folio 35v, 2:19; Author: Origen	οὐχ εὐρίσκεται παρ ουδενὶ τῶν προφητῶν ὁ Χ(ριστὸς) ναζωραῖος καλούμενος. εἰ δὲ ἴσον τὸ ναζωραῖος τὸ ἡγιασμενος πολλοὶ προφηται εἰρήκασιν τὸν Χ(ριστὸν) ναζωραῖον τουτέστιν ἅγιον. εἴ καὶ μὴ ῥηθῶς οὖν κεῖται ἐν τοῖς φερομένοις νῦν προφήταις. δια τὸ καυσθῆναι τα βιβλία ἐν τῇ ἄλωσει. ἀλλ' ὅνοις φερέται.
MT-11; folio 38v, 4:18	δευτέρα ἐστὶν ἡ κλήσις αὐτῆ Πέτρου καὶ Ἀνδρέου. ὁ γὰρ Εὐαγγελιστὴς Ἰω(άννης) φησὶν ὅτι οὕτω βληθέντος ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ προδρόμου προσῆλθον· ἐνταῦθα γὰρ μετὰ τὸ ἐμβληθῆναι κάκεῖ μὲν ὁ Ἀνδρέας καλεῖ τὸν Πέτρον· ἐνταῦθα δὲ ἀμφοτέρους ὁ κ(ύριος) Ἰ(ησοῦς) καὶ ἐξ ἐτέρων δὲ ἐστὶ τοῦτο συνιδεῖν. μετὰ δὲ τὴν $\bar{\alpha}^{377}$ κλήσιν, διὰ τοῦτο πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τέχνην ἐπανῆλθων, διὰ τὸ εἰς δεσμοτήριον εἰσελθεῖν τὸν Ἰω(άννην). καὶ γὰρ εἰ καὶ ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Χ(ριστοῦ) πρότερον, ἀλλὰ διδαχθέντες ὑπ' αὐτοῦ πάλιν ὑπέστρεψαν εἰς τὸν Ἰω(άννην). αὐτὸς δὲ ὡς φιλικὸς ἔρχεται πάλιν αὐτοῦς ἀνακτησόμενος· διὸ κάκεῖνοι καίπερ ἐπιθυμητικῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀλείαν, ὅμως ἀκούσαντες “ὅτι ποιήσω ὑμᾶς” ἀλιεῖς ἀ(νθρώ)πων,” οὐκ ἀνεβάλοντο, ἀλλὰ πάντα ἀφέντες ἠκολούθησαν τῷ κ(υρί)ῳ.

³⁷⁷ The numeral is used in the sense of πρώτην (first)

MT-12; folio 40r, 5:18; Author: Gregory of Nyssa	τοῦ Νύσσης σημαῖνον τήν τε ἐκ πλαγίου γραμμὴν καὶ τὸν κατευθυτονον. δι ᾧ τὸ σχῆμα τοῦ στ(αυ)ροῦ καταγράφεται.
MT-13; folio 40v, 5:22; Author: John Chrysostom	Ἰωάννου του Χρυσοστόμου ἀντὶ τοῦ οὗ κατὰ τὴν Σύρων φωνὴν
MT-14; folio 41v, 5:33; Author: John Chrysostom	τοῦτό ἐστιν Ἀληθεύσεις ὁμνύς
MT-15; folio 47r, 8:2; Author: Clement of Alexandria	Κλήμεντος ἐκ τῆς ζ τῶν Ὑποτυπώσεων · καὶ τὸν λεπρὸν ἐθεράπευσεν καὶ εἶπεν· δεῖξον σεαυτὸν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς μαρτύριον· διὰ τοιαύτην παράδοσιν. ἔθος εἶχον οἱ ἱερεῖς δυνάμει θεοῦ λεπρούς ἰᾶσθαι ³⁷⁸ ἡμέραις τακταῖς. τοῦτον οὖν τὸν λεπρὸν πολλῷ χρόνῳ μὴ δυνηθέντες ἰᾶσθαι ἔλεγον· τοῦτον οὐδεὶς ἰάσεται ἢ μόνος ὁ Χ(ριστός), ἐὰν ἔλθῃ· πολλὰ τοίνυν δεηθέντος τοῦ λεπροῦ ὁ σ(ωτ)ήρ ἐπισπλαγχνισθεὶς, ἰασάμενος αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν· ἄπελθε καὶ δεῖξον σεαυτὸν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς μαρτύριον, ὅτι, εἰ τεθεράπεται οὗτος, ἐφ' οὗ

³⁷⁸ Scribal mistake for ἰᾶσθαι

	εἰρήκατε οὐδεὶς ἀλλ' ἢ ὁ Χ(ριστό)ς μόνος αὐτὸν ἰάσεται, ἦλθεν ὁ Χ(ριστό)ς ὁ πιστεύσατε αὐτῷ.
MT-16; folio 56r, 11:11; Author: Clement of Alexandria	Κλήμεντος ἐκ τῆς ἡ' Ὑποτυπώσεως ἔλεγεν ὁ πρεσβύτερος ὅτι τῶν ἔτι ἐν σαρκί ὄντων δικαίων οἱ ἤδη μετατεθέντας καὶ τῆς σαρκὸς ἀπολυθέντες καὶ εἰς ἀγγέλους κατὰ ταγέντες δίκαιοι βελτίο[...] εἰσι πολὺ ὥς καὶ ζῶν ἂν ἐκεῖνος ἐλάττω τοὺς ἐν σαρκὶ ὑπερέχοντας ἐν τιμῇ μᾶλλον ἢδη καθεστάναι ὁ μὲν γὰρ ἐλπίζει ὁ δὲ ἤδη ἔχει τὴν χάριν
MT-17; folio 56v, 11:17; Author: Origen	τουτέστιν εὐφροσύνης καὶ βασιλείας οὐ(ρα)νῶν μαθήματα παραδεδώκαμεν καὶ οὐ μετὰ χαρᾶς εδέξασθε
MT-18; folio 56v, 11:17; Author: Origen	ἀντὶ τοῦ ἠπειλήσαμεν ὑμῖν τὰ σκυθρωπὰ καὶ τὴν κόλασιν καὶ ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ἁμαρτίαις οὐ μετενοήσατε.
MT-19; folio 67v, 15:3	του Χρυσοστόμου τοῦ θεοῦ νομοθετήσαντος πᾶσαν τιμὴν τοῖς γονευσιν ἀποδιδόναι, οἱ δυσσεβεῖς ἐκεῖνοι πονηρὰν ἐπινοήσαντες παράδοσιν. τὴν κατὰ των γονέων ἀδικίας εἰσηγοῦντο τοῖς νέοις. διδάσκοντες παν ὅτι οὖν αἰτοῦσιν οἱ γονεῖς διὰ πενίαν τοὺς παῖδας ἀποκρίνεσθαι πρὸς αὐτούς. ὁ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ

	ὠφεληθῆς³⁷⁹ τουτέστιν λάβεις. οὐ τιμήσει π(ατέ)ρα ἢ μ(ητέ)ρα. καὶ πῶς οὐ τιμήσει. δῶρον ἐστὶν φησὶν εἰς τὸ προσενεχθῆναι θεῷ. καὶ ἐπιβλαβές τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ αὐτὸ δίδοσθαι ἀλλὰ ταῦτα λέγοντες φησὶ τὸν λόγον τοῦ θ(εο)ῦ ἠκυρώσατε τουτέστιν παρασκευάζουσιν υπεχειριους εἶναι τοῖς γεγεννηκόσι τοὺς παῖδας. πληττει δὲ αὐτοὺς σφοδρότερον ἐπαγαγὼν τὴν παράδοσιν ὑμῶν.³⁸⁰ δει κ(ύριο)ν ὡς τὰ οἰκεια ἐνταλματα τῶν ἐντολῶν τοῦ θ(εο)ῦ. εἰσχυρότερα εἶναι ἐτίθεντο
MT-20; folio 73v, 17:24	Τὸ δίδραχμα ἔχει νό(μισμα) $\overline{\alpha}$
MT-21; folio 74r, 17:27	Ὁ στατήρ ἔχει $\overline{\nu\overline{\nu}}$ ³⁸¹ $\overline{\gamma}$
MT-22; folio 93r, 24:47; Author: Basil the Great	του ἁγίου Βασι(λιου) προς Ἀμφιλόχι(ον) κ(εφαλαιον) $\overline{\tau\varsigma}$ τὴν διχοτομίαν νοουμένην τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἀλλοτριωσιν. οὔτε γὰρ σῶμα διαιρεῖται· ὡς τὸ μὲν παραδίδοσθαι τῇ κολάσει· το δὲ ἀφίεσθαι. μυθικὸν γὰρ τοῦτό γε, καὶ οὐ κατὰ τὸν δίκαιον κριτὴν, ὅλου ἡμαρτηκότος, ἐξ ἡμισίας εἶναι τὴν κόλασιν. Οὔτε ψυχὴ διχα τέμνεται· ὅλου δι' ὅλου τὸ ἁμαρτωλὸν φρόνημα κεκτημένη,

³⁷⁹ Mat. 15:5

³⁸⁰ Mat. 15:3, 6

³⁸¹ The abbreviation ($\overline{\nu\overline{\nu}}$) is doubled ($\overline{\nu\nu}$) because of the plural

	ἀλλὰ διχοτομία ὥσπερ ἔφην, ἡ ἀπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὸ διηνεκὲς τῆς ψυχῆς ἀλλοτρίωσις.
MT-23; folio 102v, 27:16; Author: Origen / Peter of Laodicea	Ἀναστασίου ἐπισκοποῦ Ἀντιοχείας παλαιοῖς πάνυ ἀντιγράφοις ἐντυχῶν, εὗρον καὶ αὐτὸν τὸν Βαραββᾶν Ἰ(ησοῦ)ν λεγόμενον. οὕτως γουν εἶχεν ἡ τοῦ Πιλάτου πεῦσις ἐκεῖ· Τίνα θέλετε τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; Ἰ(ησοῦ)ν τὸν Βαραββᾶν, ἢ Ἰ(ησοῦ)ν τὸν λεγόμενον Χ(ριστό)ν· ὥς γὰρ ἔοικε πατρωνυμία τοῦ ληστοῦ ἦν ὁ Βαραββᾶς, ὅπερ ἐρμηνεύεται διδασκάλου υ(ιό)ς. συντιθέμενον οὖν τὸ τοῦ Βαραββᾶ ὄνομα σημαίνει, υ(ιό)ς τοῦ διδασκάλου ἡμῶν. Καὶ τίνος ἄρα διδασκάλου χρή νομίζειν τὸν ἐπίσημον ληστήν, ἢ τοῦ ἀνδρὸς τῶν αἱμάτων τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀν(θρωπ)οκτονεῖν, ὃν καὶ μέχρι τῆς δεῦρο μᾶλλον αἰροῦνται οἱ μαθόντες παρ' αὐτοῦ ἀνθρωποκτονεῖν, ἢ τὸν ζωοποιοῦντα τοὺς νεκροὺς Ἰ(ησοῦ)ν Χ(ριστό)ν δια τοῦτο Ἰ(ησοῦ)ν τὸν βαραββαν ἐξαιτοῦνται, καὶ οὐχὶ Ἰ(ησοῦ)ν τὸν Χ(ριστό)ν. τὸ γὰρ ὅμοιον πάντη φίλον, ἐχρὸν δὲ τὸ μὴ κατ' ἄλληλον

2. MARK

Number, folio, text reference, notes	Scholia Transcriptions

MR-1; folio 122r, 5:22	σχό(λιον) διατί πανταχοῦ καὶ πᾶσιν τοῖς τεθεραπευμένοις παραγγέλλων ὁ κ(ύριο)ς μηδενὶ εἰπεῖν, μηδὲ φανερωῖσαι αὐτὸ τῷ ἰαθέντι ἐκ τοῦ λεγεῶνος τῷ(ν) δαιμόνων καὶ παρακαλοῦντι ἀκολουθήσαι αὐτῷ φησὶν «Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι πεποίηκεν ὁ θε(ός)ς.»³⁸² ἔστιν οὖν εἰπεῖν ὅτι, ἀρμοδίως τούτῳ κηρύττειν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τουτέστιν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐπέστρεψεν· διὸ τι πᾶσα (τὴν) χώραν ἐκείνην ἄθεος ὑπάρχου δαισινδαιμονία κρατουμένη καὶ οὐδεὶς ἦν ἐκεῖ φοβούμενος τὸν θε(ὸ)ν ὡς καὶ αὐτὸν τὸν κ(ύριο)ν παρακαλεῖν ἐξελθεῖν ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν καὶ ἀπῆλθεν καθόλην³⁸³ τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ θε(ός)ς
MR-2; folio 136v, 9:37	οἰκονομικῶς διὰ τὴν σάρκωσιν λέγε(ται) ὁ υ(ιός) ἀπεστάλθαι ἀπὸ τοῦ π(ατ)ρ(ό)ς μηδέπωτε τῶν π(ατ)ρικῶν κόλπων χωρισθεῖς
MR-3; folio 137r, 9:41	οὐ τὸ εὐτελὲς τοῦ προσαγομένου ἀλλ' ἡ ἀξία τῶν λαμβανόντων καὶ ἡ διάθεσις τῶν παρεχόντων ποιεῖ ἔμμισθον τὸ εὐτελὲς τοῦ διδομένου

³⁸² Luke 8:39

³⁸³ καθ' ὅλην written as one word by the scribe

MR-4; folio 142r, 11:9	ἄπορον³⁸⁴ Πῶς ὁ κ(ύριος) παρὰ καιρόν ζητήσας σύκα ἐν τῇ συκῇ καὶ μὴ εὐρῶν καρπὸν ἄωρον. ἡγανάκτησεν, καὶ κατηράσατο, τὴ μὴ ἐκβαλοῦσι παρὰ καιρόν καρπὸν συκῇ. τοῦτο γὰρ δοκεῖ ἄτοπον :- ἔστιν οὖν εἰπεῖν ὅτι ὅσοι μὲν τὰς ἐντολὰς τὰς κειμένας πληρουν· οὗτοι κατακαιρὸν λέγοντα καρπογονεῖν. οἷον τῆς ἐντολῆς ἐχούσης τὸ οὐ μοιχεύσεις ὁ μὴ μοιχεύων κατὰ καιρὸν καρπογόνησεν³⁸⁵. ὅσοι δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν ἐντολὴν ἐργάσονται οὗτοι παρακαιρὸν καρπογονοῦσιν οἷον τῆς ἐντολῆς ἐχούσης τὸ οὐ μοιχεύσεις ὁ μὴ μόνον οὐ μοιχεύων ἀλλὰ καὶ παρθενεύων οὗτος παράκαιρον ἐκαρπογίνησεν. καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν. τὸ αὐτὸ σκοπεῖν³⁸⁶ χρῆ. ὁ οὖν κ(ύριος) παρὰ τῶν τελείων. οὐ μόνον τὰς ἐντολὰς φυλάττεσθαι ζητεῖ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὰς ἐντολὰς οἴκοθεν καρπογονεῖν ἀπετεῖ³⁸⁷ ὥς νηστείαν παρὰ τοῦ Ἡλίου τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ παρὰ Μωυσέως τὸ μηδαμ(ῶς) ἀν(θρωπ)ινόν τι παθεῖν καὶ διστάσαι

³⁸⁴ "hard to discover / solve", *The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon*, on TLG-database

³⁸⁵ Correction: ἐκαρπογόνησεν

³⁸⁶ With this abbreviation hook it may also read: σκοπην

³⁸⁷ May have intended: ἀπεχει, which also fits the sense

3. LUKE

Number, folio, text reference, notes	Scholia Transcriptions
LK-1, 183r, 6:1; Author: Isidore of Pelusium	σχό(λιον) Ἰσιδώρου ἐξ ἐπιστολῆς ἰ διατί δευτερόπρωτον εἴρηται, ἐπειδὴ δεύτερον μὲν τοῦ Πάσχα. πρῶτον δὲ τῶν Ἀζύμων. Ἐσπέρας γὰρ θύοντες τὸ Πάσχα, τῇ ἐξῆς τὴν τῶν Ἀζύμων ἐπανηγύριζον ἑορτήν· καὶ σάββατον δευτερόπρωτον ἐκάλουν·
LK-2, 184v, 6:16; Author: John Chrysostom or Epiphanius of Salamis	οὗτος ἔστιν Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος υἱ(ὸς) Ἰακώβου
LK-3, 223r; 16:1; Author: Cyril of Alexandria	σχό(λιον) ἢ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου περὶ ὁ Χ(ριστό)ν παραβολή ἐστιν καὶ παραβολικ(ος) εἴρηται ὁ τροπος δε εστιν αστεως εσχηματισμενος εχει δε ο λογος ως η εβραιων παραδοσις εφη Λάζαρον εἶναί τινα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐσχάτην νοσοῦντα πτωχείαν καὶ ἀρρώστίαν, οὗ καὶ τὸν Χ(ριστό)ν μνησθῆναι ὡς εἰς παράδειγμα λαβοντα καὶ αὐτὸν εἰς ἐμφανεστέραν τοῦ λεγομένου δήλωσιν.

	οὕτω τοίνυν ἐξ οὐ(ρα)νῶν καταφοιτήσαντος τοῦ χ(ριστο)ῦ οὔτε ἀνάστασις γέγονεν, οὔτε πράξεως ανταπόδοσις ἀλλ' ὥς ἐν εἰκόνῃ, τῇ παραβολῇ γέγραπται πλούσιος τρυφῶν ἀφιλοικτεῖρμων, καὶ πένης ἐν ἀρρώστιά· ἵνα ἰδοῖεν οἱ τὸν ἐπὶ γῆς ἔχοντες πλοῦτον, εἰ μὴ βουληθεῖεν εἶναι χρηστοὶ δεινῇ περιπεσοῦνται δίκη
LK-4, 249r; 24:18; Author: Epiphanius of Salamis	σχό(λιον) ὁ μετα Κλεόπα. ὁ Ναθαναὴλ ἦν, ὡς ἐν τοῖς Παναρίοις ὁ μέγας εφη Ἐπιφάνιος. ὁ δὲ Κλεοπας, ἀνεψιὸς ἦν τοῦ Σ(ωτῆ)ρ(ο)ς δεύτερος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων·

4. JOHN

Number, folio, text reference, notes	Scholia Transcriptions
JO-1, 255v; 1:15	σχό(λιον) ὀπίσω διὰ τὸν χρόνον τῆς οἰκονομίας. ἔμπροσθεν, διὰ τὴν οὐσίαν τὴν προ αἰώνιον.
JO-2, 256v; 1:31	σχό(λιον) ὁ πέμψας Ἰωάννην βαπτίζειν εἶπεν αὐτῷ· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πν(εῦμ)α οὗτός ἐστιν. Καὶ ὁ Ἰω(άννης) φησιν, καγὼ οὐκ ἰδεῖν αὐτόν· πῶς οὖν εἶπεν οὗτος.

	περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον προ τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ καθόδου τοῦ πν(εύματο)ς · λέγομεν ὅτι Ἰωάννης ἐγίνωσκεν ὅτι μέλλει τις ἔρχεσθαι. οὐ μὴν ἠπιστατο τις ὅθεν τὸ πρῶτον ἀορίστως ἀπεκρίθη ἐκε(ῖν)ος εἰπών· τὸ δὲ δεύτερον καὶ ὑπέδειξεν (α)υτος εἰπών ὃ μέχρι νῦν ἀγνοούμενος περὶ ἀορίστως εἶπην·
JO-3, 260v; 3:10	τὸ σὺ εἶ, οὐκ ὀριστικῶς νοεῖ ἀλλ' ἐπιπληκτικῶς
JO-4, 261r; 3:12	τουτέστιν περὶ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς κατὰ χάριν γεννήσεως περὶ τῆς ἀπορρήτου καὶ ἀφράστου γεννήσεως ἄλλο ἐπίγεια οὐ τὴν ἀναγέννησιν λέγει. ἀλλὰ τὰ παράδειγμα τοῦ ἀνέμου
JO-5, 267v; 5:19	Ἀναστασίου Αντιοχου ἃ γὰρ βλέπει τὸν π(ατέ)ρα ποιοῦντα ποιεῖ ο Ἰ(ησοῦ)ς οὐχ οἱ ἃ ποιεῖ ἄλλο ὑπὲρ ποίει
JO-6, 290r; 11:31; Author: Cyril of Alexandria	Τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίλλου ἐμβριμαῖται τῷ πν(εύματ)ι, τουτέστιν τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πν(εύματο)ς ἐπιπλήττει τρόπον τινὰ τῇ ἰδίᾳ σαρκί· ἡ δὲ, τὸ τῆς ἐνωθείσης αὐτῷ θεότητος οὐκ ἐνεγκοῦσα κίνημα, τρέμει τε καὶ θορύβου τοῦτο γὰρ ἐστὶν τό Ἐτάραξεν ἑαυτόν· πῶς ἑτέρως υπομειναι θόρυβον; ταραχθήσεται δε κατὰ τίνα

	τρόπον ἢ ἀθόλωτος ἀεὶ καὶ γαληνιῶσα φύσις; ἐπιτιμᾶται τοίνυν ἢ σὰρξ διὰ τοῦ πν(εύματος), τὰ ὑπὲρ φύσιν ἰδίαν διδασκομένη φερειν
JO-7, 306r; 17:19; Author: Cyril of Alexandria	Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Τὸ, ἀγιάζω ἀντὶ τοῦ, προσάγω, καὶ ανατηθῇ μὴ προσφωρὰν αμωμον τῷ Θεῷ καὶ Πατρί
JO-8, 312r; 19:25	ὅτε Κλεώπας καὶ Ἰωσήφ ἀδελφοί, καὶ Μαρία ἡ μη(τη)ρ τοῦ κ(υρίο)υ καὶ Μαρία ἀδελφοὶ οἱ οὗν δύο ἀδελφοὶ ἔλαβαν τὰς δύο ἀδελφὰς

APPENDIX D: LIST OF CONTENTS OF THE MARGINAL LECTIONARY NOTATIONS OF THE SYNAXARION MENOLOGION AND MENOLOGION TABLES

The following list has been prepared for this research containing the marginal Synaxarion and Menologion as well as the Menologion tables (folia 12r-20v), providing a more detailed transcription of these portions of the Lectionary presented in GA 655.

This list of the Lectionary is divided into two sections. The Synaxarion and the Menologion. In the Synaxarion the lections are identified by means of the abbreviations: 'S' for 'Synaxarion', 'W' for 'Week', and 'D' for 'Day'. Likewise, the Menologion's readings are also identified with 'M' for 'Month' and 'D' for 'Day'.

There are five seasons of periods, in the Synaxarion, which is observed in this section. They are:

- i. Pascha to Pentecost
- ii. Pentecost to the Elevation of the Cross
- iii. Elevation of the Cross to Lent
- iv. Lent to Holy Week
- v. Holy Week

The Menologion follows the civil calendar and as such begins on the first of September, which is indicated as M1D1 for example. Days that happen to have more than one lectionary reading are numbered a, b, etc. These may also be indicative of which service on the day a lection was intended for. In such cases the service is identified in square brackets. The folio on which the lectionary notation is found is provided for reference.

1. MARGINAL SYNAXARION

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
Synaxarion Season 1: Easter to Pentecost (πάσχα – πεντηκοστή)				
S1W1D1a [Liturgy]	255r	Jn 1:1-17	τη μεγάλη κυριακή	
S1W1D1b [Vespers]	314v	Jn 20:19-23	εις νεαν κυ(ριακή). και εις τον ορθρον. αναγνω(σμα) ἱ. ³⁸⁸	
S1W1D4	257r	Jn 1:35-52	τη δ̄ της διακινήσ(ιμου)	τω κα(ίρω εκείνω) ειστήκει ο ιωάννης
S1W1D5	260r	Jn 3:1-15	τη ε̄ της διακινή(σιμου)	τω και(ρω εκείνω) αν(θρωπ)ος της ην εκ των φαρισ(αίων)
S1W1D6	259r	Jn 2:12-22		τω και(ρω εκείνω) ηλθεν ο ι(ησου)ς εις καπερναουμ
S1W1D7	261v	Jn 3:22-33	τω σα(ββατων) του πάσχα	τω και(ρω εκείνω) ηλθεν ο ι(ησου)ς
S1W2D1	314v	Jn 20:19-31		
S1W2D2	258v	Jn 2:1-11	τη β̄ της β̄ εβδομαδος	τω και(ρω εκείνω) γάμος
S1W2D3	261r	Jn 3:16-21	τη γ̄ της β̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υρι)ς ουτος γαρ
S1W2D4	267v	Jn 5:17-24	τη δ̄ της β̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υρι)ς προς τους εληλυθοντας ρος αυτον ιουδαιους <u>πηρ</u> μου
S1W2D5	268r	Jn 5:24-30	τη ε̄ της β̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υρι)ς αμην
S1W2D6	268v	Jn 5:30-6:2	τη ζ̄ της β̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υρι)ς προς τους εληλυθοντας προς

³⁸⁸ S5W1D5r

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
				αυτον ουδεν καθος ακουω
S1W2D7	270v	Jn 6:14-26	τω σα(ββατω) της β̄ εβδομαδος	τω κ(αιρω) εκ(εινω) ιδοντες
S1W3D1	158r	Mk 15:46-16:8	κυ(ριακη) γ̄.	τω κα(ιρω εκεινω) ελθων ιωσηφ. και ευαγγελιον ι των παθων ελθων ιωσηφ. Τελος: Του ι ευαγγελιον των παθων ζητ του ιδ ες ιω κε σς
S1W3D2	265v	Jn 4:46b-54	τη β̄ της γ̄ εβδομαδος. και εις ασθεν(εια)	τω και(ρω εκεινω) ην της
S1W3D3	271v	Jn 6:27-33	τη γ̄ της γ̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υριος) προς τους εληλυθοντας προς αυτον ιουδαιους εργαζεσθε
S1W3D4	272r	Jn 6:35-39	τη δ̄ της γ̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υριος) ο ερχομενος
S1W3D5	272v	Jn 6:40-44	τη ε̄ της γ̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υριος) τουτο εστιν
S1W3D6	273r	Jn 6:48-54	τη ζ της γ̄ εβδομαδος	ειπεν ο κ(υριος) εγω ειμι ο αρτος
S1W3D7	301v	Jn 15:17-16:2	σα(ββατον) της γ̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριος) ταυτα εντελλομαι υμιν
S1W4D1	266r	Jn 5:1-15	κυ(ριακη) δ̄	τω και(ρω εκεινω) ανεβη ι(ησου)ς
S1W4D2	273v	Jn 6:54-69	τη β̄ της δ̄ εβδομαδος.	ειπεν ο κ(υριος) ο τρογον ³⁸⁹ μου την σαρκα και

³⁸⁹ Variant from biblical text. In the Lectionary table it is the same as the Gospel text (folio 3v)

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
			και εις κοιμηθεντας	
S1W4D3	274v	Jn 7:1-13	τη γ̄ της δ̄ εβδομαδος.	τω και(ρω εκεινω) περιεπατει ο ι(ησου)ς μετα ταυτα
S1W4D6	279v	Jn 8:21-30	τη ζ̄ τη μετα την μεσο ν̄. ³⁹⁰	ειπεν ο κ(υριο)ς εγω υπαγω
S1W4D7	280r	Jn 8:31-42	σα(ββατον) μετα την μεσο ν̄.	ειπεν ο κ(υριο)ς
S1W5D1	262v	Jn 4:5-42	κυ(ριακη) ε̄	τω και(ρω εκεινω) ερχεται
S1W5D2	281r	Jn 8:42-51	τη β̄ της ε̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς ει ο θ(εο)ς πατηρ υμ(ων)
S1W5D3	281v	Jn 8:51-59	τη γ̄ της ε̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς αμην αμην
S1W5D4	270r	Jn 6:5-14	τη δ̄ της ε̄ εβδομαδος	τω και(ρω εκεινω) επαρας
S1W5D5	285r	Jn 9:38-10:9	τη ε̄ της ε̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς εις κριμα
S1W5D6	286v	Jn 10:17-28	τη ζ̄ της ε̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς δια τουτο ο πατηρ με αγαπα
S1W5D7	287r	Jn 10:27-38	σα(ββατω) της ε̄ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς τα προβατα
S1W6D1	282v	Jn 9:1-31	κυ(ριακη) ζ̄	τω και(ρω εκεινω) παραγων ο ι(ησου)ς
S1W6D2	291r	Jn 11:47-54	τη β̄ της ζ̄ εβδο(μαδος)	τω και(ρω εκεινω) συνηγαγον
S1W6D3	293r	Jn 12:19-36	τη γ̄ της δ̄ ³⁹¹ εβδομαδος	τω και(ρω εκεινω) οι φαρισαιοι

³⁹⁰ Μεσοπεντηκοστή: Mid-Pentecost.

³⁹¹ Usually read in W6 (ζ̄)

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S1W6D6	298r	Jn 14:1-11	τη ζ της ζ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς μη ταρασσεσθω
S1W6D7	299r	Jn 14:10b-21	σα(ββατω) της ζ εβδο(μαδος)	ειπεν ο κ(υριο)ς τα ρηματα
S1W7D1	304v	Jn 17:1-13	κυ(ριακη) μετα την αναληψεως. των αγιων π(ατε)ρων της α συνοδου ³⁹²	τω και(ρω εκεινω) επαρας τους οφθαλμους αυτου εις τον ουρανον ειπεν
S1W7D2	300r	Jn 14:27b-15:7	τη β της ν ³⁹³ (εβδομαδος).	ειπεν ο κ(υριο)ς μη ταρασσεσθω
S1W7D3	302v	Jn 16:2b-13	τη γ της ν εβδομαδος	ειπεν ο κ(υριο)ς ερχετε ωρα ινα πας
S1W7D4	303r	Jn 16:15-23	τη δ της ν	ειπεν ο κ(υριο)ς παντα οσα εχει ο π(ατ)ηρ
S1W7D5	304r	Jn 16:23b-33	τη ε της ν	ειπεν ο κ(υριο)ς αμην αμην
S1W7D6	305v	Jn 17:18-26	τη ζ της ν. ³⁹⁴	ειπεν ο κ(υριο)ς καθως εμε
S1W8D1b [Liturgy]	277r	Jn 7:37-8:20	τη αγια ν. ³⁹⁵	τη εσχατη ημερα τη μεγαλη
Synaxarion Season 2: Pentecost to the Elevation of the Cross (πεντηκοστη – υψωσις του σταυρου)				
S2W1D2	74v	Mt 18:10-20	τη β ματθαιου την ν του σεισμου.	ειπεν ο κ(υριο)ς ορατε μη
S2W1D7	42r	Mt 5:42-48	σα(ββατω) α ηγουν προ της κυ(ριακης) των αγιων παντων. ³⁹⁶	ειπεν ο κ(υριο)ς

³⁹² Holy Fathers of the First Ecumenical Council (seventh Sunday after Pascha)

³⁹³ Usually read in W7 (ζ) and this includes the following readings marked ν

³⁹⁴ This lesson is usually titled: τη παρασκευη της ζ εβδομαδος

³⁹⁵ Pentecost Sunday

³⁹⁶ The first Saturday before the Sunday of All Saints

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S2W2D1	54v 55r 78r	Mt 10:32-33, υπ(ερβα) ν37-38; υπ(ερβα) κ(ανονες) ρ̄μ̄ε. ³⁹⁷ Mt 19:27-29	τη κυ(ριακη) ᾱ μετα τη ν̄. τω αγιων παντων. Και του αγιου αυτό νομου από ωδε	ειπεν ο κ(υριο)ς πας ουν οστης αποκριθεις δε ο πετρος τω κ(αι)ρω εκ(εινω) ειπεν πετρος το ι(ησο)υ
S2W2D7	45r	Mt 7:1-8	σαββατω β̄.	ειπεν ο κ(υριο)ς
S2W3D1	38v	Mt 4:18-23	κυ(ριακη) ᾱ ητις εστιν απο των αγιων παντων. ³⁹⁸	τω κα(ιρω εκεινω) περιπατων ο ι(ησου)ς
S2W3D7	46v	Mt 7:24-8:4	σα(ββατω) γ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς
S2W4D1	44r	Mt 6:22-33	κυ(ριακη) β̄.	ειπεν ο κυριος
S2W4D7	48r	Mt 8:14-23	σα(ββατω) δ̄. το αυτο δε και εις ασθενης	τω κα(ιρω εκεινω) ελθων ο ι(ησου)ς
S2W5D1	47v	Mt 8:5-13	κυ(ριακη) γ̄	τω κα(ιρω εκεινω) ελτοντι τα ιησου πε(ρι) του εκατον
S2W5D7	50r	Mt 9:9-13	σα(ββατω) ε̄. καιρω εκεινω του αγιου αποστολου ματθαιου	παραγων ο ι(ησου)ς ιδεν
S2W6D1	49r	Mt 8:28-9:1	κυ(ριακη) δ̄	τω κα(ιρω εκεινω) εμβαντι τω ιησου εις την χωραν
S2W6D7	51r	Mt 9:18-26	σα(ββατω) ζ̄	τω κα(ιρω εκεινω) αρχων τις προσελθων τω ι(ησο)υ προσεκυνει λεγων

³⁹⁷ Folio 78r, §145

³⁹⁸ The first Sunday which is after All Saints Day

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S2W7D1	49v	Mt 9:1-8	κυ(ριακη) ε̄	τω κα(ιρω εκεινω) εμβας ο ι(ησου)ς εις πλοιον
S2W7D7	55r	Mt 10:37-11:1	σα(ββατω) ζ̄. σα(ββατω) προ της υψωσης και εις σχημα μοναχ(ου) ³⁹⁹ και εις μαρτυρες ⁴⁰⁰	ειπεν ο κ(υριο)ς
S2W8D1	51v	Mt 9:27-35	κυ(ριακη) ζ̄	τω καιρω εκεινω παραγοντι τω ι(ησο)υ
S2W8D7	59v	Mt 12:30-37	σα(ββατω) η̄	ειπεν ο κ(υριο)ς
S2W9D1	66r	Mt 14:14-22	κυ(ριακη) η̄	τω κ(αι)ρω εκεινω ειδεν ο ι(ησου)ς πολυν οχλον
S2W9D7	69v	Mt 15:32-39	σα(ββατω) θ̄	τω κ(αι)ρω εκεινω προσκαλεσαμενος ο ι(ησου)ς
S2W10D1	66v	Mt 14:22-34	κυ(ριακη) θ̄	τω κ(αι)ρω εκεινω ηναγκασεν ουν τους μαθητ(ας)
S2W10D7	73v	Mt 17:24-18:4	σα(ββατω) ῑ	τω κ(αι)ρω εκεινω το διδραχω προσηλθον οι τα διδραχμα το αυτο λεγεται και του αγιου κυριακου
S2W11D1	73r	Mt 17:14-23a	κυ(ριακη) ῑ	τω κ(αι)ρω εκεινω αν(θρωπ)ος τις προσηλθον τω ι(ησο)υ
S2W11D7	76v	Mt 19:3-12	σα(ββατω) ιᾱ.	τω κ(αι)ρω εκεινω προσηλθον οι

³⁹⁹ For the investiture of a monk

⁴⁰⁰ μρ μρ

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
				φα[ρι]σαιοι τω ι(ησο)υ πειραζοντες αυτόν και λε(γοντες)
S2W12D1	75v	Mt 18:23-35	κυ(ριακη) ιᾱ.	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβο(λην) ταυτ(ην).
S2W12D7	80v	Mt 20:29-34	σα(ββατω) ιβ̄.	τω κ(αι)ρω εκεινω εκπορευομενου του ι(ησο)υ
S2W13D1	77v	Mt 19:16-26	κυ(ριακη) ιβ̄.	τω κ(αι)ρω εκεινω νεανισκος της προσηλθων τω ι(ησο)υ γονυπετων αυτω και λεγει
S2W13D7	85v	Mt 22:15-22	σα(ββατω) ιγ̄	τω κ(αι)ρω εκεινω) συμβουλ(ιον)
S2W14D1	83v	Mt 21:33-42	κυ(ριακη) ιγ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην αν(θρωπ)ος τις ην
S2W14D7	87r	Mt 23:1-12	σα(ββατω) ιδ̄	τω κ(αι)ρω εκεινω ελαλησεν ο ι(ησου)ς οχλ(οις)
S2W15D1	84v	Mt 22:1-14	κυ(ριακη) ιδ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην ωμοιωθη η βασι(λεια)
S2W15D7	90r	Mt 24:1-13	σα(ββατω) ιε̄	τω κ(αι)ρω εκεινω προσηλθον οι μαθηται τω ι(ησο)υ
S2W16D1	86v	Mt 22:35-46	κυ(ριακη) ιε̄	τω κ(αι)ρω εκεινω νομικος τις προσηλθεν τω ι(ησο)υ
S2W16D7	92r	Mt 24:34-37	σα(ββατω) ις̄.	ειπεν ο κ(υριο)ς

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S2W17D1	94r	Mt 25:14-29	κυ(ριακη) ις	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην αν(θρωπ)ος τις αποδημων εκαλεσεν
S2W17D7	93r	Mt 25:1-13	σα(ββατω) ιζ και εις την αγιαν Θεκλην και εις λοιποι μαρτυρες	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην ομοιωθησεται η βασιλεια το αυτο
S2W18D1	68v	Mt 15:21-28	κυριακη ιζ της αγιας θεκλας.	τω κ(αι)ρω εκεινω εισηλθεν ο ι(ησου)ς εις τα μερη τυρου και σ(ιδωνος)
Synaxarion Season 3: Elevation of the Cross to Lent (υψωσις του σταυρου – αγια τεσσαρακοστη (νηστεια))				
S3W1D7	178v	Lk 4:31-36	σα(ββατω) α	τω κα(ιρω εκεινω) ηλθεν κ(υριο)ς ο ι(ησου)ς εις καπτε(ρναουμ)
S3W2D1	180r	Lk 5:1-11	κυ(ριακη) α	τω κα(ιρω εκεινω) εστως ο ι(ησου)ς παρα την λιμην
S3W2D7	181r	Lk 5:17-26	σα(ββατω) β	τω κα(ιρω εκεινω) ην διδασκω(ν) ο ι(ησου)ς
S3W3D1	185v	Lk 6:31-36	κυ(ριακη) β	ειπεν ο κ(υριο)ς καθως θελετε
S3W3D7	182r	Lk 5:27-32	σα(ββατω) γ	τω κα(ιρω εκεινω) παραγω(ν) ο ι(ησου)ς εθεασατο
S3W4D1	188v	Lk 7:11-16	κυ(ριακη) γ	τω κα(ιρω εκεινω) εμπορευετο ο ι(ησου)ς
S3W4D7	183r	Lk 6:1-10	σα(ββατω) δ	τω κα(ιρω εκεινω) εμπορε(υθη) ο ι(ησου)ς εν τοις

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
				σαββα(σιν) δια των σποριμων
S3W5D1	192r	Lk 8:5-15	κυ(ριακη) δ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην εξηλθεν
S3W5D7	187v	Lk 7:1-10	σα(ββατω) ε̄	τω κα(ιρω εκεινω) εις ηλθεν ο ι(ησου)ς εις καπερναουμ
S3W6D1	224v	Lk 16:19-31	κυ(ριακη) ε̄	ειπεν ο κ(υριο)ς αν(θρωπ)ος δε τις
S3W6D7	193r	Lk 8:16-21	σα(ββατω) ζ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς ουδεις λυχνον
S3W7D1	194r	Lk 8:27-35, 38-39	κυ(ριακη) ε̄ ⁴⁰¹	τω κα(ιρω εκεινω) ελθοντι τω ι(ησο)υ εις τ(ην) χωρα(ν)
S3W7D7	196v	Lk 9:1-6	σα(ββατω) ζ̄	τω κα(ιρω εκεινω) συγκαλεσαμενος
S3W8D1	195v	Lk 8:41-56	κυριακη ζ̄ ⁴⁰²	τω κα(ιρω εκεινω) αν(θρωπ)ος τις προσηλθεν τω ι(ησο)υ ω ονομα ιαειρος
S3W8D7	200r	Lk 9:37-43a	σα(ββατω) η̄	τω κα(ιρω εκεινω) κατελθοντι τω ι(ησο)υ απο του ορους
S3W9D1	204r	Lk 10:25-37	κυ(ριακη) ζ̄ ⁴⁰³	τω κα(ιρω εκεινω) νομικος τις προσηλθεν τω ι(ησο)υ πειραζων
S3W9D7	201v	Lk 9:57-62	σα(ββατω) κζ̄ ⁴⁰⁴	τω κα(ιρω εκεινω) εγενετο

⁴⁰¹ The title suggests S3W6D1, but the lesson reading matches S3W7D1

⁴⁰² The title suggests S3W7D1, but the lesson reading matches S3W8D1

⁴⁰³ The title suggests W7, but the lesson is of W8

⁴⁰⁴ The Saturday number 26 here corresponds to the Apostolos numbering. The number θ̄ has been written above this for Saturday 9, matching the other readings which are displaced by a week.

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
				πορευομενου του <u>ι(ησο)υ</u> εν τη οδω
S3W10D1 ⁴⁰⁵	211v	Lk 12:16-21	κυ(ριακη) η̄	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτην αν(θρωπ)ου τινος
S3W10D7	203v	Lk 10:19-21	σα(ββατω) κ̄ζ ⁴⁰⁶	ειπεν ο κ(υριο)ς ιδου διδωμι υμιν
S3W11D1 ⁴⁰⁷	215v	Lk 13:10-17	κυ(ριακη) θ̄ ⁴⁰⁸	τω κα(ιρω) εκε(ινω) ην διδασκων ο ι(ησου)ς εν μια
S3W11D7	212v	Lk 12:32-40	σα(ββατω) ῑα ⁴⁰⁹ το αυτον δε και του αγιου ιλαριωνος	ειπεν ο κ(υριο)ς μη φοβου το μικρον.
S3W12D1	219r	Lk 14:16-24	κυ(ριακη) ῑ ⁴¹⁰	ειπεν ο κ(υριο)ς τ(ην) παραβολ(ην) ταυτ(ην) αν(θρωπ)ος τις
S3W12D7	216r	Lk 13:19-28a	σα(ββατω) ῑβ ⁴¹¹	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτ(ην) ομοια εστιν η βασιλεια των ου(ρα)νων κοκκω
S3W13D1	226r	Lk 17:12-19	κυ(ριακη) ῑβ	τω και(ρω) εκεινω) ερχ(ομενου) ο ι(ησου)ς εις τινα κο(μην)
S3W13D3	133r	Mk 8:22-26	σα(ββατων) ⁴¹² μετα την μεσην εβδομαδος	τω κα(ιρω εκεινω) ηλθεν ο ι(ησου)ς

⁴⁰⁵ The title suggests S3W9D1, but the lesson is of W10

⁴⁰⁶ Apostolos σαββατω κ̄ζ. The alternative number ῑ (10) is written above κ̄ζ.

⁴⁰⁷ The title suggests S3W10D1, but the lesson is of W11.

⁴⁰⁸ The Apostolos number κ̄ζ is written above θ.

⁴⁰⁹ The Apostolos number κη is written above the ια.

⁴¹⁰ The title suggests S3W11D1, but the lesson is of W12.

⁴¹¹ The Apostolos number κ̄θ is written above ῑβ.

⁴¹² σα(ββατω) γ̄ της ιγ̄ εβδομαδος

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S3W13D7	217v	Lk 14:1-11	σα(ββατω) ιγ̄	τω κα(ιρω εκεινω) εισηλθεν ο ι(ησου)ς εις οικον
S3W14D1	229r	Lk 18:18-27	κυ(ριακη) ιγ̄	τω και(ρω) ε(κεινω) αν(θρωπ)ος της προσηλθεν τω ι(ησο)υ πειραζων αυτ(ον) και λεγ(ων) διδασκαλε
S3W14D7	223v	Lk 16:10-15	σα(ββατω) ιδ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς ο πιστος
S3W15D1	230r	Lk 18:35-43	κυ(ριακη) ιδ̄	τω και(ρω) ε(κεινω) εγενετο
S3W15D7	225v	Lk 17:3b-10	σα(ββατω) ιδ̄ ⁴¹³	ειπεν ο κ(υριο)ς εαν δε.
S3W16D1	230v	Lk 19:1-10	κυ(ριακη) ιε̄	τω κ(αιρω) ε(κεινω) διηρχετο
S3W16D7	228r	Lk 18:1-8	σα(ββατω) ιε̄ ⁴¹⁴	ειπεν ο κ(υριο)ς κριτ(ης) τις ην
S3W17D1b ⁴¹⁵	228v	Lk 18:10-14	κυ(ριακη) ιζ̄. ⁴¹⁶ Προ(ς) του ασωτου	ειπεν ο κ(υριο)ς αν(θρωπ)οι δυο
S3W17D7	236v	Lk. 20:45(46)- 21:4	σα(ββατω) ιζ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς προσεχετε
S3W18D1	221r	Lk 15:11-32	κυ(ριακη) προ της αποκρεου. ⁴¹⁷	ειπεν ο κ(υριο)ς την παραβολην ταυτ(ην) αν(θρωπ)ος
S3W18D7	237r	Lk 21:7(8)-9; 25-27; 33-36	σα(ββατω) ⁴¹⁸ της αποκρεου	ειπεν ο κ(υριο)ς βλεπετε

⁴¹³ The title suggests S3W14D7, but the lesson is of W15.

⁴¹⁴ The title suggests S3W15D7, but the lesson is of W16.

⁴¹⁵ Sunday of the Pharisee and the Tax Collector

⁴¹⁶ The title suggests S3W18D1, but the lesson is for S3W17D1b.

⁴¹⁷ Sunday before abstinence from meat. Sometimes numbered as κυριακη ιζ̄ (Apostolos ιδ̄).

⁴¹⁸ Sometimes numbered as ιθ̄

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
S3W19D1 ⁴¹⁹	95r	Mt 25:31-46	κυ(ριακη) της αποκριου	ειπεν ο κ(υριο)ς
S3W19D7	42v	Mt 6:1-13	τω σα(ββατω) της τυροφαγου. ⁴²⁰	ειπεν ο κ(υριο)ς προσεχετε
S3W20D1a	43v	Mt 6:14-21	κυ(ριακη) της τυροφαγου. ⁴²¹	ειπεν ο κ(υριο)ς εαν αφητε
Synaxarion Season 4: Lent to Holy Week (νηστειων – αγια και μεγαλη τεσσαρακοστη (νηστεια))				
S4W1D1b	292r	Jn 12:1-11	κυ(ριακη) των βαιων ⁴²²	πρω εξ ημερων
S4W1D6	301r	Jn 15:9-16	ημερα μ̄ε. ⁴²³	-
S4W1D7	116v	Mk 2:23-3:5	σα(ββατων) της ᾱ εβδομαδος των νηστειων	τω κ(αι)ρω εκη(νω) εμπορευθετο ο ι(ησου)ς τοις σαββασι
S4W2D7	114r	Mk 1:35-44	σα(ββατων) β̄. της β̄ εβδομαδος των νηστε(ιων)	τω καιρω εκεινω (α)πηλθ(εν)
S4W3D1	115r	Mk 2:1-12	κυ(ριακη) β̄. των νηστειων	τω κ(αι)ρω εκεινω εισηλθεν ο ι(ησου)ς
S4W3D7	115v	Mk 2:14-17	σα(ββατων) γ̄. των νηστειων	τω κα(ιρω εκεινω) παραγων ο ι(ησου)ς ιδεν
S4W4D1b	133v	Mk 8:34b-9:1	κυ(ριακη) γ̄. των νηστειων μετα την υψωσιν	ειπεν ο κ(υριο)ς ος της
S4W4D7	131r	Mk 7:31-37	σα(ββατων) της μεσης εβδομαδος των νηστε(ιων)	τω κα(ιρω εκεινω) εξελθων ο ι(ησου)ς
S4W5D1b	135r	Mk 9:17-31	κυ(ριακη) της με(ση)ς εβδομαδος	τω κα(ιρω εκεινω) αν(θρωπ)ος τις

⁴¹⁹ Meatfare Sunday

⁴²⁰ Cheesefare Saturday

⁴²¹ Cheesefare Sunday

⁴²² Palm Sunday

⁴²³ Day 45. Possibly the fifth reading of Lent (αγια και μεγαλη τεσσαρακοστη; Holy and Great 40)

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
				προσηλθεν τω ι(ησο)υ γονυπετ(ης) αυτον και λεγων ⁴²⁴
S4W6D7	288r	Jn 11:1-45	σα(ββατον) του λαζαρου	τω και(ρω εκεινω) ην τις λαζαρος
S4W6D1b	140r	Mk 10:32b-45	κυ(ριακη) ⁴²⁵ μετα την με(ση)ς εβδομαδος	τω κα(ιρω εκεινω) παραλαμβανει ο ι(ησου)ς τους ιβ̄ μαθηται μ̄θ ηρξατο
S4W7D1	80v	Mt 21:1-11, υπ(ερβας) 21:15-17 ⁴²⁶	τη κυ(ριακη) των βαιων του ορθρου	τω κ(αι)ρω εκεινω οτε ηγγισεν ο ι(ησου)ς εις ιεροσο(λυμα)
Synaxarion Season 5: Holy Week (αγια και μεγαλη εβδομας)				
S5W1D2b ⁴²⁷	90r	Mt 24:3-35	τη αγια β̄ εις τον ορθρον	τω κ(αι)ρω εκεινω καθημενου του ι(ησο)υ επι ορους των ελαιων
S5W1D3b [Vespers]	92r	Mt 24:36-26:2	τη μεγαλη γ̄	ειπεν ο κ(υριο)ς περι δε
S5W1D4b [Vespers]	96v	Mt 26:6-16	τη αγια δ̄	-
S5W1D5d [Divine Liturgy]	96r	Mt 26:2-20 υπ(ερβα) εις του ιω(αννου) κανονες ριδ̄ ⁴²⁸	τη αγια ε̄	ειπεν ο κ(υριο)ς εαυτου μαθηταις
S5W1D5e	295v	Jn 13:3-17	_ ⁴²⁹	
S5W1D5f	97v	Mt 26:21-39 υπ(ερβα) εις	_ ⁴³¹	-

⁴²⁴ This incipit is quoting from a different passage. Possibly Mark 10:17 (or similar passages like Mat. 17:14)

⁴²⁵ κυ(ριακη) ε̄

⁴²⁶ Folio 82r

⁴²⁷ This is the text for the lesson for D2b (Vespers), but the title is for D2a (Matins)

⁴²⁸ Folio 295v; John 13:3

⁴²⁹ The title "τη αγια ε̄" may have been intended, but it was not written

⁴³¹ The title "τη αγια ε̄" may have been intended, but it was not written

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
		κανονες $\overline{\sigma\pi\gamma}$ του λουκα ⁴³⁰		
S5W1D5g	242r	Luke 22:43-45	$\_432$	-
S5W1D5h ⁴³³	98v	Matt 26:40- 27:2	$\_434$	-
S5W1D5i	297v	Jn 13:31-18:1	αναγνω(σμα) ⁴³⁵ $\overline{\alpha}$	ειπεν ο κ(υριο)ς τοις εαυτοις μαθ(ηταις) νυν εδοξασθη
S5W1D5j	306v	Jn 18:1-28	Αναγνωσ(μα) $\overline{\beta}$ του αγιου παθους	τω και(ρω εκεινω) εξηλθεν ο ι(ησου)ς συν τοις μαθ(ηταις)
S5W1D5k	100r 101v	Mt 26:57-75	ευαγγελιον $\overline{\gamma}$ τω παθων ⁴³⁶ υπ(ερβα) $\overline{\gamma}$ ευαγγελιον των παθων το $\overline{\delta}$ ζητητε εις ιω(αννου) κ(ανον)ε(ς) $\overline{\rho\sigma}$. ⁴³⁷	τω κ(αι)ρω εκ(εινω) οι στρατιοτ(οι)
S5W1D5l	308v	John 18:28- 19:16	αναγνω(σμα) $\overline{\delta}$.	τω και(ρω εκεινω) αγουσιν τον ι(ησου)ν
S5W1D5m	101v 103v	Mt 27:3-36	ευαγγελιον $\overline{\epsilon}$ των παθων του $\overline{\epsilon}$ ευαγγελιον των παθων ζητητε το $\overline{\zeta}$ εις μαρκου κανονες $\overline{\sigma\zeta}$	
S5W1D5n	156r	Mk 15:16-32	ευαγγελιον $\overline{\zeta}$ των παθων	τω κα(ιρω εκεινω) ο ι(ησου)ς τραπιτω

⁴³⁰ Folio 424r; Luke 22:43

⁴³² The title "τη αγια ε" may have been intended, but it was not written

⁴³³ The title "τη αγια ε" may have been intended, but it was not written

⁴³⁴ The title "τη αγια ε" may have been intended, but it was not written

⁴³⁵ Gospels of the Passions readings. Usually titled as ευαγγελιον

⁴³⁶ Gospels of the Passions

⁴³⁷ John 18:28

Day	Folio	Text Reference	Heading	Incipit
	157r		του ζ̄ ευαγγελιον των παθων ζητητε το ζ̄ εις ματθαιον κανονεν του λ̄β̄	απηγαγον τον ι(ησου)ν εις τ αυλ του καιαφας ο εστιν
S5W1D5o	103v	Mt 27:37-54 ⁴³⁸	ευαγγελιον ζ̄ των πατων	τω κ(αιρω εκεινω) ελθοντες οι στρατιωτοι εις τοπον λεγομενον
S5W1D5p	246r	Lk 23:32-49	αναγνωσμα η̄ ⁴³⁹	τω και(ρω) ε(κεινω) ηγοντο συν τω ι(ησο)υ
S5W1D5p	314r	Jn 20:11-31	αναγνω(σμα) θ̄ ⁴⁴⁰ εις τ(ου) ορθρου	
S5W1D5q	311v	Jn 19:25-37	αναγνω(σμα) θ̄.	
S5W1D5r	315v	Jn 21:1-14	εις τον ορθρον ῑα. ⁴⁴¹	τω και(ρω εκεινω) εφανερω(σεν)
S5W1D5s	312v	Jn 19:38-42	αναγνω(σμα) ῑα.	τω και(ρω εκεινω) ηρωτησεν τον πιλατον
S5W1D6a ⁴⁴² [Or if Vespers is intended: S5W1D6e; S5W1D6g; and S5W1D6i]	101v	Mt 27:1-56 Mat 27:1-38 Mat 27:39-54 Mat 27:55-61	τη αγια παρασκευη	τω κα(ιρω εκεινω) συμβουλ(ιον)

⁴³⁸ This lesson usually starts at Mt 27:33

⁴³⁹ Literally 'Lection 8', but it is most likely to refer to Resurrection reading 8 than an additional lection.

⁴⁴⁰ Usually ευαγγελιον η̄

⁴⁴¹ Usually ευαγγελιον ῑ

⁴⁴² Night Watches of the Good Friday Vigil – Hour 1. Or Vespers

2. MARGINAL MENOLOGION

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
September				
M1D1a	177v	Lk 4:16-22	μ(ηνι) σεπτεμβριω α̅ του αγιου συμε(ων)	Month of September, 1 st Saint Simeon
M1D1b	167v	Lk 1:39-49, 55	Εις τ(ην) συναξιν της αγιας θ(εοτο)κου το αυτο	The Synaxis of the holy God-bearer
M1D8b & M1D8c	205r	Lk 10:38-42. υπ(ερβα) εις κε(φαλαιον) ρ̅λα: Lk 11:27-28. ⁴⁴³	εις τ(ο) γενεσιον της παναγιας αμφοτ(ερα) λεγοντ(αι) εις τ(ην) λιτουργιαν	At the birth of the All- holy (Virgin). Both are said in the Liturgy.
M1D14b	310r	Jn 19:6-35	τη υψωση	The elevation [of the cross]
M1D16	190v	Lk 7:37-50	μ(ηνι) σεπτεμβριω ις̅ της αγιας ευφημιας	Month of September, 16 th Saint Euphemia
M1D23	168v	Lk 1:57- 80 ⁴⁴⁴	του προδρομου αρξ(ου)	Of the forerunner
M1D24b	93r	Mt 25:1-13	και εις την αγιαν Θεκλην και εις λοιπους πρωτομαρτυρας	Saint Thekla and to other first witnesses
M1D25b	193v	Lk 8:22-25	του σεισμου εν τω καμπω	The earthquake in the Campus
M1D30a	92v	Mt 24:42-47	εις τον αγιου γρηγοριου αρμενιας	Saint Gregory of Armenia
October				
M2D3	64r	Mt 13:45-54	μηνην οκτωβ(ριος) γ̅ του αγιου διονησιου	Month of October, 3 rd Saint Dionysius

⁴⁴³ The instruction to jump to canon number 131 is written on folio 205v after Lk 10:42.

⁴⁴⁴ Ending folio 170r: τέλος του προδρομου. This lesson reading traditionally includes: 1:1-25, 57-68, 76, & 80

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
M2D6	314v	Jn 20:19-31	και αγιου θωμα	Saint Thomas
M2D18	203v	Lk 10:17	μνημη οκτωβριος ιη του αποστολου λουκα	Month of October, 18 th The apostle Luke
M2D25a	210v	Lk 12:2-12	των αγιω(ν) νοταριων	The holy notaries ⁴⁴⁵
M2D27	48v	Mt 8:23	μηني οκτω(βριω) κζ	Month of October, 27 th
M2D28d	196v	Lk 9:1-6	των αγιων αναργυρων	The holy unmercenaries (Saints Cosmas and Damian)
November				
M3D6	211r	Lk 12:8-12	του αγιου παυλου ομολογητου	Saint Paul the Confessor
M3D13a	285r	Jn 10:1-9	εις αγιους κωνσταντινον και ελενην	Saints Constantine and Helen
M3D13a [Matins]	285v	Jn 10:7(- 9) ⁴⁴⁶	εις αγιον ιω(αννον) τον χρυσοστομον	Saint John Chrysostom
M3D14a	257v	Jn 1:43-51	και του αγιου μωυσεως και ααρων και λοιπου προφητων	Saint Moses and Aaron and other prophets
December				
M4D4b	123v	Mk 5:24-34a	εις την αγιαν βαρβαραν και εις ασθεν(ήν) γυναικα	Saint Barbara And (read by the priest) to the sick woman (as part of the prayer for healing)
M4D6b	184v	Lk 6:17-23	του αγιου αντωνιου και του αγιου νικολαου	Saint Anthony and Saint Nicolas ⁴⁴⁷

⁴⁴⁵ The notaries of Constantinople, Marcian and Martyrius

⁴⁴⁶ Traditionally the pericope is John 10:1-9

⁴⁴⁷ Traditionally the two are commemorated on M5D17 and M5D17 respectively, but the combined reading best fits M4D6b

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
M4D24b [Third Hour] ⁴⁴⁸	170r	Lk 2:1-21	τη παραμονη της χ(ριστο)υ γεννη(σεως)	The eve of Christ's birth
M4D25b	34r	Mt 2:1-12	εις τα χ(ριστο)υγεν(ν)α	On the birth of Christ
M4D26	34v	Mt. 2:13-23	τη επαυριον της χ(ριστο)υ γεννησεως	The day after Christ's birth
MOV11	58v	Mt 12:15b- 21	σα(ββατω) α̅ μετα την χ(ριστο)υγενναν	First Saturday after Christmas
MOV11	167v	Lk 1:39-56	τω σα(ββατω) μετ(α) την χ(ριστο)υ γεννη(εως)	The Saturday after the birth of Christ.
MOV12	34v	Mt 2:13-23	κυ(ριακη) μετα την χ(ριστο)υ-γεννα μνημη δα(υι)δ ιωσηφ και ιακωβου	The Sunday after the birth of Christ To the memory of David, Joseph and James
M4D29a	58v	Mt 12:15b- 21	και μηνην τω αναιρεθεντιων νηπιων	And the month of the murder of the children (in Bethlehem)
MOV14	112r	Mk 1:1-8	κυ(ριακη) πρωτων αγιων θεοφανιων	The Sunday before holy Epiphany
January				
M5D1	171v	Lk 2:40-52	εις τ(ην) περιτομη(ν) του κ(υριο)υ και του αγιου βασιλε(ιου)	The circumcision of the Lord Saint Basil
M5D5d	173v	Lk 3:1-18	εις τ(ην) παραμονην των αγιων θεοφανιων	To the vigil of the holy Epiphany
M5D6b	36v	Mt 3:13-17	εις τα φωτα	To the Epiphany ⁴⁴⁹

⁴⁴⁸ της γ̅ ωρας

⁴⁴⁹ Or Theophany

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
M5D7a	256v	Jn 1:29-34	τη επαυριον των φωτων	The day after Epiphany
MOV15	37r	Mt 4:1-11	τω σα(ββατω) μετα των φωτων	The Saturday after Epiphany
MOV16	38r	Mt 4:12-17	κυ(ριακη) μετα τα θεοφανια	The Sunday after Epiphany
M5D20a	57r	Mt 11:27-30	μ(ηνην) ιανου(αριος) κ̅ του εν αγιοις πατρος ημων ευθυμιου και εις σχημ(α)	The month of January, 20 th Our holy father Euthymius the great
M5D23	57v	Mt 12:1-8	μ(ηνην) ιανου(αριος) κ̅γ τ(ου) αγιου ιερομαρτυρων κλημεντος	Month of January, 23 rd Saint Clement
M5D25	39r	Mt 5:1-12	μηνι ιανου(αριω) κ̅ε του αγιου γρηγοριου του θεολογου και εις τη μνημη του αγιου διονυσιου	The month of January, 25 th Saint Gregory the theologian And Saint Dionysius
February				
M6D2	171v	Lk 2:22-40	εις τ(ην) υπαπαντη(ν) του κ(υριο)υ	The presentation of Christ
M6D3	172r	Lk 2:25-38	τη επαυριον της υπαπαντιας	The day after the presentation
M6D23	293v	Jn 12:24-26, 35-36	εις μη(νην) του αγιου πολυκαρπου	Saint Polycarp
M6D24a/b ⁴⁵⁰	55v	Mt 11:1/2-15/26	σα(ββατω) προτης κυριακη των αγιων Θεοφα(νιων) και Φευβρου(αριου) κ̅δ εις της ευρεσεως	Saturday before the Sunday of Saint Theophanius, 24 February

⁴⁵⁰ Lesson a reads Luke 7:1-10 (matins); lesson b reads Matt. 11:2-15 (liturgy)

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
			της κεφαλής του προδρομου του κεφαλής	Finding of the forerunner's head, Saint John the Baptist
March				
M7D9	78v	Mt 20:1-16	μηνην μαρτιος θ̄ των αγίων μεγαλων το αυτα και εις αγιον αυτον ομον	Month of March, 9 th The great Saints ⁴⁵¹
M7D24	167v	Lk 1:39-49, 55	και εις τ(ην) παννυχιδ(α) της αγιας θ(εοτο)κου	And to the vigil of the holy God-bearer ⁴⁵²
M7D17	48v	Mt 8:23-27	μηνι μαρτιος ιζ̄ και εις τον σεισμου	Month of March, 17 th And to the earthquake
M7D25	166v	Lk 1:24b-25, 38 υπ(ερβα) της συλληψεως	μηνι μαρτιω κ̄ε εις τ(ο) ευαγγε(λιον) κ(αι) η συλληψις της αγιας ελισαβετ	Month of March, 25 th To the good news and the conception of Elizabeth ⁴⁵³
M7D28	212v	Lk 12:32-40	και του αγιου ιλαριωνος	Saint Hilarion
April				
-	-	-	-	-
May				
M9D8a	311v	Jn 19:25-37	και μ(ηνην) μαιω η̄ μν(ημη) του θεολογου Ιω(αννου)	And the month of May, 8 th John the theologian
June				
M10D11	196v	Lk 9:1-6	και εις μνημη των αγίων αποστολων βαρναβα και βαρθολομαιου	Apostles Barnabas and Bartholomew
M10D14	178r	Lk 4:22-30	μη(νι) ιουνιω ιδ̄	The month of June, 14 th

⁴⁵¹ Likely the 40 Holy Martyrs of Sebaste

⁴⁵² Traditionally called the Vigil of Annunciation

⁴⁵³ Probably not Elizabeth's conception, but that of John the Baptist

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
			του αγιου προφητου ελισαιου	Saint Elisha the prophet
M10D19	184r	Lk 6:12- 19 ⁴⁵⁴	του αγιου απο(στολου) ιουδα	Saint Jude, the apostle
M10D29b	71r	Mt 16:13-19	μ(ηνην) ιουνιω κ̅θ των αγιων πρωτοκορυφαιων Πετρου και Παυλου τω αυτο και εις εγκαινια	The month of June, 29 th Saints Peter and Paul And at an inauguration
July				
M11D1	52v	Mt 10:1, υπ(ερβα) 10:5-8	μηني ιουλ(ιος) α̅ των αγιων αναργυ(ρων) και εις γρηγοριου του θαυματουργον ⁴⁵⁵	Month of July, 1 st The holy unmercenaries (Saints Cosmas and Damian) And Gregory the miracle worker
M11D15	203v	Lk 10:19-21	μ(ηνη) ιου(λιω) ι̅ε του αγιου Κηρυκου	The month of July, 15 th Saint Cerycus
M11D16	40r	Mt 5:14-19	μηني ιουλιω ι̅ζ των αγιων πατερων των εν τη δ̅ συνοδω και οκτω μηνη ι̅α και του αγιου Ιω(αννου) του νηστευτου πατριαρχου και Παυλου του νεου	Month of July 16 th Of the holy fathers of the 4 th Synod, and October on the 11th day. Saint John the Faster, and Paul the New
August				
M12D1	53v	Mt 10:16-22	μηني αυγουστος α̅ τω αγιων μακκαβαιων	Month of August, 1 st The holy Maccabees

⁴⁵⁴ Usually Mat. 10:1-8 is read for Saint Jude, but Luke 6:12-19 is a parallel text

⁴⁵⁵ Traditionally commemorated on M3D17

Date	Folio	Text	Heading	Commemoration
M12D2	83v	Mt 21:33-42	κυ(ριακη) ιγ̄ μηνην δωδεκα κζ̄ του πρωτομαρτυρος στεφανου	13 th Sunday Month twelve The first martyr, Stephen
M12D6b	72r	Mt 17:1-10	μ(ηνην) αυγουστω ζ̄ εις μεταμορφωσεως του κ(υριου)υ	Month of August, 6 th The transfiguration of the Lord
M12D29b	126r	Mk 6:14-30	εις αποτομου του προδρομου	The beheading of the forerunner (John the Baptist)

3. MENOLOGION TABLES [FOLIA 12R-20V]

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
September				
12r	1	Lk 4:16-22	αρχη της ινδ(ικτου) και του οσ(ιου) συμεων	Beginning of the Liturgical Year And Saint Simeon Stylites
	2	Jn 15:1-11	του αγιου μαρτυρος μαμαντος	Saint Mamas the martyr (of Caesarea)
	3	Jn 10:9-16	του αγιου ιερομαρ(τυρος) ανθιμου	Saint Hieromartyr Anthimus
	4	Lk 10:1-3, 10-12	του αγιου ιερομαρ(τυρος) βαβυ(λα)	Saint Hieromartyr Babylas
	5	Mt 23:29-39	του αγιου προφητου ζαχαριου	Saint Zachariah the prophet

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	6	Mk 12:28-37 ⁴⁵⁶	του αγιου μαρτυρος ευδοξιου	Saint Eudoxius
	7	Jn 15:17-16:2 ⁴⁵⁷	του αγιου μαρτυρος σωζοντος εις τ(ην) παννυχιδ(α) της υπ(εραγιας) θ(εοτο)κου	Holy Martyr Sozon And to the vigil of the holy Christ- bearer ⁴⁵⁸
	8	Lk 1.39-49, 56	το γενε(σιον) θ(εοτο)κου	Nativity of the Theotokos
	9	Lk 8:16-21	των αγιων ιωακειμ και αννης	Saints Joachim and Anna
	10	Mt 10:37-42	εις την προσκυ(νησιν) των τιμιων ξυλων	In the veneration of the Holy Cross
	11	Mt 27:3-32	εις την προσκυ(νησιν) των τιμιων ξυλων	In the veneration of the Holy Cross
	12	Mt 10:16-22	εις την πρ(ος)κυ(νησιν) των τιμιων ξυλων και του αγιου μαρτυρος αυτονομου	In the veneration of the Holy Cross And Saint Autonomus
12v	13	Jn 12:25-36	εις την πρ(ος)κυ(νησιν) των τιμιων ξυλων	In the veneration of the Holy Cross
	MOV4	Mt 10:37-42	πρ(ος) τ(ης) υψωσε(ως)	Saturday before Holy Cross
	MOV5	Jn 3:13-17	πρ(ος) τ(ης) υψωσε(ως)	Sunday before Holy Cross
		Jn 12:28-36	εις τ(ην) παννυχιδ(α) της υψωσε(ως)	Vigil of Holy Cross
	14	Jn 18[?]	εις τ(ην) υψωσις του σταυρου	Exaltation of the Holy and Life-giving Cross

⁴⁵⁶ The lectionary reading is usually Lk 10:16-21

⁴⁵⁷ The lectionary reading is usually Lk 10.38-42; 11.27-28

⁴⁵⁸ Traditionally called the Vigil of Annunciation

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	MOV4	Jn 8:21-30	σα(ββατω) μετα την υψωσιν	Saturday after Holy Cross
	MOV5	Mk 8:34-9:1	κυ(ριακη) μετα την υψωσιν	Sunday after Holy Cross
	15 ⁴⁵⁹	Mk 8:34-38, 9:1	η ἡ συνοδ(ου) και του αγιων μ(α)ρ(τυρου) ⁴⁶⁰ ακακιου κ(αι) νικητ(α)	The Sixth Synod And Saints Acacius and Nicetas
	16	Lk 7:36-50	της αγιας ευφημιας	Saint Euphemia
	17	Mk 8:34-9:1 ⁴⁶¹	των αγιων μαρτυρων ευλαμπιου και των συν(οδιας) αυτων	Saint Eulampius and those with him
	18	Lk 7:36-50	της αγιας θεοδωρας	Saint Theodora
	19	Mt 10:32-33, 37- 38; 19:27-30	των αγιων μαρτυρων τροφιμου και των συν(οδιας) αυτων	Martyrs Trophimus and those with him
	20	Lk 21:12-19	του αγιου μεγαλομαρτυρος ευσταθιου και της συν(οδιας) αυτου	Saint Eustathius and those with him
	21	-	του αγιου από(στολου) κοδρατ(ου)	Saint Quadratus the apostle
	22	John 15.17-16.1 (or John 15.17- 16.2)	Του αγιου μ(α)ρ(τυρος) φωκα	Saint Phocas the Hieromartyr
	23	Lk 1:5-25	η συλληψις του προδρομου	Conception of Saint John the Forerunner
	24	Mt 25:1-13	της αγιας θεκλας	Saint Thekla
	25	-	του αγιου σαβινου	Saint Sabinus

⁴⁵⁹ M1D15c

⁴⁶⁰ μρ μρ

⁴⁶¹ The reading is usually from Lk 9:23-27 or Mt 15:21-28

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	26	Jn 19:25-27; 21:24-25	η μεταστα(σις) του αγιου ιω(αννου) του θεολογ(ου)	The repose of Saint John the Theologian
	27	Lk 10:1-3, 10-12	του αγιου καλλιστρατου	Saint Callistratus
	28	Mt 11:27-30	του οσ(ιου) χαριτωνος	Saint Chariton the Confessor
	29	Lk 12:32-40	του οσ(ιου) κυριακου	Saint Cyriacus
	30	Mt 24:42-47	του αγιου γρηγ(οριου) της μ(ε)γ(αλης) αρμε(νias)	Saint Gregory of Greater Armenia
October				
13r	1	Lk 10:16-21	του αγιου αποστολου ανανιου	Saint Ananias the apostle
		Lk 9:23-27	Τη αυτου ημερα του αγιου δομνινου και ρωμανου	On this day of Saints Domninus and Romanus
	2	Jn 10:9-16	του αγιου κυπριανου και ιουστινης	Saints Cyprian and Justina
	3	Mt 13:2-16:17	του αγιου διονυσιου	Saint Dionysios
	4	Mt 13:31/33-46	Του αγιου αποστολου ιεροθεου	Saint Hierotheus the apostle
	5	Lk 13:10-17	των αγιας χαριτινης	Saint Charitina
	6	Jn 20:19-31	του αγιου θωμα	Saint Thomas (apostle)
	7	Lk 21:12-19	των αγιων σεργιου και βακχου	Saints Sergius and Bacchus
	8	Lk 7:36-50	της οσ(ιας) ⁴⁶² πελαγιας	Saint Pelagia (the Penitent)
	9	Lk 10:16-21	του αγιου αποστολου ιακωβου του αλφαιου	Saint James, the son of Alphaeus
	10	Lk 10:16-21	των αγιων μ(α)ρ(τυρων) μ(α)ρ(τυρων)	Martyrs Eulampius and Eulampia

⁴⁶² Indicating that she was a nun

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
			ευλαμπιου και ευλαμπιας	
	11 (MOV6)	Mt 5:14-19	η ορθοδοξ(ια) της ζ̄ συνοδου	The seventh ecumenical synod
	12	Lk 21:12-19	του αγι(ων) προβου κ(αι) της συν αυτου	Saint Probus and those with him
	13	Mt 7:12-21	του αγι(ων) καρπου παπυ(λου)	Saints Carpus and Papylas
	14	Jn 15:17-16:1	του αγιων ναζαριου κ(αι) της συν αυτου	Saint Nazarius and those with him
	15	Mt 13:45-48, 51	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) λουκιανου	Saint Lucian
	16	Mt 27:3-32	του αγιου λογγινου κ(αι) της συν αυτου	Saint Longinus and those with him
13v	17	OM (τελος και εσχατος πρωτοι)	των αγιων μαρτυρων ισηδωρας κ(αι) της συν αυτου	Saint Isidora and those with her
	18	Lk 10:16-21	του αγιου απο(στολου) λουκα	Saint Luke the apostle
	19	Mt 5:14-19	τον οσιας μνασωνος και της συν(οδιας) αυτον	Saint Mnason and those with him
	20	Jn 15:17-16:2	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) αρτεμιου	Saint Artemius
	21	Lk 6:17-23	του οσιου ιλαριωνος	Saint Hilarion
	22	Mt 4:25-5:11	του αγιου αβερκιου	Saint Abercius
	23	Jn 12:25-36	του αγιου από(στολου) ιακωβου του αδε(λφο)θεου	Saint James the apostle and brother (of the Lord)
	24	Lk 12:32-40	του αγιου αρεθα κ(αι) της συν αυτου	Saint Arethas and those with him
	25	Lk 12:2-12	του αγιων νοταριων	The holy Notaries (of Constantinople)

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	26	Mt 8:23-27	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) δημητριου	Saint Demetrius
	27	Mt 10:16-22	του αγιου αρτεμιδ(ωρου) κ(αι) της συν αυτου	Saint Artemidorus and those with him
	28	Lk 1:39-49, 56	των αγιων στεφανου κ(αι) της συν αυτου	Saint Stephen and those with him
	29	Lk 5:27-32	του οσιου αβραμιου	Saint Abramius
	30	Jn 10:9-16	Του αγιου κυρι(ακου) πατριχου	Saint Cyriacus the patriarch (of Constantinople)
	31	Lk 10:16-21 ⁴⁶³	των αγιων απο(στολων) σταχυος κ(αι) της συν αυτου	Saint Stachys the apostle and those with him
November				
	1	Lk 9:1-6	τ(ων) αγι(ων) αναργ(υρων)	The holy unmercenaries (Saints Cosmas and Damian)
	2	Lk 21:12-19	των αγιων ακινδ(υνου) κ(αι) της συν αυτ(ω)	Saint Acindynus and those with him
	3	Lk 12:2-12	των αγιων ακεψιμα κ(αι) της συν αυτ(ω)	Saint Acepsimas and those with him
	4	[OM]	της αγιας μ(α)ρ(τυρας) θεοδοτης	Saint Theodota
	5	[OM]	των αγιων γαλακτιωνο(ς) κ(αι) επιστημ(ης)	Saint Galacteon and Episteme (his wife)
	6	Lk 12:8-12	του αγιου παυ(λου) του ομο(λογητου)	Saint Paul the confessor

⁴⁶³ Scribal omission of the rho in the canon number, which should read ρις, given the incipit and telos

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
14r	7	Lk 12:32-40	των αγι(ων) λγ μ(α)ρ(τυρων) τ(ων) εν με(λιτινη)	The holy 33 martyrs of Melitene
	8	Lk 10:16-21	των αρχαγγελου μιχ(αηλ)	The archangels Michael ⁴⁶⁴
	9	Jn 15:1-7	των αγι(ων) τιμοθ(εος) κ(αι) μαυρ(α)	Saints Timothy and Mavra
	10	Lk 10:16-21	του αγιου μ(α)ρ(τυρου) ορεστ(η)	Saint Orestes
	11	Jn 15:17-16:1	του αγιου μηνα(ς) κ(αι) της συν αυτ(ω)	Saint Menas and those with him
	12	[OM]	του αγιου ιω(αννου) του ελεημ(ονος)	Saint John the Merciful
	13	Jn 10:7-16	του αγιου ιω(αννου) του χρ(υσο)στομου	Saint John Chrysostom
	14	Jn 1.43-51	του αγιου από(στολου) φιλιππου	Saint Phillip, the apostle
	15	Lk 20:46-21:4	του αγιων ομολογητ(ων)	The holy confessors
	16	Mt 9:9-13	του αγιου αποστολου ματθαιου	Saint Matthew, the apostle
	17	Mt 10:1-10	του αγιοις γρηγοριου του θαυματουργου	Saint Gregory Thaumaturgus
	18	Jn 15:17-16:1	τ(ου) αγι(ων) μ(α)ρ(τυρων) πλατ(ωνος) κ(αι) ρωμα(νου)	Saints Platon and Romanus
	19	Jn 15:1-7	τ(ων) αγι(ων) νεοφυτ(ος) κ(αι) της συν αυτ(ω)	Saint Neophytus and those with him
	20	Mt 5:14-19	τ(ων) αγι(ων) πατριαρχου μαξιμινου κ(αι) της συν αυτ(ω)	Saint Maximian Patriarch (of

⁴⁶⁴ Traditionally this lectionary entry also includes Gabriel.

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
				Constantinople) and those with him
	21	Lk 2:25-35	τα αγια των αγιων	The holy of holies ⁴⁶⁵
	22	Mt 25:1-13	της αγια(ς) κικιλιας	Holy Cecilia
	23	Jn 10:9-16	τ(ου) αγιου αμφιλοχ(ιου)	Saint Amphilochius
	24	Lk 10:1-12	του αγιου γρηγο(ριου) του ακραγαντ(ινου) [sic. Ακρακανθ(ινου)]	Saint Gregory of Akragas
	25	Jn 15:17-16:1	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) κλημ(εντος) και πετ(ρου)	Saints Clement and Peter, martyrs
	26	[OM]	του οσ(ιου) αλυπτιου	Saint Alypius
	27	Jn 15:1-7	του αγι(ου) ιακω(βου) τ(ου) περσου	Saint James of Persia
	28	Jn 6:10-13	του αγιου ειρηναρχου	Saint Irenarchus
	29	Mt 11:27-30	του οσ(ιου) θεοδου(λος)	Saint Theodulus
14v	30	Jn 1:35-51	τ(ου) αγι(ου) από(στολου) ανδρεου	Saint Andrew, the apostle
December				
	1	Mt 23:27-39	τ(ου) προφητ(ου) ναουμ	Nahum, the prophet
	2	ομοιον το αυτο	τ(ου) προφητ(ου) αμβακου(μ)	Habakkuk, the prophet
	3	Lk 4:22-30	τ(ου) προφητ(ου) σοφονιου	Zephaniah, the prophet
	4	Mk 5:24-34	τ(η)ς αγιας βαρβαρ(ας)	Saint Barbara
	5	Lk 6:17-23	του οσ(ιου) σαββα	Saint Sabbas

⁴⁶⁵ A possible reference to Mary, the mother of Jesus, whose entry into the temple is commemorated on this day.

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	6	Mt 13:2-16:17	του εν αγιου νικολα(ου)	Saint Nicolas
	7	Jn 10:9-16	του οσ(ιου) αμβροσιου	Saint Ambrose
	8	Mt 4:25-5:12	του οσ(ιου) σοφονου [sic. σωφρονιου] επισκοπου Κυπρου	Saint Sophronius bishop (of Cyprus)
	9	Lk 8:16-21	η συλληχ(ις) (sic. συλληψις) της αγι(ας) ανν(η)ς	Feast of the conception by Anna (of Mary)
	10	Jn 15:17-16:1	του οσ(ιου) αμφιλοχ(ιου)	Saint Amphilochius
	11	Mt 11:27-30	του οσ(ιου) δανιηλ τ(ου) στυ(λι)του	Saint Daniel the Stylite
	12	Jn 9:39-10:9	του οσ(ιου) σπυριδωνο(ς)	Saint Spyridon
	13	Lk 21:12-19	τ(ων) αγι(ων) μ(α)ρ(τυρων) ευστρατ(ιου) κ(αι) λοιπ(ου)	Saint Eustratius and the rest
	14	Mt 8:23-27	τ(ων) αγι(ων) φιλημω(νος) (sic. φιλημο(νος)) κ(αι) λοιπ(ου)	Saint Philemon and the rest
	15	Lk 10:16-21	τ(ου) αγιου μ(α)ρ(τυρος) ελευθ(ερ)ιου	Saint Eleutherius
	16	Mt 23:27-39	τ(ου) προφη(του) αγγαιου	Haggai, the prophet
	17	Mt 16:13-17	τ(ων) αγι(ων) Ἰ παιδ(ων) κ(αι) δαν(ιηλ)	The three youths (Ananias, Azarias and Misael) and Daniel
	18	Mt 10:32-33, 37- 38; 19:27-30	τ(ου) αγιου μ(α)ρ(τυρος) σεβαστιανου	Saint Sebastian

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	19	Lk 12:8-12	τ(ου) αγι(ου) προβου κ(αι) λοιπ(ου)	Saint Probus and the rest
	20	Mr 9:33-41	τ(ου) αγιου ιερομ(α)ρ(τυρος) ιγνατ(ιου)	Saint Ignatius
	21	Mr 5:24-34	τ(ης) αγι(ας) ιουλιαν(η)ς	Saint Juliana
15r	22	Mt 25:1-13	της αγιας μαρτυρος αναστασιας	Saint Anastasia
	23	Mt 10:32-33, 37- 38; 19:27-30	των αγιων ι τ(ων) εν κρητ(η)	Holy Ten Martyrs in Crete
	MOV8/ MOV9 ⁴⁶⁶	Lk 13:19-28	σα(ββατω) τ(ων) αγι(ων) πρ(οπατορ)ων	Saturday of the holy Forefathers
	MOV10 ⁴⁶⁷	Mt 1:1-25	κυριακη τ(ων) αγι(ων) πρ(οπατορ)ων	Sunday of the holy Forefathers
	24 ⁴⁶⁸	Lk 2:1-20	εις τ(ων) παραμο(νη) τ(ης) χ(ριστο)υ γεννη(σιν)	On the eve of Christ's birth
	25	Mt 1:18-25	εις τον ορθρον	For Matins
	25	Mt 2:1-12	εις τον λειτουργιον	For Liturgy
	26	Mt 2:13-23	τ(ης) αγιας θ(εοτο)κου	The holy Christ- bearer
	27	Mt 21:33-42	τ(ου) αγι(ο)υ πρ(ω)τ(ο)μ(α)ρ(τυρος) στεφανου	Saint Stephen, the protomartyr
	28	ζητητη των ακολουθιων των αγιων παντων	τ(ων) αγι(ων) δισμυριων κ(αι) τ(ου) ος(ιου) στεφα(νου) του νεου	The holy 20,000 (martyrs) and Stephen the younger
	MOV11		σα(ββατω) μετ(α) τ(ην) χ(ριστο)υ γεννη(σιν)	Saturday after Christmas

⁴⁶⁶ In the Margin: προ τ(ου) χ(ριστο)υ γεννη(σεως)

⁴⁶⁷ In the Margin: προ τ(ου) χ(ριστο)υ γεννη(σεως)

⁴⁶⁸ M4D24b (της γ ωρας)

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	MOV12	Mt 2:13-23	κυ(ριακη) μετ(α) τ(ην) χριστου γεννησιν	Sunday after Christmas
	29	Mt 2:13-23	των αγιων νηπιων	The holy infants
	30 ⁴⁶⁹	Lk 14:25-26, 33- 35	του αγιου μαρκελλου	Saint Marcellus
	31	Mt 4:25-5:12	του αγιου ειρηνε	Saint Irene ⁴⁷⁰
January				
	1	Lk 2:20-21, 40-52	εις τ(η) περιτομ(η) τ(ου) κυ(ριου) κ(αι) τ(ου) αγιου βασι(λειου)	Saint Basil
	2	Lk 10:16-21	του αγιου σιλβεστρου	Saint Syvester
	3	Jn 6:10-13	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) γορδ(ιου)	Saint Gordius, the martyr
	4	Lk 12:8-12	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) ζωσιμ(ου)	Saint Zosimas
	MOV13	Mt 3:1-6	σα(ββατων) πτο των φωτ(ων)	Saturday before Epiphany
	MOV14	Mk 1:1-8	κυ(ριακη) προ των φωτων	Sunday before Epiphany
	5	Lk 3:1-18	εις το παραμονη των θεοφανειων	The Vigil of the Theophany (Epiphany)
15v	5	Mk 3:1-6	εις το ορθρον	For Matins ⁴⁷¹
	6	Mt 3:13-17	εις το λειτουργιαν	For Liturgy
	7	Jn 1:29-34	Του αγιου ιω(αννου) του προσδρομου	Saint John the forerunner
	MOV15	Mt 4:1-11	σα(ββατων) μετ(α) τα φωτ(ων)	Saturday of Epiphany

⁴⁶⁹ Usually on M4D29b

⁴⁷⁰ Unsure which one is intended

⁴⁷¹ της ᾠρας

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	MOV16	Mt 4:12-17	κυ(ριακη) μετ(α) τα φωτ(ων)	Sunday of Epiphany
	8	Jn 3:22-33	του ιππολυτ(ου) ρωμης	Hippolytus of Rome
	9	Jn 15:17-16:2	του αγιου μ(α)ρ(τυρος) λυευκτου	Saints Polyeuctus of Melitene in Armenia
	10	Mt 4:25-5:12	των εν αγιου γρηγοριου νυσσης	Saint Gregory of Nyssa
	11	Lk 4:1-15	του οσιου θεοδοσιου	Saint Theodosius (the Cenobiarch)
	12	Mt 11:27-30	του οσιου στεφανου	Saint Stephen (Pope of Rome)
	13	Jn 15:17-16:2	των αγιων μαρτυρων ερμυλου και στρατονικου	Saints Hermylus the Deacon and Stratonicus [at Belgrade]
	14	Lk 12:32-40	των αγιων αββαδων των εν ραιθω	The holy fathers slain at Raithu
	15	Jn 15:17-16:2	του αγιου ιωαννου του καλυβιτου	John Calabytes, [the hut dweller of Constantinople]
	16	Jn 21:14-19	της τιμιας αλυσεως του αγιου πετρου	Veneration of the precious chains of St Peter
	17	Lk 7:17-23	του αγιου αντωνιου	Saint Anthony (the Great)
	18	Mt 15:14-19	των αγιων αθανασιου και κυριλλου	Saints Athanasius and Cyril
	19	Lk 12:13-	του οσιου μακαριου	Saint Macarius [of Egypt]
	20	Mt 11:27-30	του οσιου ευθυμιου	Saint Euthymius
	21	Lk 12:8-12	του αγιου μαρτυρος νεοφυτου	Saint Neophytus

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	22	Mt 10:32-33, 37-38; 19:27-30	του αγιου αποστολου τιμοθεου, αναστασιου	Saint Timothy the apostle and Anastasius
	23	Jn 15:17-16:2	του αγιου ιερομαρτυρος κλημεντος και αγαθαγγελου	Holy martyrs Clement and Agathangelus
	24	Mt 25:1-13	της οσιας ξενης	Saint Xena
	25	Mt 4:25-5:16	του αγιου γρηγοριου του θεολογου	Saint Gregory the theologian
16r	26	Jn 15:17-16:2	Του αγιου μαρτυρες αστεριω και της συνοδιας	Saint Asterius and the synod
	27	Jn 10:9-16	Η επανοδος του χρ(υσοστομο)υ	Saint John Chrysostom
	28	Lk 7:17-23	του οσιου εφραιμ	Saint Ephraim [of Syria)
	29	Jn 15:17-16:2	Η επανοδος του αγιου ιγνατιου	Saint Ignatius
	30	Lk 12:32-40	Του οσιου ξενοφωνος	Saint Xenophon
	31	Mt 10:1, 5-8	Του αγιου αββα κυρου και ιω(αννου)	Saints Cyrus and John
February				
	1	Lk 10:19-21	του αγιου μαρτυρος τρυφω(νος)	Saint Tryphon
	2	Lk 2:25-32	εις την υπαπαντηνεις τον ορθρον	Feast of the meeting between Christ and Simeon, feast of the Purification – Matins
		Lk 2:22-40	Εις τ(ην) λειτουργ(ιαν)	Divine Liturgy
	3	Lk 2:25-32	του δικαιου symeων	Symeon the deacon
	4	Lk 12:13-33	του οσιου ισιδωρου του πηλουσιωτου	Saint Isidore of Pelusium

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	5	Mt 25:1-13	της αγιας αγαθης	Saint Agatha
	6			
	7	Mt 15:14-19	του αγιου παρθενιου	Saint Parthenius
	8	Mt 11:27-30	του οσιου Μακαριου	Saint Macarius
	9	Luke 21:12-19	του αγιου μαρτυρος Νικηφορου	Saint Nicephorus
	10	Jn 15:17-16.2	του αγιου Χαραλαμπους	Saint Charalampus
	11	Jn 15:1-8	του αγιου ιερομαρτυρος Βλασιου	Saint Blasius
	12	Jn 15:17-16.2	Του αγιου Μελετιου και πλουσιαν	Saint Meletius and the wealthy
	13	Mt 11:27-30	Του οσιου Μαρτινιανου	Saint Martinian
	14	Mt 10:1-8	Του οσιου Αυξεντιου	Saint Auxentius
	15	Lk 10:16-21	του αγιου αποστολου Ονησιμου	Saint Onesimus
16v	16	Lk 12:8-12	του αγιου μαρτυρος Παμφιλου και των συν αυτω	Saint Pamphilus and those with him
	17	Mt 25:1-13	Τῆς ὁσίας Μαριαμης	Saint Marianne
	18	Jn 10:9-16	του οσιου πατρος ημων Λεοντος παπα ρωμης	Pope Leo [I] of Rome
	19	Mt 15:14-19	Του αγιου μαρτυρες Μαξιμου και των συν αυτω	Saint Maximus
	20	Lk 12:13-33	Του οσιου Παφνουτιου	Saint Paphnutius
	21	Jn 10:9-16	του οσιου Τιμοθεου και Ευσταθιου	Saints Timothy and Eustathius
	22	Jn 10:9-16	Του αγιου Θωμα πατριρχου	Saint Thomas the Patriarch

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	23	Jn 12:24-36	του αγιου ιερομαρτυρος Πολυκαρπου	Saint Polycarp
	24	Mt 11:2-15	Η ευρεσεως της κεφαλής του προδρουμου	Finding of the head of John the Baptist
	25	Jn 10:9-16	του αγιου Ταρασίου πατριάρχου	Saint Tarasius the Patriarch
	26	Mt 15:14-19	του αγιου Πορφυρίου και Μακαρίου	Saint Porphyry and the Macarius
	27			
	28	Lk 12:8-12	του οσιου ομολογητου Βασιλείου	Saint Basil the confessor
March				
	1	Mt 13:2-16:17	της αγιας μαρτυρος Ευδοκίας	Saint Eudocia
	2	Lk 10:19-21	Του αγιου Βασιλίσκου	Saint Basiliskus
	3			
	4	Mt 11:27-30	Του οσιου Ησυχίου	Saint Hesychius
	5	Jn 12:24-36	Του αγιου Κωνωνος	Saint Conon
	6	Mt 22:1-14	των αγίων $\overline{\mu\beta}^{472}$ μαρτυρων	The holy 42 martyrs
	7	Mt 15:14-19	των αγίων επισκοπησαντων εν Χερσωνι	The Saints who served as bishops in Cherson
	8	Lk 12:2-12	του οσιου Θεοφυλακτου Νικομηδειας	Saints Theophylact of Nicomedeia
	9	Mt 22:1-14	των αγίων $\overline{\mu}^{473}$ μαρτυρων	The holy forty martyrs
17r	10	Jn 15:1-8	του αγιου μαρτυρος Κοδρατου	Saint Quadratus

⁴⁷² τεσσαρακοντα δυο

⁴⁷³ τεσσαρακοντα

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	11	Mt 15:14-19	του αγιου Σωφρονιου	Saint Sophronius
	12	Lk 12:13-33	του αγιου Θεοφσανους	Saint Theophanes
	13	Lk 12:32-40	Του αγιου μαρτυρος Σαβινου	Saint Sabinus
	14			
	15	Mt 8:23-27	Του σεισμου	The earthquake
	16			
	17	Mt 11:27-30	του αγιου ανθρωπου του θεου Αλεξιου	Saint Alexius
	18	Mt 15:14-19	του αγιου Κυριλλου Ιεροσολυμων	Saint Cyril of Hierosolyma
	19	Lk 10:19-21	των αγιων Χρυσανθου και Δαρειας	Saints Chrysanthus and Daria
	20			
	21			
	22	Jn 10:9-16	του αγιου ιερομαρτυρος Βασιλειου	The holy martyr Basil
	23			
	24			
	25	Lk 1:39-49, 56	ο ευαγγελισμος της θεοτοκου εις τον ορθρον	The Annunciation – Matins
		Lk 1:24-38	Εις την λειτουργιαν	The Annunciation – Divine Liturgy
	26			
	27	Mk 13:33-14:9	της αγιας ματρωνης	Matron (of Thessalonica)
	28			
	29			

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	30	Mt 11:27-30	του αγιου Ιωαννου της Κλιμακος	Saint John of the Ladder
April				
17v	1	Lk 7:31-50	της οσιας Μαρίας της Αιγυπτίας	Saint Mary of Egypt
	2	Lk 10:19-21	Των αγίων Αμφιαρεω και Εδεσσης	Saints Amphiaras and Edessa
	3			
	4	Jn 15:17-16:2	Των αγίων Θεοδουλου και Αγαθοποδος	Saints Theodoulos and Agathopus
	5			
	6	Jn 10:9-16	του αγιου Ευτυχίου πατριάρχου	Saint Eutychius the patriarch
	7	[OM]	Του αγιου Ρουφίνου διακονου	Saint Rufinus the deacon
	8	Lk 10:19-21	Των αγίων αποστόλων Ηρωδίωνος και των [OM] ⁴⁷⁴	Saints Herodion and [OM]
	9			
	10	Jn 15:17-16:2	των αγίου μαρτυρος Τερεντίου	Saint Terence
	11	Lk 12:8-12	του αγίου ιερομαρτυρος Αντίπα	Saint Antipas
	12			
	13			
	14			
	15			
	16	Mt 25:1-13	Της αγίας Αγάπης και των συν (αυτῶ)	Saint Agape and those with her
	17			

⁴⁷⁴ Possibly for: “τῶν ἀγίων ἀποστόλων Ἡρωδίωνος, Ἀγάβου καὶ Ρούφου”

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	18	Mt 9:9-13	Του αγίου μαρτυρος Ιακωβου	Saint Jacob (son of Perseus)
	19			
	20			
	21			
	22	Lk 7:17-23	του οσιου Θεοδωρου σικεωτου	Saint Theodorus
18r	23	Jn 15:17-16:2	του αγίου μαρτυρος Γεωργιου	Saint George
	24			
	25	[OM] (Lk 9:1) ⁴⁷⁵	του αγίου αποστολου Μαρκου	Saint Mark the apostle
	26	Jn 15:17-16:2	του αγίου ιερομαρτυρος Βασιλεως	Saint Basil
	27			
	28			
	29	Lk 12:13-33	Του αγίου Συμεων του συγγενους του κυριου	Saint Symeon, a relative of the Lord
	30	Lk 9:1-6	του αγίου αποστολου Ιακοβου του αδελφου	Saint James, an apostle and brother (of John the theologian)
May				
	1	Mt 16:13-17	του αγίου προφητου Ιερεμίου	Jeremiah, the prophet
	2	Mt 15:14-19	Του αγίου Αθανασιου και Κυριλλου	Saints Athanasius and Cyril
	3	Lk 10:19-21	Του αγίου μαρτυρος Τιμοθεου	Saint Timothy
	4			
	5			

⁴⁷⁵ Based on the incipit

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	6	[OM]	του δικαίου Ιωβ	The righteous Job
	7			
	8	Jn 19:25-27; 21:24-25 Jn 15:17-16:2	του αγίου Ιωαννου του θεολογου της αυτης ημερας του αγίου μαρτυρος Ακακίου	Saint John the theologian ⁴⁷⁶ Saint Acasius
	9	Jn 15:1-8	του αγίου προφητου Ησαιου και του αγίου μαρτυρος Χριστιφορου και του οσιου Αρσενιου ακαλουθ... μια	The prophet Isaiah and Saints Christopher and Arsenius ...
	10	Mt 16:13-17	του αγίου αποστολου σιμωνος	Saint Simon the apostle
	11	Jn 15:9-16	του αγίου μαρτυρος Μωκίου	Saint Mocius
	12	Jn 10:9-16	του αγίου επιφανιου και γερμανου	Saints Epiphanius and Germanus
18v	13			
	14	Lk 9:1-6	Του αγίου Εισηδωρου και Παχωμιου	Saints Isidore and Pachomius
	15			
	16	Mt 23:27-39	Του προπητου Ζαχαριου	Zechariah, the prophet
	17			
	18			
	19	Lk 10:19-21	του αγίου Πατρικίου	Saint Patricius
	20	Lk 9:23-27	του αγίου Θαλλελαίου	Saint Thalelaeus
	21	Jn 10:9-16	των αγίων Κωνσταντίνου και Ελενης	Saints Constantine and Helena
	22	Mt 10:16-22	του αγίου Βασιλίσκου	Saint Basiliscus

⁴⁷⁶ And Evangelist

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	23			
	24	Mt 4:25-5:16	του οσιου Συμεων του εν τω θαυμαστου ορει	Saint Symeon in the wonderful mountain
	25			
	26	Jn 15:1-8	Του αγιου αποστολου Ιουδα	Saint Jude the apostle
	27			
	28	Jn 12:24-36	του αγιου μαρτυρος Ελλαδιου	Saint Helladius
	29	Mt 25:1-13	της αγιας μαρτυρος Θεοδοσιας	Saint Theodosia
	30			
	31	Jn 15:1-8	του αγιου αποστολου Ανδρονικου	Saint Andronicus the apostle
June				
	1	Jn 15:17-16:2	του αγιου μαρτυρος Ιουστινου φιλοσοφου	Saint Justin the philosopher
	2	Jn 10:9-16	του αγιου Νικηφορου πατριαρχου	Saint Nicephorus the patriarch
	3	Lk 9:1-6	του αγιου μαρτυρος Λουκιλλιανου	Saint Lucillianus
	4	Jn 10:9-16	του αγιου Μητροφανους πατριαρχου	Saint Metrophanes the patriarch
19r	5			
	6	Lk 12:32-40	του αγιου Δωροθεου	Saint Dorotheus
	7	Lk 20:46-21:4	του αγιου μαρτυρος Θεοδοτου	Saint Theodotus
	8	Mt 10:16-22	του αγιου μαρτυρος Θεοδοτου Ευχαιτων	Saint Theodotus
	9			
	10			

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	11	Mk 6:10-13	των αγιων αποστολων Βαρθολομαιου και Βαρναβα	Saints Bartholomew and Barnabas the apostles
	12	Mt 11:27-30	του οσιου Ονουφριου	Saint Onuphrius
	13	Mk 5:21-34	της αγιας μαρτυρος Ακυλινης	Saint Aquilina
	14	Lk 4:22-30	του αγιου προφητου Ελισσαιου και Μεθοδιου πατριαρχου	The Prophet Elisha and Saint Methodius the patriarch
	15			
	16	Mt 10:1-8	του αγιου Τυχωνος	Saint Tychon
	17	Mt 10:16-22	Των αγιων Μανουηλ και των συν αυτον	Saint Manuel and those with him
	18	Lk 12:32-40	του αγιου μαρτυρος Λεοντιου	Saint Leontius
	19	Lk 10:19-21	Του αγιου Ζωσημα και αποστολου Τροφιμ	Saint Zosimas and Trophimus the apostle
	20			
	21	Jn 15:17-16:2	του αγιου μαρτυρος Ιουλιανου	Saint Julian
	22	Lk 12:32-40	του αγιου μαρτυρος Ευσεβιου	Saint Eusebius
	23	Mt 13:2-16:17	του αγιου μαρτυρος Αγριππινης	Saint Agrippina
	24	Lk 1.24-25, 57- 68, 76-80	του γενεθλιου του προδρομου	The Birth of the Forerunner ⁴⁷⁷
	25	Mt 25:1-13	της αγιας μαρτυρος Φεβρωνιας	Saint Febronia
	26			
	27	Lk 12:32-40	του οσιου Σαμψων	Sampson

⁴⁷⁷ John the Baptist

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	28	Lk 9:1-6	Του αγίου Κυρου και Ιωαννου	Saints Cyrus and John
	29	Mt 16:13-19	των αγίων αποστολων Πετρου και Παυλου	Saints Peter and Paul the apostles
	30	Lk 5:2-11	των αγίων ἸΒ αποστολων	The holy twelve apostles
July				
	1	Mt 10:1-8	του αγίου αναργυρων	Saint Cosmas
19v	2	Lk 1:39-49, 56	της τιμιας εσθητος της υπεραγιας αγιας θεοτοκου	The holy clothes of the God-bearer
	3			
	4	Mt 4:25-5:12	του οσιου Ανδρεου Κρητης	Saint Andreas of Crete
	5	Lk 12:13-33	Του αγίου αποστολου Φουρτουνατου	Saint Fortunatus the apostle
	6			
	7			
	8	Lk 12:13-33	του αγίου μαρτυρος Προκοπιου	Saint Procopius
	9	Jn 15:17-16:2	του αγίου Παγκρατιου	Saint Pancratius
	10	Mt 20:1-16	των αγίων με ⁴⁷⁸ μαρτυρων	The holy 45 martyrs ⁴⁷⁹
	11	Lk 7:31-50	της αγιας μαρτυρος Ευφημιας	Saint Euphemia
	12			
	13			
	14	Lk 10:19-21	των αγίων αποστολων Ακυλα και Σιμον	Saint Aquila and Simon

⁴⁷⁸ τεσσαρακοντα πεντε

⁴⁷⁹ At Nicopolis in Armenia

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
	15	Mt 17:24-18:3	των αγιων Κηρυκου και Ιουλιττης	Saint Cerycus and Julitta
	16	Jn 15:17-16:2	του αγιου μαρτυρος Αθηνογενους	Saint Athenogenes
	17	Mt 25:1-13	του αγιου μαρτυρος Μαρinas	Saint Marina
	18	Lk 12:13-33	του αγιου μαρτυρος Αιμιλιανου	Saint Aemilianus
	19	Lk 12:13-33	του οσιος Διου και της οσιας Μακρινης	Saints Dion and Macrina
	20	Mt 17:22-23	του αγιου Ηλιου του προφητου	Elijah, the prophet
	21	Mt 11:27-30	Του αγιου Συμεων του δια Χριστον σαλου	Saint Symeon the fool for Christ
	22	Lk 10:19-21	του αγιου μαρτυρος Φωκα	Saint Phocas
	23	Mt 10:16-22	Του αγιου μαρτυρος Τροφιμου και των	Saint Trophimus
	24	Mt 25:1-13	της αγιας μαρτυρος Χριστινης	Saint Christina
	25	Mt 11:27-30	κοιμησεως της αγιας Αννης	Dormition of Saint Hannah
	26	Mt 13:2-16:17	Του οσιου Ιωαννου του Παλαιολαυριτου	Saint John of the Old Lavra
	27	Jn 15:17-16:2	Του αγιου Παντελεημονος	Saint Panteleemon
	28	Lk 10:19-21	των αγιων αποστολων Προχορου και Νικανορος	Saints Prochorus and Nicanor
	29	Mt 10:16-22	του αγιου μαρτυρος Καλλινηκου	Saint Callinicus
20r	30	Lk 10:19-21	των αγιων αποστολων Σιλα και Σιλουανου	Saints Silas and Silvanus

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
August				
	1	Lk 20:46-21:4	των αγιων μακκαβαιων	The Holy Maccabees
	2	Mk 12:1-11	του μαρτυρος στεφανου τη αυτη ημερα των αγιων ξ παιδων των εν εφεσω	Saint Stephen The holy seven children in Ephesus
	3	[OM]	των οσιων πατερες ημων Δαλματου	Our Father Dalmatius
	4	Mk 5:24-34	Του αγιου μαρτυρος Ευδοκιμου	Saint Eudokimos
	5	Lk 9:23-27	του αγιου μαρτυρος Ευσιγνιου	Saint Eusignius
	6	Lk 9:27-36 Mt 17:1-9	Η μεταμορφωσεως εις το ορθρον Εις τ(ην) λειτουργ(ιαν)	The Transfiguration – Matins [The Transfiguration] – Divine Liturgy
	8	Mk 8:34-9:1	του αγιου Αιμιλιανου	Saint Emilian
	9	Mk 6:7-13	του αγιου αποστολου Μαθθια	Saint Matthias the apostle
	10	Jn 6:10-13	του αγιου μαρτυρος Λαυρεντιου και (των) συν (αυτω)	Saint Lawrence and those with him
	11			
	12	Lk 12:8-12	των αγιων Φωτιου και Ανικητου	Saints Photius (I) and Anicetus
	13	Mt 10:32-33, 37- 38; 19:27-30	του οσιου Μαξιμου και των συν αυτω	Saint Maximus and those with him
	14			
	15	Lk 1:39-49, 56	Εις της κοιμησεως της υπεραγιας θεοτοκου	Assumption of the God-bearer – Matins

Folio	Date	Text reference	Heading	Commemoration
		Lk 10:38-42	Εἰς τ(ην) λειτουργ(ιαν)	Assumption of the God-bearer – Divine Liturgy
	16	Jn 15:1-8	του αγιου Διομηδους	Saint Diomedes
	17	Mt 10:16-22	του αγιου Μυρωνος	Saint Myron
	18	Lk 12:2-12	των αγιων Φλωρου και Λαυρου	Saints Florus and Laurus
	19	Jn 15:1-8	του αγιου μαρτυρος Ανδρεου	Saint Andrew
	20	Mt 10:16-22	του αγιου αποστολου θαδδαιου	Saint Thaddeus the apostle
	21	Mt 17:24-18:3	Του αγιου Λουκιου Βασιλεως	King Lucius
20v	22	Jn 6:10-13	Του αγιου μαρτυρος Αγατονικου	Saint Agathonicus
	23			
	24			
	25	Mt 4:25-5:12	του αγιου αποστολου Τιτου	Saint Titus the apostle
	26	Lk 12:2-12	των αγιων μαρτυρων Αδριανου και Ναταλιας	Saints Hadrian and Natalia
	27	Jn 12:25-36	του οσιου Ποιμενος	Saint Pomena
	28	Mt 11:27-30	του οσιου Μωυσεως του Αιθιοπος	Saint Moses the Ethiopian
	29	Mk 6:14-30	της αποτομης του προδρομου	The beheading of John the Baptist
	30			
	31	Lk 1:39-49, 56	των καταθεσιων της τιμιας ζωνης της υπεραγιας θεοτοκου	Deposition of the God-bearer's belt

REFERENCE LIST

Aland, Barbara, Kurt Aland, Karavidopouloslōan D., Carlo Maria Martini, Bruce Manning Metzger, Holger Strutwolf, and Universität Münster. Institut Für Neutestamentliche Textforschung. *The Greek New Testament: A Reader's Edition* (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, American Bible Society, United Bible Societies, 2017).

Aland, Kurt, Matthew Black, Carlo Maria Martini, Bruce Manning Metzger, and Allen Wikgren, eds. *The Greek New Testament* 26. 3rd ed. (London, New York: United Bible Societies, 1975).

Alessandro, Bausi, Alessandro Bausi, Kitzinger Beatrice, Reudenbach Bruno, Mullins Elizabeth, Balicka-Witakowska Ewa, Wimmer Hanna, Gnisci Jacopo, JaśElsner, and Coogan Jeremiah. *Canones: The Art of Harmony: The Canon Tables of the Four Gospels* (Berlin: De Gruyter, 2020).
<https://doi.org/10.1515/9783110625844>.

Allen, Garrick V. "Titles in the New Testament Papyri." *New Testament Studies* 68, no. 2 (March 2022): 156–171. <https://doi.org/10.1017/s0028688521000370>.

Andrist, Patrick. "Structure and History of the Biblical Manuscripts Used by Erasmus for His 1516 Edition." In *Basel 1516: Erasmus' Edition of the New Testament*, edited by Martin Wallraff, Silvana Seidel Menchi, and Kaspar von Greyerz (Tübingen: Mohr Siebeck, 2016), 81–124. https://epub.ub.uni-muenchen.de/42767/1/Andrist_Basel_1516_081-124.pdf.

Balicka-Witakowska, Ewa. "Carl Nordenfalk." In *Canones: The Art of Harmony: The Canon Tables of the Four Gospels*, edited by Alessandro Bausi, Bruno Reudenbach, and Hanna Wimmer (Berlin, Boston: De Gruyter, 2020), 1–16.
<https://doi.org/10.1515/9783110625844-001>.

Betancourt, Roland. *Performing the Gospels in Byzantium Sight, Sound, and Space in the Divine Liturgy* (Cambridge: Cambridge University Press, 2021).
<https://doi.org/10.1017/9781108868532>.

Bobo, Andrew K., and Andrew J. Patton. "From the Library: Luke's Genealogy in NT Manuscripts." The Center for the Study of New Testament Manuscripts (CSNTM, December 2018). <https://www.csntm.org/2018/12/17/from-the-library-lukes-genealogy-in-nt-manuscripts/>.

Boor, Carl de. *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin*. Vol. 2 (Berlin: A. Asher & Co., 1897). https://digital.staatsbibliothek-berlin.de/werkansicht?PPN=PPN684270080&PHYSID=PHYS_0078&DMDID=DMDL OG_0001.

Center for the Study of New Testament Manuscripts. "Manuscript GA 017 - CSNTM." Csnmt.org (CSNTM, 2025).

https://manuscripts.csnmt.org/manuscript/Group/GA_017.

Coogan, Jeremiah. *Eusebius the Evangelist: Rewriting the Fourfold Gospel in Late Antiquity* (New York, NY: Oxford University Press, 2022).

Cramer, John Anthony. *Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum: In Evangelia S. Matthaei et S. Marci*. Vol. 1 (Oxford: Oxford University Press, 1844).

———. *Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum: In Evangelia S. Lucae et S. Joannis*. Vol. 2 (Oxford: Oxford University Press, 1849).

Crawford, Matthew R. *The Eusebian Canon Tables: Ordering Textual Knowledge in Late Antiquity* (Oxford, UK: Oxford University Press, 2019).

Denysenko, Nicholas. *This Is the Day That the Lord Has Made* (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2023).

Ehrman, Bart D. "Heracleon, Origen, and the Text of the Fourth Gospel." *Vigiliae Christianae* 47, no. 2 (1993): 105–118. <https://doi.org/10.1163/157007293x00079>.

Elmelund, Conrad Thorup, and Tommy Wasserman. "The Subscriptions to Mark's Gospel and History of Reception." *New Testament Studies* 69, no. 4 (October 2023): 429–444. <https://doi.org/10.1017/S0028688523000139>.

Enrica Follieri. "La Minuscola Libreria Dei Secoli IX E X." In *Byzantina et Italograeca: Studi Di Filologia E Di Paleografia* (Rome: Ed. di Storia e Letteratura, 1997), 205–248.

Farmer, David Hugh. *The Oxford Dictionary of Saints* (Oxford: Oxford University Press, 2011).

Foundoulis, I.M. *Λογική Λατρεία* (Thessaloniki: Patriarchal Institute of Patristic Studies, 1971).

Gardthausen, Viktor Emil. *Griechische Palaeographie* (Leipzig: Teubner, 1879).

Gathercole, Simon J. "The Titles of the Gospels in the Earliest New Testament Manuscripts." *Zeitschrift Für Die Neutestamentliche Wissenschaft* 104, no. 1 (January 2013): 33–76. <https://doi.org/10.1515/znw-2013-0002>.

Georgi Parpulov. *Middle-Byzantine Evangelist Portraits: A Corpus of Miniature Paintings* (de Gruyter, 2022).

Goswell, Greg. "Early Readers of the Gospels: The Kephalaia and Titloi of Codex Alexandrinus." *Journal of Greco-Roman Christianity and Judaism*, no. 6 (2009): 134–174. http://www.jgrchj.net/volume6/JGRChJ6-7_Goswell.pdf.

Gregory, Caspar René. *Die Griechischen Handschriften des Neuen Testament* (Leipzig: J. C. Hinrichs, 1908).

———. *Novum Testamentum Graece Ad Antiquissimos Testes Denuo Recensuit Apparatum Criticum Apposuit Constantinus Tischendorf*. 8th ed. Vol. III (Lipsiae: J.C. Hinrichs, 1890).

———. *Textkritik Des Neuen Testaments*. Vol. 1 (Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1900).

<https://archive.org/details/textkritikdesne00greggoog/mode/2up>.

———. "The Quires in Greek Manuscripts." *The American Journal of Philology* 7, no. 1 (1886): 27–32. <https://doi.org/10.2307/287262>.

Hannah, Darrell D. "The Fourgospel 'Canon' in the 'Epistula Apostolorum.'" *The Journal of Theological Studies* 59, no. 2 (2008): 598–633. <https://doi.org/10.2307/23971062>.

Hatch, William Henry P. *Facsimiles and Descriptions of Minuscule Manuscripts of the New Testament*. By William Henry Paine Hatch (Cambridge: Harvard University Press, 1951).

Houghton, H. A. G. "Recent Developments in New Testament Textual Criticism." *Early Christianity* 2, no. 2 (2011): 245–258. <https://doi.org/10.1628/186870311795777463>.

———. "The Electronic Scriptorium: Markup for New Testament Manuscripts." In *Digital Humanities in Biblical, Early Jewish and Early Christian Studies*, edited by Claire Clivaz, Andrew Gregory, and David Hamidović (Brill, 2013), 31–60. <http://www.brill.com/products/book/digital-humanities-biblical-early-jewish-and-early-christian-studies>.

———. "The Layout and Structure of the Catena." In *Codex Zacynthius: Catena, Palimpsest, Lectionary*, edited by H.A.G. Houghton and D.C. Parker (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2020), 59–95.

Houghton, H.A.G., and David C. Parker. "An Introduction to Greek New Testament Commentaries with a Preliminary Checklist of New Testament Catena Manuscripts." In *Commentaries, Catenae, and Biblical Tradition: Papers from the Ninth Birmingham Colloquium on the Textual Criticism of the New Testament in Conjunction with the COMPAUL Project*, edited by H.A.G. Houghton (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2016), 1–35.

Houghton, H.A.G., and Catherine J. Smith. "Digital Editing and the Greek New Testament." In *Ancient Worlds in Digital Culture*, edited by Claire Clivaz, Paul Dilley, and David Hamidović (Brill, 2016), 110–127. https://doi.org/10.1163/9789004325234_007.

Hultsch, Friedrich Otto. *Metrologicorum Scriptorum Reliquiae*. Vol. 1 (1864. Reprint, Leipzig: Teubner, 1971). <http://stephanus.tlg.uci.edu.bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?4335:001:2176>.

Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF). "Editio Critica Maior Mark - INTF." Uni-muenster.de (INTF, 2025). <https://ntvmr.uni-muenster.de/ecm>.

———. "Liste - INTF." ntvmr.uni-muenster.de (INTF, 2025). <https://ntvmr.uni-muenster.de/liste>.

———. "Manuscript Workspace - INTF." Uni-muenster.de, 2025. <https://ntvmr.uni-muenster.de/manuscript-workspace>.

———. "Mark 12:42: Apparatus, Stemma, Coherence." Uni-muenster.de (INTF, 2025). <https://ntg.uni-muenster.de/mark/ph35/coherence/21242012>.

———. "New Testament Virtual Manuscript Room - INTF." Uni-muenster.de, 2025. <https://ntvmr.uni-muenster.de/home>.

Institute For New Testament Textual Research. *Nestle-Aland Novum Testamentum Graece 28 - NA28*. (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2017).

Institute for Textual Scholarship and Electronic Editing (ITSEE). "Catena Catalogue." Birmingham.ac.uk, 2025. https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/catenacatalogue/?offset=0&limit=100&ga_identifiers_identifier=655%7Ci.

———. "Online Transcription Editor." Birmingham.ac.uk (ITSEE, 2023). <https://itsee-wce.birmingham.ac.uk/ote/projectselect?next=%2Fote%2Ftranscribe>.

———. "Transcription Reconciler." Github.com (ITSEE, 2025). https://github.com/itsee-birmingham/transcription_reconciler.

Janse van Rensburg, Fika, and Francois Kruger. *Leer Die Bybel Self Verklaar* (Vereeniging: Christelike Uitgewermaatskappy, 2008).

Janz, Timothy. "4. Ninth- and Tenth-Century Minuscules." Greek Paleography: From Antiquity to the Renaissance (Vatican Library, June 2019). <https://spotlight.vatlib.it/greek-paleography/feature/4-ninth-and-tenth-century-minuscules>.

Jennifer Wright Knust, and Tommy Wasserman. *To Cast the First Stone : The Transmission of a Gospel Story* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2018).

Jongkind, Dirk. "Was Barabbas Called Jesus Barabbas?" Tyndalehouse.com (Tyndale House Cambridge, 2022). <https://tyndalehouse.com/explore/articles/jesus-barabbas-or-jesus-christ/>.

Jongkind, Dirk, and Peter Williams, eds. *The Greek New Testament - Tyndale House* (Wheaton, Ill.: Crossway Books, 2017).

Kantor, Benjamin. "The Most Objective Textual Critic You'll Ever Meet." Text & Canon Institute (Text & Canon Institute, Phoenix Seminary, April 2023).
<https://textandcanon.org/the-most-objective-textual-critic-youll-ever-meet/>.

Klostermann, Erich. *Origenes Werke. Band 10: Origenes Matthäuserklärung I. De Gruyter EBooks* (Berlin, Boston: De Gruyter, 1935).
<https://doi.org/10.1515/9783110275452>.

Koster, W.J.W., and D. Holwerda, eds. *Scholia in Aristophanem. Pars I: Prolegomena de Comoedia. Scholia in Acharnenses, Equites, Nubes. Fasc. III,2: Scholia Recentiora in Nubes.* (Groningen: Bouma, 1974).
<http://stephanus.tlg.uci.edu/bham-ezproxy.idm.oclc.org/Iris/Cite?5014:005:239087>.

Kotter, P.B. *Die Schriften Des Johannes von Damaskos*. Vol. 2 (Berlin: de Gruyter, 1973).

Lesser, Bertram. Letter to Gabriël Oberholzer. "Library Information on Gr. 4° 39 (GA 655)." E-mail, August 2024.

Lopik, Teunis van. "Licht uit het Byzantijnse Oosten: liturgische invloed op de tekst van het Nieuwe Testament." In *Heimwee naar de middeleeuwen: opstellen in theologisch perspectief ter gelegenheid van het 19de lustrum van het Collegium Theologicum*, edited by Els de Bijl Nachenius (Collegium Theologicum c.s. F.F.F.-Nemo S.S.S., 1989), 50–63.
https://www.academia.edu/2316484/Licht_uit_het_Byzantijnse_Oosten_liturgische_invloed_op_de_tekst_van_het_Nieuwe_Testament.

Lorrain, Agnès. "Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin (Preussischer Kulturbesitz), Graec. 4° .39 (341)." Paratexts of the Bible, 2017. <https://www.manuscripta-biblica.org/manuscript/?diktyon=9208>.

Manafis, Panagiotis. *Exegesis of the Gospel of Luke* (Berlin, Boston: De Gruyter, 2024). <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/91065>.

Manolopoulou, Vicky. "Processions in Byzantine Constantinople: The Evidence from the Dresden A104." *Culture & History Digital Journal* 11, no. 2 (November 2022): e015: 1-12. <https://doi.org/10.3989/chdj.2022.015>.

Martens, Peter William. *Origen and Scripture: The Contours of the Exegetical Life* (Oxford: Oxford University Press, 2014).

Metzger, Bruce Manning. *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. 3rd ed. (London, New York: United Bible Societies, 1975).

———. *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. 4th ed. (New York: American Bible Society, 1994).

———. *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Palaeography* (New York: Oxford University Press, 1981).

Metzger, Bruce Manning, and Bart D. Ehrman. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration* (New York; Oxford: Oxford University Press, 2005).

Migne, Jacques-Paul. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 57 (Paris: Migne, 1862).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 64 (Paris: Migne, 1862).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 72 (Paris: Migne, 1864).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 120 (Paris: Migne, 1864).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 87b (Paris: Migne, 1865).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 17 (Paris: Migne, 1857).

———. *Patrologiae Cursus Completus (Series Graeca)*. Vol. 12 (Paris: Migne, 1862).

Monachus, Epiphanius. *The Life of the Blessed Theotokos*. Translated by D.P. Curtin (Philadelphia, PA: Dalcassian Publishing Company, 2023).

Mounce, William D. *Why I Trust the Bible* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan Reflective, 2021).

Myshrall, Amy. "An Introduction to Lectionary 299." In *Codex Zacynthius: Catena, Palimpsest, Lectionary*, edited by H.A.G. Houghton and David C. Parker (Piscataway, NJ: Gorgias Press LLC, 2020), 169–268.
<https://doi.org/10.31826/9781463241087-013>.

Myshrall, Amy, Rachel Kevern, and H.A.G. Houghton. *Manual: IGNTP Guidelines for the Transcription of Manuscripts Using the Online Transcription Editor* (International Greek New Testament Project (IGNTP), 2023).

Oberholzer, Gabriël Andries. "Transcriptions of Gregory-Aland 655." Bham.ac.uk (ITSEE, 2025). <http://purl.org/itsee/oberholzer>

Oliver, Harold H. "The Epistle of Eusebius to Carpianus: Textual Tradition and Translation." *Novum Testamentum* 3, no. 1/2 (January 1959): 138–145.
<https://doi.org/10.2307/1560399>.

Orsmond, E.C., and D. Gantana. *Woord en fees: Preekstudies en liturgiese voorstelle gebaseer op die Kerkjaar*. Edited by N. du Plooy (Matieland Suid-Afrika: Communitas, 2016).

Orthodox Church of America. "Volume II - Worship - the Church Year - Entrance of the Theotokos to the Temple." Oca.org (The Orthodox Church in America, 2025).
<https://www.oca.org/orthodoxy/the-orthodox-faith/worship/the-church-year/entrance-of-the-theotokos-to-the-temple>.

Osburn, C. "The Greek Lectionaries of the New Testament." In *The Text of the New Testament in Contemporary Research*, edited by Bart D. Ehrman and M.W. Holmes (Brill, 2012), 93–113. https://doi.org/10.1163/9789004236554_005.

Parker, David C. *An Introduction to the New Testament Manuscripts and Their Texts* (Cambridge, Uk; New York: Cambridge University Press, 2008).

———. *The Living Text of the Gospels* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997).

Parpulov, Georgi R. *Catena Manuscripts of the Greek New Testament: A Catalogue* (Piscataway NJ.: Gorgias Press LLC, 2021).

Patton, Andrew J. "Greek Catenaes and the 'Western' Order of the Gospels." *Novum Testamentum* 64, no. 1 (December 2021): 115–129.
<https://doi.org/10.1163/15685365-bja10012>.

Paulson, Greg. "Byzantine Lectionary Manuscripts and Their Significance for Biblical Textual Criticism." Edited by Eugen J. Pentiu. *The Oxford Handbook of the Bible in Orthodox Christianity* (Oxford University Press, July 2022).

Paulson, Greg, and Katie Leggett. "The Many Phases of the Kurzgefasste Liste'." *Institute for New Testament Textual Research (INTF) Blog* (blog), October 2024.
<https://ntvmr.uni-muenster.de/intfblog>.

Petersen, Silke. "Die Evangelienüberschriften Und Die Entstehung Des Neutestamentlichen Kanons." *Zeitschrift Für Die Neutestamentliche Wissenschaft Und Kunde Der Älteren Kirche* 97, no. 3–4 (January 2006): 250–274.
<https://doi.org/10.1515/zntw.2006.016>.

"Pinakes | Πίνακες - Notice : Deutschland, Berlin, Staatsbibliothek Zu Berlin (Preussischer Kulturbesitz), Graec., 4°.39 (341)." Cnrs.fr, 2022.
<https://pinakes.irht.cnrs.fr/notices/cote/9208/>.

Plátová, Jana. "How Many Fragments of the Hypotypes by Clement of Alexandria Do We Have?" *Studia Theologica* 18, no. 4 (December 2016): 1–17.

<https://doi.org/10.5507/sth.2016.035>.

Pulliam, Heather. "Painting by Numbers: The Art of the Canon Tables." In *The Lindisfarne Gospels: New Perspectives* (Leiden: Brill, 2017), 112–133.

https://doi.org/10.1163/9789004337848_007

Pusey, Philip Edward. *Sancti Patris Nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium. [with the Text.] Accedunt Fragmenta Varia Necnon Tractatus Ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit Post Aubertum Philippus Eduardus Pusey*. Vol. 2 (1872. Reprint, Brussels: Culture et Civilisation, 1965).

Ramfos, J. "Σεισμοί Στα Συναξαρία Της Εκκλησίας." *Ekklesiastiki Paremvasi*, September 1999. <https://www.johnsanidopoulos.com/2014/09/earthquakes-in-synaxarion-of-orthodox.html>.

Raven, James, ed. "Abbreviations and Glossary." In *The Oxford History of the Book* (Oxford: Oxford Academic, 2023), 361–372.

<https://doi.org/10.1093/oso/9780192886897.002.0009>.

Rest, Friedrich. *Our Christian Symbols* (New York: The Pilgrim Press, 1982).

Robinson, Maurice A., and William G Pierpont. *The New Testament in the Original Greek Byzantine Textform* (Southborough, Massachusetts: Chilton Book Publishing, 2005).

Robinson, Maurice A., and Mark A. House, eds. *Analytical Lexicon of New Testament Greek* (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers Marketing, Llc, C, 2012).

Scrivener, Frederick Henry Ambrose. *A Plain Introduction to the Criticism of the New Testament for the Use of Biblical Students*. Edited by E. Miller (London: George Bell & Sons, 1894).

Skeat, Theodore Cressy. "Irenaeus and the Four-Gospel Canon." *Novum Testamentum* 34, no. 2 (1992): 194–199. <https://doi.org/10.2307/1561042>.

Soden, Hermann F. von. *Die Schriften Des Neuen Testaments*. Vol. I/2 (Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1913).

———. *Die Schriften Des Neuen Testaments in Ihrer Ältesten Erreichbaren Textgestalt Hergestellt Auf Grund Ihrer Textgeschichte*. Vol. 1 (Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1911).

Stevens, Luke J. "The Evangelists in Clement's Hypotypes." *Journal of Early Christian Studies* 26, no. 3 (2018): 353–379. <https://doi.org/10.1353/earl.2018.0037>.

Streza, Dan A. "The Orthodox Liturgical Year and Its Theological Structure." *HTS Teologiese Studies / Theological Studies* 77, no. 4 (September 2021). <https://doi.org/10.4102/hts.v77i4.6742>.

Thompson, Edward Maunde. *Handbook of Greek and Latin Paleography* (New York: D. Appleton And Company, 1893).

Tzamalikos, P. *An Ancient Commentary on the Book of Revelation* (Cambridge: Cambridge University Press, 2013).

University of California. "Thesaurus Lingua Graecae - Home." Uci.edu (University of California, 2024). <https://stephanus.tlg.uci.edu/>.

Vatican Digital Library. "DigiVatLib: Manuscript - Vat.gr.1613." Vatlib.it (Vatican Digital Library, 2025). https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1613.

Wasserman, Tommy. "Liturgical Influences on the Text of the New Testament." In *Why We Sing: Music, Word, and Liturgy in Early Christianity*, edited by Carl Johan Berglund, Barbara Crostini, and James Kelhoffer (Brill, 2022), 49–79. https://doi.org/10.1163/9789004522053_002.

Wegner, Paul D. *A Student's Guide to Textual Criticism of the Bible*, 2006.

Williams, Peter. "'Where Two or Three Are Gathered Together': The Witness of the Early Versions." In *The Early Text of the New Testament*, edited by Charles E. Hill and Michael J. Kruger (Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2014), 239–258. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199566365.003.0014>.

Wilson, N.G. "A Chapter in the History of Scholia." *The Classical Quarterly* 17, no. 2 (December 1967): 244–256. <https://doi.org/10.1017/s0009838800028342>.

Wisse, Frederik. *The Profile Method for the Classification and Evaluation of Manuscript Evidence, as Applied to the Continuous Greek Text of the Gospel of Luke* (Wm. B. Eerdmans Publishing, 1982).